

รายงานวิจัย

รำลึกภาพผ่านคำบอกเล่ากองทัพญี่ปุ่นในช่วงสงครามโลก ครั้งที่ 2
จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดพัทลุง จังหวัดสงขลา

รัชนี้ กัลยาณคุณาวุฒิ
รศ.ดร.สุจิตรา จรจิตร
ผศ.ดร.ศรียุพร ช่างสกุล
ผศ.กฤษณสิทธิ์ ไวทยะวณิช

ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่
ได้รับทุนสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยชิ้นนี้กินระยะเวลายาวนาน แต่อยู่ในความคิดและความตั้งใจของคณะผู้วิจัย มาโดยตลอด และจากคำพูดของผู้พิจารณาให้ทุนมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในช่วงนั้น คือ รศ.ดร.ศุภโชค วีริยะโกศล ที่ให้ความสนใจและเห็นถึงความสำคัญของหัวข้อวิจัยและวิธีการวิจัยว่า “เป็นเรื่องที่น่าสนใจและควรที่จะเริ่มทำเพื่อให้ได้ข้อมูลขั้นต้นจากผู้เกี่ยวข้องที่ยังมีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน” ทำให้คณะผู้วิจัยรีบเร่งในการเก็บข้อมูลจากการบอกเล่าไว้ทันที และมีการจัดประชุมกลุ่ม เพื่อสอบถามข้อมูล

จากการใช้วิธีการวิจัยในลักษณะประวัติศาสตร์บอกเล่า (Oral History) ทำให้ต้องตรวจสอบข้อมูลกับเอกสารราชการ เอกสารบันทึกความทรงจำต่าง ๆ มากมาย จึงทำให้ใช้เวลานานพอสมควร และด้วยอุปสรรคของความรับผิดชอบด้านหน้าที่การงาน จนไม่มีเวลาเรียบเรียงข้อมูลจากฉบับร่างให้เสร็จสิ้นได้ อย่างไรก็ตาม ด้วยกำลังใจจากพี่ ๆ น้อง ๆ เพื่อนร่วมงาน และลูกศิษย์ ที่ให้แรงงานและแรงใจ จนทำให้งานวิจัยชิ้นนี้ได้รับการเรียบเรียงจนเสร็จสิ้นสมบูรณ์ลงได้

ขอขอบคุณภาควิชาสารัตถศึกษา ที่ให้ใช้สถานที่อุปกรณ์ต่าง ๆ สนับสนุนการทำงาน ขอขอบคุณ รศ.ดร.รพีพรรณ สุวรรณณัฐโชติ รศ.ดร.สุจิตรา จรจิตร พี่ ๆ ที่ให้ทั้งแรงงานและกำลังใจ มาโดยตลอด ขอขอบคุณน้อง ๆ ผศ.ดร.ศรีสุพร ช่วงสกุล ผศ.กฤษณีย์ ไวยะวงนิช อาจารย์ดารณี กาญจนสุวรรณ ดร.กานดา จันทร์แย้ม ผศ.ดร.เกตุฉวา บุญปรากฏ อาจารย์สุนิสา ศิริรักษ์ ผศ.นงคันุช ตังควัฒนกุล ที่ให้ความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ จนทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลงได้

ขอขอบคุณ คุณกัญญา เสงี่ยมประดิษฐ์ คุณเพียงเพ็ญ สิทธิจันทร์ คุณนิศากร เหมะรักษ์ ที่ช่วยเหลืองานพิมพ์ งานพิสูจน์อักษร และแรงงานจากลูกศิษย์ที่ช่วยทำงานต่าง ๆ ได้แก่ นางสาว อาทิตยา ภักดีใหม่ นายเมธัส พุทธชาติ นางสาวสุพิศ จุลจินดา นางสาวอาภาวรรณ ไสภณธรรมรักษ์ นายภัทธีร์รัชลักษณ์ เจ๊ะหลี และนางสาวกอรปกันต์ กัลยาณคุณาวุฒิ ที่ช่วยงานมาโดยตลอด

ขอบพระคุณ รศ.ดร.สุรพล อารีกุล และสำนักวิจัยและพัฒนา ที่ให้เวลาในการทำงานชิ้นนี้ มาโดยตลอด ขอบพระคุณอย่างสูงกับ พ.อ.สมพล สุประเสริฐ รองหัวหน้าสำนักงานสงเคราะห์ทหารผ่านศึก เขตนครศรีธรรมราช ซึ่งให้ความช่วยเหลือทั้งเอกสาร งานภาคสนาม และข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยชิ้นนี้ ทั้งในส่วนของจังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัยในครั้งนี้

สุดท้าย คือ บุคคล และคณะบุคคลในแต่ละพื้นที่ที่เสียสละเวลาอันมีค่ามาให้ข้อมูลที่มีค่า แก่งานวิจัย จนทำให้ได้ภาพกองทัพญี่ปุ่นเข้ายึดพื้นที่ต่างๆ ออกเผยแพร่

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษารวบรวมข้อมูลขั้นต้นในท้องถิ่น โดยผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 89 คน ซึ่งคัดเลือกตามพื้นที่ และการมีส่วนร่วมในเหตุการณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และสอบถามโดยใช้การสัมภาษณ์แบบกลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ระยะเวลาเป็นเครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า

จังหวัดสงขลา จังหวัดพัทลุง และจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นดินแดนที่ได้รับผลกระทบของสงครามโลกครั้งที่ 2 ตั้งแต่วันแรกที่กองทัพญี่ปุ่นบุกประเทศไทย โดยกำหนดพื้นที่เป็นฐานทัพสนับสนุนกองกำลังหลักเข้าบุกพื้นที่มาเลเซีย และสิงคโปร์ อาณานิคมที่สำคัญในดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของอังกฤษ

การเข้ายึดพื้นที่จังหวัดสงขลา มีวัตถุประสงค์เพื่อยึดพื้นที่เป็นจุดยกพลขึ้นบกและเป็นแหล่งสนับสนุนด้านเสบียงแก่กองทัพญี่ปุ่น และใช้เป็นศูนย์กลางเพื่อส่งกำลังบำรุงลงสู่มาเลเซีย ลำเลียงพลขึ้นไปสนับสนุนฐานทัพญี่ปุ่นด้านจังหวัดกาญจนบุรี เพื่อเข้ายึดพม่า จังหวัดพัทลุงเป็นเส้นทางผ่านที่สำคัญอีกจังหวัดหนึ่ง เพื่อเชื่อมต่อเส้นทางขนส่งกับศูนย์กลางที่สำคัญอีกจุดหนึ่ง คือ จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นศูนย์กลางการทหารที่สำคัญของพื้นที่ภาคใต้ มีความพร้อมด้านยุทธปัจจัย เพิ่มศักยภาพให้กองทัพญี่ปุ่นในการควบคุมพื้นที่ภาคใต้ได้อย่างดี ดังนั้น ภาพกองทัพญี่ปุ่นในสายตาของคนในภาคใต้ คือ การเข้ายึดพื้นที่ทำให้เสียศักดิ์ศรี เสียหายทั้งชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งพื้นที่เหล่านี้ได้กลายเป็นสมรภูมิสงครามหลังจากที่ประเทศไทยประกาศสงครามกับฝ่ายพันธมิตร ข้อมูลที่ได้รับจากการวิจัยจึงมีด้านการต่อต้านในทุกรูปแบบ ทั้งบนดินและใต้ดินจากฝ่ายทหาร ยุวชนทหาร เสรีไทย และกลุ่มคนไทยอิสระต่าง ๆ ในทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัย

นอกจากนี้ ยังได้ภาพการจรรกรวมข้อมูลก่อนสงครามของญี่ปุ่นที่เข้ามาฝังตัวในพื้นที่ประกอบอาชีพต่าง ๆ บังหน้า และรวบรวมข้อมูลที่ใช้สนับสนุนในการทำสงคราม เช่น ข้อมูลบุคคลสำคัญ สถานที่สำคัญ เสบียงอาหาร ยุทธปัจจัย การคมนาคมทั้งทางน้ำและทางบก ข้อมูลจากการวิจัย พบว่าความยากลำบาก และถูกทารุณกรรมต่าง ๆ ของเชลยศึกที่มาจากต่างประเทศ ทั้งฝ่ายตะวันตก และฝ่ายตะวันออก ชีวิตของเชลยศึกทั้งฝรั่ง ชาว ไต้หวัน (ชาวจีนอื่น ๆ) ในค่ายเชลยศึกนั้น ถูกใช้แรงงานและกระทำทารุณต่าง ๆ จนถึงขั้นล้มตายเป็นจำนวนมาก ภาพการหลบหนีของเชลยศึกจากที่คุมขังให้ ข้อมูลที่น่าสนใจทั้งภาพการเดินทางหลบหนีรูปแบบต่าง ๆ ความเป็นอยู่และความเอื้อเฟื้อที่ได้จากคนไทยในพื้นที่ ทำให้ยังคงใช้ชีวิตอยู่ในประเทศไทยปัจจุบัน

Abstract

The propose of the current research was to investigate the local primary data. There were 89 key persons who gave information. The indebt interview was used for data gathering. Time frame is the tool which is used to analyze the qualitative data.

Songkhla, Phatthalung and Nakhon Si Thammarat are provinces affected by the World War II, since the first day Japanese army invaded Thailand. These provinces would be the main base supporting the further invasion into Malaysia as well as Singapore, at that time the vital colony of the British Empire.

The purpose of Songkhla occupation is to utilize this area as a landing place and support rations for Japanese Army. Furthermore, Songkhla is a center for the troop to progress to Malaysia and support Japanese military base in Kanchanaburi to occupy Burma. Another province, Patthalung is used as a passage to Nakhon Si Thammarat where is a center to completely control the Southern of Thailand. Therefore, the South people's image of Japanese army is that the occupation caused the humiliation, life and property loss. Such disgrace later became a bloody war after Thailand declared war to the Allies. The data of this study therefore consists of varieties of defiance both openly and underground from soldiers, youth soldiers, Free Thai and other groups in all ages, gender and factions.

This Study also finds the Japanese spies who lived and works in these areas to steal the information before the World War II erupts. Such information includes the important persons' information as well as transportation both on land and waterway. In addition, it could be concluded that prisoners of war, whom being captured by Japanese army, are used for labor and being torture resulting in death in a great number. However, many prisoners receive help from the locals and because of that kindness some decide to stay in Thailand afterward.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ฉ
สารบัญภาพถ่ายจากดาวเทียม	ฐ
สารบัญแผนที่	ฑ
บทที่ 1 ความเป็นมาของการวิจัย	1
ความเป็นมา	1
เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	4
บทที่ 2 วิธีดำเนินการวิจัย	7
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	7
ขอบเขตของการวิจัย	7
กรอบแนวคิดการทำวิจัย	8
ตัวบ่งชี้	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	9
วิธีการวิจัย	9
ข้อตกลงเบื้องต้น	11
นิยามศัพท์เฉพาะ	11
บทที่ 3 สถานการณ์สงครามโลกครั้งที่ 2	12
สงครามภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก	16
บทที่ 4 ประเทศไทยในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2	23
ขบวนการแรงงานต่อต้านญี่ปุ่น	34
ขบวนการเสรีไทย	35
แผนการโจมตีโดยทั่วไปของขบวนการเสรีไทย	36
บทที่ 5 ข้อมูลพื้นฐานจังหวัดสงขลา	54
อาณาเขตติดต่อ	56

สภาพทางภูมิศาสตร์	57
	หน้า
สภาพทางภูมิประเทศ	57
สภาพภูมิอากาศ	57
ประวัติศาสตร์	58
ศาสนิกชนของศาสนาต่าง ๆ	60
จำนวนประชากร ปี 2551	61
สถานที่สำคัญ	62
รำลึกภาพสงครามโลกครั้งที่ 2	64
สถานการณ์สงคราม	64
สถานที่ที่ชาวสงขลาอพยพไป	72
ด้านเศรษฐกิจในพื้นที่	73
ด้านสาธารณสุข	73
การปะทะกันของกำลังทหาร	73
ความเป็นอยู่ของชาวสงขลาในช่วงสงคราม	74
ความคิดเห็นเกี่ยวกับทหารญี่ปุ่น	76
ยุวชนทหารของจังหวัดสงขลา	76
หาดใหญ่กับสงครามโลกครั้งที่ 2	77
ข้อมูลภาคสนาม	85
รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์	86
ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก	89
บทที่ 6 ข้อมูลพื้นฐานจังหวัดพัทลุง	113
ที่ตั้งทางภูมิศาสตร์	114
พื้นที่	115
อาณาเขตติดต่อ	115
สภาพทางภูมิศาสตร์	115
สภาพทางภูมิประเทศ	116
สภาพภูมิอากาศ	116
ประวัติศาสตร์	116
รำลึกภาพสงครามโลกครั้งที่ 2	119
กลุ่มประชาชนทั่วไป	119

ภารกิจหลักกองทหารญี่ปุ่นในจังหวัดพัทลุง	120
	หน้า
การรับรู้ข่าวสาร	123
การต่อต้านของคนไทย	124
การลงโทษของทหารญี่ปุ่น	124
ความเสียหาย	125
เศรษฐกิจ	125
ด้านสุขลักษณะ	125
การเก็บของมีค่า	125
ความคิดเห็นของชาวพัทลุงในส่วนของเชลยศึก	125
ความเป็นมาของเชลยศึกชาวอินโดนีเซีย	126
วิถีชีวิตในค่ายเชลย	127
การเดินทางมาจากอินโดนีเซีย	127
การแต่งกาย	127
ลักษณะค่าย	128
วิธีการหนี	129
ความรู้สึกกับคนไทย	129
ข้อมูลภาคสนาม	130
รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ชาวไทย	131
รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ชาวอินโดนีเซียที่ยังคงอยู่ในประเทศไทย	132
รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ชาวไทยที่เล่าถึงผู้เกี่ยวข้องของชาวอินโดนีเซีย	132
คำให้สัมภาษณ์แบบเจาะลึกของชาวไทยที่อยู่ในเหตุการณ์	140
คำให้สัมภาษณ์แบบเจาะลึกของชาวอินโดนีเซียที่ยังมีชีวิตอยู่	152
บทที่ 7 ข้อมูลพื้นฐานจังหวัดนครศรีธรรมราช	166
ที่ตั้งทางภูมิศาสตร์	168
อาณาเขตติดต่อ	169
สภาพทางภูมิศาสตร์	169
สภาพทางภูมิประเทศ	172
สภาพภูมิอากาศ	173
ประวัติศาสตร์	174
ข้อมูลสถิติเกี่ยวกับประชากร	175

เศรษฐกิจ	175
	หน้า
ศาสนา	175
การคมนาคม	175
ที่สุดในประเทศไทย	176
รำลึกภาพสงครามโลกครั้งที่ 2	176
สถานการณ์สงคราม	176
การจารกรรมในพื้นที่	182
ในส่วนของประชาชน	182
การต่อต้าน	182
ความเดือดร้อน	183
ส่วนของชาวญี่ปุ่น	183
ความเสียหาย	183
ด้านสาธารณสุข	183
พื้นที่ควบคุม	183
ความรู้สึกลึก	184
ความภาคภูมิใจ	184
ข้อมูลภาคสนามจังหวัดนครศรีธรรมราช	185
รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์	186
ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก	190
ข้อมูลจากบันทึกความทรงจำ	202
บทที่ 8 บทสรุป	206
สาระสำคัญของการวิจัย	206
ผลการวิจัย	207
ผลกระทบของสงครามโลกครั้งที่ 2	208
บรรณานุกรม	213
ภาคผนวก ก อนุสาวรีย์วีรไทย (พ่อจ๋าดำ)	216
ภาคผนวก ข บทเพลงปลุกใจประจำหน่วยต่าง ๆ	221
ภาคผนวก ค ขบวนการเสรีไทย	224
ภาคผนวก ง ธนบัตรสมัยสงคราม	253

	หน้า
ภาคผนวก จ แบบฟอร์มสัมภาษณ์	265
ประวัติผู้วิจัย	273

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงเหตุการณ์การยกพลขึ้นบกของกองทัพญี่ปุ่นพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ในวันที่ 7-8 ธันวาคม พ.ศ.2484	65
2	แสดงเหตุการณ์การปะทะกันระหว่างทหารไทยกับกองทัพญี่ปุ่น พื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ในวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ.2484	78
3	แสดงการเปรียบเทียบอัตราร้อยละของการใช้ตู้รถไฟในการขนส่งทางการทหารของกองทัพญี่ปุ่นบนทางรถไฟสายใต้ ระหว่าง มกราคม-ธันวาคม พ.ศ.2486 (ค.ศ.1943)	84
4	แสดงข้อมูลสถิติเกี่ยวกับประชากรจังหวัดนครศรีธรรมราช	174
5	แสดงเหตุการณ์การยกพลขึ้นบกกองทัพญี่ปุ่นพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ในวันที่ 8 ธันวาคม 2484	178
6	แสดงความสูญเสียด้านกำลังพลในสงครามโลกครั้งที่ 2	206

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	ทหารยานยนต์เยอรมันบุกผ่านหมู่บ้านแห่งหนึ่งในโปแลนด์	12
2	การโจมตีอ่าวเพิร์ลฮาร์เบอร์ ฐานทัพเรือสหรัฐอเมริกาในสงครามเอเชียแปซิฟิก	18
3	เรืออริโซน่ากำลังถูกไหม้ภายหลังจากถูกโจมตีโดยเครื่องบินรบของญี่ปุ่น	18
4	เครื่องบินของหน่วยรบคามิกาเซ่โจมตีเรือบรรทุกเครื่องบินฝ่ายสัมพันธมิตร	19
5	อาวุธนิวเคลียร์ลูกแรกของโลก ซึ่งทำลายเมืองฮิโรชิมา ในวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ.2488	20
6	ระเบิดนิวเคลียร์ลูกที่ 2 ของโลก	20
7	ผู้ได้รับบาดเจ็บจากระเบิดนิวเคลียร์	21
8	เมืองฮิโรชิมาหลังถูกทิ้งระเบิดปรมาณู	21
9	ผู้แทนรัฐบาลญี่ปุ่นเดินทางมาเซ็นสัญญายอมจำนนต่อผู้แทนสหรัฐอเมริกาเรือมิสซูรี	22
10	ใบปลิวโฆษณาชวนเชื่อของญี่ปุ่นเมื่อบุกประเทศไทย	25
11	พิธีลงนามในกติกาสัญญาพันธไมตรีระหว่างประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น	33
12	ทิวทัศน์จังหวัดสงขลา จากยอดเขาตังกวน	55
13	ตึกเก่าแบบชิโนโปรตุกีส บริเวณมูมถนนครใน อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา	60
14	สะพานติณสูลานนท์	62
15	บริเวณชายหาดแหลมสนถึงเก้าโค้ง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา	64
16	ญี่ปุ่นยกพลขึ้นบก เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ.2484	66
17	ค่ายทหารปืนใหญ่กองพันที่ 13 (ป.พัน 13) สวนตุล จังหวัดสงขลา	66
18	หลุมระเบิดบริเวณค่ายทหารสวนตุล เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ.2484	67
19	สภาพค่ายทหารสวนตุล จังหวัดสงขลา	67
20	สถานีรถไฟจังหวัดสงขลา (ภาพถ่ายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2)	68
21	ทหารญี่ปุ่นถ่ายรูปร่วมกับบุตรธิดานายสุชาติ รัตนปราการ	71
22	วัดแหลมฟ้อ เกาะยอ	72
23	วัดท้ายยอ เกาะยอ	72
24	สภาพถนนไทรบุรี-สงขลา บริเวณน้ำน้อย	74
25	บ่อน้ำภายในบ้านเก่า ริมถนนนครใน จังหวัดสงขลา	75
26	หลุมระเบิดซึ่งเครื่องบินญี่ปุ่นทิ้งลงบริเวณสถานีรถไฟชุมทางหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา	83
27	นายแพทย์อนันต์ บุญโสภณ	87

ภาพที่		หน้า
28	คุณนิภานันท์ ประศาสน์วินิจฉัย	87
29	ผศ.จุไรรัตน์ นิพัทธ์สัจจ์	88
30	คุณสนั่น – คุณนิภา หิรัญสุวรรณชาติ	88
31	เขากอกทะเล จังหวัดพัทลุง	114
32	วังเก่าเจ้าเมืองพัทลุง	118
33	บริเวณที่ตั้งค้ายูนิปุ่ในวัดท่าแค	121
34	บริเวณที่จอดรถของทหารยูนิปุ่ในวัดท่าแค	122
35	บริเวณที่ตั้งเสียบียงอาหารของทหารยูนิปุ่ในวัดท่าแค	122
36	แผ่นอิฐที่ทหารยูนิปุ่ใช้ปูนอนบนพื้นทรายในที่พัก (ศาลาวัดท่าแค)	123
37	บริเวณที่ตั้งโรงครัวของค้ายทหารยูนิปุ่ในวัดท่าแค	126
38	สภาพถนนท่าแคที่ยูนิปุ่สร้าง	127
39	ไม้เสาสะพานท่าแคเดิมที่ยูนิปุ่สร้าง	128
40	วัดท่าแค	129
41-42	สัมภาษณ์กลุ่มคนไทยที่ท่าแค อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง	133
43	คุณหมูน ธรรมการ อายุ 83 ปี และภรรยา	134
44	คุณเต๊ะ ชาหวี อายุ 93 ปี	135
45	คุณสังข์ สปีกิล อายุ 76 ปี	135
46	คุณสมาน พาน อายุ 78 ปี และภรรยา	135
47	คุณชะนิ สุระ อายุ 76 ปี	136
48	คุณเจต กาชันการัดซอ อายุ 73 ปี	136
49	คุณสุก กุณประดิษฐ์	137
50	คุณเพิ่ม วาสนา อายุ 81 ปี	137
51	ผู้ใหญ่สมนึก	138
52	คุณลอย เอียดมุสิก	138
53	คุณเอื้อน อักษรพันธุ์	139
54	คุณเพ็รียง ทองพราย และคุณแจ้ หนูเจริญ	139
55	วัดพระมหาธาตุวรวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช	167
56	อุทยานแห่งชาติเขาหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช	170
57	ที่ราบชายฝั่งด้านตะวันออก	171
58	ที่ราบชายฝั่งด้านตะวันตก	172

ภาพที่	หน้า	
59	กำแพงเมืองเก่า	172
60	เครื่องเงินนคร	175
61	สะพานท่าแพ จังหวัดนครศรีธรรมราช	179
62	ยุวชนทหาร	179
63	ทหารญี่ปุ่นคันเรื่อนยกกระบัตรถทหาร ค่ายวชิราวุธ	181
64	อนุสาวรีย์วีรไทย	184
65-66	สัมภาษณ์สมาชิกชมรมเหรียญชัยสมรภูมิ	187
67	สัมภาษณ์ประชาชนทั่วไป	188
68	สัมภาษณ์หมอลำเล็ก	188
69	คุณสงวน อัจฉิมางกูร คุณจิรา อนุมาตย์ และคุณสนอง พิวัฒน์	189
70	อนุสาวรีย์วีรไทย(พ่อจ๋าดำ)	217
71	นายปรีดี พนมยงค์	227
72	หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช	228
73	อาร์มเสรีไทย	229
74	เสรีไทยสายอังกฤษ	230
75	เสรีไทยสายสหรัฐอเมริกา	231
76	นายปรีดี พนมยงค์ ตรวจพลสวนสนามของขบวนการเสรีไทย วันที่ 25 กันยายน พ.ศ.2488	232
77	การสวนสนามของพลพรรคเสรีไทยบางส่วนจากกองกำลังทั่วประเทศ ณ ถนนราชดำเนิน กรุงเทพมหานคร วันที่ 25 กันยายน พ.ศ.2488	233
78	พลพรรคสตรีเสรีไทยร่วมในการสวนสนามเช่นเดียวกับพลพรรคที่เป็นชาย	234
79	ขบวนการเสรีไทย	235
80	กุหลาบ สายประดิษฐ์	236
81-82	เหรียญและธนบัตรที่ใช้สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2	258
83-84	ธนบัตรที่พิมพ์ในประเทศไทย	259
85-86	ธนบัตรไทยที่พิมพ์จากประเทศญี่ปุ่น	260
87-88	ธนบัตรที่ญี่ปุ่นพิมพ์เองเพื่อใช้ในสงคราม	261
89-90	ธนบัตรไทยที่พิมพ์โดยเอกชน	262

ภาพที่		หน้า
91-92	ธนบัตรที่นำมาจากประเทศอินโดนีเซีย	263
93-94	ธนบัตรขายกำยเดี่ยวพิมพ์โดยเอกชน	264

สารบัญภาพถ่ายจากดาวเทียม

ภาพที่		หน้า
1	ภาพถ่ายจากดาวเทียมแสดงพื้นที่จังหวัดสงขลา	57
2	ภาพถ่ายจากดาวเทียมแสดงย่านตัวเมืองเก่าของจังหวัดสงขลา	59
3	ภาพถ่ายจากดาวเทียมแสดงบริเวณเรือลำเลียงพลญี่ปุ่นจอดรอก่อนบุกยกพลขึ้นบก	70
4	ภาพถ่ายจากดาวเทียมแสดงที่ตั้งค่ายทหารญี่ปุ่นในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา	77
5	ภาพถ่ายจากดาวเทียมแสดงที่ตั้งค่ายเสนาณรงค์ (ค่ายคองหงส์)	80
6	ภาพถ่ายจากดาวเทียมแสดงจุดปะทะของทหารไทยและญี่ปุ่นก่อนบุกเข้าอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา	82
7	ภาพถ่ายจากดาวเทียมแสดงที่ตั้งจังหวัดนครศรีธรรมราช	168
8	ภาพถ่ายจากดาวเทียมแสดงที่ตั้งค่ายวิชราวุธ จังหวัดนครศรีธรรมราช	177

สารบัญแนบที่

แนบที่		หน้า
1	แสดงเส้นทางกำรโจมตีประเทศไทยของญี่ปุ่นในสงครามมหาเอเชียบูรพา	2
2	แสดงการจักระเบียบใหม่ของจักรวรรดิญี่ปุ่น เดือนกันยายน พ.ศ.2482	5
3	เอเชียตะวันออกเฉียงใต้	13
4	แสดงกำลังทหารญี่ปุ่นบุกเข้าสู่ประเทศไทย เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ.2484	29
5	แสดงเส้นทางที่กองทัพญี่ปุ่นใช้ในการเดินเรือจากชั้นยะในเกาะไฮหนาน เพื่อยกพลในจังหวัดต่าง ๆ ของภาคใต้ของไทยช่วงเปิดสงคราม	30
6	แสดงแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา	54
7	แสดงอาณาเขตจังหวัดสงขลา	56
8	แสดงเส้นทางกำรยกพลขึ้นบกของทหารญี่ปุ่นที่จังหวัดสงขลา วันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ.2484	63
9	แสดงเส้นทางรถไฟสายใต้ (กรุงเทพ-ปาดังเบซาร์)	69
10	แสดงเส้นทางรถไฟสายใต้ของไทย ที่เชื่อมต่อกับทางรถไฟสายตะวันตกและสายตะวันออกเฉียงใต้ออกของมลายู พ.ศ.2485 (ค.ศ.1942)	79
11	แสดงจุดปะทะกองทัพญี่ปุ่นกับทหารไทย ร.พัน 5	81
12	แสดงแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดพัทลุง	113
13	แสดงอาณาเขตจังหวัดพัทลุง	115
14	แสดงแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราช	166
15	แสดงอาณาเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช	169
16	แผนที่แสดงความต่อเนื่อง 3 จังหวัด	207

บทที่ 1

ความเป็นมาของการวิจัย

ในการศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับสงครามโลกครั้งที่ 2 ในพื้นที่ภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก หรือที่เรียกว่า สงครามมหาเอเชียบูรพา แต่เดิมนั้นมักจะได้อินเรื่องราวของกองทัพญี่ปุ่นที่เข้ายึดครองพื้นที่ต่าง ๆ การกระทำอันโหดร้ายภายในค่ายเชลยศึก ที่รู้จักกันดีคือ เรื่องราวของค่ายเชลยศึกที่จังหวัดกาญจนบุรี ในการก่อสร้างเส้นทางรถไฟเพื่อเป็นเส้นทางลำเลียงพลเข้ายึดพื้นที่ประเทศพม่า จนได้ชื่อว่า “เส้นทางรถไฟ สายมรณะ” ภาพการต่อสู้แบบถวายชีวิตของทหารญี่ปุ่นเพื่อสมเด็จพระจักรพรรดิญี่ปุ่นของหน่วยรบ “กามิกาเซ่” ในช่วงปี พ.ศ.2484 ถึง พ.ศ.2488 นั้น ทำให้คณะผู้วิจัยอยากทราบเรื่องราววิถีชีวิต สภาพการณ์ของทหารญี่ปุ่นที่ข้ามน้ำข้ามทะเลมายึดพื้นที่ต่าง ๆ นอกประเทศของตนได้อย่างเหลือเชื่อ ข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้ยังมีให้สืบค้นอีกมากมายจากประชาชนในพื้นที่ที่กองทัพญี่ปุ่นเข้ายึดครองโดยเฉพาะ ในเขตจังหวัดภาคใต้ ข้อมูลที่ได้รับเหล่านั้นสามารถนำมาประกอบกัน และสร้างเป็นภาพประวัติศาสตร์ ท้องถิ่นให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

จากช่วงเวลาของสงคราม พ.ศ.2484-2488 พบว่า ผู้อยู่ในเหตุการณ์ดังกล่าวอายุประมาณ 75 – 102 ปี ที่ยังคงมีชีวิตอยู่และสามารถให้ข้อมูลในฐานะผู้เกี่ยวข้อง ยังคงจดจำและบอกเล่าสถานการณ์ของ สงครามในพื้นที่ได้ดี คณะผู้วิจัยจึงเลือกที่จะใช้วิธีการเก็บข้อมูลแบบ “ประวัติศาสตร์บอกเล่า” (Oral History) แล้วนำข้อมูลมาร้อยเรียง และนำภาพมาต่อเชื่อมกัน สร้างเป็นภาพประวัติศาสตร์ท้องถิ่น นอกจากนี้การเก็บข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์บอกเล่า นั้น จะมีสีสันของเรื่องราว ที่มีเกร็ดเล็กเกร็ดน้อย แต่ไม่ พบในประวัติศาสตร์กระแสหลัก เกร็ดประวัติศาสตร์เหล่านี้ได้ให้ข้อมูลใหม่ ๆ หรือภาพลักษณ์ที่แตกต่าง จากประวัติศาสตร์กระแสหลัก

ประกอบกับคณะผู้วิจัยมีบุคลากรในท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นผู้เชื่อมโยงเข้าสู่ผู้ให้ข้อมูลในทุกระดับ ได้อย่างเหมาะสม โดยคณะผู้วิจัยเลือกพื้นที่ที่มีความเกี่ยวข้องของด้านวัตถุประสงค์การยึดครองและมีพื้นที่ เชื่อมโยงกันทางสภาพภูมิศาสตร์เป็นหลัก

ความเป็นมา

เข้ามามีวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ.2484 ประชาชนในภาคใต้ของไทยเผชิญกับการยกพลขึ้นบกของ กองทัพญี่ปุ่น ตลอดแนวชายฝั่งทางด้านตะวันออก รวม 8 จังหวัด ตั้งแต่จังหวัดสมุทรปราการลงไป จนถึงจังหวัดปัตตานี และยื่นคำขาดขอเดินทัพผ่านไปมลายูทางทิศใต้ และเดินทัพไปพม่าทางทิศตะวันตก รัฐบาลไทยขณะนั้นมี จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นผู้นำ จำยอมยินยอมตามข้อเสนอของญี่ปุ่น

โดยประกาศสงครามกับสหรัฐอเมริกาและอังกฤษ ในวันที่ 25 มกราคม พ.ศ.2485 ญี่ปุ่นตั้งฐานทัพอยู่ในประเทศไทย 3 ปี จนยอมแพ้แก่ฝ่ายสัมพันธมิตรอย่างไม่มีเงื่อนไข ในวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ.2488

แผนที่ 1 เส้นทางการโจมตีประเทศไทยของญี่ปุ่นในสงครามมหาเอเชียบูรพา
ที่มา :

<http://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%AA%E0%B8%87%E0%B8%84%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B9%82%E0%B8%A5%E0%B8%81%E0%B8%84%E0%B8%A3%E0%B8%B1%E0%B9%89%E0%B8%87%E0%B8%97%E0%B8%B5%E0%B9%88%E0%B8%AA%E0%B8%AD%E0%B8%87>

ช่วงเวลา 3 ปีที่กองทัพญี่ปุ่นอยู่ในประเทศไทย ได้เกิดการรวมกลุ่มของประชาชนผู้รักชาติ ประกอบด้วยเจ้านาย ข้าราชการและประชาชนทั่วไป ได้ก่อตั้งขบวนการลับเพื่อต่อต้านการรุกรานของญี่ปุ่น และป้องกันมิให้ประเทศไทยกลายเป็นฝ่ายพ่ายแพ้จากการเข้าร่วมสงครามกับฝ่ายอักษะ โดยเรียกตัวเองว่า “ขบวนการเสรีไทย” (สันติสุข โสภณศิริ, 2543 : คำนำ) ซึ่งเป็นที่รู้จักดีของฝ่าย

สัมพันธ์มิตร โดยติดต่อกับผู้แทนในประเทศไทย คือ ศาสตราจารย์ปรีดี พนมยงค์ ดังสำเนาของ ลอร์ด เมานท์แบตเตน (สันติสุข โสภณสิริ, 2543 : 4-5)

ในส่วนของการยกพลขึ้นบกของกองทัพญี่ปุ่นเป็นเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น จากคำบอกเล่าของประชาชนในท้องถิ่น พบว่า ทหารญี่ปุ่นเข้ามาฝังตัวอยู่ในประเทศไทยล่วงหน้ามาแล้ว เช่น ในจังหวัด สงขลา มีทหารญี่ปุ่นมาตั้งร้านทันตกรรม ร้านถ่ายรูป และขายของชำอยู่ในเมืองสงขลานคราน 2-3 ปีก่อนเกิด สงคราม (จากคำบอกเล่าของ ศาสตราจารย์อาคม พัทธิมะ อดีตรองอธิการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปัจจุบันเสียชีวิตแล้ว) แม้แต่ในกรุงเทพมหานคร ก็มีคำบอกเล่าถึงเรื่องทหารญี่ปุ่น เข้ามาตั้งร้านขายของอยู่ในเมืองหลายร้านด้วยกัน และในเช้าวันที่ 8 ธันวาคม 2548 ก็แต่งตัวเป็นทหารญี่ปุ่นเข้าร่วมกับกองทัพ ญี่ปุ่น ซึ่งก่อนหน้านั้นหาบักวญเดี่ยวขายอยู่แถว ๆ ถนนราชวิถี (จากคำบอกเล่าของนายสงวน กัลยาณ-คุณาวุฒิ อายุ 78 ปี) เรื่องราวเหล่านี้เป็นภาพต่อส่วนต่าง ๆ ที่จะให้ภาพของประเทศไทยช่วงสงครามโลก ครั้งที่ 2 และเห็นภาพการเดินทางของทหารญี่ปุ่น การปฏิบัติการและการต่อต้านของประชาชนในท้องถิ่น ถึงแม้ว่าจะเป็นภาพต่อเล็ก ๆ ในจุดย่อย ๆ แต่เรื่องราวเหล่านี้ไม่มีในบันทึกส่วนกลาง ซึ่งผูกขาดการเขียน ประวัติศาสตร์เอาไว้และถูกละเลยจนความทรงจำสูญหายไปพร้อมกับอายุขัยของผู้รู้ทั้งหลาย แต่ภาพต่อ เล็ก ๆ เหล่านี้เมื่อมารวมกันจะทำให้ภาพใหญ่มีรายละเอียดภายในท้องถิ่นชัดเจนยิ่งขึ้น

คณะผู้ทำวิจัยพบว่า ยังมีเรื่องเล่าของผู้ที่มีชีวิตอยู่ร่วมในเหตุการณ์อีกมากมายที่จะต่อภาพ ประวัติศาสตร์ของภาคใต้ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ในส่วนของเส้นทางเดินทางทัพของญี่ปุ่น การอพยพหนี สงครามของประชาชนในพื้นที่ และพฤติกรรมการต่อต้านกองทัพญี่ปุ่น ซึ่งแม้แต่เด็กก็ยังมีปฏิบัติ ต่อต้านกองทัพญี่ปุ่นร่วมกับผู้ใหญ่ด้วย จากคำบอกเล่าของ นางหงส์ พุทธิยากร (ปัจจุบันเสียชีวิตแล้ว) ได้เล่าให้ฟังว่า ขณะนั้นตนเองเป็นเด็กอายุประมาณ 12-13 ขวบ และเป็นเด็กผู้หญิง ก็ยังร่วมมือกับ เด็กผู้ชายเข้าไปเจาะกระสอบข้าวสารของญี่ปุ่นในค่ายทหารญี่ปุ่นในหาดใหญ่ ซึ่งตั้งอยู่ที่ศูนย์การค้า สยามนครินทร์ด้วยการพยายามต่อตัวกันให้สูงขึ้นเท่ากับผู้ใหญ่ ทหารญี่ปุ่นจะได้เข้าใจผิดว่าเด็ก ๆ ไม่มี ส่วนเกี่ยวข้องและยังคงอนุญาตให้เด็ก ๆ เข้ามาในค่ายได้ ดังนั้น การศึกษาข้อมูล รวบรวม และเรียบเรียง เผยแพร่จึงเป็นเรื่องที่ควรจะทำการศึกษาก่อนที่จะผู้ให้ข้อมูลทั้งหลายจะเสียชีวิต คณะผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าการทำวิจัยนี้เป็นเรื่องเร่งด่วนและเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นด้วย

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นักประวัติศาสตร์ส่วนใหญ่นิยมใช้วิธีการศึกษาประวัติศาสตร์จากการบอกเล่า เนื่องจากให้ สีสรร อารมณ์ และความรู้สึกทั้งผู้ให้ข้อมูลและผู้ศึกษา (ดร.กนก วงศ์ตระหง่าน, 2526 : 1-7) มีเทคนิคและวิธีการที่แตกต่างไปจากการเก็บข้อมูลภาคสนามวิธีอื่น ๆ ข้อจำกัดในการศึกษามีอยู่มากมาย ทั้งเรื่องของ เวลา และความขัดแย้งกับข้อมูลในส่วนกลาง ซึ่งผู้นำเสนอในส่วนกลางไม่ได้เกี่ยวข้องหรือมีส่วนร่วมกับ เหตุการณ์ในท้องถิ่นนั้น ๆ แต่เกิดจากการสร้างภาพกลางขึ้นมาใช้แทนท้องถิ่น ทำให้ภาพในท้องถิ่น ถูกบิดเบือนไป นอกจากนี้ภาพเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่นำเสนอโดยใช้ข้อมูลจากส่วนกลางของประเทศ น่าจะนำมารวมหรือตรวจสอบกับท้องถิ่นให้ได้ภาพชัดเจนยิ่งขึ้นด้วย (ปริดี พนมยงค์, 2531 : 1)

ข้อจำกัดของการเก็บข้อมูลบอกเล่าอยู่ที่ระยะเวลา ความทรงจำของบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในแต่ละส่วนของเหตุการณ์ จึงต้องจัดลำดับความสำคัญของบุคคลผู้ให้ข้อมูล และการตรวจทานข้อมูลให้ ถูกต้องชัดเจนตามหลักฐานข้อมูลเอกสาร จากบันทึกความทรงจำของ พ.อ.สะอาด ชมะสุนทร ผู้เคยนำ ยุวชนทหารเมืองนครศรีธรรมราชต่อต้านการบุกของญี่ปุ่น บอกเรื่องราวการต่อต้านญี่ปุ่นของทหารและผู้คน เมืองนครศรีธรรมราชได้อย่างเห็นภาพ ตั้งแต่ญี่ปุ่นเริ่มบุกจังหวัดนครศรีธรรมราช เข้าวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2484 ภาพการรวมพลของยุวชนทหารเข้าต่อต้านญี่ปุ่นจนเสียชีวิตไปถึง 39 นาย นอกจากนี้ยังมีข้อมูล การสอบทานจากทางราชการ เนื่องจากผู้เขียนรับราชการทหาร มีหน้าที่ปกป้องประเทศอยู่แล้ว (สะอาด ชมะสุนทร, 2524 : 7) จึงรวบรวมข้อมูลให้กับกองประวัติศาสตร์ทหารตามเอกสารข้อเท็จจริง

ญี่ปุ่นพยายามขยายจักรวรรดิออกจากหมู่เกาะหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 1 เป็นต้นมา เริ่มทำ สงครามขยายอำนาจไปในจีน และหลังจากทำสงครามชนะรัสเซียในปี พ.ศ. 2448 ทำให้กลายเป็นประเทศ มหาอำนาจด้านตะวันออก (ปรีชา ศรีวัลย์, 2530 : อารัมภกถา) ขยายอิทธิพลไปยังเกาหลี และเข้ายึด ครองแมนจูเรีย ในปี พ.ศ. 2480 ทำสงครามกับจีน เข้ายึดนครปักกิ่ง เซียงไฮ้ นานกิง ฮั่นเค้า และกวางตุ้งได้ หลังจากนั้นได้จัดระเบียบโดยสถาปนา “วงศ์ไพบูลย์ อันยิ่งใหญ่ แห่งเอเชียตะวันออก” ขึ้นเพื่อครอบครอง วัตถุประสงค์ต่างๆ ในพื้นที่ เช่น น้ำมัน ยางพารา อาหาร และอื่นๆ ต่อมาในวันที่ 27 กันยายน พ.ศ. 2483 ญี่ปุ่น ได้ลงนามในสนธิสัญญาพันธมิตรกับเยอรมันและอิตาลี

แผนที่ 2 แสดงการจัดระเบียบใหม่ของจักรวรรดิญี่ปุ่น เดือนกันยายน พ.ศ.2482

ที่มา : ปรีชา ศรีวาลัย, 2543 : 140

หลังจากนั้นฝ่ายสัมพันธมิตร จึงเริ่มตระหนักถึงการขยายอำนาจของจักรวรรดิญี่ปุ่นและเริ่มประกาศสนับสนุนจีน และให้ความสนับสนุนฐานทัพในดินแดนแปซิฟิกมากขึ้น แต่ก็ไม่ทันกับแผนการของญี่ปุ่น ในขณะที่นายโตโจ นายกรัฐมนตรีญี่ปุ่น ส่งนายคุรุสุ (Saburo Kurusu) เป็นเอกอัครราชทูตพิเศษ (Special Envoy) เดินทางไปกรุงวอชิงตัน เพื่อเจรจาสันติภาพกับสหรัฐอเมริกา เรือบรรทุกเครื่องบินของญี่ปุ่น ส่งเครื่องบินทิ้งระเบิดอ่าวเพิร์ลในวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2484 เมื่อเวลา 07.55 น. ตามเวลาท้องถิ่นใช้เวลาเพียง 2 ชั่วโมง กองทัพเรือสหรัฐอเมริกา ภาควิทยาศาสตร์ก็ถูกทำลายเกือบหมดสภาพ และกองทัพญี่ปุ่นได้ยกพลขึ้นบกที่คาบสมุทรลาอูของอังกฤษเคลื่อนกำลังเข้าสู่ประเทศไทย กองทัพญี่ปุ่นก็ยกพลขึ้นบกบริเวณอ่าวไทย รวมทั้งสิ้น 8 จังหวัด ทหารและตำรวจไทย ได้ทำการต่อสู้อย่างเข้มแข็ง จอมพล ป.พิบูล-

สงคราม นายกรัฐมนตรี ได้สั่งให้หยุดยิง เวลา 07.30 น. แต่ในพื้นที่ต่างๆ กว่าจะหยุดยิงกันจริงๆ ในช่วงบ่ายแล้ว (สุพจน์ ด้านตระกูล, 2546 : 26-27)

หลังจากญี่ปุ่นยกพลขึ้นบกทางชายฝั่งทะเลตอนใต้ของประเทศไทย ประชาชนในภาคใต้มีกระแสการต่อต้านกองทัพญี่ปุ่นสูง โดยเฉพาะจังหวัดในภาคใต้ตอนล่างที่สร้างเครือข่ายร่วมมือกับกองพลอิสระที่ 8 ของกองทัพชาวมลายัน ต่อต้านญี่ปุ่นของมาเลเซียที่มีสมาชิกส่วนใหญ่เป็นชาวจีน ได้รับการสนับสนุนอาวุธจากประเทศอังกฤษ เข้าร่วมกับกองอาสาต่อต้านญี่ปุ่นของไทย ที่ตั้งขึ้นในภาคใต้ เรียกชื่อว่า “พลพรรคอาสาต่อต้านญี่ปุ่นสายใต้” ต่อต้านญี่ปุ่นซึ่งกวาดต้อนจับกุมชาวไทยเชื้อสายจีนไปทำงานกูลี สร้างทางรถไฟสายไทย-พม่า ทางรถไฟสายคอคอตกระ ค่ายทหารญี่ปุ่น ท่าเรือ โดยได้ประสานงานกับขบวนการเสรีไทยในต่างประเทศที่ตั้งขึ้น (ดำริห์ เรืองสุธรรม, 2544 : 203) ทั้งในสหรัฐอเมริกา และอังกฤษ นอกจากนี้บันทึกการปฏิบัติการของกองทัพไทยในสงครามมหาเอเชียบูรพาได้แสดงข้อมูลในการปฏิบัติ การรบที่กล้าหาญ อดทน มีวินัย เป็นที่ภาคภูมิใจของตนเอง ครอบครัว และหน่วยงานมาจนถึงปัจจุบัน

บทที่ 2

วิธีดำเนินการวิจัย

กรอบแนวคิดการทำวิจัย

สถานการณ์ของสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่ทำความเสียหายและเดือดร้อนไปทั่วโลก ได้กระทบกับประเทศไทย ในระดับหนึ่ง ผลกระทบเกิดขึ้นชัดเจนขึ้น เมื่อประเทศญี่ปุ่นได้เริ่มเปิดพื้นที่สงครามขึ้นในดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จากแผนการครอบครองพื้นที่ของประเทศญี่ปุ่น มีผลกระทบต่อประเทศไทย ตั้งแต่วันแรกของสงคราม จากสภาพภูมิศาสตร์ของประเทศไทย ที่เป็นศูนย์กลางของดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทำให้ญี่ปุ่นวางแผนใช้ประเทศไทยเป็นฐานทัพ ขยายอำนาจไปครอบครองประเทศต่างๆ ได้ทุกทิศ

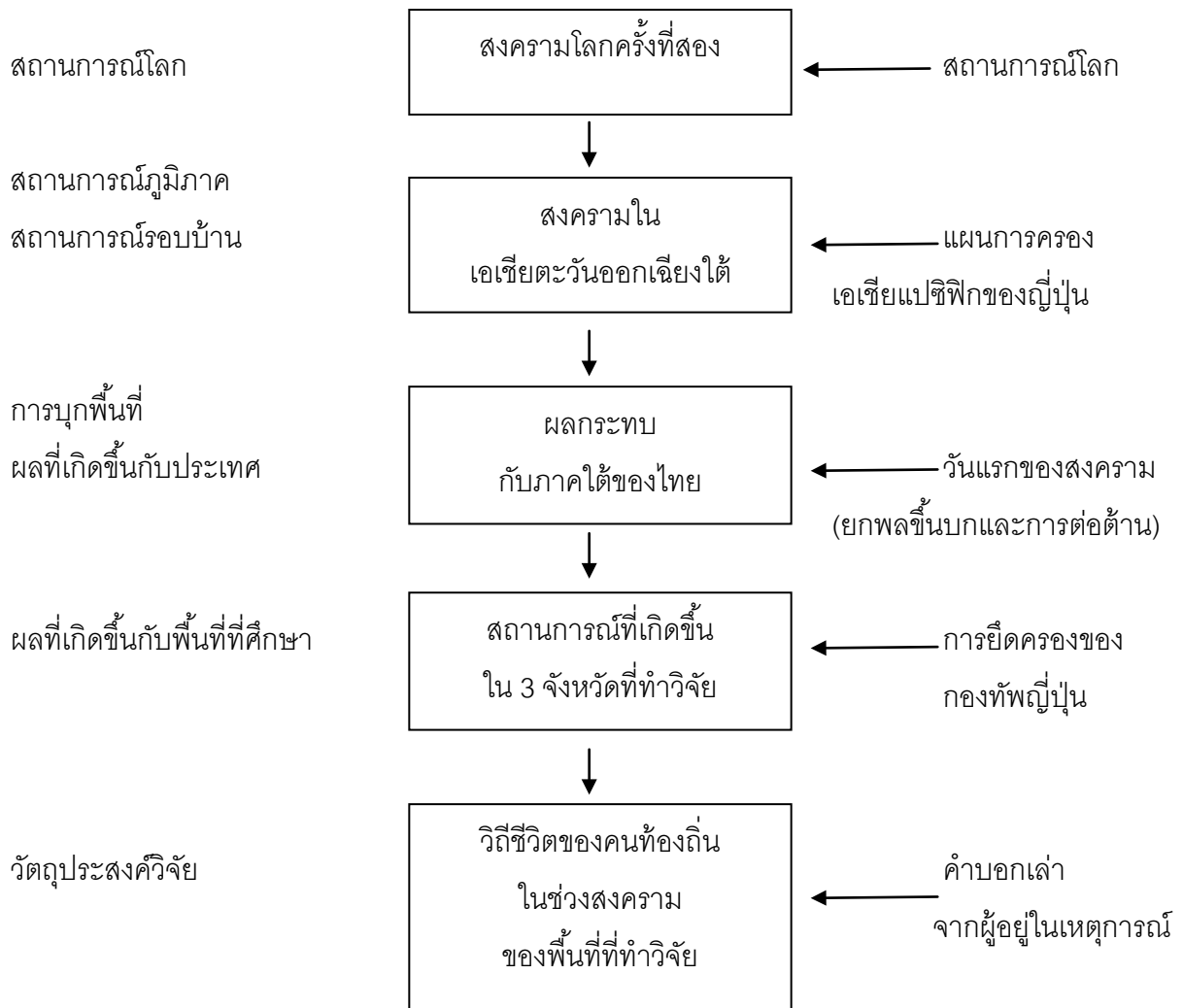
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเก็บข้อมูลขั้นต้นจากคำบอกเล่าของผู้อยู่ในเหตุการณ์
2. เพื่อแสดงภาพวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในภาคใต้ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2
3. เพื่อรวบรวมวีรกรรมในการต่อต้านญี่ปุ่นของคนในท้องถิ่น
4. ประมวลภาพความเคลื่อนไหวของคนไทยในจังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดพัทลุง และจังหวัดสงขลาที่ รุก-รับต่อกองทัพญี่ปุ่น
5. แสดงโลกทัศน์ของคนไทยที่มีต่อกองทัพญี่ปุ่นในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2

ขอบเขตของการวิจัย

1. พื้นที่ศึกษา
ได้แก่ พื้นที่บริเวณจังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดพัทลุง และจังหวัดสงขลาซึ่งมีพื้นที่เชื่อมต่อกันทั้งทางบกและทางทะเล
2. เนื้อหาที่ทำการวิจัย
 - 2.1 วิถีชีวิตของทหารญี่ปุ่นในพื้นที่ผ่านการบอกเล่าของผู้ร่วมเหตุการณ์
 - 2.2 วิถีชีวิตของคนไทยในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับทหารญี่ปุ่น
3. กลุ่มตัวอย่าง
 - 3.1 ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ หรือมีประสบการณ์ในช่วงสงคราม
 - 3.2 ประชาชนกลุ่มที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการทำสงคราม
 - 3.3 เอลยศึกที่มาจากต่างแดน

กรอบแนวคิด

ตัวบ่งชี้

1. การดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่น (ความเดือดร้อนจากภาวะสงคราม / การกระทำของกองทัพญี่ปุ่น)
2. การดำเนินชีวิตของเชลยศึก
3. การดำเนินชีวิตของทหารญี่ปุ่น
4. ความเชื่อมโยงของเส้นทางคมนาคมระหว่างพื้นที่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ข้อมูลขั้นต้นใช้เป็นพื้นฐานในการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภาคใต้
2. ปลุกจิตสำนึกของการให้ความสำคัญกับบุคคลในท้องถิ่น ที่สร้างวีรกรรมในการปกป้องแผ่นดินได้
3. ได้ข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้นจากผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์ของท้องถิ่น
4. ได้ข้อมูลที่ไม่มีในบันทึกส่วนกลาง
5. ได้เก็บรวบรวมภาพความเคลื่อนไหว รุก – รับ ของชาวไทยในจังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดพัทลุง และจังหวัดสงขลา ต่อกองทัพญี่ปุ่น
6. ได้ทราบโลกทรรศน์ของคนไทยที่มีต่อกองทัพญี่ปุ่นในสมัยนั้น

วิธีการวิจัย

โครงการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เจาะลึก (In depth Interview) ทั้งแบบเดี่ยวและแบบกลุ่มและคัดเลือกตัวอย่างเฉพาะกลุ่มเป้าหมายมาสัมภาษณ์แบบกลุ่ม (Focus Group Technique) เพื่อสอบถามข้อมูล

1. ขั้นตอนและวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูล
 - 1.1 กำหนดพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดพัทลุง และจังหวัดสงขลา พร้อมเก็บข้อมูลภาพ ข้อมูล เอกสาร
 - 1.2 คัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง (จังหวัดละประมาณ 20 คน)
กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดพัทลุง และจังหวัดสงขลา ที่อยู่ในเหตุการณ์ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 และยังมีจำความได้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ
 - 1.2.1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ กลุ่มที่มีความเกี่ยวข้องใกล้ชิดหรืออยู่ในเหตุการณ์ (ใช้วิธีสัมภาษณ์รายบุคคลและแบบกลุ่มที่มีอายุ 70 ปีขึ้นไป)
 - 1.2.2 ผู้ให้ข้อมูลรอง คือ กลุ่มตรวจสอบความพ้องของเหตุการณ์ และหลักฐานขั้นต้นที่พบในท้องถิ่น
 - 1.3 ลงพื้นที่ (Field word)
 - 1.3.1 การออกแบบสอบถาม เพื่อใช้เป็นกรอบในการเก็บข้อมูลในพื้นที่
การออกแบบสอบถามมี 2 ส่วนคือ
 - 1.3.1.1 แบบสอบถามประวัติและความทรงจำปลายเปิดเชิงบรรยาย

1.3.1.2 แบบสอบถามแบบสัมภาษณ์แบบกลุ่ม (ใช้เป็นกรอบสำหรับผู้ดำเนินการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม)

1.3.2 การเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เดี่ยวและสัมภาษณ์กลุ่มโดย

1.3.2.1 เก็บข้อมูลเดี่ยว สัมภาษณ์โดยตรง

1.3.2.2 เก็บข้อมูลแบบกลุ่ม (focus group)

2. ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลภาคสนามมาวิเคราะห์ความถูกต้องและเรียบเรียงเหตุการณ์ ตามระยะเวลาสถานที่ สรุปผลและประมวลเหตุการณ์ประกอบแผนที่ ภาพถ่าย และองค์ประกอบอื่น ๆ โดยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ

2.1. ขั้นตอนการตรวจสอบข้อมูล

2.1.1 ตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากงานภาคสนามกับข้อมูล ภาพถ่าย บันทึก เอกสารทางราชการ เพื่อสร้างภาพที่ถูกต้องชัดเจน

2.1.2 ใช้วิธีการ focus group เป็นการตรวจสอบข้อมูลภาคสนามขั้นต้น การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลที่มีคุณสมบัติเหมาะสม (เช่น อยู่ในเหตุการณ์ มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือได้พบเห็นกับตนเอง) มาให้ข้อมูลหลังจากมีการสอบถามข้อมูลกับเอกสารราชการต่าง ๆ แล้วอีกครั้งหนึ่ง เพื่อความถูกต้องของข้อมูลในงานภาคสนาม

2.1.3 การตรวจสอบความพึงพอใจของข้อมูลและเหตุการณ์ดำเนินการ 3 ขั้นตอนดังนี้

2.1.3.1 สอบถามข้อมูลกับเอกสารบันทึกทางราชการ

2.1.3.2 ตรวจสอบข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลหลักกับผู้ให้ข้อมูลรอง

2.1.3.3 ทำการสัมภาษณ์เจาะลึกแบบกลุ่ม (focus group) โดยให้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทบทวนความทรงจำและสอบถามข้อมูลให้ตรงกันเพื่อตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรงของเหตุการณ์ หลังจากการรวบรวมปรับปรุงในขั้นต้น และสรุปผลข้อมูลเป็นครั้งสุดท้าย

2.2 การสรุปผล

นำข้อมูลที่ได้จากภาคสนามมาหาค่าความสำคัญ หลังการตรวจสอบข้อมูลแล้ว นำสร้างภาพรวมของสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละจังหวัด และเชื่อมโยงสถานการณ์ต่าง ๆ กับสถานการณ์โดยรวมของประเทศ และเพิ่มเติมส่วนที่ยังไม่มีการบันทึกมาก่อน

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ใช้ข้อมูลภาคสนามที่ได้มาจากการสัมภาษณ์เจาะลึก จากบุคคลที่อยู่ในเหตุการณ์ในพื้นที่ 3 จังหวัด คือ จังหวัดสงขลา จังหวัดพัทลุง และจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่กลุ่มเชลยศึก กลุ่มทหารผ่านศึก/กลุ่มยุวชนทหาร และประชาชนในพื้นที่
2. ใช้ข้อมูลเอกสารราชการ บันทึกความทรงจำและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสอบถามข้อมูล
3. คัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง เพื่อจัดการสัมภาษณ์โดยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม (Focus Group) เพื่อสอบถามและทบทวนข้อมูล

นิยามศัพท์เฉพาะ

รำลึกภาพ หมายถึง การเล่าเรื่องราวของผู้ให้สัมภาษณ์ซึ่งอยู่ในเหตุการณ์จริงช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2

เชลยศึก หมายถึง เชลยสงครามที่เป็นชาวตะวันตกและชาวตะวันออกในประเทศไทย รวมทั้งแรงงาน หรือบุคคลที่ถูกกวาดต้อนมาทำงานให้ญี่ปุ่นในประเทศไทย

กองทัพญี่ปุ่น หมายถึง ทหารญี่ปุ่นที่เข้ามายึดครองพื้นที่ 3 จังหวัดที่ทำวิจัย

บทที่ 3
สถานการณ์สงครามโลกครั้งที่ 2
(พ.ศ. 2482 – 2488)

สงครามโลกครั้งที่ 2 ระเบิดขึ้นในวันที่ 1 กันยายน พ.ศ.2482 โดยประเทศเยอรมันใช้เทคนิคการทำสงครามแบบสายฟ้าแลบ (Blitzkrieg)* (ปรีชา ศรีวาลัย, 2543 : 40) รถหุ้มเกราะของเยอรมันบุกเข้าสู่ประเทศโปแลนด์โดยไม่มีการประกาศสงครามล่วงหน้า อังกฤษและฝรั่งเศส ประกาศสงครามกับเยอรมันในวันที่ 3 กันยายน พ.ศ.2482 จึงถือเป็นจุดเริ่มต้นของสงครามโลกครั้งที่ 2

ภาพที่ 1 ทหารยานยนต์เยอรมันบุกผ่านหมู่บ้านแห่งหนึ่งในโปแลนด์

ที่มา : <http://www.tanarmy.com/index/ww2/poland1939.htm#gm>

สงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นสงครามที่ใช้เวลาการสู้รบยาวนานระหว่างปี พ.ศ.2482-2488 กินพื้นที่กว้างขวางแทบทุกทวีปของโลกสร้างความเสียหายด้านชีวิต และทรัพย์สินของคนทั่วโลก เยอรมันซึ่งเป็นผู้นำของฝ่ายอักษะ ยอมแพ้ฝ่ายสัมพันธมิตรที่เข้ายึดกรุงเบอร์ลินได้ ในวันที่ 2 พฤษภาคม พ.ศ. 2488 และลงนามในเอกสารยอมจำนนโดยไม่มีเงื่อนไขที่เมืองแร็งส์ (Reims) ประเทศฝรั่งเศส วันที่ 7 พฤษภาคม พ.ศ.2488 เวลา 12.01 น. รวมเวลาของสงครามในทวีปยุโรป 7 ปี หลังจากนั้นทหารสัมพันธมิตรจึงย้ายกำลังพลและอาวุธยุทธโปกรณ์มาเผชิญศึกด้านแปซิฟิก วันที่ 6 และ 11 สิงหาคม พ.ศ.2488 กองทัพอเมริกันใช้อาวุธนิวเคลียร์ ซึ่งเป็นอาวุธสงครามยุคใหม่ทิ้งลงที่เมืองฮิโรชิมา และเมืองนางาซากิ วันที่ 8 กันยายน พ.ศ.2488 ญี่ปุ่นจึงยอมแพ้โดยไม่มีเงื่อนไข

* เทคนิคการทำสงครามแบบสายฟ้าแลบ (Blitzkrieg) ถูกนำมาใช้ในโปแลนด์เป็นครั้งแรกจากการระดมอาวุธยุทธโปกรณ์เข้าทำลายล้างจุดยุทธศาสตร์ต่างๆ ของโปแลนด์จนไม่สามารถตอบโต้ได้ทัน

ส่วนของสงครามมหาเอเชียบูรพา หรือเรียกกันว่า “สงครามเอเชียแปซิฟิก” เป็นส่วนหนึ่งของสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่เกิดขึ้นหลังจากสงครามในทวีปยุโรปดำเนินการไปแล้วถึง 2 ปี แต่ประเทศต่าง ๆ ทั้งประเทศพันธมิตรคู่สงคราม (ญี่ปุ่น) ประเทศที่เป็นกลาง (ประเทศไทย สหรัฐอเมริกา และประเทศเล็ก ๆ ส่วนใหญ่ในดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้) ไม่ได้เข้าร่วมรบตั้งแต่แรก ภายหลังจากถูกรุกรานโดยกองทัพญี่ปุ่น จึงมีความจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทเข้าร่วมมือกับประเทศญี่ปุ่น แต่ส่วนหนึ่งในทางใต้ดินก็มีกลุ่มอิสระดำเนินการต่อต้านและให้ความช่วยเหลือในทุกรูปแบบ

แผนที่ 3 เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ที่มา :

http://www.google.co.th/imglanding?q=southeast%20asia&imgurl=http://mabryonline.org/blogs/howard/archives/map_southeast_asia.jpg&imgrefurl=http://mabryonline.org/blogs/howard/archives/2007/01/index.html&usg=__QYmqARxv-

[HJm09kM6MekdigAztE=&h=491&w=550&sz=47&hl=th&um=1&itbs=1&tbnid=HPOetj7Nnv8jdM:&tbnh=119&tbnw=133&prev=/images%3Fq%3Dsoutheast%2Basia%26um%3D1%26hl%3Dth%26sa%3DX%26tbs%3Disch:1&um=1&sa=X&tbs=isch:1&start=0#tbnid=HPOetj7Nnv8jdM&start=1](http://www.google.co.th/imglanding?q=southeast%20asia&imgurl=http://mabryonline.org/blogs/howard/archives/2007/01/index.html&usg=__QYmqARxv-HJm09kM6MekdigAztE=&h=491&w=550&sz=47&hl=th&um=1&itbs=1&tbnid=HPOetj7Nnv8jdM:&tbnh=119&tbnw=133&prev=/images%3Fq%3Dsoutheast%2Basia%26um%3D1%26hl%3Dth%26sa%3DX%26tbs%3Disch:1&um=1&sa=X&tbs=isch:1&start=0#tbnid=HPOetj7Nnv8jdM&start=1)

จากบันทึกเรื่องราวของผู้อยู่ในเหตุการณ์ หลักฐานทางประวัติเอกสารราชการ บันทึกความทรงจำ และการให้ข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์พบว่า ในขั้นต้นผู้นำประเทศต่าง ๆ ในดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีความไม่พอใจกับลัทธิจักรวรรดินิยมที่ทำให้หลายประเทศตกอยู่ในสภาพประเทศอาณานิคม สถานะของประเทศต่างๆ ในทวีปเอเชียขณะนั้น ประเทศอินเดีย พม่า มาเลเซีย สิงคโปร์ ตกเป็นเมืองขึ้นของเครือจักรภพอังกฤษ บริเวณคาบสมุทรอินโดจีน ซึ่งประกอบด้วยประเทศ เวียดนาม ลาว และกัมพูชา ตกเป็นอาณานิคมของประเทศฝรั่งเศส มีเพียงประเทศไทยประเทศเดียว ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ยังคงรักษาอิสรภาพไว้ได้ แต่ก็ต้องสูญเสียดินแดนในครอบครองให้ทั้งอังกฤษและฝรั่งเศสในพื้นที่เกือบเท่าที่เหลืออยู่ ดังนั้นความรู้สึกไม่พอใจประเทศในฝ่ายสัมพันธมิตรจึงมีอยู่เสมอมา

การรวมกลุ่มประเทศฝ่ายแพ้สงคราม เพื่อปกป้องตนเองจากการถูกกดขี่โดยสนธิสัญญาที่ไม่เป็นธรรมของผู้ชนะหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 พยายามบีบบังคับให้ฝ่ายแพ้รับผิดชอบในทุก ๆ เรื่อง และการรวมกลุ่มเพื่อปกป้องและเรียกร้องผลประโยชน์เพื่อแบ่งปันของฝ่ายชนะที่ไม่สามารถตกลงกันได้ ทำให้มีการลงนามเป็นพันธมิตรร่วมกันบนฐานรากของผลประโยชน์ของประเทศต่าง ๆ หลายกลุ่มทับซ้อนกัน ทั้งนี้ ขึ้นกับผลประโยชน์ที่แต่ละประเทศจะได้รับในที่สุดเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั่วไป จึงเกิดการร่วมมือกันจัดตั้งองค์กร “องค์กรสันนิบาตชาติ” (Leader of Nations) เมื่อวันที่ 10 มกราคม พ.ศ.2463 ขึ้น แต่การดำเนินงานขององค์กรสันนิบาตชาติล้มเหลวเกือบหมด โดยไม่สามารถแก้ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นของประเทศใหญ่ ๆ ได้ เช่น การละเมิดสนธิสัญญาแวร์ซายส์ในการจำกัดกำลังรบของเยอรมัน หรือในกรณีญี่ปุ่นบุกแมนจูเรียจนกลายเป็นสาเหตุของสงครามโลกครั้งที่ 2 ในเวลาต่อมา (กองบัญชาการทหารสูงสุด, 2540 : 1)

การรวมกลุ่มเริ่มเกิดขึ้นในฝ่ายแพ้สงครามโลกครั้งที่ 1 ในเดือนมีนาคม พ.ศ.2479 เยอรมันและอิตาลีทำสนธิสัญญาร่วมกัน เรียกว่า “สนธิสัญญาร่วมแกนอักษะ โรม-เบอร์ลิน” (Rome-Berlin Pact) ต่อมาญี่ปุ่นเข้าร่วมกลุ่มด้วยขยายเป็น “แกนร่วม เบอร์ลิน-โตเกียว” (Rome-Berlin-Tokyo Axis) เยอรมันเริ่มระดมกำลังทหารและอาวุธ และเริ่มเข้ารุกรานประเทศต่างๆ เช่น กรีนิฝนวกออสเตรีย เช็กโกสโลวาเกีย เพื่อใช้เป็นฐานทัพในการบุกทวีปยุโรป จนถึงวันที่ 1 กันยายน พ.ศ.2488 ญี่ปุ่นเข้าไปแลนดและฝรั่งเศส **แกนนำทางฝ่ายอักษะ (Axis power)** จึงประกอบด้วยแกนนำใหญ่ๆ 3 ประเทศ คือ เยอรมัน อิตาลี และญี่ปุ่น ซึ่งมีการลงนามอย่างเป็นทางการในสนธิสัญญาไตรภาคี (Tripartite Pact) ว่าด้วยความช่วยเหลือกันและกันทางการทหารในทวีปยุโรปและเอเชีย ปี พ.ศ.2484 -2485 หลังจากนั้น มีประเทศบัลแกเรีย ฟินแลนด์ ฮังการี โรมาเนีย และไทย (ช่วงที่เป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่น) รวม 8 ประเทศ

ในส่วนของฝ่ายสัมพันธมิตรระยะแรกไม่มีความชัดเจนนัก ประเทศผู้นำสำคัญคือ สหรัฐอเมริกา ในระยะแรกไม่ต้องการเข้าร่วมเกี่ยวข้องกับสงคราม เนื่องจากพื้นที่ของสงครามอยู่

นอกทวีปไกลจากที่ตั้งของประเทศ แต่ด้วยความเชื่อมโยงทางด้านเชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรม และด้านการปกครองในระบบประชาธิปไตย และเป็นประเทศซึ่งมีความพร้อมไม่มีปัญหากระทบกระเทือนจากสงคราม สหรัฐอเมริกาจึงทำหน้าที่วางตนเป็นประเทศผู้นำ ตรงข้ามกับกลุ่มฝ่ายอักษะที่มีแนวคิดด้านเผด็จการเป็นส่วนใหญ่ โดยเริ่มให้การสนับสนุนด้านการเงินและอาวุธแก่อังกฤษรวมทั้งใช้เป็นฐานทัพฝ่ายสัมพันธมิตรด้านกองทัพเยอรมันที่รุกรานและควบคุมภาคพื้นทวีปยุโรปทางเหนือไปจนจรดพรหมแดนรัสเซีย

ญี่ปุ่นเริ่มขยายอำนาจทางทวีปเอเชีย หลังจากเกิดการกระทบกระทั่งกันด้านการขยายอำนาจทางเศรษฐกิจในประเทศจีน ในเดือนกันยายน พ.ศ.2483 สหรัฐอเมริกาประกาศห้ามส่งน้ำมันและผลิตภัณฑ์โลหะบางประเภทออกนอกประเทศ ทำให้ญี่ปุ่นกระทบกระเทือนด้านยุทธปัจจัยเดือนกรกฎาคม พ.ศ.2484 สหรัฐอเมริกาได้จัดตั้งกองกำลังทหารบกแห่งสหรัฐอเมริกาภาคพื้นตะวันออกไกล (U.S. Army Force in The Far East) ขึ้นที่กรุงมนิลา ประเทศฟิลิปปินส์โดยมีนายพลแมคอาเธอร์ (General Douglas MacArther) เป็นผู้บัญชาการประกาศอายุัตถ์พหัยสินของญี่ปุ่นในสหรัฐอเมริกา เนื่องมาจากช่วงต้นปี พ.ศ.2484 สหรัฐอเมริกาและอังกฤษได้จัดทำ **กฎบัตรแอตแลนติก (Atlantic Charter)** ขึ้นโดยมีเหตุผลสำคัญเพื่อทำสงครามต่อต้านเยอรมันเท่ากับสหรัฐอเมริกาที่ทำตัวเป็นกลาง เบื้องหลังให้ความช่วยเหลือ **ฝ่ายสัมพันธมิตร** (ประกอบด้วย อังกฤษ สหรัฐอเมริกา รัสเซีย จีน ฝรั่งเศส แคนาดา และประเทศอื่น ๆ อีก 45 ประเทศ รวมเป็น 51 ประเทศ) ขณะเดียวกันฝ่ายสัมพันธมิตรได้ให้ความสนับสนุนจีนด้านอาวุธยุทธโปกรณ์ผ่านทางประเทศพม่าให้ต่อต้านอิทธิพลของญี่ปุ่น ถึงแม้สหรัฐอเมริกาจะไม่ได้กระทำอย่างเปิดเผย แต่ก็อุปสรรคกับการขยายอิทธิพลของญี่ปุ่นในเอเชีย ดังนั้น ในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2484 ญี่ปุ่นภายใต้การนำของพลเอกโตโจ (Hideki Tojo) ได้เปิดการเจรจากับสหรัฐอเมริกา ขอคืนทรัพย์สินต่างๆ ขอให้ยุติความช่วยเหลือจีน แต่สหรัฐอเมริกาไม่ยอม และขอให้ญี่ปุ่นถอนทหารออกจากจีนและคาบสมุทรมอินโดจีน ผลของการเจรจาไม่เป็นที่ตกลงกัน ต่างฝ่ายก็เตรียมพร้อมในการทำสงคราม

ในที่สุด เข้าตรู่ของวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ.2484 ญี่ปุ่นเข้าโจมตีฐานทัพเรือเพิร์ลฮาร์เบอร์ในมหาสมุทรแปซิฟิกของสหรัฐอเมริกา และยกพลขึ้นบกบริเวณคาบสมุทรมลายู ทำให้สหรัฐอเมริกาประกาศสงครามกับญี่ปุ่น และเป็นผู้นำฝ่ายสัมพันธมิตรเต็มตัว ฝ่ายสัมพันธมิตรจึงได้เปรียบจากกำลังสนับสนุนด้านต่างๆ ที่เพิ่มขึ้น จนวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ.2488 อาวุธนิวเคลียร์ลูกแรกของโลกถูกทิ้งลงทำลายเมืองฮิโรชิมา และในวันที่ 9 สิงหาคม พ.ศ. 2488 ระเบิดนิวเคลียร์ลูกที่สองถูกทิ้งลงที่เมืองนางาซากิ ซึ่งเป็นศูนย์กลางการต่อเรือของญี่ปุ่น ในที่สุดญี่ปุ่นขอเจรจาสงบศึกในวันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2488 ซึ่งเป็นเวลา 4 เดือนหลังจากที่เยอรมันยอมแพ้ในสมรภูมียุโรป

สงครามภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก

ในวันที่ 24 กันยายน พ.ศ. 2483 ญี่ปุ่นได้ส่งกำลังทหารขึ้นบกที่ท่าเรือไฮฟองมุ่งเข้าสู่กรุงฮานอย และในวันที่ 27 กันยายน พ.ศ. 2483 ญี่ปุ่นได้ลงนามในสนธิสัญญาเป็นพันธมิตรร่วมกันกับเยอรมนีและอิตาลี ที่กรุงเบอร์ลิน สนธิสัญญานี้มีข้อความสำคัญว่าเยอรมันและอิตาลีจะเคารพต่อการจัดระเบียบใหม่ในเอเชียตะวันออกของญี่ปุ่น ต่อมาในวันที่ 13 เมษายน พ.ศ. 2484 ญี่ปุ่นได้ลงนามในสัญญาความเป็นกลางร่วมกับสหภาพโซเวียตที่กรุงมอสโกด้วย

สำหรับประเทศไทย จอมพล ป. พิบูลสงคราม (ยศขณะนั้น พลตรี) นายกรัฐมนตรีได้เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีว่า **“เหตุการณ์ทางอินโดจีนตึงเครียดยิ่งขึ้นทุกวัน ถ้าฝรั่งเศสยอมยก อินโดจีนให้ญี่ปุ่น และไทยเราได้แสดงหน้าที่สนใจเกี่ยวกับดินแดนของเราที่เสียไป รัฐบาลจะต้องรับผิดชอบต่ออนุชนรุ่นหลังในฐานะที่เพิกเฉย”** (กรมยุทธศึกษาทหาร กองบัญชาการทหารสูงสุด, 2540 : 20)

เมื่อประเทศไทยกับอินโดจีนฝรั่งเศสเกิดกรณีพิพาทกันเพื่อเรียกร้องดินแดนคืน ญี่ปุ่นได้ทำหน้าที่เป็นผู้ไกลเกลี่ย วันที่ 9 พฤษภาคม พ.ศ. 2484 ประเทศไทยกับฝรั่งเศสได้ลงนามในอนุสัญญาสันติภาพระหว่างกันที่กรุงโตเกียว จากการแสดงบทบาทเป็นผู้ไกลเกลี่ยกรณีพิพาทครั้งนี้ ทำให้ญี่ปุ่นได้รับประโยชน์หลายประการ เช่น

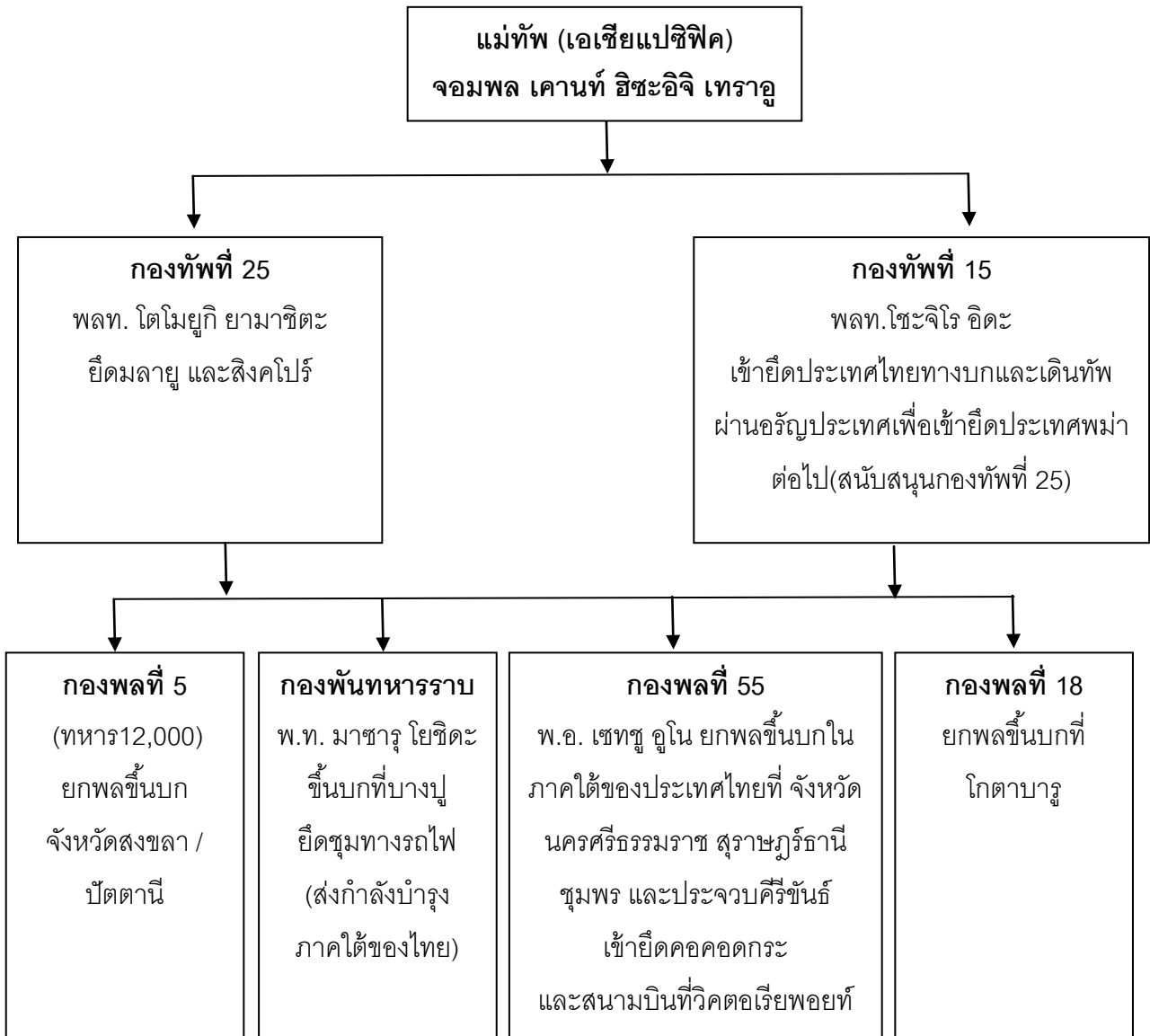
1. ญี่ปุ่นได้รับเกียรติว่า เป็นผู้สามารถไกลเกลี่ยกรณีพิพาทระหว่างประเทศมหาอำนาจในทวีปยุโรป กับประเทศเอกราชในทวีปเอเชีย ให้ปรองดองกันได้สำเร็จ และประกาศแนวคิด “เอเชียเพื่อชาวเอเชีย” และสถาปนาวงไพบูลย์ร่วมกันแห่งมหาเอเชียบูรพาทำให้ได้รับการยอมรับจากประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาค

2. ญี่ปุ่นฉวยโอกาสในขณะที่ที่ประเทศฝรั่งเศสยอมจำนนแก่เยอรมนี เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน พ.ศ. 2483 ในขณะที่รัฐบาลอาณานิคมอินโดจีนฝรั่งเศสขาดความมั่นคงตั้งแต่ปลายเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2483 เป็นต้นมา ญี่ปุ่นเริ่มส่งกำลังทหารจำนวนมากเข้าควบคุมฐานทัพเรือคัมรานท์ ณ นครไซ่งอน และสนามบินต่าง ๆ ในคาบสมุทรอินโดจีน เป็นผลทำให้เครื่องบินญี่ปุ่นใช้สนามบินต่าง ๆ ทางตอนใต้ของอินโดจีนฝรั่งเศส ส่งเครื่องบินเข้าปฏิบัติการยึดครองพื้นที่ในประเทศไทย มลายู และสิงคโปร์ของอังกฤษได้โดยสะดวก จากนั้นญี่ปุ่นส่งกำลังทหารเข้าไปสร้างฐานทัพวางกำลัง ในพื้นที่ทางตอนใต้ของคาบสมุทรอินโดจีนประชิดชายแดนไทยไว้ล่วงหน้า เมื่อสงครามมหาเอเชียบูรพาเริ่มขึ้นกำลังทหารญี่ปุ่นที่ตั้งประชิดชายแดนไทยจึงสามารถเคลื่อนที่เข้าประเทศไทยทางด้านอรัญประเทศได้อย่างรวดเร็วพร้อมๆ กับหารยกพลขึ้นบกด้านชายฝั่งทะเลตะวันออกของภาคใต้ของประเทศไทย

3. ญี่ปุ่นสามารถขยายข่ายการข่าวกรองในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเตรียมการยุทธวิธีในบริเวณนี้ได้กว้างขวางขึ้น ชาวญี่ปุ่นได้ส่งทหารและพลเรือนแทรกซึมเข้ามา

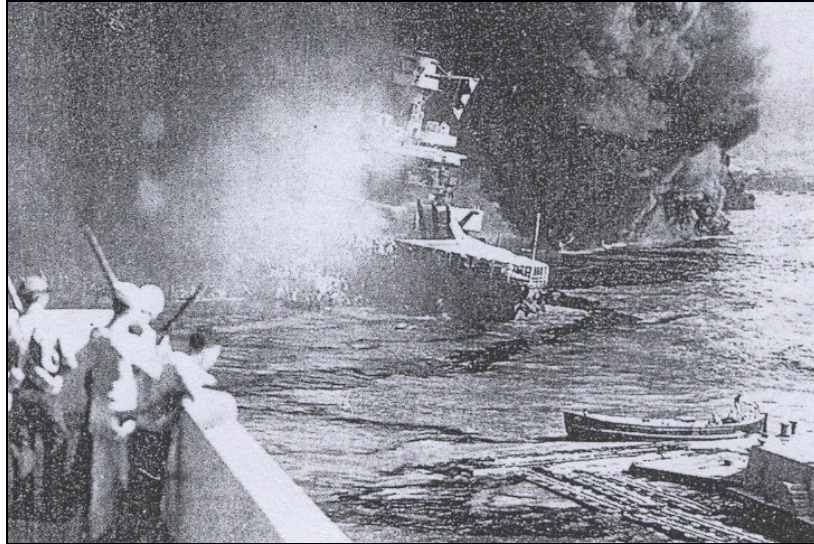
ฝั่งตัวหาข่าวเก็บรวบรวมข้อมูลด้านกำลังพล การขนส่ง และบุคคลสำคัญในพื้นที่ รวมทั้งโฆษณาชวนเชื่อเพื่อประโยชน์แก่ฝ่ายญี่ปุ่นล่วงหน้า

แผนการรบในดินแดนเอเชียแปซิฟิกของกองทัพญี่ปุ่น
 แผนผังการจัดกำลังทัพของประเทศญี่ปุ่นในการเข้ายึดพื้นที่อาณานิคมของอังกฤษ
 ในดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

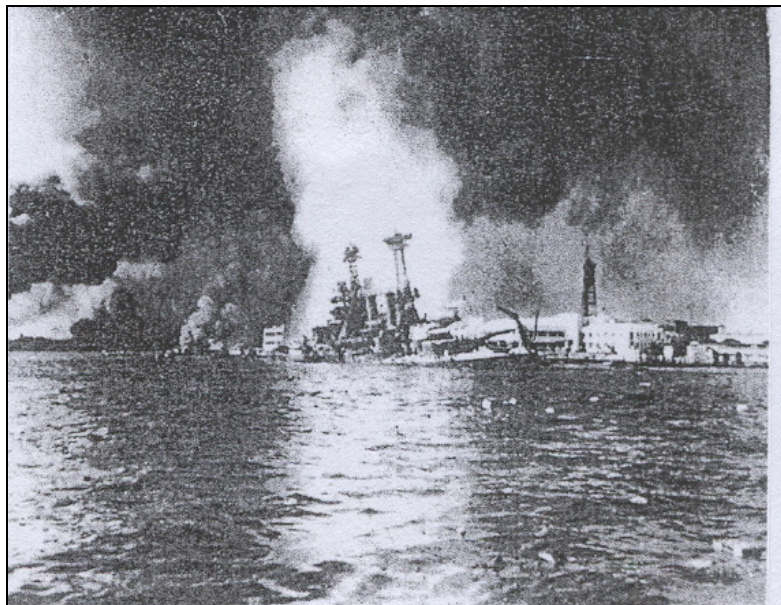
จุดมุ่งหมายสำคัญ ของการยึดดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศญี่ปุ่น ที่สำคัญคือ

1. ยึดอาณานิคมของจักรวรรดิอังกฤษและฝรั่งเศส
2. ตัดกำลังสนับสนุนประเทศจีน

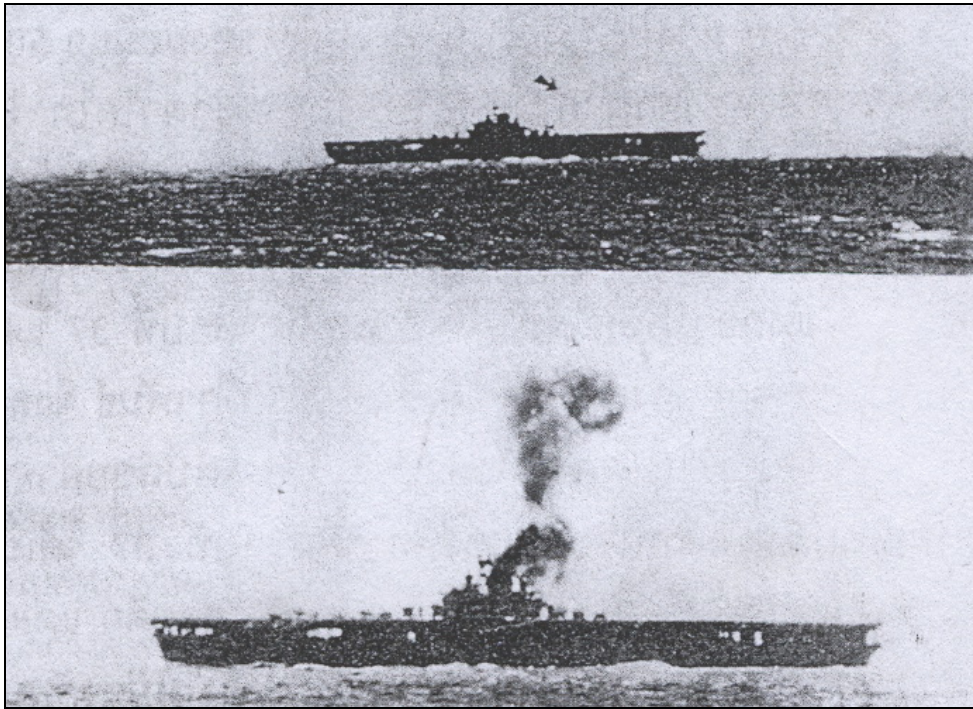
ภาพที่ 2 การโจมตีอ่าวเพิร์ลฮาร์เบอร์ ฐานทัพเรือสหรัฐอเมริกา ในสงครามเอเชียแปซิฟิก
ที่มา : ปรีชา ศรีวาลัย, 2543 : 142

ญี่ปุ่นวางแผนจัดระเบียบยึดครองเอเชีย และเริ่มเคลื่อนกำลังพลเข้ายึดครองพื้นที่ โดยเริ่มโจมตีฐานทัพเรือของสหรัฐอเมริกาที่อ่าวเพิร์ลฮาร์เบอร์ หมู่เกาะฮาวาย อันเป็นจุดเริ่มสงครามเอเชียแปซิฟิก โดยใช้ประเทศไทยเป็นทางผ่านเข้ายึดอาณานิคมของสหรัฐอเมริกาและอังกฤษ

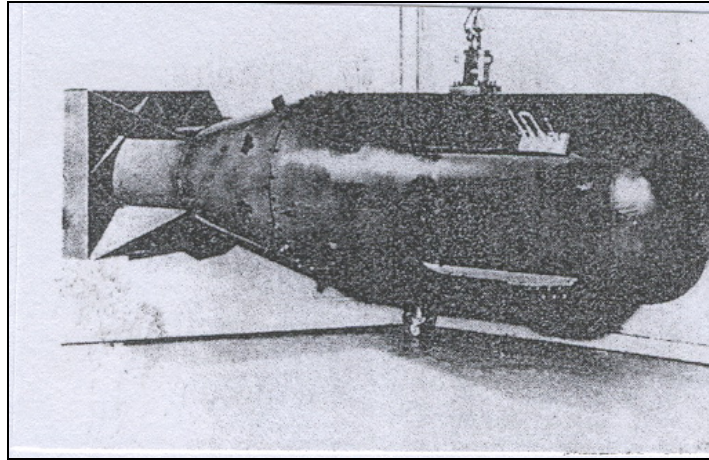
ภาพที่ 3 เรืออริโซนา กำลังลำใหม่ภายหลังจากถูกโจมตีโดยเครื่องบินรบของญี่ปุ่น
ที่มา : เมฆตะวัน คุณะดิลก, 2544 : 158

ระยะแรกดูเหมือนว่าญี่ปุ่นจะมีชัยชนะในสมรภูมิตองคราม สามารถทำลายความเข้มแข็งของกองทัพสัมพันธมิตรลงได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้หน่วยรบกามิกาเซ่ ฝูงบินสังหารที่มีประสิทธิภาพ โดยกองทัพญี่ปุ่นใช้นักบิน 1 นาย บรรทุกระเบิดเต็มพิกัดเครื่องบิน เมื่อออกลาดตระเวนพบเรือรบฝ่ายสัมพันธมิตรที่ใดจะดับเครื่องยนต์ชนทันที การรบเช่นนี้ฝ่ายญี่ปุ่นสูญเสียนักบิน 1 ชีวิต แลกกับทหารอีกหลายร้อยชีวิตบนเรือรบ

ภาพที่ 4 เครื่องบินของหน่วยรบกามิกาเซ่โจมตีเรือบรรทุกเครื่องบินฝ่ายสัมพันธมิตร
ที่มา : ปรีชา ศิริวัลย์, 2543 : 383

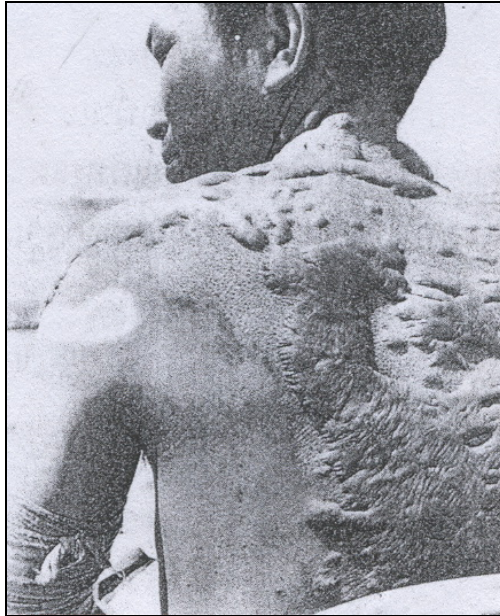
แต่ในที่สุดญี่ปุ่นเริ่มเสียหาย ขาดแคลนยุทธปัจจัย แต่ก็สู้รบอย่างไม่ยอมแพ้ ถึงแม้ว่าประเทศฝ่ายอักษะในทวีปยุโรปยอมแพ้หมดแล้ว ข้อเสนอให้ญี่ปุ่นยอมแพ้โดยปราศจากเงื่อนไขจากฝ่ายสัมพันธมิตรจึงเกิดขึ้น เมื่อยังเจรจาทกลงกันไม่ได้ และฝ่ายสัมพันธมิตรต้องการทำลายล้างกลุ่มประเทศเผด็จการจึงเริ่มบีบบังคับโดยอนุมัติให้ใช้ระเบิดปรมาณูที่มีวิถีการทำลายล้างรุนแรง

ภาพที่ 5 อาวุธนิวเคลียร์ลูกแรกของโลก ซึ่งทำลายเมืองฮิโรชิมา ในวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ.2488
ที่มา : ปรีชา ศรีवालย์, 2543 : 463

ภาพที่ 6 ระเบิดนิวเคลียร์ลูกที่ 2 ของโลก
ที่มา : ปรีชา ศรีवालย์, 2543 : 462

ภาพที่ 7 ผู้ได้รับบาดเจ็บจากระเบิดนิวเคลียร์

ที่มา : ปรีชา ศรีวาลัย, 2543 : 464

ภาพที่ 8 เมืองฮิโรชิมาหลังถูกทิ้งระเบิดปรมาณู

ที่มา : <http://www.geocities.com/Athens/Parthenon/4883/part6.htm>

ในวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ.2488 ระเบิดปรมาณูถูกทิ้งลงทำลายล้างเมืองฮิโรชิมาทำให้ประชากรเสียชีวิตไป 80,000 คน หรือ 1 ใน 3 ของประชากรทั้งเมือง เมื่อญี่ปุ่นยังไม่ยอมแพ้ วันที่ 9 สิงหาคม พ.ศ.2488 ระเบิดปรมาณูถูกทิ้งที่เมืองนางาซากิ ทำให้ญี่ปุ่นยอมแพ้สงคราม วางอาวุธในทุกพื้นที่และลงนามเซ็นสัญญายอมจำนนในวันที่ 2 กันยายน พ.ศ.2488 บนเรือรบประจัญบานมิสซูรีเป็นอันจบฉากสงครามโลกครั้งที่ร้ายแรงลง

ภาพที่ 9 ผู้แทนรัฐบาลญี่ปุ่นเดินทางมาเซ็นสัญญายอมจำนนต่อผู้แทนสหรัฐอเมริกาบนเรือมิสซูรี
ที่มา :

<http://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%AA%E0%B8%87%E0%B8%84%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B9%82%E0%B8%A5%E0%B8%81%E0%B8%84%E0%B8%A3%E0%B8%B1%E0%B9%89%E0%B8%87%E0%B8%97%E0%B8%B5%E0%B9%88%E0%B8%AA%E0%B8%AD%E0%B8%87>

บทที่ 4

ประเทศไทยในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2

ประเทศไทยประกาศตัวเป็นกลาง ตั้งแต่เริ่มสงครามเป็นต้นมาโดยเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ.2482 เมื่อเยอรมันบุกโปแลนด์ในวันที่ 1 กันยายน พ.ศ.2482 ประเทศไทยได้มีประกาศ

“พระบรมราชโองการให้ปฏิบัติตามความเป็นกลาง พุทธศักราช 2482”

ในพระปรมาภิไธย สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล มีนโยบายนให้ทุกคนในประเทศไทย ปฏิบัติตามความเป็นกลางอย่างเคร่งครัด ในระหว่างสถานการณ์สงคราม ให้ปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อผูกพันตามสนธิสัญญาต่าง ๆ และกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยความเป็นกลาง (ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 56, 2482 : 847-849)

อย่างไรก็ตาม รัฐบาลไทยในขณะนั้นก็ได้รับฟัง วิเคราะห์ ติดตามสถานการณ์ของสงคราม อยู่ตลอดเวลา ประเทศไทยได้มีการเตรียมตัว เพื่อรับสภาวะสงครามไว้ล่วงหน้าก่อนที่จะถูกญี่ปุ่นยกพล ขึ้นบกบุกชายฝั่งทะเลภาคใต้ในเช้ามีวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ.2484 ประเทศไทยญี่ปุ่นได้พยายามขยาย บทบาทในการเป็นผู้นำของเอเชีย โดยประกาศนโยบาย

“เอเชียเพื่อชาวเอเชีย” *

(Asia for Asians)

ในระหว่างที่สงครามกำลังดำเนินอยู่นั้น ญี่ปุ่นได้พยายามโฆษณาชวนเชื่อ โดยมีเนื้อหา เกี่ยวกับการปลดปล่อยชาติในเอเชียให้หลุดพ้นจากลัทธิจักรวรรดินิยม ที่บุกประเทศเพื่อนบ้านเอเชีย อยู่ ชับไล่ทหาร อังกฤษ ฝรั่งเศส และอเมริกา ออกจากภูมิภาคนี้

นโยบายนี้เป็นที่พอใจของชาวเอเชียทั้งหลาย ที่ต้องการออกจากลัทธิจักรวรรดินิยม ที่ถูก เบียดบังแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่นไปสร้างความเจริญรุ่งเรืองให้ประเทศมหาอำนาจ นอกจากนี้ยังนำวัฒนธรรม ความเชื่อ และวิถีชีวิตตะวันตกเข้ามาเผยแพร่ เกิดความเสียหายแก่ วัฒนธรรมนิยมประเพณี วัฒนธรรมดั้งเดิมที่มีมายาวนาน และกล่าวหาว่าดินแดนตะวันออก เป็นดินแดนล้าหลังด้อยพัฒนา ทั้ง ๆ ที่ดินแดนภาคตะวันออกมีความเจริญรุ่งเรืองมาก่อน และมีวิถีชีวิต ที่อยู่ร่วมกับธรรมชาติไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม จนทำให้เป็นภูมิภาคที่มีความอุดมสมบูรณ์ เป็นที่ต้องการของ ชาวตะวันตก

* ที่มา กองทัพบก 4, 2534 : 20

ประกาศพระบรมราชโองการให้ปฏิบัติตามความเป็นกลาง
พุทธศักราช ๒๕๘๒

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล
คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร ลงวันที่ ๔ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๘๐)

อาทิตยทิพอาภา
พล อ.เจ้าพระยาพิชเยนทรโยธิน
ตราไว้ ณ วันที่ ๕ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๘๒
เป็นปีที่ ๖ ในรัชกาลปัจจุบัน

โดยที่บัดนี้มีสถานะสงครามอยู่ในบริเตนใหญ่ ฝรั่งเศส และเยอรมนี และ
โดยที่สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงดำรงเป็นผาสูกอยู่ในสันติภาพและมิตรภาพกับ
พระมหากษัตริย์และประมุขแห่งรัฐ ตลอดจนอาณาประชาราษฎร์และคนชาติแห่งรัฐนั้น ๆ แต่ละรัฐ และ
โดยที่สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชประสงค์ ที่จะให้อาณาประชาราษฎร์ของพระองค์
คงได้รับประโยชน์เป็นมั่นคงอยู่ในสันติภาพอันเป็นคุณหาที่สุดมิได้ และเพื่อการนี้ทรงตั้งพระราชหฤทัย
ที่จะรักษาความเป็นกลางอย่างเคร่งครัดและเที่ยงธรรม ในสถานะสงครามดังกล่าวแล้ว
ฉะนั้น คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงให้ตรา
ประกาศขึ้นไว้ดังต่อไปนี้

ให้บันดาข้าราชการและอาณาประชาราษฎร์ไทย และบันดาบุคคลซึ่งมีถิ่นที่อยู่ในประเทศ
ไทยปฏิบัติตามความเป็นกลางอย่างเคร่งครัดและเที่ยงธรรม ในระหว่างที่มีสถานะสงครามอยู่ และ
ให้ปฏิบัติตามบันดากฎหมายแห่งราชอาณาจักรนี้ กับทั้งข้อผูกพันตามสนธิสัญญา และกฎหมาย
ระหว่างประเทศว่าด้วยความเป็นกลางด้วย

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พิบูลสงคราม
นายกรัฐมนตรี

ที่มา : กรมยุทธศึกษาทหาร กองบัญชาการทหารสูงสุด กระทรวงกลาโหม, 2540 : 363

ญี่ปุ่นสร้างแนวคิดในการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของเอเชีย โดยใช้ชื่อว่า **วงไพบูลย์ร่วมแห่งมหาเอเชียบูรพา** (The Greater East Asia Co-Prosperity Sphere) เป็นความพยายามของญี่ปุ่นที่จะรวบรวมและสร้างแนวป้องกันแห่งชาติเอเชียเพื่อหลุดพ้นจากอิทธิพลของชาติตะวันตก โดยเป็นความคิดริเริ่มของนายพลฮาชิโระ ฮาริตะ ซึ่งในขณะนั้นดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และมีอุดมการณ์ทางการทหารอย่างแรงกล้าที่จะสร้าง **มหาเอเชียตะวันออก** (Greater East Asia) โดยยึดหลัก 3 ประการด้วยกัน คือ

1. ญี่ปุ่นเป็นแสงสว่างแห่งเอเชีย (Light of Asia)
2. ญี่ปุ่นเป็นผู้คุ้มครองเอเชีย (Protector of Asia)
3. ญี่ปุ่นเป็นผู้นำแห่งเอเชีย (Leader of Asia)

ภาพที่ 10 ใบปลิวโฆษณาชวนเชื่อของญี่ปุ่นเมื่อบุกประเทศไทย

ที่มา : ชมรมเหรียญชัยสมรภูมิ, 2529 : 20

นโยบายดังกล่าวทำให้ประเทศต่าง ๆ ในเอเชียพร้อมที่จะให้ความสนับสนุนญี่ปุ่น ในส่วนของประเทศไทยมีความสัมพันธ์อันดีกับญี่ปุ่นในหลาย ๆ สถานการณ์ คือ

บทบาทของญี่ปุ่นในการไกล่เกลี่ยกรณีพิพาทระหว่างประเทศไทยกับอินโดจีนของประเทศฝรั่งเศส ที่ประเทศไทยเรียกร่องดินแดนคาบสมุทรมอินโดจีนคืนจากประเทศฝรั่งเศส แต่ไม่สามารถตกลงรายละเอียดกันได้จนปี พ.ศ.2483 จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้รื้อฟื้นการเรียกร่องดินแดนคืนตามนโยบาย “ไทยรวมไทย” (เป็นช่วงเวลาที่ฝรั่งเศสเริ่มเสียบริเวณในสงครามด้านตะวันตก) ฝรั่งเศสปฏิเสธสถานการณ์จึงตั้งเครื่องขึ้นโดยในวันที่ 8 ตุลาคม พ.ศ.2483 ประชาชนชาวไทยได้เดินขบวนเรียกร่องดินแดนคืน จนเกิดการปะทะกันขึ้นได้ชื่อว่า “สงครามอินโดจีน” ญี่ปุ่นได้เข้าไกล่เกลี่ยได้สำเร็จ โดยการลงนามในอนุสัญญาสันติภาพโตเกียว เมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม พ.ศ.2484 (สมโชค สวัสดิรักษ์, 2524 : 14-19) สถานการณ์นี้ทำให้รัฐบาลและคนไทยยอมรับญี่ปุ่นซึ่งเป็นประเทศเล็ก ๆ ในเอเชียสามารถเป็นตัวกลางในการขัดแย้งกับมหาอำนาจได้ โดยญี่ปุ่นได้เข้ามาตั้งฐานทัพในเวียดนาม ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม พ.ศ.2483 ซึ่งกลายเป็นฐานทัพอากาศที่สำคัญของการสู้รบในสงครามมหาเอเชียบูรพา และต่อจากนั้นก็เข้าคุกคามประเทศต่าง ๆ ในดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ให้เข้าร่วมวงไพบูลย์ของญี่ปุ่น ในชื่อ “วงไพบูลย์ร่วมกันแห่งมหาเอเชียบูรพา” ในวันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ.2481

วันที่ 12 มิถุนายน พ.ศ.2483 ประเทศฝรั่งเศสได้เข้าร่วมสงครามภาคพื้นยุโรป และประเทศไทยประกาศตนเป็นกลาง ได้มีการลงนามร่วมกันในกติกาสัญญาไม่รุกรานกัน ในกรุงเทพฯ หลังจากนั้น 10 วัน ประเทศฝรั่งเศสถูกเยอรมันบุกยึดกรุงปารีส แต่ประเทศฝรั่งเศสยังคงส่งทหารมาคุกคามชายแดนไทยด้านคาบสมุทรมอินโดจีน จนเกิดกรณีพิพาทระหว่างประเทศไทยกับประเทศฝรั่งเศส ระหว่างวันที่ 6 – 28 มกราคม พ.ศ.2484 โดยมีประเทศญี่ปุ่นเป็นผู้ไกล่เกลี่ยได้สำเร็จ ทำให้ฐานะผู้นำของการสร้างวงไพบูลย์มีความสำคัญเพิ่มขึ้น

ผลของสงครามอินโดจีน ก่อให้เกิดยุคปลุกใจให้รักชาติ กลางปี พ.ศ.2483 ได้มีการเดินขบวนเรียกร่องดินแดนคืนจากประเทศฝรั่งเศส มีข้อความเขียนในป้ายผ้าขนาดใหญ่ เช่น

“พวกเราจรรยา ขอกันดี ๆ ไม่ชอบ ก็ต้องปลอบกันด้วยปืน เราพร้อมรบเพื่อปกป้องเกียรติศักดิ์ชาติไทย ม.ปาวี ต้วกาลิ ร.ศ.112 เลือดทุกหยาด เพื่อชาติไทยเราพร้อมพลีดินแดนของเรา ต้องเอาคืนมาให้ได้” (โกวิท ตั้งตรงจิตร, 2549 : 250-251)

และเพลง **รุ่งอรุณ** ที่ออกอากาศทางวิทยุ กรมโฆษณาการ (กรมประชาสัมพันธ์) ทุกเช้าในช่วงนั้นว่า

รุ่งอรุณแล้วอย่ามัวหลับจนสาย กองทัพไทยถึงที่หมายในแนวหน้า
ตื่นเถิดตื่นพลันให้ทันเวลา ฟังข่าวก้าวหน้าของทัพไทย

**เรานี้อยู่แนวหลังตั้งใจช่วย เหมือนหนึ่งไปรบด้วยไม่หวั่นไหว
เราเตรียมพร้อมทั้งชีวิตและจิตใจชาติต้องการใช้อะไรได้ทันที**

การเรียกร้องดินแดนคืนของนักศึกษาข้าราชการยุวชนทหารและประชาชนนับแสน เติบโตขึ้นเรียกร้องดินแดนที่เคยเสียไปคืนมา ทำให้สภาพจิตใจของประชาชนชาวไทย มีเลือดรักชาติ อยู่เต็มเปี่ยม หลังจากนั้น จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้สร้างยุคแห่งการปลุกเร้าให้รักชาติกลางภัย สงคราม และสร้างวัฒนธรรมใหม่ ๆ ขึ้นในประเทศไทย ซึ่งบางเรื่องถูกต้องด้านและบางส่วนทำให้ วัฒนธรรมเดิมสูญหายไป

ในต้นเดือนธันวาคม พ.ศ.2484 มีการเตรียมงานสำคัญที่จะมีการฉลองทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ คือวันที่ 10 ธันวาคม ซึ่งเป็นงานวันฉลองรัฐธรรมนูญ ทุกพื้นที่ที่มีการเตรียมซักซ้อมพิธีการ การเดินขบวนและการแสดงต่าง ๆ ถึงแม้ว่ารัฐบาลของไทยขณะนั้น ทราบดีว่าสถานการณ์ของ สงครามโลกครั้งที่ 2 เริ่มเคลื่อนเข้ามาใกล้กับพื้นที่ประเทศไทยทุกขณะก็ตาม พื้นที่ต่าง ๆ ยังคงมี การเตรียมงาน สถานการณ์ทั่ว ๆ ไป ในช่วงเย็นวันที่ 7 ธันวาคม พ.ศ.2484 ยังคงอยู่ในสภาพปกติ แต่ก็มี การรับฟังข่าวเรื่องราวต่าง ๆ ในการขยายอำนาจของจักรวรรดิญี่ปุ่นในพื้นที่เอเชีย ซึ่งคนส่วน หนึ่งมีความพอใจอยู่ลึก ๆ กับการลดอำนาจลงของจักรวรรดินิยมตะวันตกที่ทำให้ประเทศไทย ต้องเสีย ดินแดนบางส่วนไปอย่างไม่ยุติธรรม ประกอบกับประเทศไทยได้ประกาศความเป็นกลางไม่เข้าข้างกับ ฝ่ายใด จึงคิดว่าสถานการณ์สงครามคงจะยังไม่ถึงประเทศไทยในช่วงนี้

ส่วนของกำลังทหารหน่วยต่าง ๆ ได้รับคำสั่งให้เตรียมพร้อมในพื้นที่ เข้าประจำตามที่ตั้ง ทุกฐานทัพโดยรอบประเทศไทย หลังจากได้รับคำสั่งจากผู้บัญชาการทหารสูงสุด จอมพล ป. พิบูล- สงคราม เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน พ.ศ.2484 พร้อมทั้งเตรียมพร้อมที่จะรับคำสั่งต่อไป

ในวันที่ 7 ธันวาคม พ.ศ.2488 นั้น จอมพล ป. พิบูลสงคราม และคณะได้ออกไปตรวจ ราชการทางด้านกองกำลังบูรพา เนื่องจากเป็นดินแดนที่กองทัพญี่ปุ่นน่าจะเคลื่อนกำลังพลผ่าน เข้าสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย หลังจากที่ญี่ปุ่นได้เข้ายึดเวียดนามและยึดพื้นที่ล่วงหน้าแล้ว เวลาประมาณ 23.00 น. จอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้รับโทรเลขจาก พล.ต.ต. อุดล อุดลเดชจรัส ผู้รักษาราชการแทนนายกรัฐมนตรี แจ้งข่าวการเคลื่อนไหวกองทัพเรือญี่ปุ่นที่เคลื่อนเข้าสู่อ่าวไทย และเตรียมยกพลขึ้นบกเพื่อใช้ประเทศไทยเป็นทางผ่านไปยึดอาณานิคมของอังกฤษ ในประเทศพม่า และมลายูจนต้องมีการประชุมคณะรัฐมนตรีฉุกเฉินขึ้นเพื่อแก้ไขสถานการณ์ เฉพาะหน้ากับกองกำลัง ญี่ปุ่นโดยมีสถานการณ์และบทสรุปจากบันทึกการประชุมระหว่างวันที่ 7-8 ธันวาคม พ.ศ.2548 ดังนี้

**สรุปบันทึกการประชุมคณะรัฐมนตรี
วันที่ 7 และ 8 ธันวาคม 2484**

วันที่ 7 ธันวาคม 2484

เริ่มประชุมเวลาประมาณ 23.00 น.

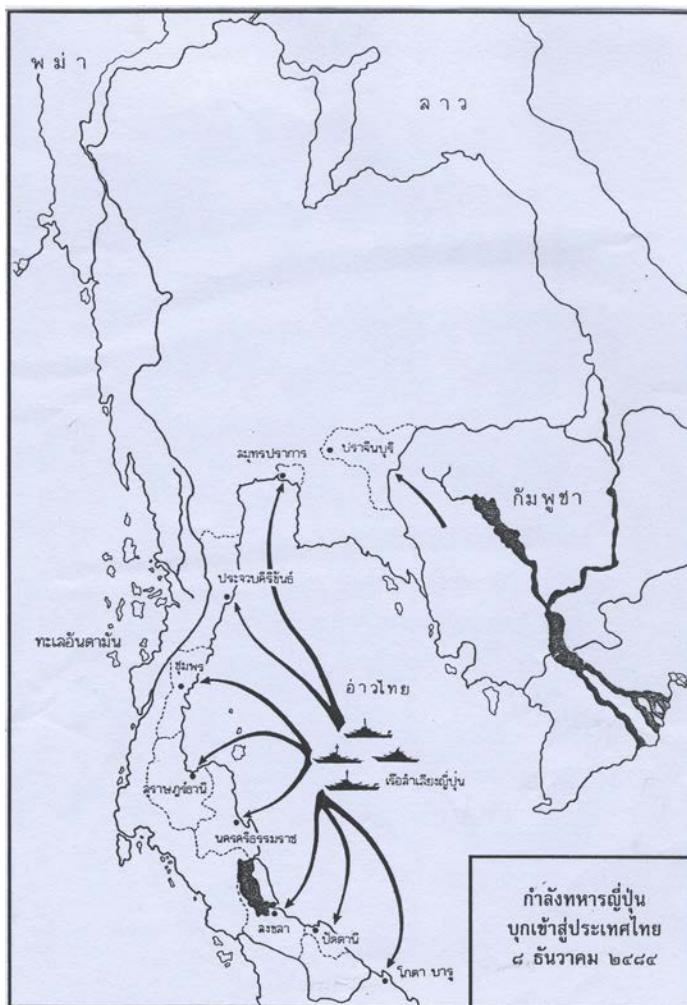
พล.ต.ต. อุดล อุดลเดชจรัส เป็นผู้ดำเนินการประชุมแทน จอมพล ป. พิบูลย์สงคราม นายกรัฐมนตรี ที่เดินทางไปดูสถานการณ์ทางภาคอีสาน เพื่อพิจารณาคำขอเดินทางผ่านประเทศของ ญี่ปุ่นที่ขอให้ตอบภายในเวลา 02.30 น. ฝ่ายไทยขอยืดเวลาไปจนถึง 05.00 น. แต่ฝ่ายญี่ปุ่นไม่สามารถทำตามได้ เนื่องจากแผนการต่างๆ ได้วางไว้เรียบร้อยแล้ว และไม่สามารถติดต่อกับนายกรัฐมนตรีได้ และต้องรอประชุมกับนายกรัฐมนตรีในเวลา 08.00 น. และได้ส่งคนไปเจรจาต่อรองกับการให้คำตอบแก่ ฝ่ายญี่ปุ่น ซึ่งทางฝ่ายญี่ปุ่นได้พยายามติดต่อไปตามจุดต่างๆ เพื่อชะลอการปฏิบัติการ แต่ไม่สามารถทำได้ทุกจุด ได้เพียงข้อห้ามลำเลียงทหารเข้ากรุงเทพเด็ดขาด เวลา 06.50 น. นายกรัฐมนตรีจึงเดินทางเข้าร่วมประชุม และพิจารณา สิ่งที่รัฐบาลญี่ปุ่นขอความร่วมมือกับไทยโดยวิธีสันติภาพคือ

1. ขอผ่านแผ่นดินโดยความจำเป็นทางยุทธศาสตร์ และขอความสะดวกการอำนวยความสะดวกในทางยุทธศาสตร์ต่างๆ ประการ

2. ญี่ปุ่นไม่ถือว่าคนไทยเป็นศัตรู จึงขอไม่ให้เกิดการปะทะกัน

3. ขอให้รักษาความปลอดภัยแก่ชาวญี่ปุ่นที่อาศัยอยู่ในอาณาเขตประเทศไทยในที่ต่างๆ

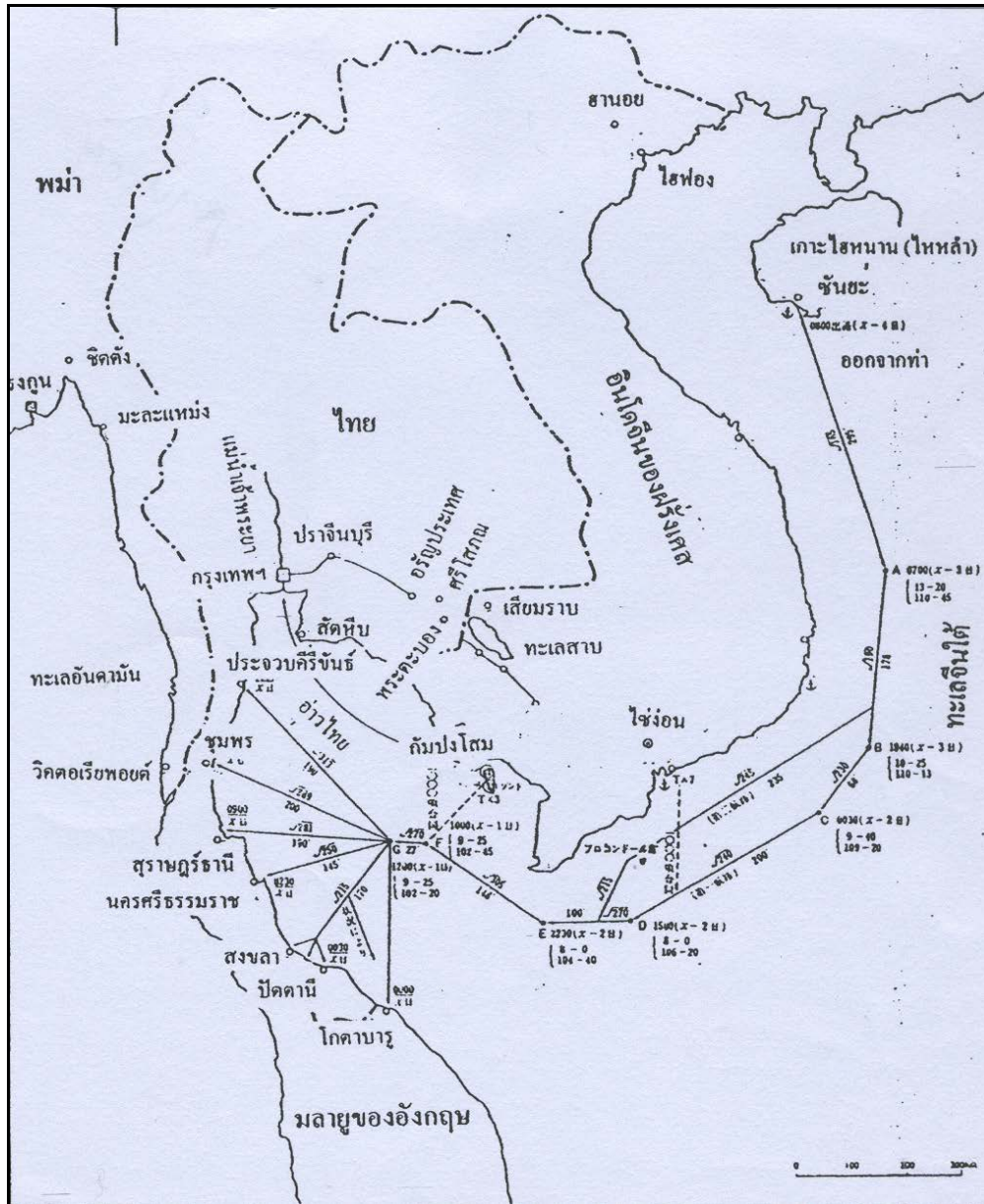
เวลาประมาณ 02.00 น. กองทัพญี่ปุ่น ได้ยกพลขึ้นบกในจังหวัดที่มีอาณาเขตติดต่อกับทางทะเล ทั้งชายฝั่งทะเลตะวันออกและภาคใต้ของไทยที่ประชุมเห็นพ้องกันให้ส่งทหารไทยในพื้นที่หยุดต่อต้านทหารญี่ปุ่นเวลา 07.30 น. คณะรัฐมนตรีได้มีการประชุมต่อไปและวิเคราะห์ ข้อมูลสถานการณ์ต่างๆ ในแต่ละพื้นที่ พร้อมออกแถลงการณ์แจ้งแก่ประชาชนและรัฐบาลไทยได้ลงนามในข้อตกลงระหว่างผู้แทนฝ่ายไทยและญี่ปุ่น

แผนที่ 4 แสดงกำลังทหารญี่ปุ่นบุกเข้าสู่ประเทศไทย เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ.2484

ที่มา : กรมยุทธศึกษาทหาร กองบัญชาการทหารสูงสุด กระทรวงกลาโหม, 2540 : 44

ในเวลาเดียวกันคือเช้าวันอาทิตย์ที่ 7 ธันวาคม พ.ศ.2484 เวลา 07.00 น. ที่ฮาวายตรงกับเวลา 18.25 น.ของประเทศไทยสหรัฐอเมริกา ตรงกับเวลา 01.25 น. ของวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ.2484 ในประเทศไทยได้มีสัญญาณรหว่างประเทศญี่ปุ่นและประเทศไทย โดยญี่ปุ่นเคลื่อนพลซึ่งประกอบด้วยเรือบรรทุกเครื่องบินจำนวน 6 ลำ และเรือรบคุ้มกัน 27 ลำ ภายใต้การบังคับบัญชาของนายพลเรือ นากูโม มายังหมู่เกาะโออาฮู (Oahu) ห่างจากอ่าวเพิร์ลฮาร์เบอร์ไปทางเหนือ 275 ไมล์ และนำเครื่องบินทิ้งระเบิด เข้าโจมตีฐานทัพอากาศของสหรัฐอเมริกา จนเสียหายก่อนที่จะประกาศสงคราม ในขณะที่นายกรัฐมนตรีญี่ปุ่นนายพลโตโต ส่งนายนาซามุโระ กุสุสุ ทูตสันติภาพเดินทางไปเจรจากับสหรัฐอเมริกาที่กรุงวอชิงตัน ก่อนที่ทหารสหรัฐอเมริกาที่อ่าวเพิร์ลฮาร์เบอร์จะรู้ตัวทั้งเรือและเครื่องบินก็เสียหายเป็นจำนวนมาก

แผนที่ 5 แสดงเส้นทางที่กองทัพญี่ปุ่นใช้ในการเดินเรือจากชั้นยะไนเกาะไฮหนาน เพื่อยกพลขึ้นบกใน
จังหวัดต่าง ๆ ของภาคใต้ของไทยช่วงเปิดสงคราม

ที่มา : พวงทิพย์ เกียรติสกุล, 2550 : 66

ในช่วงเวลาเดียวกัน กองทัพญี่ปุ่นก็ยกพลขึ้นบกตลอดแหลมมลายู ทั้งในประเทศไทย และมาเลเซีย (เพื่อเข้ายึดสิงคโปร์ซึ่งเป็นฐานทัพเรือที่สำคัญในภูมิภาค) ญี่ปุ่นใช้กองเรือปฏิบัติการเฉพาะกิจ ประกอบด้วยเรือลาดตระเวน 8 ลำ เรือพิฆาต 20 ลำ ปิดอ่าวไทย ตลอดลงไปถึงโกตาบารูของมาเลเซีย และใช้เรือลำเลียงพลยกพลขึ้นบกตามจังหวัดชายทะเลของไทย

ในการเตรียมการรับสงครามภายใต้การนำของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ออกประกาศให้คนไทยเตรียมตัว เช่น มีประกาศหน้าที่ของคนไทยยามสงคราม การสร้างความรักชาติ สามัคคี (พรบ.) เสียสละ ขณะเดียวกันได้ปรับปรุงกองทัพให้เข้มแข็งและทันสมัยขึ้น (กรมยุทธศึกษาทหาร, 2540 : 11) ทั้งด้านกำลังพลและอาวุธยุทโธปกรณ์

ทางด้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย กองทัพญี่ปุ่นใช้กองกำลังทางบกและทางอากาศเข้าโจมตียึดพื้นที่ทางภาคอีสานของไทย การบุกประเทศไทยในเช้าวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2484 นั้น มีลักษณะผ่อนคลายนอกเหนือจากการบุกยึดพื้นที่ฐานทัพเรือของสหรัฐอเมริกา และโกตาบารูในประเทศมาเลเซียซึ่งเป็นอาณานิคมของอังกฤษ โดยทหารญี่ปุ่นใช้วิธีเจรจากับฝ่ายปกครองของไทย โดยรอคอยเจรจากับจอมพล ป.พิบูลสงคราม ซึ่งกำลังเดินทางกลับพระนคร ญี่ปุ่นได้ระงับการบุกพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศไทยไว้ตามชายฝั่งทะเล ยังไม่บุกเข้าพระนครซึ่งเป็นศูนย์กลางการปกครอง พร้อมทั้งระงับการสนับสนุนทางอากาศและภาคพื้นดินไว้ก่อน จนกว่าจะมีการเจรจากัน แต่อย่างไรก็ตามทหารหน่วยต่าง ๆ ยุขันทหารและประชาชนในพื้นที่ก็ได้แสดงการขัดขืนต่อต้านญี่ปุ่นเพื่อรักษาแผ่นดินไทยเอาไว้ จนถึงขั้นการปะทะกันเกิดการสูญเสียชีวิตของทหารของชาติ ลงเป็นจำนวนมาก ความตึงเครียดเกิดขึ้นทั้งฝ่ายรัฐบาลไทยและญี่ปุ่นในพื้นที่

ฝ่ายของรัฐบาลไทยตกลงใจมีมติเป็นเอกฉันท์ สั่งให้หยุดยิงในเวลา 07.30 น. ยอมหลักทางให้ทหารญี่ปุ่นยกพลผ่านประเทศไทย แล้วจึงเปิดการเจรจาต่อรอง โดยมีผลสรุปว่า

“ประเทศไทยตกลงยอมให้กองทัพญี่ปุ่นผ่านดินแดนของประเทศไทยไปได้ โดยฝ่ายไทยจะให้ความสะดวกเท่าที่จำเป็นเพื่อการผ่านดังกล่าว ในขณะที่เดียวกันประเทศญี่ปุ่นก็ต้องให้หลักประกันว่า เอกราช อธิปไตย และเกียรติยศของประเทศไทยจะได้รับการเคารพ อันหมายถึงว่า ญี่ปุ่นจะไม่ปลดอาวุธทหารไทย และจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบแบบแผนของประเทศไทยโดยเต็มที่ทุกประการ”

อย่างไรก็ตาม ในพื้นที่สงครามมีการสู้รบกันอยู่จนถึงเที่ยงวันจึงยุติการรบได้ทั้งหมด ในค่ำวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ.2484 รัฐบาลก็ได้ออกแถลงการณ์ประกาศให้ประชาชนทราบ

วันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ.2484 มีประกาศพระราชกฤษฎีกาเรียกประชุมวิสามัญของสภาผู้แทนราษฎร รัฐบาลได้แถลงให้ที่ประชุมทราบถึงการที่รัฐบาลจำเป็นต้องยินยอมให้กองทัพญี่ปุ่นผ่านประเทศไทย โดยที่ญี่ปุ่นจะคงเคารพเอกราชอธิปไตยและเกียรติยศของประเทศไทยทุกประการ ที่ประชุมรับทราบ

ในส่วนของผู้ที่ต่าง ๆ ที่ยังคงมีการปะทะต่อต้านกันอยู่ระหว่างทหารไทย ยุวชนทหาร ตำรวจ และประชาชน ได้ทยอยยุติการสู้รบ หลังจากได้รับคำสั่งจากหน่วยเหนือตั้งแต่วันที่ 11.00 น. เป็นต้นไป

คำแถลงการณ์

“ด้วยเมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ ตั้งแต่เวลาประมาณ ๐๒.๐๐ น. กองทหารญี่ปุ่น ได้เข้าสู่ประเทศไทยโดยทางทะเล ในเขตจังหวัดสงขลา ปัตตานี ประจวบคีรีขันธ์ นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี (บ้านดอน) และบางปู ส่วนทางบกได้เข้ามาทางจังหวัดพระตะบองและพิบูลสงคราม เกือบทุกแห่ง ทหารและตำรวจไทยได้ทำการต่อสู้อย่างเข้มแข็ง

อนึ่ง ในเวลาเดียวกันก็ได้มีข่าวจากต่างประเทศว่า กองทัพเรือญี่ปุ่นได้เข้าโจมตีเกาะ ฮาวายและฟิลิปปินส์ของสหรัฐอเมริกา ได้ส่งทหารขึ้นบกที่โกตาบารูในเขตมลายูของอังกฤษ และได้เข้าโจมตีสิงคโปร์โดยเครื่องบินอย่างหนักด้วย

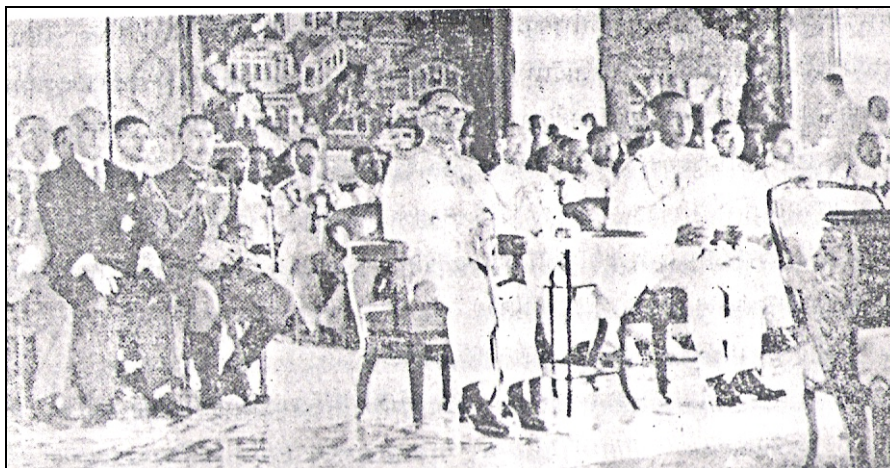
ในเรื่องนี้เอกอัครราชทูตญี่ปุ่นได้มาที่ทำเนียบนายกรัฐมนตรีในวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๔๘๔ เวลา ๒๒.๓๐ น. ได้ชี้แจงต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศว่า ได้ประกาศสงครามกับ อังกฤษและสหรัฐอเมริกาแล้ว แต่มิได้ถือว่าไทยเป็นศัตรู หากแต่มีความจำเป็นต้องขอทางเดินผ่าน อาณาเขตไทย

รัฐบาลของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พิจารณาปรึกษากันโดยรอบคอบแล้ว เห็นว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เป็นสิ่งซึ่งไม่สามารถจะหลีกเลี่ยงได้ แม้ประเทศไทยได้พยายามโดยสุดกำลังก็ไม่สามารถจะหนีเหตุการณ์อันนี้ได้พ้น และเนื่องจากสภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น การที่จะต่อสู้กันไป ก็จะเป็นการเสียเลือดเนื้อชาวไทยโดยไม่สำเร็จประโยชน์ จึงจำเป็นต้องพิจารณาตามข้อเสนอของ รัฐบาลญี่ปุ่นและผ่อนผันให้ทางเดินแก่กองทัพญี่ปุ่น โดยได้รับคำมั่นจากรัฐบาลญี่ปุ่นเป็นลายลักษณ์อักษรว่า จะเคารพเอกราช อธิปไตย และเกียรติศักดิ์ของไทย ด้วยเหตุนี้ รัฐบาลจึงได้ตกลงให้ทางเดิน ทักษะแก่ญี่ปุ่น และการต่อสู้ระหว่างไทยกับญี่ปุ่นก็ได้หยุดลง

ขอให้ประชาชนชาวไทยจงระงับความตื่นเต้น และพยายามประกอบกิจการงานต่อไป ตามเดิม รัฐบาลจะทำความพยายามอย่างสูงสุด ในอันที่จะให้เหตุการณ์ทั้งหลายผ่อนจากหนักเป็น เบาให้มากที่สุดที่จะทำได้ ขอให้ประชาชนชาวไทยจงรักษาความสงบ และฟังคำสั่งคำตักเตือนของ รัฐบาลทุกประการ”

ที่มา : กรมยุทธศึกษาทหาร กองบัญชาการทหารสูงสุด กระทรวงกลาโหม, 2540 : 422

ในวันที่ 21 ธันวาคม พ.ศ.2484 จอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี กับนายชินในกามี เอกอัครราชทูตญี่ปุ่นประจำประเทศไทย ได้ร่วมลงนามในกติกาสัญญาพันธมิตรร่วมกัน ณ อุโบสถ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม เมื่อวันที่ 21 ธันวาคม พ.ศ.2484

ภาพที่ 11 พิธีลงนามในกติกาสัญญาพันธมิตรระหว่างประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น

ที่มา : กรมยุทธศึกษาทหาร กองบัญชาการทหารสูงสุด กระทรวงกลาโหม, 2540 : 106

เป็นที่น่าสังเกตว่า การลงนามกติกาสัมพันธมิตรร่วมระหว่างประเทศไทยและญี่ปุ่นนั้น ทั้ง 2 ฝ่ายตกลงจะใช้ภาษาฝรั่งเศสเป็นหลัก แสดงถึงความไม่พอใจประเทศอังกฤษอย่างรุนแรง และในการทำกติกาสัมพันธมิตรนี้ได้ทำกัน ณ อุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม โดยมีผู้ให้ความเห็นว่า น่าจะมาจากที่ประเทศญี่ปุ่นเอง ก็เป็นประเทศที่นับถือพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ ในการทำกิจการใด ๆ ต่อหน้าพระพุทธรูปที่สำคัญ อาจจะทำให้เกิดความยั้งคิดได้บ้างเมื่อจะทำอะไรที่ผิดคำสั่งสัญญา

จากนั้นรัฐบาลไทย ได้จัดทำรายละเอียดของกติกาสัมพันธมิตรเผยแพร่ให้ประชาชนรับทราบ รวมทั้งรายละเอียดปลีกย่อยของข้อตกลงเพื่อจะได้ปฏิบัติร่วมกัน

รัฐบาลไทยก็มีพระบรมราชโองการประกาศให้ประชาชนชาวไทยรับทราบทั่วกัน และดำเนินการประกาศสงครามกับประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกา

หลังจากนั้นรัฐบาลไทยได้ออกคำแถลงการณ์ต่างๆ เพื่อให้ฝ่ายทหาร ตำรวจ และพลเรือน ปฏิบัติตนในภารกิจต่างๆ ตามหน้าที่และกติกาสัญญาที่ตกลงไว้กับญี่ปุ่น โดยมีกลุ่มคนไทยบางกลุ่มที่ไม่พอใจและดำเนินการใต้ดิน ให้ความร่วมมือกับฝ่ายพันธมิตรอย่างนายกองชมเชยทั้งฝ่ายทหารและพลเรือน

พร้อมทั้งเครือข่ายไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ ทั้งในส่วนของขบวนการเสรีไทย ขบวนการแรงงานไทย ที่มีวัตถุประสงค์ต่อต้านกองทัพญี่ปุ่น

โดยในวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2487 เมื่อสถานการณ์ของฝ่ายสัมพันธมิตรได้เปรียบอย่างชัดเจน และญี่ปุ่นเริ่มพ่ายแพ้สงครามด้านเอเชียแปซิฟิก สหรัฐอเมริกาซึ่งรับรู้เรื่องการไม่สมัครใจเข้าร่วมสงครามกับญี่ปุ่นในส่วนของฝ่ายประชาชนและขบวนการต่อต้านทั้งที่ตั้งขึ้นตั้งแต่เริ่มแรกสงคราม แสดงการต่อต้านและคัดค้านญี่ปุ่นอย่างเต็มที่จนส่งผลให้ประเทศไทยรอดพ้นจากการเป็นประเทศฝ่ายแพ้สงครามไปได้ ขบวนการที่สำคัญที่สุดในกรณีนี้คือ **“ขบวนการเสรีไทย”** (The Free Thai Legend)

ขบวนการแรงงานต่อต้านญี่ปุ่น

หลังจากกองทัพญี่ปุ่นเข้ามาตั้งมั่นในกรุงเทพฯ ได้ 5 วัน (วันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ. 2484) กลุ่มองค์กรได้เดินต่อต้านญี่ปุ่นได้ดำเนินการจัดตั้ง **“กองอาสาสมัครต่อต้านญี่ปุ่น”** ขึ้น การรวมกลุ่มประกอบด้วยนักปฏิวัติที่รักชาติ รักประชาธิปไตยของชนชาติต่างๆ ในประเทศไทย มีวัตถุประสงค์สำคัญคือ **“ขับไล่กองทหารญี่ปุ่นออกจากประเทศไทย ฟันฟูเอกราช และอิสระเสรีของชาติไทย”** ในวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2484 มีใบปลิวในนาม **“คณะไทยอิสระ”** ส่งไปยังสำนักหนังสือพิมพ์ไทยและต่างประเทศ ในกรุงเทพฯ และจังหวัดนครราชสีมา มีข้อความประณามการรุกรานของจักรวรรดิญี่ปุ่นและคัดค้านรัฐบาล จอมพล ป. พิบูลย์สงคราม ที่ยอมร่วมมือกับญี่ปุ่น (ดำริห์ เรื่องสุธรรม, 2544: 88) กองพลอาสาสมัครต่อต้านญี่ปุ่นซึ่งมีสมาชิกส่วนใหญ่เป็นชาวจีน ถูกปราบปรามอย่างรุนแรงจึงสงบเงียบ ยุติความเคลื่อนไหวไประยะหนึ่ง ในวันที่ 15 มีนาคม พ.ศ. 2485 ได้มีการก่อตั้งคณะทำงานจัดทำหนังสือพิมพ์ใต้ดิน ขึ้นเพื่อเผยแพร่ข่าวสารชื่อ **“หนังสือพิมพ์มหาชน”** มีคำขวัญคือ **“ขับไล่จักรพรรดินิยมญี่ปุ่น ถอนตัวจากสงครามรุกราน”** โดยออกฉบับปฐมฤกษ์ ในวันกรรมกรสากล 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2485 ครูจิต เลขวัต ได้แถลงในบทนำไว้ว่า **“หนังสือพิมพ์มหาชนนี้ เป็นปากเสียง ของพลังผู้รักชาติ รักประชาธิปไตย ที่ต่อต้านญี่ปุ่น คัดค้านรัฐบาลเผด็จการ ต่อสู้เพื่อความเป็นเอกราชของชาติ เพื่อระบอบประชาธิปไตยของประชาชน และความเจริญรุ่งเรืองของสังคมไทย”** ในวันที่ 25 กรกฎาคม พ.ศ. 2485 มีหนังสือพิมพ์ใต้ดินภาษาจีน ชื่อ **“เงินฮว่าเป่า”** กำเนิดขึ้น

วันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ. 2487 ครูจิตได้เริ่มก่อตั้ง **“สหสมาคมต่อต้านญี่ปุ่นแห่งประเทศไทย”** ขึ้น ทำงานร่วมมือกับองค์กรต่างๆ รวมทั้งขบวนการเสรีไทย ในงานกู้ชาติต่อต้านญี่ปุ่น ต่อมา ได้ขยายองค์กรไปยังกลุ่มต่างๆ เช่น องค์กรกรรมกร องค์กรเยาวชน สตรีและสาขาอาชีพอื่นๆ เพื่อสร้างฐานงานใต้ดิน สนับสนุนภาระกิจต่อต้านญี่ปุ่นและช่วยเหลือกลุ่มสตรี กรรมกร จีน ที่ถูกกักขังเป็นเชลยศึกญี่ปุ่นให้หลบหนีได้เป็นจำนวนมาก

เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2487 ได้ก่อตั้งกองบัญชาการกลางกองอาสาต่อต้านญี่ปุ่นแห่งประเทศไทยสายใต้ขึ้น โดยมีนายไพรัช นพคุณ รับตำแหน่งผู้บังคับการฝ่ายการเมือง มีอำนาจขึ้นนำกิจกรรมทั่วไปของกองอาสาต่อต้านญี่ปุ่นทั่วประเทศ (ดำริห์ เรื่องสุธรรม, 2544: 214-215) และเข้าร่วมมือกับกองอิสระที่ 8 ของมลายู ปฏิบัติการร่วมกันอย่างได้ผล ในภารกิจสู้รบและกิจกรรมด้านมวลชน มีฐานปฏิบัติการอยู่ในอำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา อำเภอเบตง จังหวัดยะลา และอำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช จนถึงสิ้นสุดสงคราม

ขบวนการเสรีไทย (The Free Thai Legend)

เป็นขบวนการต่อต้านญี่ปุ่นที่เข้ามายึดครองประเทศไทยโดยนายปรีดี พนมยงค์ ได้ปรึกษากับมิตรสหาย ที่มีอุดมการณ์ร่วมกันได้ “ตกลงพลีชีพเพื่อชาติ เพื่อกอบกู้เอกราชอธิปไตยสมบูรณ์ของชาติไทย” จัดตั้งองค์กรต่อต้านญี่ปุ่นขึ้น โดยมีภารกิจสำคัญ 2 ด้านคือ

1. ต่อสู้กับญี่ปุ่นผู้รุกราน โดยพลังของคนไทยผู้รักชาติ และร่วมกับฝ่ายสัมพันธมิตร
2. ปฏิบัติการเพื่อให้ฝ่ายสัมพันธมิตร รับรองว่าเจตนาภรณ์อันแท้จริงของราษฎรไทยนั้น

ไม่เป็นศัตรูต่อสัมพันธมิตร

และหลังจากจอมพล ป.พิบูลสงครามประกาศสงครามกับฝ่ายสัมพันธมิตรแล้วภารกิจขององค์กรเพิ่มขึ้นอีก 1 ข้อคือ

3. ปฏิบัติการเพื่อให้สัมพันธมิตร รับรองว่าประเทศไทยไม่ตกเป็นฝ่ายแพ้สงคราม และการผ่อนหนักเป็นเบาภายหลังสงคราม

โดยคนไทยกลุ่มหนึ่งที่อยู่ทั้งในฝ่ายทหาร ตำรวจและพลเรือน ยอมเสียสละเลือดเนื้อกระทำทุกวิถีทางเพื่อต่อต้าน โดยมีพื้นที่ดำเนินการอยู่ทั้งในและนอกประเทศไทย

การดำเนินการภายในประเทศเริ่มตั้งแต่กองทัพญี่ปุ่นเริ่มบุกประเทศไทย โดยใช้ชื่อระยะแรกว่า “ขบวนการชาวสยามเสรี” (Free Men Siam) ภายหลังจากที่รัฐบาลภายใต้การนำของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ตกลงทำสัญญาการร่วมรบกับญี่ปุ่น หลังจากมีการประชุมคณะรัฐมนตรีในวันที่ 7 ธันวาคม พ.ศ.2484 (เริ่มประชุมเวลาประมาณ 23.00 น.) จนถึงเช้าวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2548 (ปิดประชุมเวลา 11.58 น.) ในช่วงแรก นายกรัฐมนตรี ยังไม่กลับจากการเดินทางไปปฏิบัติราชการที่จังหวัดพระตะบอง และกลับมาเข้าร่วมประชุม เวลา 06.50 น. โดยในระยะแรกมีการโต้เถียงแสดงความคิดเห็นในแง่มุมต่าง ๆ และมีการเจรจาต่อรองในเรื่องการตัดสินใจของฝ่ายรัฐบาลไทย เนื่องจากฝ่ายญี่ปุ่นต้องการคำตอบเวลา 02.00 น. ในที่สุด ญี่ปุ่นได้ส่งกำลังพลขึ้นบกภาคใต้ของไทย* โดยมีการตกลงกันไม่ให้ยกพลเข้ามาในกรุงเทพฯ และสั่งการเตรียมพร้อมด้านการปฏิบัติการของทหารและตำรวจในเขตพื้นที่ต่าง ๆ ไว้เต็มกำลัง ด้วยในสถานการณ์สงคราม เป็นเวลาที่ประเทศไทยต้องดูแลปกป้องตัวเองก่อน ผลสรุปของการประชุมเมื่อเวลา 07.00 น. นั่นคือให้ฝ่ายไทยที่กำลังต่อต้านญี่ปุ่นใน

จุดต่าง ๆ อยู่ นั่น ขอให้ยุติการต่อต้าน เปิดการเจรจากับญี่ปุ่นและทำเป็นเอกสารลงนามต่อกัน (ปิดประชุมเวลา 11.55 น.)

หลังจากการประเศไทยร่วมมือเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่นแล้ว หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งอัครราชทูตไทยประจำกรุงวอชิงตันได้ประกาศต่อต้านนโยบายของรัฐบาลไทย จัดตั้งกองกำลังต่อต้านการรุกรานของญี่ปุ่นอย่างเปิดเผย ในวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ.2484 และจัดตั้ง รัฐบาลพลัดถิ่นในสหรัฐอเมริกา เชื่อมต่อกับขบวนการชาวสยามเสรีในประเทศไทย (ในต่างประเทศจะ เรียกขบวนการนี้ว่า “ขบวนการเสรีไทย” (The Free Thai Legend)) เปิดรับสมัครสมาชิกเสรีไทย เข้าฝึก การรบแบบทหารกองโจรในอินเดียและศรีลังกา เพื่อแฝงตัวเข้ามาในประเทศไทยตามช่องทางต่าง ๆ เช่น ผ่านทางพม่า จีน และมาเลเซียให้ความช่วยเหลือกองกำลังด้านเอเชียแปซิฟิกเพื่อ ปฏิบัติการใน ลักษณะสายลับ สืบข้อมูล สถานทัพของญี่ปุ่น และแหล่งที่อยู่อาศัย (กิลคริสต์ แอนดรูว์. เซอร์, 2527 : คำนำ)

หน่วยเสรีไทยจะดำเนินการสืบหาข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้

1. ที่ตั้งฐานทัพ (หน่วยทหารญี่ปุ่นต่าง ๆ)
2. ที่ตั้งคลังสรรพาวุธ
3. ขบวนการรถไฟ รถยนต์ที่ใช้ในการขนอาวุธ ทหาร
4. จุดยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ที่เก็บบัญชีบัญชี
5. ให้ความช่วยเหลือเคลยศึกพันธมิตร

หน่วยเสรีไทยในภาคใต้ขึ้นกับกองบัญชาการของอังกฤษที่มีฐานที่มั่นในประเทศมาเลเซีย โดยมีศูนย์บัญชาการอยู่ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีกองบัญชาการใหญ่อยู่ในกรุงเทพฯ หัวหน้า เสรีไทย คือ นายปรีดี พนมยงค์ ใช้ชื่อติดต่อกันว่า “รูธ” ผู้นำเสรีไทยจะใช้ชื่อแฝงเป็นชื่อติดต่อกัน เช่น อาจารย์ป่วย อิงภากรณ์ ชื่อ “เข้ม” เป็นต้น หลังสิ้นสุดสงคราม สหรัฐอเมริกาได้รับรองการทำสงคราม ของประเทศไทย ถึงเหตุผลของการประกาศสันติภาพของเสรีไทย ดังเช่น โทรเลขที่รัฐมนตรีต่างประเทศ ของสหรัฐอเมริกา ส่งไปยังเอกอัครราชทูตอเมริกาประจำอังกฤษ เพื่อแจ้งต่อประเทศอังกฤษต่อไป

แผนการโดยทั่วไปของขบวนการเสรีไทย

ภายใต้การเตรียมงานของ นายปรีดี พนมยงค์ โดยกองทัพไทยและขบวนการเสรีไทย ต้องปฏิบัติดังนี้

1. ยึดกรุงเทพฯ กาญจนบุรีเขตหนึ่ง และลพบุรีอีกเขตหนึ่ง
2. ไทยจะต้องช่วยป้องกันปีกให้แก่พันธมิตรที่จะตีโอบมาจากกาญจนบุรี
3. ช่วยเหลือกองทัพสัมพันธมิตรซึ่งจะตีเข้าทางทิศตะวันตก โดยการช่วยก่อกวนแนวหลัง

ของญี่ปุ่น

4. ทางภาคใต้ของไถยนั้น ขบวนการเสรีไทยจะต้องตัดทางคมนาคมของญี่ปุ่น ตั้งแต่จังหวัดชุมพรลงไปถึงชายแดนมลายู เพื่อมิให้ญี่ปุ่นส่งกำลังไปช่วยทางใต้ได้
5. ทางภาคเหนือให้กองทัพพายัพ ร่วมกับฝ่ายสัมพันธมิตรต่อต้านกองทัพญี่ปุ่นที่ถอยร่นมาจากประเทศพม่า
6. ขบวนการเสรีไทยมีแผนจัดตั้งรัฐบาลชั่วคราวที่จังหวัดตากและจังหวัดสุพรรณบุรี
7. ด้านตะวันออกเฉียงเหนือ ตั้งศูนย์บัญชาการอยู่ที่จังหวัดนครราชสีมา
8. ภาคตะวันออก ได้แก่ จังหวัดปราจีนบุรี และชลบุรี จะรักษาฐานทัพเรือสัตหีบไว้ให้ได้ สหรัฐอเมริกาจะส่งกองเรือรบมาสกัดกั้นการลำเลียงกำลังของญี่ปุ่น

จากเหตุนี้เอง ที่ทำให้ประเทศไทยรอดพ้นจากการเป็นประเทศแพ้สงครามในฐานะการร่วมมือกับประเทศญี่ปุ่น โดยอ้างถึงคำประกาศของเสรีไทยสายสหรัฐอเมริกา และสายอังกฤษ โดยการเข้าร่วมสงครามกับกองกำลังของฝ่ายพันธมิตร และให้ความช่วยเหลือ การทำสงครามในพื้นที่ทุกระดับอย่างมีประสิทธิภาพและจริงจัง

จากความรักประเทศชาติของเสรีไทยได้ส่งผลให้ประเทศไทยยังคงความเป็นเอกราชไว้ได้ กลุ่มเสรีไทยเป็นที่ยกย่องชมเชยทั้งในต่างประเทศ และในท้องถิ่นของการปฏิบัติการ ข้อมูลเกี่ยวกับเสรีไทยในพื้นที่ เป็นที่รับรู้และมีอยู่บ้าง โดยได้มีข้อมูลของการรับสมัครเสรีไทย เพื่อให้ความช่วยเหลือเชลยศึกชาวตะวันตก ซึ่งมีปัญหาด้านเชื้อชาติ ผิวพรรณที่แตกต่างจากคนเอเชีย ทำให้เป็นปัญหาในการหลบหนี และง่ายต่อการถูกจับกุมจากข้อมูลและการลงพื้นที่ภาคสนาม คณะผู้วิจัยพบว่า ได้มีขบวนการเสรีไทย ดำเนินการอยู่ในภาคใต้ของไทยมากพอสมควร ภารกิจหลัก คือ การให้ความช่วยเหลือกับเชลยสงคราม และพาหนีส่งต่อไปยังพื้นที่ของอังกฤษ เพื่อให้ความคุ้มครองส่งต่อกลับประเทศต่อไป อีกภารกิจหนึ่งคือ การให้ความช่วยเหลือ คุ้มครองคนในพื้นที่ให้ปลอดภัยจากญี่ปุ่น

หลังจากสงครามสิ้นสุดลง ได้มีคำประกาศโปรดเกล้าฯ พระราชทานยศทหารชั่วคราวให้กับพลเรือนที่เข้าร่วมปฏิบัติการในนามเสรีไทย พระราชทานยศทหารชั่วคราวให้กับ

คำแปลภาษาไทย

เลขที่ ๗๔๐.๐๐๑๑ PW/S – 1545 : โทรเลข

ร.ม.ต. ว่าการกระทรวงการต่างประเทศถึงเอกอัครราชทูตในสหราชอาณาจักร (ไวแนนท์)

วอชิงตัน, ๑๕ สิงหาคม ๑๙๔๕ เวลาบ่าย ๓ โมง
(ตรงกับวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๑๙๔๕ เวลา ๓ น. กรุงเทพฯ)

๖๙๒๒. สถานเอกอัครราชทูตบริติชแจ้งเราว่า

ก) กระทรวงการต่างประเทศอังกฤษได้อนุญาตแมนท์แบทเตนแนะนำเป็นส่วนตัวมายัง “รัฐ” ให้ประกาศโดยเร็วที่สุดที่จะเป็นได้ภายหลังญี่ปุ่นยอมจำนนในที่สุดแล้วนั้น บอกปฏิเสธการประกาศสงครามของไทยต่อบริเตนใหญ่และ ส.ร.อ.* อีกทั้งมาตรการทั้งหลายที่เกิดขึ้นจากการนั้น ที่ดำเนินไปเป็นที่เสียหายแก่สัมพันธมิตร ยกเลิกการเป็นพันธมิตรและข้อตกลงอย่างอื่นทั้งสิ้นกับญี่ปุ่น ให้ประเทศไทยและกองกำลังทหารไทยบริการสัมพันธมิตร บริติชได้เสนอว่าประกาศนั้นอาจกล่าวด้วยว่า “รัฐ” ได้แจ้งแก่รัฐบาลบริติชและอเมริกาตั้งแต่ระยะเนิ่น ๆ แล้วว่าขบวนต่อต้านต้องการริเริ่มปฏิบัติการต่อสู้ศัตรูอย่างเปิดเผยและยับยั้งไว้ก็เพราะ คำร้องขอโดยเฉพาะเจาะจงของสัมพันธมิตรเพื่อการปฏิบัติทางการทหาร

ข) ให้แมนท์แบทเตนแจ้งด้วยว่า ถ้า “รัฐ” ริเริ่มที่จำเป็นตามคำแนะนำนั้นบริเตนก็พร้อมแล้ว เพราะความอุปการะของขบวนต่อต้านของไทยและคำร้องขอของสัมพันธมิตรที่มีให้ลงมือปฏิบัติการเปิดเผยเมื่อเดือนพฤษภาคมที่แล้วมา ในการที่ (บริติช) ไม่ดำเนินต่อไปซึ่งการบังคับให้ (ไทย) ทำเอกสารการยอมจำนน (ยอมแพ้) โดยไม่มีเงื่อนไขซึ่งตามสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ก็เป็นวิธธรรมดา (ที่ต้องทำเช่นนั้น) และ (บริติช) จะปรับปรุงนโยบายของตนตามที่ไทยพร้อมจะคืนให้ซึ่งสิ่งที่แล้วมาในอดีตและที่จะร่วมมือในภายหน้า

ค) ถ้า “รัฐ” ทำตามคำแนะนำและส่งผู้แทนไปยังนครแคนดี บริติชเสนอที่จะติดต่อกับกระทรวงการต่างประเทศอเมริกันก่อนที่จะตั้งต้นเจรจาเกี่ยวกับข้อความที่เขา (ไทย) เตรียมทำให้สถานะสงครามสุดสิ้นลง

(ลงนาม) เบิร์นส์

(ร.ม.ต. กระทรวงการต่างประเทศ)

ที่มา : สันติสุข ไสภณสิริ, 25432 : 3-4

ข้อตกลงระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลญี่ปุ่น วันที่ 8 ธันวาคม 2484

(Copy)

The under signed, duly authorized by their respective Governments, agree as follows :

1. In order to cope with the urgent situation in the East Asia, Thailand shall give to Japan the permission of passage by the Japanese force through the Thai territory and giving of all necessary facilities for the said passage as well as immediate execution of measures to avoid every possible conflict which may arise between the Japan and the Thai forces.

2. The particulars for the execution of the precedent paragraph shall be agree upon between the military authorities of the two countries.

3. Japan shall guarantee that the independence, sovereignty and honor of Thailand be respected.

Done, in duplicate, at Bangkok on the 8th December, 1941.

Sd. Direk Jainam

The Thai minister for Foreign Affairs.

Sd. T. Tsubokami

The Japanese Ambassador.

ประกาศ
ใช้กติกาสัญญาพันธไมตรีระหว่าง
ประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น

มีพระบรมราชโองการให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า

โดยที่กติกาสัญญาพันธไมตรีระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น ซึ่งได้ลงนามกัน ณ กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๒๑ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๘๔ มีบทในข้อ ๔ ว่า ให้เริ่มใช้ตั้งแต่วันลงนามกติกาสัญญานั้นเป็นต้นไป และ

โดยที่กติกาสัญญาที่กล่าวข้างต้นได้ลงนามกัน ณ กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๒๑ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๘๔

ฉะนั้น กติกาสัญญาพันธไมตรีระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่นนี้ จึงเป็นอันใช้ตั้งแต่วันที่ ๒๑ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๘๔ เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๒๑ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๘๔ เป็นปีที่ ๘ ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพล ป. พิบูลสงคราม

นายกรัฐมนตรี

กติกาสัญญาพันธมิตร
ระหว่าง
ประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น
Pacte d'Alliance Entre
La Thaïlande et le Japon

Le Gouvernement Royal de la Thaïlande et el Gouvernement Imperial du Japon, Fernement convaincus que l'établissement du nouvel ordre dans l'Asie Orientale est le seul moyen de realiser la prosperite dans cette sphere et la condition indispensable au redressement et reforcement de la paix mondiale, et animes de la volonte ferme et irreductible d'eliminer a fond toutes les mauvaises influences faisant obstacle a ce but, sont convenus des articles suivants:

ARTICLE 1

Une alliance est etablie par le Japon et la Thaïlande entre eux sur la base du respect mutual de l'indépendance et de la souverainete.

ARTICLE 2

Au cas ou le Japon ou la Thaïlande se trouvera dans le conflit arme vis-à-vis d'une ou de plusieurs tierces Puissances, la Thaïlande ou le Japon se rangera immediatement du cote de l'autre comme son allie et lui pretera l'aide avec tous ses moyens politique, economique et militaire.

ARTICLE 3

Les details relatifs a l'execution de l'article 2 seront determines, d'un commun accord, entre les autorites competentes du Japon et de la Thaïlande.

ARTICLE 4

Le Japon et la Thaïlande, en cas de guerre poursuivie en commun, s'engagent a ne conclure ni l'armistice ni la paix que par le commun accord complet.

ARTICLE 5

Le present Pacte entrera en vigueur des sa signature. Il aura une duree de dix ans. Les deux parties se consulteront au sujet du renouvellement du present Pacte au moment convenable avant l'expiration de ladite duree.

En foi de quoi, les soussigness dument autorises a cet effet par leurs Gouvemements respectifs, ont signe le present Pacte et y ont appose leurs cachets.

Fait en double exemplaire, a Bangkok, le vingt-et-unieme jour du douzieme mois, de la deux mille quatre cent quatre-vingt quatrieme annee de l'ere bouddhique, correspondent au vingt-et-unieme jour du douzieme mois de la seizieme annee de Syowa.

*Le President du Conseil des Ministres
et Minitre des Affaires Etrangeres
de la Thaïlande.*

P. PIBULASONGGRAM (L.S.)

*L'Ambassadeur Extraordinaire et
Plenipotentiaire du Japon.*

TEIJI TSUBOKAMI (L.S.)

(คำแปล)
กติกาสัญญาพันธไมตรี
ระหว่าง
ประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น

รัฐบาลสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแห่งประเทศไทย และรัฐบาลสมเด็จพระจักรพรรดิแห่งประเทศญี่ปุ่น เชื่อตระหนักว่า การสถาปนาระเบียบใหม่ในเอเชียตะวันออกเป็นทางเดียวที่จะประสิทธิ์ความไพบูรณ์ในวงเขตนี้และเป็นเงื่อนไขอันจำเป็นในอันจะยังสันติภาพแห่งโลกให้คืนดีและมั่นคงแข็งแรง และมีเจตนาตระหนักแน่วแน่ที่จะกำจัดบรรดาอิทธิพลร้าย ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อความมุ่งหมายนี้เสียให้สิ้นเชิง จึงได้ทำความตกลงกันเป็นข้อ ๆ ดังต่อไปนี้

ข้อ 1

ประเทศญี่ปุ่นกับประเทศไทยสถาปนาพันธไมตรีระหว่างกันและกัน ตามมูลฐานที่ต่างฝ่ายต่างเคารพเอกราชและอธิปไตยแห่งกันและกัน

ข้อ 2

ในกรณีที่ประเทศญี่ปุ่นหรือประเทศไทยอยู่ในการขัดกันทางอาวูกับประเทศภายนอก จะเป็นประเทศเดียวหรือหลายประเทศก็ตาม ประเทศไทยหรือประเทศญี่ปุ่นจะเข้าข้างภาคีอีกฝ่ายหนึ่งในฐานะที่เป็นพันธมิตรทันที และจะให้ความช่วยเหลือแก่ภาคีนั้นด้วย บรรดาปัจเจกของตน ในทางการเมือง การเศรษฐกิจ และการทหาร

ข้อ 3

รายละเอียดเกี่ยวกับการปฏิบัติตามข้อ 2 จะได้กำหนดด้วยความตกลงร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจแห่งประเทศญี่ปุ่นและประเทศไทย

ข้อ 4

ในกรณีสงครามซึ่งกระทำร่วมกัน ประเทศญี่ปุ่นและประเทศไทยรับรองว่าจะไม่ทำสัญญาสงบศึกหรือสันติภาพ นอกจากจะได้อำนาจโดยสมบูรณ์

ข้อ 5

กติกาสัญญานี้จะได้เริ่มใช้ตั้งแต่วันลงนามเป็นต้นไป กติกาสัญญาจะมีกำหนดอายุสิบปี ภาควิทยาสองฝ่ายจะได้ปรึกษารื้อกันในเรื่องการต่ออายุกติกาสัญญานี้ในเวลาอันควร ก่อนสิ้นกำหนดอายุดังกล่าวแล้ว

เพื่อเป็นพยานแก่การนี้ ผู้ลงนามข้างท้ายซึ่งได้รับมอบอำนาจโดยถูกต้องจากรัฐบาลของตน เพื่อการนี้ได้ลงนามและประทับตรา กติกาสัญญานี้ไว้เป็นสำคัญ

ทำเป็นสองฉบับคู่กัน ณ กรุงเพทฯ เมื่อวันที่ ยี่สิบเอ็ด เดือนที่ สิบสอง พุทธศักราช สองพันสี่ร้อยแปดสิบสี่ ตรงกับวันที่ ยี่สิบเอ็ด เดือนที่ สิบสอง ปีสโยวาที่สิบหก

นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

ป. พินุลสงคราม

เอกอัครราชทูตญี่ปุ่น

เตอิจิ ชิโบกามิ

ข้อตกลงปลึกย้อยอันเป็นรายละเอียดของข้อตกลงในกิจที่ เกี่ยวกับการยุทธร่วมกันระหว่างญี่ปุ่นกับไทย

อนุสนธิจากข้อ ๖ แห่งข้อตกลงในเรื่องอันเกี่ยวกับการร่วมทำการยุทธของญี่ปุ่น-ไทย ผู้บังคับบัญชาของกองทัพทั้งสอง (ผู้แทน) จะตกลงกันในข้อความที่เป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งจักต้องทำร่วมกัน และวิธีการเกี่ยวกับการปฏิบัติการยุทธ เป็นคราว ๆ ไปตามความจำเป็น หรือให้ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้อง รับผิดชอบแต่ฝ่ายพบปะตกลงกันโดยตรง

จากข้อความดังกล่าวแล้ว ในขณะนี้จึงขอทำความตกลงดังต่อไปนี้ คือ

ข้อ ๑ แผนการยุทธร่วมกันระหว่างญี่ปุ่น – ไทย ที่ได้ลงนามกันเมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ แล้วนั้น จะถือว่าเป็นเรื่องที่ได้อนุโลมตามข้อ ๖ แห่งข้อตกลงในกิจที่เกี่ยวกับการยุทธร่วมกัน

ข้อ ๒ ขอให้ประเทศไทยจัดการสร้างและเพิ่มเติมฐานทัพสำหรับลาดตระเวน (เช่น ที่ทิ้งสมอสำหรับจอดเรือ สถานีการบินทะเล สถานที่บังคับการและสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ป้อมและสถานที่ตรวจการณ์ ฯลฯ) ขึ้นอีกตามชายฝั่งทะเลตะวันออกและตะวันตก แห่งพื้นที่ทางภาคใต้ของประเทศ เพื่อป้องกันรักษาฝั่งทะเลของไทยตามความจำเป็น และเมื่อมีความจำเป็นแล้วกองทัพญี่ปุ่นจะเข้าร่วมมือช่วยเหลือด้วย

ข้อ ๓ ประเทศไทยจะอำนวยความสะดวกให้กองทัพญี่ปุ่น ใช้ฐานทัพสำหรับลาดตระเวน และสิ่งประกอบที่ได้สร้างขึ้นตามชายฝั่งทะเล เมื่อกองทัพญี่ปุ่นมีความจำเป็นจักต้องใช้

ข้อ ๔ การป้องกันในน่านน้ำของฝ่ายไทยนั้น ขอให้ปฏิบัติโดยทำการปรึกษาดตกลงกับจักรพรรดินาวีญี่ปุ่น

ข้อ ๕ การเคลื่อนไหวน้ำของเรือรบและเรือสินค้าของประเทศไทยนั้น ขอให้ปรึกษาดตกลงกับจักรพรรดินาวีญี่ปุ่น

ข้อ ๖ การขนส่งในกิจการทหารของกองทัพญี่ปุ่นโดยรถไฟของประเทศไทยนั้น ขอให้ขบวนรถไฟเดินต่อเนื่องซึ่งกันและกันระหว่างอินโดจีนฝรั่งเศส-ประเทศไทย-มลายู

ข้อ ๗ การขนส่งในกิจการทหารของทัพญี่ปุ่นโดยใช้รถไฟประเทศไทยนั้น ขอให้ได้ใช้ก่อนการขนส่งอย่างอื่น เว้นแต่ในกรณีที่มีความจำเป็นพิเศษในทางยุทธศาสตร์ร่วมกัน ให้กองทัพทั้งสองฝ่ายใช้รถไฟได้พร้อมกัน

ข้อ ๘ กองทัพญี่ปุ่นจะได้สนับสนุนช่วยเหลือกิจที่เกี่ยวข้องแก่การระวางรักษา การเตรียมปรับปรุง และการปฏิบัติงานของรถไฟ และการเดินเรือตามความจำเป็น

ข้อ ๙ ประเทศไทยจะเข้าร่วมกับกองทัพญี่ปุ่น ในการควบคุมกระแสคลื่นวิทยุของประเทศไทย หรือห้ามการสื่อสารทางวิทยุไทย

ข้อ ๑๐ องค์การระหว่างประเทศญี่ปุ่น-ไทย ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอยู่นั้น จะได้ร่วมมือเพื่อป้องกันหรือควาดล้างอันตราย อันจะพึงบังเกิดแก่ความปลอดภัยและผลประโยชน์ของกองทัพญี่ปุ่นหรือกองทัพไทย หรือทั้งของกองทัพญี่ปุ่นและกองทัพไทย

ข้อ ๑๑ ประเทศไทยจะทำการติดต่อการไปรษณีย์โทรเลขกับประเทศที่ไม่ใช่ศัตรูเท่านั้น และนอกจากการติดต่อทางไปรษณีย์โทรเลขกับทางราชการญี่ปุ่น ไทย เยอรมัน และอิตาลี นั้น ให้ใช้ภาษาธรรมดา และภาษาธรรมดาที่จะใช้นั้นให้เป็นภาษาญี่ปุ่น ไทย จีน เยอรมัน อิตาลี ฝรั่งเศส และอังกฤษ เท่านั้น

ข้อ ๑๒ บรรดาคดีต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างทหารญี่ปุ่น กับบุคคลที่อยู่ในบังคับกฎหมายไทย ซึ่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายกองทัพญี่ปุ่นพิจารณาอยู่นั้น ฝ่ายญี่ปุ่นจะส่งบุคคลนั้น ๆ (ยกเว้นเรื่องเกี่ยวกับทหารญี่ปุ่นกับชนชาติศัตรู) ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยเป็นผู้พิจารณาและพิพากษาทั้งสิ้น และเมื่อได้ตัดสินแล้ว ขอให้แจ้งผลแห่งการตัดสินนั้นให้แก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารญี่ปุ่นทราบด้วย

ข้อ ๑๓ ประเทศไทยจะยกเว้นการเรียกค่าธรรมเนียมเข้าเมือง และภาษีท่าเรือชนิดต่าง ๆ ต่อกองทหารญี่ปุ่น คลังอาวุธยุทโธปกรณ์ กระสุนดินดำ และข้าราชการทหารหรือข้าราชการพลเรือนในราชการทหารที่ได้รับอนุมัติเป็นพิเศษจากผู้บัญชาการทหารบกและเรือชั้นแม่ทัพ ซึ่งมีหน่วยทหารอยู่ในภาคนั้น ๆ

ข้อ ๑๔ เครื่องอุปกรณ์ สถานที่อุปกรณ์ตลอดถึงแรงงาน ฯลฯ ซึ่งได้ให้กองทัพญี่ปุ่นใช้อยู่นั้น ถ้ามีการเสียหายเกิดขึ้นประการใดแล้ว กองทัพญี่ปุ่นจะได้ทำการชดใช้ให้ตามความตกลงไว้เป็นพิเศษ

วันที่ ๑๓ มกราคม ค.ศ. ๑๙๔๒ (พ.ศ. ๒๔๘๕)

จอมพล ป. พิบูลสงคราม

ผู้บัญชาการทหารสูงสุด

ไชวจิโร อิดา

แม่ทัพกองทัพที่ ๑๕ ญี่ปุ่น และผู้บัญชาการทหารบกญี่ปุ่นในประเทศไทย

นาโอมามา ซาคอง

ผู้แทนจักรพรรดินาวีญี่ปุ่นในประเทศไทย

ข้อตกลงในกิจที่เกี่ยวกับการยุทธร่วมกันระหว่างญี่ปุ่นกับไทย

ข้อ 1 ตามหลักการข้อสองแห่งกติกาสัญญาพันธมิตรระหว่างญี่ปุ่น-ไทย กองทัพญี่ปุ่นและกองทัพไทยจะเข้าทำการยุทธร่วมกัน

ข้อ 2 สำหรับการยุทธร่วมกันนั้น กองทัพญี่ปุ่นจะขอทำการผ่านดินแดนของไทยหรืออาศัยทำการรบในประเทศไทย เมื่อมีเหตุจำเป็นจึงต้องทำเช่นนั้น

ข้อ 3 การร่วมทำการยุทธนั้นขอให้กองทัพไทยเป็นฝ่ายป้องกันรักษาประเทศไทยและให้การกระทำนั้น ๆ สอดคล้องต้องกับการยุทธของกองทัพญี่ปุ่น ส่วนกองทัพญี่ปุ่นจะเข้าร่วมกำลังด้วยในเมื่อมีความจำเป็น

นอกจากนี้ กองทัพญี่ปุ่นและกองทัพไทย อาจจะต้องเข้าร่วมทำการรบด้วยวิธีรุกคืบหน้าออกไปภายนอกประเทศก็ได้

ข้อ 4 การร่วมกำลังทำการยุทธนั้น ประเทศไทยจะได้อำนวยความสะดวก ตลอดกระทั่งอำนวยความสะดวกช่วยเหลือให้แก่กองทัพญี่ปุ่น ดังต่อไปนี้

4.1 ขอให้มีส่วนได้ใช้องค์การต่าง ๆ ของกองทัพไทยร่วมกัน อาทิเช่น การบิน การป้องกันภัยทางอากาศ การลำเลียง การคมนาคม การสื่อสาร การอุตุนิยศาสตร์ โรงงานอื่น ๆ และคลังเก็บวัสดุสิ่งของต่าง ๆ ทั้งขอให้ช่วยสร้างเพิ่มเติมอีกด้วย

4.2 รวบรวมสรรพวัตถุ เครื่องใช้ เครื่องประกอบในกิจการเสบียงอาหารและแรงงานเตรียมไว้ และขออาศัยใช้ด้วย

4.3 ช่วยจัดเคสสถานและอาหารให้แก่ทหารญี่ปุ่นที่อยู่ในประเทศไทย ได้พักผ่อนกินอยู่หลับนอนตามสมควร

ข้อ 5 ขอแลกเปลี่ยนข่าวระหว่างกองทัพญี่ปุ่นและกองทัพไทย และทั้งสองฝ่ายร่วมมือกันในการโฆษณาและป้องกันการจารกรรม

ข้อ 6 ข้อความสำคัญที่เกี่ยวกับการปฏิบัติการยุทธและข้อความปลีกย่อย อันเป็นรายละเอียดของข้อต่าง ๆ ตามที่กล่าวแล้วนั้น จะได้มีการตกลงกันอีกเป็นพิเศษ

ข้อ 7 ข้อตกลงฉบับนี้ และข้อความอันเป็นรายละเอียดซึ่งบังเกิดขึ้นจากหลักข้อตกลงนี้ให้
ถือเป็นความลับทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยไม่เปิดเผยเป็นอันขาด

ลงวันที่ 3 มกราคม ค.ศ. 1942 (พ.ศ. 2485)

จอมพล ป. พิบูลสงคราม
ผู้บัญชาการทหารสูงสุด

โซวจิโร อีดา
แม่ทัพกองทัพที่ 15 ญี่ปุ่น และผู้บัญชาการทหารบกญี่ปุ่นในประเทศไทย
นาโอมามา ซาคอง
ผู้แทนจักรพรรดินาวีญี่ปุ่นในประเทศไทย

**พระบรมราชโองการ
ประกาศสงครามต่อบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกา**

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล

คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร ลงวันที่ 16 สิงหาคม พุทธศักราช 2488)

โดยที่ฝ่ายอังกฤษและสหรัฐอเมริกาได้กระทำการรุกรานประเทศไทยมาเป็นลำดับ โดยส่งทหาร รุกล้ำเขตแดนเข้ามาบ้าง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งได้ส่งเครื่องบินลอบเข้ามาทิ้งระเบิดบ้านเรือนของราษฎรผู้ประกอบการหาเลี้ยงชีพอย่างปกติ ทั้งระดมยิงราษฎรสามัญผู้ไร้อาวุธอย่างทารุณผิดวิสัยของอารยชน ไม่กระทำการอย่างเปิดเผยตามประเพณีนิยมระหว่างชาติ นับได้ว่าเป็นการละเมิดต่อกฎหมายระหว่างประเทศ และมนุษยธรรม ประเทศไทยไม่สามารถที่จะทนต่อไปได้อีก

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 54 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศทราบทั่วกันว่า ได้มีสถานะสงครามระหว่างประเทศไทยฝ่ายหนึ่งกับบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกาอีกฝ่ายหนึ่ง ตั้งแต่วันที่ 25 มกราคม 2485 เป็นต้นไป

ฉะนั้น จึงให้ประชาชนชาวไทยทุกเพศทุกวัย ร่วมมือร่วมใจกับรัฐบาล ปฏิบัติกิจการเพื่อให้ประเทศไทยประสบชัยชนะถึงที่สุด และพ้นจากการรุกรานอันไม่เป็นธรรมของฝ่ายอังกฤษและสหรัฐอเมริกา ด้วยกระทำการสนับสนุนกิจการของรัฐบาลอย่างพร้อมเพรียงและปฏิบัติตามคำสั่งของราชการอย่างเคร่งครัด ทั้งให้ประกอบอาชีพตามปกติของตนอย่างเต็มที่ให้ได้ผล เพื่อนำมาช่วยเหลือและเกื้อกูลเพื่อนร่วมชาติและพันธมิตรของชาติอย่างมากที่สุด

ส่วนผู้อาศัยอยู่ในประเทศนี้ที่มีได้เป็นคนไทยและมีได้เป็นชนชาติศัตรู ให้ตั้งตนอยู่ในความสงบ และดำเนินอาชีพอย่างปกติ และให้กระทำกิจการให้สมกับที่ตนได้รับยกย่องว่าเป็นมิตรของประเทศไทย

ประกาศ ณ วันที่ 25 มกราคม พุทธศักราช 2485 เป็นปีที่ 9 ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพล ป. พิบูลสงคราม

นายกรัฐมนตรี

คำแถลงการณ์

เกี่ยวแก่การประกาศสงครามต่อบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกา

ด้วยตามที่ได้มีพระบรมราชโองการให้ประกาศทราบทั่วกันว่า ได้มีสถานะสงครามระหว่างประเทศไทยฝ่ายหนึ่ง กับบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกาอีกฝ่ายหนึ่งแล้วนั้น รัฐบาลสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวขอแถลงให้ประชาชนทราบดังต่อไปนี้

ตั้งแต่แรกที่ยังอังกฤษได้แผ่จักรภพมาทางตะวันออก ประเทศไทยก็ได้รับการเบียดเบียน บีบบังคับไม่ขาดสาย บริเตนใหญ่ได้บั่นทอนดินแดนและแบ่งแยกเชื้อชาติไทยให้กระจุกกระจาย และกระทำการทุกอย่างให้ชาติไทยอ่อนแอ ในทางการคลังและเศรษฐกิจบริเตนใหญ่ก็เข้าคุมเส้นชีวิต และบีบบังคับไทยทุกสถาน รัฐบาลไทยทุก ๆ รัฐบาลต้องโอนอ่อนผ่อนตามความต้องการของบริเตนใหญ่เสมอมา แต่ถึงกระนั้นบริเตนใหญ่ก็พยายามกลั่นแกล้งในทางการค้าที่สำคัญของไทย เช่น การค้าข้าวแร่ ยาง และไม้สัก ก็ได้รับการบีบบังคับจากบริเตนใหญ่อยู่เป็นนิตย์

ส่วนทางสหรัฐอเมริกานั้นก็ดำเนินนโยบายอย่างเดียวกับบริเตนใหญ่ ชาวไทยทั้งหลายคงจะยังจำได้ว่าในกรณีพิพาทระหว่างไทยกับอินโดจีนที่แล้วมา สหรัฐอเมริกาได้ขัดขวางทางดำเนินของไทยทุกประการ ตลอดถึงริบเครื่องบินและอาวุธยุทธภัณฑ์ที่ไทยสั่งซื้อและชำระเงินให้เสร็จแล้วทางประวัติศาสตร์ยังแสดงให้เห็นอีกว่า เมื่อคราวพิพาทระหว่างไทยกับฝรั่งเศสใน ร.ศ.112 นั้น ไทยได้ขอให้สหรัฐอเมริการะงับกรณีพิพาทด้วยความเป็นธรรม เพื่อสันติสุขของมนุษย์แต่สหรัฐอเมริกาก็ได้นำพาประการใด ปล่อยให้ไทยถูกกดขี่ข่มเหงมาแต่ครั้งกระโน้น

ครั้นเมื่อสงครามได้บังเกิดขึ้นในบูรพทิศ โดยที่ญี่ปุ่นได้ประกาศสงครามกับบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกาเมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ที่แล้วนั้น ประเทศไทยได้รู้สึกความผูกพันในหน้าที่ ๆ เป็นชาวเอเชีย จึงได้ร่วมมือทำสัญญาพันธมิตรกับญี่ปุ่น แต่ถึงกระนั้นไทยก็ยังมิได้ประกาศสงครามกับบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกา และมีได้ทำการประทุษร้ายรุกรานสองประเทศนี้แต่อย่างใด ตรงกันข้ามบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกาได้ทำการประทุษร้ายรุกรานไทยอย่างรุนแรง ในระหว่างเวลาตั้งแต่วันที่ 8 ธันวาคม ถึง 20 มกราคม ไทยได้ถูกโจมตีทางอากาศ 30 ครั้ง และโจมตีทางบกถึง 36 ครั้ง จังหวัดที่ถูกโจมตีมีจังหวัดเชียงราย แม่ฮ่องสอน ตาก กาญจนบุรี นครสวรรค์ พระนครและธนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร สงขลา และยะลา ในบรรดานักบินที่จับได้ในประเทศไทยก็มีนักบินที่เป็นคนชาติอเมริกันอยู่ด้วย การโจมตีทางอากาศนั้น ก็มีได้ตามกฎหมายระหว่างประเทศ กล่าวคือมิได้โจมตีที่สำคัญทางทหารอย่างไร กลับทำการโจมตีบ้านเรือนราษฎรและใช้ปืนกลยิงผู้คนพลเมืองอย่างปราศจากศีลธรรม

ครั้นเมื่อคืนวันที่ 24 เดือนนี้เอง เครื่องบินอังกฤษได้มาโจมตีกรุงเทพฯ อีก ทั้ง ๆ ที่ไทยยังมีได้ประทุษร้ายอังกฤษอเมริกาอย่างไร

พฤติการณ์ทั้งนี้ย่อมตกอยู่ในวิสัยอันไม่สามารถจะทนดูต่อไปได้ จึงได้มีพระบรมราชโองการประกาศสถานะสงครามระหว่างประเทศไทยกับบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกาในวันนี้ ตั้งแต่เวลาเที่ยงวันเป็นต้นไป

นับแต่วันที่ประกาศกระแสพระบรมราชโองการนี้เป็นต้นไป ประเทศไทยอยู่ในสถานะสงครามกับบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกา และไทยจะตอบสนองการประทุษร้ายทุก ๆ อย่างที่บริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกาทำกับไทย

ขอให้ข้าราชการฝ่ายทหาร ตำรวจ และพลเรือนจงปฏิบัติหน้าที่ของตนให้เต็มความสามารถ และขอให้อาณาประชาราษฎร์ชาวไทยจงร่วมมือกับทางราชการปฏิบัติตามพระราชกำหนดกฎหมาย คำสั่งและคำแนะนำของรัฐบาลอย่างเคร่งครัด ทั้งตั้งหน้าประคบอาชีพอให้เกิดผลสงครามต้องการของประเทศชาติ และทำความพยายามทุกสถานที่จะนำประเทศชาติไปสู่ชัยชนะในขั้นสุดท้าย

ขอให้บรรดาประชาชนที่เป็นชาวต่างชาติ จงรักษาความสงบและร่วมมือกับชาวไทยในอันจะป้องกันรักษาความเรียบร้อยภายใน รัฐบาลขอประกาศว่าบรรดาชนชาวเอเชียทั้งหลาย แม้จะถือสัญชาติหรืออยู่ในบังคับของบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกาก็ดี ถ้าหากสังวรณระวังรักษาความสงบเรียบร้อยและร่วมมือร่วมกับชาวไทยเป็นอันดีแล้ว รัฐบาลของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็จะไม่ถือว่าเป็นศัตรูและจะให้ได้รับผลปฏิบัติอย่างเดียวกับชาติที่เป็นมิตรตลอดไป

รัฐบาลของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีความมั่นใจในเหตุผลและความเป็นธรรม และเชื่อมั่นในความรักชาติกล้าหาญและความเป็นนักรบของไทยแต่โบราณกาล ที่จะนำชัยชนะและความรุ่งโรจน์มาสู่ชาติไทยต่อไปในอนาคต

ขอความสวัสดีมีชัยจงมีแก่ชาติไทย.

25 มกราคม พ.ศ. 2485

ที่มา : ความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับญี่ปุ่นในสงครามมหาเอเชียบูรพา, 2524 : 236 - 239

ประกาศสันติภาพ
ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล
ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
 (ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร ลงวันที่ 1 สิงหาคม พุทธศักราช 2487)

ปรีดี พนมยงค์

โดยที่ประเทศไทยได้เคยถือนโยบายอันแน่วแน่ที่จะรักษาความเป็นกลางอย่างเคร่งครัด และจะต่อสู้การรุกรานของต่างประเทศทุกวิถีทาง ดังปรากฏเห็นได้ชัดจากการที่ได้มีกฎหมายกำหนดหน้าที่คนไทยในเวลารบ เมื่อพุทธศักราช 2484 อยู่แล้วนั้น ความจำนงอันแน่วแน่งกล่าวนี้ได้แสดงให้เห็นประจักษ์แล้วในเมื่อญี่ปุ่นได้ยাত্রาทัพเข้าในดินแดนประเทศไทยในวันที่ 8 ธันวาคม พุทธศักราช 2484 โดยได้มีการต่อสู้การรุกรานทุกแห่ง และทหาร ตำรวจ ประชาชนพลเมืองได้เสียชีวิตไปในการนี้เป็นอันมาก

เหตุการณ์อันปรากฏเป็นสักขีพยานนี้ได้แสดงให้เห็นอย่างแจ่มแจ้งว่า การประกาศสงคราม เมื่อวันที่ 25 มกราคม พุทธศักราช 2484 ต่อบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกา ตลอดจนการกระทำทั้งหลายซึ่งเป็นปรักษ์ต่อสหประชาชาตินั้น เป็นการกระทำอันผิดจากเจตจำนงของประชาชนชาวไทย และฝ่าฝืนขึ้นขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมายบ้านเมือง ประชาชนชาวไทยทั้งภายในและภายนอกประเทศ ซึ่งอยู่ในฐานะที่จะช่วยเหลือสนับสนุนสหประชาชาติผู้รักที่จะให้มีสันติภาพในโลกนี้ได้กระทำการทุกวิถีทางที่จะช่วยเหลือสหประชาชาติตั้งที่สหประชาชาติส่วนมากย่อมทราบอยู่แล้ว ทั้งนี้เป็นการแสดงเจตจำนงของประชาชนชาวไทยอีกครั้งหนึ่งที่ไม่เห็นด้วย ต่อการประกาศสงครามและการกระทำอันเป็นปรักษ์ต่อสหประชาชาติดังกล่าวมาแล้ว

บัดนี้ ประเทศญี่ปุ่นได้ยอมปฏิบัติตามคำประกาศของสหรัฐอเมริกา บริเตนใหญ่ จีน และสหภาพโซเวียต ซึ่งได้กระทำ ณ นครปอตสדםแล้ว สันติภาพจึงกลับคืนมาสู่ประเทศไทย อันเป็นความประสงค์ของประชาชนชาวไทย

ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงขอประกาศโดยเปิดเผยแทนประชาชนชาวไทยว่า การประกาศสงครามต่อสหรัฐอเมริกา และบริเตนใหญ่เป็นโมฆะไม่ผูกพันประชาชนชาวไทย ในส่วนที่เกี่ยวกับสหประชาชาติ ประเทศไทยได้ตัดสินใจที่จะให้กลับคืนมาซึ่งสัมพันธไมตรีอันดีอันเคยมีมากับสหประชาชาติเมื่อก่อนวันที่ 8 ธันวาคม พุทธศักราช 2484 และพร้อมที่จะร่วมมือเต็มที่ทุกทางกับสหประชาชาติในการสถาปนาเสถียรภาพในโลกนี้

บรรดาดินแดนซึ่งญี่ปุ่นได้มอบให้ไทยครอบครอง คือ รัฐกลันตัน ตรังกานู ไทรบุรี ปะริด เชียงตุง และเมืองพานั้น ประเทศไทยไม่มีความปรารถนาที่จะได้ดินแดนเหล่านี้ และพร้อมที่จะจัดการเพื่อส่งมอบในเมื่อบริเตนใหญ่พร้อมที่จะรับมอบไป

ส่วนบรรดาบทกฎหมายอื่น ๆ ใด อันมีผลเป็นปฏิปักษ์ต่อสหรัฐอเมริกา บริเตนใหญ่ และเครือจักรวรรดิก็จะได้พิจารณายกเลิกไปในภายหน้า บรรดาความเสียหายอย่างใด ๆ จากกฎหมายเหล่านั้นก็จะได้รับชดใช้โดยชอบธรรม

นกน้ำเพลินตา สมิหลาเพลินใจ เมืองใหญ่สองทะเล
เสน่ห์สะพานป่า ศูนย์การค้าแดนใต้

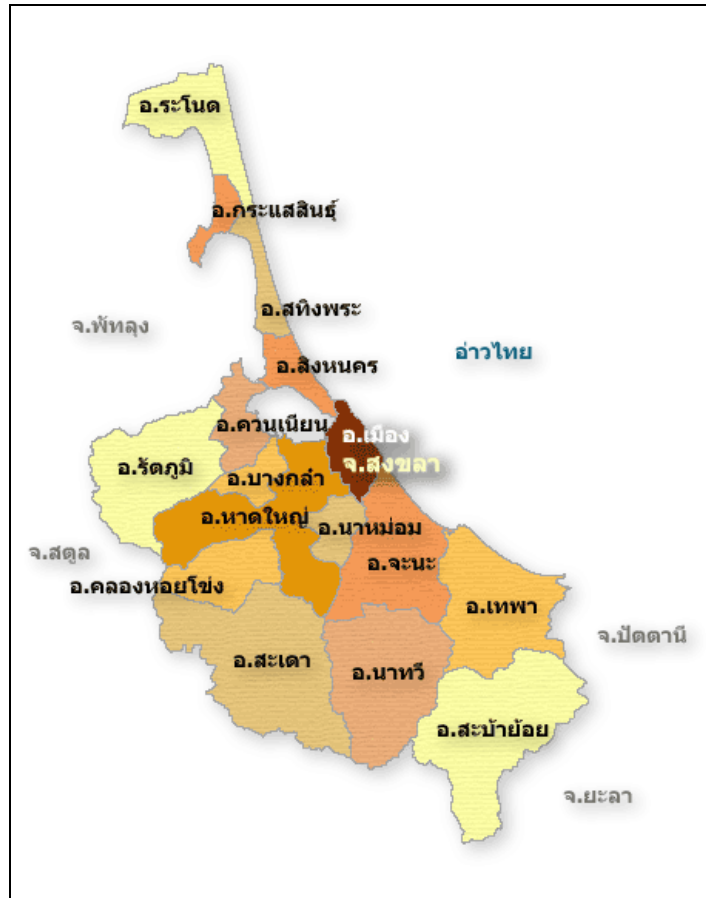

ภาพที่ 12 ทิวทัศน์จังหวัดสงขลา จากยอดเขาดังกวน

ที่มา : <http://preaw.multiply.com/photos/album/80/80>

จังหวัดสงขลา ตั้งอยู่ฝั่งตะวันออกของภาคใต้ตอนล่าง ingsa 17 ลิปดาเหนือ ถึง 7 ingsa 56 ลิปดาเหนือ และลองจิจูดที่ 100 ingsa 1 ลิปดาตะวันออก ถึง 100 ingsa 6 ลิปดาตะวันออก สูงจากระดับน้ำทะเลโดยเฉลี่ย 4 เมตร อยู่ห่างจากกรุงเทพฯตามเส้นทางรถไฟ 947 กิโลเมตร และทางหลวงแผ่นดิน 950 กิโลเมตร

มีพื้นที่ทั้งหมด 7,393.889 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 4,853,249 ไร่ มีขนาดใหญ่เป็นอันดับที่ 27 ของประเทศ และใหญ่เป็นอันดับที่ 3 ของภาคใต้ รองจากจังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดนครศรีธรรมราช พื้นที่ทางเหนือส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม ทางตะวันออกเป็นที่ราบริมทะเล ทางใต้เป็นที่ราบสูง ป่าและภูเขา ค่อย ๆ ลาดเทไปทางทะเลสาบสงขลา เหมาะแก่การเพาะปลูก ทำนา ทำไร่ ทำสวน ยางพารา และสวนผลไม้ โดยพื้นที่ถือครองทางการเกษตรประมาณร้อยละ 61 เป็นพื้นที่ป่าไม้ร้อยละ 36 ที่เหลือร้อยละ 3 เป็นเนื้อที่ใช้ประโยชน์ด้านการค้า และที่อยู่อาศัย

แผนที่ 7 แสดงอาณาเขตจังหวัดสงขลา

ที่มา : <http://www.songkhla.go.th/songkhla52/data/map.html>

อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดพัทลุง

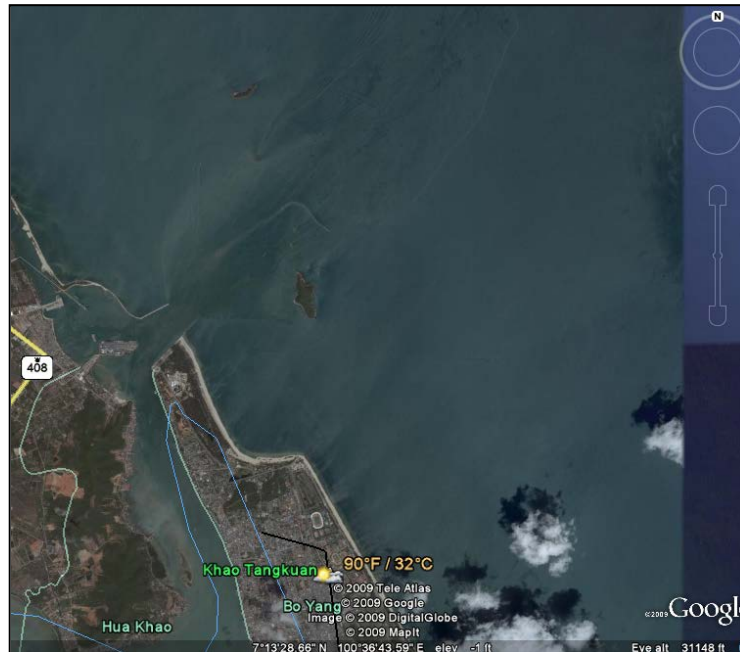
ทิศใต้ ติดต่อกับจังหวัดยะลา จังหวัดปัตตานี รัฐเคดาห์ และรัฐเปอร์ลิสของประเทศ

มาเลเซีย

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอ่าวไทย

ทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดพัทลุง และจังหวัดสตูล

สภาพทางภูมิศาสตร์

ภาพที่ 1 ภาพถ่ายจากดาวเทียมแสดงพื้นที่จังหวัดสงขลา

ที่มา : Google Earth

สภาพภูมิประเทศ

แบ่งออกเป็น 3 บริเวณ คือ

1. บริเวณทะเลสาบสงขลาทางทิศเหนือที่อำเภอสะทิงพระและอำเภอระโนด เป็นที่ราบลุ่มเหมาะแก่การทำนาและพืชพันธุ์อื่นๆ
2. บริเวณทะเลนอก พื้นที่เป็นที่ราบเหมาะแก่การปลูกมะพร้าวและต้นสน พื้นที่ซึ่งห่างจากทะเลไปเป็นที่ราบลุ่มเหมาะแก่การทำนา อันได้แก่ บนพื้นที่อำเภอสะทิงพระ อำเภอระโนด อำเภอเมือง อำเภอเทพา และอำเภอจะนะ
3. บริเวณที่ประกอบด้วยเนินและภูเขา พื้นที่เป็นดินเหนียวปนทรายและลูกรัง มีลำน้ำไหลผ่านหลายสาย มีป่าไม้ซึ่งใช้ในการปลูกสร้างบ้าน ยางพารา มีการปลูกผลไม้เป็นแห่ง ๆ บริเวณดังกล่าวได้แก่ อำเภอหาดใหญ่ อำเภอจะนะ อำเภอเทพา อำเภอรัตนภูมิ อำเภอนาทวี และอำเภอสะบ้าย้อย

สภาพภูมิอากาศ

จังหวัดสงขลาอยู่ภายใต้อิทธิพลของลมมรสุมที่พัดประจำเป็นฤดูกาล 2 ชนิด คือมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือหรือฤดูหนาวจะมีลมจากทิศตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งเป็นลมเย็นและแห้งจากประเทศจีนพัดปกคลุมประเทศไทย ทำให้ภาคต่าง ๆ ทางตอนบนของประเทศตั้งแต่ภาคกลางขึ้นไป

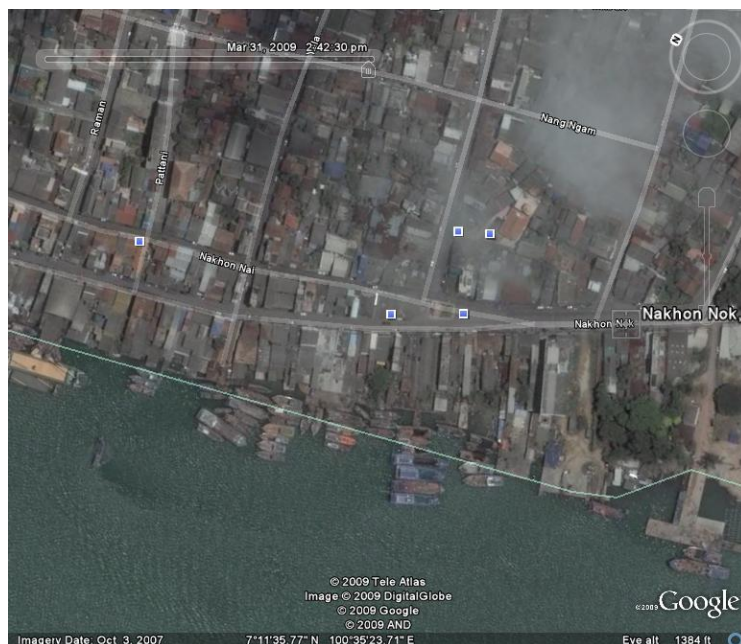
มีอากาศหนาวเย็นและแห้งแล้งทั่วไป พื้นที่ภาคใต้ตั้งแต่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ลงไปรวมถึงสงขลากลับมีฝนตกชุกเพราะลมมรสุมนี้พัดเอาไอน้ำผ่านอ่าวไทยไปตกเป็นฝนทั่วไป อากาศจึงไม่หนาวเย็นดังเช่นภาคอื่น ๆ ที่อยู่ตอนบนของประเทศ และมีอากาศเย็นเป็นครั้งคราว ลมมรสุมอีกชนิดหนึ่งคือลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ซึ่งพัดผ่านมหาสมุทรอินเดียเอาไอน้ำและความชุ่มชื้นมาสู่ประเทศไทย แต่เนื่องจากเทือกเขาตะนาวศรีซึ่งอยู่ทางด้านตะวันตกกั้นกระแสลมไว้ ทำให้บริเวณภาคใต้ฝั่งตะวันออกและจังหวัดสงขลามีฝนตกน้อยกว่าภาคใต้ฝั่งตะวันตกซึ่งเป็นด้านที่รับลม ความชื้นสัมพัทธ์สัมพันธ์กับมวลอากาศและอิทธิพลของลมมรสุมเป็นสำคัญ ตลอดทั้งปีของจังหวัดสงขลาจะมีความชื้นสัมพัทธ์อยู่ในเกณฑ์สูง เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมทั้งสองฤดูคือ มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือและมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ มรสุมทั้งสองนี้ก่อนที่จะพัดเข้าสู่บริเวณจังหวัดได้พัดผ่านทะเลและมหาสมุทรพาเอาไอน้ำและความชุ่มชื้นมาด้วย ทำให้มีความชื้นสัมพัทธ์สูง ความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยตลอดปีประมาณ 79 % โดยมีความชื้นสัมพัทธ์สูงสุดเฉลี่ย 92 % ความชื้นสัมพัทธ์ต่ำสุดเฉลี่ย 66 % เคยตรวจความชื้นสัมพัทธ์ต่ำที่สุดได้ 36 % ในเดือนมีนาคมและเมษายน

ประวัติศาสตร์

ตั้งอยู่ฝั่งตะวันออกของประเทศไทยมาแต่สมัยโบราณ ประกอบด้วยชุมชนโบราณและเมืองเก่าแก่ มีโบราณสถาน โบราณวัตถุ ขนบธรรมเนียมประเพณี และการละเล่นพื้นเมือง ศิลปะพื้นบ้านเป็นมรดกทางวัฒนธรรม - สงขลาเพิ่งปรากฏเป็นครั้งแรกในบันทึกของพ่อค้าและนักเดินเรือชาวอาหรับ-เปอร์เซีย ระหว่าง ปี พ.ศ.1993-2093 ในนามของเมืองซิงกูร์ หรือซิงกอรา แต่ในหนังสือประวัติศาสตร์ธรรมชาติและการเมืองแห่งราชอาณาจักรสยาม ของนายกิโยลาส แซร์แวง เรียกชื่อเมืองสงขลา ว่า "เมืองสิงขร" จึงมีการสันนิษฐานว่า คำว่า สงขลา เพี้ยนมาจากชื่อ "สิงหลา" (อ่าน สิง-หะ-ลา) หรือสิงขร เหตุผลที่สงขลามีชื่อว่า สิงหลา แปลว่าเมืองสิงห์ โดยได้ชื่อนี้มาจากพ่อค้าชาวเปอร์เซียอินเดีย แล่นเรือมาค้าขาย ได้เห็นเกาะหนู เกาะแมว เมื่อมองแต่ไกล จะเห็นเป็นรูปสิงห์สองตัวหมอบเฝ้าปากทางเข้าเมืองสงขลา ชาวอินเดียจึงเรียกเมืองนี้ว่า สิงหลา ส่วนไทยเรียกว่า เมืองสทิง เมื่อมลายูเข้ามาติดต่อกับค้าขายกับเมืองสทิง ก็เรียกว่า เมืองสิงหลา แต่ออกเสียงเพี้ยนเป็นสำเนียงฝรั่งคือ เป็นซิงกอรา (Singora) ไทยเรียกตามเสียงมลายูและฝรั่งเสียงเพี้ยนเป็นสงขลา อีกเหตุผลหนึ่งอ้างว่า สงขลาเพี้ยนมาจาก "สิงขร" แปลว่า ภูเขา โดยอ้างว่าเมืองสงขลาตั้งอยู่บริเวณเชิงเขาแดง ต่อมาได้มีการพระราชทานนามเจ้าเมืองสงขลาว่า "วิเชียรคีรี" ซึ่งมีความหมายสอดคล้องกับลักษณะภูมิประเทศ

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีพระบรมราชวินิจฉัยไว้ว่า "สงขลา" เดิมชื่อสิงหนคร (อ่านว่า สิง-หะ-นะ-คะ-ระ) เสียงสระอะอยู่ท้าย มลายูไม่ชอบ จึงเปลี่ยนเป็นอา และชาวมลายูพูดลิ้นเร็ว ตัดหะ และ นะ ออก คงเหลือ สิง-คะ-รา แต่ออกเสียงเป็น ซิงคะรา หรือ สิงโครา จนมีการเรียกเป็น ซิงกอรา - สงขลา เป็นเมืองประวัติศาสตร์ มีเรื่องราวสืบต่อกันตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ มี

การค้นพบหลักฐาน ได้แก่ ขวานหิน ซึ่งเป็นเครื่องมือสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ที่อำเภอสิงห์พระ ประวัติความเป็นมา และวัฒนธรรมสมัยที่เมืองสิงห์พระเจริญ เค บรูล์เบท ได้ให้ทัศนะว่า สิงห์พระ คือ ศูนย์กลางของอาณาจักรเขี้ยวไข่หรือเขี้ยวโท เป็นแหล่งหนึ่งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่ได้รับวัฒนธรรมอินเดียโดยตรงในสมัยอาณาจักรศรีวิชัย เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 7 ศตวรรษ เพราะมีร่องรอยทางสถาปัตยกรรม ประติมากรรมที่แสดงให้เห็นว่าเมืองสิงห์พระเป็นศูนย์กลางการปกครองดินแดน รอบ ๆ ทะเลสาบสงขลาในสมัยนั้น

ภาพที่ 2 ภาพถ่ายจากดาวเทียมแสดงย่านตัวเมืองเก่าของจังหวัดสงขลา

ที่มา : Google Earth

เมืองสงขลาพัฒนาเป็นหัวเมืองขนาดใหญ่ ในสมัยกรุงธนบุรี และสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ตอนต้น เมื่อ พ.ศ.2310 ประเทศสยามเสียกรุงศรีอยุธยาแก่พม่า ได้เกิดก๊กต่าง ๆ ขึ้น เจ้าพระยามนทรสุกิจซึ่งตั้งตัวเป็นใหญ่ ได้ตั้ง นายวิเชียร ฤทธิมนต์เป็นเจ้าเมือง เมื่อพระเจ้ากรุงธนบุรีปราบก๊กเจ้านครได้ แต่งตั้งให้ จินเจียง แซ่เฮ่า ซึ่งเป็นนายอากรวังนก เป็นเจ้าเมืองในปี 2318 ได้รับพระราชทินนามเป็น "หลวงสุวรรณคีรีสมบัติ" (ต้นตระกูล ณ สงขลา) เชื้อสายของตระกูลนี้ได้ปกครองเมืองสงขลาติดต่อกันมาไม่ขาดสายถึง 8 คน (พ.ศ.2318-2444) จนกระทั่ง ปี พ.ศ.2379 สมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ (สมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว) โปรดเกล้าให้พระยาวิเชียรคีรี (เถี้ยนเส้ง) ก่อสร้างป้อมกำแพงเมือง ระหว่างที่ก่อสร้าง ตวนกู อามัดสะอัด ชักชวนหัวเมืองไทรบุรี ปัตตานี และหัวเมืองทั้ง 7 ยกมาตีเมืองสงขลา เมื่อปราบปรามขบถเรียบร้อยแล้ว จึงได้สร้างป้อม และกำแพงเมืองสงขลาจนเสร็จ

และได้จัดให้มีการฝังหลักเมืองและได้ย้ายเมืองสงขลามายังฝั่งตะวันออกของแหลมสน "ตำบลบ่อยาง" คือ ในเขตเทศบาลนครสงขลาปัจจุบัน

ภาพที่ 13 ตึกเก่าแบบชิโนโปรตุกีสบริเวณมูมถนนนครใน อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

ที่มา : <http://www.sk-hospital.com/skmessage/viewtopic.php?t=4123>

ครั้นถึงในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการปฏิรูปการปกครอง ได้ทรงจัดตั้งมณฑลเทศาภิบาลขึ้น และได้ส่งพระวิจิตรวรสาสน์ (ปั้น สุขุม) ลงมาเป็นข้าหลวงพิเศษตรวจราชการเมืองสงขลา ในปี พ.ศ.2438 เป็นแห่งแรก และในปี พ.ศ.2439 จึงได้จัดตั้งมณฑลนครศรีธรรมราช (พ.ศ.2439-2458) และเป็นที่ตั้งศาลาว่าการภาคใต้ (พ.ศ.2458-2468) นอกจากนี้เมืองสงขลาเคยเป็นที่ประทับของสมเด็จพระบรมวงศ์เธอกรมหลวงลพบุรีราเมศวร์ เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งสมุหเทศาภิบาลและอุปราชภาคใต้ จนสิ้นสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ครั้นถึงปี พ.ศ. 2475 ได้มีการยุบมณฑลและภาค เปลี่ยนเป็นจังหวัด สงขลาจึงเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคใต้อันจนถึงปัจจุบัน

ศาสนิกชนของศาสนาต่างๆ

ศาสนาพุทธ :	840,294	คน
ศาสนาอิสลาม :	421,873	คน
ศาสนาอื่นๆ :	40,254	คน
รวม :	1,302,421	คน

จำนวนประชากรปี 2551

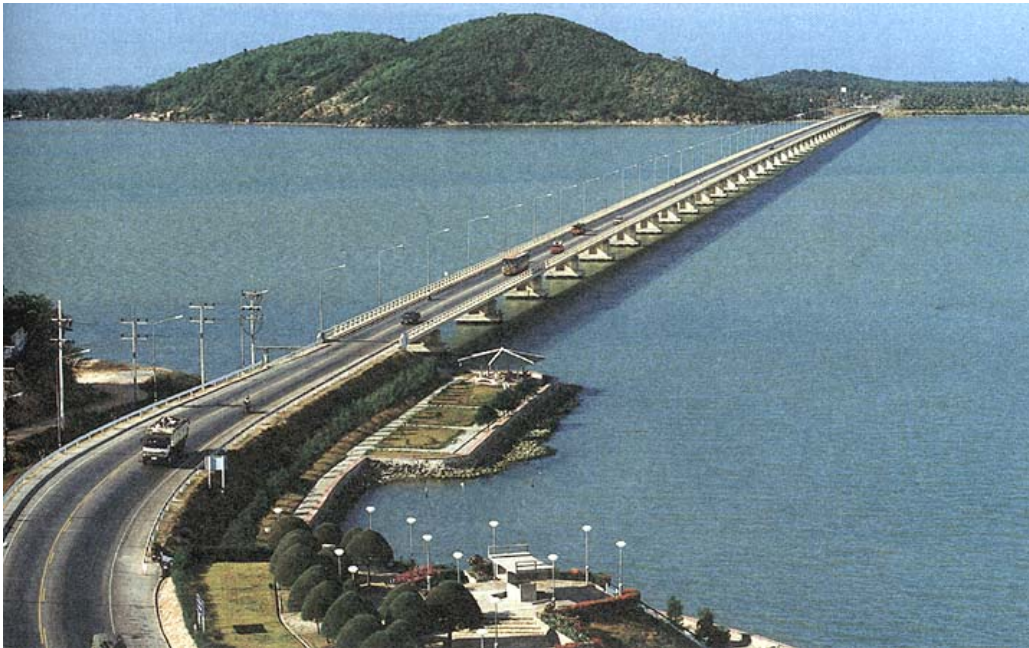
	นอกเขตเทศบาล		ในเขตเทศบาล		รวมทั้งจังหวัด	
ประชากรชาย :	436,511	คน	236,543	คน	673,054	คน
ประชากรหญิง :	444,813	คน	256,558	คน	701,371	คน
รวม :	881,324	คน	493,101	คน	1,374,425	คน
จำนวนครัวเรือน :	231,542	ครัวเรือน	164,896	ครัวเรือน	396,438	ครัวเรือน

อำเภอ	ประชากรชาย	ประชากรหญิง	รวมประชากร	จำนวนครัวเรือน
เมืองสงขลา	42,869	47,151	90,020	31,825
ระโนด	23,244	23,430	46,674	14,387
รัตภูมิ	30,677	31,284	61,961	16,704
เทพา	33,116	33,079	66,195	15,242
สะเดา	37,224	34,458	71,682	21,260
สะบ้าย้อย	32,857	32,636	65,493	14,154
สิงหนคร	21,247	22,083	43,330	10,804
หาดใหญ่	55,463	57,622	113,085	22,919
สติงพระ	22,521	23,555	46,076	11,416
กระแสสินธุ์	7,694	7,951	15,645	4,342
ควนเนียง	14,517	15,173	29,690	7,284
คลองหอยโข่ง	12,066	11,869	23,935	7,295
จะนะ	44,707	45,450	90,157	20,176
นาหม่อม	10,496	11,069	21,565	6,816
นาทวี	27,135	26,988	54,123	14,100
บางกล่ำ	13,943	14,127	28,070	8,699
รวม	436,511	444,813	881,324	231,542

สถานที่สำคัญ

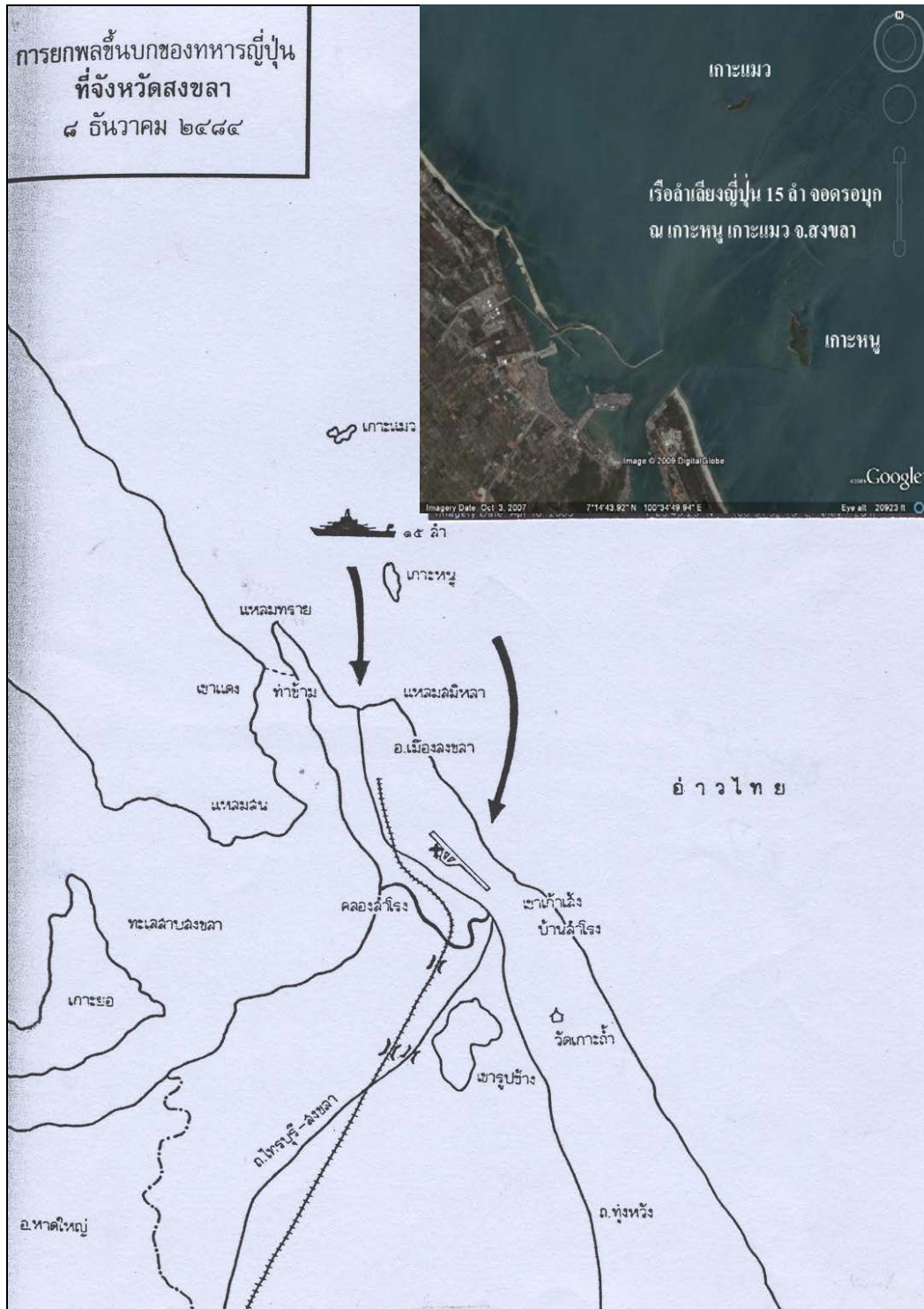
สะพานติณสูลานนท์ (สะพานติณหรือสะพานป่า) เป็นสะพานข้ามทะเลสาบสงขลา เชื่อมอำเภอเมืองสงขลากับตำบลเกาะยอ อำเภอสิงหนคร เป็นสะพานที่ยาวที่สุดในประเทศไทย ตั้งชื่อเป็นเกียรติแก่พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ซึ่งเป็นชาวจังหวัดสงขลา

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติสงขลา, วัดพะโคะ , หาดสมิหลา, เขาดังกวน, อุทยานนกน้ำคูขุด, ถ้ำคูหา, ศาสนสถานที่เก่าแก่ที่สุดในสงขลา คือ วัดมัทธิมาวาส, ตำหนักเขาน้อย, เขากำเลี้ยง, สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ, สุสานสุลต่านสุไลมาน, เจดีย์องค์ขาว-องค์ดำ บนยอดเขาแดง, ป้อมปืนปากน้ำแหลมทราย, กำแพง-คูเมือง, เมืองเก่าสิงขรนคร, ป้อมปืนเมืองสิงขรนคร, อุทยานแห่งชาติทางบก, อุทยานแห่งชาติเขาน้ำค้าง, อุทยานแห่งชาติสันกาลาคีรี

ภาพที่ 14 สะพานติณสูลานนท์

ที่มา : <http://www.kulasang.net/webboard/viewthread.php?tid=2329>

แผนที่ 8 แสดงเส้นทางยกพลขึ้นบกของทหารญี่ปุ่นที่จังหวัดสงขลา (วันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ.2484)

ที่มา : กรมยุทธศึกษาทหาร กองบัญชาการทหารสูงสุด กระทรวงกลาโหม, 2540 : 87

และ Google Earth

รำลึกภาพสงครามโลกครั้งที่ 2

ในการจัดเก็บข้อมูลจังหวัดสงขลา เป็นการจัดเก็บข้อมูลในกลุ่มของประชาชนทั่วไปในเหตุการณ์ และผู้ที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงในช่วงสงคราม โดยจัดแบ่งออกเป็น

1. กลุ่มประชาชนทั่วไป ที่อยู่ในเหตุการณ์ให้ภาพการยึดพื้นที่ของกองทัพญี่ปุ่นและเข้าอยู่อาศัยร่วมกับประชาชนในจังหวัดสงขลา
2. กลุ่มทหาร ตำรวจ และยุวชนทหารที่ให้ข้อมูลด้านการรบ ต่อต้านกองทัพญี่ปุ่น

ภาพที่ 15 บริเวณชายหาดแหลมสนถึงเก้าโค้ง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

ที่มา : <http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=lotusmoon&month=10-2006&date=25&group=12&gblog=18>

สถานการณ์สงคราม

เมืองสงขลาถูกกองทัพญี่ปุ่นบุกขึ้นฝั่งบริเวณแหลมทรายทางเหนือสุดของชายหาดสงขลา (ปัจจุบันคือ แหลมสน สวนสองทะเล)

ตารางที่ 1 แสดงเหตุการณ์การยกพลขึ้นบกของกองทัพญี่ปุ่นพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
ในวันที่ 7-8 ธันวาคม พ.ศ.2484

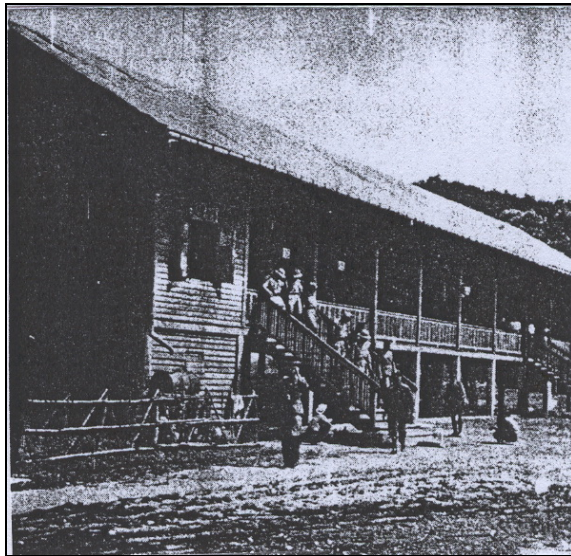
เวลา	สถานการณ์
วันที่ 7 ธ.ค.2484 23.30 น.เศษ	<p>อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา</p> <p>ตำรวจสายตรวจสังเกตเห็นเรือจำนวนมากลอยลำผิดปกติอยู่บริเวณชายฝั่งด้านอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา จึงรายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบ ขณะเดียวกัน หลวงอังกณานุรักษ์ ข้าหลวงประจำจังหวัดสงขลาและข้าราชการ ซึ่งอยู่ที่สโมสรข้าราชการพลเรือนติดกับชายทะเล ก็จับตาดูอยู่เช่นกัน ตอนแรกเข้าใจว่าเป็นเรือราชนาวีไทยนำนักเรียนนายเรือไปฝึกภาคสนามที่เกาะหนูเกาะแมว แต่สงสัยว่าเรือดังกล่าวดับไฟหมดทุกลำ จึงสอบถามผู้เกี่ยวข้องก็ได้รับการยืนยันว่าไม่ใช่เรือของราชนาวีไทย ข้าหลวงประจำจังหวัดจึงแจ้งกองกำกับตำรวจภูธรจังหวัดสงขลา และกองพันทหารราบที่ 41 สวนตล. เตรียมการสู้รบโดยเร็วกำลังตำรวจส่วนหนึ่งไปตั้งรับที่ป่าสน ซึ่งเป็นเส้นทางที่จะเข้าอำเภอเมืองสงขลา แต่ไม่ทันการ เพราะญี่ปุ่นส่งทหารขึ้นบกได้เป็นจำนวนมากแล้ว ขณะที่ฝ่ายญี่ปุ่นลำเลียงพลขึ้นบกทหารญี่ปุ่นส่วนหน้าตัดสายโทรศัพท์ เพื่อขัดขวางการติดต่อสื่อสารระหว่างหน่วยราชการต่าง ๆ ของฝ่ายไทย</p>
วันที่ 8 ธ.ค.2484 01.00 น. 01.30 น. 11.55 น.	<p>ทหารยึดคลองสำโรง และตั้งรับตามแนวเขารูปช้าง ตำบลสำโรง ถนนสงขลา-หาดใหญ่ ยึดวัดเกาะถ้ำและควบคุมช่องทางบนเขารูปช้าง วางกำลังปืนใหญ่ที่เขารูปช้าง เพื่อป้องกันสนามบินและบริเวณชายทะเลระหว่างหาดเก่าเลี้ยงกับแหลมสมิหลา ยึดถนนบ้านสำโรง-บ้านทุ่งหวัง</p> <p>ตำรวจปะทะกับทหารญี่ปุ่น แต่มีกำลังน้อยกว่าไม่สามารถต้านทานได้จึงถอนตัว ระหว่างการต่อสู้ญี่ปุ่นใช้ระเบิดขว้างบ้านพักของตำรวจได้รับความเสียหาย จากนั้นญี่ปุ่นเข้ายึดสถานีรถไฟสนามบิน ควบคุมเส้นทางคมนาคมบริเวณเมืองสงขลาทั้งหมด ญี่ปุ่นใช้หน่วยยานยนต์เป็นกองระวังหน้าเคลื่อนพลไปยึดสามแยกสำโรง และมุ่งหน้าไปอำเภอหาดใหญ่</p> <p>ผู้บังคับการจังหวัดทหารบกสงขลาได้สั่งให้ยุติการรบตามคำสั่งของหน่วยเหนือ และจัดคณะผู้แทนไปเจรจากับฝ่ายญี่ปุ่น แม้ว่าการสู้รบภาคพื้นดินจะยุติลงแล้ว แต่เครื่องบินญี่ปุ่นเครื่องหนึ่งได้ทิ้งระเบิดจำนวน 10 ลูก ลงยังที่ตั้งหน่วยทหาร ทำให้อาคารที่พักพังเสียหาย</p>

ที่มา : เรียบเรียงเหตุการณ์โดย นางสาวรัชณี กัลยาณคุณาวุฒิ (ผู้ดำเนินการวิจัย)

ภาพที่ 16 ญี่ปุ่นยกพลขึ้นบก เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ.2484

ที่มา : เริงไชย พุทธาโร, 2546 : 414

ภาพที่ 17 ค่ายทหารปืนใหญ่กองพันที่ 13 (ป.พัน 13) สอนตุล จังหวัดสงขลา

ที่มา : กองทัพอากาศที่ 4, 2534 : 115

ฝ่ายทหารไทยมีกองพันทหารปืนใหญ่ที่ 13 ตั้งฐานอยู่ที่สอนตุล (ปัจจุบัน คือ สอนสัตว์ สงขลา) ยิ่งสนับสนุนในช่วงเช้าเวลาประมาณ 09.00 น. จึงมีการทิ้งระเบิดโดยเครื่องบินญี่ปุ่น ทหารไทยได้รับคำสั่งให้หยุดการปะทะ กองทหารญี่ปุ่นจึงเคลื่อนพลไปยังหาดใหญ่เพื่อยึดสถานีรถไฟ

ภาพที่ 18 หลุมระเบิดบริเวณค่ายทหารสวนตุล เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ.2484
ที่มา : กองทัพอากาศที่ 4, 2534 : 117

ภาพที่ 19 สภาพค่ายทหารสวนตุล จังหวัดสงขลา
ที่มา : กองทัพอากาศที่ 4, 2534 : 115

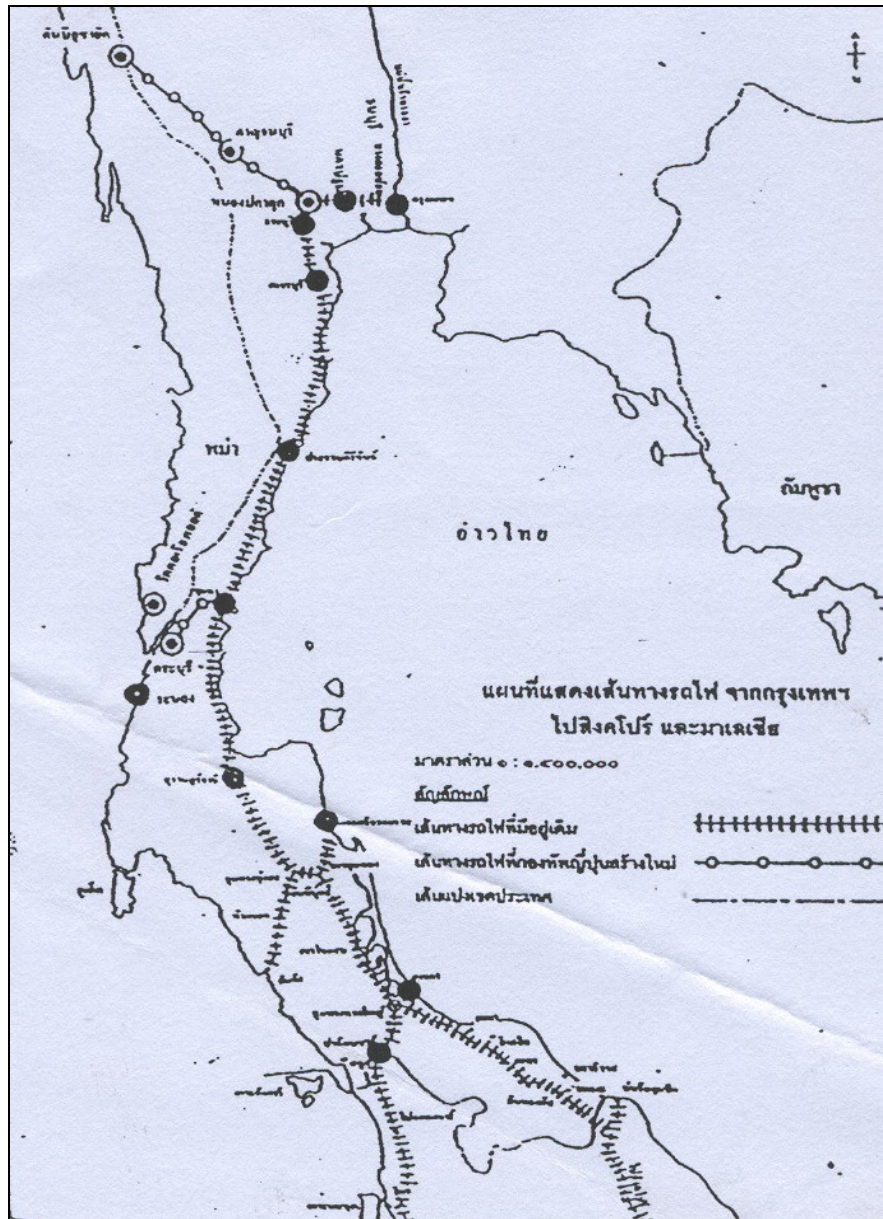
จากนั้นทหารญี่ปุ่นก็เข้ายึดสถานที่ราชการต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่บริเวณตลอดแนวชายหาด สมิหลา โดยมีการสู้รบบริเวณสถานีตำรวจเล็กน้อย เจ้าหน้าที่ไปรษณีย์สงขลาสามารถส่งโทรเลขไปบอกพื้นที่อื่น ๆ ได้บางส่วน หลังจากญี่ปุ่นบุกเข้าเมืองสงขลาได้แล้ว สายโทรศัพท์และโทรเลขถูกตัดขาด ไม่สามารถติดต่อได้ ฝ่ายไทยพยายามเชื่อมต่อ จนถึงเวลาประมาณ 12.00 น. จึงใช้การได้ในภาคใต้ได้บ้างก่อนถูกตัดสายโทรเลข และเข้ายึดสนามบินที่ สถานีทัพเรือมีเครื่องบินไทยถูกยึดไปบ้างโดยไม่มีการปะทะ เนื่องจากยังไม่สว่างและเจ้าหน้าที่ยังไม่ได้เข้าประจำการ หลังจากนั้นฝ่ายไทยเริ่มทราบสถานการณ์ เมื่อกองทัพญี่ปุ่นเคลื่อนพลไปถึงบริเวณสะพานแยกสำโรง จึงเกิดการปะทะกันกับทหารไทย โดย ร.พัน 41 ทหารญี่ปุ่นมีอยู่ประมาณ 1 กองร้อย ฝ่ายทหารไทยอยู่ในภูมิประเทศที่ได้เปรียบ แต่ญี่ปุ่นมีปืนใหญ่จากเรือรบที่จอดอยู่ชายฝั่งสนับสนุน กองทัพญี่ปุ่นเข้ายึดสถานีรถไฟสงขลาเตรียมลำเลียงพลไปยังสถานีรถไฟหาดใหญ่

ภาพที่ 20 สถานีรถไฟจังหวัดสงขลา (ภาพถ่ายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2)

ที่มา :

<http://iseehistory.socita.com/index.php?lay=show&ac=article&Id=538711067&Ntype=1>

แผนที่ 9 แสดงเส้นทางรถไฟสายใต้ (กรุงเทพ - ปาดังเบซาร์)

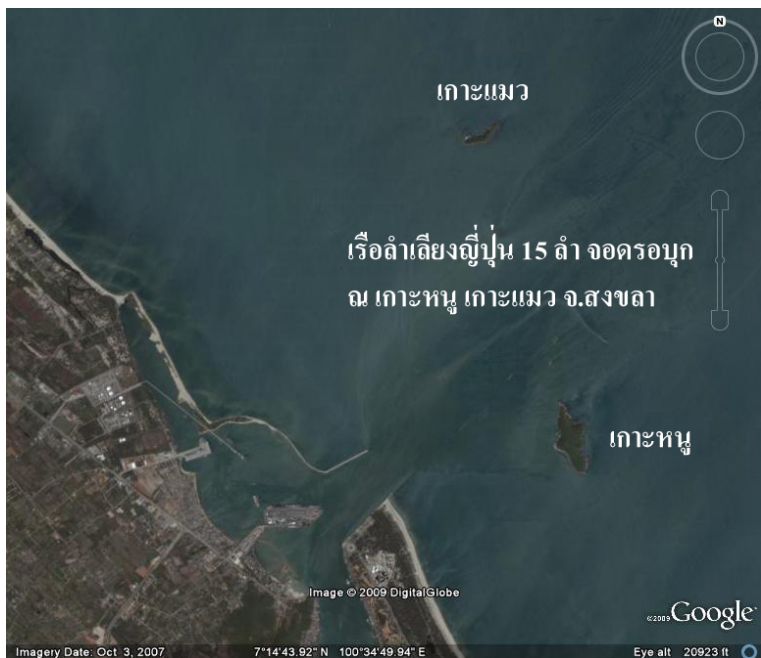
ที่มา : พวงทิพย์ เกียรติสกุล, 2550 : 41

การยกพลขึ้นบกที่จังหวัดสงขลานั้น กองทัพญี่ปุ่นไม่ได้ตั้งค่ายพัก แต่ได้เข้ายึดเมืองและใช้บ้านเรือนของราษฎรที่ตั้งอยู่ในตัวเมืองสงขลาทั้งเมืองเป็นฐานทัพของญี่ปุ่น โดยมีศูนย์กลางอยู่ที่ถนนนครนอก และถนนนครใน

จากการที่จังหวัดสงขลามีสภาพภูมิศาสตร์ที่เหมาะสมกับการยกพลขึ้นบก โดยมีชายหาดทรายที่ยาวขนานกับชายฝั่งในเขตอำเภอเมือง ตั้งแต่ปลายแหลมสนปากทะเลสาบสงขลาจนถึง

ชายหาดเก้าแฉ่ง มีความยาวถึง 9 กิโลเมตร มีความเหมาะสมในการยกพลขึ้นบกของกองทัพญี่ปุ่น และสามารถขึ้นตรงสู่ศูนย์กลางการปกครองได้ทันที ประกอบกับจังหวัดสงขลามีสาธารณูปโภคพื้นฐานอย่างดีเหมาะสมที่จะใช้เป็นศูนย์กลางการขนส่งทั่วไป ทั้งการคมนาคมทางบก คือ ทั้งทางรถไฟและถนน การคมนาคมทางน้ำมีท่าเรือ และสถานีทหารเรือ การคมนาคมทางอากาศสนามบินของกองทัพเรือ พร้อมทั้งมีอาวุธยุทโธปกรณ์ ต่าง ๆ แร่งงาน ทหาร อาวุธ และเสบียงส่งไปสนับสนุนยังพื้นที่เป้าหมาย คือ ประเทศมาเลเซียได้อย่างสะดวก และจากการที่ชายฝั่งทะเลของประเทศมาเลเซียเป็นชายหาดโคลนที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการยกพลขึ้นบก ทำให้กองทัพญี่ปุ่นกำหนดให้สงขลาเป็นฐานทัพที่สำคัญในการยกพลขึ้นบกแห่งหนึ่งในภาคใต้

ชาวสงขลาทราบว่ามิชชันนารีเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในจังหวัดสงขลา ก่อนเกิดสงครามโดยประกอบอาชีพเป็นหมอยา หมอพื้น พ่อค้าเร่ อยู่ในพื้นที่อยู่บ้าง โดยไม่มีใครสงสัยว่าเป็นจารชน ทั้งที่คนเหล่านี้มีพฤติกรรมชอบออกไปตกปลา ว่ายน้ำ เดินเล่นเพื่อสำรวจบริเวณชายหาดอยู่บ่อย ๆ แต่โดยที่วิถีชีวิตของชาวสงขลาก็นิยมใช้ชายหาดสมิหลาเป็นที่พักผ่อน และออกกำลังกายเสมอ ๆ อยู่แล้ว จึงไม่มีใครสงสัยว่ามิชชันนารีเหล่านี้ทำตัวเป็นจารชนเพื่อเก็บข้อมูลต่าง ๆ เช่น เวล่าน้ำขึ้นน้ำลง ระดับน้ำขึ้นน้ำลง ความลึกตื้นของท้องทะเล และลักษณะชายหาดของจังหวัดสงขลา และนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการยกพลขึ้นบก ในวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2484 ดังนั้นในช่วงที่กองทัพญี่ปุ่นเตรียมบุกพื้นที่จังหวัดสงขลา จึงนำเรือถึง 15 ลำมาจอดแอบไว้บริเวณหลังเกาะหนู เกาะแมว

ภาพที่ 3 ภาพถ่ายจากดาวเทียมแสดงบริเวณเรือลำเลียงพลญี่ปุ่นจอดรอก่อนบุกยกพลขึ้นบก
ที่มา : Google Earth

ระยะแรกยังไม่มีการรบบทางอากาศ ความเสียหายต่าง ๆ ในตัวเมืองยังมีไม่มากนัก ฝ่ายสัมพันธมิตรทิ้งระเบิดในพื้นที่บางแห่งที่ญี่ปุ่นเข้าไปยึดครองเท่านั้น เกิดความไม่สะดวกในการดำเนินชีวิตของผู้คนในเมืองสงขลา แต่ก็ไม่ได้รู้สึกเกรงกลัวหรือเกลียดทหารญี่ปุ่น เพราะไม่มีการทำร้ายประชาชน เพียงแต่ขอเข้าไปอาศัยอยู่ด้วยในบางบ้าน ส่วนใหญ่จะอพยพเด็ก ผู้หญิง และคนชราออกจากพื้นที่ไปอยู่นอกเมือง มีเฉพาะพวกผู้ชายอยู่บ้าน หรือไป ๆ มา ๆ เพราะห่วงบ้านและข้าวของเครื่องใช้ พวกเด็ก ๆ ส่วนใหญ่ก็สนุกสนาน เพราะทหารญี่ปุ่นโดยเฉพาะกลุ่มที่มียศสูง ๆ จะใจดีกับเด็ก ๆ มาเล่นด้วยพาไปนั่งรถเที่ยว (ในขณะนั้นรถยนต์จะมีอยู่เฉพาะผู้ที่มีฐานะดีไม่กี่คัน) ให้ขนมและอาหาร (โดยทั่วไปการคมนาคมใช้เรือติดต่อไปยังสถานที่ต่าง ๆ)

ภาพที่ 21 ทหารญี่ปุ่นถ่ายร่วมกับบุตรธิดานายสุชาติ รัตนปราการ

ที่มา : กองทัพภาคที่ 4, 2534 : 122

แต่อย่างไรก็ตาม เพื่อความปลอดภัยของเด็ก ๆ และผู้หญิง พวกผู้ใหญ่ได้พาครอบครัวอพยพออกจากตัวเมืองสงขลาไปอาศัยอยู่ที่วัดบริเวณเกาะยอ บ้านญาติ บ้านเพื่อนตามที่ตั้งต่าง ๆ ที่ไม่ไกลนัก ส่วนพวกผู้ชายก็จะไป ๆ กลับ ๆ ระหว่างที่อพยพและบ้านพักอาศัยเดิมเพื่อดูแลความเรียบร้อย และบางกลุ่มก็ทำการค้ากับญี่ปุ่นด้วยทหารญี่ปุ่นบางส่วนเข้าไปอาศัยอยู่ในบ้านเรือนของประชาชน โดยแบ่งพื้นที่กัน เช่น เจ้าของบ้านอยู่ชั้นบน พวกญี่ปุ่นอยู่ชั้นล่าง หรือแบ่งด้านหน้าบ้านหลังบ้านบ้าง

สถานที่ที่ชาวสงขลาอพยพไป

เกาะยอ ที่วัดแหลมพ้อ วัดท้ายยอ บริเวณนี้ในสมัยก่อนที่จะมีการสร้างสะพานติณสูลานนท์ เชื่อมฝั่งสงขลา-เกาะยอ การเดินทางใช้เรือหางยาวไปกลับถือว่าไปมาลำบาก ฝั่งแหลมสน ตรงข้ามตัวเมืองสงขลา หัวเขาแดง กลุ่มที่อพยพไกลออกไป คือ สหิงหม้อ สหิงพระ บ่อพลับ ดอนคั่น จนถึงระโนด โดยไปอยู่รวมกันทั้งกลุ่มไทยพุทธและไทยมุสลิม โดยมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ไม่ลำบากนัก เพราะอาหารการกินที่มีปัญหาอยู่บ้าง คือ เรื่องข้าว เกลือ น้ำตาล ไม้ขีด (ในสวนสงครามระยะหลังบางครั้งไฟฟ้ามีใช้) ส่วนอาหารทั่ว ๆ ไปมีมากมาย ปลาในทะเลสาบและทะเลนอก มีอยู่ชุกชุมบริเวณนอกตัวเมือง เช่น ระโนด เป็นแค่ทางผ่านของกองทัพญี่ปุ่น ไม่มีการตั้งค่ายพัก

ภาพที่ 22 วัดแหลมพ้อ เกาะยอ

ที่มา : <http://www.sk-hospital.com/skmessage/viewtopic.php?t=3932>

ภาพที่ 23 วัดท้ายยอ เกาะยอ

ที่มา : <http://www.sk-hospital.com/skmessage/viewtopic.php?t=3932>

หลังจากประกาศสงครามกับฝ่ายสัมพันธมิตรแล้ว มีเครื่องบินญี่ปุ่นเข้ามาโจมตีในพื้นที่เมืองสงขลาบ้าง แต่คนทั่วไปไม่รู้สึกลัวมากนัก เพราะว่าเครื่องบินจะทิ้งระเบิดในพื้นที่ทำการของพวกเขา ญี่ปุ่นเท่านั้น ไม่ได้ทิ้งระเบิดทั่วไป

ด้านเศรษฐกิจในพื้นที่

ญี่ปุ่นพิมพ์ธนบัตรมาใช้เอง มีเงินปลอมมาก ซื้อขายกันได้ตลอดเวลา คนไทยจะขายอาหารผลไม้ให้ญี่ปุ่นที่ชอบกินกล้วย พวกเด็ก ๆ จะถูกสอนให้รู้จักประหยัดและแบ่งปันกัน โดยเฉพาะในช่วงปลายสงคราม ในการค้าขาย ผู้ที่ทำการค้ากับญี่ปุ่นจะมีฐานะดีขึ้นจากการค้าขายข้าวปลาอาหารสินค้าต่าง ๆ ให้กองทัพญี่ปุ่นที่อาศัยอยู่ในเมือง

ด้านสาธารณสุข

มีปัญหา เพราะไม่มีหมอ และยาขาดแคลน ราคาแพงมาก มีคนที่ไม่สบายต้องเสียชีวิตไปหลายคน โดยทั่ว ๆ ไปจะใช้ยาพื้นบ้านรักษากันไปตามกำลัง ส่วนใหญ่เป็นโรคทั่ว ๆ ไป เช่น ทางเดินหายใจ อ่อนเพลีย ถ้าเป็นหนัก ๆ ก็หมดทางรักษา

การปะทะกันของกำลังทหาร

ได้มีการบันทึกไว้ว่า วันที่ 6 ธันวาคม พ.ศ.2484 สถานีวิทยุ BBC ของอังกฤษ ออกข่าวว่า กองเรือญี่ปุ่นราว 200 ลำ เคลื่อนลงมาในทะเลจีนทางตอนใต้ และในคืนวันที่ 7 ธันวาคม พ.ศ.2484 ออกข่าวว่า เรือบินลาดตระเวนของอังกฤษ เป็นเรือรบญี่ปุ่นเคลื่อนเข้าในอ่าวไทย หลังจากนั้นประมาณ 1 นาฬิกาเศษ พบว่ามีเรือดำเลียงพลหลายลำแล่นจากเรือใหญ่ที่จอดอยู่บริเวณเกาะหนู เกาะแมว ดาหน้าเข้าหาฝั่งตั้งแต่หัวแหลมสนปากทะเลสาบตลอดแนวไปทางทิศใต้ถึงสนามบิน ระยะทางประมาณ 9 กิโลเมตร ราว 02.00 น. วันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ.2484 ทหารญี่ปุ่นเข้ามาอยู่เต็มตลาดเมืองสงขลา คนส่วนใหญ่ไม่รู้เรื่องเพราะกงสุลใหญ่ของญี่ปุ่นจัดฉายภาพยนตร์ที่โรงแรมรสพ ถนนนางงาม มีการเชิญคนเข้าร่วมทั้งคนไทยและญี่ปุ่น ประมาณ 100 คน เวลาประมาณ 05.00 น. เครื่องบินญี่ปุ่นขึ้นจากเรือบินวนเวียนเป็นกลุ่ม ๆ แล้วลงจอดที่สนามบิน บริเวณฐานทัพเรือชายฝั่งทะเล การปะทะกันมี กองพลทหารราบที่ 5 (ร.พัน 5) หน่วยขึ้นตรงกรมทหารราบที่ 18 (น.ข.ต.ร.18) กองพันทหารราบที่ 41 (ร.พัน 41) และกองพันทหารปืนใหญ่ที่ 13 (ป.พัน 13)

พันเอกหลวงประหารข้าศึก ทำหน้าที่ผู้บังคับกรมการทหารราบที่ 18 กองบังคับการจังหวัดสงขลา มีที่ตั้งอยู่ที่สวนตุล อำเภอเมือง และมีศูนย์บัญชาการอยู่ที่เขารูปช้าง ซึ่งเป็นทำเลที่ได้เปรียบในการสังเกตการณ์ และได้ตอบในการปะทะ หลังจากพบว่ากองทัพญี่ปุ่นบุกขึ้นชายหาดแล้ว สามารถติดต่อกับทหารกองพันทหารราบที่ 41 ตำรวจและยุวชนทหาร ให้กองกำลังทหารใน

จังหวัดสงขลา ประกอบด้วยกองทหารราบที่ 41, 43, 47 และกองทหารปืนใหญ่ที่ 13 ตรึงกำลัง กองทัพญี่ปุ่นที่วางแผนบุกไปตามถนนไทรบุรี-สงขลา (ถนนกาญจนวนิชในปัจจุบัน) อย่างเข้มแข็ง จนถึงชีวิต ทั้ง 2 ฝ่าย

หน่วยที่ออกไปปะทะกับกองทัพญี่ปุ่น ที่ใช้กำลังรบของกองทัพที่ 25 ภายใต้การบังคับบัญชาของพลโทยามาชิตะ (Yamashita) หน่วยที่เริ่มต้นปะทะก่อนคือ กองทหารราบที่ 41 โดยมีจุดปะทะแรกที่บริเวณสวนตุล อีกครั้งหนึ่งปะทะที่แยกสำโรง จากคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลตรงกันว่า มีการปะทะกัน ฝ่ายทหารไทยเสียชีวิตถึง 6 คน แต่ฝ่ายญี่ปุ่นก็เสียชีวิตหลายคนไม่รู้ว่าจำนวนเท่าไร ทหารญี่ปุ่นจะเอามาเผารวมกัน สร้างอนุสาวรีย์ไว้หน้าสนามกีฬาติณสูลานนท์ ด้านหน้าอำเภอ หลังจากเสร็จสงครามแล้ว อนุสาวรีย์แห่งนี้ถูกทำลายทิ้งไป

ภาพที่ 24 สภาพถนนไทรบุรี-สงขลา บริเวณน้ำน้อย

ที่มา :

<http://iseehistory.socita.com/index.php?lay=show&ac=article&id=538711067&Ntype=1>

ความเป็นอยู่ของชาวสงขลาในช่วงสงคราม

ทหารญี่ปุ่นจะเข้าไปอาศัยอยู่ร่วมกับคนไทยในบ้าน โดยส่วนใหญ่จะให้เจ้าของบ้านไปอยู่ข้างบน หรือแบ่งอยู่กับคนละครึ่งบ้าน (บ้านของชาวสงขลาแบ่งเป็นห้อง ๆ ซึ่งมีขนาดยาว โดยส่วนใหญ่หน้าบ้านและหลังบ้านจะชน 2 ถนน คือ ถัดหน้าบ้านอยู่ถนนนครใน หลังบ้านอยู่ถนนนครนอก และตรงกลางจะเป็นบ่อน้ำกลางบ้าน มีประตูปิดแบ่ง จึงสามารถแบ่งสรรกันอยู่ได้เป็นสัดส่วน โดยบางบ้านทำเป็นโรงพยาบาล บางบ้านทำเป็นโรงครัว และในช่วงสงครามที่มีการทิ้งระเบิดหนักขึ้นคือประมาณปี พ.ศ.2487 จะมีการสร้างหลุมหลบภัยไว้ภายในบ้าน โดยเปิดอิฐนั้นแล้วขุดลงไปให้ลึก

ประมาณผู้ใหญ่นั่งแล้วมิดศีรษะ ทั้งนี้เพื่อป้องกันสะเก็ดระเบิด แล้วนำแครงที่ทำด้วยไม้หนัก ๆ มาวางปิดครอบเอาไว้ด้านบน

บ่อน้ำหลังบ้าน
ชอบบ่อน้ำด้วยอิฐสีแดง โคนปูน
เจ้าของบ้านกับบ่อน้ำเก่าซึ่งไม่ได้ใช้แล้ว

ภาพที่ 25 บ่อน้ำภายในบ้านเก่า ริมถนนนครใน จังหวัดสงขลา

ที่มา : เอนก นาวิกมูล, 2550 : 87

อาคารบางหลังที่มีหลังสูง 4 ชั้นขึ้นไป ญี่ปุ่นจะเข้าไปอยู่แล้วเอาปืนกลไปตั้งไว้บนดาดฟ้าเพื่อไว้ยิงเครื่องบิน ที่จะบินลงต่ำ เมื่อต้องการจะทิ้งระเบิด แต่ส่วนใหญ่ก็ยังไม่ค่อยถูกเครื่องบินอังกฤษมาครั้งละประมาณ 4-5 ลำ จะทิ้งระเบิดใส่เรือ ที่ได้ยินข่าวคือเรือนอนที่วิ่งระหว่างสงขลา-ระโนด โคนระเบิด มีคนตายไป 3-4 คน โดยญี่ปุ่นคิดว่าเป็นเรือน้ำมัน ที่เมืองสงขลามีตึกสูงอยู่ระหว่างถนนนครในลูกระเบิดมีคนตาย 2 คน เป็นผู้หญิง บริเวณถนนนครในมีตึกสูง 5 ชั้นอยู่ ญี่ปุ่นยึดไว้เป็นกองบัญชาการถูกระเบิดญี่ปุ่นตายหมด

ในช่วงสงคราม จะพบว่า ญี่ปุ่นนำเชลยศึกเป็นพวกแขก ชาว มาคุมขังไว้บ้าง โดยปล่อยมาเดินตอนเย็น พวกนี้ตัวผอม หิวโซ มากินน้ำในท่อ อาหารเหลือๆ บ้าง บางครั้งชาวสงขลา也给อาหารกินบ้าง โดยพวกญี่ปุ่นจะทำค่ายขังพวกเชลยศึก ชาว และพวกฝรั่ง ได้วันที่มาทำเหมืองอยู่จะถูกจับเป็นเชลย แล้วนำไปสร้างทาง โดยไปขังไว้ด้านแหลมทราย ใช้ไม้ไผ่ปักกันไว้

มีทหารญี่ปุ่นถือปืนคุมไว้ แล้วต้อนไปทำงานหรือส่งไปค่ายญี่ปุ่นที่สร้างทางรถไฟสายมรณะ จังหวัดกาญจนบุรี หลังสิ้นสุดสงคราม มีเชลยศึกชาวเหลืออยู่ 1 คน ปัจจุบันไม่รู้ว่าย้ายไปไหนแล้ว

สำหรับคนไทยของมีค่าจะชนหนีไปด้วย บางคนก็เก็บฝังดิน บางส่วนโยนลงไว้ในบ่อน้ำกลางบ้านที่มีอยู่เกือบทุกบ้าน ของส่วนใหญ่ไม่เสียหาย แต่มีบางบ้านที่ถูกขโมยงัดเอาข้าวของไปบ้าง ตามความรู้สึกไม่เดือดร้อนมากนัก และยังคงทำการค้ากับทหารญี่ปุ่นได้บ้าง

ความคิดเห็นเกี่ยวกับทหารญี่ปุ่น

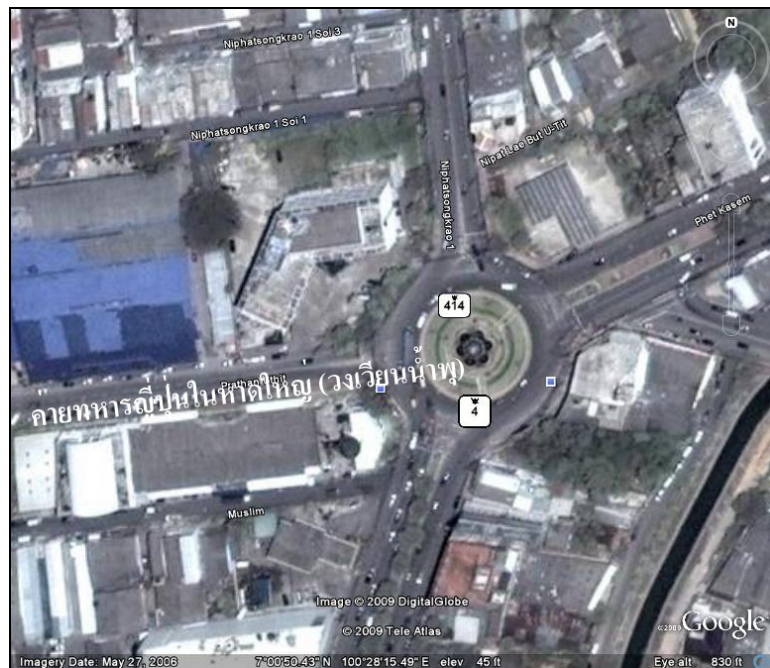
นายทหารญี่ปุ่นเป็นคนที่มิระเบียบวินัย ลงโทษทั้งลูกน้อง พวกที่ต่อต้าน หรือเชลยศึก จะทำอย่างรุนแรง ตั้งแต่ เหยียน ดี ตบหน้า หรือทำโทษต่าง ๆ แต่พวกลูกน้องยศต่ำ ๆ ไม่ค่อยมีระเบียบ เกเรบ้าง และมีจี้ปล้นบ้างเหมือนกัน แต่ไม่มีเรื่องร้ายแรงมากนัก เพราะญี่ปุ่นไม่ได้ตั้งค่ายเป็นหลักแหล่งที่สงขลา ค่ายญี่ปุ่นและคลังเสบียงตั้งอยู่ที่อำเภอหาดใหญ่

ยุวชนทหารของจังหวัดสงขลา

ยุวชนทหารของจังหวัดสงขลาเมื่ออยู่มากเหมือนกัน โดยประกาศรับสมัครยุวชนทหารและมีครูฝึกมาจากกรุงเทพมหานคร แต่ไม่ค่อยมีบทบาทมากนัก ในช่วงแรกที่ญี่ปุ่นบุกขึ้นชายหาดเก้าเส้งพยายามไปเอาปืนที่โรงเรียนมหาวชิราวุธแล้วเข้าร่วมรบกับทหาร มีเสียชีวิตไปบ้าง ในช่วงหลังที่มีการทิ้งระเบิดยุวชนช่วยทำหน้าที่คุ้มครอง และดูแลประชาชนทั่วไป เช่น ให้พรางไฟป้องกันแสงให้ถูกต้อง จะได้ไม่ถูกยิงหรือทิ้งระเบิด ช่วยปิดไฟถนน และดูแลให้กำลังใจ ปลอบขวัญไม่ให้เกิด ในช่วงที่จังหวัดสงขลาถูกทิ้งระเบิดจากเครื่องบินของฝ่ายสัมพันธมิตรหนัก ๆ คือ ในช่วงปี พ.ศ.2487 ซึ่งในช่วงนี้ คนในจังหวัดสงขลาจะอพยพออกไปอยู่นอกเมืองสงขลาอีกช่วงหนึ่ง

หาดใหญ่กับสงครามโลกครั้งที่ 2

หลังจากกองทัพญี่ปุ่นบุกเมืองสงขลาแล้วในเคลื่อนทัพลงไปตามถนนไทรบุรี-สงขลา เพื่อยึดสถานีรถไฟหาดใหญ่ ซึ่งเป็นเส้นทางรถไฟเชื่อมต่อไปถึงมาเลเซียได้ และได้จัดตั้งค่าย สะสมเสบียง และยุทโธปกรณ์สนับสนุนการทหารที่อำเภอหาดใหญ่ บริเวณศูนย์การค้าสยามนครินทร์ (ปัจจุบัน) ข้างวงเวียนน้ำพุ

ภาพที่ 4 ภาพถ่ายจากดาวเทียมแสดงที่ตั้งค่ายทหารญี่ปุ่น อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา
ที่มา : Google Earth

ตารางที่ 2 เหตุการณ์การปะทะกันระหว่างทหารไทยกับกองทัพญี่ปุ่น พื้นที่อำเภอหาดใหญ่
จังหวัดสงขลา ในวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ.2484

เวลา	สถานการณ์
01.15 น.	ทหารไทยและทหารญี่ปุ่นปะทะกันที่ถนนตัดทางรถไฟ บริเวณควนแม่เตย
04.00 น.	ทหารไทยถอนกำลังจากบริเวณควนแม่เตย เนื่องจากไม่อาจรักษาที่มั่นไว้ได้
08.00 น.	ขบวนรถไฟบรรทุกทหารญี่ปุ่นจากอำเภอเมืองสงขลาได้เคลื่อนถึงถนนที่ตัดกับทางรถไฟก่อนถึงสถานีน้ำน้อย ปะทะกับกำลังทหารจากกองพันทหารราบที่ 5 จนไม่สามารถเคลื่อนย้ายต่อไปได้
12.00 น.	เครื่องบินญี่ปุ่นทิ้งกระบอกขวดลงมาเป็นฝืนผ้าขาวมีรูปธงชาติไทยและญี่ปุ่น และรูปมือสองมือจับประสานกัน พร้อมตัวอักษรเขียนว่า “มิตรภาพไทย-ญี่ปุ่น”
14.00 น.	ได้รับคำสั่งให้ยุติการรบเปิดทางให้ญี่ปุ่นเคลื่อนพลผ่านไป
18.00 น.	เปิดการเจรจายุติการสู้รบอย่างเป็นทางการระหว่างฝ่ายไทยและฝ่ายญี่ปุ่น ณ ห้องรับรองสถานีรถไฟหาดใหญ่

ที่มา : เรียบเรียงเหตุการณ์โดย นางสาวรัชณี กัลยาณคุณาวุฒิ (ผู้ดำเนินการวิจัย)

อำเภอหาดใหญ่เป็นจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของจังหวัดสงขลา เนื่องจากเป็นชุมทางคมนาคมทางรถไฟที่จะเชื่อมต่อไปยังประเทศมาเลเซีย เป้าหมายสำคัญของกองทัพญี่ปุ่นในการยึดพื้นที่อาณาเขตของอังกฤษในดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หลังจากเข้าตู่ของวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ.2484 กองทัพญี่ปุ่นได้เข้ายึดเมืองสงขลาทั้งเมือง เดินหน้าสู่อำเภอหาดใหญ่ โดยส่งหน่วยยานยนต์เป็นกองหน้าเคลื่อนที่เร็วมาตามถนนไทรบุรี – สงขลา (ปัจจุบันคือถนนกาญจนาภิเษก) ได้ถูกตรึงพื้นที่โดยกองกำลังทหารราบที่ 5 ค่ายคองหงส์ในปัจจุบันคือ ค่ายเสนาณรงค์ ที่ตำบลน้ำน้อย บริเวณเขาบันไดนาง ซึ่งมีภูมิประเทศเหมาะสมกับการยึดพื้นที่เพื่อต่อสู้ในชัยภูมิที่ได้เปรียบ

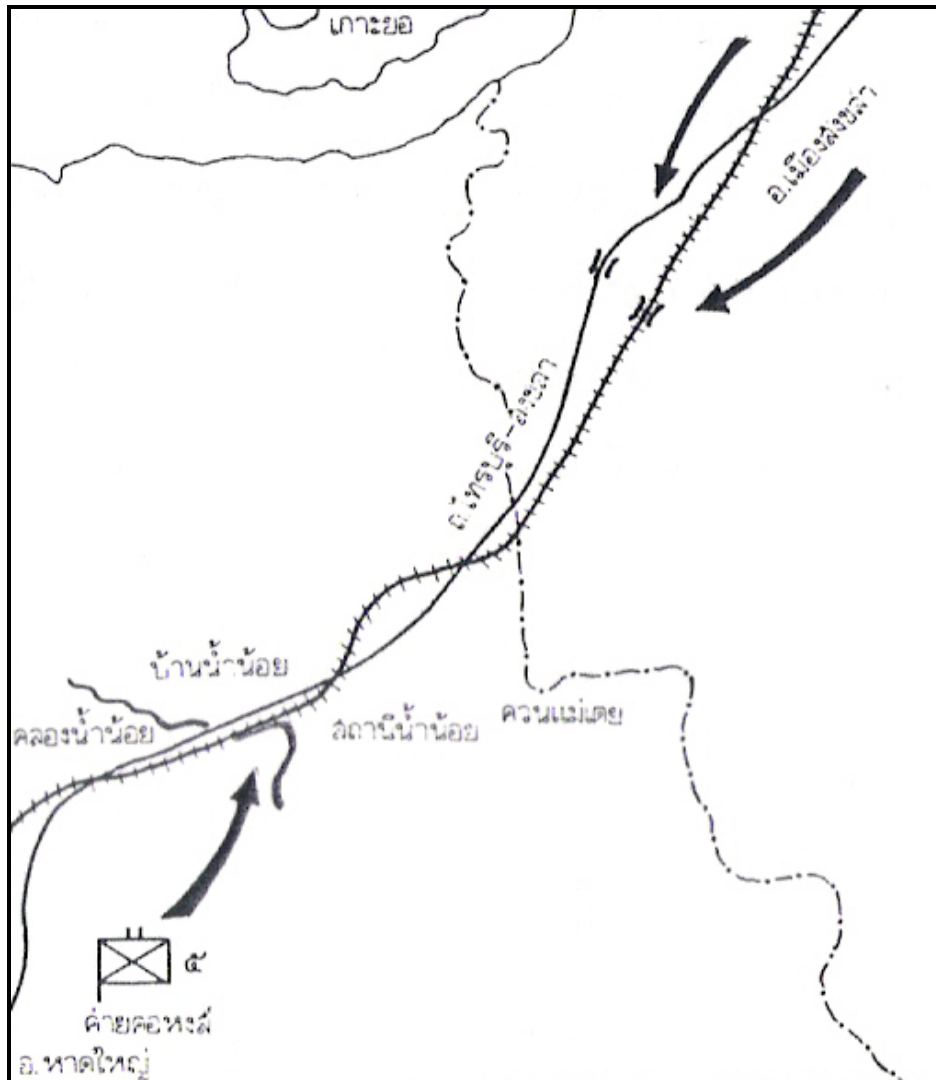
แผนที่ 10 แสดงเส้นทางรถไฟสายใต้ของไทยที่เชื่อมต่อกับทางรถไฟสายตะวันตก และสาย
ตะวันออกของมลายู พ.ศ.2485

ที่มา : พวงทิพย์ เกียรติสกุล, 2550 : 124

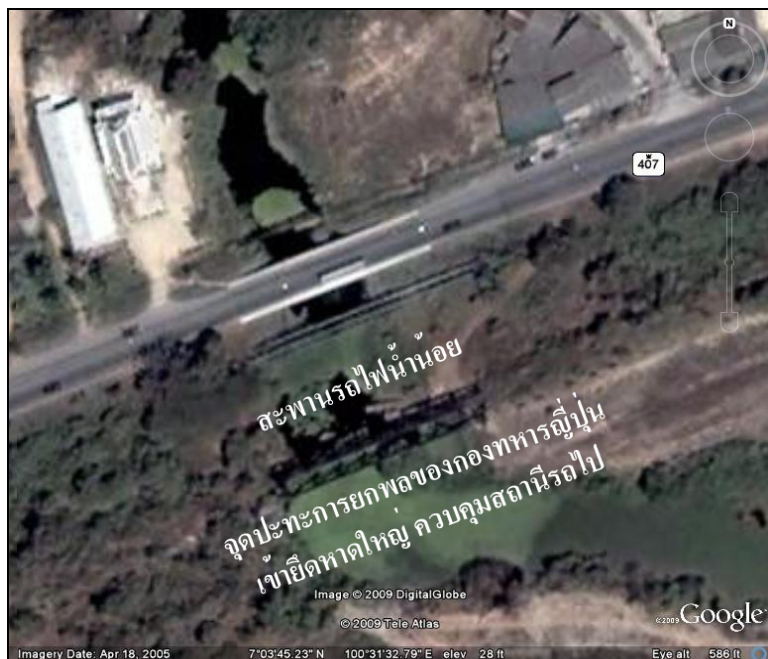
ภาพที่ 5 ภาพถ่ายจากดาวเทียมแสดงที่ตั้งค่ายเสนาณรงค์ (ค่ายคองหงส์) อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา
ที่มา : Google Earth

กองพันทหารราบที่ 5 ซึ่งมีพันโทขุนแถวเถกิงพล เป็นผู้บังคับการค่ายเสนาณรงค์ได้นำกำลังทหารเคลื่อนพลไปตามถนนไทรบุรี-สงขลา (ถนนกาญจนวนิช) เพื่อสมทบกองทหารที่จังหวัดสงขลาต้านทานกองกำลังทหารญี่ปุ่นที่ได้ทราบข่าวลือขยับเมืองสงขลาแล้ว แต่ไม่ทันการญี่ปุ่นได้เคลื่อนพลล่วงหน้ามาประมาณ 1 กองร้อยตามถนนด้วยรถจักรยาน เกิดปะทะกันบริเวณถนนตัดทางรถไฟที่ควนแม่เตย ทหารไทยซึ่งมีกำลังน้อยกว่าไม่สามารถต้านทานได้ จึงถอยไปตั้งมั่นที่บ้านน้ำน้อย โดยชาวบ้านน้ำน้อยได้ช่วยทหารบรรจุกระสุนทรายและซึ่งลวดหนามเป็นเครื่องกีดขวางกองทัพญี่ปุ่น ในส่วนของทหาร ร.พัน 5 ค่ายเสนาณรงค์ ได้เคลื่อนออกจากค่ายคองหงส์เข้าไปเสริมกำลังตั้งมั่นบริเวณสถานีรถไฟน้ำน้อย ทหารญี่ปุ่นพยายามเจรจายุติการรบ แต่ทหารไทยไม่ยอมคุมสะพานรถไฟและเส้นทางถนนไทรบุรี-สงขลาไว้ ทหารญี่ปุ่นไม่สามารถยกพลฝ่าแนวด้านของทหารไทยไปได้ ในที่สุดจึงใช้วิธีนำขบวนรถไฟที่บรรจุทหารญี่ปุ่นจากอำเภอเมืองสงขลาวิ่งทดลองแนวด้านของทหารไทยที่สะพานรถไฟน้ำน้อยได้สำเร็จ ทหารญี่ปุ่นบาดเจ็บล้มตายจำนวนมาก แต่ก็สามารถญี่ปุ่นนำพลบุกตามเข้าสู่สถานีรถไฟหาดใหญ่ได้ ประกอบกับทหารไทยได้รับทราบคำสั่งจากรัฐบาลไทยผ่านสถานีวิทยุกระจายเสียงให้ยุติการรบกับทหารญี่ปุ่น ในเวลา 13.00 น.

แผนที่ 11 แสดงจุดปะทะกองทัพอู๋กับทหารไทย ร.พัน 5

ที่มา : กรมยุทธศึกษาทหาร กองบัญชาการทหารสูงสุด กระทรวงกลาโหม, 2540 : 87

ภาพที่ 6 ภาพถ่ายจากดาวเทียมแสดงจุดปะทะของทหารไทยและญี่ปุ่นก่อนบุกเข้าหาดใหญ่
ที่มา : Google Earth

ผู้บังคับการจังหวัดทหารบกสงขลาได้สั่งยุติกการรบตามคำสั่งของหน่วยเหนือในจังหวัดสงขลา แต่บริเวณน่าน้อยยังคงปะทะกันถึงเวลา 14.00 น. โดยทหารญี่ปุ่นได้ใช้โบกี้รถไฟแล่นมาตามรางสะพานรถไฟ ฝ่าด่านการตั้งรับของทหารไทยไปได้ การรบจึงยุติเวลา 18.00 น. ญี่ปุ่นเข้ายึดสถานีรถไฟหาดใหญ่ใช้เป็นเส้นทางลำเลียงพลและเสบียงอาหารส่งไปยึดประเทศมาเลเซีย โดยตั้งฐานทัพที่บ้านของขุนนิพัทธ์ (บริเวณที่เป็นที่ตั้งของศูนย์การค้าสยามนครินทร์ในปัจจุบัน) คนไทยในหาดใหญ่ใช้วิธีการใต้ดินต่อต้านญี่ปุ่น ทั้งผู้ใหญ่และเด็กให้ความช่วยเหลือฝ่ายสัมพันธมิตรในการพาทหารสัมพันธมิตรหลบหนีจากกองทัพญี่ปุ่น ส่งต่อให้ขบวนการเสรีไทย การก่อกวนฐานทัพญี่ปุ่นในหาดใหญ่ ผู้ที่ให้ข้อมูลซึ่งยังเป็นเด็กอยู่ในช่วงนั้นแล้วว่า ได้พยายามทำให้เกิดความเสียหายแก่เสบียงอาหาร โดยใช้หลักแทงกระสอบข้าวสารให้ตกลงพื้นเสียหาย โดยใช้วิธีต่อกัน เพื่อให้รอยแทงอยู่สูง ทหารญี่ปุ่นจะได้ไม่สงสัยเด็กๆ ที่ทำที่มาวิ่งเล่นอยู่ในค่าย ส่วนพวกผู้ใหญ่ใช้วิธีขโมยของ เช่น ปืน น้ำมัน อาหาร รถจักรยานจากกองทัพญี่ปุ่น ซึ่งถ้าทหารญี่ปุ่นจับได้ก็จะใช้วิธีเดียวกับการลงโทษในทีอื่นๆ คือ จับมัดตากแดด เอน้ำสบูกรอก เหยียนตีด้วยหวายหรือไม้กระบอง บางครั้งก็ฝังดินเหลือแค่คอ เป็นต้น

บ้านเรือนบริเวณหน้าสถานีรถไฟหาดใหญ่ ญี่ปุ่นก็เข้าไปยึดครองเพื่อรักษาความปลอดภัยให้เส้นทางรถไฟ เนื่องจากหาดใหญ่เป็นเมืองการค้า ดังนั้นจึงมีพ่อค้าติดต่อค้าขายกับทหารญี่ปุ่น โดยออกไปซื้อสินค้า เช่น ผ้า ด้าย อาหารกระป๋องจากประเทศมาเลเซีย ที่มีขายแดนต่อเนืองกัน ทำให้หาดใหญ่ไม่ขาดแคลนมากนัก ในช่วงที่เครื่องบินอังกฤษเข้ามาโจมตีฐานทัพของญี่ปุ่นหาดใหญ่ได้รับผลกระทบจากระเบิดบ้าง โดยเฉพาะบริเวณสถานีรถไฟซึ่งถูกระเบิดของฝ่ายสัมพันธมิตร แต่ความเสียหายที่มีผลกระทบกับประชาชนมีไม่มากนัก เนื่องจากหาดใหญ่เป็นชุมชนเล็ก ยังไม่ขยายตัวดังเช่นปัจจุบัน ประชากรส่วนใหญ่เป็นกรรมกรเหมืองแร่ ในเมืองมีถนนหลักเพียง 3 สาย ดังนั้น บริเวณรอบ ๆ สถานีรถไฟจึงไม่มีบ้านเรือนของประชาชนตั้งอยู่

ภาพที่ 26 หลุมระเบิดซึ่งเครื่องบินญี่ปุ่นทิ้งลงบริเวณสถานีรถไฟชุมทางหาดใหญ่
ที่มา : กองทัพภาคที่ 4, 2534 : 120

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบอัตราร้อยละของการใช้ตู้รถไฟในการขนส่งทางการทหารของกองทัพ
ญี่ปุ่นบนทางรถไฟสายใต้ ระหว่างมกราคม – ธันวาคม พ.ศ.2486 (ค.ศ.1943)

เดือน	จำนวนการใช้ตู้รถไฟในแต่ละเดือน	การใช้ตู้รถไฟบนทางรถไฟสายใต้	
		จำนวนตู้	อัตราร้อยละ
มกราคม	11,518	7,608	66.05
กุมภาพันธ์	12,382	8,648	69.84
มีนาคม	13,070	9,107	69.68
เมษายน	12,690	9,740	76.75
พฤษภาคม	13,263	10,244	77.24
มิถุนายน	11,451	8,985	78.46
กรกฎาคม	12,338	9,721	78.79
สิงหาคม	15,677	12,379	78.96
กันยายน	17,408	13,208	75.87
ตุลาคม	14,056	8,430	59.97
พฤศจิกายน	16,228	7,692	47.40
ธันวาคม	15,524	7,358	47.40
รวมจำนวนการใช้ตู้รถไฟ พ.ศ. 2486	165,605	113,120	68.31

ที่มา : พวงทิพย์ เกียรติสกุล, 2550 : 18

ข้อมูลภาคสนาม
จังหวัดสงขลา

วันที่สัมภาษณ์	16 มิถุนายน 2546
	28 สิงหาคม 2546
	5, 16 กันยายน 2546
	20 ตุลาคม 2546
	15 – 18 มกราคม 2547
	26 – 27 มกราคม 2547
คณะทำงาน	อาจารย์รัชณี กัลยาณคุณาวุฒิ ผศ.ดร.ศรีสุพร ช่างสกุล

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

1. คุณรัตน์ ประธานราษฎรนิกร
2. คุณเสริมวิทย์ โค้นันท์
3. นายแพทย์อนันต์ บุญโสภณ
4. คุณนิภานันท์ ประศาสน์วินิจชัย
5. คุณจ๋านง สนิธิสุทธิ
6. พ.ท.เกร์ หาญชนบท
7. คุณจำเนียร หาญชนบท
8. คุณจิราวรรณ เงารังสี
9. คุณสมบุญ ธารรัตน์
10. คุณอิมจิต สาครินทร์
11. คุณธนิต กุลประโยชน์
12. คุณอาภรณ์ สาครินทร์ (ศิลปกรรมพิเศษ)
13. คุณประยูร พงษ์ประยูร
14. คุณชนนพร ปรีชาพานิช
15. คุณบุญยิ่ง แซ่จู่
16. คุณสนั่น หิรัญวรชาติ
17. คุณนิภา หิรัญวรชาติ
18. ผศ.จ.ไรรัตน์ นิพัทธ์ศักดิ์
19. คุณเสริม ผลบัณฑิต
20. คุณหงส์ พฤษยากร

ภาพที่ 27 นายแพทย์อนันต์ บุญโสภณ
ที่มา : ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2546

ภาพที่ 28 คุณนิภาพันธ์ ประศาสน์วิจิตรชัย
ที่มา : ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2546

ภาพที่ 29 ผศ.จรูไรรัตน์ นิพัทธ์สัจจ์
ที่มา : ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 12 มิถุนายน 2546

ภาพที่ 30 คุณสนั่น – คุณนิภา หิรัญสุวรรณชาติ
ที่มา : ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 14 มิถุนายน 2546

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ แบบเจาะลึก

คำสัมภาษณ์คุณ ส. 2 และคุณ ส. 17

คุณ ส. 2 อายุ 74 ปี คุณ ส.17 อายุ 72 ปี

ช่วงสงครามโลก จำได้ว่าคุณ ส. 2 อายุ 12 ขวบ และคุณ ส.17 อายุ 10 ขวบ คุณพ่อของคุณ ส. 2 เป็นพ่อค้าเกี่ยวกับเครื่องเหล็ก เครื่องทองเหลือง เครื่องมือผานไถนา จอบ สินค้าสั่งซื้อมาจากนครศรีธรรมราช ภายหลังมาตั้งร้านไทยเสรี ประกอบอาชีพค้าขายมาตั้งแต่สมัยคุณพ่อแล้ว มีญาติพี่น้องมาตั้งร้านขายของอยู่ด้วยกัน ส่วนคุณพ่อคุณ ส. 2 ค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ และขายลอตเตอรี่หน้าบ้านด้วย

ตอนเด็ก ๆ ถนนนครในเจริญรุ่งเรืองที่สุด มีร้านค้าตลอดแนว คนรู้จักกันตลอดสาย เดินไปก็ทักกันไป ส่วนใหญ่ค้าขายเหมือน ๆ กัน คือ หม้อ ไห ชาม โดยจะขายของกันที่หน้าบ้าน ตอนกลางคืนก็ซื้อเข้าบ้าน จากพ่อค้าที่เดินทางมาจากพัทลุง ปากพนัง นครฯ โดยเร็วเร็ว ต้องรีบซื้อของเพราะ 6 ทุ่มต้องกลับเพื่อที่จะนำสินค้ามาขายต่อ เครื่องเหล็กจะซื้อไปทำงานก่อสร้าง ส่วนใหญ่ค้าขายที่นครใน ส่วนที่นครนอกมีน้อย

ตลาดเก่าคือตลาดบ้านบน เป็นแหล่งขายอาหารสด ไม่ไกลจากบ้านพักเมื่อก่อนแม่ให้เงินไปซื้อกับข้าว มีผักนึ่งกำละบาท บางครั้งขายเป็นกอง วิ่งไปซื้อแล้ววิ่งกลับแล้วแต่งตัวไปโรงเรียนยังทันเวลา ตลาดทรัพย์สินเพิ่งมีมาทีหลัง คือตลาดใหม่

ถนนสายนางงามไม่รุ่งเรืองเท่านครใน สาเหตุที่ได้ชื่อถนนนางงาม เพราะมีนางงามอยู่ชื่อนางแดง เสียชีวิตมาหลายปีแล้ว

คนหาที่ใหญ่ส่วนมากเป็นจีนแต่จิว จะมากู้เงินคนสงขลา เพราะว่าคนฮกเกี้ยนมีเงิน 100 บาท ค้าขาย 50 บาท แต่คนหาใหญ่มีเงิน 100 บาท ค้าขาย 200 บาท หาใหญ่ก็รำรวยกว่าสงขลาใจถึงกว่า ถ้ารวยก็รวยไปเลย ถ้าจนก็จนไปเลย คนสงขลาจะเก็บ คนหาใหญ่จะใจนักเลงของเต็มร้านแต่มีหนี้มากกว่า คนสงขลาไม่ค่อยมีเพราะกลัวจน ต้องเก็บหอมรอบริบไป ยกตัวอย่างคุณลุงคนหนึ่ง เป็นเศรษฐีที่ยะลา แต่เป็นคนสงขลา ชอบค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ ขายยา แต่มีลูกเยอะ แกจะต้องไปสั่งของที่เยาวราช ถ้าไปซื้อของเขาก็มีเครดิตให้บ้าง 20% แกไม่รีบมีรถ แต่อยากได้เครดิตมากกว่านั้นเพราะร้านเริ่มขยายมากขึ้น สินค้าภายในจังหวัดมีไม่เพียงพอ แกก็จะลงทุนหาชุดเสื้อนอก ผูกเนกไท ถ้าขึ้นแท็กซี่ มันก็ไม่เชื่อว่าแกไม่มีรถก็จำเป็นต้องเช่ารถยนต์และมีคนขับ พอแกไปลงแทนที่จะได้ 20% กลับได้ถึง 50% เป็นการสร้างเครดิตให้ตัวเอง เป็นการสร้างความน่าเชื่อถือ คนสงขลาค่อย ๆ สร้างให้ขยายใหญ่โต ไปเรื่อย ๆ ต่างจากหาใหญ่คืออวยเร็ว จนเร็ว

พวกที่รวยหลังสงคราม คือ พวกที่ค้าขายกับญี่ปุ่น อาทิ เกลือ กะปิ เป็นต้น แต่ไม่มีชื่อเสียง

พวกหาดีใหญ่ก็จะเอาหลักทรัพย์มาค้ำประกันเวลากู้เงิน แถวสงขลาพ่อค้าเหมืองแร่ที่ไปทำธุรกิจก็มีขุนจิรนคร ขุนจอง ขุนศิริวงศ์

ช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง ที่ญี่ปุ่นบุก ตอนนั้นอายุ 10 กว่าขวบ ยังเด็กไม่ทุกซื่อบุ๊นใด ๆ รู้สึกสนุกพอระเบิดลงปั๊บ ก็เอาหัวซุกไปได้เตี๋ยงก่อน กันโด่งไม่เกี๋ยว ก่อนหน้านั้นมีสงครามที่เมืองจีน ยังไม่นี่กแล้ว ตอนนั้นเรียนอยู่ที่โรงเรียนมหาวิทยาลัย พอญี่ปุ่นบุกเรายังไม่รู้ว่ามีใครมา มาเดินเป็นแถว ๆ หน้าบ้านมาเคาะประตู ตอนญี่ปุ่นบุกปี พ.ศ.2484 คุณสุชาติเป็นผู้จัดการ โรงสีไฟฟ้าให้หันอยู่ที่ถนนนครนอก มีหน้าที่พิเศษ เป็นผู้บังคับกองอาสาสมัครพลเรือน (ข้อความต่อไปนี้คัดมาจาก สมุดคุณสุชาติ รัตนปราการ หลังเกิดสงครามใหม่ ๆ)

วันอาทิตย์ที่ 7 ธันวาคม พ.ศ.2484 รู้สึกสังหรณ์ใจอย่างประหลาด นอนไม่หลับ ราว 2 ยาม จึงหลับ

วันที่ 8 ธันวาคม เช้าวันจันทร์ เวลา 0.30 น. ลุงเขยของพวกเรามาเปิดประตูที่บ้านแล้ว ตะโกนบอกว่า มีเรื่องสำคัญให้ลงมา ข้าพเจ้าก็ออกจากห้องนอนมาเปิดประตูบ้านลุงเขยก็บอกว่ามีเรือรบราว 20 ลำ มาจอดเรียงไม่ทราบว่าเป็นชาติใด โดยได้ทราบจากนายตำรวจผู้หนึ่ง ข้าพเจ้าเลยขับรถยนต์ไปเก็บ ในสมัยนั้นมีกันแค่ 2-3 บ้าน เราไปดูเรือรบพอลงถึงศาลจังหวัดก็เห็นเรือเรียงรายกัน 23 ลำ เป็นเรือใหญ่ 7-8 ลำ นอกจากนั้นเป็นเรือขนาดเล็กลงมาทุกลำดับไฟหมด คีนั่นเป็นคีนแรม 4 ค่า เมฆหมอกมาก เตือนอำอูย (ริบหรี่) เรือที่เห็นมีขนาดใหญ่กว่าเรือรบไทย จอดด้านในของเกาะหนู จอดหัวเกาะหนูเรียงรายไปทางทิศใต้เลยเกาะหนูออกไป ตอนที่ข้าพเจ้ายืนอยู่นั้นก็เห็นราษฎรและตำรวจดูเรืออยู่ประมาณ 10 คน ลุงเขยบอกความเห็นว่าคุณควรไปบอกทหารที่สวนตุล แต่นายกเทศมนตรีเมืองสงขลาเสนอความคิดว่าคุณควรไปหาข้าหลวงประจำจังหวัดเสียก่อน เมื่อตกลงแล้วก็รีบไปที่จวนปัจจุบันเป็นบ้านพักรองผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลา ถนนรามวิถี ลุงเขยไม่ได้ไปด้วย โดยออกวิ่งไปดูที่ชายทะเล เมื่อไปถึงจวนผู้ว่าราชการจังหวัดก็พบกับอัยการจังหวัด และบอกข้าพเจ้าว่ากำลังคอยรถยนต์ซึ่งข้าหลวงให้โลหะกิจจังหวัดจัดหาให้แต่ยังไม่กลับมาอัยการจังหวัด ขอให้ไปหาที่ชายทะเลอีก คราวนี้พบข้าหลวงตรวจราชการมหาดไทยภาค 5 ขอให้ข้าพเจ้าไปโทรศัพท์บอกทหารและตำรวจให้ทราบ ข้าพเจ้าก็พาอัยการจังหวัด นายกเทศมนตรีและลุงเขย ไปรับข้าหลวงประจำจังหวัดที่นั่น เพื่อไปที่ประณีย์โทรเลข เมื่อถึงที่ทำการประณีย์ข้าพเจ้าได้พูดกับลุงเขยว่าให้ไปบอกนายอำเภอเมือง ส่วนอัยการจังหวัด พูดโทรศัพท์ไปยังสถานีตำรวจเพื่อเตรียมพร้อมแจกกระสุนเต็มอัตราแล้วโทรศัพท์ไปยังทหารสวนตุล รู้สึกว่าซลุกซลักไม่สะดวก อัยการจังหวัด จึงขอให้ข้าพเจ้านำรถไปรับนายทหารเรือนอกราชการ ไปพบกันที่ชายหาด ข้าพเจ้าจึงนำนายทหารเรือผู้นั้นไปยังชายทะเล เขาใช้ไฟฉายส่งสัญญาณตามไปยังเรือที่จอดอยู่ ไม่ได้รับสัญญาณตอบแต่อย่างใด ข้าพเจ้าก็นำนายทหารเรือผู้นั้น ไปส่งยังบ้านพักแล้วกลับไปยังที่ทำการประณีย์อีกรอบ ข้าหลวงตรวจราชการมหาดไทยภาค 5 อัยการจังหวัด นายอำเภอเมือง อยู่ที่นั่น ข้าหลวงตรวจราชการมหาดไทยภาค 5 ขอให้ข้าพเจ้านำ

นายอำเภอเมือง ไปส่งที่สโมสรข้าราชการ ซึ่งตั้งอยู่บนเขาน้อยสามารถมองเห็นท้องทะเลได้ชัดเจน ส่วนข้าพเจ้าไปดูความเคลื่อนไหวอยู่ที่โชดหินสมิหลา (ข้อความจดบันทึกมีไว้เท่านี้ ที่เหลือก็เป็นคำสัมภาษณ์)

ประมาณ 1 นาฬิกาเศษของวันที่ 8 ได้เห็นเรือระบายคน (ลำเลียงพล) หลายลำแล่นออกจากเรือรบใหญ่ทางด้านใต้แล่นตรงไปที่สนามบิน ส่วนทางด้านเหนือแล่นไปที่โชดหินสมิหลา ข้าพเจ้าแอบดูเรือระบายคนลงจากเรือขึ้นตลิ่ง คาดว่าเป็นทหารญี่ปุ่นแน่ ข้าพเจ้าจึงขึ้นรถยนต์ที่ยังติดเครื่องอยู่ขับตรงไปยังสโมสรข้าราชการ ไปแจ้งนายอำเภอซึ่งยังรออยู่ หลังจากนั้นโทรศัพท์ติดต่อกับพระยารามฯ ข้าพเจ้าก็ขึ้นไปบนเขาน้อย ทิ้งรถยนต์เอาไว้ที่หน้าสโมสรฯ ระหว่างเขาน้อยกับเขาตั้งกวนมันมีทาง ก็เห็นทหารญี่ปุ่นเดินผ่านจากทางทะเลไปทางทิศใต้เป็นจำนวนมาก จึงชும்มอยู่หลังบ้านพักกงสุลอังกฤษ (ปัจจุบันเป็นกงสุลมาเลเซีย) ดูเหตุการณ์ต่อไป ข้าพเจ้ากับนายอำเภอหลบอยู่บนเขาน้อย ต่อมาได้ยินเสียงรื้อค้นข้าวของ ได้ยินเสียงปืน 2-3 นัด ประมาณหกโมงเช้าจนถึงเวลาสายได้ยินเสียงรถไฟออกวิ่งจากสถานีสงขลา

หลังจากนั้นข้ามถนนไทรบุรีไปเขาดังกวน เพราะนายอำเภอบอกว่าต้องการหาทางไปพบกับอาสาสมัครหน่วยของ อ.เมือง ซึ่งตั้งอยู่ที่ ต.ท่าบป พอปืนปายขึ้นไปถึงยอดเขาก็เห็นธงชาติญี่ปุ่นชักอยู่บนยอดเสาธงเสียแล้ว ได้ยินเสียงปืนใหญ่ยิงโต้ตอบกัน ทั้งสองคนก็หลบอยู่บนเขาดังกวนต่อไป จนกระทั่งบ่ายทหารญี่ปุ่น 3 คนเห็นเข้าก็ยกปืนขึ้นประท้วงว่าจะยิง ข้าพเจ้าบอกให้นายอำเภอซ่อนอยู่ตามเดิม ส่วนข้าพเจ้าลงมาส่องภาษาไปกับทหารญี่ปุ่นว่าเป็นชาวบ้านเห็นทหารเข้าก็กลัวก็เลยซ่อนตัวอยู่บนเขา ไม่กล้าลงมา ทหารญี่ปุ่นไม่ตั้งใจสงสัยก็ปล่อยให้ไป ข้าพเจ้ากลับถึงบ้าน 4 โมงเย็น ไม่มีใครอยู่เลย ได้ข่าวว่าอพยพข้ามฟากไปแล้ว นายเองเห็นก็บอกกับภรรยาข้าพเจ้าว่าข้าพเจ้าโดนทหารญี่ปุ่นจับตัวไป

**บันทึกของพีทน “ข้าพเจ้าขอเล่าขยายความของคุณสุชาติ บันทึกไว้ก่อนรุ่งราวตี 4 ได้ยินเสียงรถไฟออกวิ่ง ทหารญี่ปุ่นขึ้นสงขลาสำเร็จตอนตี 2 ทหารหมู่ 1 มากุมโรงไฟฟ้าตั้งปืนกลเครื่องยิงระเบิดกุ่มสถานีรถไฟด้วย ที่เคลื่อนพลก็เดินเต็มเมืองไปหมด เช่นที่ถนนนครใน หน้าโรงไฟฟ้าหน้าที่ทำการป่าไม้ ถนนไทรบุรี ถนนรามวิถี เข้ายึดโรงเรียน วัดวาอาราม สถานที่ราชการทุกแห่งไม่เว้นแม้กระทั่งศาลากลางจังหวัด ปัจจุบันเป็นพิพิธภัณฑ์แห่งชาติ จังหวัดสงขลา คนไทยคนหนึ่งถูกทหารญี่ปุ่นบังคับให้เดินถือกระป๋องแป้งเปียกติดภาพธงไทยไขว้ธงญี่ปุ่น ติดตามฝาผนัง มีตัวอักษรภาษาอังกฤษเขียนว่า Welcome Buddy

ค่ายทหารสวนตุลเป่าแตรสัญญาณเกิดเหตุตอนตี 2 ทหารไทยกองทัพ 41 แต่งเครื่องสนามได้รับปืนเล็กเตรียมพร้อมที่จะรบ แต่ว่าเป็นปืนเล็กได้รับแจกกระสุนคนละ 15 นัด เดินแอบคันทามาในแถวบริเวณสถาบันราชภัฏสงขลา (เดิมเรียกว่าวิทยาลัยครูสงขลา) เวลาตี 4 ทหารสวนตุลเริ่มยิงกระสุนตกลงในสนามบิน และถูกเรือลำเลียงพล 2 ลำ ญี่ปุ่นเริ่มยิงโต้ตอบมาหลายนัด ถูกกองร้อย

บ้าง ถูกบ้านพักบ้าง ยิงโต้ตอบกัน จนกระทั่ง 10 นาฬิกา เวลาตี 5 ครั้ง เครื่องบินทหารญี่ปุ่นบินขึ้นวนเวียนเป็นฝูง”

ก่อนเกิดสงครามทหารญี่ปุ่นไม่เข้ามาเอาสิ่งของ เพียงแต่จะเลือกบ้านที่เหมาะสมที่จะตั้งเป็นที่ทำการ เช่น บ้านทิภาภรณ์ ที่อยู่ถนนนครนอก

ทหารญี่ปุ่นปลอมตัวเป็นหมอฟัน ชอบตกปลา น้ำลึกเท่าไรรู้หมด มาเป็นสายลับ มีบ้านอื่นด้วย คือ โรงแรมสวัสดิ์ ถนนนครนอก

ช่วงสงคราม ครอบครัวนี้ไปอาศัยอยู่ที่แหลมพ้อ เกาะยอ มีสาเหตุคือ ยายชอบพ้ออยู่กับพ่อท่านภา เจ้าอาวาสวัดแหลมพ้อ ไปอยู่ในโบสถ์ ศาลา แคร่ ชาวบ้านอพยพมาอยู่เต็มหมด

ตอนแรกไปที่แหลมสนก่อน ด้วยเรือพาย ไปที่บ้านพ่อเล็ก ท่านเป็นคนมีตังค์ แต่คนเต็มหมด ของที่เอาไปด้วยคือ นำไก่ (ขนสีน้ำตาล) มาทำต้มเค็มเป็นเสบียงกรัง กินได้ 2-3 เดือน เพราะไม่มีอาหาร นอกจากนั้นก็ของติดตัว เช่น เสื้อผ้า ของที่ทิ้งไว้ที่บ้านไม่มีของหาย แต่บ้านอื่น ๆ ก็มีบ้างมีคนมาจับประตูเอาของไป

เจอญี่ปุ่นด้วยตนเอง ชอบแจกขนมให้กิน แจกขวดเหล้าสาเกขวดใหญ่มาก ให้ก็เอาใส่ขวดขนาด 5 ลิตร ไม่กลัวทหารญี่ปุ่น ทหารญี่ปุ่นจะเอ็นดูเด็ก ๆ เพราะก็มีครอบครัว คิดว่าคงคิดถึงลูกเช่นเดียวกัน

ไม่มีข่าวมาทำร้าย ช่มชู้ใครเลย อพยพ 2 รอบ รอบแรกปี พ.ศ.2484 รอบหลังปี พ.ศ. 2487 ช่วงบอมบ์แล้วเลิกสงคราม ตอนเรียนหนังสือก็เรียนลุ่ม ๆ ดอน ๆ นุ่งผ้าซิ่น เดินไปโรงเรียนที่โรงเรียนวรรณรีเฉลิม ไม่มีหลุมหลบภัย ที่โรงเรียนมหาวิทยาลัย ช่วงสงครามไม่ได้ค้าขาย ยกเว้นแต่พวกอาหารที่ค้ากับญี่ปุ่น อย่างเช่น ค้ากะปิ เกลือ เป็นชาวสุราษฎร์ ขนมาทางเรือขายให้ญี่ปุ่น

ไม่เคยเห็นทหารฝรั่ง แต่ญี่ปุ่นขึ้นวันแรกมาเคาะประตู มาเกณฑ์คนไปทำงาน เอาเฉพาะผู้ชายไปขุดดิน ทำทาง

ที่วัดใต้ (วัดดอนรัก) โดนบอมบ์ วัดแหลมทรายถูกทิ้งระเบิดแต่ระเบิดด้าน กับคนสงขลาทหารญี่ปุ่นไม่ได้โหดร้าย

คำสัมภาษณ์คุณ ส. 3

ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ประกอบอาชีพค้าขาย ญี่ปุ่นรื้อกำแพงเมืองเก่ามาทำถนนศาลาที่เป็นพิพิธภัณฑ์ถูกปล่อยให้ร้าง จนกระทั่งเจ้าอาวาสวัดกลาง ท่านเจ้าคุณราช ซึ่งสิ้นบุญไปแล้ว ท่านไปเห็นเข้าจึงถอดไปเก็บไว้ที่วัดพร้อมด้วยสิ่งของต่าง ๆ ที่กำลังจะพัง ในตอนหลังจึงได้นำกลับมาแม้กระทั่งกระเบื้อง

คุณ ส.3 เกิดเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน พ.ศ.2473 ญี่ปุ่นบุกวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2484 อายุประมาณ 5 ขวบกว่า ความทรงจำก็มีอยู่ว่าตอนเช้าตื่นมาเห็นผู้ใหญ่เดินไปเดินมา ไม่ทราบว่าเป็นใคร

อะไร เขาพูดกันว่าทหารญี่ปุ่นขึ้น จำไม่ได้ว่าเป็นวันนั้นหรือวันรุ่งขึ้นที่เปิดประตูออกมาแล้วเห็นรถถังญี่ปุ่นคันเล็ก ประมาณเท่ากับตุ๊ก ๆ แล่นด้วยสายพานทั้งสองข้างอยู่ในเมือง

ปี พ.ศ.2488 เรียนที่โรงเรียนมหาวิทยาลัย ปี พ.ศ.2493 – 2494 อยู่ ม.6 ช่วงสงครามบางปีก็มีการสอบแต่ไม่ค่อยเคร่ง ปี พ.ศ.2488 ที่ญี่ปุ่นแพ้สงครามอยู่ ม.1 สมัยนั้นจบชั้น ป.4 แล้วขึ้นชั้น ม.1

โรงเรียนวชิราวุธ (โรงเรียนในสวน) มีครูอุบลเป็นครูใหญ่ คุณ ส.3 สอบผ่านชั้นไปเรียนชั้น ป.2 เลย และได้เรียนติดต่อกัน บางเดือนต้องอพยพ บางเดือนสงบหน่อยก็กลับมาโรงเรียน

วันที่ญี่ปุ่นขึ้นแล้ว ผู้ใหญ่พาไปที่โรงสีแดง ไปลงเรือข้ามฟากเป็นเรือแจว ไปฝั่งแหลมสน คุณย่ามาจากแหลมสน พอข้ามฟากไปทางฝั่งแหลมสน น้องสาวคุณย่ามีบ้านอยู่ ผู้ใหญ่ข้ามไปข้ามมาแต่เอาเด็ก ๆ และผู้หญิงไปไว้ที่แหลมสนไม่ได้กลับ

พอญี่ปุ่นขึ้นก็มีการเดินทางต่อไปที่มาเลเซีย สิงคโปร์ ไม่ได้เข้ามายึดเมืองไทย ตอนที่ขึ้นฝั่งก็มีการปะทะกัน ยุวชนทหารตายกันหลายคนเหมือนกัน แล้วมีการปะทะที่เขابันไดนางขึ้นจริง ๆ ที่สมิหลา ซึ่งปะทะกันนิดหน่อยมาปะทะจริง ๆ ที่เขابันไดนาง แล้วทางกรุงเทพฯ บอกว่าให้ผ่าน ที่นี้ก็เลยไม่มีสงคราม ญี่ปุ่นไม่ได้ตั้งใจจะมารบกับประเทศไทย เพราะเป้าหมายจริง ๆ คือ ต้องการไปยึดสิงคโปร์ ก็เลยอยู่กันในระดับต่างคนต่างอยู่ ชาวบ้านก็เลยกลับมาอยู่ต่อ

ตอนวันนั้นที่คุณลุงอยู่บนเขา แต่คุณพ่ออยู่ที่บ้าน คุณพ่อรู้ตั้งแต่กลางคืน เข้ามิดญี่ปุ่นมาเคาะประตูหน้าบ้านให้ไปเอารถที่โรงสี มีหมอฟันเป็นสายลับ บ้านใครมีฐานะดี มีรถ ทหารญี่ปุ่นรู้หมด ให้เปิดโรงสีแล้วเอารถ และรถบรรทุกไปเลย แต่ไม่ได้ทำร้ายอะไร

ช่วงนั้นอาศัยโรงสี แต่ไม่ได้เอาข้าวสารไป แต่มีปันส่วนข้าว บ้านไหนมีสำมะโนครัวก็คนกินก็กระป๋อง ทำบัตรไป ที่บ้านเองถึงแม้จะมีโรงสีก็ต้องไปทำบัตรก็ต้องไปขอเบิก เพราะเขามีกรรมการมาตรวจให้ เป็นกรรมการคนไทย ทั้ง ๆ ที่เป็นข้าวของเราเอง ต้องปันเท่าคนอื่นหมด โรงสีอื่นก็เช่นเดียวกันมี 2 โรงสี คือ โรงสีทองมี โรงสีแดง ติดกันเลยอยู่คนละหัวมุม

พอทหารขึ้นมาแล้วก็อยู่ทุกบ้านเท่าที่จะอยู่ได้แต่อยู่ชั้นล่าง ให้เจ้าของอยู่ชั้นบน แต่ว่าตอนอยู่ที่บ้านนั้นใช้เวลาไม่นาน ไปอยู่ที่บ้านคุณสุชาติ เพราะที่บ้านคุณสุชาตินั้น ตอนข้างหน้ากับข้างหลังแยกกัน มีบ่ออยู่ตรงกลางบ้าน ญี่ปุ่นให้อยู่ข้างหน้าเพราะเห็นว่าสบายกว่าเป็น 3 ชั้น ข้างหลังเป็น 2 ชั้น คล้าย ๆ เป็นสำนักงานของโรงสี ไม่ได้รังแก เวลามีขนมก็เอามาให้เด็ก ๆ กิน

ถ้าใครเป็นสายลับ ญี่ปุ่นจะทารุณ กรอกน้ำสบู่ให้สารภาพ หรือว่าไปขโมยของก็จะลงโทษ แต่ถึงกับฆ่าให้ตายไม่เคยได้ยินข่าว แต่ทรมาน น้องชายคุณ ส. 3 ตอนที่ญี่ปุ่นขึ้นนั้นเพิ่ง 4 เดือนครึ่ง เพราะเกิดเดือนสิงหาคม ยิ่งเล็กก็ให้นอนชั้นบน แล้วพินบ้านเป็นพินไม้ คุณแม่เล่าให้ฟังว่าน้องชายตัวเล็กเยี่ยวน้ำไหลบนพินแล้วไหลลงชั้นล่าง ตอนเช้าทหารญี่ปุ่นก็มาบอกว่าไหลลงบนจุ่มเขา ตอนที่เขานอนอยู่สี่อสารเป็นภาษามือ เขารักเด็กมาก ทหารบางนายเจอเด็กก็ร้องไห้ ขอไปอุ้ม ก็บอกว่าลูกเขา

ก็ตัวเท่านั้น อยู่ที่บ้าน เด็ก ๆ ที่สงขลาก็ไม่กลัวทหารญี่ปุ่น ไปดูเรือที่ริมทะเล เรียกว่าเรือฉีdnน้ำ ชาวบ้านก็ยังประกอบอาชีพอยู่

เวลาหนีไปอยู่ฝั่งโน้นก็ไม่ได้ทำอะไร ไม่ได้ตามไปรังแก เรื่องอาหารการกินต้องระมัดระวัง เกลือราคาแพงมาก และอาหารพวกเนื้อ พวกเป็ด ไก่ แต่ทางสงขลามีอาหารพวกกุ้ง ปลา แต่เกลือต้องมาจากกรุงเทพฯ พวกถั่ว ไม้ธูมาจากไหนก็เอามาผัดกับเกลือ อาหารส่วนใหญ่จะเป็นข้าวต้ม ตอนนั้นผู้ใหญ่สอน กินข้าวให้ตัวเองแล้วต้องกินให้หมดทุกเม็ด อ้างว่าแม่โพสพจะว่าอย่างไรอย่างนี้ แต่ว่าสอนให้ประหยัด ข้าวต้มเป็นอาหารหลัก ช่วงนั้นผู้ใหญ่ค้า ๆ จะฟังวิทยุที่บ้านคุณลุงสุชาติเพราะ ฟังข่าวจากอังกฤษได้แต่ต้องแอบทหารญี่ปุ่น แต่ในช่วงที่ตึงเครียดมากฟังไม่ได้ แต่ช่วงปลาย ๆ สงครามก็ต้องแอบเอา

ผู้ใหญ่สอนว่าในเมืองจีนลำบากกว่านี้ คนจีนต้องเอาก่อนกรวดมาผัดกับเกลือแล้วกินกับข้าวต้ม มาเล่าให้เด็ก ๆ ฟัง ให้ช่วยกันประหยัด เสื้อผ้าก็ลำบากต้องปะกัน รองเท้าไม่มีใส่ต้องเดินเท้าเปล่าไปโรงเรียน ตอนที่เรียนโรงเรียนวชิรานุกุลบางวันก็ใส่รองเท้านั้นยาง แต่ถ้าเป็นผ้าใบถ้ามีก็เก่าจนนิ้วก้อยจะทะลุ ส้นขาด ถ้าดำมาก ๆ ก็ใช้ดินสอพองมาชุบน้ำใช้แปรงสีฟันเก่า ๆ ทาแล้วตากแดดให้แห้งใส่จนมอมก็มาทาใหม่ บางวันก็ต้องเดินเท้าเปล่า เพราะว่าขาดแคลนมาก มีจักรยานเก่า ๆ อยู่ 1 คัน ซึ่งที่ตั้งปัจจุบันของโรงเรียนวชิรานุกุลคือ วิทยาลัยพยาบาลติดกับวัดโรงวาส ป.4 ไปเรียน บางครั้งพอหิวขึ้นก็ต้องขี่กลับบ้าน เมื่อก่อนไม่มีหลุมหลบภัยแต่พอเกิดสงครามก็มีการแนะนำให้สร้างหลุมหลบภัย ทุกบ้านเลยมีหลุมหลบภัย ก็ขุดขึ้นในบ้าน โดยทำแคร์สูง ๆ จากไม้หนัก ๆ ที่บ้านมีที่พอที่จะขุดหลุม ประมาณ 1 เมตรกว่า ถ้านั่งก็มิดหัว ถ้าเด็กลงไปก็มิดหัวเด็ก ข้างบนเป็นแคร์ไม้ ตั้งอยู่กลางบ้าน กว้างไม่มาก 2-3 เมตร บ้านก็มี 7-8 คนก็ลงไปหลบ มีอยู่ครั้งหนึ่ง บ้านที่อยู่ติดกันเป็นบ้านสูง 3 ชั้น และทหารญี่ปุ่นก็ไปอยู่บ้านนี้ เอาปืนกลขึ้นไปอยู่บนดาดฟ้าด้วย

บ้านหัดสินทร์ ญี่ปุ่นไปยึดอยู่เพราะเป็นตึกที่สูงที่สุด เป็นตึกสูง 5 ชั้น แล้วเอาปืนกลไปตั้งบนดาดฟ้า ส่วนบ้านกังสูง 4 ชั้น แต่ปลุกติดกัน วันนั้นได้ข่าวว่าเครื่องบินของอังกฤษจะมาบอมบ์อยู่ในช่วงกลาง ๆ ของสงครามประมาณปี 2485 พอได้ข่าวตอนเช้าก็เตรียมตัวเอาเด็ก ๆ ผู้หญิงข้ามฟากไปที่แหลมสน ลงเรือที่โรงสีแดง กังมายืนส่งแล้วบอกว่าจะตามไปฟุ้งนี้เพราะยังเป็นห่วงที่บ้านยังจัดไม่เรียบร้อย พอข้ามฟากแล้วที่แหลมสนก็ทำจะไม่ปลอดภัยก็นั่งเรือต่อไปอีก ก็ไปได้อีกนิดเดียวเพราะเรือสมัยก่อนเป็นเรือแจว ไปช้า ๆ ไปถึงบ้านบ่อพลับ ไปลอยเรืออยู่ พวกเด็ก ๆ ก็ได้ลงเรือเล็กไปอาศัยใต้ถุนบ้านชาวบ้าน ส่วนผู้ใหญ่ทั้งพ่อและน้าชายอยู่บนเรือ มองเห็นตอนบ่ายเครื่องบินมาตอนที่ทิ้งระเบิดก็เห็น ปล่องเหมือนขวดเหล้า ปล่องลงมากก็บึ้มแล้วควันก็ขึ้น บ้านของกังที่เห็นอยู่ก็เป็นห่วง ตกแล้วกังแค่บาดเจ็บนิดหน่อย ย่าตาเสีย 1 ข้างแล้วมีแผลที่หน้า อาอีกคนอายุแก่กว่า 2 ปี เรียนชั้นเดียวกันบาดเจ็บมีแผลตามแขน อาผู้หญิง 2 คนเสีย อยู่ในบ้านนั้น กังมีลูกเยอะ

อาผู้ชาย 2 คน หนีออกจากบ้าน ไปหลบอยู่ที่ตรอกเล็ก ๆ ที่ลงไปทำน้ำ ก็ลงไปลอยคออยู่ที่ทำน้ำ 2 คนนั้นเลยรอด

ปีแรกอพยพไปแหลมสน ต่อมาที่บ่อพลับ หลังจากนั้นพอเหตุการณ์รุนแรงขึ้นก็ไปอยู่ที่เกาะยอ ไปอาศัยอยู่ตามบ้านไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย คนบนเกาะก็เอื้อเฟื้อให้อยู่ หลังจากเกาะยอพอเหตุการณ์ดูดีขึ้นอีกก็ไปอยู่ที่บางกล้า จากนั้นก็ไปที่ปากพะยูน ตอนที่ญี่ปุ่นเริ่มถอย เหตุการณ์รุนแรง

พอจบ ป.4 ก็มาเข้าโรงเรียนมหาวิทยาลัย ตอนนั้นอายุ 9 ขวบ บนเขาน้อย เขาตั้งกวนญี่ปุ่นเอาปืนกลไปตั้งบนนั้นแล้วมีสัญลักษณ์เป็นธงสีแดงถ้าเขาเห็นว่าเครื่องบินทหารฝ่ายไหนจะมาเขาจะชักธงแดงขึ้น บางทีธงแดงจะขึ้นก่อนสัญญาณไซเรน ครูในโรงเรียนจะบอกว่า ฝรั่งจะทำร้ายแต่ทหารญี่ปุ่นแต่เพื่อป้องกันลูกหลง ให้นักเรียนออกไปอยู่ที่ริมทะเล แยกให้เห็นไปเลยว่าเป็นนักเรียน

ช่วงนั้นขบวนการเสรีไทยก็ประสานงานกันอยู่ จบ ม.6 อายุ 14 ปี

สภาพบ้านเมืองในวัยเด็ก บริเวณถนนนางงาม กลางคืนขายขนมหม้อแกง ส่วนบริเวณถนนนครนอกจะเงียบ ไม่มีรถเลย

คุณลุงเอาเรือออกจากโรงสี ตอนนั้นมีเรือยนต์ไม่กี่ลำ ตอนเย็น ๆ น้ำขึ้นก็ขึ้นกันไป พอไปกันเขื่อนขึ้น คลื่นที่ซัดทรายก็ทำให้หนาขึ้น

ชื่อถนนสายต่างๆ ในสงขลานั้น มีการสร้างบ้านที่เหมือน ๆ กัน เลยเรียกว่า 9 ห้อง เพราะแถวนั้นคึกคัก รวมทั้งมีผู้หญิงที่มีอาชีพโสเภณีด้วย ต่อมาเรียกนางงาม เพราะมีหญิงงามเมือง โรงแรมสวัสดิ์ดีเป็นช่อง คนจีนมาเปิด มีโรงยาฝิ่น ปัจจุบันเป็นบ้านเก่า ๆ ขายข้าวต้มมัด

คำสัมภาษณ์คุณ ส. 1

เล่าว่า ก่อนที่ญี่ปุ่นจะขึ้นก็มีการเล่า (ได้ทราบเรื่อง) อยู่แล้วว่าญี่ปุ่นจะบุกแต่ไม่รู้วันไหน ในค่านั้น บรรยากาศคึกคักกึ่งสุดญี่ปุ่นจัดงานเลี้ยงข้าราชการทั้งจังหวัด เชิญไปดูหนังญี่ปุ่น ฉายมากจนเด็กเรือก็มาลอยเต็มอ่าว แต่ข้าราชการมาแออัดกันอยู่ในโรงหนัง ไม่มีใครทราบข่าวอะไรเลย ฝั่งทางนี้เป็นกระจกเป็นบ้านไม้เตี้ย ๆ บางบ้านมี 2 ชั้น พ่อเขาอยู่ถนนนางงาม กลางคืนเปิดร้านขายไอติม หม่อม ๆ สาว ๆ จะมาจับกันก็ต้องมาตรงนี้ (ร้านอายิว) เจ้าของโรงหนัง บ้านอยู่ที่คอนโรงหนังมาหน่อย ที่เป็นรูปราหูอมจันทร์ นามสกุลกบิลพราหมณ์ เป็นคนเก่าแก่ ชื่อเดิมชื่อเอ็ง

คำสัมภาษณ์คุณ ส. 4

ตอนที่โตมานั้น จากนี้ไปเกาะยอ ต้องไปเรือแจว ซ้ำมาก ตอนหลังมีเรือยาว แม่ค้าขายร้านพืชผล มีชื่อเสียงมาก ขายผ้า รับผ้ามาจากกรุงเทพฯ มาเลิกกิจการตอน 80 ปี เพราะอายุมากแล้วไม่มีคนสืบทอด ทางสายพ่อรับขนของส่งสินค้า

แถวสทิงหม้อ มีการปั่นหม้อกันเยอะ ตอนสงครามไปอยู่ที่สทิงหม้อ คนสงขลาไปอยู่ที่นั่นกันมาก ตอนสงครามอายุ 4-5 ขวบ เขาบอกกันว่า ญีปุ่นขึ้นทางศาลากลาง ทุกบ้านก็จะปิดบ้านเดินไปขึ้นเรือแจวที่ปากบาง ผู้ใหญ่ลงไปขึ้นเมื่อเรือติดตอน

มีเหตุการณ์อยู่วันหนึ่ง คือ เดินทางจากสทิงหม้อเพื่อมาเที่ยวที่หัวเขานั่งเรือแจวกันมาก็เจอกับเรือบินญีปุ่น ก็ตกลงมา พ่อก็คร่อมไว้ ญีปุ่นสองปีตกลงมา ตอนนั้นไม่รู้สึกอะไร เพราะไม่รู้ว่าความตายคืออะไร พอเรือบินญีปุ่นบินผ่านไป ทิ้งระเบิดลงน้ำ หันกลับมามองก็เห็นน้ำขึ้นมาเลย พอมาคิดตอนโตตื่นเต้นมาก พอขึ้นจากเรือตัวสั้นทุกคน

ตอนนั้นมีข่าวว่า ญีปุ่นโจมตีอเมริกา พ่อได้ข่าวว่าญีปุ่นขึ้นมาแล้วก็พยกกันวันนั้นเลยประมาณตี 9 อพยพไปทั้งครอบครัว ปิดร้านเอาไว้เพราะญีปุ่น จะไปยึดบ้านใหญ่ ๆ ช่วงที่เกิดสงครามย้ายไปอยู่ที่สทิงหม้อกันตลอด แต่ผู้ชายจะกลับเป็นช่วง ๆ ทุกคนจะทำอย่างนั้นยกเว้นแต่บ้านที่เอามาเป็นกองบัญชาการกลับไม่ได้

เรื่องอาหารการกินไม่เดือดร้อนแม่มีหน้าที่จ่ายตลาดอยู่ใกล้วัดโลกา แล้วเดินกลับมาที่ไปอยู่ตรงนั้นไม่เชิงเป็นญาติแต่สนิทกันมาก จนกระทั่งปัจจุบันยังติดต่อกันอยู่ เพราะพื้นเพต่างถิ่นอยู่รัฏฐมี มีญาติมาก แต่ไม่ได้ไปรัฏฐมีเพราะไกล

เสื้อผ้าไม่เดือดร้อน คงเป็นเพราะที่บ้านขายผ้า พอช่วงสงครามก็หยุดค้าขายแต่ไม่ขาดสนไม่ลำบากเพราะมีเงินเก็บ

ไม่กลัวญีปุ่น เพราะรู้สึกว่าจะไม่ถึงตัว เวลาหวนขึ้นตาก็จะเอาพวกเด็ก ๆ ลงลำเรือ แล้วลัดเลาะไปตามริมน้ำที่แยกไปจากทะเลสาบไปอยู่ใต้ต้นลำพู ต้นโกงกาง หวอได้ยินชัดเจน ระเบิดก็ได้ยิน

พี่สาวไม่สบายพ่อไปตามหมอสีลอบอยู่อีกฝั่งเขาหนึ่งไปตามจนกว่าจะกลับมา พี่สาวก็เสียแล้วเพราะไข้ขึ้นสูงมากเวลาไม่นาน แต่ไม่มีหมอบ และไม่มียา ที่มีก็ราคาสูงมาก

ที่บ้านไม่ได้เสียหาย แต่บ้านที่ญีปุ่นเข้าไปเสียหายมาก ไปทำเลอะเทอะ

กลับมาก็มาเรียนหนังสือที่โรงเรียนกลับเพชร แล้วก็วรรณาริเฉลิม เรียนเตรียมปี 1-2 จบแล้วก็เรียนนิติศาสตร์ธรรมศาสตร์ หลังจากนั้นก็ทำงานย้ายมาทำธนาคารออมสินจนเกษียณ ตอนนั้นเป็น ร.ส.พ. รับส่งสินค้าจาก ร.ส.พ. ไปส่งตามบ้าน คุณพ่อจะรับจาก ร.ส.พ. เป็นรับส่งสินค้า รับจากรถไฟด่วนตอนที่โตแล้ว ก็กิจการก็ซบเซาลง

คำสัมภาษณ์คุณ ส. 14

ไปบางกอก ไปงานฉลองรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2484 พาภรรยาไปด้วย ไปติดต่อบางกอก 10 วัน ญีปุ่นใช้แผนบุกตอนกลางคืนราวตี 1 เรือยกพลขึ้นบก โดยมีเรือรบมาจอดที่เกาะหนู เครื่องบินที่สนามบินเก่า ญีปุ่นอยู่แทบทุกบ้าน บ้านไหนมีรถยนต์ (ซึ่งมีราว 10 คัน) มีคนของญีปุ่น

อยู่แล้ว ว่าบ้านไหนมีรถยนต์ก็เอามา แล้วก็พาไปยึดปีนัง สิงคโปร์ ส่วนหนึ่งก็พักที่สงขลา รถถังมีเป็นร้อย

ญี่ปุ่นไม่ได้มาเคาะประตูบ้านเพราะว่าไม่มีรถยนต์ ที่บ้านคนงานชาวไต้หวันของญี่ปุ่นมาพัก ประมาณ 40-50 คน มาใช้เป็นกรรมกรไม่ใช่ครัว (ปัจจุบันยังคงมีตู้เซฟอยู่)

มีอยู่วันหนึ่งที่ญี่ปุ่นพยายามจะเข้ามาในบ้าน แต่บังเอิญคุณตามาอยู่ที่แห่งหนึ่งแล้วปิดประตูบ้านหลังนั้นไว้ คุณตาคิดว่าถ้าเปิดประตูบ้านแล้วกลัวคนที่ผสมโรงมาพร้อมญี่ปุ่น แล้วมาหยิบสิ่งของ ญี่ปุ่นเองก็จะหยิบของแล้วกลัวว่าจะมาอยู่ในบ้าน เลยบอกกับญี่ปุ่นว่าไป เข้ามาทางนี้พาไปทางหลังบ้านไปเจอหลุมขี้

พอเครื่องบินมาทิ้งระเบิดประมาณ 4 วัน แต่ว่าทิ้งห่าง ๆ กัน ถ้าคนไม่หนีไปก็จะไปอาศัยที่ไปรษณีย์ พอตอนเช้าก็ไปกินหมด ถ้าไม่ไปก็ตายไม่รู้กี่ร้อย มา 6 ลำ 4 เครื่องยนต์

ไม่กลัวญี่ปุ่นเพราะไม่ทำอะไร แต่มันจับคนไปทำงาน ไปยึดมาเลเซีย ปีนัง สิงคโปร์ รถถังเป็นร้อย เรือรบจอดเรียงรายตั้งแต่เกาะหนูไปจนถึงเก้าเส้ง เครื่องบิน 60-70 ลำ จอดที่สนามบิน เพราะเมืองไทยประกาศเป็นพันธมิตร ถ้าไม่ประกาศมันก็จะจับไปทำงาน เลยจับไต้หวันไปแทน เพราะไต้หวันเป็นเมืองขึ้นมัน

เมื่อก่อนสงครามโลกอยู่สบายมาก อาหารการกินก็ถูก บ้านตึกสามชั้นก็โดนระเบิด ลูกสาวตายสองคน (คุณประสาธ) เพราะไม่ยอมย้ายออกไป

คำสัมภาษณ์คุณ ส. 15 อายุ 90 ปี

ญี่ปุ่นทิ้งลูกระเบิดลงไปแล้วกลายเป็นสระน้ำ พ.ศ.2484 ตอนอยู่ที่ระโนด เกิดมาตอนสงครามโลก ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2454 ลูกชายเกิด พ.ศ. 2484

ที่ระโนดเรือยนต์หยุดหมด ถนนไม่มี นายอำเภอเรียกมาพบปะ มาปรึกษากันว่าจะทำอย่างไรดี ไม่มีเงิน มาจากจังหวัดจะหาเงินมาจากไหน ก็มานั่งคิดกันว่าเอาเงินภาษีนั่นแหละ เอาเงินที่เก็บไว้มาตั้งกรรมการ 9-10 คน มีความจำเป็นที่ต้องเอาเงินนี้มาจ่ายเงินเดือนก่อน ปกครองตัวเอง โทรศัพท์ไม่มี ถ้าจะติดต่อจังหวัด บอกไปวันนี้คำตอบจะได้พรุ่งนี้เย็น ถ้ามีการต่อรองต้องนั่งเรือกลับไปอีก

ญี่ปุ่นไปถึงระโนด ไม่ได้ตั้งค่ายที่ระโนด ทำหลุมหลบภัยมีคนตาย 2-3 คน ตายเพราะทิ้งระเบิดลงในทะเล คนกำลังอยู่ในเรือ การเดินทางจากระโนด ถ้าเป็นเรือยนต์ 1 คีน เรือใบ 2 วัน เมื่อก่อนทะเลลึก เรือนอนเล็กตอนเริ่มสร้างถนน

ไม่กลัวทหารญี่ปุ่นเพราะว่าอยู่ไกล และมีญาติ เป็นล่ามภาษาญี่ปุ่นมาจากญี่ปุ่น กลับมาตอนสงครามคอยเป็นล่ามให้คุณลุง

คนนครในชอบค้าขาย จึงรวบเป็นนายทุน ถ้าเป็นครูคนจะดูถูก เพราะไม่พอกิน ขายของ จิปาถะ ต่อมาเริ่มเรียนหนังสือไทย เข้ากรุงเทพฯ ก็เปลี่ยนชื่อจากจีนเป็นชื่อไทย

การขบถ่าย นครนอก นครในไม่มีส้วม มีแต่ส้วมชายทะเล ริมทะเล ทำเป็นอาคารหันหน้า เข้าหากัน เป็นห้อง ๆ ผู้ชายหลังหนึ่ง ผู้หญิงหลังหนึ่ง กำแพงติดกัน แต่อยู่คนละข้าง นั่งคุยกันได้ ทางเข้าคนละประตู ผู้ชายจะไม่ได้เห็นหน้าผู้หญิงสงขลาเลย ยกเว้นเวลาไปส้วมเท่านั้น ผู้หญิงเวลา ปวดท้องก็ต้องพยายามขมิใจไว้ไปห้องน้ำตอกลางคืน คนในสงขลาไม่มีคนนอกมาแต่งงานเลย

ถนนที่ทำแคบ ๆ เพราะไม่มีรถยนต์ รถสองแถวเกิดมาเรียกล่อหลี่ เวลาไปไหนก็นั่งรถลาก ครั้งละ 2 สตางค์ ข้างถนนมีคนออกมาจุดตะเกียงเล่นนิทานบ้าง 4 ทุ่มก็กลับ นครนอก นครในเป็น พวกหนึ่ง คนอื่นก็เป็นอีกพวกหนึ่ง

สาเหตุที่เรียกนครนอก เพราะอยู่นอกกำแพงเมือง กำแพงเมืองเริ่มที่หน้าวัดกลาง ชาวนครนอกค้าขายไม่เป็นจึงได้จน พวกทำนา ทำสวนยาง จีนฮกเกี้ยนสายที่มาตั้งรกรากอยู่ที่สงขลา นั้น มาจากมาเลเซีย ปีนัง

การค้าขาย ขายของเบ็ดเตล็ด ของกินของใช้ ของก่อสร้าง คนบ้านนอกก็มาซื้อในเมือง ใช้เงิน (ไม่ได้ใช้สินค้ามาแลก) ญาติพี่น้องก็ขายยา ขายเครื่องสังฆภัณฑ์

คำสัมภาษณ์คุณ ส. 16 อายุ 84 ปี อำเภอระโนด

ตอนสงคราม ป้าอายุ 22 ปี มีลูกแล้ว เกิดที่สงขลา พ.ศ. 2462 พ่อแม่อพยพมาอยู่ เมื่อก่อนอยู่ ต.ป่าขาด อ.สิงหนคร (ปัจจุบัน) เดิมยังเป็นเขต อ.เมือง แม่เป็นชาวบางกล่ำ เป็นธรรมเนียมในสมัยก่อนต้องแยกครอบครัวมาตั้งใหม่ มีญาติชักชวนมาอยู่ที่ริมคลองระโนด พ่อป้าเกิด แม่ก็ ทำขนมขาย ขนมป้า ขายหน้าบ้านชุมชนที่อยู่จะเจริญในยุคนั้น เพราะอยู่ใกล้อำเภอ

พ่อแม่ก่อนเป็นชาวนาที่ป่าขาด แม่เป็นช่างทองที่บางกล่ำ อยู่ที่ใกล้หาดใหญ่ ทำเป็น หลายอย่าง แต่หนักไปทางเป็นชาวสวน

เป็นครูมา 30 ปี สอนประถมก่อนแล้วมาสอนมัธยม จบ ม.6 เมื่อก่อนสอนทุกวิชา ตอน นั้นคนยังไม่รู้จักหนังสือ ต้องช่วยเยอะ

ตอนสงครามโลก อยู่ที่นี่มีลูก 2 คนแล้ว เห็นเครื่องบินบินผ่านมาทิ้งลูกระเบิดในท้องนา 1 ลูก คนหนีหมด คนในตลาดหนีไปอยู่ที่ทุ่งนา ส่วนคนที่อยู่นาก็หนีไปซ่อนที่ในคู หลังคาบ้านสะท้อน แสงก็ใช้ใบไม้ไปปิด ๆ ไว้ กลางคืนห้ามจุดไฟ ไฟฟ้าไม่มี ใช้ตะเกียง บางคนมีแรงงานก็ชุดหลุม หลบภัย แต่ใครที่ไม่มีแรงงานก็ไปหลบในทุ่งนา แอบนอนไปตามคันนาถ้าคันนาติดกับคันนาคนอื่นก็ จะทำให้สูงขึ้นไปอีก

ตอนนั้นยังไม่กลัวเพราะเห็นแต่เครื่องบินบินผ่าน จนกระทั่งสงครามเกิดขึ้นเป็นปี ๆ จนเกิดการต่อต้านจากอังกฤษ เครื่องบินที่มาทิ้งระเบิดนั้นเป็นของอังกฤษ ซึ่งอังกฤษพยายามบุกไปทาง

ตะวันออก แต่ญี่ปุ่นบุกไปทางตะวันตก ตอนนั้นญี่ปุ่นเกือบจะแพ้แล้ว เพราะมีเสรีไทยมาบินวนเวียนในทะเลสาบ ถ้าเจอเรือก็ทิ้งระเบิดใส่จนคนระโนดตายไป 3-4 คน คนในตลาดโดยสารถจะมีสพายของอังกฤษแจ้งว่ามีเรือบรรทุกน้ำมันจากไหนไม่ทราบผ่านเข้าไปในทะเลสาบ ไปส่งในเมืองที่มีสนามบิน พอฝ่ายอังกฤษรู้ก็พาเครื่องบินมาวนเวียน ก็เจอเรือโดยสารถ เขาไม่รู้คิดว่าเป็นเรือบรรทุกน้ำมันก็ใช้ปืนกราดลงมา เขาก็กระโดดลงน้ำหนีกันบ้าง ญี่ปุ่นจะไม่ไปเที่ยวหาศัตรูแต่จะไปตีในเมืองใหญ่ ๆ แต่อังกฤษเที่ยวหา ต้องการสกัดฐานของญี่ปุ่น ไม่ได้ตายทันที แต่มาตายเพราะแผล อาจเป็นเพราะไม่มียารักษา เป็นผู้ขายหมด

คำสัมภาษณ์คุณ ส. 18

ตอนที่ญี่ปุ่นบุกกลายเป็นครูอยู่ สงครามเกือบจะจบ ญี่ปุ่นพยายามเดินทางไปรวมกับกลุ่มใหญ่ทางนี้มีคลอง มีเรือมาจากนคร เรือใบ เรือต่อ ใช้เชือกลากกันมา บรรจได้เป็นร้อย ๆ เข้ามาในคลองก็มาพักที่ย่านชุมชน มาซื้ออาหาร อาบน้ำในคลอง ใช้ผ้าเตี่ยว คนไปล้อมดูกันเต็ม คนที่อายุก็หลบเข้าบ้าน มาพักแค่คืนเดียว ตอนนั้นอังกฤษส่งแขกดำมาอยู่ในเมืองเยอะ นาน ๆ ก็มีเรือลำใหญ่ผ่านเข้ามา คนก็ไม่กลัวเพราะเขาไม่ทำร้ายใคร

พอมีเงินของป่าก็สร้างบ้านสองชั้น สร้างเรือยนต์ คำขายไปด้วย แม่ไม่เล่นการพนันพวกที่มานอนอยู่ก็เกิดเล่นการพนันที่นี้ก็กลายเป็นบ่อนการพนันที่ใหญ่ที่สุด พอกลัวป่าจะเล่นไฟเลยส่งไปเรียนมี 2 คนพี่น้อง ใครที่เล่นไฟก็มาจำนำกับแม่ ของที่ขายส่งเรือยนต์เอามาจากสงขลาด้วยจากปากพ่องด้วย ขายหลายอย่าง ตั้งแต่เสื้อผ้า เย็บจักรด้วย รับจำนำด้วย พวกสิ่งของเพชรนิลจินดา พวกกรีซ อาวุธประจำตัวของผู้ชาย ซึ่งในสมัยก่อนจะมีกันทุกคน ใครไม่มีไม่ได้ ถ้าเกิดไม่มีกรีซก็จะมีลูกขวานเล็ก ๆ เวลาใครเอาเปิดเอาไปขาย ระหว่างรอเรือยนต์ก็จะเล่นการพนัน

คนระโนดเอาข้าว เอาเบ็ด ไก่ ไปขายที่สงขลา แต่ขายกลับไม่ได้ซื้ออะไรมาขายเพราะคำขายไม่เป็น ตอนนั้นมีร้านขายไม้ที่ร้านส่วนใหญ่อยู่เรือนแพ เป็นคนฐานะดี พอตอนนี้ขายไม่ได้ก็ถ่อเรือย้ายไปขายที่ใหม่ แต่ก็อยู่เป็นปี ๆ

ญี่ปุ่นมาซื้อของที่คนเอามาขายใส่กระเชอวางบนศิระชะ บรรทุกเรือมาจากบางกล้าซื้อเยอะ มาตั้งกระทะแกงที่หน้าอำเภอ โดยเฉพาะแกงพลู ซึ่งกินไม่ได้ บางคนก็ลดหน่อยไปซื้อผักกาด หมา ก็พยายามจะปกปิดเปลือกมากิน แต่หมาไม่ซื้อเพราะปกกยาก

บ่อนที่บ้านเล็กเมื่อป่ากลับมาอยู่ เรือยนต์ขายไปก่อนทำกิจกรรมไม่กี่ปี ร้านค้าก็เลิกไปเมื่อกลายเป็นบ่อน ต้องขายบ้านกลายเป็นคาสโนไปเลย

คลองนี้ต่อมาจากคลองปากพ่อง เชื่อมต่อกัน สามารถเดินทางได้มาจากญี่ปุ่น เรือเล็กขนาดบรรทุกคน 100 คนได้ ปากพ่องจะเป็นเมืองใหญ่กว่า แต่คนเดินทางไปที่สงขลามากกว่า เพราะมีเรือยนต์และเป็นจังหวัดเดียวกัน หากเกิดคนร้ายก็จะสามารถดำเนินการได้ง่าย เรือยนต์มีหลายลำ

มีเจ้าของหลายเจ้าของ ส่วนใหญ่เป็นของชาวสงขลา นอกจากนั้นอยู่ใกล้กับพัทลุง คนระโนดเอาปลา ดูก กะปิที่ทำด้วยปลา ทำเป็นก้อนกลม ๆ แล้วใส่เข้าไปในเรือเล็ก ๆ ไม่ใช่เรือใหญ่เวลาไปสงขลาเอา ไปขาย

ส่วนเรื่องของปลาดุกนั้น สมัยนั้นส้มตำยังไม่เป็นที่รู้จัก ต้องถ่าลงน้ำ คนสงขลาไม่มี ส้มตำเช่นเดียวกัน เวลาถ่าลำบาก ต้องไปถ่ากันในน้ำหรือไปถ่าตามป่าบนเขาตั้งกวณ ถ้าเป็นผู้หญิง ต้องถ่ากันกลางคืน ที่ระโนดทำเป็นหย่อม ๆ ไว้ระหว่างบ้าน 2 หลัง เวลาคนเข้าไปถ่าปลาดุกก็ กระโดดขึ้นมาเป็นร้อย ๆ พัน ๆ ตัว ปลาเหล่านี้คนระโนดไม่กิน แต่จะนำมาตากแห้งไปขายคนพัทลุง ทำปลาดุกร้า

ตอนสงครามเล็กค้าขาย เพราะดูแลไม่ทัน คนขโมยของบ้างก็เลยเลิกหันมาเก็บค่าตั้ง อย่างเดียว ตอนสงครามคนยากจนมาก ยิ่งชาวนามีแต่ข้าวอย่างเดียว ต้องไปหากระดูกที่พรควนเค็ง เอามาทำเป็นกระสอบใส่เกลือ มีคนมาซื้อจนกระทั่งมีบริษัทจากกรุงเทพฯ ชื่อบริษัทพัฒนามาซื้อ คนก็ เอามาขาย กระสอบสามารถใส่สินค้าที่ออกไปขาย บางครั้งก็เอามาใส่ได้ด้วย ถ้ามีผ้าอยู่ชิ้นเดียวสามี จะออกไปไหนก็ใส่เสื้อผ้ากลับมาเมียก็ใส่ไปไหนต่อไหน ส่วนสามีใส่กระสอบแทนคนยากจนมาก

ส่วนบ้านนั้น ยังพอหาซื้อได้ เพราะเป็นร้านค้า มีการปันส่วนเสื้อผ้าอย่างเดียว ยาต้องไปหา หมอ ทุกอำเภอมีสุขศาลา มีหมอมหาหมอประจำอยู่ที่ลำบากยากจนราว 5 ปี แต่สงครามอาจไม่ถึง แต่หลังสงครามยิ่งลำบากใหญ่เพราะบางประเทศที่เคยส่งมาขายก็หยุดขายเพื่อฟื้นฟูประเทศ

คำสัมภาษณ์คุณ ส. 6

คุณ ส. 6 เป็นคนจังหวัดพิษณุโลก มาอยู่สงขลาปี พ.ศ. 2483 ป้าเป็นคนสงขลา ลุงเป็นนักเรียนนายสิบเมื่ออายุ 18 ปี ตอนเด็กๆ ลุงเรียนมัธยมที่ โรงเรียนประจำจังหวัด จบมาก็มาเรียน นายสิบที่ลพบุรี พ.ศ. 2482 ที่ค่ายสมเด็จพระนารายณ์ หลังจากนั้นเรียนเหล่าทหารปืนใหญ่ที่ โศกกระท่อม ปี พ.ศ. 2483 ย้ายมาอยู่ที่กองพันใหญ่ที่สวนตุล

ช่วงที่มาอยู่สงขลา ก็เกือบเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 มีหน้าที่ฝึกทหารใหม่ พ.ศ. 2484 เกณฑ์ทหารมาใหม่ วันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2484 ญีปุ่นบุกตี 2 ได้ยินเสียงเป่าแตร เตรียมตัวรวมพล ตามที่ฝึกไว้ เอาปืนแจกจ่ายกระสุนปืน เสร็จแล้วรองผู้บังคับการกองพัน กองร้อย ผู้หมวด ผู้หมู่ หลังจากนั้น ก็ตั้งปืนยิง เพราะว่าทหารราบอยู่ข้างหน้า ทหารราบปืนใหญ่อยู่หลัง โดยผู้หมวดควบคุมหมู่ปืน ผู้บังคับกองร้อยเป็นผู้บังคับสั่งการ ใช้โทรศัพท์ติดต่อสื่อสารสั่งการ ทหารอาสาสมัครมาจากกรุงเทพฯ ตอนสายสามารถมองเห็นได้ผู้บัญชาการก็สั่งการ ญีปุ่นยิงก่อน ตั้งรับตรงบริเวณเลยเรือจ๋าไปหน่อย หนึ่งของหน่วยทหารปืนใหญ่ ทหารราบอยู่ข้างหน้าถึงลำโรง ยิ่งกันจนถึงเที่ยง ญีปุ่นยิงปืนใหญ่จากเรือ ที่ข้างแก้ง แต่ไม่ถูกใคร ยิ่งกันจนถึงเที่ยง จอมพล ป. พิบูลสงครามให้ญีปุ่นผ่านได้ หลังจากนั้นได้กิน ข้าวบ่าย 3 โมง หลังจากนั้นเปลี่ยนที่อยู่บนเขารูปช้าง ไปทุ่งหวัง เพราะว่าที่ตั้งเขาไม่ให้อยู่ แต่ละจุดอยู่

นานถึง 5 ปี ที่ทุ่งหวังอยู่จนกว่าจะเลิก รับมอบหมายดินแดน 4 จังหวัดภาคใต้ ญี่ปุ่นยกให้เราส่งกองทหารไปประจำอยู่ 2 เดือน แล้วก็กลับมาอยู่ที่เดิม ส่วนลุงเราก็ย้ายจากสวนตุลมาอยู่ที่นครศรีฯ(หลังสงครามเสร็จแล้ว) แล้วที่ได้ไปอยู่นครศรีฯเพราะว่าที่นี่เขายุบ

เรื่องอาหารการกินมีจุดรับอาหารของพลเรือนและคูปองที่สหกรณ์ มีหลายแห่ง (มีบัตรแลกให้) เสื้อผ้าไม่มี

ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 สภาพเมืองสงขลาไม่มีคนเลย มีแต่ทหารญี่ปุ่นเต็มไปหมด หลังจากที่ญี่ปุ่นเคลื่อนไปสิงคโปร์ แต่ในเมืองสงขลาก็ยังมีญี่ปุ่นอยู่เยอะ และเลือกอยู่บ้านที่ดีๆ ญี่ปุ่นยึดหมด และแถวนครนอก นครใน ก็ร้างไปเลย ไม่มีใครอยู่ ไปๆกลับๆ มีค้าขายด้วย ค้าขายกับญี่ปุ่นขายปลา ของกิน ตอนหลังพวกเศรษฐกิจสงครามถูกจับหมด เพราะว่าสงสัยทำไมถึงร่ำรวย ในเมื่อก่อนเขายากจน เวลาเขาไปขายเขาเอามาจากบ้าน น้ำมันก๊าด ต้นไม้ ต้นกล้วย ของพื้นเมือง ในบ้านมีอยู่แล้ว ช่วงสงครามในตลาดเขาก็ยังค้าขายกันแต่เป็นของที่หายาก เกลือยังไม่มีเลย

ในสายตาของลุงคนญี่ปุ่นเขามีวินัย ระเบียบมาก เขามีชาตินิยมสูง

คุณ ส. 6 เล่าว่าพอญี่ปุ่นขึ้นคนที่สงขลาหนีหมดไปอยู่ที่สิงหนคร สมัยก่อนเค้าเรียกว่า “บก” พอดีมีญาติอยู่มาก บ้านป่าญี่ปุ่นยึดอยู่ทั้งข้างบนและข้างล่าง ที่บ้านมีจักรยานอยู่ 3 คน ซี่ไปเรียนหนังสือ ต้องใช้ของอังกฤษถ้าใช้ของญี่ปุ่นคนจะไม่ชอบและดูถูก คนรวยมีรถญี่ปุ่นก็เอาหมดและต้องหนีไปอยู่ในคอกวัว และบ้านก็ยึดหมด และมีโจร(คือคนข้างนอกก็มาเอาของในบ้านหมด) บ้านป่าข้างบนญี่ปุ่นทำเป็นโรงพยาบาล ข้างล่างหุงข้าวให้คนญี่ปุ่นกิน มีญาติป่าชื่อขุนศิลปกรรมพิเศษ เป็นศึกษาธิการ เป็นญาติทางแม่ และพ่อของป่าส่งป่าไปเรียนตัดเสื้อที่วังบูรพา(กรุงเทพฯ) 3 ปี จบที่สงขลาผู้ชายเป็นทหารอาสาสมัคร อายุ 50 ปีลงมาเอาหมด ป่าเย็บเสื้อให้อาสาสมัครใส่และออกรบด้วย ขุนศิลปกรรมฯ ให้ป่าตัดเสื้อให้อาสาสมัครใส่เป็นของทหาร และญี่ปุ่นก็มาให้ตัดเสื้อและให้เงิน แต่ป่าไม่เอาเพราะว่าอยากจะให้ญี่ปุ่นไป ๆ เสีย และพวกญี่ปุ่นเอาหนังสือญี่ปุ่นแปลเป็นภาษาไทยมาให้ เพราะว่ามันขายชงพูดกันไม่รู้เรื่องและป่าก็ไม่ได้นอนที่นี้ต้องไปนอนที่วัดสุวรรณคีรีทางฝั่งโน้น มีเรือ 1 ลำ สำหรับกลับ-ไปมา และชุดหลุมหลบภัยคนละฝั่ง

ตอนแรกรับปันส่วนข้าวสารที่โรงสีมีข้าวสารอย่างเดียว ป่าไม่เอา ไปเอาของพี่น้องที่สิงหนครไปรับคูปองที่ทางการเขาเอามาแจก ผ้าที่ป่าตัดให้ญี่ปุ่น เค้าให้พี่สาวส่งไปให้ที่เมืองเกียวโต ที่ญี่ปุ่นป่าตัดเสื้อให้เขาแขนขาด

ป่ารู้จักกับลุงในช่วงสงคราม เวลาอุปกรณ์ตัดเย็บก็ให้ลุงไปซื้อที่หาดใหญ่ เช่น ด้าย พ่อของป่ารู้จักกับหมอโคเค ซึ่งรักษาคนไข้ที่นี่ ส่วนพ่อของป่านั้นรับหมอก่อสร้าง และหมอญี่ปุ่นเขาจ้างให้พ่อของป่าสร้างห้องใต้ดินที่โรงแรมแสนสำราญ(ข้างโรงเรียนวรรณารักษ์เก่า)ปัจจุบันเป็นร้านอาหาร โรงเรียนวรรณารักษ์ เก่าอยู่ถนนรามวิถีใกล้วัดแจ้ง สั่งไม่ให้บอกใครเป็นความลับ ญี่ปุ่นเอาผ้ามาจากสิงคโปร์ คนที่เอามาชื่อมิดมิ เป็นทหารบก ไปงานเลี้ยงมีเค้กให้ เขาจะให้พวกเสื้อผ้าจากสิงคโปร์ เพราะว่าพวก

อาหารกินไม่ได้และเครื่องตัดเสื้อผ้า ส่วนเงินที่ใช้ก็มีเงินดอลลาร์และเงินต้นกล้วย ส่วนเชลยนักโทษเคยเห็นนักโทษที่เป็นตัวดำ ๆ เรียกว่า ซวา มากับญี่ปุ่น ที่เป็นทหารพวกเกาหลี ซวา ได้ห้วน เป็นเชลยที่ญี่ปุ่นพามา บางคนก็ไม่ได้กลับบ้าน

ระเบิดลงครั้งแรกที่ตลาดใหม่ ตั้งแต่ พ.ศ. 2488 พ่อของป้าถูกรถทหารญี่ปุ่นชนที่หน้าโรงพยาบาล พ่อป้าไม่มีเสื้อผ้าใส่ ลุงเอาเสื้อผ้าทหารมาให้ใส่ พวกญี่ปุ่นเกลียดทหารไทย เลยแกล้งอาหารการกินก็ลำบาก แต่มีอาหารญี่ปุ่นกินไม่ได้ ก็ได้ลุงเอามาให้ เช่น เครื่องกระป๋อง ไม้ขีดไฟ เกลื่อน้ำตาล วันที่ 15 ญี่ปุ่นจะมาบอมม์ ลุงมาบอกให้หนี ที่ตึกสูงพัง แต่บ้านป้าไม่ถูก แต่ข้างหลังถูกที่ตลาดใหม่โดนหนัก ลงในหลุมหลบภัยเลย ที่ตลาดแขกด้วย

คำสัมภาษณ์คุณ ส. 5

เกิดที่ อ.โพธาราม จ.ราชบุรี ภรรยาของลุง เป็นคนสงขลา ชีวิตในวัยเด็กลำบากมาก สมัยเป็นทหารหน่วยปืนใหญ่ที่ราชบุรี ได้บรรจุเป็นนายสิบที่โคกกระเทียม (จ.ลพบุรี) อยู่ได้ 2 เดือน ไปอบรมเกี่ยวกับเฉพาะปืนใหญ่โดยเฉพาะที่ในระหว่างนั้น ในปี พ.ศ. 2482-83 คึกอินโดจีนเริ่ม เรือของเราจม 2 ลำ คือเรือสงขลา กับเรือเร็ว แล้วมันก็วิ่งหนีออกไป พอตอนหลังคนญี่ปุ่นมาเขาก็จัดการ ญี่ปุ่นหมายยกกองทัพมาบุกทางใต้ ทางรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามก็รู้ดีอยู่แก่ใจว่าเขาจะขึ้นศึกไปเท่านั้นแหละ แต่ทางนี้ ก็เตรียมพร้อมแล้วเหมือนกัน กองพันที่ 41 , 42 , 43 กองพันปืนใหญ่ที่ 13 กองพันทหารราบที่ 41 มาประจำที่นครฯ สงขลา บัตตานี และทางรัฐบาลก็เตรียมการกันไว้ด้วยแล้ว แต่ว่าญี่ปุ่นเตรียมตัวมานาน ส่งหมอบุ๊โศก เป็นนายร้อยเอก เข้ามาเป็นสายให้ ตั้งเป็นสถาบันคลินิกการรักษาโรคทั่วไป ตั้งโรงงานรับทำยาง เพื่อรวบรวมกำลังคนดู ที่โรงเรียนสารพัดช่าง เป็นที่ตั้งโรงงานของญี่ปุ่น ตรงข้ามโรงเรียนวิเชียรชมเป็นที่ตั้งโรงงานรับทำยางของญี่ปุ่น มันมาทำโรงงานยางบังหน้ากับสถานีรถไฟสงขลา บ้านนายแดง สุวรรณวงศ์ก็เข้าอยู่ มีกงสุลของญี่ปุ่นอยู่ด้วย แต่จำไม่ได้ ที่นี้ญี่ปุ่นมันฉลาด พอวันที่ 7 เป็นวันอาทิตย์ ชวนนายทหาร นายสิบไปดูภาพยนตร์ คือพวกเรารู้ก็ไม่ไป เพราะถ้าไปดูพวกมันก็จะจับหมด พอวันที่ 8 ญี่ปุ่นขึ้นบุกตอนเที่ยงคืน ขึ้นตามชายหาดตอนตี 2 หน่วยกองพันที่ 41 ก็ออกไปตั้งรับก่อนบริเวณเขาสำโรง บางดาน มีการปะทะกันบ้าง ตอนแรกเขาขอผ่านไป เฉพาะแต่ทางเราไม่ยอมก็มีการปะทะกันบ้าง ยิ่งต่อสู้กัน เริ่มครั้งแรกที่สามแยกสำโรง มีทหารของเราเสียชีวิตประมาณ 6 คน แต่ของญี่ปุ่นไม่ทราบว่าเสียชีวิตหรือเปล่า ต่างคนต่างก็ไม่ถอยต่างคนก็เต็มกำลังไปไม่ได้ ตอนนั้นผมสังกัดปืนใหญ่กองพันที่ 15 ประจำบริเวณหน้าสวนตุล การสื่อสารของเราก็สับสนเตรียมการในค่ายข้างรั้วริมถนน เข้าใจว่าญี่ปุ่นยึดเขารูปช้างหมดแล้ว ก็เลยเตรียมการข้างรั้วถนน จึงได้รับคำสั่ง สักตี่ 11 ว่าให้ยุติการต่อต้าน ให้ญี่ปุ่นผ่านไป

ในช่วงสถานการณ์ตอนนั้นญี่ปุ่นก็บุกมาเรื่อย ๆ ในขณะจุดปะทะที่สำโรงจุดหนึ่ง ญี่ปุ่นก็สามารถผ่านไปได้ และทหาร ร.พัน 5 ก็ขึ้นตรงกับสวนตุล ของลุงสังกัด กรม ป 13 ปืนใหญ่ กรม 15

คือว่า กรม 15 ควบคุมทั้งหมดก็อยู่ในกรมนี้เหมือนกัน ชื่อเต็มว่า กองบังคับการจังหวัดสงขลา หลังจากวันนั้นก็ปกติ ญี่ปุ่นก็เป็นการบังคับเชิงขอร้องให้ทำงานด้วย เขาให้เงินด้วย ทำสนามบิน สนามบินก็มีมานานแล้วตั้งแต่ผมไม่ได้ย้ายมาอยู่นี้ ตั้งแต่ พ.ศ. 2483 เพียงแต่ทำเพิ่มเติม ในช่วงเกิดภาวะสงครามก็ใช้ชีวิตปกติ หลังจากปี พ.ศ. 2485-6 ญี่ปุ่นรัฐสภาเตรียมเคลื่อนย้ายออกจากที่ตั้งหมดย้ายไปอยู่ตามเขา ตอนหลังบังคับให้ทำสัญญาตอนนั้นผมว่ารัฐบาลยอดไม่มีใครเกินจอมพล ป.พิบูลสงคราม ถ้าไม่ได้ทำ ญี่ปุ่นมันใช้ยังกับทาส คือจอมพล ป. เป็นคนฉลาด ทำให้ประเทศชาติรอดพ้นวิกฤตมาได้ ทั้งที่เราเป็นประเทศเล็กนิดเดียว

ในช่วงสงครามชีวิตทหารไม่ถึงกับลำบากแต่สงสารพลเรือน เจ็บไข้ได้ป่วยยารักษาโรคก็แพงแสนสาหัส ขนาดยา MB ที่ใช้รักษาแผลเน่าเปื่อย ราคาเม็ดละ 20 บาท สมัยนั้นใช้เงิน 50 สตางค์ เครื่องเวชภัณฑ์ เครื่องนุ่งห่มไม่ต้องพูดถึงเลย ชาวบ้านมีสตางค์อยู่ก็ไม่รู้จะซื้อที่ไหน แต่ทหารไม่ลำบาก เพราะว่าต้นปีเค้าจัดมาให้คนละ 3 ชุด ตอนนั้นญี่ปุ่นขึ้นใหม่ ๆ ผมเป็นสิบตรี ปี พ.ศ.2485 เป็นสิบโท ผมทำงาน 8 ปี ผมทำงานได้ปีละ 2 ชั้น ตอนนี้อยู่สุดท้ายเป็นยศสิบเอก

เรื่องของอพยพหลบภัยก็เตรียมชุดหลบภัย ตอนนั้นญี่ปุ่นมาหน่วยต่าง ๆ ที่อยู่ในนี้ได้ย้ายไปหมดแล้ว ระหว่าง ปี 2485-6 หน่วยผมย้ายไปอยู่ที่ปะลิส(กองพันที่ 13) คือญี่ปุ่นเค้าให้ไปคุมหน่วยกิจการ หน่วย 41 , 42 ก็ไปหน่วย 41,42 เป็นหน่วยทหารราบ เค้าให้ไปรัฐกลันตัน ตรังگانู ให้ไปคุมกิจการแทนเขา(ญี่ปุ่น) อยู่ประมาณ 5-6 เดือน ก็กลับมาอยู่ที่ วจ. ใหม่ คือที่เป็น ม.ทักษิณสมัยนี้ประจำอยู่แถวนั้น หลังจากนั้นย้ายไปอยู่ที่ตำบลอ่างทองบ้าง(ทุ่งหวัง) ย้ายไปอยู่ที่จะโห่งบ้าง(จะนะ) คือญี่ปุ่นมันก็ไม่ไว้ใจเรา ตอนนั้นกองทัพแยกเป็นจุด ๆ และรัฐบาลก็ไม่ประมาทย้ายสมบัติในท้องพระคลังต่าง ๆ ไปอยู่ที่ จ.เพชรบูรณ์ กลัวว่าญี่ปุ่นจะยึดเอาสมบัติในท้องพระคลัง และหลังจากสงครามสงบจึงขนสมบัติกลับคืนท้องพระคลังตามเดิม ตอนนั้นโรงเรียนนายร้อยก็เที่ยวเร็วร้อน สงครามเริ่มสงบเมื่อปี 2488 ก่อนสงบมีฝ่ายสัมพันธมิตรมาโจมตีทิ้งระเบิด ช่วงนั้นมีเสียชีวิตไปหลายคน บริเวณคลองขวาง หลังตลาดทรัพย์สิน โคนระเบิดหนัก บริเวณโรงไฟฟ้า ทางรถไฟ สะพานเหล็กก็โดนระเบิด

วันแรกที่ญี่ปุ่นขึ้นก็ทิ้งระเบิดหลายสิบลูก เยอะมาก แต่ไม่มีใครได้รับอันตราย ญี่ปุ่นเอาเรือลำเล็กจอดแถวหน้าท่าสะพานปลาตรงกับพิพิธภัณฑสถานนี้ ขึ้นบริเวณนั้น ขึ้นมาทางเก้าเส้ง เราก็เอาปืนใหญ่ยิงถูกเครื่องบินมันตก แต่นี่ญี่ปุ่นยังเข้ามาทางเขาภูซ้างบนสุดมีหินก้อนใหญ่ 2-3 ก้อน เป็นที่ตรวจการตั้งจุดยิงของฝ่ายเรา ผมมีเพื่อนเหลืออยู่คนหนึ่ง ชื่อพันโทเกรี หาญชนบท นอกนั้นตายหมดแล้ว บ้านอยู่ถนนรามัญ บ้าน 2 ชั้น 2 ห้องติดถนนเลย

ญี่ปุ่นมันทหารดูกับเชลยผิวขาว มันเกลียดเข้ากระดูกดำ มันจับเชลยชวา พวกดัทซ์ จับใส่ตู้รถไฟบรรทุกสินค้าเหมือนหมู ไปทำงานที่กาญจนบุรี ผมกลับบ้านไปเห็นมันสั่งให้เชลยทำงานแม้ปีนั้นน้ำท่วมหนักที่ปราณบุรีทางรถไฟขาดใช้ตะเกียงเจ้าพายุเป็นจุดๆทำงานย่ำค่ำรุ่ง จับเชลยได้วันแรกมัน

ฆ่าหมด ที่หลังโรงเรียนวชิราเป็นที่เผาศพของพวกเชลย มันจับฝรั่งที่มาทำงานเหมืองแร่เป็นเชลย พอวันที่สาม ลี เขาก็ผ่านสะเดาเข้ามาเลเซียเราก็ไม่ทราบแล้ว ก็มีเหมือนกันพวกทหารที่ขับรถมัน (ญี่ปุ่น) ขอร้องให้ไปขับรถใช้งานเข้าไปเขตแดนมาเลเซียที่สงขลาไม่มี มีแต่ที่แถวราชบุรี บ้านโป่ง หนองปลาตุก ที่ถูกขอร้องให้ไปช่วยทำงาน แต่ที่สงขลามันขอร้องให้ไปขับรถอย่างเดียว

ทหารญี่ปุ่นเค้ามีระเบียบดี เครื่องครัดใครจะไปทำเกินขอบเขตก็ไม่ได้ แต่ญี่ปุ่นผมก็ประทับใจเขาอย่างหนึ่ง ในเมื่อเขาแพ้สงครามแล้วเขาก็ยอมวางอาวุธโดยดี เขาไม่มีความกระด้างกระเดื่องทำกิริยาอะไรให้เห็นเลย ขนาดพวกผมไปตรวจอาวุธของเขาที่เขาซ่อนไว้ตามที่ต่าง ๆ เขายอมเปิดให้ตรวจดี ๆ แล้วพวกผมขนาดเป็นนายสิบสั่งพวกเขาไปทำงาน เขาก็ไปทำงานกันด้วยความเรียบร้อยไม่ต้องควบคุม ตอนที่ญี่ปุ่นแพ้สงครามทหารอยู่ที่สงขลาไม่มากประมาณ 400 คน ประมาณยากเหมือนกัน

ตอนที่ญี่ปุ่นขึ้นที่เมืองสงขลาผมจำไม่ได้ว่าญี่ปุ่นกระจายไปประจำอยู่ที่ไหนบ้าง อย่างเช่น กองบัญชาการก็หนีไม่ออก แต่ว่าหน้าค่ายสวนตุล หน้านัด หน้าป้อมก็มี ในตัวเมืองผมไม่ทราบแน่ชัด เพราะว่ามันกระจาย แต่ว่าฐานกองทัพอากาศ เขาอยู่ในตัวเมืองสงขลา ในสนามบินตั้งแต่หน่วยทหารเรือ เข้ามิดก็ได้ยินเสียงเครื่องบิน 40-50 ลำ พอตอนสายก็กลับจากที่ไปบอมบ์สิงคโปร์ มาเลเซีย คือเค้าใช้เมืองสงขลาเป็นจุดที่ตั้ง

ที่ค่ายทหารสวนตุลเมื่อก่อนตั้งอยู่ตรงสุดหัวถนนเป็นที่ตั้งกองบังคับการจังหวัดสงขลา เรายังมีจุดระเบิดมืออยู่ ชื่อเต็มๆว่า กองบังคับการจังหวัดสงขลา(สวนตุล) ส่วนที่คองหงส์เรียกว่า กองพันที่ 5 ซึ่งขึ้นอยู่กับสวนตุล ส่วนที่ปัตตานี คือกองพันที่ 42 ขึ้นอยู่กับสงขลาเหมือนกัน ที่ปัตตานีมีการปะทะกันเสียหายมากขนาดผู้พันยังเสียชีวิต

คำสัมภาษณ์คุณ ส. 7

เกิดสงครามได้อพยพไปอยู่แหลมสนแล้วไปเกาะยอ ที่บ่ออิฐ อยู่กับเพื่อน เมื่อก่อนนายจบบ. 6 ได้ไปทำงานอยู่ที่โรงพยาบาลเป็นผู้ช่วยคลอดอยู่ห้องผ่าตัด ส่งเครื่องมือห้องผ่าตัด จดชื่อ นามสกุล ส่งให้หมอตตรวจ เมื่อเกิดสงครามหนีออกจากราชการเมื่อสงครามจบก็ไม่ไปทำต่อ บางคนเค้าไม่หนีเวลามีเหตุทิ้งระเบิดในเมือง วันก่อนไปคุยกับป้าที่ขายข้าวฟ่างกวน ซึ่งคุยสนุกดีว่าเมื่อเกิดสงครามมีคนอ่อนมาก ๆ จะมาลงหลุมหลบภัยตรงธนาคารกรุงเทพฯ ข้างคลองขวาง ซึ่งเดิมเป็นหลุมหลบภัยของสนามมวย บ้านพักนายอำเภอ หลุมหลบภัยนี้เป็นหลุมใหญ่ขุดเอาไว้คนลงไปอยู่ในหลุมตั้งเยอะแล้ว คนอ่อนลงไปไม่ได้ เค้าก็ไล่ขึ้นมา ก็ไปแอบอยู่ใต้สะพานคลองขวาง พอระเบิดลงตูมเดียวคนในหลุมตายกันหมด แกรอดตายอยู่คนเดียวเพราะความอ่อน

คำสัมภาษณ์คุณ ส. 8

ตอนที่ญี่ปุ่นขึ้นอายุ 25 ปี มีลูกชายอายุ 5 เดือน ไม่ได้หลบหนีไปไหน ญี่ปุ่นมากันเต็มเมือง เคื่บบอกว่าแต่ก่อนพวกญี่ปุ่นมาเป็นพวกหมอบ หมอบพิน มาค้าขาย แต่ก่อนในเมืองสงขลามีรถยนต์ไม่กี่คัน พวกญี่ปุ่นจะรู้หมดว่าบ้านใครมีรถยนต์ก็ขับไป เมื่อญี่ปุ่นขึ้นไม่ได้หนีไปไหน ตอนนั้นสามีฟังได้ ตำแหน่งสิบตรีมาเจ็ดวัน ญี่ปุ่นขึ้นได้บอกให้สามีเอาศอกออกไปเสีย ที่เขาดังกวนญี่ปุ่นตั้งเสาธง ที่โคกสูง ที่เกาะถ้ำมีกองทหารที่สวนตุลได้ยินเสียงปืนต่อมาตอนเที่ยงได้มีการตกลงหยุดยิง ทหารญี่ปุ่นมากันเต็มไปหมด มีการยิงและทิ้งระเบิด สมัยก่อนเมื่อจะอพยพไปที่อื่นไม่มีกระเป๋าใช้ผ้าห่อแทนได้หนีไปอยู่ที่แหลมสน บ้านพร้าว วัดหมีบ้าง ลูกบอมบ์ลงที่หน้าโรงไฟฟ้า ที่วัดอ่างทอง ลงในหลุมหลบภัยที่อยู่หลังโรงไฟฟ้า ที่หลังบ้านของยายก็ลงด้วย ญี่ปุ่นบรทุกน้ำมันคลุมผ้าเรียบบร้อยอยู่ถนนนครนอกนครใน นางงาม อเมริกามีหน่วยใต้ดินทำให้รู้จุดต่าง ๆ ที่ญี่ปุ่นอยู่ ญาติทางแม่สามีไปอยู่ที่หัวเขาแดง ส่วนยาย และลูกและสามีไม่ได้ไปไหนกอดกันกลมเมื่อมีลูกบอมบ์ลง

ในช่วงสงครามมีการเข้ามาเอาของใช้ในบ้านที่ไม่มีใครอยู่ ญี่ปุ่นเดินตรวจหัดแถวทหาร ช่วงที่ญี่ปุ่นขึ้นมีการค้าขายกับญี่ปุ่น ญี่ปุ่นได้นำเอาเด็ก ๆ เล็ก ๆ ไปแต่ก็เอามาให้ในภายหลัง ญี่ปุ่นพิมพ์ตั้งคี่ตัวเอง มีใบทำสิบตางคี่ใบเบอเรือ และใบสิบตั้งคี่

คำสัมภาษณ์คุณ ส. 9

ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ปีอายุ 9 -10 ขวบ ดูเหมือนว่าญี่ปุ่นขึ้นเมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2484 บ้านที่อยู่ที่นี่เป็นบ้านที่เกิด แต่เดิมเป็นบ้านที่มีหลังคากระเบื้องดินเผาแดง ๆ ในวันที่ญี่ปุ่นขึ้น ตอนเช้าคุณแม่จะไปซื้อหมูไปที่วัดแหลมทราย แต่ทำไมหกโมงเช้ามีเสียงก๊อก ๆ ก็มาคุยกันหลังบ้านว่าทำไมมีเสียงเดินก๊อก ๆ หน้าบ้านพอเปิดดูเห็นทหารญี่ปุ่นเต็มไปหมดเลย เดินถือปืนปลายแหลมเดินแถวเรียง 5-6 คนเต็มเลย ก็ตกใจไม่กล้าออก พออยู่สักพักในระยะช่วงนั้นก็อพยพไปแหลมสน เพราะว่ามีคนที่เคยรู้จัก คือคนที่เคยรับใช้คุณพ่อคุณแม่มาก่อนเคื่บอยู่ แหลมสน เคื่บก็พายเรือแจวมารับนั่งไปแหลมสน ใกล้วัดบ่อทรัพย์ เป็นบ้านลูกกลับ เสร็จแล้วไปอยู่ช่วงหนึ่งก็กลับมาอยู่บ้าน ต่อมาเมื่อมีการทิ้งระเบิดลงมาก็ไปหลบอยู่ในคูน้ำ และได้ทำหลุมหลบภัยไว้ภายในบ้าน ไปอยู่แหลมสนประมาณเดือนกว่า ตอนไปอยู่ที่นั่นเคื่บต้อนรับดีเพราะว่าเคื่บสนิทกับพ่อกับแม่ เพราะว่าดั้งเดิมคุณแม่อยู่ที่แหลมสนมีบ้านหลังใหญ่เลย ที่นี้ก็กลับมาแล้วก็ไปใหม่อีกก็อพยพไปอยู่ที่ปากพะยูน อยู่นานประมาณ 2-3 เดือน ที่ไปอยู่ปากพะยูนเพราะน้องของคุณแม่ไปค้าขายอยู่ปากพะยูนแถวนั้น ก็เป็นญาติด้วยกัน แต่ว่าไปอยู่ปากพะยูนสบายกว่าเป็น 2 ชั้น ก็ไปอยู่ช่วงหนึ่ง แล้วก็กลับมา ดูเหมือนว่าญี่ปุ่นได้มาอยู่ที่บ้านคุณ ส. 1 ที่เป็นบริษัทประธาณ แต่ว่าที่บ้านป่าเคื่บไม่อยู่เพราะเห็นว่าด้านหน้าเป็นชั้นเดียว มันไม่รู้ว่าจะข้างในกว้างมีที่ดินบริเวณเยอะ ที่นี้ญี่ปุ่นอยู่ที่บ้านป่ารัตน 2 ชั้น เราก็ปิดไว้ไม่เห็นจะออกก็ไม่กล้าออก ออกไปซื้อของอะไร กว่าจะเสร็จก็พ.ศ. 2486-87 ก็ปี พ.ศ. 2488

สุวรรณชีฟเป็นเจ้าของกรรมสารวัตรทหาร มาฝึกผมเข้าไปเรียนโรงเรียนนายสิบสารวัตรทหาร ตอนสมัยสงคราม แล้วก็ไปฝึกอาวุธใหม่ ผมอยู่ในขบวนเสรีไทย ซึ่งเป็นกำลังภายในประเทศที่เราต้องต่อต้านญี่ปุ่น แต่ตอนนั้นยังไม่ได้แพ้สงคราม อเมริกาก็ส่งอาวุธลงมา แล้วก็ให้พวกนิสิตไปฝึกที่แถวบางทรายที่เมืองชล แล้วก็ระบายนรถมาที่ธรรมศาสตร์ด้วยซึ่งเป็นศูนย์ฝึกและรวมกำลังพล ผมก็ไปนอนที่ธรรมศาสตร์เข้าเวรรักษาการณ์ คือน 5-6 คนเข้าเวร เรียนวิชาทหารที่กรมสารวัตรทหาร ไปฝึกอาวุธที่สนามเป้า จำได้มีการเดินแถวกัน จนกระทั่งเลิกสงคราม

ตอนที่เป็ยวชนทหารที่ส่งชลาภก็ไม่มีอะไร ก็มีการฝึกเท่านั้น เป็นหน่วยช่วยรบ คือว่าจากกำลังทหารแล้วก็อาจให้พวกยุวชนช่วยภายใน แล้วตอนเด็กๆ เราก็ไม่ค่อยกลัวตาย เมื่อญี่ปุ่นขึ้นก็ตกใจแตกกระส่วนกันหลบหนีกันไป ติดต่อกันไม่ได้ รุ่งเช้าหลังจากที่เห็นทหารญี่ปุ่น ผมก็ชวนเพื่อนไปดูเครื่องบินตก เพราะทางกองรักษาดินแดนเค้าไม่เห็นเค้าเรียกไป หลังจากยิงที่โรงพักแล้วก็แตกกระส่วนชานเซ็นไป ผมก็จะไปแต่งตัวเครื่องแบบยุวชนทหาร ไม่ได้เดี๋ยญี่ปุ่นมันจับ ก็แต่งตัวธรรมดาไปเครื่องบินญี่ปุ่นเป็นเครื่องบินเล็กมันมาบินชนกิ่งสนแล้วตกลงมาในบริเวณเดี๋ยนี้เป็นอำเภอ แล้วพากินนเป็นบ้านปลัดจังหวัด ตรงนั้นมันยังรกอยู่เลย เราก็ไปดูเครื่องบินญี่ปุ่นมาตก

คำสัมภาษณ์คุณ ส. 13

ตอนเกิดสงครามยังเล็กอยู่ สงครามมี 2 ครั้ง คือตอนที่ญี่ปุ่นบุกครั้งหนึ่ง อีกครั้งตอนที่พันธมิตรมาโจมตีญี่ปุ่น อพยพกัน 2 ครั้ง ตอนนั้นยังเล็ก การอพยพครั้งแรกแทบจะไม่มีอะไรเลย จำได้แต่ว่านอนหลับ แล้วตื่นมาเค้าก็บอกว่าไปลงเรือ เตรียมตัวไปลงเรือเราจะไม่อยู่แล้วที่นี้ ก็ยังมีความรู้สึกว่าคุณดีได้ลงเรือ หลังบ้านจะมีท่าเรือทะเลไปนครนอกมีท่าเรือเรือก็มาจอดรออยู่แล้ว ตอนหลังฝ่ายสัมพันธมิตรโจมตีญี่ปุ่นเราก็อายุมากขึ้นแล้วจาก 4-5 ขวบมาเป็น 7-8 ขวบ

ตอนที่อพยพไปหลบภัยตอนแรกสุดไปที่แหลมสน เค้ามีส่วนผลไม้ ทางนี้ส่วนมากคนอยู่แต่ในบ้านอย่างบ้านเราก็ปิดประตูเพราะว่าฝั่งตรงข้ามบ้านนี้ญี่ปุ่นเค้าอยู่ เจ้าของบ้านเค้าไปรับราชการอยู่ที่อื่นเสียนาน จำได้ว่าญี่ปุ่นเค้าอยู่เข้า ๆ เค้าออกมาหัดแถวตรงนี้ พ่อก็จะปิดประตูไม่เปิด เราจะออกกันทางหลังบ้าน ตอนเช้า ๆ ญี่ปุ่นออกมาจัดแถวหน้าบ้านเราก็แอบแง้มดู มียามตรงตรอกอาจจะทุกตรอกเวลาคนเดินผ่าน ตอนเด็ก ๆ ก็ไม่ค่อยใส่ใจ และไม่คอยได้ไปไหนอยู่แล้วเก็บตัวอยู่แต่ในบ้านเป็นส่วนใหญ่ ไปอยู่ฝั่งแหลมสนไม่นานคือเป็นเดือนแต่ไม่เป็นปี แล้วกลับมาอยู่บ้านนี้ พออยู่ ๆ พ่อบอกเราต้องอพยพกันอีกแล้วนะเพราะว่าเค้าจะมาอบบ็อก คราวนี้ไปอยู่ที่เกาะยอ ไปอยู่กับคนรู้จัก ใกล้วัดท้ายยอดตอนที่ระเบิดมาลงเห็นอยู่ครั้งหนึ่ง จำไม่ได้ว่ามีการอพยพกันกี่ครั้งหรือว่ามีการอบบ็อกครั้งนี้แล้วอพยพก็ไม่ทราบ ตอนที่ถูกระเบิดลงจริง ๆ แล้ว พ่อทำหลุมหลบภัยในบ้าน อยู่ข้างหลัง ก็แอบอยู่ตรงนั้นไม่ทราบว่าที่ระเบิดลงตรงโรงไฟฟ้าหรือเปล่า จำได้ว่าสลักประตูมันกระเด็นขึ้นและหล่นลงบนพื้นตามประสาเด็กก็วิ่งออกมาจากหลุมหลบภัย พ่อก็คว้าเอาไว้ไม่ให้ออกมา แต่ว่าในความที่เราอยากรู้ก็

ไม่ยอมเข้าไป แต่ก็มาคิดว่าแรงสั่นสะเทือนมันเยอะ เคยชะโงกคอกออกมาดูเห็นเครื่องบินสีเทา ถ้าจะทิ้งระเบิดเครื่องบินเค้าจะสีเทาเรื่อย ๆ พอเค้าหอบปลดอดภัยเราก็ออกมาเห็นเครื่องบินลิป ๆ เป็นสีเทา อีกครั้งก็บ้านติดกันเลยโดนปืนกลยิงกราดด้านหลังเค้า 3 ชั้น ไม่ทราบว่าจะคิดว่าเป็นที่บัญชาการของญี่ปุ่นหรือเปล่า อันนี้ผู้ใหญ่ว่ามีรอยปูนแตกจากกระสุนปืนกล อีกตึกหนึ่งที่โดนระเบิดที่อยู่เลยไปอยู่ถนนยะลา บริเวณที่โดนคือมูมถนนยะลาตัดกับถนนนครนอกนครใน ส่วนบ้านที่อยู่หัวมุมไม่แน่ใจว่าเป็นของใคร น่าจะเป็นกองบัญชาการถึงได้ถูกอบมบ

คำสัมภาษณ์คุณ ส. 11

ช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง อยู่ชั้น ม.5 อยู่บ้านพักศึกษาธิการจังหวัดที่เป็นวิทยาลัยพยาบาลในปัจจุบัน หน้าถนนพอดิ พอดิวันที่ 8 ธันวาคม ได้ยินเสียงร้องตะโกนโหวกเหวกก็ว่าไม่ใช่เสียงคนไทย ก็ออกมาดูที่หน้าต่าง ตอนนั้นยังมีดอยู่แต่ก็พอเห็นกลางๆ เห็นรถบรรทุก ทหารญี่ปุ่นขับผ่านๆ เราก็อพยพเลย ลงเรือไปที่ดอนคันทิงหิงพระ อพยพไปหมดทั้งครอบครัวยกเว้นคุณพ่อคนเดียว ครอบครัวของคุณน้ำก็ไปอยู่กับครอบครัวของญาติที่ดอนคันทิงหิงพระ ซึ่งเป็นญาติที่เป็นแม่เลี้ยงของแม่ ไปอยู่บ้านเค้า ทางนี้คุณพ่อได้เขียนเอาไว้ ว่าอยู่จนกระทั่งคนที่ไปนอนที่นั่นถูกลูกกระเบิดตาย พอตุมลงมาสะเทือนระเบิด ตอนหลังเราก็กลับมาจากที่บ้านดอนคันทิงหิงพระที่บ้านถนนนางงามก็มีทหารญี่ปุ่นมาอยู่กับเรา เข้ามาอยู่ที่ในบ้าน เป็นร้อยตรีชื่อมิโนดา โซอิแกนาร์กมาก ซึ่งแกมีทหารรับใช้คนหนึ่งชื่อโทดาซัง เค้าก็มาอยู่กับเรา เค้าก็ทำกับข้าวกินของเค้ามีโทดาซังทำให้ แกวนั้นมีญี่ปุ่นไปอยู่เยอะเหมือนกัน แต่ว่าญี่ปุ่นที่ไปอยู่กับเราตีมากเลย บางวันเค้าก็ให้ทหารแบกข้าวสารมาวางไว้ที่นอกชานบ้านเราโครมเราทำแกงอะไรจืด ๆ เราก็ส่งไปให้เค้ากิน แล้วตอนหลังแกไปรบที่สิงคโปร์ ซึ่งที่สิงคโปร์รบหนักมากแกอาจจะไม่รอดแล้วก็ได้ ยังคิดถึงแกอยู่เลย ว่างๆ เค้าก็เอารูปครอบครัวเค้ามานั่งดู เค้าเรียนภาษาไทยกับเรา เราก็เรียนภาษาญี่ปุ่นกับเค้า ก็เห็นอยู่แกวนั้นอยู่สอง สามบ้าน แล้วก็โรงเรียนวนารักษ์ เค้าก็ไปยึดเป็นกองบัญชาการ หมดเลยเอกสารของโรงเรียนหมดเลย เคยได้ยินข่าวทหารญี่ปุ่นที่ทำไม่ดีแต่นายทหารเค้าก็ทำโทษแรง ๆ ส่วนเรื่องอาหารการกินก็ตอนนั้นยังเป็นเด็กก็ไม่ค่อยทราบ แต่ว่าก็ลำบากเหมือนกันเพราะว่าน้ำตาลก็ไม่ค่อยมี ข้าวสารก็หายาก แต่ก็แปลกเด็ก ๆ อยู่กัน 2-3 ครอบครัวก็อยู่กับกินสบาย

ตอนที่อพยพไปอยู่ที่ดอนคันทิงหิงพระคุณพ่อให้ไป แต่อยู่ไม่นานก็กลับมาอยู่ที่บ้านถนนนางงาม และพออีกครั้งเมื่อมาอยู่บ้านตรงนี้ อังฤษมาทิ้งระเบิด หลุมหลบภัยก็หนีไปนอนตัวสั้นอยู่แถวใต้ต้นไม้ก็เลยอพยพไปอยู่น้ำน้อย ที่นั่นเป็นบ้านของลูกศิษย์พ่อ เค้ายกให้เราอยู่ทั้งหลังเลย

คำสัมภาษณ์คุณ ส. 12

ตอนที่ญี่ปุ่นขึ้นได้เข้ามาอยู่ที่บ้านนี้ ตอนนั้นดิฉันอยู่กรุงเทพฯ คุณแม่ส่งไปเรียนหนังสือแล้ว คุณแม่อยู่ทางนี้หนีไปเกาะยอ ที่นี้คุณลุงหลวงประธานตอนนั้นอยู่กรุงเทพฯ ช่วยพาหลานๆ กลับลงมา มารดไฟบ้าง มาเรือบ้าง มาเรือมาลงที่พัทลุง ตอนมาทางรถไฟแถวไหนดิฉันก็จำไม่ได้แถวปราณบุรีก็ลงมาลงรถไฟ จากนั้นก็มีญี่ปุ่นคุณลุงก็ห่วงหลาน ๆ สาว แก่ก็บอกให้โกนหัวนุ่งกางเกง กลัวว่าจะถูกญี่ปุ่นพาไป มีน้องชายอยู่คนหนึ่งเรียนแพทย์อยู่ ก็เข้าไปพูดว่าลูกหลานทั้งนั้นกลับจากเรียนหนังสือจะกลับบ้าน ก็หนีกันมาเรื่อย ไม่มีที่นอนก็ต้องไปนอนในห้องที่เค้าไว้ถ่าน ถ้าปากกว่าจะมาถึงสงขลาใช้เวลาหลายวันกว่าจะมาถึง คือมาค้างฝั่งธนอยู่คืนหนึ่ง จากนั้นขึ้นรถไฟและก็นั่งมาเรื่อย ก็ 3-4 วันกว่าจะมาถึง ตกลงก็ไม่ต้องโกนหัว คุณลุงท่านกลัว แต่ว่าให้แต่งตัวเป็นผู้ชายไว้ เมื่อกลับมาคุณแม่หนีไปเกาะยอแล้ว แล้วป่าก็ตามไป ตอนนั้นคุณพ่อไม่มีแล้วก็อพยพตาม ๆ กันไป ไปอยู่ที่วัดแหลมพ้อ ตอนนั้นยังมีโจรเยอะ พอดำ ๆ ก็จะมีข่าวว่าคืนนั้นปล้นที่นั่น คืนนี้ปล้นที่นี่ พอดีที่วัดที่ดิฉันอยู่พ่อท่านเจ้าอาวาสที่คนนับถือว่าปากท่านศักดิ์สิทธิ์ ท่านก็บอกว่าที่นี้ขอนะอย่าทำ ท่านพูดแค่นั้น แต่ว่าตอนกลางคืนก็ต้องมียาม แล้วก็คนที่มีความดีก็เก็บของฝังไว้

คุณแม่เสียชีวิตระหว่างสงคราม เพราะไม่ค่อยสบาย ตอนนั้นญี่ปุ่นออกจากบ้านหลังนี้แล้วแต่สงครามยังมีอยู่ พอดีมีน้องคนเล็ก คุณแม่ไม่รู้ว่ามีลูกอยู่ในห้องตอนที่คุณพ่อเสียชีวิต ตอนที่ญี่ปุ่นขึ้นของที่บ้านเสียหายเยอะ ที่แตกหักบ้าง คนขโมยบ้าง แม่ชอบซื้อผ้าลายที่เค้าเอามาทำนุ่งโจงกระเบน ญี่ปุ่นหรือเอามาทำผ้าปูโต๊ะ ญี่ปุ่นมารื้อเอาไปใช้หมดเลย แล้วก็ของเก่าของแก่ก็แตกหักเสียหาย เมื่อก่อนโองมังกะเยอะ ญี่ปุ่นขนไปอยู่บ้านโน้น ไปอยู่บ้านนี้ ที่บ้านยังไม่ถึงขั้นมีรถ สมัยก่อนเค้าใช้รถแจ็ก

ตอนที่ไปอยู่แหลมพ้อตอนสงครามมีความรู้สึกกลัวลูกระเบิดมากกว่าญี่ปุ่น ญี่ปุ่นมาอยู่ตรงข้ามหน้าบ้านซึ่งเป็นบริษัทหลวงประธาน มีคนญี่ปุ่นอยู่เยอะ แล้วก็พี่พ่อครัวญี่ปุ่นอยู่คนหนึ่ง ตอนนั้นป้ามีน้องคนเล็กอยู่คนหนึ่งกำลังน่ารัก เค้าคงคิดถึงลูกขอไปอุ้มทุกวัน แล้วพอมีอะไรก็เอามาให้เราพวกน้ำตาลบ้างอะไรบ้าง เค้าตั้งโรงครัวที่บริษัทหลวงประธาน ถ้าหากเจ้านายรู้ว่าลูกน้องไปทำอะไร ผู้หญิงก็จะลงโทษอย่างรุนแรง ก็มีข่าวเหมือนกันว่าทหารญี่ปุ่นไปปล้ำผู้หญิง ตีที่ถูกลูกระเบิดลงที่เป็นตึก 4 ชั้นเค้าค้าขายกับญี่ปุ่น เค้าไม่ยอมหนี แต่ไม่ทราบที่เค้าค้าขายอะไรนะ ตกลงลูกสาวตาย 2 คน ซึ่งยังไม่ได้แต่งงาน เรื่องอาหารการกินก็ปกติไม่เดือดร้อน แต่ก็ไม่สะดวก

ตอนที่อพยพมาอยู่เกาะยอครั้งที่สองคุณแม่เสียชีวิตเมื่อกลับมาที่บ้านดิฉันจำได้ว่ามาตั้งศพอยู่หน้าบ้าน เพราะช่วงสงครามคุณแม่กำลังจะเก็บกระเป๋าเสื้อผ้าจะไปกรุงเทพฯ ไปรักษาตัว ช่วงนั้นเมรุเผาศพก็ใช้ไม่ได้ ต้องใช้หยวกกล้วยเค้าเรียกแทงหยวก แล้วก็เผาข้างล่าง เผาที่วัดหัวป้อมนอก ไปอยู่เกาะยอสักพักหนึ่งพอระเบิดลงหมดแล้วก็กลับมา บ้านเสียหายมาก ตอนที่กลับมาเที่ยวที่สองญี่ปุ่นขึ้นไปอยู่ที่บ้านคุณลุงที่อยู่ตรงข้าม บ้านหลวงประธาน เป็นบ้านครัวใหญ่

ตอนที่กลับมาเค้าก็อยู่ของเค้าเราก็อยู่ของเรา บ้านไหนที่ญี่ปุ่นไม่ได้เข้ามาอยู่เราก็เข้าไปอยู่ ถ้าหากญี่ปุ่นอยู่ที่ไปอาศัยที่อื่นอยู่ เรื่องการหุงหาอาหารเราก็ไปตลาดตามธรรมดา แต่ของแพงมาก เมื่อก่อนไปตลาดใช้เงินบาทกว่าเอง วันไหนถ้าไปตลาดจ่ายไปสองบาทคุณแม่ก็ดูแล้วว่าใช้เงินมากไปแล้ว เงินบาทกว่าใช้เลี้ยงคนที่บ้านทั้งหมดซึ่งมีอยู่ประมาณ 10 คน และใช้กินได้ทั้งสามมื้อ แต่ต้องรู้จักจ่ายนะ

ในช่วง 3 ปีที่อยู่เมืองสงขลาระหว่างสงครามนั้นเรื่องอาหารการกินแพง ต้องใช้จ่ายอย่างระมัดระวัง ในเอกสารระบุว่าในช่วงนั้นรัฐบาลออก พรบ.ควบคุมเครื่องอุปโภคบริโภค โดยการจำกัดจำนวน ควบคุมว่าแต่ละครอบครัวควรได้รับแบ่งปันสินค้าที่จำเป็นสำหรับชีวิตประจำวันมากน้อยแค่ไหน ก็ไม่เห็นว่าได้รับการแบ่งปันอะไร ที่บอกว่าจะชดใช้เงินให้สำหรับความเสียหาย บอกให้เรากออกไปเท่าไรก็ไม่เห็นได้รับอะไร เรื่องการได้รับคุปองปันส่วนอาหารที่บ้านก็อาจจะได้รับแต่ก็จำไม่ได้ เรื่องการได้รับส่วนแบ่งจากญี่ปุ่นที่อยู่ตรงข้ามนี้เป็นการได้รับพิเศษ น้ำตาลทรายที่ได้รับสีขาว เรื่องเสื้อผ้าที่นี้ไม่ลำบากเพราะคุณแม่เป็นคนชอบซื้อเสื้อผ้าเก็บไว้ มีแต่เรื่องเงินทองลำบากเพราะคุณแม่อยู่คนเดียว

คำสัมภาษณ์คุณ ส. 3

ญี่ปุ่นขึ้น ผม 5 ขวบกว่า เท่าที่เห็น ที่บ้านตื่นเช้ามาก็เห็นผู้ใหญ่เดินไปเดินมาไม่รู้ว่ามีเหตุการณ์อะไรแล้วเค้าพูดกันว่าญี่ปุ่นขึ้น ๆ เราก็รู้แค่นั้นเองแล้วเปิดประตูบ้านมาไม่ถึงคันเล็ก ๆ ถ้าประมาณแล้วก็น่าจะโตกว่ารถตุ๊ก ๆ สักหน่อย เป็นรถสายพาน ตอนเด็ก ๆ เราก็ว่ามันเลี้ยวได้อย่างไร ญี่ปุ่นมาอยู่ยาวนานถึงปี 2488

วันที่อพยพจำไม่ได้ว่าเป็นวันแรกที่ญี่ปุ่นขึ้นหรือวันที่สอง ผู้ใหญ่ก็พาไปที่โรงสีแดงนั่งเรือข้ามฟาก ลงเรือข้ามฟากก็เป็นเรือแจว ไปฝั่งแหลมสน ที่นี่เป็นที่ของน้องคุณย่าผม ไปอาศัยเค้าที่นั่น แต่ว่าอาศัยอยู่ที่วันไม่ทราบ ผู้ใหญ่เค้าก็ข้ามไปข้ามมา พ่อก็กลัวว่าของทางนี้จะถูกขโมย ก็ไป ๆ มา ๆ อยู่หลายวันเพราะผมยังจำได้ว่ารูปร่างบ้านเค้าเป็นอย่างไร ไปอยู่ฝั่งแหลมสนได้ไม่กี่วันญี่ปุ่นมันขึ้นแล้วเลยต่อไปมาเลยเซีย สิงคโปร์ เพราะมันไม่ได้ตั้งใจจะมายึดเมืองไทย คือในวันแรกได้ข่าวว่ามีการปะทะกันยุทธนาวีหลายครั้งไปหลายคนเหมือนกัน แล้วก็มีมีการปะทะกันที่เขาบันไดนาง ตรงสมิหลาปะทะหน่อยหนึ่ง และมาปะทะหนักที่เขาบันไดนาง ทางทหารที่คอหงส์ไม่รู้ เสร็จแล้วทางกรุงเทพฯบอกมาให้ผ่านที่นี่พอให้ผ่านไปมันก็เลยไม่มีสงคราม รีบไปตีสิงคโปร์เพื่อที่จะยึดสิงคโปร์ให้ได้ เค้าก็รีบผ่าน เข้ามิดเลย ญี่ปุ่นมาเคาะประตูหน้าบ้านให้ไปเอารถที่โรงสีให้ ญี่ปุ่นเค้ารู้หมดว่าบ้านใครมีรถกี่คัน หมอพื้นเป็นสายลับ สืบไว้ให้หมดแล้ว บ้านใครมีฐานะดีหน่อย บ้านใครมีรถเค้ารู้หมดเลย เค้าให้ไปเปิดเอารถและเอาไปเลย และที่โรงสีมีรถบรรทุกขนส่ง เค้าไม่ได้รังแกชาวบ้าน คุณพ่อว่าเมื่อเค้าเอารถไปแล้วก็ไม่ได้ทำร้ายอะไร ในช่วงระหว่างสงครามข้าวยากแค้นข้าวสารเค้าจะอายัด ข้าวสารทั้งโรงสีญี่ปุ่นยึดแต่ว่าข้าวสารเค้าไม่ได้เอาไป แต่นี่เข้าใจว่าเค้าคงมีการตกลงกับทางราชการไทย ถ้าเอาไปหมดประชาชนคงอดตาย แต่ก็มีบ้าน

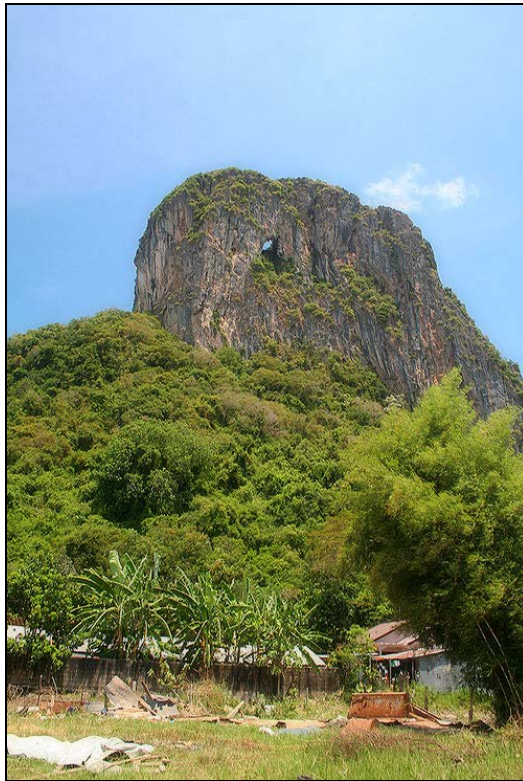
ส่วนข้าวบ้านโครมีทะเลเบียนสามะโนครวก็คน ให้กินข้าวที่กระป๋อง แล้วทำบัตรไป ของเราเองโรงสี ก็ต้องขอเบิก เค้าจะมีกรรมการมาตรวจนับให้ เป็นกรรมการของเมืองไทย ไม่ใช่เฉพาะโรงสีนี้เท่านั้น ทุกโรงสี สมัยนั้นเท่าที่ทราบมีโรงสีทองมี มีอยู่สองโรงเท่าที่รู้

ตอนญี่ปุ่นขึ้นผู้ใหญ่เค้าตกใจ เราภาษาเด็กไม่รู้เรื่องหรอก เห็นรถถังญี่ปุ่นก็สนุก เรายืนริม ทำน้ำเรือญี่ปุ่นเป็นเรือไม้ยกพลขึ้นบกหัวตัดที่จะบรรทุกรถถังรถอะไรเข้ามา ด้วยความที่หัวเรือป้านตัด เราเด็กก็เรียกว่าเรือฉีกน้ำ ที่ทำเรือโรงสีก็เต็มไปหมดเรือญี่ปุ่น เท่าที่จำได้ชาวบ้านก็ยังคงใช้ทะเลสาบ ไป ๆ มา ๆ การใช้ชีวิตความเป็นอยู่มันก็ไม่เหมือนปรกติแต่ที่เราจะลงเรือข้ามฟากไปฝั่งโน้นก็ไม่เห็น เค้าว่าอะไร เราหนีไปอยู่ฝั่งโน้นเค้าก็ไม่ได้ว่าอะไรไม่ได้ตามไปรังแก ตอนนั้นที่บ้านไม่ได้ขายผ้า เพราะตอนคุณแม่เล็กๆผ้าก็ไม่เหลือแล้ว มีอยู่คราวหนึ่งหลบอยู่ในหลุมตรงนี้บ้านติดกันตรงนี้เป็น บ้านสูง 3 ชั้น สูงมากด้วยและญี่ปุ่นไปอยู่บ้านหลังนี้แล้วเอาปืนกลขึ้นไปอยู่ข้างบนดาดฟ้า เราก็หวาดเสียวอยู่พักมันบอมบ์ลงมาเราก็เสร็จเลย มันจะตั้งใจมาลงตรงไหนก็ไม่รู้แต่ว่าระเบิดมาลงตรง นี้บ้าน ตรงนี้วัดยางทอง ตรงนี้จะเป็นถนนโค้ง ๆ นิดหนึ่ง ตรงนี้เป็นโรงไฟฟ้า เข้าใจว่ามันจะบอมบ์ตรงนี้ ลูกระเบิดลงตรงนี้ลูกหนึ่ง แล้วมาลงตรงนี้อีกลูกหนึ่งใกล้หลังวัดยางทอง ที่ตรงนี้เดี๋ยวนี้คุณหมอร้าน อะไรที่โรงพยาบาลประสาทไปเปิดร้านอยู่เดี๋ยวนี้ ริมรั้ววัดยางทองอยู่บนขอบถนนนี้ลูกที่ใกล้ที่สุดกับที่ บ้านแล้วก็ลูกตรงนี้ก็ถึงอีกลูกหนึ่ง วันนั้นพวกเราอยู่ในหลุมใต้แคร์ รู้สึกได้เลยว่าพื้นมันโคลง ทีนี้จากจุด นี้ที่มาถึงจุดนี้หรือยกว่าเมตร บ้านที่โดนระเบิดเป็นตึก 3 ชั้นตรงนี้เป็นบ้านน้องของคุณปู่ผม ผมก็เรียก ปู่เหมือนกัน

บ้านของกง 4 ชั้นแต่บ้านที่ถูกบอมบ์จริง ๆ 5 ชั้น แล้วก็ญี่ปุ่นไปยึดอยู่เนื่องจากว่าเป็นตึกที่ สูงที่สุดในสงขลาในขณะนั้น แล้วญี่ปุ่นก็เอาปืนกลไปวางบนดาดฟ้า แล้วบ้านกงผม 4 ชั้นแต่อยู่ติดกัน เลย วันนั้นที่จริงได้ข่าวแล้วว่าเครื่องบินของอังกฤษจะมาบอมบ์ ที่บ้านเตรียมตัวเอาเด็ก ๆ ผู้หญิงข้าม ฟากไปอยู่แหลมสน เข้านั้นมาลงเรือที่ทำเรือที่โรงสีแดงแล้วไป กังยังมายืนส่งเลยแล้วแกบอกว่าจะออกไป พุ่งนี้ แกบอกว่ายังมีภาระอะไรเป็นห่วงที่บ้านยังจัดไม่เรียบร้อย ทีนี้พอข้ามฟากไป ทางแหลมสนท่าจะ ไม่ปลอดภัยก็จะนั่งเรือต่อไปอีกนิดเดียวเพราะเรือสมัยก่อนเป็นเรือแจว ไปได้ช้ามาก ออกไปได้ก่อนถึง หัวโค้งสุดของปลายแหลมสนตรงนั้นเรียกว่าบ้านบ่อพลับ ปล่อยให้เรืออยู่ตรงนั้นเด็ก ๆ ลงเรือเล็กอีกทีไป นั่งอาศัยอยู่ที่ใต้ถุนของชาวบ้าน ทีนี้ผู้ใหญ่ น้ำชาย คุณพ่อยังอยู่ในเรือ ตอนบ่ายเครื่องบินมาทิ้งระเบิด ก็เห็น ผมสายตาสั้นมองไม่เห็น ไม่มีแว่นตอนนั้น ทุกคนเห็นว่ามันปล่อยลงมาเหมือนขวดน้ำหล่นมา พอ ลงมาถึงบ่บม แล้วควนขึ้น แล้วเห็นว่าลงแถวบ้านคุณกงเป็นห่วงว่าจะโดน ตกลงคุณกงแค่บาดเจ็บนิด หน่อย คุณย่าตาเสียข้างหนึ่ง แล้วมีแผลแถวที่หน้า อาของผมแก่กว่าผม 2 ปี เรียนชั้นเดียวกันนั้นก็ บาดเจ็บมีแผลตามแขน อาผู้หญิงผม 2 คนตายอยู่ในบ้านนั้น ส่วนอาผู้ชายหนีออกไปจากบ้าน วิ่งออกไปทางตรอกเล็กแล้วลงไปลอยคอในน้ำในทะเลสาบเลยรอด

ผมอพยพไปที่แรกที่แหลมสน บ่อพลับ และพอเหตุการณ์รุนแรงขึ้น มาอยู่ที่เกาะยอ จากเกาะยอพอลกลับมาอีกและเมื่อเดือเดือก็ไปอีก จากเกาะยอไปอยู่ที่บางกล้าไกลไปอีกหน่อย จากบางกล้าคราวนี้ไปไกลอีกไปถึงปากพะยูน ตอนที่ญี่ปุ่นขึ้นมันก็ยังสงบอยู่นาน แต่พอญี่ปุ่นเริ่มถอยตอนนั้นนะรุนแรง รู้สึกว่าฝ่ายนั้นมาบอมบ์ ที่นี้พอหลังจากกลับมาจากปากพะยูน ตอนนั้นผมมาเข้าโรงเรียนมหา ตอนนั้นผมจำไม่ได้ว่าปากพะยูนก่อนกลับมาช่วงไหนวันไหน เดือนไหน ปีไหน รู้แต่ว่าพอจบ ป.4 แล้วก็มาเข้าโรงเรียนมหาฯ อายุเพิ่ง 9 ขวบ บนเขาน้อยและเขาดังกวนญี่ปุ่นขึ้นไปอยู่บนนั้นแล้วก็มีสัญลักษณ์เป็นธงสีแดงอยู่ ถ้าเค้ารู้ว่าเครื่องบินทางนั้นจะมาก็จะชักธงแดงขึ้น บางทีธงแดงของเค้าขึ้นก่อนสัญญาณไซเรน ที่นี้ครูของโรงเรียนมหาฯบอกว่า ฝรั่งเศสจะทำร้ายแต่ญี่ปุ่น เพื่อป้องกันลูกหลงให้นักเรียนออกไปอยู่ริมทะเล แยกให้เค้าเห็นว่านี่นักเรียน เหมือนกับว่าช่วงนั้นขบวนการเสรีไทยเป็นผู้ประสานงาน ที่สงขลาไม่ทราบว่ามีใครเป็นเสรีไทย แต่รู้ว่าคุณพ่อรู้จักกับเสรีไทยหลายคน

"เมืองหนังโนรา อู่ข้าว พรวนน้ำตก
แหล่งนกน้ำ ทะเลสาบงาม เขากอกทะเล น้ำพุร้อน"

ภาพที่ 31 เขากอกทะเล จังหวัดพัทลุง

ที่มา : <http://www.siamfreestyle.com/travel-attraction/pattalung/kao-og-ta-lu.html>

จังหวัดพัทลุง ตั้งอยู่ภาคใต้ตอนล่างของประเทศไทย เคยเป็นเมืองที่มีประวัติศาสตร์เก่าแก่แห่งหนึ่ง และยังมีสภาพภูมิประเทศทั้งที่ราบ เนินเขา และชายฝั่ง ชาวภาคใต้จะเรียกจังหวัดนี้ว่า “เมืองลุง”

ที่ตั้งทางภูมิศาสตร์

ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของภาคใต้ของประเทศไทย ละติจูดที่ 7 องศา 6 ลิปดาเหนือถึง 7 องศา 53 ลิปดาเหนือ ลองจิจูดที่ 9 องศา 44 ลิปดาตะวันออกห่างจากกรุงเทพมหานครตามเส้นทางสายเอเชีย (ทางหลวงหมายเลข 41) เป็นระยะทางประมาณ 858 กิโลเมตร และตามเส้นทางรถไฟระยะทางประมาณ 846 กิโลเมตร ความยาวของจังหวัดจากทิศเหนือไปทิศใต้ประมาณ 78 กิโลเมตร ความกว้างจากทิศตะวันออกไปทิศตะวันตก ระยะทางประมาณ 53 กิโลเมตร

พื้นที่

ประมาณ 3,424.473 ตารางกิโลเมตร หรือ 2,140,296 ไร่ แบ่งออกเป็น พื้นดิน 1,919,446 ไร่ พื้นน้ำ 220,850 ไร่

อาณาเขตติดต่อ

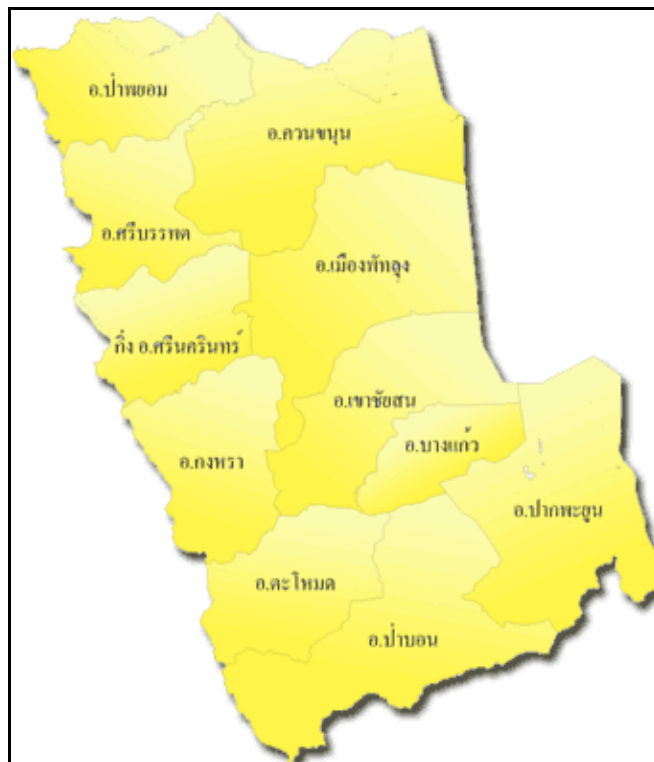
ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช และอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอควนเนียง อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา และอำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล

ทิศตะวันออก ติดต่อกับทะเลสาบสงขลา ซึ่งเป็นน่านน้ำติดต่อกับ ระโนด อำเภอกระแสสินธุ์ อำเภอสทิงพระ และอำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา

ทิศตะวันตก ติดต่อกับทิวเขาบรรทัด ซึ่งเป็นแนวติดต่อกับอำเภอห้วยยอด อำเภอเมืองตรัง อำเภอนาโยง อำเภอย่านตาขาว และอำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง

สภาพทางภูมิศาสตร์

แผนที่ 13 แสดงอาณาเขตจังหวัดพัทลุง

ที่มา : http://www.idd.go.th/Lddwebsite/web_osl/soilgr_man/south/m_ptl.htm

สภาพภูมิประเทศ

สภาพพื้นที่มีลักษณะเป็นภูเขาและที่ราบสูง ทางด้านตะวันตกอันประกอบด้วย เทือกเขาบรรทัด ระดับสูงจากน้ำทะเลปานกลาง ประมาณ 50 - 1,000 เมตร ส่วนใหญ่เป็นป่าไม้ เช่น สวนยางพารา สวนไม้ผลและไม่ยืนต้น ถัดลงมาทางด้านตะวันออกเป็นที่ราบสลับที่ดอน มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางเฉลี่ย 0 - 15 เมตร บริเวณนี้ ส่วนใหญ่ปลูกข้าว ยางพารา มะพร้าว พืชผัก และพืชไร่ชนิดต่าง ๆ โดยมีอัตราความลาดชัน 1: 1,000 จากทิศตะวันตกมาสู่ทิศตะวันออกของจังหวัด

สภาพภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศมี 2 ฤดูกาล คือ ฤดูร้อน และฤดูฝนได้รับอิทธิพลจากมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ และมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ปริมาณน้ำฝนโดยเฉลี่ย 1,853.5 มิลลิเมตรต่อปี จำนวนวันฝนตกเฉลี่ย 154 วันต่อปี อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 29.3 องศาเซลเซียส ในเดือนเมษายน และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 26.7 องศาเซลเซียส ในเดือนธันวาคม อุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปี 28.14 องศาเซลเซียส ความชื้นสัมพัทธ์อยู่ระหว่าง 75 - 83 เปอร์เซ็นต์ โดยเฉลี่ย 78.7 เปอร์เซ็นต์ และความเร็วลมประมาณ 1-2 เมตรต่อวินาที ปริมาณการระเหยของน้ำประมาณ 3.3- 5.5 มิลลิเมตรต่อวัน

ประวัติศาสตร์

พัทลุงเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคใต้ของประเทศไทย ที่มีประวัติความเป็นมาอันยาวนาน ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ดังปรากฏหลักฐานจากการค้นพบขวานหินขัดในท้องที่ทั่วไปหลายอำเภอในสมัย ศรีวิชัย (พุทธศตวรรษที่ 13 -14)บริเวณเมืองพัทลุงเป็นแหล่งชุมชนที่ได้รับวัฒนธรรมอินเดียในด้านพระพุทธรูปศิลปะทวารวดี มีหลักฐานค้นพบ เช่นพระพิมพ์ดินดิบจำนวนมากเป็นรูปพระโพธิสัตว์รูปเทวดาโดยค้นพบบริเวณถ้ำคูหาสวรรค์ และถ้ำเขาอกทะลุ

ต่อมาในพุทธศตวรรษที่ 19 เมืองพัทลุงได้ตั้งขึ้นอย่างมั่นคงภายใต้การปกครองของกรุงศรีอยุธยา ในสมัยพระบรมไตรโลกนาถ ได้ปรากฏชื่อเมืองพัทลุง ในกฎหมายพระอัยการนาทหารหัวเมือง พ.ศ.1998 ระบุว่าเมืองพัทลุงมีฐานะเป็นเมืองชั้นตรี ซึ่งนับได้ว่าเป็นหัวเมืองหนึ่งของพระราชอาณาจักรทางใต้ ที่ตั้งเมืองพัทลุงในระยะเริ่มแรกนั้นเชื่อกันว่า ตั้งอยู่ที่เมืองสทิงพระ จังหวัดสงขลาในปัจจุบัน มักจะประสบปัญหาโดนโจมตีจากกลุ่มโจรสลัดมาเลย์อยู่เสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มโจรสลัด ราแจะอรูและอุยงคตนะ ได้เข้าปล้นสะดมโจมตีเผาทำลายเมืองอยู่เนือง ๆ

ในรัชสมัยพระเจ้าทรงธรรม ดะโต๊ะโมกอล ชาวมุสลิมที่อพยพมาจากเมืองสาเลห์ บริเวณหมู่เกาะชวา ซึ่งเป็นต้นตระกูลของสุลต่านสุไลมาน แห่งเมืองสงขลาได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานค้าขาย ณ หัวเขาแดงบริเวณปากทะเลสาบสงขลา แล้วตั้งประชาคมมุสลิมขึ้นตรงนั้นอย่างสงบ ไม่มีการขัดแย้งกับ

ชาวเมืองที่อยู่มาก่อน ปักหลักอยู่ยาวนานจนมีผู้คนอพยพมาอาศัยอยู่มากขึ้น ในที่สุดก็พัฒนาขึ้นมาเป็นเมืองท่าปลอดภาษี มีเรือสำเภาแวะเข้ามาซื้อสินค้าพื้นเมือง อาหารทะเล และน้ำ

บทบาทของตะโตะโมกอลได้รับการสนับสนุนจากอาณาจักรศรีอยุธยาด้วยดี พระเจ้าทรงธรรมโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็น "ข้าหลวงใหญ่" ผู้ดำรงตำแหน่งนี้ต่อมาคือท่านสุไลมานบุตรชายคนโต มีหน้าที่ปกครองดูแลรักษาความสงบของพื้นที่ตั้งแต่ตอนล่างของนครศรีธรรมราช มาจดเขตปัตตานี ครอบคลุมครึ่งล่างของเมืองตรัง ปะเหลียนพัทลุง และสงขลา นอกจากนี้ก็ต้องเก็บส่งสาอากรส่งถวายพระเจ้าแผ่นดินที่กรุงศรีอยุธยา ท่านสุไลมานก็ได้ทำหน้าที่นี้เรียบร้อยด้วยดีมาตลอด

ในสมัยสุไลมาน บุตรของตะโตะโมกอล ได้ส่ง ฟารีซีน้องชายซึ่งเป็นปลัดเมืองมาสร้างเมืองใหม่ที่เขาชัยบุรี เพื่อป้องกันศัตรูที่จะมาโจมตีเมืองสงขลาทางบก ภายหลังได้รับโปรดเกล้าฯ ให้เป็นเจ้าเมืองพัทลุง และได้ย้ายเมืองพัทลุงออกจากเมืองสงขลาตั้งแต่นั้น และตั้งเมืองอยู่ที่เขาชัยบุรีตลอดมาจนกระทั่งสิ้นกรุงศรีอยุธยาเมื่อปี พ.ศ.2310

ในสมัยธนบุรีและรัตนโกสินทร์ ได้มีการย้ายสถานที่ตั้งเมืองอีกหลายครั้งและได้ยกขึ้นเป็นเมืองชั้นโทในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ในช่วงนี้เมืองพัทลุงมีผู้นำที่มีความสำคัญในการสร้างความเจริญและความมั่นคงให้กับบ้านเมืองหลายท่าน อาทิ พระยาพัทลุง (ขุนคางเหล็ก) พระยาวิชิตเสนา (ทองขาว) พระยาอภัยบริรักษ์ (จุ้ย จันทรโรจน์วงศ์) ส่วนประชาชนชาวเมืองพัทลุงก็ได้มีบทบาทในการร่วมมือกับผู้นำ ต่อสู้ป้องกันเอกราชของชาติมาหลายครั้ง เช่น เมื่อสงครามเก้าทัพ (พ.ศ. 2328 – 2329) พม่าจัดกองทัพใหญ่ 9 ทัพ ใน 9 ทัพ มีเกว๋นแมงยีเป็นแม่ทัพยกลงมาตีทางใต้ ตีได้เมืองกระบุรี ระนอง ชุมพร ไชยา และนครศรีธรรมราชตามลำดับ

ขณะที่กำลังจัดไพร่พลอยู่ที่นครศรีธรรมราช เพื่อจะยกมาตีเมืองพัทลุงและสงขลานั้น พระยาพัทลุงโดยความร่วมมือจากพระมหาช่วยแห่งวัดป่าลิไลยก์ ได้รวบรวมชาวพัทลุงประมาณ 1,000 คน ยกออกไปตั้งขัดตาทัพที่คลองท่าเสม็ด จนกระทั่งทัพของสมเด็จพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาท วังหน้าในรัชกาลที่ 1 ทรงยกกองทัพมาช่วยหัวเมืองปักษ์ใต้ ตีทัพพม่าแตกหนีไป พระมหาช่วยได้รับโปรดเกล้าฯ ให้ลาสิกขาแล้วแต่งตั้งเป็นพระยาทุกขราษฎร์ช่วยราชการเมืองพัทลุง นอกจากสงครามกับพม่าแล้ว ชาวพัทลุงยังมีบทบาทสำคัญในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของประเทศชาติในหัวเมืองภาคใต้ เพราะปรากฏอยู่เสมอว่าทางเมืองหลวงได้มีคำสั่งให้เกณฑ์ชาวพัทลุง พร้อมด้วยเสบียงอาหารไปทำสงครามปราบปรามกบฏในหัวเมืองมลายูเช่น กบฏไทรบุรี พ.ศ.2373 และพ.ศ.2381 ซึ่งบทบาทดังกล่าวนี้สะท้อนให้เห็นความสำคัญของเมืองพัทลุง ทางด้านการเมือง การปกครองในอดีตเป็นอย่างดี

ภาพที่ 32 วังเก่าเจ้าเมืองพัทลุง

ที่มา : <http://www.siamfreestyle.com/travel-attraction/pattalung/kao-og-ta-lu.html>

ครั้งรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ปฏิรูปการปกครองเป็นแบบเทศาภิบาลใน พ.ศ.2437 ประกาศจัดตั้งมณฑลนครศรีธรรมราชขึ้น เมื่อ พ.ศ.2439 ประกอบด้วยเมืองต่าง ๆ คือ นครศรีธรรมราชพัทลุง สงขลา และหัวเมืองทั้ง 7 ที่เป็นเมืองปัตตานีเดิม สำหรับ เมืองพัทลุงแบ่งการปกครองออกเป็น 3 อำเภอ คืออำเภอกกลางเมือง อำเภออุดร อำเภอทักษิณ ขณะนั้นตัวเมืองตั้งอยู่ที่ตำบลลำป่า จนกระทั่ง พ.ศ.2467 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้ย้ายเมืองพัทลุงมาอยู่ที่ตำบลคูหาสวรรค์ในปัจจุบัน เพื่อจะได้อยู่ใกล้เส้นทางรถไฟ และสะดวกในด้านติดต่อกับเมืองต่างๆ จากอดีตถึงปัจจุบัน เมืองพัทลุงได้มีการย้ายเมืองหลายครั้ง

สถานที่เคยเป็นที่ตั้งเมืองพัทลุงมาแล้ว ได้แก่

1. โคกเมืองแก้ว ปัจจุบัน หมู่ที่ 4 ตำบลจองถนน อำเภอเขาชัยสน
2. บ้านควนแร่ ปัจจุบัน หมู่ที่ 1 ตำบลควนมะพร้าว อำเภอเมืองพัทลุง
3. เขาชัยบุรี(เขาเมือง) ปัจจุบัน เขต 3 ตำบล คือตำบลชัยบุรี อำเภอเมืองพัทลุง
4. ท่าเสม็ด ปัจจุบัน ตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จ.นครศรีธรรมราช
5. เมืองพระรถ ปัจจุบัน หมู่ที่ 1 ตำบลควนมะพร้าว อ.เมืองพัทลุง
6. บ้านควนมะพร้าว ปัจจุบัน หมู่ที่ 2 ตำบลพญาขัน อ.เมืองพัทลุง
7. บ้านม่วง ปัจจุบัน หมู่ที่ 2 ตำบลพญาขัน อ.เมืองพัทลุง

8. บ้านโคกสูง ปัจจุบัน หมู่ที่ 4 ตำบลลำป่า อ.เมืองพัทลุง

ต่อมาในปี พ.ศ. 2476 ได้มีการจัดระเบียบบริหารส่วนภูมิภาคเป็นจังหวัดและอำเภอ ได้ยกเลิกการปกครองแบบมณฑลเทศาภิบาล ทำให้เมืองพัทลุงมีฐานะเป็นจังหวัดหนึ่ง ในปัจจุบัน จังหวัดพัทลุง แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 10 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ คือ อำเภอเมืองพัทลุง อำเภอกวนขนุน อำเภอเขาชัยสน อำเภอปากพะยูน อำเภอกงหราอำเภอตะโหมด อำเภอป่าบอน อำเภอศรีบรรพต อำเภอป่าพะยอม อำเภอบางแก้ว และกิ่งอำเภอศรีนครินทร์

นอกจากด้านการเมืองการปกครองแล้ว สิ่งที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งคือ ด้านศาสนาและศิลปวัฒนธรรมเมืองพัทลุงเคยมีชื่อเสียงในการเล่นพื้นเมือง คือหนังตะลุง มโนราห์ ลิเกป่า ส่วนด้านศาสนา ได้มีการทะนุบำรุงพระพุทธศาสนามาตั้งแต่อดีต มีการพระราชทานพื้นที่พระกัลปนา วัดเขียนบางแก้ว วัดสทัง วัดพะโค๊ะ เพื่อบำรุงรักษาวัดให้เจริญรุ่งเรืองเป็นศูนย์กลางของพระพุทธศาสนา

รำลึกภาพสงครามโลกครั้งที่ 2

ในการออกงานภาคสนาม จังหวัดพัทลุง ได้รับข้อมูลที่แตกต่างไปจากจังหวัดสงขลา และจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยที่พัทลุงเป็นเมืองที่ญี่ปุ่นไม่ได้ยกพลขึ้นบกในครั้งแรก แต่ใช้เป็นทางผ่าน จึงทำให้แบ่งข้อมูลจากคำสัมภาษณ์ออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

1. กลุ่มประชาชนทั่วไปที่เกี่ยวข้อง
2. กลุ่มแรงงาน เชลยศึก ชาวอินโดนีเซีย

กลุ่มประชาชนทั่วไป

ได้สัมภาษณ์ 3 พื้นที่ คือ

1. กลุ่มท่าแค ซึ่งเป็นพื้นที่ตั้งค่ายเชลยศึก ชาวอินโดนีเซีย ใช้แรงงานสร้างทางถนน และสะพานเชื่อมระหว่างจังหวัดสงขลาและจังหวัดพัทลุง เพื่อควบคุมการคมนาคมทางถนน และทางรถไฟ
2. กลุ่ม อำเภอเมือง เป็นบุคคลไทยทั่ว ๆ ไป ที่เห็นพฤติกรรมของทหารญี่ปุ่นในเมือง
3. กลุ่มควนมะพร้าว ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มคนไทยและเชลยศึกชาวอินโดนีเซีย ที่ให้ภาพค่ายทหารญี่ปุ่น

ถึงแม้เขตพื้นที่จังหวัดพัทลุง จะมิใช่พื้นที่ที่กองทัพญี่ปุ่นยกพลขึ้นบก และดูเหมือนว่าจะไม่ใช่พื้นที่ที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ แต่ปรากฏว่าเรื่องราวเกี่ยวกับกองทัพญี่ปุ่น บุคคลฝ่ายไทยในพื้นที่ และเชลยศึกทั้งฝ่ายสัมพันธมิตร คนในบังคับ และแรงงานที่มาจากต่างประเทศได้เปิดเผยเรื่องราว และเติมเต็มการรำลึกภาพสงครามโลกครั้งที่ 2 ในพื้นที่ได้อย่างสมบูรณ์แบบ

จากข้อมูลภาคสนาม ได้ขยายปัญหาการวิจัยเพิ่มขึ้น และได้ข้อมูลใหม่ ๆ เพิ่มเติมจากบันทึกทางประวัติศาสตร์ สงครามโลกครั้งที่ 2 โดยรวมในหลาย ๆ ประเด็นด้วยกัน คือ

1. ข้อมูลค่ายเชลยของญี่ปุ่นในพื้นที่ในเส้นทางกำลัภัยอาวุธยุทธโปกรณ์ เเสบียงอาหาร เชื้อเพลิง และเป็นทางผ่านของการขนส่งแรงงาน เชลยศึกไปยังพื้นที่ศูนย์บัญชาการของกองทัพญี่ปุ่นในภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย
2. ข้อมูลของวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ พฤติกรรมโดยทั่ว ๆ ไปของทหารญี่ปุ่นในกองทัพของประชาชนในพื้นที่ ของเชลยศึกในค่ายทหาร และคำบอกเล่าพฤติกรรม การหนีค่ายทหารของเชลยศึกจากต่างประเทศ ที่ยังคงมีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน
3. ข้อมูลของพฤติกรรมการต่อต้านกองทัพญี่ปุ่นของประชาชนในพื้นที่ทั้งจากขบวนการต่าง ๆ และการกระทำโดยอิสระของกลุ่มประชาชนทั่วไป

ภารกิจหลักของกองทัพญี่ปุ่นในจังหวัดพัทลุง

หลังจากญี่ปุ่นยกพลขึ้นบกในพื้นที่ต่าง ๆ ของชายฝั่งทะเลภาคใต้ตั้งได้กล่าวมาแล้ว กองกำลังของญี่ปุ่นซึ่งยกพลขึ้นบกที่ชายฝั่งทะเลสงขลาได้เข้าควบคุมอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา และเขตอำเภอหาดใหญ่ ซึ่งเป็นเขตติดต่อกับชายแดนประเทศมาเลเซียแล้ว ได้นำกองกำลังทหารส่วนหนึ่งควบคุม เชลยศึก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนจีนที่เป็นคนต่างด้าว โดยถือว่าเป็นคนในบังคับของฝ่ายสัมพันธมิตร โดยนำมาจากจังหวัดยะลา ปัตตานี และพื้นที่อื่น ๆ ในภาคใต้ตอนล่างในด้านข้อมูลพบว่าเรื่องราวต่าง ๆ มีความเชื่อมโยงกัน และเป็นบุคคลกลุ่มเดียวกัน บางคนรู้จักคุ้นเคยกันอยู่ในค่ายเชลยเดียวกัน และแรงงานที่นำเข้ามาจากอินโดนีเซีย ผ่านสิงคโปร์และมาเลเซียมาทางเรือและทางรถไฟ ซึ่งแรงงานเหล่านี้ในที่สุดก็ถูกบังคับใช้แรงงานไม่ผิดกับเชลยศึก

จากคำบอกเล่าของประชาชนในพื้นที่ พบว่า ประชาชนได้ทราบข่าวของการยกพลขึ้นบกของกองทัพญี่ปุ่นบริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกของไทยมาบ้างแล้ว และได้ฟังวิทยุกระจายเสียงจากกรมโฆษณา (กรมประชาสัมพันธ์ปัจจุบัน) ในสมัยนั้น และทราบเรื่องราวที่ทางรัฐบาลประกาศให้ญี่ปุ่นเป็นมหามิตร โดยขอผ่านทางเพื่อเข้ายึดประเทศมาเลเซียหลังจากญี่ปุ่นบุกสงขลาได้ 1 วัน ก็เคลื่อนพลมาถึงพัทลุง

กองทัพญี่ปุ่นมาตั้งค่ายอยู่ในจังหวัดพัทลุง 3 ค่าย โดยมีวัตถุประสงค์ต่างกันคือ

1. ค่ายคลองไ้โต แม่ชรี ตำบลตะโหมด อำเภอบางแก้ว มาตั้งค่ายไม่ใหญ่นัก เพื่อควบคุมเส้นทางรถไฟและนำเชลยศึกชาวเดินทางผ่านไปเพื่อสร้างถนนสะพานให้เป็นเส้นทางลำเลียงพล
2. ค่ายท่าแค อำเภอเมือง เป็นค่ายที่ใหญ่ที่สุด มีเชลยศึกมาก โดยนำมาจากสงขลาโดยทางรถยนต์และทางรถไฟ เป็นค่ายเชลยศึกที่กวาดต้อนมาจากอินโดนีเซีย บางส่วนมาในลักษณะถูกหลอกว่ามีการจ้างงาน เพื่อมาสร้างถนนและสะพาน และจะได้ค่าตอบแทนสูงในระยะเวลานั้นๆ

บริเวณวัดท่าแคมีเส้นทางน้ำที่ญี่ปุ่นต้องขยายสะพานข้ามคลองท่าแคให้มีความมั่นคงและแข็งแรงพอที่จะทนอาวฤตโยปกรณ์สนับสนุนทางการทหารผ่านไปได้

ภาพที่ 33 บริเวณที่ตั้งค่ายญี่ปุ่นในวัดท่าแค ในสภาพปัจจุบัน
ที่มา : ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 29 มิถุนายน พ.ศ.2546

ภาพที่ 34 บริเวณที่จอดรถของทวารणीปูนในวัดท่าแค
ที่มา : ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 29 มิถุนายน พ.ศ.2546

ภาพที่ 35 บริเวณที่ตั้งเสปียงอาหารของทวารणीปูนในวัดท่าแค
ที่มา : ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 29 มิถุนายน พ.ศ.2546

ภาพที่ 36 แผ่นอิฐที่ทหารญี่ปุ่นใช้ปูนอนบนพื้นทรายในที่พัก (ศาลาวัดท่าแค)

ที่มา : ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 29 มิถุนายน พ.ศ.2546

3. ค่ายบ่อโพธิ์ (หน้าโรงแรมหอฟ้า) อยู่ในตัวเมืองพัทลุง เพื่อควบคุมสถานีรถไฟพัทลุง และเส้นทางรถไฟ โดยเข้าไปอยู่ที่บ้านหลวงศาลาจนสิ้นยุคสงคราม

ถ้าจะกล่าวว่าที่ญี่ปุ่นมาอยู่พัทลุงเพื่อยึดพื้นที่ไม่น่าจะถูกต้อนนัก เพราะในพื้นที่ของจังหวัดพัทลุงไม่มีการปะทะต่อสู้กันเกิดขึ้น มีเพียงการต่อต้านก่อกวน และสร้างความไม่สะดวกจากชาวพัทลุงที่มีต่อญี่ปุ่นบ้างเท่านั้น การมาตั้งค่ายในพื้นที่นั้นเพื่อก่อสร้าง ทาง สะพาน และคุ้มกันเส้นทางรถไฟที่ใช้ติดต่อกับหน่วยต่างๆ

การรับรู้ข่าวสาร

ชาวพัทลุงได้รับทราบข่าวสารที่กองทัพญี่ปุ่นบุกจังหวัดสงขลามาจากการบอกเล่า ร่ำลือกันต่อ ๆ มา และเห็นทหารญี่ปุ่นเดินทัพผ่านไปตามถนนที่ตัดเข้าไปในตัวเมืองในระยะไกล วิถีชีวิตของชาวพัทลุงไม่ได้เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตใด ๆ เด็ด ๆ ยังคงไปโรงเรียนตามปกติ จะตกใจกันบ้างก็ในช่วงที่มีเครื่องบินบิน ผ่านไป คนไทยบางคนก็ไปรับจ้างทำงานกับญี่ปุ่น ได้ค่าจ้างเป็นข่าวสารกลับบ้าน ทำให้ไม่เดือดร้อนมากนักในยามสงคราม นักเรียนมัธยมปลายในพื้นที่ ต้องฝึกเป็นยุวชนทหารเช่นเดียวกับจังหวัดอื่น ๆ แต่ไม่ได้เข้าไปร่วมต่อต้านอย่างจริงจัง

เชลยศึกที่เดินทางมาจังหวัดพัทลุงทางถนนโดยใช้รถจี๊ปทหารและรถบรรทุก ขนส่งแรงงานมาจากจังหวัดสงขลา ส่วนหนึ่งพามาเพื่อสร้างถนนและสะพานที่บริเวณวัดท่าแค ที่กักกันพวกเชลยศึก

ชาวอินโดนีเซีย (หรือที่คนในพื้นที่เรียกว่าพวกชวา) ญีปุ่นทำค่ายชังอยู่ในวัดท่าแค มีความเป็นอยู่ที่โหดร้ายทารุณ ดังนั้น เซลยศึกเหล่านั้นถ้ามีโอกาสก็จะหนีออกจากค่าย แต่พวกยุโรป(ฝรั่ง) ไม่กล้าหนี เพราะตามจับได้ง่าย นอกจากนี้เซลยศึกบางกลุ่มก็ถูกขนส่งมาทางรถไฟ เพื่อเดินทางต่อไปจังหวัดกาญจนบุรี และไปจังหวัดตรัง เพื่อยึดชายฝั่งทะเลทางตะวันตก และมีความพยายามจะสร้างทางรถไฟสายคอคอดกระไปยังประเทศพม่า และยึดพม่า บางครั้งมาแวะพักที่ค่ายญี่ปุ่นหน้าสถานีรถไฟพัทลุง ซึ่งบางส่วนก็หลบหนีไปในช่วงนี้บ้าง

เรื่องที่เป็นเรื่องเล่ากันในกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแทบจะทุกคน คือ เรื่องญี่ปุ่นซื้อใบพลูไปผัดกิน เพราะเข้าใจผิดว่าเป็นผักชนิดหนึ่ง โดยที่ช่วงเช้าจะมีคนแบกใบพลูไปขายที่ตลาด (ชาวพัทลุงนิยมกินหมาก ซึ่งเป็นวัฒนธรรมดั้งเดิมของคนในพื้นที่มาเป็นระยะเวลายาวนาน) พวกญี่ปุ่นถามว่ากินได้ไหม โดยใช้ภาษาไบบ้าง ภาษาอังกฤษบ้าง คนไทยก็ตอบว่ากินได้ ทหารญี่ปุ่นก็ซื้อให้สตางค์ คนไทยก็ขายให้ เนื่องจากที่ท่าแคชาวบ้านปลูกต้นพลูเยอะมาก จนกลายเป็นของดีอย่างหนึ่งของจังหวัดพัทลุง

ดังบทกลอนที่กล่าวถึงของดีในจังหวัดพัทลุง ดังนี้

“น้ำตาลบ้านแร่ พลูท่าแค ปลาลำป่า”

เมืองพัทลุงไม่ได้รับความเสียหายใด ๆ เพราะค่ายญี่ปุ่นไม่ได้เป็นค่ายใหญ่ หรือเป็นศูนย์กลางที่สำคัญใดๆ เป็นเพียงจุดเชื่อมเส้นทางคมนาคมเท่านั้น ขบวนการต่อต้านก็เป็นไปในลักษณะกระจัดกระจายไม่เป็นรูปแบบ

การต่อต้านของคนไทย

1. ชาวพัทลุงพยายามขัดขวางทหารญี่ปุ่นไม่ให้ดำเนินงานได้โดยสะดวก โดยใช้วิธีการต่างๆ เช่นเดียวกับคนไทยในจังหวัดอื่นๆ เช่น ใช้วิธีร่วมมือกันขโมยของจากทหารญี่ปุ่น เช่น น้ำมัน ข้าวสาร ผ้าห่ม เตียงพับ ผ้าเต็นท์ จากค่ายทหารญี่ปุ่น นำไปซ่อนหรือทิ้งน้ำให้เกิดความเสียหาย เพื่อทำให้เกิดความเสียหายด้านยุทธปัจจัย และเกิดความยากลำบากในการดำเนินชีวิตของทหารญี่ปุ่น
2. ทำให้เกิดความเสียหายกับการคมนาคมขนส่ง เช่น ขโมยจักรยานยนต์ ถอดล้อรถ ขนอุปกรณ์ครัวไปทิ้ง เป็นต้น
3. กลั่นแกล้งด้วยวิธีการต่างๆ เช่น ให้กินใบพลู หลอกให้กินต้นบอนแทนต้นอ้อดิบ ให้กินจันคั้น ทั้งค่าย เป็นต้น

การลงโทษของทหารญี่ปุ่น

การที่คนไทยขโมยของทหารญี่ปุ่นถ้าถูกจับได้ จะถูกมัดยี่นตากแดด ไม่ให้กินอาหารหรือน้ำ บางครั้งจะขุดหลุมฝัง ให้กินน้ำสบู่ เชียนติ ให้กระโดดลงมาจากที่สูง ๆ ซึ่งเป็นวิธีการลงโทษเหมือนกับที่อื่น ๆ แต่ถ้าเอาของมาคืนได้จะไม่ถูกลงโทษ

ทางการลงโทษทหารญี่ปุ่นที่ทำผิดหรือทำร้ายคนไทย การลงโทษคือการคว่ำโทษ แต่ไม่มีใครเคยเห็นเพียงแต่ได้ยินเรื่องเล่าต่อๆมา

ความเสียหาย

บริเวณสถานีรถไฟพหลโยธินระเบิด มีคนบาดเจ็บและตาย ในช่วงหลังๆของสงครามเมื่อเครื่องบินสัมพันธมิตรมาทิ้งระเบิดในตัวเมืองไม่ถูกระเบิด ลูกกระเบิดตกที่ทำมิหระ ปากคลอง

ด้านเศรษฐกิจ ระหว่างสงคราม

ผู้ที่ค้าขายกับญี่ปุ่นจะได้กำไรดี ญี่ปุ่นพิมพ์เงินออกมาใช้เองเพื่อซื้อสิ่งของต่างๆ ในช่วงที่ขาดแคลน ประชาชนไทยมีการปันส่วนสินค้า จำกัดการซื้อ เช่น ผ้า ข้าว น้ำตาล เกล็ด ในบางครั้งต้องผลัดกันใส่เสื้อผ้าที่มีสภาพดีๆ เวลาออกจากบ้าน เพราะเสื้อผ้าต้องมาจากเมืองนอก ช่วงสงครามการค้าขายต่างๆ หยุดหมด ทำให้ไม่มีผ้ามาขาย คนไทยส่วนใหญ่ไม่มีเงินซื้อของใช้อื่นๆ การคมนาคมขนส่งมีอุปสรรค ทำให้ขาดแคลนสินค้าอุปโภคและบริโภค

ด้านสุขภาพ

เกิดโรคต่างๆขึ้นในท้องถิ่น เช่น ท้องร่วง บิด อหิวาต์ หลังสงครามเกิดโรคผิวหนังระบาดขึ้นมาก มีตัวเรือด ไร เ็น ทำให้คันผิวหนังเป็นตุ่มๆ เล่ากันว่าติดมากับผ้าดิบจากทางอีสาน และพวกเชลยศึก เมื่อเป็นไข้หรือไม่สบายการรักษาด้วยยาฝรั่งราคาแพง และหายากมาก คนไทยส่วนใหญ่ใช้ยาสมุนไพรพื้นบ้าน รักษากันไปตามมีตามเกิด ถ้าไม่สบายมากๆ เข้าก็เสียชีวิตได้

การเก็บของมีค่า

ส่วนหนึ่งนำออกมาขายเพื่อนำเงินมาใช้ และกลัวถูกขโมย (ราคาทองแพงมาก บาทละ 20 บาท) ในขณะที่เงินเดือนได้เดือนละ 4 บาท นายร้อยได้ 10-12 บาท ของมีค่าต่างๆ บ้างก็ใส่เซฟไฟ กระจบอกไม้ไฟ แล้วบางคนก็ขุดฝังดิน หลังสงครามสิ้นสุดก็เอาออกมาใช้

ความคิดเห็นของชาวพหลโยธินในส่วนของเชลยศึก

เป็นกลุ่มคนที่น่าสงสาร ถูกทารุณ ให้ทำงานทั้งวัน ไม่ค่อยมีอะไรกิน ทุกคนผอมโซ นุ่งผ้าเตี่ยวผืนเดียว คนไทยเอาอาหารไปให้ โดยทั่วไปไม่กลัวญี่ปุ่น แต่ไม่ค่อยชอบทหารญี่ปุ่น เพราะเห็นเรื่องการทำทารุณกับเชลยศึก และความรู้สึกว่าประเทศชาติถูกย่ำยี

ความเป็นมาของเชลยศึกอินโดนีเซีย

จากการสัมภาษณ์พบว่า ส่วนหนึ่งเป็นการเกณฑ์แรงงานมาจากหมู่บ้านในอินโดนีเซีย ไทยขอให้มาช่วยทำงาน บางคนถูกหลอกให้มารับจ้างโดยญี่ปุ่นบอกว่าจะให้เงินเดือนดี ๆ มากกว่าที่ทำในประเทศของตน ทำงาน 3 เดือนจะรับเงินกลับบ้านได้ แต่พอมาถึงก็ถูกทหารคุม ใช้ทำงานตั้งแต่เช้าถึงค่ำ การทำงานแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ๆ หนึ่งทำงานเป็นแบบทาส เป็นกรรมกร อีกกลุ่มหนึ่งญี่ปุ่นให้เป็นผู้คุมพวกนี้จะสบายหน่อยไม่ต้องทำงานมาก แต่ถ้าเชลยหนีมากๆ เขาก็ต้องรับผิดชอบ เชลยศึกส่วนใหญ่หาโอกาสหนีออกจากค่าย บางครั้งมีคนไทยมาชวน และช่วยให้หนี บางคนหนีเพราะลูกน้องหนีมาก กลัวถูกลงโทษ จึงหนีบ้าง และไปอาศัยอยู่กับบ้านคนไทย เมื่อสิ้นสุดสงครามบางคนกลับบ้านไป บางคนก็ไม่กลับ ตั้งถิ่นฐานโดยแต่งงานกับคนไทย แล้วเปลี่ยนสัญชาติเป็นคนไทย ตั้งถิ่นฐานอยู่มาจนถึงปัจจุบัน

ภาพที่ 37 บริเวณที่ตั้งโรงครัวของค่ายทหารญี่ปุ่นในวัดท่าแค

ที่มา : ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 29 มิถุนายน พ.ศ.2546

วิถีชีวิตในค่ายเชลย

ทุกคนตื่นเข้าตอนตี 5 ทหารญี่ปุ่นควบคุมให้ออกกำลังกายแล้วให้กินข้าว 3 มื้อ ในแต่ละวัน มีอละ 1 กะลามะพร้าว กับข้าว 1 อย่าง แกง(ผัดหรือปลา) บางครั้งก็ต้องกินใบพลูผัดเพราะไม่มีอะไรจะกิน บางครั้งคนไทยเอาอาหาร เอากล้วยมาให้กิน

การเดินทางมาจากอินโดนีเซีย

ถูกกวาดต้อนลงเรือมา โดยลงไปอยู่ใต้ท้องเรือ ไม่ทราบว่ากี่วันก็คืน แออัดมาก บางคนไม่สบาย บางคนตาย มาขึ้นที่สิงคโปร์หรือมาเลเซีย แล้วเดินทางต่อมาประเทศไทย ทางรถไฟ บางคนมาขึ้นเรือที่สงขลา แล้วถูกขนส่งต่อมาที่ค่าย ได้ข่าวว่าบางคนถูกส่งไปทำงานที่กาญจนบุรี และตายมาก งานที่ทำคือ ชุดดิน ทำถนน ทำสะพานไม้ที่ทำแคเป็นสะพานใหญ่ใช้ไม้ทั้งต้นทำเสา เป็นสะพานที่แข็งแรงมาก รถผ่านได้ เวลาทำงานมีคนไทยมาดู บางครั้งมาชวนให้หนี

ภาพที่ 38 สภาพถนนท่าแคที่ญี่ปุ่นสร้าง

ที่มา : ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 29 มิถุนายน พ.ศ.2546

ภาพที่ 39 ไม้เสาสะพานท่าแคเดิมที่ญี่ปุ่นสร้าง

ที่มา : ถ่ายภาพเองเมื่อวันที่ 29 มิถุนายน พ.ศ.2546

การแต่งกาย

เสื้อผ้าไม่มี ญี่ปุ่นแจกให้ 1 ชุด บางครั้งคนไทยให้ผ้าถุงใช้ผ้าโพกหัว จากการเล่าของคนไทยให้ข้อมูลว่าสวนใหญ่ปลูกผ้าเตี่ยวผืนเดียวเดินแถวออกไปทำงาน อากาศร้อนมากน่าสงสาร

ลักษณะค่าย

อยู่ที่วัดค่าแค ล้อมลวดหนามกันไว้ ไม่มีหลังคา ไม่มีมุ้ง หัวหน้าและพวกญี่ปุ่นมีที่นอน และมีหลังคา อาหารการกินมีน้อย ไม่มีอะไรกินเก็บข้ออ้อย ไยมะพร้าว เปลือกมะพร้าวมากิน ถ้าไม่ทำงาน จะถูกตี และเพื่อให้แข็งแรง ตอนเช้า ๆ ซึดยา 1 เข็ม จะได้มีแรงทำงาน ไม่ทราบว่าเป็นยาอะไร ถ้าชี้แจงไม่ทำงานจะถูกเขี่ยนตี

ภาพที่ 40 วัดท่าแค

ที่มา : <http://www.thaitambon.com/tambon/ttrvList.asp?ID=930108>

วิธีการหนี

ส่วนหนึ่งใช้เวลากลางวัน แอบหลบออกมาจากค่าย อีกส่วนหนึ่งหนีตอนกลางวัน เวลาผู้คุมเผลอ จากการสัมภาษณ์พบว่าคนที่เป็นผู้คุมหนีออกจากค่ายญี่ปุ่นเพราะกลัวถูกลงโทษ เนื่องจากลูกน้องหนีออกไปมาก พวกญี่ปุ่นจะตามไปจับแล้วเอาเชือกผูกกับต้นไม้ทิ้งให้เสียกิน หรืออดตายถ้าไม่มีเชือก จะเอาตะปุดดอกไม้ทั้ง 2 ข้างติดกับต้นไม้ทิ้งไว้ บางครั้งตามไปค้นบ้านคนไทยและตรวจตราตามเส้นทางในป่า เผลยเวลาหนีต้องไปซ่อนตัวในป่า เดินทางไปหลาย ๆ วัน

ความรู้สึกกับคนไทย

ใจดี ให้ความช่วยเหลือ ให้งานทำหาครอบครัวให้ บางคนก็พาไปฝากกับพระ ปดอมตัวบวชหนีพวกญี่ปุ่น บางครั้งส่งต่อกันให้หลาย ๆ ที่ไปทำงานแลกที่อยู่อาศัย และอาหาร เสื้อผ้า หลังเลิกสงคราม มีคนกลับไปอินโดนีเซีย บางคนก็หายไป ส่วนตัวเองมีครอบครัวที่นี่ไม่กลับ บางคนกลับไปเยี่ยมญาติในอินโดนีเซีย บางคนก็หาญาติไม่พบแล้ว เพราะในช่วงสงครามต่างคนต่างก็อพยพกระจัดกระจายไปหมด

ข้อมูลภาคสนาม
จังหวัดพัทลุง

วันที่สัมภาษณ์	29 มิถุนายน 2546
	5 กรกฎาคม 2546
	12 กรกฎาคม 2546
	20 สิงหาคม 2546
	29 – 30 กันยายน 2546
	4 ตุลาคม 2546

คณะทำงาน	อาจารย์รัชณี กัลยาณคุณาวุฒิ
	รศ.ดร.สุจิตรา จรจิตร
	ผศ.กฤษณสิทธิ์ ไวกยวณิชย์

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ชาวไทย

1. อติต สว.อนุกุล สุภาไชยกิจ
2. คุณบรรจง ชูสกุลชาติ
3. คุณสมนึก ภัคดี (อดีตกำนัน)
4. คุณช่วย ไชยพันธ์ (อดีตผู้ใหญ่บ้านควนมะพร้าว)
5. คุณผิณ ไชยพันธ์
6. คุณเรียงชัย เชนพูล
7. คุณแดง ศรีขาว
8. คุณแจ้ หนูเจริญ
9. คุณเปลื้อง ประชาชาติ
10. คุณสุพจน์ โกศล
11. คุณเต็ก บุญเจริญ
12. คุณธวัช ลีมวรพันธุ์
13. คุณสุข ขุนประดิษฐ์
14. คุณเอื้อน อักษรพันธ์
15. คุณยุพิน ประทีป
16. คุณประไพบุลย์ ประชาชาติ
17. คุณสิทธิ เมืองสง
18. คุณเสรี เมืองสง
19. คุณหลบ แก้วประเสริฐ
20. คุณผล บุญญานวัตร
21. คุณสิทธิ เวียงชัย (อดีตอาจารย์ใหญ่โรงเรียนวัดบ้านสวน)
22. คุณพ่วง เนียมรัตน์
23. คุณแปลก ชูสกุลชาติ
24. พ.ท. คล่อง มาสวัสต์
25. คุณลบ แก้วประสิทธิ์
26. คุณชื่น ดุรมย์

27. คุณชวนกิม	ทิพย์น้อย
28. คุณอ้น	เกลี้ยงประไพ
29. คุณหนูทิม	เทียมรัตน์
30. คุณเพ็รียง	ทองพลาย
31. คุณทับ	ชูเชาวัง
32. อาจารย์เชียร (เป็นยุวชนทหาร)	

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ชาวอินโดนีเซียที่ยังคงอยู่ในประเทศไทย

1. คุณมิน	จันทร์ส่ง (ชื่อเดิม อามิน การ์นิตะห์)
2. คุณเพิ่ม	วาสนา (ชื่อเดิม อาหมัด มินยาปิน)
3. คุณหมูน	ธรรมการ (ชื่อเดิม อาซามัย)
4. คุณสุก	ขุนประดิษฐ์ (ชื่อเดิม วาริต)
5. คุณสังข์	สปีกิล
6. คุณเชด	กาซัน การ์ิต ซอ (ชื่อเดิม ไปรหมัน)
7. คุณชะนิ	สุระ
8. คุณเต๊ะ	ซาหวิ
9. คุณพราก	เกาะทองสม
10. คุณสมาน	พาน (ใช้ชื่อเดิม)
11. คุณหมาด	โคกเหมือนอินทร์

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ชาวไทยที่เล่าถึงผู้เกี่ยวข้องชาวอินโดนีเซีย

1. คุณลอย	เอียดมุสิก	(เล่าเรื่องสามีคุณสมมาตร นกุลรัตน์ ชาวอินโดนีเซีย)
2. คุณย่าเอื้อน	อักษรพันธ์	(อายุ 80 ปี อยู่หมู่ 5 ต.ควนพร้าว รับคุณสมมาตรมาอยู่ด้วย)
3. คุณเล็ก	ขุนประดิษฐ์	(เล่าเรื่องสามีชื่อคุณสุก (ชื่อเดิมวาริต) ชาวอินโดนีเซีย)
4. คุณคลาด	ไข่แก้ว	(เล่าเรื่องคุณสมาน พาน เป็นพ่อตา ชาวอินโดนีเซีย)
5. คุณสมนึก	เกาะทองสม	(เล่าเรื่องพ่อคุณพราก เกาะทองสม ที่มาจากอินโดนีเซีย)
6. คุณมาด	โคกเหมือนอินทร์	(เล่าถึงพ่อคุณหมาด โคกเหมือนอินทร์)

ภาพที่ 41-42 สัมภาษณ์กลุ่มคนไทย ที่ท่าแค อำเภอมือง จังหวัดพัทลุง
ที่มา : ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 6 ธันวาคม 2546

ภาพที่ 43 คุณหมูนุ ธรรมการ อายุ 83 ปี และภรรยา ที่อยู่ 490 ม.1 ต.บางแก้ว อ.บางแก้ว จ.พัทลุง
(ชื่อเดิม อาซามัย มาจากสุมาตรา มาประเทศไทยเมื่ออายุ 35 ปี)

ที่มา : ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 6 ธันวาคม 2546

ภาพที่ 44 คุณเต๊ะ ซาหวี อายุ 93 ปี
ที่อยู่ 89 ม.3 ต.แม่ขรี อ.ตะโหมด จ.พัทลุง
(มาจาก จ.อาติกันซอ มาประเทศไทยเมื่ออายุ 36 ปี)

ที่มา : ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 6 ธันวาคม 2546

ภาพที่ 45 คุณสังข์ สปีกิด อายุ 76 ปี ที่อยู่ 257/1 อ.ตะโหมด จ.พัทลุง
(มาจาก จ.แบงแซง อินโดนีเซีย เมื่ออายุ 20 ปี)
ที่มา : ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 6 ธันวาคม 2546

ภาพที่ 46 คุณสมาน พาน อายุ 78 ปี และภรรยา (มาจาก สุมาตรา อินโดนีเซีย เมื่ออายุ 19 ปี)
ที่มา : ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 6 ธันวาคม 2546

ภาพที่ 47 คุณชะนิ สุระ อายุ 76 ปี ที่อยู่ 55/1 ม.4 หัวควน ต.โคกม่วง อ.เขาชัยสน จ.พัทลุง
(ชื่อเดิม ชานิกะ เบญจนิพันธ์ มาจาก จ.ซีรบอน อินโดนีเซีย มาประเทศไทย เมื่ออายุ 18 ปี)

ที่มา : ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 6 ธันวาคม 2546

ภาพที่ 48 คุณเนต กาชันการัดชอ อายุ 73 ปี
(ชื่อเดิม ไปรหมัน มาประเทศไทย เมื่ออายุ 13 ปี)

ที่อยู่ 40 ม.2 ต.คลองเฉลิม อ.งหรา จ.พัทลุง
มาจากบ้านสุ่มองฮารี ต.พูลอรัตชอ เกาะชวา
ประเทศอินโดนีเซีย

ที่มา : ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 6 ธันวาคม 2546

ภาพที่ 49 คุณสุก กุณประดิษฐ์ (ชื่อเดิม วาร์ด) มาจากประเทศอินโดนีเซียตั้งแต่อายุ 15 ปี
 ต.ควนมะพร้าว อ.เมือง จ.พัทลุง
 ที่มา : ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 6 ธันวาคม 2546

ภาพที่ 50 คุณเพิ่ม วาสนา อายุ 81 ปี (ชื่อเดิม আহมัด มินยามิน เดินทางมาจาก สะมารัง
 ประเทศอินโดนีเซีย มาอยู่ประเทศไทยตั้งแต่อายุ 21 ปี) ที่อยู่ 89 ม.11 ต.ตำนาน อ.เมือง
 จ.พัทลุง
 ที่มา : ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 7 ธันวาคม 2546

ภาพที่ 51 ผู้ใหญ่สมนึก (เล่าถึงพ่อที่เดินทางมาจากจากรัตนา ประเทศอินโดนีเซีย เมื่ออายุ 31 ปี)
ที่มา : ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 7 ธันวาคม 2546

ภาพที่ 52 คุณลอย เตี้ยตมุสิก ต.ควนมะพร้าว อ.เมือง จ.พัทลุง(เล่าเรื่องคุณสมมาตร นุฎรัตน์ สามี
ซึ่งเดินทางมาจากประเทศอินโดนีเซีย เมื่ออายุ 11 ปี)
ที่มา : ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 7 ธันวาคม 2546

ภาพที่ 53 คุณเอื้อน อักษรพันธ์ อายุ 80 ปี ที่อยู่ 6 บ้านนาปรือ ม.5 ต.ควนมะพร้าว อ.เมือง จ.พัทลุง
(เล่าเรื่องคุณสมมาตร นุกุลรัตน์ คนรู้จัก)

ที่มา : ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 7 ธันวาคม 2546

ภาพที่ 54 คุณเพรียง ทองพลาย อายุ 73 ปี บ้านเลขที่ 40 ถ.นิวัต อ.เมือง จ.พัทลุง
และคุณแจ้ง หนูเจริญ อายุ 76 ปี บ้านเลขที่ 11/9 ตลาดพัทลุง อ.เมือง จ.พัทลุง

ที่มา : ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 7 ธันวาคม 2546

คำให้สัมภาษณ์ แบบเจาะลึกของชาวไทยที่อยู่ในเหตุการณ์

คำสัมภาษณ์คุณ พ. 8 อายุ 76 ปี ตลาดพัทลุง อ.เมือง จ.พัทลุง

ตอนเกิดสงคราม คุณ พ. 8 อายุประมาณ 10 ปี จำเหตุการณ์ได้เป็นบางสิ่งบางอย่าง ตอนเกิดสงครามบ้านอยู่ที่โคกชะงาย กำลังทำนา เป็นเส้นทางผ่านของทหารญี่ปุ่นแต่ไม่ใช่เส้นทางหลัก ใช้สำหรับลำเลียงทหาร มีเครื่องบิน รถบรรทุกทหาร ซึ่งเรียกว่าถนนใหญ่ ระยะทางจากบ้านคุณ พ.8 กับถนนใหญ่ประมาณ 1 กิโลเมตร เวล่านำวัวไปกินหญ้าก็เห็นรถของทหารญี่ปุ่น ซึ่งบางครั้งก็จะไปดูใกล้ ๆ ซึ่งจะผ่านไปเฉย ๆ ไม่เคยหยุดทำร้ายใคร ทหารญี่ปุ่นส่วนใหญ่จะมาพัฒนาพื้นที่ มีการสร้างถนน มาตั้งค่ายอยู่ที่ท่าแคมีคนเป็นกองร้อย ซึ่งก็ไม่เคยไปดูเพียงแต่ได้ยินข่าวว่าลือมา ถัดจากท่าแคก็จะเป็นอีกค่ายหนึ่งที่อยู่ระหว่างแม่ขีกับพัทลุง แถบพื้นที่ที่เรียกกันว่าคลองอ้ายโต ซึ่งมีขนาดใหญ่ มีสะพานข้ามคลอง ทอดกับไม้โค่นมาทั้งต้นซึ่งรถยนต์สามารถผ่านได้ ซึ่งคลองอ้ายโตเป็นคลองที่ไหลมาจากอำเภอดงหลวงไหลผ่านพื้นที่อำเภอเขาชัยสน แต่ถ้าเทียบขนาดกันทั้งสองพื้นที่ ค่ายที่ท่าแคใหญ่กว่า ซึ่งญี่ปุ่นมาตั้งค่ายอยู่เป็นปีสร้างเส้นทางจากพัทลุงไปหาดใหญ่

เวลาใครไปขโมยของในค่ายแล้วโดนทหารญี่ปุ่นจับได้ จะมีวิธีการลงโทษที่หนัก แต่ก็มียางรายที่มีคนมาช่วย คือพวกกำนันผู้ใหญ่บ้าน โดยบอกว่าพวกชาวบ้านที่เข้ามานั้นไม่ได้มาขโมยของ เพียงแต่เข้ามาช่วยดูแลความปลอดภัยให้เท่านั้นเอง ซึ่งถ้ารายที่มีคนไปรับรองให้ก็จะไม่โดนทำร้าย มีบางรายถูกทรมานโดยมัดขี้ไต้แล้วตากแดด ไม่ให้กินน้ำกินข้าว ใครไปช่วยก็ไม่ได้ ถ้ามีคนช่วยก็รอดตายไม่ต้องถูกฆ่า

ด้านอาหารการกิน ทหารญี่ปุ่นไม่รู้จักปลูกว่าใช้ทำอะไร เข้าใจว่าเป็นผัก นำเอามาผัดกับน้ำมัน ทำเป็นกับข้าวแต่กินไม่ได้เพราะมันเผ็ดร้อน ก็โดนชาวไทยหลอกขาย

ส่วนการเดินทาง ทางรถไฟก็ผ่านไปเฉย ๆ ไม่เคยจอด ถ้าจอดที่สถานีก็จะมีทหารมาเฝ้าเพื่อจะเอาของขึ้นหรือว่าลง หรือการขนถ่ายน้ำมัน เวลาทหารญี่ปุ่นอาบน้ำก็จะแก้ผ้าอาบน้ำหมดเลย แต่ไม่มีใครสนใจ อาบกันที่คลองเลียบบางรถไฟเพราะว่าเมื่อก่อนน้ำไหลตลอดทั้งปี แต่ตอนนี้ไม่มีแล้วแถวบริเวณหาดโรงแรมจิ้งจิว น้ำไหลมาจากบ้านตำนาน ผ่านไปออกทะเลสาบสงขลาที่เขาแดง ไปท่าเภาค่ายหน้าโรงแรมหอฟ้า (บ่อโพธิ์) มีค่าย แต่ตอนนั้นยังเด็ก ๆ ยังอยู่นอกเมือง สงครามเสร็จสิ้นปี พ.ศ.2488 มาอยู่ในเมือง ปี พ.ศ.2594 ตอนเกิดสงครามอายุ 11-12 ปี เรียน ป.2-3 ยังพอจำได้บ้าง อาหารการกินก็ลำบาก ไม้ขีดไฟ น้ำตาล เสื้อผ้าหาซื้อยากที่สุด ยารักษาโรคส่วนใหญ่รักษาด้วยการใช้ยาพื้นบ้าน จำพวกยาสมุนไพรไทย

ทหารญี่ปุ่นที่เข้ามาในตลาดพัทลุง เพื่อซื้อของไม่เคยทำร้ายผู้คน ชาวพัทลุงจึงไม่รู้สึกรู้ว่า ชาวญี่ปุ่นเป็นคนร้ายด้วยไม่เคยปรากฏว่าทำร้ายผู้คน หรือมาขูดผู้หญิง เคยเห็นเชลยของญี่ปุ่นเป็นพวกอินโดนีเซียที่ได้ทราบว่าเป็นชาวอินโดนีเซียเพราะว่าหนีนอกมามาก หนีออกมาจากค่ายที่คุมการ

ก่อสร้าง จนปัจจุบันนี้ก็ยังใช้ชีวิตอยู่ที่บ้านสวน 1 คน ที่รู้จักแล้วแต่เสียชีวิตแล้ว 2 คน คือ นายมาด และ นายหมาด มาอยู่ที่ชายคลอง (บ้านชายคลอง) มามีครอบครัว นายมาดมีบุตร 3-4 คน

เชลยชาวอินโดนีเซีย จะหนีโดยเดินข้ามทางรถไฟ ออกจากค่ายทหารญี่ปุ่น ไปเที่ยวขออาหารชาวบ้าน มาขออาศัยอยู่โดยมาช่วยทำงาน ตอนแรกใช้ภาษาใบ้ ตอนหลังก็พูดกันรู้เรื่อง นายหมาดอยู่ที่บ้านโคกเหมือนอิน ส่วนนายมาดอยู่ที่บ้านตากแดด พอไปถึงบ้านนาปรีอาก็ลงไปทางทิศตะวันออกประมาณ 1 กิโลเมตรกว่า ๆ ทั้งสองหลังอยู่ไม่ไกลกันมาก

คนอื่นที่พอนึกออกคือ นายสุก อยู่ปากทางเข้าบ้านนายปรีอ อยู่ข้างวัดบ้านสวน นายสุกมาจากชวาและยังมีชีวิตอยู่ แต่งงานมีครอบครัว

ไม่เคยเห็นเชลยศึกชวาตอนถูกขังในค่าย แต่เห็นตอนหนีออกมาแล้ว เวลาออกไปทำงานไม่ขัง แต่ตอนเย็นเอาไปขังในค่ายซึ่งล้อมลวดหนามไว้ มุงจากเป็นหลังคา ไม่มีมุ้ง นุ่งผ้าโสร่ง ไม่ใส่เสื้อ ไม่มีผู้หญิงมาด้วย ผู้คุมบอกว่าในตอนแรกไม่ได้จับมาเป็นเชลย แต่จ้างทำงานแต่พอมาถึงนี่ก็เปลี่ยนจากจ้างทำงานมาเป็นเชลย ถูกหลอกมาทำงาน เงินก็ไม่ได้ สำหรับคนไทยในพื้นที่ตอนนั้นมีคนมาบอกให้ไปแถวทุ่งสง นครฯ สุราษฎร์ฯ ให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จัดคนตามสมัครใจว่าใครจะมารับจ้างทำงานกับญี่ปุ่นได้ เคยได้ยินว่ามีคนนำเชลยชวาใส่รถไฟมาเป็นขบวน ไปทำงานที่อื่นจากสถานที่เช่น พัทลุง พาไปทำงานที่สุราษฎร์ พาไปทำที่แม่ขริทางไปหาดใหญ่ ส่วนชาวไทยที่โดนจ้างมานั้นมีชาวกลับมา 2-3 คน ไม่ได้โดนทรมาน ยังทำงานไม่เสร็จแต่หนีกลับ คนที่ไปทำงานก็ไม่ได้เล่าถึงความเดือดร้อน เขาก็ได้เงินกลับมา

คำสัมภาษณ์คุณ พ. 15 อายุ 82 ปี อยู่ที่ ประชาชื่น กรุงเทพมหานคร

ระหว่างญี่ปุ่นขอผ่านประเทศ ตอนนั้นอายุ 12 ปี ญี่ปุ่นขอผ่าน 2 ครั้ง ตอนแรกอยู่ที่ พัทลุง อยู่ที่ อ.เมือง จ.พัทลุง อยู่ในเขตตลาด เป็นชุมชนที่มีความหนาแน่น มีการค้าขายทุกอย่างมีผลไม้ ผักสด เสื้อผ้า เป็นตลาดของเทศบาล ยกผลประโยชน์ให้เทศบาลเก็บผลประโยชน์ บ้านอยู่ติดตลาด เป็นบ้าน 2 ชั้น อาคารพาณิชย์ทำเป็นเรือนไม้ เป็นบ้านคุณยาย ตอนที่ญี่ปุ่นขึ้นนั้นคุณยายเสียชีวิตแล้ว ครั้งแรกยังไม่ได้แต่งงานเพียงแค่นั้น แต่พอครั้งที่สองแต่งงานมีลูกแล้วตอนนั้นอายุประมาณ 20-21 ปี ลูกคนโตอายุ 2 เดือน ครั้งที่ญี่ปุ่นมาขอผ่านนั้น รัฐบาลก็จำเป็นต้องให้ผ่าน ถ้าไม่ให้ผ่านต้องเกิดสงคราม ตอนแรกนั้นมาทุกทาง โดยทางรถไฟ ทางเรือ ผ่านทางภูเก็ตบ้าง ทางพัทลุงบ้าง ถ้าเป็นทางเรือที่พัทลุงเข้าทางสงขลา **คุณ พ. 15** หนีไปอยู่คลองเรือ ในเขตพัทลุง การเดินทางไปกับเรือไปกลางคืน ขึ้นเรือที่คลองสถานีพัทลุง แถวโรงเรียนจรงฮั่ว มีท่าเรือ มีเรือสินค้าต่าง ๆ นำของมาขายกระแสน้ำไหลเชี่ยว สะพานรถไฟที่อยู่ฝั่งตรงข้ามสถานีรถไฟปัจจุบัน ตอนนั้นก็เป็นสถานีรถไฟแล้ว เป็นสถานีรถไฟขนาดใหญ่ ไม่ได้เป็นท่าเรือ เป็นเรือแจวที่นำของมาขาย เป็นพวกข้าวสาร คนขายเป็นคนในหมู่บ้านคลองเรือเพื่อนของแม่เป็นคนพาไปอยู่ที่บ้านของเขาไปกัน

เต็มลำเรือทั้งครอบครัวเพื่อนแม่ด้วย ครอบครัวของคุณ พ. 15 ด้วย พี่ชายเฝ้าบ้าน หลาน ๆ พร้อมน้อง ๆ 3 คน เป็นเรือแจว มีคนพายหัวท้ายประมาณ 10 คน ตอนนั้นมีไฟฟ้าแล้ว เอาไฟตะเกียงเจ้าพายุและไฟฉาย เตรียมของกินไปมาก จำพวกปลาแห้งกุ้งแห้ง เพราะไม่รู้จะอยู่ที่วัน พวกเสื้อผ้ายา ข้าวสารไม่เอาไปเพราะเจ้าของเรือบอกว่าที่บ้านเขามีเยอะ นั่งเรือไป 2 ชั่วโมง ตอนนั้นญี่ปุ่นยังไม่ขึ้น เขาว่าจะขึ้นตอนเช้า จึงไปหนีกลางดึกไปอยู่ 2 อาทิตย์ ไปอยู่บ้านกำนันเปลี่ยน ซึ่งตอนนี้ตายหมดแล้ว บ้านเขาอยู่ที่ท่าเรือ อาหารการกินก็สะดวก มีขนมมาขาย ได้ข่าวว่าญี่ปุ่นขึ้นที่พัทลุงเพราะคนที่เป็นค้าขายทางเรือกลับมาเล่าให้ฟังว่าญี่ปุ่นมาเป็นกองพันแก้ฝามุ่งแต่ทางกงในมาอาบน้ำที่บ่อโพธิ์ ปัจจุบันคือบ่อโพธิ์สะอาด เด็กสาว ๆ กลัวญี่ปุ่นแต่ว่าญี่ปุ่นไม่ได้มาทำอะไร มาฆ่าไก่ทำอาหารที่บ่อโพธิ์ พอรู้ว่าญี่ปุ่นผ่านแล้วก็กลับมา ครั้งแรกยังไม่ได้ทิ้งระเบิดเพียงแค่มาจอดพัก บ้านช่องเลยไม่ได้โดนทำลาย ไปขนน้ำมันมาทางรถไฟ มีชาวไทยไปขโมยน้ำมันของญี่ปุ่นมาขาย ซึ่งญี่ปุ่นเคยจับได้ตอนที่มาตั้งค่ายอยู่ที่ท่าแค ก็ทำโทษโดยการมัดโดยการยื่นตรึงกับไม้กางเขนตากแดด ไม่ให้กินอาหารจนกระทั่งตาย ที่จับได้ 2 คน ทางเจ้าหน้าที่จังหวัดอำเภอไม่กล้าช่วยเพราะกลัว คนอื่นก็ไม่กล้าไปขโมยอีก

ครั้งที่สองที่ญี่ปุ่นขอผ่านก็บอกว่า ๆ ตอนนั้นแต่งงานแล้ว ป้ายังอยู่ที่เดิมก็คือตลาดเทียนผ่านครั้งที่สองนั้นได้ยื่นข่าวทางวิทยุ ผ่านทางสงขลา ทางภูเก็ต ที่มีเรือผ่านหมดเลย แม่สามีไม่ให้อยู่เพราะญี่ปุ่นจะผ่าน เลยให้ไปอยู่บ้านแกที่ลำป่าห่างจากพัทลุง 8 กิโลเมตร เดินทางโดยรถยนต์ไปอยู่เรือนหอที่ญาติยกให้ อยู่ติดถนนกลัวญี่ปุ่นเหมือนกันแต่คิดว่าดีกว่าอยู่ในตัวเมือง กลัวระเบิด ไปอยู่ประมาณ 2 เดือน อพยพครั้งนี้ก็เตรียมของไปเช่นเดิม เตรียมผ้าไปขายเพราะอยู่ที่ตลาดเทียนนั้นขายผ้าอยู่แล้ว ส่วนบ้านที่ตลาดนั้นก็ใส่กุญแจ ครั้งที่สองญี่ปุ่นมานั้นฝ่ายพันธมิตรก็มาด้วยมาทิ้งระเบิดแถวสงขลา บ้านพังไปหลายหลัง ป่าที่ปากพะยูนไปรับเพื่อนที่สงขลา มาพักที่ปากพะยูนหลายครอบครัว ไปรับทางเรือ พี่ใหญ่เล่าว่าตอนที่ไปรับคนมาลงเรือนั้นระเบิดลงอย่างหนักตึกผ่านเป็นแถว ๆ ที่พัทลุงโดนระเบิดที่สถานีรถไฟตายไป 3-4 คน บาดเจ็บหลายคนวางระเบิดรถไฟ แต่ทางสงขลาวางระเบิดบ้านเรือนที่คนอยู่ ช่วงนั้นสามีอยู่เฝ้าบ้าน เพราะห้วงทำงานและไม่ยอมไปด้วย บ้านช่องไม่ได้เสียหาย

ตอนนั้นเมืองพัทลุงก็ใหญ่พอสมควร มีถนน 3-4 สาย คือ ถนนโพธิ์สะอาด เทียนยินดี ราเมศวร์ ถนนไปท่ามิหรำ ไม่ได้ข่าวทหารญี่ปุ่นมาทำร้ายชาวไทย เพียงแต่ว่าได้ข่าวว่าญี่ปุ่นทำผิดกฎก็ต้องคว้านท้องตนเอง (ฮาราคีรี)

ชาวไทยที่หนีไปอยู่ที่อื่นก็กลัวว่าญี่ปุ่นจะมาจับลูกสาว ถ้าบ้านไหนไม่มีลูกสาวก็ไม่หนี การดำเนินชีวิตประจำวันก็ปกติ การเมืองปกติ พันธมิตรต้องการทำร้ายญี่ปุ่นอย่างเดียว ราคาสินค้าแพงลิบลิ่ว สินค้าพวกเสื้อผ้า เขามาเซ็คสินค้าที่เป็นร้านใหญ่ ๆ ไม่ให้ขายให้ปิดร้านหกเดือน คนในสมัยก่อนใช้ผ้าคนละผืนสองผืนไม่ใช้มาก ส่วนเรื่องของคูปองก็จะจำกัดการซื้อก็คือ จะมีการกำหนดว่า

ครอบครัวหนึ่งจะสามารถซื้อผ้าได้กี่เมตร ตอนนั้นสาเหตุที่ได้มาขายผ้าเพราะว่า คนที่ปากพะยูนมาซื้อผ้าโดยใช้คูปองแต่ซื้อไม่ได้ เพราะคิวยาวมากต้องมาพักที่บ้านคุณ พ.13 เกือบ 10 คนซึ่งเป็นเพื่อนกัน เลยทิ้งคูปองไว้ให้คุณ พ.13 ซื้อแทน เขาบอกว่ามีน้อยก็ใช้น้อยผลัดเปลี่ยนกันนุ่ง บางคนไปซื้อหมวกก็ให้เอาเงินมาวางไว้เพราะไม่มีเงินทอน คนจนหมด ผ้าเก่าก็ขายหมดมีคนมาขอแบ่งเสื้อแต่งงานก็ขายเพราะเขาจะแต่งงานแล้วไม่มีเสื้อแต่ง ที่ไหน ๆ ก็ใช้คูปองหมด ไม่มีคูปองก็ซื้อผ้าไม่ได้ เขาก็จะจำกัดว่าหนึ่งคนได้หนึ่งชุด ราคาจะมีการบังคับว่าให้ขายตามราคาคูปอง ผ้าถุงซาเก๊ะ ผ้าม่านมะเกลือ ถุงละ 6 บาท ตอนที่ญี่ปุ่นขึ้นใช้เป็นเงินบาทเงินเดือนคนเป็นเงินร้อย ผ้าทุกชนิดสามารถขายได้หมดเรื่องข้าวปลาไม่มีปัญหา มีปัญหากันเรื่องผ้าเป็นเรื่องใหญ่ พวกของมีค่าต่าง ๆ เช่น ทองหรือเครื่องประดับก็จะนำออกมาขายเพราะไม่มีธนาคารจะฝาก กลัวขโมย ราคาบาทละยี่สิบบาท การเก็บรักษาสมบัติก็จะเก็บใส่เซฟ ใส่ไห ขุดดินฝังเอาไว้ ถ้าชาวนา ก็จะใส่ไว้ในลอมข้าว บางคนใส่ไว้ในกระบอกลังไม้ไผ่ ในสมัยนั้นยังไม่มีธนาคาร หลังสงครามเสร็จสิ้นจึงจะมีธนาคารเกิดขึ้น แต่ในระยะเริ่มแรกคนยังไม่ศรัทธา ธนาคารย่ำแย่ ประชาชนกลัวว่าจะเบิกเงินยาก จะเสียดายเงินแพง เงินเฟ้อ จากสภาวะนี้ขึ้นไปเป็นบาท มีเศรษฐกิจเกิดขึ้นมากมาย เกิดจากการที่สินค้าขึ้นราคา พอสงครามเสร็จราคาของก็ลงมาทำให้บางคนที่กำลังทุนสินค้าก็ขาดทุน หมดตัวไปก็หลายคน ร้านขายยาโดนสั่งปิด ต้องไปแอบซื้อกัน มียาแอสไพริน ยาแก้ไอ ยาแก้ท้องร่วง ยาแก้ปวด ยานวด ขายดีที่สุด แอสไพรินเม็ดละ 10 บาทหายากด้วย ไปซื้อทางหลังร้าน ถ้าซื้อตามคูปองรัฐบาลจะบังคับราคา ถ้าซื้อหลังร้านราคาจะแพงขึ้น ญี่ปุ่นแต่งชุดสีเขียว นุ่งกางเกงขาว เสื้อแขนยาวถือปืนยาว ใส่รองเท้าบู๊ต พูดภาษาไทยไม่ได้ ไม่หัดพูดภาษาไทยเลย มาซื้อของเฉพาะอาหารสด พวกไก่ เขาฆ่าไก่โดยไม่ใช้มีด ชาวไทยผู้ชายชอบไปดูญี่ปุ่นฆ่าไก่ แต่ผู้หญิงไม่ชอบไปดู ตอนนั้นฟังข่าวจากวิทยุอย่างเดียวไม่มีโทรทัศน์ จะประกาศว่าญี่ปุ่นจะผ่านเส้นทางไหนบ้าง คนส่วนใหญ่ของพัทลุงจะไม่หนีไปไหนถ้าเขาไม่มีญาติอยู่ที่อื่น ส่วนบ้านไหนที่มีลูกสาวจะพาลูกสาวไปอยู่ที่อื่น เวลาญี่ปุ่นอาบน้ำจะใส่กางเกงในตัวเดียว ชาวบ้านจะเรียกว่าแก้ผ้า ชาวพัทลุงจึงบอกต่อกันว่าถ้าอยากเห็นญี่ปุ่นแก้ผ้าให้มาดูที่บ่อโพธิ์ มาตลาดกันเป็นสิบ ๆ คน มาซื้อของตอนเช้ามาช่วยกันถือของเอารถยนต์มาคันหนึ่ง ที่ค่ายท่าแคมีน้ำประปาใช้แล้ว ญี่ปุ่นไม่ทำความเดือดร้อนให้

มีอยู่วันหนึ่งทหารญี่ปุ่นใช้ชาวไทยคนหนึ่งให้เอาข้าวสารไปที่เต็นท์ของเขา แต่ชาวไทยฟังไม่ออกเลยเอากลับไปที่บ้าน ญี่ปุ่นพอสั่งแล้วก็กลับไปทำงานอย่างอื่นพอหันมาไม่มีข้าวสารก็วิ่งตามไป 3-4 คน ไปเอาข้าวสารแล้วซ่อมชาวไทยเลยยกมือไหว้ล้มลุกคลุกคลานบาดเจ็บแต่ไม่ตาย

ข้างวัดท่าแคมีสะพานอยู่อันหนึ่ง แต่ว่ารถยนต์ไม่สามารถวิ่งผ่านไปได้ ญี่ปุ่นก็เลยสร้างสะพานชั่วคราว (แต่แข็งแรง) เพื่อให้รถยนต์วิ่งผ่านมาได้ (ปัจจุบันไม่มีแล้ว) สะพานอยู่ใกล้กับตลาดท่าแคอยู่คนละฝั่งคลอง ตอนเช้าทหารญี่ปุ่นใช้เชลยในการสร้างสะพาน ได้ยินเสียงในการใช้แรงคนในการดึงเชือกบันไดนั้น จะให้เสียงให้จังหวะเป็นภาษาญี่ปุ่นว่า “โยสะมาเกิด โยสะมากา”

ตอนนั้นญี่ปุ่นมีเครื่องใช้มากมาย บางครั้งยามก็เผลอไปทำธุระต่าง ๆ ชาวไทยจะไปขโมยข้าวสาร ผ่าห่ม กระทะ เตียงพับได้ ญี่ปุ่นโกรธมาก ถ้ามไปก็ไม่มีการรับจะไปค้นทุกบ้านชาวไทยก็กลัวมาก ที่บ้านมีลูก 5 คน พ่อกลัวว่าญี่ปุ่นจะมาทำร้ายเพราะพี่ชายไปคลุกคลีอยู่กับญี่ปุ่น พ่อกลัวว่าทหารญี่ปุ่นคิดว่าพี่ชายเป็นไส้ศึกให้กับชาวไทย พ่อเลยส่งลูกไปอยู่กับอาผู้หญิงที่บ้านควนคง (บ้านละมุด) ส่งไปช่วยดูแลไปอยู่ 1 เดือนก็กลับ

ตอนนั้นชาวบ้านกลัวกันมาก เพราะญี่ปุ่นไปพบกระทะที่ถูกขโมยไปและจับผู้ชายชื่อน้ำซ้วนจะฝั่งทั้งเป็น โดยขุดหลุมในลานหน้าวัดแล้วให้นายซ้วนลงไปหลุมยื่นหูให้บอก (สารภาพ) นายซ้วนบอกว่าไม่รู้เรื่อง ญี่ปุ่นจับผิดตัว คนที่ไปยื่นหูก็รู้ว่าไม่ใช่ นายซ้วน แต่มีคล้าย ๆ กัน ก็เลยไปเจรจากับญี่ปุ่นให้ปล่อยตัว ญี่ปุ่นก็ปล่อยตัว วิธีทำโทษของญี่ปุ่นคือ ให้นักน้ำสนุ่ แล้วก็ผูกตรึงไว้กับไม้ตากแดด แต่ถ้าชอบใจใครทหารญี่ปุ่นจะให้ผ่าห่ม น้ำตาลกรวด และหม้อสแตนเลส

ญี่ปุ่นตั้งค่ายอยู่ประมาณ 2 ปี ชาวท่าแค ค่อนข้างกลัวญี่ปุ่น เพราะทหารญี่ปุ่นเอาจริงถ้าใครทำผิด

เคยเห็นเฉลยศึกชาวชวาไปเหยียบข้ออ้อยที่เขาทิ้งแล้ว และเฝ้ามองพรวัว(พด)มากิน แสดงว่าหิวมาก ชาวบ้านสงสารก็แอบเอาข้าวเอาน้ำไปให้

ตกกลางคืนไม่กล้าออกไปไหน เพราะญี่ปุ่นเดินลาดตระเวนตอนกลางคืน ถ้าสงสัยบ้านใครก็จะเข้าไปค้น

ทหารญี่ปุ่นใส่ชุดทหารบ้าง ไม่ใส่บ้าง แต่จะใส่เสื้อสีกาก็ ส่วนเฉลยบางคนไม่ใส่เสื้อบางคนกางเกงขาดกระรุ่งกระริง

คำสัมภาษณ์คุณ พ. 9

ตอนที่ญี่ปุ่นขึ้น เรียนอยู่ชั้น ป.1 อายุ 8 ปี เกิดปี พ.ศ. 2480 ปีฉลู ตอนนี้อยู่ที่ ต.ท่าแค

ญี่ปุ่นมาอยู่ที่ท่าแคเมื่อปี พ.ศ. 2487 – 2488 ในการต่อต้านญี่ปุ่น มีกลุ่มชาวไทยรวมตัวก่อกวน ตัดกำลังญี่ปุ่น โดยรวมหัวกันขโมย แต่ญี่ปุ่นก็ส่งสยพยายามตามจับ ถ้าโดนญี่ปุ่นจับได้ก็จับเอามามัดทรมาน ขุดหลุม ร้าดาบ จะฟันคอ จะฝังในวัด การต่อรองต้องให้เจ้าเมืองต่อรอง ก็คือต้องคืนของให้ ญี่ปุ่นจึงจะคืนคนให้ มีประกาศให้เอาของมาไว้ที่ป่าแล้ว ญี่ปุ่นก็คืนคน รับกลับไปไว้ที่บ้านคุณ พ. 9 เห็นแผลพวกที่ถูกญี่ปุ่นลงโทษโดยตีด้วยไม้ที่หลัง กระตุกหัก ต้องนอนตะแคง นอนราบไม่ได้ นอนตะแคงอยู่ 3 คืน

พวกผู้หญิงไม่กล้าผ่านค่ายญี่ปุ่น เพราะญี่ปุ่นและชวาก็ผ่าอาบน้ำ ถ้าจำเป็นต้องผ่านก็ไม่ดูเพราะอาย ไม่เคยได้ยินว่าญี่ปุ่นดูผู้หญิงไทย

ตอนเกิดสงคราม อาหารการกินไม่ลำบาก เพราะอยู่ในเมืองเคยไปซื้อผ้าขาวม้ามาขาย เพราะขาดแคลนบ้าง ข้าวสารขายเป็นตู้รถไฟ บางที่เมืองตรังมาขอตู้รถไฟบรรทุกข้าวสารไปตรังซึ่งจะจ่ายเป็นทองคำ

นายเล้ง ศรีสมวงศ์ รว.คลัง ทหารญี่ปุ่นเอาลายเซ็นไปบี้ม ทำเป็นธนบัตรแล้วเอามาจ่าย ทำให้ธนบัตรไม่เป็นที่เชื่อถือเท่าที่ควรใบละ 1,000 บาท ราคาตามท้องตลาดเป็น 500 บาทบ้าง 550 บ้าง 600 บ้าง พอสงครามเสร็จสิ้นรัฐบาลไทยก็รับคืนคนละ 5 ใบ มากกว่านั้นไม่ได้ ก็จะได้ราคาเต็ม 5,000 บาท

วิธีการทำโทษของทหารญี่ปุ่นมีทั้งให้กินน้ำสนุ่ และมัดมือมัดเท้าตากแดด และจะทำโทษในค่ายทหารญี่ปุ่น

ขณะเกิดสงครามพัทลุงไม่ได้เสียหายเลย เพราะเป็นแค่ทางผ่าน

คำสัมภาษณ์คุณ พ. 3

ไม่ได้กลัวคนญี่ปุ่น เพราะญี่ปุ่นไม่ได้ทำอะไรชาวไทย ไปดูความเป็นอยู่ทางเหนือบนเทือกเขาบรรทัด มันต้องหาผักกิน เลยแกล้งทำแคงบอนให้กิน พวกญี่ปุ่นโกรธ โมโหผมหาว่าผมแกล้ง ผมไม่ได้กลัวมันตี ให้ฟรี ๆ ไม่ได้ขาย ครั้งแรกให้กินเป็นอ้อดิบก็ไม่มีอะไร แต่หนหลังเป็นบอน(เหมาะ) กัน ตอนแรกญี่ปุ่นว่ามันอร่อยดีเลยมาหาไปแคงอีก คั้นปากเปื่อยเลย ญี่ปุ่นนอกจากสร้างถนนกับคอยดูทางรถไฟก็ไม่ได้ทำอะไรอีกเลย พวกญี่ปุ่นขึ้นที่สงขลา ส่วนที่นครขึ้นที่ปากพนังขึ้นรถยนต์ผ่านมาทางรถยนต์กับรถไฟ เคยเห็นรถยนต์ญี่ปุ่นเป็นรถจี๊ป รถทหารไม่มีภาพเพราะสมัยก่อนไม่มีกล้องถ่ายรูป ได้ข่าวว่าชาวไทยถีบน้ำมันลงจากรถไฟหรือขโมยน้ำมันจากญี่ปุ่นแต่ไม่ปรากฏว่าจับได้หรือไม่ ความรู้สึกต่อญี่ปุ่นไม่ได้กลัวกลับแกล้งด้วยซ้ำ

เงินที่ใช้ในช่วงสงครามขั้นต่ำสุดก่อนสงครามนั้น ใช้เหรียญครึ่งสตางค์ 1, 5, 10 สตางค์ มีธนบัตรใบละ 1 บาท ขั้นต่ำสุดซื้อได้ในราคา ครึ่งสตางค์ เช่น ข้าวต้มกับเกลือ ปูน(ใช้กินกับหมาก) พอเสร็จสิ้นสงครามปี พ.ศ.2491 ขั้นต่ำสุดคือ 5 สตางค์ 10 สตางค์ เงินเดือนครู เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2487 ได้ 12 บาท การเงินจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในปี พ.ศ.2500 ขั้นต่ำสุด 25 สตางค์ ปี พ.ศ.2510 50 สตางค์

คำสัมภาษณ์คุณ พ. 8 อายุ 76 ปี อยู่ที่ ถ.ประชาบำรุง ต.คูหาสวรรค์

ตอนญี่ปุ่นขึ้นอายุประมาณ 12-14 ปี เรียนอยู่ชั้น ป.4 ไปพบทหารญี่ปุ่นทำสะพานที่วัดท่าแค เห็นพวกเฉลย พวกญวนและญี่ปุ่นทำสะพาน ถูกบังคับให้ทำ พวกเฉลยมีทั้งใส่เสื้อและไม่ใส่เสื้อ พวกเฉลยถูกทำโทษด้วยการทุบตีหากไม่ทำงาน ทำให้มีเฉลยหนีมาแต่งงานกับชาวไทย ตอนนั้นคนพัทลุงรู้สึกเฉย ๆ กับญี่ปุ่น เพราะไม่ได้ทำร้ายชาวไทย

คำสัมภาษณ์คุณ พ. 16 อยู่ที่ อ.เมือง จ.พัทลุง

ตอนเกิดสงครามอายุ 5 ขวบ ยังแขวนจับปั้งอยู่เลย อยู่ใกล้วัดท่าแค ตอนนั้นญี่ปุ่นมาตั้งฐานทัพในโรงธรรมของวัด รอบเสาชองโรงธรรมมีการตั้งเต็นท์เต็มบริเวณเพื่อป้องกันไม่ให้คนนอกเข้า เพราะทหารญี่ปุ่นมีการเตรียมสิ่งของไว้พร้อม เช่น ปืน

ตอนเช้า ญี่ปุ่นจะชวนพวกเชลยชาวชวาไปทำงานโดยรถ 6 ล้อ แบบจيبแต่สูง ๆ เต็มคันรถ และมีหลายคัน ไปสร้างถนนสายเอเชีย (ยุทธศาสตร์) ตอนกลางวันตั้งแต่สายไปแล้วจะไม่มีใครอยู่มีแค่ยาม 1 คนหรือสองคนคอยเฝ้าดูแลทรัพย์สิน ญี่ปุ่นจะชวนเชลยกลับมาตอนเย็นเวลา 17.30 – 18.00 น. มาถึงก็อาบน้ำในคลองท่าแคทั้งเชลยและญี่ปุ่น ซึ่งญี่ปุ่นใช้คลองนี้ทั้งอาบน้ำและประกอบอาหาร มีประชากรประมาณ 50-100 คน ญี่ปุ่นไม่ค่อยดูแลเชลยเรื่องอาหาร

คำสัมภาษณ์คุณ พ. 17 อยู่ที่ อ.เมือง จ.พัทลุง

ช่วงเกิดสงครามอายุ 14 ปี เรียนอยู่ ม.4 เข้าอบรมยุวชนทหาร ปี 1 ทางโรงเรียนประจำจังหวัดพัทลุงได้นัดให้ยุวชนทหารไปเดินสวนสนามหน้าศาลากลางจังหวัดนครศรีธรรมราช เนื่องในวันฉลองรัฐธรรมนูญ เป็นงานที่มีทุกจังหวัด แต่ตอนเช้าตรู่วันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2584 ได้ยินเสียงเครื่องบิน และมีเครื่องบินเต็มท้องฟ้า ประมาณ 40-50 ลำ บินต่ำ ๆ จนแผ่นดินสะเทือน พร้อมโปรยใบปลิวในช่วงประมาณ 9 โมงเช้า ครูโรงเรียนประจำจังหวัดพัทลุง เรียกประชุมนักเรียน ม.4, ม.5, ม.6 รวมกันได้ประมาณ 150 คน

คำสัมภาษณ์คุณ พ. 20 อายุ 84 ปี อยู่ที่ อ.เมือง จ.พัทลุง

บ้านเดิมอยู่ที่ท่าแค ได้ทราบเรื่องราวว่า ญี่ปุ่นบุกเมื่อเห็นเครื่องบิน และได้ยินข่าวว่าญี่ปุ่นบุกอยู่ที่โรงไฟฟ้ากงหรา ต่อมาคนญี่ปุ่นเกณฑ์คนมาทำถนนเชื่อมมาจากสงขลา กำหนด ผู้ใหญ่บ้านเกณฑ์ชาวไทยที่เป็นผู้ชายไปช่วยทำถนน คนละ 7 วัน และญี่ปุ่นนำพวกต่างชาติ เช่น พวกอินโดนีเซีย คนจีนมาทำถนน เป็นเชลยศึก ซึ่งมีค่ายอยู่ที่วัดท่าแค มาทำถนนทำสะพาน ให้รถขนอาวุธ เสบียงผ่านได้

เวลาที่มีระเบิด ก็หนีลงหลุมหลบภัยและพรางไฟโดยใช้เทียน ข้าวของเครื่องใช้ต้องแบ่งปันกันโดยไปซื้อคุปอง

คำสัมภาษณ์คุณ พ. 6 อายุ 72 ปี อยู่ที่ อ.เมือง จ.พัทลุง

ตอนญี่ปุ่นบุกอายุประมาณ 10 ปี จำความได้บางเรื่อง ตอนนั้นเรียนอยู่ชั้นประถม ช่วงญี่ปุ่นบุกมาที่พัทลุงอาศัยอยู่ที่ควนพร้าว ญี่ปุ่นตั้งค่ายที่ในเมืองพัทลุงอยู่หน้าสถานีรถไฟ ใช้โรงแรมหอฟ้าเป็นค่ายพวกญี่ปุ่นมีการฝึกทหาร ฝึกดาบปลายปืน มีหน้าที่รักษาสถานีรถไฟพัทลุง

พวกญี่ปุ่นแต่งเครื่องแบบทหาร ไม่เคยทำร้ายชาวไทย แต่ความรู้สึกขณะนั้นรู้สึกเกลียดญี่ปุ่น ไม่ได้
อพยพไปไหนเพราะควนพร้าวอยู่ห่างจากตัวเมือง

คำสัมภาษณ์คุณ พ. 32

อายุ 75 ปี จบการศึกษามัธยม ตอนเกิดเหตุการณ์ตอนที่ทหารญี่ปุ่นขึ้นมาอยู่ที่พัทลุงอายุ
ประมาณ 10 กว่าขวบ อยู่ชั้นมัธยม ได้ยินข่าวทหารญี่ปุ่นขึ้นก่อนในวันที่ 4 ธันวาคม 2484 เกิดพายุทั้ง
ลมทั้งฝน ต้นไม้ล้มระเนระนาด หลังจากนั้นทหารญี่ปุ่นขึ้นที่สงขลา มีสายลับของญี่ปุ่นเปิดร้านถ่ายรูป
ก่อนสงคราม พอทหารญี่ปุ่นขึ้นก็แต่งชุดพันเอก ตอนอยู่สงขลาไปทะเลทุกวัน ไปวัดความลึกน้ำเพื่อ
มาจดเป็นหลักฐานเพื่อให้เรือเข้ามาได้ ทำอยู่นานเป็นปี ไม่มีใครสงสัยเลย

ทางพัทลุงก็ตกใจกันพอทราบข่าวว่าทหารญี่ปุ่นบุกสงขลา พวกนักเรียนเวลาเครื่องบิน
ทิ้งระเบิดก็เข้าไปหลบในโบสถ์ โรงเรียนสั่งปิดหมดทุกระดับ เด็กไม่ต้องสอบผ่านหมดทุกระดับ ในเมือง
ข้าหลวงเตรียมการสร้างหลุมหลบภัยตามบ้านต่าง ๆ และห้ามเปิดไฟกลางคืน 4 โมงเย็นให้หุงข้าว
ให้เรียบร้อย ห้ามออกนอกบ้าน เคยเจอทหารญี่ปุ่นเพราะทหารญี่ปุ่นไปตรวจบ่อน้ำ

ทหารญี่ปุ่นมาตั้งกองที่บ่อเป๊ะ หลังสถานีที่ดินโพธิ์ต้นใหญ่ ประมาณ 100 กว่าคน
ส่วนของไทย กองพัน 42 ตั้งที่วัดโดหอม เพราะไทยกับญี่ปุ่นทำสัญญาว่ามรบน

ผมเป็นยุวชนทหาร พอหลังเลิกเรียนไปที่สถานีตำรวจไปเบิกปืนฝึกหัดแทง ยิง ร้อยโทบุญ
เป็นคนฝึก ฝึกทุกวัน นักเรียนทั้งจังหวัดเป็นยุวชนทั้งหมด ฝึกในระหว่างสงครามโดยเปลี่ยนจาก
ลูกเสือเป็นยุวชนทหาร ฝึกไว้ช่วยประเทศชาติ

การผ่านของทหารญี่ปุ่นผ่าน 2 ทางคือ ทางรถไฟ และญี่ปุ่นมาสร้างถนนยุทธศาสตร์คือ
ถนนเอเชียในปัจจุบัน มีการเกณฑ์แรงงานเชลยศึกจากอินโดนีเซีย ซึ่งจะขนทหารไปทางตรงเพื่อได้
อังกฤษจากทางนั้น

ชาวไทยไปขโมยน้ำมันจากทหารญี่ปุ่นโดยการตีปลงคลอง พอรถไฟไปแล้วจึงค่อยไปงม
ขึ้นมาใหม่ เขาไปขาย ชาวไทยตั้งเป็นกองโจร ขโมยรถจักรยานในค่ายทหาร

ยุวชนเกลียดแต่ไม่ได้กลัวทหารญี่ปุ่น ช่วงสงครามขาดแคลนเสื้อผ้า ส่วนยาใช้ยาพื้นบ้าน

ชาวบ้านค้าขายผลไม้ โดยเฉพาะกล้วย ญี่ปุ่นชอบมาก ได้ยินว่าญี่ปุ่นเอาพลูไปมัดกับหมู
เพราะเข้าใจว่าเป็นชะพลู (พัทลุงมีของดี คือ น้ำตาลบ้านแร่ พลูท่าแค ปลาลำปำ) ไม่มีโรงพยาบาลมี
แต่สุขศาลา มีขุนบรรเทาฯ คอยดูแลรักษา

ทางนายกฯ ข้าหลวง สั่งทำปืนไม้ (ไม้ยาง) ให้ฝึกแต่ผู้ชาย ฝึกกันทุกบ้าน

เจ้าหน้าที่หาว่าผมเป็นญวน ต้องเอาทะเลเบียนบ้านไปยื่นยัน ต้องพาข้าราชการ 1 คน
พยาน 1 คน กำนัน 1 คน

คนในท่าแคมีไม่กี่หลังคาเรือนไม่ต้องแฉ่งเกิดไม่ต้องแฉ่งตาย ไม่มีบ้านเลขที่ เพิ่งมาสำรวจ
สำมะโนประชากรเมื่อปี 2500 สภาพบ้านเป็นแบบโบราณ ถ้ามีฐานจะมุงกระเบื้องดิน แต่ถ้าธรรมดา
ก็มุงจาก หลังสงครามเล็กจึงมีกระเบื้องปูน

คนญี่ปุ่นไม่กินเครื่องในหมู ซื้อมาทั้งตัวแต่กินเฉพาะเนื้อแดง ชาวไทยเลยไปเอา
แต่ชาวบ้านไม่ค่อยชอบเพราะฆ่าสัตว์ในวัด แต่นั่นเป็นมูลเหตุให้คนฆ่าสัตว์และเล่นการพนัน

เสื้อผ้าขาดแคลนมาก ชาวไร่เริ่มขาดแคลน แต่รัฐบาลส่งเสริมให้ปลูกมันสำปะหลัง
และให้คนกินข้าวผสมกับมัน เพื่อเป็นการประหยัดข้าวไว้เพราะไม่รู้ว่าจะสงครามจะเสร็จสิ้นเมื่อไร

การทำสะพานนั้นมีการปักเสาเรียงกันในคลอง ใช้ไม้หน้า 8 คืบเสาร้อยตะปู (น๊อต) แล้ว
เอาไม้มาพาด แล้วมีราวทำด้วยไม้ 4 ปี ผุหมดเพราะไม้ไม่ดี ญี่ปุ่นได้ไม้อะไรเอาหมด ในการปักเสานั้น
ญี่ปุ่นใช้เสาท่อนซุงที่เป็นไม้เนื้อแข็งโดยเอาด้านปลายเรียวยาว ปักลงไปเป็นเสาเข็ม โดยใช้วิธีการโยก
ลงไป แล้วร้องบอกจังหวะกัน คือ

โยสะมาเกิด โยสะมากา ฮิดซา แล้วปล่อยลง

พอญี่ปุ่นไปแล้ว ก็เกิดโรคท้องเสียทั้งหมู่บ้าน มีการกล่าวกันว่าเกิดจากทหารญี่ปุ่นวางยา
โดยปล่อยเชื้ออหิวาต์ลงสู่แหล่งน้ำ มีคนตายด้วย(ถ่ายเป็นเลือดคล้าย ๆ โรคบิด)

ประมาณ 1 เดือนก็หายหมดทุกคน ตอนนั้นยังไม่มีโรงพยาบาลใช้แต่ยาสมุนไพร ชาวบ้าน
เรียกว่า ใช้บิดมวน นอกจากนี้ก็มีโรคหิด และตัวเดิน(คล้ายไร อยู่ตามเสื้อผ้าฝ้ายและผ้าสกปรก) ญี่ปุ่น
พามาพร้อมกับชาว

ตอนสงครามเสร็จสิ้นก็ขโมยผ้าเต็นท์จากญี่ปุ่น ส่วนชาวชวาที่เป็นเชลยศึกนั้นเหลือไม่กี่คน
เพราะได้เจ็บป่วยล้มตายไปเป็นจำนวนมาก และในที่สุดพอญี่ปุ่นแพ้สงครามก็ได้ทิ้งเชลยศึกชาวชวา
ไปเลย

คำสัมภาษณ์คุณ พ. 4 อดีตผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 7 ต.บางมะพร้าว อายุ 69 ปี

ได้ยินข่าวสงครามว่า ญี่ปุ่นขึ้นที่สงขลา หลังจากนั้นก็มาถึงเมืองพัทลุงไม่นาน ญี่ปุ่นมา
ทำถนนยุทธศาสตร์ โดยเอาเชลยมาจากชวา มีชาวไทยไปรับจ้างทำด้วย ในความรู้สึกกลัวทหารญี่ปุ่น
ทางการสั่งให้ทำหลุมหลบภัย แต่ปัจจุบันหายไหมดแล้ว เพราะขุดดินลงไปเฉย ๆ ไม่ได้ก่อปูน ญี่ปุ่น
มาอยู่ที่รถไฟ ขณะนั้นยังไม่เจริญถนนหนทางก็ไม่มี มาตลาดก็ต้องเดินมา ช่วงสงครามของแพงมาก
แต่อาหารการกินยังพอหาได้

ไม่ได้ทราบข่าวว่าทหารญี่ปุ่นมาทำร้ายคนหรือทรมานคน

พวกจีนในตลาดอพยพไปอยู่ตามชนบท แต่ไม่ทั้งหมด ไปเฉพาะผู้หญิงกับเด็กพวกเชลย
ชาวชวาหนีไปหลายคน แต่ฝรั่งไม่กล้าหนี เพราะมองเห็นชัดเจนว่าไม่ใช่ชาวไทย ส่วนเชลยชวาก็มีคน
พาไปเลี้ยงดูด้วย คนไทยมีมนุษยธรรม มาอยู่เมืองไทยมีครอบครัวกลายเป็นชาวไทยไปแล้ว

คำสัมภาษณ์คุณ พ. 12

อายุ 85 ปี มีลูก 14 คน การศึกษา ป.4 ตอนที่ญี่ปุ่นบุกเมืองไทย อายุประมาณ 23 ปี เกิด พ.ศ. 2461 ทำอาชีพอยู่ร้านทำขนมของพี่ชาย ด้านหลังเป็นสระบัว ตอนที่รถไฟญี่ปุ่นมา ต้องออกไปทุกคืน รถไฟบรรทุกน้ำมันเบนซินจะรั่ว ซึ่งเป็นน้ำมันที่ขาดแคลนในสมัยนั้น เด็ก ๆ จะเอาทางกล้วยไปรอง ผมเองก็เป็นห่วงไปรอง 2-3 คืนก็ได้ 1 ปีบ ราคาปีบละ 100-200 บาท

สำนักงานของญี่ปุ่นอยู่ที่ทุ่งสง รถไฟจะมาจอดที่สถานีพัทลุง ครั้งหนึ่งประมาณ 1 ชั่วโมง จอดพักหัวรถจักร จะดับฟืนดับน้ำ ขบวนยาวมาก มีเป็นตู้ ต.ย. บ้าง ข.ต. (เรียกว่ารถข้างต่ำ) บรรทุกดินไม่มีหลังคา รถ ต.ญ. คือรถตู้ใหญ่มีหลังคา จะมาพ่วงกัน อาวุธจะอยู่ใน ต.ญ. ซึ่งไม่ค่อยเห็น แต่ทหารจะเฝ้าทุก ๆ ต.ญ. เหน็บปืน ส่วนใหญ่จะผ่านกลางคืน มีตำรวจรถไฟแต่งเครื่องแบบคอยเอาไฟฉายส่องไปที่ขบวนรถไฟ ทหารญี่ปุ่นจะจับขึ้นรถหากว่าไปเอาน้ำมันของมันบางคนใช้เชือกเส้นใหญ่ ๆ ไปคล้องถึงน้ำมันไปผูกกับร้านฟืนของรถไฟ ซึ่งทำเป็นห้างร้านขึ้นไป พอรถวิ่งถึงน้ำมันก็จะหล่นลงมา ก็จะมีการติดสินบน พชร. จะจ้างให้ พชร. ออกรถแรง ๆ แล้วก็เบรก แล้วก็ออกตัวแรง ๆ อีก ทำแบบนี้หลาย ๆ ครั้ง น้ำมันก็จะหล่น บางคนก็กระโดดเก่ง ๆ ก็จะไปถีบบนรถไฟ ตอนนั้นถ้าเส้นสายไม่ดีญี่ปุ่นจับพาพันไปทุ่งสง ไปทำโทษโดยการกินน้ำสบู่ (มีคนเล่ามา)

ทหารญี่ปุ่นตั้งกองที่บ้านคุณหลวงศาลา ซึ่งยึดเอาไว้ด้วยกันเป็นกองร้อย อยู่จนเสร็จสงครามจะคอยออกตรวจกลางคืนและคอยดูแลรถไฟที่บรรทุกสิ่งของมาด้วย

ทราบว่าญี่ปุ่นขึ้นเกิดสงครามและมีการสู้รบล้มตายเป็นจำนวนมาก ทหารที่เข้ามาพัทลุง จะเดินทางมาจากปีนัง ซึ่งเดินทางมาหลังจากสู้รบที่สงขลาแค่วันเดียว ยึดรถไฟของไทยมาใช้ ในพัทลุงมายึดรถยนต์ของคุณจำเนียร 1 คัน 6 ล้อ

ทหารญี่ปุ่นเดินทางผ่านพัทลุงทุกคืนนานนับปี มีคำสั่งให้ประชาชนปิดไฟและอยู่ในบ้าน ประมาณ 2-3 ทุ่ม พวกผู้หญิงเตรียมการลี้ภัยตอนที่ทหารญี่ปุ่นทิ้งลูกระเบิด ก็มีการหนีไปตามยถากรรมในครอบครัวหนีไปอยู่ที่คลองเรือ อยู่ใกล้ ๆ กับบางกอกใต้ ตอนที่ทหารญี่ปุ่นขึ้น 2-3 วัน แล้วก็กลับมาเวลาอพยพเอาของกินและเงินทอง ส่วนผมไป ๆ มา ๆ ใฝ่บ้าน เดินทางโดยทางเรือ ข้าง ๆ สถานีมีการชุดหลุมหลบภัย ไม่ได้ลึกมากอยู่ได้ 9-10 คน ชาวบ้านช่วยกันชุด พอหิวมาบางคนก็วิ่งลงหลุมบางคนก็วิ่งออกนอกบ้าน ที่พัทลุงมีการทิ้งระเบิดที่ปากคลองถูกยิงด้วยเสียชีวิตไป 2 คน เป็นปลัดอำเภอ 1 คน เป็นเครื่องบินฝ่ายสัมพันธมิตร เป็นสีทหาร

เรียนอยู่ชั้น ป.1 ที่โรงเรียนประชาบาล 1 ต.ท่าแค โรงเรียนอยู่ในวัด ฐานทัพก็อยู่ในวัด มีอาคาร 3 หลัง ญี่ปุ่นอยู่โรงเรียนในวัด ตั้งเครื่องมือก่อสร้างทั้งหมด และซึ่งลวดหนามหลังเดียว ปลูกโรงอาหารสำหรับไว้เสียบึง ปลูกโรงครัวไว้ใกล้คลอง

ญี่ปุ่นนำเชลยมาสร้างถนนหน้าวัด ถนนสายยุทธศาสตร์ (เอเซีย) มาทำทุกวัน วิธีทำโทษ ถ้าหยุดไม่ทำงานจะขว้างด้วยก้อนหิน เชลยตายเพราะอดอาหารเยอะ เสื้อผ้าก็ไม่ค่อยมีใส่ อาหารให้

กินน้อยมาก เกลยผอมมาก เป็นอยู่ในช่วงปลายสงครามแล้ว อาหารที่เอามาปรุงซื้อมาจากตลาด พัทลุง ท่าแค บ้าง ใช้รถยนต์ในการบรรทุกคนไปทำสะพาน

ทหารญี่ปุ่นมีดาบทุกคน แต่พวกคุมงานไม่ใช่ญี่ปุ่นก็มี แต่เป็นพวกแขกดำ พวกชวาก็มี พวกนี้ไม่ต้องทำงานอยู่ในโรงครัว แต่พวกที่ต้องใช้แรงจริง ๆ จะเป็นชาวชวาอายุรุ่นหนุ่ม ๆ

ถ้าเซลยหนักแล้วโดนจับได้ จะโดนทำโทษหนัก แต่ถ้าหนีรอดไปได้ทุกบ้านจะให้ความช่วยเหลือ ไม่มีการรังเกียจ ตอนแรกจะฟันฟู่ร่างกาย แล้วจึงให้ช่วยงานบ้าน ทำนา แล้วสอนภาษาไทย เรียกพ่อแม่ทุกบ้าน

คนท่าแคกลัวญี่ปุ่น เพราะญี่ปุ่นทำรุนแรง ถ้าพบว่าขโมยของ เช่น น้ำมัน เพราะหายาก นอกจากนี้ ยังขโมยเครื่องมือเครื่องใช้ กระทะใบบัว ยางรถยนต์ เอาไปขาย ขโมยลงน้ำ

คำให้สัมภาษณ์ แบบเจาะลึกชาวอินโดนีเซีย ที่ยังมีชีวิตอยู่

คำสัมภาษณ์คุณ พ. 46

ตอนแต่งงานอายุ 19 ปี แต่งงานกันมา 77 ปี มีลูก 3 คน แต่งงานบ้านข้างแหลมดินพันคลองขุด คุณ พ. 46 มาอยู่กับน้อง มาอยู่ที่บ้านสวน มาอยู่ 16 ปียังไม่ได้แต่งงาน มาช่วยป่าทำงาน ตอนที่มาอยู่คุณ พ. 36 มาทำงานอยู่กับป่าของคุณ พ.46 ตอนพบคุณ พ. 36 อายุ 19 ปี พบกันที่บ้าน ตอนรู้จักเขาให้แต่งงานกัน ตอนนั้นคุณ พ. 36 ยังพูดภาษาไทยไม่ได้ บางคำก็ฟังรู้เรื่อง บางคำก็ฟังไม่รู้เรื่อง ไม่ได้ชอบกันแต่ผู้ใหญ่บอกให้แต่งงานก็แต่งงาน นำมาให้อยู่กับป่า ขอตายเมืองไทย ตอนที่เลิกสงคราม เขาให้กลับ ตอนนั้นแต่งงานแล้ว คุณ พ. 36 ไม่กลับ และเล่าให้ฟังว่า ตอนมาเรือญี่ปุ่นพามา พามาขึ้นบกที่สงขลา พามาทำถนนเอเชีย ท่าแค มามีเมียเป็นชาวไทยหลายคนที่ทำแคก็ 1 คน

คุณ พ. 36 เล่าให้ฟังว่า โดนทหารญี่ปุ่นทารุนคือ ไม่ให้กินข้าว ฉีดยา ต้องพยายามขึ้นกินเวลาเขาให้กินคนละพรก

เรือบินช่วงสงครามเยอะมาก เหมือนนางแอนกลับรัง ทิ้งลูกระเบิดลงในทะเล มีทหารหลุดมา 2 หน่วย อยู่สทิงพระ ทหารมาขึ้นแถวนั้นสนุกมาก พวกที่มีเมียเขาให้สมัครไปช่วยทำสงคราม (เดินทางมาจากอินโดนีเซียนั้นเขาจ้างมา ไม่มีตั้งค้ให้เขาหลอกมาทำงาน) มีเพื่อนเหลืออีก 1 คน ชื่อมาด อยู่ที่ท่าแค มีเมียบ้านอยู่ท่าแค เมียของมาดชื่อลอย ยังมีชีวิตอยู่

เวลาทำงานก็ใส่เสื้อผ้า มีเสื้อผ้าอยู่ชุดเดียว มาทำถนนเอเชียได้ไม่กี่วัน แหนหนีออกมา มีชาวไทยเอาไปไว้ที่วัดควนพร้าว ญาติคุณ พ. 46 ไปเห็นเลยชวนมาอยู่ที่บ้าน ชวนมาทำนา เลยได้พบรักกันที่นี่ไม่ได้หัดพูดภาษาไทยอินโดนีเซียเลย แต่คุณ พ. 36 เองก็พูดภาษาไทยไม่ชัด ไม่อยากกลับไปอินโดนีเซีย อยากตายเมืองไทย

ตอนเด็ก ๆ ก็อยู่ที่สทิงพระตลอด ไม่เคยเห็นญี่ปุ่น เพราะญี่ปุ่นไปขึ้นที่สงขลาทั้งหมดยัง ตอนเด็ก ๆ อยู่เลย ยังเห็นไกล ๆ ที่ตำบลดีหลวง ที่สทิงพระชีวิตไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลง โรงเรียนหยุดสอน ตอนนั้นอายุ 12 ปี ที่บ้านทำนา ที่สทิงพระระเบิดไม่ลงมันดับ ระเบิดเป็นท่อนขนาดเท่าโพละเดือนอ้ายเดือนยี่คลื่นซัดกลับเข้าฝั่ง ชายเลเป็นทราย บอกให้พวกทหารมาจุดระเบิดตั้งสะพาน

คุณ พ. 36 มีชื่ออินโดนีเซีย มีคนจ้างมาทำงานมากันเป็นแสน ๆ ให้เงินมาจากอินโดนีเซีย 500 เยน มาขึ้นเรือ เรือ 2 ชั้น 3 ชั้น เดินทางมา 40 วันถึงสิงคโปร์ ขึ้นรถไฟมาถึงพัทลุง อายุประมาณ 16-17 ปี ก่อนที่จะรับจ้างมาเมืองไทย เล่นว้าวที่สนามบิน ไม่ได้ทำงานเที่ยวเก่งเล่นว้าว เขาชวนให้มาทำงานเลยมา ไม่รู้ว่าจะไปไหนแต่ก็มากับเขา เพราะเขาบอกว่าจะมาเที่ยวก็อยากเที่ยว ตอนนั้นมาประกอบอาชีพขายกล้วยเดี่ยว มีภรรยาชื่อคุณ พ. 46 มีลูก 3 คน ใช้นามสกุลของป่าเล็กหมด นับถือศาสนาพุทธตั้งแต่อยู่อินโดนีเซีย ไปเล่นว้าวที่สนามบิน ตอนนั้นอยู่กับหลายคนก็มากันหมด เวลาตกลงว่าจะมากับเขาแล้ว มีการเรียกรวมพล พอตกลงเสร็จก็เลยไม่ได้บอกพ่อแม่ พาลงเรือไปเลย

ถึงเมืองไทย ถูกจับมาอยู่ที่ค่ายท่าแค ชีวิตในค่ายต้องทำงาน หัวเช้าออกไปทำงาน 6 โมงเช้า ลงมือทำงาน กินข้าวเท่าพวก กิน 3 มื้อ กินเสร็จก็พาไปทำถนน เวลาแดดเบรียง ๆ ก็ต้องทำไม่ให้หยุด ใช้จอบขุดพลาจขนพลาจ ใช้ผ้าโพกหัวไม่มีหมวกใส่เสื้อธรรมดา ฎีปูนให้เสื้อผ้าเพราะไม่ได้เอามาเลย ไม่มีติดตัวมีแค่เสื้อตัวกางเกงตัว เวลาใส่เสื้อก็หุงผ้าถุง (ชาวไทยเอามาให้) ทำจนถึงตอนเที่ยง เขาหุงข้าว 2 กระสอบป่าน กับข้าวที่กินคือ แกงผักบุ้งใส่กับข้าว (ราดใส่แกง) พวกฎีปูนทหารทำงาน จนถึงตี 5 (5 โมงเย็น) ก็เลิกเดินกลับค่าย อาบน้ำที่คลองท่าแค ค่ายอยู่ที่วัดท่าแค นอนตามพื้นลาน มีมุ้งนิดหน่อยให้ฎีปูนนอน ยุงขบ นอนก็เบียดกัน หลังจาก 6 โมงเย็นก็อาบน้ำและกินข้าว อาบน้ำ ไม่มีสบู่ไม่มีไฟ ใช้ได้ ฎีปูนให้ ชาวบ้านให้ ชาวบ้านท่าแคให้กล้วยที่ละสองสามเซ่ง มีคนที่แอบหนีออกจากค่าย คุณ พ. 36 หนีกลางคืน ก็ชักชวนพรรคพวก 9-10 คนหนีเข้าป่า ไม่มีคนช่วยมาอนในไร่ 9-10 คน ไม่รู้จักทางฎีปูนไม่ตาม ตอนเช้าก็เดินกันเรื่อย ๆ พุดกันไม่เข้าใจ ชาวบ้านก็ไม่กลัวเดินอยู่ 9-10 วัน กินหัวมันดิบในไร่ มาโผล่ที่สบรวกที่เขาพับผ้า นอนที่นั่นพอสว่างก็เดินกลับพัทลุง พอถึงพัทลุงก็ค้าก็มาหลบที่หัวพานพัทลุง มาเจอชาวไทยมาล้างปลาตอนนั้นเหลืออยู่คนเดียว แยกย้ายกันไปหมด ชาวไทยพามาไว้ในวัดควนพร้าวมีพระภิกษุรับไว้ พามาฝากไว้เดือนกว่าโกนหัวด้วย ห่มจีวรด้วย แต่ไม่ได้บวช เป็นการแต่งกายหลอกตาฎีปูนมาจับ กันถูกจับได้ ไม่ได้ออกบิณฑบาตหัวปีนโตให้พระ อยู่กับพระมา 10 เดือน มีคนมาดูมากมายให้ตั้งค้เพราะว่าเขาสงสาร

ญาติคุณ พ. 46 ชวนมาอยู่ด้วยตอนนั้นลึกแล้ว เลิกสงครามแล้ว ไปอยู่ที่บ้านแกได้ 3 คืน มาแต่งงานกับป่าเล็ก ตอนนี้อยู่บ้านแว ตำบลหวนโพธิ์ มาอยู่บ้านสวน พ.ศ. 2512 อยู่บ้านหลังนี้ ตั้งแต่ พ.ศ. 2512 ตอนอยู่ค่าย ถ้าคนไหนชี้เกียจฎีปูนก็จะทุบตีด้วยไม้กระบองใหญ่ ๆ ถ้าทำไม่รอดก็จำเป็นต้องทำ ทำตลอดตั้งแต่หัดใหญ่ เป็นไข้ก็ไม่ได้ ถ้าไข้ก็ต้องกินยา แต่ไม่พาไปโรงพยาบาล ถ้าคนไหนไม่สบายไม่รอดก็ฝัง 2-3 วัน ไม่หายก็จะฉีดยาให้ตาย 300-400 คน จับโยนลงในทะเล เขาจะมีการตรวจร่างกาย ฉีดยาให้ร่างกายแข็งแรงวันละ 3 ครั้ง ให้มีแรงทำงาน

ตอนเข้าตี 10 ตอนเที่ยง ตอนเย็น 2 เข็ม (ตี 3) ฉีดที่แขน คอ ที่ขา ที่หน้าสะโพก ไม่เจ็บไม่ฉีดไม่ได้ ฉีดแล้วรู้สึกสดชื่นแข็งแรง ตอนใกล้เที่ยงก็เหนื่อยก็ฉีดอีก คนเยอะแยะมีทหารฎีปูนมาฉีด เข้าคิวเดินกันไปฉีด ฉีดจนเจ็บไปหมด คุณ พ. 36 ไม่โดนตีเลยที่เห็นฎีปูนนอกจากฉีดยาตายแล้ว คนดีก็ทุบไม่มีฆ่าให้เห็นตาตา ใช้ไม้กระบอง ในความคิดของฎีปูนคนกลุ่มนี้คือเชลย ถ้าหากหนีจะลงโทษด้วยการทุบ อยู่กองทัพไม่ถึงปีประมาณ 2-3 เดือนก็หนีได้ รวมเวลาที่เดินทางและใช้ชีวิตช่วงเชลยศึกคือ สิงคโปร์ 1 เดือน สงขลา 1 เดือน ท่าแค 2-3 เดือน

คำสัมภาษณ์คุณ พ. 44

สามี เป็นชาวอินโดนีเซีย ใช้นามสกุลตัวเองเพราะพ่อแม่ไม่มีลูกชาย แต่ลูกทั้งหมดยกเว้นลูกสุดท้อง (ผู้ชาย) ใช้นามสกุลเดียวกันหมด ย่าลอย อายุ 60 ปี มีลูก 8 คน พ่อเดี่ยว ลูกคนโตอายุ 40

กว่า คนสุดท้ายอายุ 24 ปี อยู่กรุงเทพฯ 3 คน หาดใหญ่ 1 คน พังงา 1 คน ตรัง 2 คน บ้านสามมี 1 คน คนหาดใหญ่มีส่วนยางตัดยางอยู่

ลุงมาอยู่บ้านครุวรรณ อักษรพันธ์ ไปอยู่จนทั่วสุดท้ายจึงมาอยู่ที่นี้ คนบ้านนี้เป็นคนไปขอ ปล่อยให้มาแต่งงาน ตอนอายุ 15 ปี ลุงอายุ 30 กว่า มาเสียชีวิตตอนปี 2532 ตอนแต่งงานพูดไทยยังไม่ค่อยได้ ฟังได้บางคำ ป้าเคยเห็นหน้าบ้างตอนเดินไปตลาด ต้องเดินทางผ่านบ้านนี้เจอลุงมาตรงทำงาน เลี้ยงวัว ทำนาในบ้านนี้ ผู้ใหญ่เลยขอให้แล้วไปอยู่บ้านที่ข้างหนองคล้า หมู่ 13 พอแกเสียก็มาเลี้ยงยา ของลูก ๆ (ก็คือพ่อแม่บุญธรรมของลุง) เรียกย่าเรียกป้า ก็นับว่าเป็นลูกสะใภ้ อายุ 70 กว่าปี

ลุงมาไทยตอนอายุ 11 ปี ไปวัดปลาอยู่แล้วเขาจับมาเขาบอกว่าจ้างให้มาทำงาน พออยู่ไป ก็ไม่ให้เบียด พออยู่สักพักก็หนีออกไปไม่ทราบอยู่เมืองใด อยู่ตรงทำถนนปัจจุบันนี้ไม่ทราบว่าไปอยู่ที่ไหน เพราะพอเสียแกตายก็ไปอยู่ที่อื่น แกมาชวนตอนที่ปล่อยให้ลุงคนที่ 4 เขามาบอกว่า “น้องกลับบ้าน” ลุงมาตรงบอกไม่กลับ ใครกลับก็กลับไปเถอะแกห่วงลูกห่วงเมีย ตอนนั้นลุงพูด ภาษาไทยได้มากแล้ว แต่ยังมีบางคำที่ยังฟังไม่ได้

จากอินโดนีเซียขึ้นเรืออยู่ใต้ท้องเรือเมามาก คนอินโดนีเซียก็รู้จักคุณ พ.36 ที่ตำนาน 2 คน มีอาชีพขายน้ำแข็งยังมีชีวิตอยู่ ไปถามที่ศาลาใต้ต้นประดู่ มีป้อมตำรวจอยู่ แกงอยู่นานว่าเขาพามาที่ ไทน์ พามาที่ต้นโดนที่หนึ่ง มีพ่อบุญธรรมด้วยแต่เสียชีวิตแล้ว ตอนที่ญี่ปุ่นพามาที่นั่นสร้างขนาให้อยู่ตาม ริมถนน บางวันก็ได้กินข้าวบางวันก็ไม่ได้กิน ก็เลยต้องไปจับปูแล้วก็ซื้อข้าวสารกิน ปลุกข้าวให้อยู่ ตอนหนี 4-6 คนรวมคุณ พ.36 ด้วย ที่หนีมา 30 กว่าคน ที่ชายคลอง 1 คน แต่ตอนนี้เสียแล้ว เมียก็เสีย แล้วเหลือแต่ลูกชื่อสมาน (หมาน) ลูกไม่รู้ชื่ออะไรแต่เค้าเรียกกันว่าไซ้ เมียขายสะตออยู่ที่หน้าตลาด

ตอนมาอยู่หลายเดือน แล้วก็หนีออกมาไปอยู่ที่ต้นโดน ไปอยู่ทั่วตามบ้านต่าง ๆ ในที่สุดไปอยู่บ้านครุวรรณ เมียครุวรรณบอกว่าให้มาอยู่ก็เลยมา พวกพี่น้อง (หมายถึงลูกครุวรรณ) รักแกทุกคน คนอื่นจะแต่ต้องไม่ได้ แกรักมากเวลาน้องไปเรียนที่กรุงเทพฯ แกก็จะฝ่ามะม่วงหิมพานต์ ไปให้เป็นพัน ส่งไปให้น้อง แกรักน้องทุกคน ตอนที่แกตายนำสงสารน้อง ๆ ทำศพเองเรียบร้อย แกนับถือศาสนาพุทธตอนที่มาแรก ๆ ไม่ยอมกินหมู ก็เลยมีคนจับมัดให้กินปากพองหมด แบบปาก เป็นแผลขาว ๆ

แกเคยไปเจอเด็กที่ไปขอน้ำแข็งกินที่งานศพแล้วโดนเจ้าภาพด่าว่า แกร้องไห้แล้วตั้งว่า ถึงเวลาแกตายให้เลี้ยงเด็กสักมือ เด็กที่โรงเรียน พอแกตายจริง ๆ พวกลูก ๆ ก็ทำอาหารเลี้ยงเด็กพร้อม ทั้งแจกเงินคนละ 3 บาท เด็ก 360 คน ลูก ๆ บอกว่าพ่อสั่งเอาไว้ก็ต้องทำให้

เวลาทำร้ายร่างกายที่ทุบตี บางคนขาหัก แขนหัก บางคนเป็นเด็กที่ทำงานไม่ไหว บางคน อายุเพียง 11 ปี ยังทำอะไรไม่ได้ แกเองเคยโดนตี 2 ครั้ง ที่หลังเป็นแผลเป็น กับคุณ พ.36 แกเรียกน้อง แกขายกล้วยเตี้ยเวลาใครไปก็ฝากกล้วยเตี้ยมาให้ ที่ตำนานก็เรียกน้อง ไม่มีรูปถ่ายเหลืออยู่เลย รูปใหญ่ที่ตั้งหน้าศพรูปบัตรประชาชนลูกพาไปกรุงเทพฯ ก็ทำลาย รูปที่พบล่าสุดเป็นรูปที่พบที่จังหวัด

ตรัง เป็นรูป 2 นิ้ว กำลังพาไปอัด ตอนแต่งงานก็ไม่ได้ถ่ายเอาไว้ สิ้นสุดตอนแต่งงาน 3,000 บาท ทำงานมาจากยะลาตั้งค์อีก 2,000 เป็นค่าจัดงาน 3,000 บาท เป็นเงินหัวขันหมาก 5,000 บาท

วิธีการหนีจากค่ายญี่ปุ่นก็คือ เวลาทำถนนเสร็จแล้วแกก็บอกเค้าว่าจะไปเที่ยวตลาดเสร็จแล้วแกก็ไม่กลับไปอีกเลย เสื้อผ้าแกมีชุดเดียว อีกชุดหนึ่งแกทิ้งไว้ที่ค่ายหมดเลย แกบอกกว่าที่แกไม่เอาออกมา เพราะถ้าเอามาก็ถูกตีอีกในค่ายโหดมาก แกบอกกว่าถ้าอยู่ในค่ายต้องตาย เพราะเวลาทหารญี่ปุ่นตีเพื่อนแกก็เข้าไปช่วยก็เลยโดนตีด้วย แกทนไม่ได้เลยหนีออกมา เวลาไม่สบายเค้าก็พาไปหาหมอ แต่ก็กินยาทั่วไป เค้าไม่สามารถรับรองได้ว่าจะหายหรือไม่หายแต่พอเสร็จแล้วก็ทำงานต่อ

ตื่นเช้ามาก็ทำงาน ตากแดดเบรียง ๆ แต่พอหนีออกมาพบพ่อที่ต้นโดนอยู่ 4 ปี อยู่กับยายพร้อม 2-3 ปี ยายเลียม 2-3 ปี ช่วยทำนา ไปอยู่สตูล 9 ปีกับหมวดวัฒนา พอกลับมาอยู่ที่นี้เขาเล่าว่าแกเหนื่อยมาก เพราะอยู่ที่สตูลไปทำสวน 100 ไร่ ตอนที่ได้ข่าวว่าน้ำชายป่าลอยตาย แกให้หมดเลย แต่กว่าแกไม่เอา กว่าเอาได้ยังไงเพราะแกไม่ได้สร้างเอง ที่สตูลให้เอาเลย ยกให้น้องเราก็คือเอาไม่ได้เพราะมีแต่ผู้หญิงกับเด็กเล็กๆ นำสงสาร ทำงานหนัก

ตอนนั้นแกไปขอพี่สาว แต่งงานกับพี่สาวเรียบร้อยแล้ว ตอนกลางคืนก็แกลิ่งทำเป็นบ้า เขาก็พาไปรักษาที่แหลมโดนด พี่สาวก็เลยไปได้สามีทางนั้น ทางนี้ก็เลยให้น้องสาวแทน พอไม่เอา ก็หนีไปอยู่ที่ตรังที่บ้านพี่ แกจ้างเค้าให้ตามไปจ้าง 300 บาท บอกว่าแม่เจ็บหนัก ก็เลยกลับบ้านแต่พอกลับมาก็โดนโกหก คนที่ไปตามก็บอกว่าไม่รู้จะทำอย่างไร เขาจ้างไป 300 บาท ก็จำเป็นต้องไป ก็หนีไปอีกลูกก็ไปดักที่วัดชายคลอง ซึ่งกระเป๋ากลับมา ภูไม่เอาตอนแรกจะว่าไม่เอา แกจะตาย

ถ้าแกอย่างนี้แม่กับน้ำชายบอกว่ามึงเอาเถอะไม่ได้เสียหายตรงไหน เราก็ลำบากมันก็ลำบาก จะได้ช่วยทำนา ตอนยังไม่ได้แต่งงานที่นาทำอยู่ที่คลองกก กกท่อมหัว ต้นกกใหญ่มากแต่ละต้นเท่า ๆ หัวแม่ตีนพื้นหละก็ดำนาลึก มันไปนาไปตั้งแต่เช้า พอเที่ยงก็หาข้าวห่อไปส่ง เสร็จแล้วก็กลับไม่เอาก็ไม่เอาทำให้ตายก็ไม่เอาพออยู่ ๆ น้ำสาวก็มาพูดก็หนีอีก หนีไปอยู่บ้านป่า 13 วัน ป่าก็ไล่ให้กลับโดยบอกว่าแม่อยู่คนเดียว สงสารแม่ ก็คิดในใจว่าไม่กลับหรอกถ้ากลับลุงมาตรงต้องอยู่ แต่พอลุงมาถึงลุงไม่อยู่ไปทำยางพารา ไปทำโรงยาง แต่ไม่รู้ว่าจะรู้ยังงั้นว่าป่าลอยกลับมา พอป่าลอยถึงตอนเที่ยงตอนเย็นลุงก็กลับมา ซื้อสร้อยทอง 1 บาท 1 เส้น ต่างหูวงใหญ่ 1 คู่ ป่าลอยก็บอกว่าไม่เอาของป่าลอยเองก็มี แต่ลุงก็บอกเอาไปเถอะ พี่ซื้อมาให้เอาเถอะ เก็บเงินทำงานค่าจ้างสะสมเอาไว้ ตอนนั้นราคาบาททองก็บาทละ 400 บาท

หมอดูบอกว่าเกณฑ์คู่นี้ไม่พ้น ลุง-ตามทุกวันเลย แกสี่ข้าวเพราะที่บ้านมีโรงสี พอพักเที่ยงก็มากินข้าวที่บ้านป่าลอย พอมีอยู่วันหนึ่งป่าลอยแซ่หม้อแม่ไปบ้านเพื่อน พอลุงมาป่าลอยก็พูดว่าไม่รู้ไปไหน ไม่เจอคน ไม่เอา อยู่กับคนเฒ่าคนแก่ ญาติ ๆ ขอบว่าเป็นคนทำมาหากินเลยตกลงใจแต่งงาน 3 ปีได้ลูก 1 คน 3 ปี 2 คน นั้นแหละขึ้นได้มา 8 คน คนที่ 7-8 เป็นแฝดไปทำหมัน หยบตั้งค์เก็บข้าวจ้าง นวดข้าวจ้างไม่ได้หยุดเอาเบี้ยไปทำแท้ง ไม่รู้สึกตัวนึกว่าตายแล้ว ได้ใหม่มาอีก 2 คน

เป็นแฝดอีก ชาย 1 หญิง 1 อยู่กรุงเทพฯ ชาย 2 หญิง 1 ชายยังไม่ได้แต่งงาน คนที่ 7 ได้บวช 19 พรรษา อยู่ ๆ ก็สึก คนที่ 8 บวชอยู่ 6 พรรษา ที่วัดข้างให้ ลูกรู้ว่าพ่อไม่ใช่ชาวไทย คนในหมู่บ้านไม่ได้รังเกียจช่วยปกป้องกันทั้งหมู่บ้าน คนมาช่วยในงานศพ ช่วยคนทำงานต่าง ๆ

เสียเงินต่างด้าวปีละ 200 บาท มีอยู่ 1 ปีที่ตำรวจจับไปขังอยู่ 4 คืน เพราะไม่มีเงินจ่าย ปล่อยให้ไปประกันตัวออกมาแล้วไปคุยกับผู้กำกับว่าขอให้ช่วยทำให้เป็นชาวไทย ต้องเสียค่าใช้จ่าย 1,800 บาท เลี้ยงน้ำชา และเปลี่ยนสัญชาติเป็นชาวไทย

ช่วงหลังเป็นโรคหอบ เพราะสีข้าวมาก เลยพาไปรักษาที่ยะลาไปเอ็กซ์เรย์ที่ยะลา เขาบอกว่าไม่ใช่โรคปอด เป็นโรคในตับไปรักษาที่ยะลา 3 ครั้ง กลับมานอนที่บ้านเป็นปี แก่เหล่าที่โครงก ตัดไม้ไผ่มาให้ 120 บาท ส่งให้แขกที่ตลาดพอได้ 1,000 ซี ก็ไปส่งครั้งหนึ่ง

แก่งเหลาทั้งวัน จ้างคนไปตัดไม้ไผ่ให้ รักษาตัวอยู่หลายปี ช่วงนั้นก็เวทนาเพราะต้องรักษาลูกด้วย สามีด้วย ไปบ้านญาติ ๆ เขาก็ให้ข้าวสารบ้าง อะไรบ้าง ช่วงนั้นก็ทำนา ช่วงนั้นสงสารตัวเอง รอบหนึ่ง 40-50 สตางค์ รอบหนึ่งนวด 4-5 วัน

คำสัมภาษณ์คุณ พ. 45

อยู่ที่ บ้านนาปรือ หมู่ 5 ตำบลควนมะพร้าว อายุ 80 ปี รู้จักกับนายหมาด โดยที่พอย้ายมาอยู่ที่นี่ลุงหมาดอยู่มาหลายบ้านแล้ว พอย้ายมาอยู่เลยให้ไปบอกครูวรรณว่าจะไปอยู่ด้วย ก็อนุญาตลุงหมาดก็เล่าให้ฟังเหมือนกันว่าโดนญี่ปุ่นรับมา ตอนนั้นอยู่ที่หนองปลา วิดปลาอยู่จับมานานแล้ว เอามาตากแดด มาช่วยทำนา ช่วยงานที่บ้าน ตอนนั้นยังไม่ได้ทำงาน ครูวรรณเป็นครู เสีย 15 ปี ตายหลังครุมาตร 2 ปี มาอยู่บ้านคนอื่นก่อน บ้านครูวรรณเป็นบ้านสุดท้าย ครูวรรณใจดีเลยเลือกมาอยู่ด้วยก็เลยไปขอเมียให้

คำสัมภาษณ์คุณ พ. 33

อายุ 76 ปี อยู่ที่ ตำบลตานาน อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง อาชีพแต่ก่อนขายน้ำแข็งบอ กไม่สบายนอนโรงพยาบาล 2 เดือน นึกว่าไม่รอดแล้วก็รักษาหายก็ไม่ดีเลยหยุด ขายไม่รอด หยุดอยู่ที่บ้านอยู่กับลูกมีลูก 10 คน 2 แม่ แม่หนึ่ง 4 แม่หนึ่ง 6 เมียคนหนึ่งตายแล้ว เมียอีกคนยังอยู่มีสามีใหม่ ตอนนี้อยู่อยู่กับลูก ๆ

อยู่ที่จังหวัดจัมบอน เมืองจัมบอน อินโดนีเซีย ที่อินโดนีเซียหาकिनยากขัดแย้ง ทำงานรับจ้างตามใจเขารับจ้างอะไร มีคนบอกว่าทำงานกับญี่ปุ่นไปไหม จะไปในระยะกี่เดือน เขาขอกะ 3 เดือน ส่งกลับไปเป็นพันเป็นหมื่น ค่าจ้างวันละ 1.50 เยนต่อวัน มาเรือ่น้ำ หนึ่งหมื่นคน เดินทางมาถึงสิงคโปร์ 7 วัน 7 คืน หยุดพักที่สิงคโปร์ 8 วัน มาต่อรถไฟขึ้นรถไฟ 3 วัน 3 คืน มาลงที่สถานีพัทลุง ปล่อยสั๊กพักให้เดินตามตลาด พอเดินเสร็จแล้วก็ขึ้นรถยนต์ไปท่าแค ตอนนั้นอายุ 18 ปี

เอาเสื้อผ้ามาชุดเดียว พอตบตกลงก็พามาเลยไม่ให้กลับบ้าน เสื้อผ้าญี่ปุ่นให้เอง ญี่ปุ่นพามาชุดคุณทำถนนสายเอเชีย

ตื่นนอน 7 โมงเช้า 9 โมงกินข้าวต้มที่ทำงาน มีกึ่งสีญี่ปุ่น มีชาวไทยสงสารพาหนีไปตอนกลางวัน ญี่ปุ่นไม่เห็นเพราะคนคุมทำงานไม่อยู่ ชาวไทยมา 3 คน ไม่รู้มาจากไหนมากวักมือเรียกก็เลยตามไป 2-3 คน วิ่งตามชาวไทยจำชื่อไม่ได้พาหายไป เพื่อน 2-3 คน กระจัดกระจายไปคนละทิศคนละทาง ลุงมินไปอยู่ที่คนพาไป 7 วัน ให้กินข้าวอิม ให้ผ้าผัดยงถามว่ากินหมูได้ไหม ตอนแรกไม่เข้าใจ ก็เลยบอกว่าไม่กิน ตอนแรกนับถือศาสนาอิสลาม อยากกลับบ้านแต่พูดกับใครไม่เข้าใจ ก็เลยเดินทางไปทางใต้ เดินไปเดินมา กำนันเยี่ยมรังไว้ เพราะวันนั้นญี่ปุ่นตามหา ตกลงอยู่กับกำนัน พอญี่ปุ่นมาก็ชวนญี่ปุ่น ไปแอบตามกอดต้นกล้วย พอญี่ปุ่นไปแล้วก็ออกมาอยู่ได้เดือนกว่า ออกจากบ้านกำนันก็มีคนรับไว้อีก ก็ไปอยู่กับเขาก่อนไปช่วยเลี้ยงวัว ทำนา พ่อเดือน แม่เหลื่อมอยู่หลายปีที่ตำบลตำนานตลอด ทำงานก่อสร้างแล้วแต่เขาใช้ให้ทำอะไรทำทั้งหมด มีคนขอเมียให้พลอยอยู่พลอยกิน อยู่ตำนาน

ช่วงเดินทางมาญี่ปุ่นให้เป็นหัวหน้าพูดภาษาอังกฤษได้ ไม่สบายขอยาได้ ตอนเดินทางมาจากอินโดนีเซียนอนในเรือมีห้องให้นอนเป็นห้อง เรือลำใหญ่ไม่ใช่ลำเล็ก เสื้อผ้าญี่ปุ่นให้เบียดเตียงก่อนวันละ 10 บาท ในเรือจ่ายไม่ได้ ถ้าคนไม่สบายก็รักษา ถ้าตายทิ้งในทะเล ขึ้นบกมาเมืองไทยอยู่ได้ไม่ถึงวันก็หนีออกมา เพราะคนอื่น ๆ หนีหมด คิดอยากกลับบ้านแต่ไม่มีตั้งค์ ตอนที่อยู่อินโดนีเซียยังไม่กินหมูแต่นับถือศาสนาพุทธ

คำสัมภาษณ์คุณ พ. 34

อายุ 81 ปี อยู่ที่ ตำบลตำนาน นับถือศาสนาพุทธ ชอบกินหมู ตอนที่อยู่ชวาก็กินหมู ลุงไปหางานพอดีมีคนบอกว่าทำงานต่างประเทศได้เงินเดือนดีเลยชักชวนกันมา ซึ่งคนอินโดนีเซียมากันมาก 5,000 คน ชวากับสุมาตรามาเรือ จากนั้นมาสิงคโปร์นั่งเรือประมาณ 3 วัน 3 คืน มาอยู่สิงคโปร์ 3 คืน มาทางมาเลเซียทางรถไฟ พามาชุมพรไม่ได้ทำงานก็พากลับมาที่พัทลุงที่ค่ายที่โคกกร้อนเลยทำแคไปคน 2,000 – 3,000 คน พาลุงไปทำงานเป็นหัวหน้าคุมคนทำงานสร้างถนน

ทำงานวันหนึ่ง 11 ชั่วโมง ทำตั้งแต่เช้าจนค่ำ ตื่นตั้งแต่ตี 5 อาบน้ำในค่ายมีบ่อนก่อนทำงานกินข้าวดีแต่กับข้าวไม่ดี ต้องหาเองบ้าง ไม่จ่ายค่าเบียดเตียง ลูกน้องหนีบ้าง อยู่ไม่ถึงครึ่งเดือนพอลูกน้องหนีลงต้องรับผิดชอบเลยหนีบ้าง ลุงเดือดร้อน บางคนหนีกลางคืน แต่ลุงหนีกลางวันทหารญี่ปุ่นมีน้อย คุมได้ แต่คนเยอะคุมไม่ได้ เดินตามหมู่บ้านชาวไทยเวลาเขาเจอเขาช่วยพาไปซ่อนตัวให้น้ำดื่ม ข้าว เขาให้อยู่ด้วยประมาณ 1 ปี อยู่กับพ่อด้วง แกวท่าแค

ในค่ายญี่ปุ่นเวลาทำผิดญี่ปุ่นลงโทษเอง เวลาลูกน้องไม่ทำงานวิธีการลงโทษอย่างเบา คือการทำงานล่วงเวลา การลงโทษแบบหนักก็มีการใช้ไม้ตะพดเล็ก ๆ ไว้เหน็บเอว ไม้กระบองแต่อันเล็ก ตีลูกน้อง

มีชาวไทยเข้าไปลักขโมยแล้วจับได้ มีการลงโทษโดยการตี การกระโดดให้สูง ๆ ให้ตกลงมา ตั่งไม่ให้กระโดดลงให้ป็นขึ้นไปแล้วกระโดดลงมาให้เจ็บ ให้ตากแดด กรอกน้ำมัน ทำโทษให้กินใบพลู ให้เคี้ยวแล้วกลืนจะมีรสชาติเผ็ด อาหารที่ให้กินในค่ายมีกับข้าวอย่างเดียว มีแกงผักนึ่งปลาเค็ม ใส่กระต๊อบ เป็นกล่อง ๆ ทุกคนมีกระต๊อบเป็นของตนเอง กับข้าวก็มีปลาเค็ม ก็หาเอาเองพอหากินได้ ตื่นนอนตี 5 กินข้าวตอน 8-9 โมง แล้วก็ทำงานตอนเที่ยงก็กินข้าวอีกมื้อ ข้าวสวย ตอนเย็นก็อาบน้ำ แต่ไม่มีการบังคับจะอาบก็ได้ไม่อาบก็ได้

ไปพักที่เขาสร้าง เป็นค่ายอูริมถนน อยู่กันไม่ค่อยแออัด มั่นกว้างใหญ่ มีหลังคาจาก พื้นไม้ไผ่ เวลานอนรวมกันคิดว่าลูกน้องตรงที่งานไม่หนัก เสื้อผ้า อาหารก็ให้เหมือนกัน คนที่เจ็บป่วย ก็ชื้อยาให้ คนที่ชื้อให้ขยันไม่มีแต่จะชื้อคนที่กำลังจะตายก็มี

ช่วงหนึ่งมาได้นั้นก็อยู่แถวท่าแค ต่อจากนั้นก็ย้ายไปเรื่อย ๆ มีเมียมากจำได้ 4 คน คนหนึ่ง อยู่พัทลุง คนที่สองอยู่สุโขทัย โกลก คนที่สามอยู่หารเทา คนที่สี่อยู่ตรัง ตอนนั้นไม่ได้อยู่กับลูกแต่อยู่กับ หลานซึ่งเป็นลูกน้องชาย หลานเป็นภรรยาเจ้าของโรงกลึง มีญาติมาด้วยกันจากอินโดนีเซีย มีน้องชายอยู่ที่ตันโตนีเซีย มาจากอินโดนีเซีย มาจากชวาพร้อมกัน มาจากอินโดนีเซีย 3 คนพี่น้อง แต่อีกคนหายไป มาอยู่ที่พัทลุงที่เดียวกัน แต่ตอนหนีไปหนีกันอยู่ 3 คน ไปกันคนละชุดมาเจอกันที่หลัง หลังจากเสร็จสงครามแล้ว จนคุณทวิมีลูกแล้ว ยังไม่ได้กลับไปอินโดนีเซีย แปลงสัญชาติเป็นชาวไทย เรียบร้อย มีบัตรประจำตัวประชาชนเรียบร้อยแล้ว ไม่ต้องเสียภาษาต่างดาว อยู่เมืองไทยสบาย แต่อยู่ที่บ้านตัวเองสบายกว่า

คิดว่าโดยทั่วไปญี่ปุ่นดี งานเดิน เพราะบังคับให้ทำงาน ที่ไม่ดีตอนกินช่วงสงครามไม่มีอะไรให้กิน คิดว่าไม่ถูกหลอกเพราะสงครามเสร็จสิ้นสบาย เพราะว่าสมัครใจมา

ลุงเป็นครูสอนวิชาทั่วไป ป.1-3 สอนอยู่ 3-4 ปี จบ ม.3 พอดีเกิดสงครามก่อนเศรษฐกิจตกต่ำ เงินเดือนไม่ขึ้นเลยลาออกจากการเป็นครู

ที่อินโดนีเซีย คนอินโดนีเซียไม่ได้ช่วยเหลือญี่ปุ่นทุกคน เพราะบางคนก็โดนญี่ปุ่นทำร้าย เหมือนกันแต่ลุงไม่ได้เจอเอง เพิ่งมาพบเองในค่ายทหารเท่านั้น พวกที่โดนญี่ปุ่นตอนมาทำงานก็ไม่ได้พอใจญี่ปุ่นนัก ไม่มีผู้หญิงมาด้วย ตอนที่มายังโสด ตอนที่มานับถือศาสนาอิสลามแต่เป็นอิสลามที่กินหมู ตอนนั้นนับถือพุทธ

ตอนที่ทำงานที่ปวกרון ต้องสร้างสะพานท่าแค วิธีการสร้างก็เอาต้นมะพร้าว น้ำ ใช้แรงคนในการตอกเสาสะพาน เวลาตอกเสาเอามันลงไปใต้น้ำ ใช้แรงคนขุด เวลาตอกเสา เอาคนไปตั้งเชือกแล้วเอาไม้ท่อนใหญ่ ๆ ทูลงไป เขาร้องให้จังหวะ สุกเสสุข ๆ ๆ

คำสัมภาษณ์คุณ พ. 48

เป็นบุตรของชาวอินโดนีเซียที่เป็นเชลยญี่ปุ่นในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2

โดยเล่าว่าพ่ออายุประมาณ 92 ปี อยู่ที่เมืองจาการ์ตา ยังโสด ตอนที่มาอายุ 31 ปี มีคนชวนว่ามาเป็นทหารรับจ้างเงินเดือนดี เลยสมัครมา พอเข้ากองก็ถูกญี่ปุ่นบังคับ ถูกญี่ปุ่นหลอกลวง ตอนที่เดินทางออกจากเมือง ก็มาทางเรือ เดินเท้าบางส่วน ถ้าไม่ทำตามคำสั่งก็จะโดนทุบตีกับไม้กระบองบ้างกับด้ามปืนบ้าง มากันเกือบ ๆ แสนคน ชักชวนคนหนุ่มภายในประเทศ ญี่ปุ่นบอกจะให้เงินเป็นรายเดือน จำไม่ได้ว่าเท่าใดเป็นค่าเงินในอดีต แต่ถ้าเทียบกับปัจจุบันก็ไม่ต่ำกว่าวันละ 200 บาท ก็คิดว่ามีงานทำแล้วก็ไปทหารก็เลยมา การเดินทางก็มากันหลายสาย มาทางบกก็มี ทางรถไฟ ทางเรือดำน้ำ พ่อชำนาญทางด้านภาษามลายู เป็นอิสลามไม่กินหมู ตั้งใจหนีจากทหารญี่ปุ่นหลายครั้ง ถูกบังคับให้ทำงานและเห็นการฆ่า ทนทุกข์ทรมานอยู่ที่ค่ายท่าแค ตอนที่ตัดสินใจหนีนั้นก็หนีตอนหัวค่ำ ช่วงที่หนีนั้นคนอื่น ๆ ก็ทยอยหนีเรื่อย ๆ ตัวใครตัวมัน ใครมีช่องทางที่หนีได้ก็หนีไปอยู่กับชาวบ้านคนหนึ่ง แต่สื่อสารกันไม่เข้าใจและรู้แล้วว่าญี่ปุ่นเข้ามาในเมืองไทย และแกก็หนีมาจากค่ายญี่ปุ่น จึงพาแกไปซ่อน ด้วยความสงสารเลยรับเลี้ยงเป็นลูกบุญธรรมอยู่ประมาณ 4-5 ปี จากนั้นผู้ชายภรรยาซึ่งเป็นชาวไทยให้และมีบุตรชายด้วยกัน 1 คน

เล่าให้ฟังว่าตอนอยู่ในค่ายเวลาประมาณ 4-5 เดือน ทหารญี่ปุ่นไม่ทราบที่ชาวไทยกินอยู่อย่างไร หาอะไรได้ก็กินอย่างนั้นผักหญ้ากินได้ทั้งหมด เรื่องของพลู ซึ่งนำไปแกงเพราะเข้าใจผิดที่เห็นชาวไทยเก็บไปกิน การอยู่จะให้ทำงานเกิน 2 เท่า ถ้ากิน 10 บาท ต้องทำงาน 20 บาท เลี้ยงเป็นทาสในเรื่องของการลงโทษ มีการลงโทษให้เป็นบทเรียน เหมือนสุภาพชนเขียนเสือให้วัวกลัว ยกตัวอย่างเช่น ถ้าให้ทำงาน 10 คน แล้วทำไม่ไหว ก็จะลดลง 9 คน 8 คน ตามลำดับ เพื่อเป็นการบีบให้ทำงาน แต่ถ้าทำไม่ได้ก็จะทุบตี ฆาตกรรมต่าง ๆ นานา จนกระทั่งตายเพราะทนพิษบาดแผลไม่ไหว หรือไม่สบายอยู่ก่อนแล้ว ถ้าทหารญี่ปุ่นเห็นว่าบาดเจ็บสาหัสจนไม่มีทางรอดแล้วก็จะไม่รักษา เพราะถือว่าเสียเปล่า เมื่อตายแล้วพาไปทิ้ง ต้องทำตามเวลา ตามที่กำหนด ถ้าไม่เสร็จก็มีบทลงโทษ

ที่ดินแถบนี้เป็นป่าพ่อเลยมาบุกเบิก เมื่อก่อนอยู่ห่างจากนี้ 2 กิโลเมตร แต่สมัยดังแดงและลูกเริ่มโตขึ้น พ่อเป็นคนขยัน เหล้ากินไม่เป็นเพราะเมื่อก่อนแถบนี้ยังเป็นชนบทอยู่มาก หน่วยงานราชการยังเข้ามาไม่ถึง พ่อเลยไม่มีบัตรประจำตัวประชาชนเสียสิทธิไป ลูก ๆ เตรียมเงินค่ารถ ค่าเครื่องบินเรียบร้อยแล้ว แต่การไม่มีบัตรประชาชนเลยทำพาสปอร์ตไม่ได้ คือถ้าไปก็อาจไปได้แต่ถ้ากลับอาจจะกลับมาไม่ได้ แต่ถ้าอยู่ที่นี้ก็อยู่ได้จนตาย พ่อก็กระวนกระวายคิดหนักอยู่ประมาณ 1 ปี เพราะหวังทั้งที่เมืองไทยและที่อินโดนีเซีย จนสุดท้ายก็ตัดสินใจไม่ไป ที่อินโดนีเซียก็มีพี่น้อง 2 คนและที่อินโดนีเซียคงจะคิดว่าตายไปแล้ว เพราะส่วนมากที่รอดตายและได้กลับบ้านไม่ถึง 10% นอกจากนั้นก็ตกค้างอยู่บ้างก็ตายบ้าง ที่พัทลุงก็ 20 กว่าคนที่พ่อรู้จัก ที่จำได้ก็แถวหัวควน 1 คน หมู่ 4 บ้านพุด

อ.งหระ 1 คน ที่ อ.บางแก้ว อยู่ทางทิศตะวันออกของสถานีรถไฟ หมู่ 1 ที่บ้านผมแต่ว่าเสียชีวิตแล้ว เมื่อ 2 ปีก่อน แต่ยังมีลูกหลานอยู่ที่เขาจันทร์ อ.ป่าบอน

ที่บ้านพูดคือคนที่กลับไปอินโดนีเซียแล้วก็กลับมาเป็นห่วงพ่อ แกเล่าบรรยายภาคให้ฟังว่า พอกลับไปถึงพบญาติพี่น้องก็ร้องไห้กัน เพราะคิดว่าตายเสียแล้ว ก็มานอนเล่าให้พ่อฟัง 2-3 คืน

แกบอกว่าแกมาเรือน้ำ (เรือดำน้ำ) โผล่ครั้งเดียวตอนถึงฝั่ง แกก็เลยบอกไม่ได้ว่ามาจาก ทิศไหน โดยขั้นตอนแรกทหารญี่ปุ่นไล่ให้ลงเรือบดก่อนมาขึ้นเรือดำน้ำ มาขึ้นที่สิงคโปร์ บางช่วงก็เดิน บางช่วงก็มารถไฟ หลายกองพัน

คำสัมภาษณ์คุณ พ. 38 (อินโดนีเซีย)

ตอนที่มาจากอินโดนีเซียอายุ 13 ปี ตอนนั้นกำลังว่างงาน ทหารญี่ปุ่นบอกว่าไปทำงาน 6 เดือนส่งกลับ พอครบ 6 เดือนก็ให้อยู่อีกบอกว่า 1 ปี ส่งกลับ ให้เดือนละ 30 บาท ให้เงินทุกเดือน แต่เมื่อย้ายมาพัทลุงมาเมืองไทยเงินเดือนไม่ให้ บอกว่าจะให้ตอนส่งกลับ ตกลงไม่ทันได้ให้ญี่ปุ่นแพ้

มาจากอินโดนีเซียมาทางเรือ มาประมาณ 500 คน ในลำเรือมาขึ้นที่สิงคโปร์ มาทำงานใน สวนสับปะรดในมาเลเซีย อยู่ที่สุนางโต มาจากมาเลเซียทางรถไฟ มาลงที่สถานีหาดใหญ่ 1-2 คืน กินข้าวกับพริก อด ไม่มีอะไรกิน จากนั้นญี่ปุ่นพาเดินทางแม่ขรี เดินจากตอนเช้าจนถึงเช้าของอีกวัน จบมาถึงคลองอ้ายโต อยู่ที่โคกยา มาสร้างทางอยู่ประมาณ 9-10 วัน ขุดต่อไม้ ขุดดิน สะพานก็ยัง ไม่ได้ยังทำด้วยไม้เบา ๆ ทำจากไม้เอาะ อยู่คลองอ้ายโต ซึ่งไม่มีเสื้อผ้า คนที่เหนื่อยมาจากอินโดนีเซีย มีเสื้อผ้าชุดเดียว ญี่ปุ่นไม่ได้ให้ผ้าเพิ่มเพราะอดอยาก

อยู่ที่นี้ 2-3 วัน นอนห่มผ้าร้องไห้ สงสารเพื่อนก็เลยกลับ ก็เลยเดินทางกลับคลองอ้ายโต โดนทากกัดทั้งตัวพอไปก็โดนทำโทษ อาหารไม่ให้กิน ก็เลยหนีญี่ปุ่นไปอยู่กับบังแหละ ขออาศัยอยู่ บ้านนี้บ้าง บ้านโน้นบ้างเหมือนเป็นลูกหมาตัวหนึ่ง ก็พอลูกหมาตัวหนึ่งแล้วพอลูกหมาตัวหนึ่งมาขอไปอยู่ ก็ไป เสร็จนอน ทำยที่สุดก็มาอยู่ที่นี้กับนายหมูน มาแต่งงานมีลูกมีเมียอยู่ที่นี้ มีเมีย 1 คน ลูก 10 คน คนอายุ 30 ปี ทำงานที่มาเลเซีย ตอนแต่งงานอายุ 20 ปี ตอนนี้ภรรยาอายุ 60 กว่าปี

หลังจากค่าย ตอนนี้แต่งงานก็ทำนาทำสวนกับนายหมูน ป่าแก่ (ป่าทึบ ป่าโบราณ ป่าเก่า ป่ากร้าง ป่าต้นไม้ใหญ่) รับจ้างทำงาน อยู่ไปอยู่มากก็ซื้อนา ซื้อสวนยาง เวลานี้ก็มี 7-8 ไร่ ส่วนที่สร้างบ้านนายหมูนให้เป็นที่ 2 งาน

ก่อนที่มาเมืองไทยชาวญี่ปุ่นเขาตรวจร่างกายก่อนที่จะมา ตรวจจุกจุกอะไร ตอนนั้นสบายดี แต่ว่าเขาจุกจุกของคนที่ไม่สบายมาให้เขาตรวจ เพราะไม่อยากโดนย้ายมา แต่ญี่ปุ่นก็ยังเอา ก่อนมา คิดยาป้องกันไข้ที่กิน เวลาที่ทำงาน ไม่ขยัน จะตี เวลาขโมยเขาให้ยืนตื่นเดียวตอนเช้าหันหน้าทางทิศ ตะวันออก ตอนเย็นหันหน้าทางทิศตะวันตกให้แดดส่องถ้าเอามือหรือเท้าลงจะโดนตี ถ้าขโมยอะไรก็ให้ ถือของสิ่งนั้นส่วนใหญ่สิ่งที่จะขโมยจะเป็นเงิน แล้วโดนจับได้ พวกญี่ปุ่นให้พวกกงสีก็จะจับมัดกับเสา

แล้วผลัดกันมาตบคนละที ทำโทษหนักกว่านี้ไม่มีอีกแล้ว นอกจากตากแดดกับเขียนตี ถ้าไม่สบายก็รักษา แต่ถ้าตายก็มีห้องดับจิต ไว้ให้ได้ 4-5 คน แล้วค่อยเอาไปฝังครั้งหนึ่ง ถ้าตายแค่ 1-2 คนก็รอจนกว่าจะครบ

ร้องให้หลายครั้งก่อนที่จะแต่งงาน คิดถึงบ้านก็ได้กลับ ก็ได้กลับบ้านครั้งหนึ่งที่เมืองดาวาไป 40 วัน ได้พบญาติพี่น้อง ลูกพี่ลูกน้อง ส่วนที่เหลือไปอยู่ที่อื่น พอตีมีคนพาไปพบพี่น้องที่จากรัตนาเพราะว่าพ่อแม่เสียหมดแล้ว พ่อเสียที่เดิมแต่แม่เสียที่บ้านใหม่ไปเมื่อ พ.ศ. 2534

การหนีจากทหารญี่ปุ่นตอนกลางวัน ออกจากทหารญี่ปุ่นก็หนีไปเจอบ้านแม่มายข้างมัสยิด เขาให้ข้าวกิน ญี่ปุ่นก็มาตามถือไม้เท้ามา เลยวงหนี แล้วก็หนีไปเรื่อย ๆ เดินมาถึงทองสมบ้านหลาโก๊ะ ซึ่งตายแล้ว หนีมาคนเดียว ทหารญี่ปุ่นชอบหลอกว่าอย่าหนีไปไหน เพราะชาวไทยกินคน ปากแดง (เพราะกินหมาก) อย่าไปรักษาจะรักษาให้ฟรีแล้วฆ่าเสีย ก็เชื่อบ้างไม่เชื่อบ้าง เพราะเห็นชาวไทยทำนากินข้าวเหมือนกัน พอพบชาวไทยจริง ๆ ไม่ได้เป็นแบบนั้น ความรู้สึกที่มีต่อทหารญี่ปุ่นคือโกรธ แต่ทำอะไรไม่ได้ ตอนหนีออกมาก็มีคนหนีออกมามาก รุ่นนั้นที่หนีออกมา 4-5 คน ไม่มีประเภทที่เจอกำลังหนีแล้วสามารถจับได้คาหนังคาเขา แต่เคยได้ยินว่าทหารญี่ปุ่นเจอชาวไทยแล้วสงสัยว่าจะเป็นชาวอินโดนีเซีย ก็เลยจะจับกลับมาค้าขายแต่ปรากฏว่าชาวไทยสู้ เขาซื้อว่านายหนาดอยู่ที่คลองตุม

ชีวิตในค่ายญี่ปุ่น ตื่นตั้งแต่ตีห้า เข้าแถวกายบริหาร จากนั้นก็ออกไปทำงานเลย กินข้าววันละ 3 มื้อ ก่อนทำงานบางวันก็ร้องเพลงของอินโดนีเซีย เป็นเพลงปลุกใจให้ทำงาน ระหว่างเดินทางก็ร้องอีกเพลงมีความหมายว่าสู้อเมริกาเป็นภาษาอินโดนีเซีย นอกจากนั้นก็ยังมีเพลงภาษาญี่ปุ่นอีกหนึ่งเพลง คนที่ทำสะพานเป็นคนละกลุ่มกับที่ทำถนน ตอนนี้มีบัตรประชาชน มีคนมาทำให้ไม่ต้องเสียต่างด้าว แต่ว่าเมื่อก่อนต้องเสียปีละ 400 บาท ตอนหลังก็มีประกาศยกเลิกก็ไม่ต้องเสียต่างด้าว เมืองไทยน่าอยู่ อยู่ที่นี่หาเช้ากินค่ำ ค่าเงินที่อินโดนีเซียถูกมาก ถ้าชาวไทยนำเงินไปสามารถใช้จ่ายได้อย่างสบาย ค่าเงินเป็นรูเปี้ย

ชาวไทยตัวโตกว่าคนอินโดนีเซีย ชาวไทยผอม ๆ เพราะทำงานไม่หนัก เศรษฐกิจไม่ดี หัวหน้าเป็นคนเข้าถึงทหารญี่ปุ่น คนที่เป็นหัวหน้าก็กินเหมือน ๆ กัน แต่ไม่ต้องทำงาน ไม่โกรธหัวหน้าเพราะเป็นคนอินโดนีเซียเหมือน ๆ กัน

เวลาไม่สบายก็ไม่ให้อยู่เพราะกลัวจะตายบ้านเขาทั้งอิสลามทั้งไทยก็ไล่เหมือนกัน ชาวไทยไม่กลัวญี่ปุ่นจะรู้ว่าพาคนอินโดนีเซียมาซ่อน ไม่พอใจญี่ปุ่นทำให้เราตักค้างอยู่ อยากตีหัวญี่ปุ่นเหมือนกัน หลอกลวงว่ามาปีเดียว

ตอนที่หนีออกมานั้นไม่ได้นำเงินออกมาเลย เพราะญี่ปุ่นไม่ได้ให้เงินเลย ตอนที่หนีตัดสินใจว่าไปตายดาบหน้า ไม่ไปอินโดนีเซียแล้วเพราะการเดินทางลำบาก อีกอย่างพี่น้องไม่ได้อยู่ที่บ้านเดิมแต่ย้ายไปอยู่ที่บ้านใหม่ที่สุมาตรา

ตอนที่เลิกสงครามใหม่ ๆ นั้นก็กลุ่มใจ นอนไม่หลับ บางคนก็ฆ่าตัวตาย โดยการกินน้ำส้ม
ยางพารา ไม่มีเงินเสียค่าต่างด้าว เช่นคนชื่อหมัด

ตอนที่อยู่ที่อินโดนีเซียนั้นเรียนชั้น 1 ไม่ได้เรียน 3 เดือน ไม่ได้เรียนหนังสือวาดรูปเฉย ๆ
อยู่เมืองไทยมาเรียนการศึกษานอกโรงเรียนให้เขียนชื่อเองได้ เวลาฟังเพลงก็ฟังไม่ทัน ฟังออก
เฉพาะตัวสุดท้ายเท่านั้น แต่ว่าดูโทรทัศน์รู้เรื่อง

คำสัมภาษณ์คุณ พ. 42

มีลูก 2 คน หญิงทั้งคู่ ตอนที่มากับญี่ปุ่นอยู่ที่เกาะสุมาตรา จำชื่อเมืองไม่ได้ ไม่ได้เรียน
หนังสือ ทางราชการมาเกณฑ์ว่าจะเอาหมู่บ้านละ 5-10 คน คนในหมู่บ้านเลยต้องหาให้ ไม่มีเงินให้
ตอนนั้นอายุ 19 ปี ตอนนั้นทำสวนทำนาทำไร่ พ่อแม่ตายหมดเลย มากันหลายคน บ้านละคน ทาง
ราชการเซ็นให้ที่มา 2 คนพี่น้อง แต่เป็นลูกน้ำสาวอีก แต่น้องนั้นเสียชีวิตแล้ว เมื่อก่อนอยู่กับน้ำ

เกณฑ์ไปเป็นทหารที่สุมาตรา 8 เดือน แล้วพาลงเรือหลายลำใหญ่ หลายชั้น ตอนที่มานั้นมี
เสื้อผ้าของตัวเองเท่านั้น ญี่ปุ่นไม่ได้ให้เสื้อผ้าเพิ่ม จากสุมาตราไปขึ้นเรือที่เมืองหนึ่งแต่ไม่รู้จักชื่อ
เดินทางทางเรือหลายวันกว่าจะถึง ต่อจากนั้นก็ต่อรถไฟมาเมืองไทย

พามาสร้างถนนสายเอเชีย มาสร้างที่พัทลุงมาอยู่ที่ค่ายท่าแค ชวนเพื่อนประมาณ 10 คน
หนีเมื่อหนีไม่มีอะไรกินก็หนี ชาวไทยไม่ค่อยรู้จัก แต่ชาวไทยชวนให้หนี หนีเข้าป่า หนีกันมาหลายคน
ชวน ๆ กันมา หนีกลางวันวิ่งลงนา ทหารญี่ปุ่นไม่เห็น คนคุมที่มาจากอินโดนีเซียก็ไม่เห็น ให้กิน 3 มื้อ
แต่ก็ไม่อิ่มข้าวกล้อง (ข้าวแดง) กากมากกระคายคอ

ทำงานตั้งแต่ตี 6-7 ทำงานจนค่ำ ถ้าไม่มีแรงจะทำทหารญี่ปุ่นจะทำโทษโดยการเขียนกับ
หวาย ไม่มีกรงฆ่า เวลาไม่สบายก็พาไปรักษาที่โรงพยาบาล เคยถูกฉีดยาป้องกันตัวให้มีแรง 7 วัน
ฉีด 1 เข็ม กับคนไม่สบาย แต่ถ้าสบายดีไม่ต้องฉีด

ภรรยาคุณ พ. 42 เป็นคนเล่า

ถ้าหนีงานถ้าจับได้ก็นำไปตอกไว้กับต้นไม้ ตอกมือกับตะปู บางคนค้นบ้านแล้วไปพบจะ
จับกลับค่าย ตัวลุงหนีออกจากค่ายไปเดินทางไปเรื่อย ๆ พักตามวัด ตามโรงเรียน บ้านคนบ้าง คนที่
แก่ ๆ ถ้าเขาพาไปก็ไป ถ้าเขาไม่พาไปก็ไม่ไป จนถูกจับได้ที่ชุมพร เลยถูกมัดไว้กับต้นไม้ พอดีคนแก่ไป
ตัดหวายพบเข้าก็ย่องเข้ามาตัดเชือกให้ ก็เลยหนีแล้วเดินทางต่อไปเกิดหิวน้ำเมื่อถึงหนองน้ำก็ก้มลงดื่ม
น้ำพออิ่มแล้วเงยหน้าขึ้นมาก็เป็นลม ถูกมัดไว้ 4 วัน ไม่ได้กินข้าว เพราะทหารญี่ปุ่นเจอในป่า
เพราะหนีเข้าป่าเลยมัดไว้กับต้นไม้ คนไหนที่ไม่มีเชือกมัดก็ใช้ตะปูตอก บางคนพาไปมัดไว้ในดงเสือ
โดนเสือกินเสียก็มี ลุงเห็นเอง เมื่อมีคนมาช่วยแกก็รีบหนีกลัวญี่ปุ่นมาพบ พอออกจากป่าก็ไปที่
บ้านคน ชาวบ้านก็ให้กินข้าว

พี่น้องยายเป็นตำรวจพบเข้าเลยพามา พบที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี แกมาจากกรุงเทพฯ มาพักที่สุราษฎร์ธานี มาพบแล้วก็ชวนมาอยู่ เพราะเป็นชาวจีนอินโดนีเซีย เลยพามาเลี้ยงไว้ มาอยู่ที่ ตำนานหลายสิบปี ป้าของยายซึ่งเป็นแม่ของตำรวจคนที่เอาลูกมา ก็มารับยายไปทำนา ก็เอา วัวไปด้วย

พบกันที่นาที่ช่วยกันทำนา ผู้ใหญ่เลยให้แต่งงานกัน ลุงยังฟังภาษาไทยได้บ้างไม่ได้บ้าง ตาของยายอยู่ที่ทอนโพธิ์ ก็มาบอกให้ออกเรือน แม่ก็มาถามความสมัครใจว่าเป็นพ่อหม้ายลูก 2 คน ก็เลยบอกว่าไม่เอา แต่ผู้ใหญ่ให้แต่งงานก็มาอยู่ที่บ้านไม่ได้มาอาศัยเขา ชายเขาเมืองก็ไม่ไกลกันมาก บางทีเขาก็เอารถมารับ มาทำนา มาทำนาของป้าเพราะลูกรับราชการทุกคน ค่าสินสอด 500 บาท

พวกเขลยถ้าไม่ไปทำงานก็จะจับมัดไว้ แต่ถ้าชาวไทยเข้าไปขโมยของถ้าจับได้ก็จะทำโทษ แต่ไม่เคยเห็น แต่ที่ได้รับฟังข่าวลือมา

ทหารญี่ปุ่นไม่เคยให้เงิน มานอนที่ค่ายท่าแค่นั้น นอนบนพื้น ตามใต้ต้นไม้ มีเต็นท์ให้ เฉพาะพวกญี่ปุ่น ตอนที่แต่งงานป้าอายุ 31 ปี มีลูก 2 คน เสีย 1 คน ตอนนั้นอาศัยอยู่ที่บ้านยาย แต่ไม่มีที่ทำมาหากิน พ่อมาทำไร่ก่อนแต่พ่อทำไม่ไหว ยายเลยมาเองมากับลุงสมาน ให้พ่ออยู่บ้านพ่อ มาเดือนละหน มาอยู่ครั้งละเดือนหรือครึ่งเดือน มาช่วยปลูกยาง มาอยู่ขนานหลังคามุงจาก ฝาบ้าน เป็นใบระกำ (ทางระกำนำมาฉีกเป็นสองซีก แล้วเอาใบมาทับมาสานให้แน่น) ป้าไม่ได้เรียนหนังสือ เพราะแม่มีลูกมาก เลยต้องเลี้ยงน้องมีพี่น้อง 9 คน ยายเป็นคนโต เมื่อก่อนต้องตำข้าวกินเอง

ไม่เคยกลับไปทีเกาะสุมาตรา เป็นเพราะว่าไม่รู้จักใครอีกแล้ว

บทกล่อมลูก

ฮ้า...เหย น้องนอนเหอ นอนให้สบาย

แม่ซื้อทั้งหลายอย่าเที่ยวอย่าเร็วไปไหนหนา

ไปสองอยู่สอง รักษาลูกน้อยใน

ฮ้า...เหย สอนว่าแม่ซื้ออย่าเที่ยวต้องเฝ้าลูก

คำสัมภาษณ์คุณ พ. 39

อายุ 76 ปี อยู่ที่ บ้านหัวควน ต.โคกม่วง อ.เขาชัยสน จ.พัทลุง อยู่กัน 2-3 คน มีลูก 11 คน ตายเสีย 4 คน นับถือศาสนาอิสลาม ตอนนี้ก็ยังนับถืออิสลาม ตอนที่อยู่อินโดนีเซียนั้นทำนา ทำสวน สาเหตุที่ได้มากับญี่ปุ่นนั้น ญี่ปุ่นยกพลขึ้นบกที่อินโดนีเซีย ญี่ปุ่นชวนมาทำงาน มากันทั้ง ประเทศ ญี่ปุ่นบอกว่าให้เงินเดือนละ 10 บาท มาลงเรือแล้วมาขึ้นที่สิงคโปร์แล้วก็มาต่อที่ปีนัง มาเลเซียแล้วลงที่ปาดังเบซาร์ต่อจากนั้นมาต่อที่หาดใหญ่แล้ว โดยรถไฟต่อจากนั้นก็นั่งรถยนต์มาที่ หาดทาชันรถไฟมาต่อที่หาดทามาลงรถที่แม่ชรี

มาอยู่ค่ายที่คลองไผ่โต (สถานที่ปัจจุบันคือหัวสะพานคลองไผ่โต) มาทำถนนมีคนมากทำถนนซึ่งถนนยังไม่เสร็จยังอีกมาก ประมาณอายุ 20 ปี อยู่ทำถนนอยู่ 2-3 วัน หนีกลางคืน หนี 2 คนกับเพื่อน ทหารญี่ปุ่นจับไม่ได้ หนีที่คลองไผ่โต ชาวไทยชวนจึงหนีเข้าไปในตลาดชาวไทยชวนหนีไปเขาชัยสน หนีไปอยู่กับน้ำพิณที่เขาชัยสน มาพบเมียที่เขาชัยสน แต่งงานอายุ 21 ปี แต่งงานที่เขาชัยสน พอแต่งงานแล้วก็รับจ้างขุดดิน ตอนนี่เลี้ยงหลาน ลูกหาให้กิน

ทำงานกับญี่ปุ่นไม่หนัก ตื่นตั้งแต่ 6 โมงจนถึงเที่ยง เริ่มทำบายโมง เลิกตี 4-5 ถ้าไม่ทำงานจะโดนตีกับไม้ นอกจากตีก็ไม่ทำอะไรอย่างอื่น เวลาไม่สบายก็พาไปโรงพยาบาล ดูแลดี ยารักษาโรคคัน ทหารญี่ปุ่นไม่ใจร้ายถ้าทำไม่ผิดก็เหมือนกับชาวไทย

ได้เบิกเงินเดือนละ 750 ได้เงินเอาไปซื้อของตามตลาดมุสลิมตอนที่อยู่ในอินโดนีเซีย แต่ตอนอยู่ที่เมืองไทยไม่ได้เงิน

ไม่ได้กลับไปอินโดนีเซียอีก อยากกลับไปเยี่ยมญาติ มีญาติเยอะ ตอนอยู่ในค่าย ก่อนที่จะไปทำงานมีการร้องเพลงปลุกใจภาษาอินโดนีเซีย

คำสัมภาษณ์คุณ พ. 35 อายุ 83 ปี

ตอนที่มาจากอินโดนีเซียอายุ 35 ปี ตอนที่อยู่ในอินโดนีเซียทำสวน ญี่ปุ่นบอกว่าให้ค่าจ้างแพง ที่อินโดให้ 12 สตางค์ ที่เมืองไทยให้ 50 สตางค์ มากันเป็นพัน มาทางเรือมาขึ้นเรือที่สิงคโปร์ มารถไฟมาที่มาเลเซีย มาอยู่ที่คลองไผ่โต เป็นค่ายทหารมีคนอยู่เยอะ มาทำถนน ญี่ปุ่นไม่ให้เงินทำงานได้ 15 วัน ก็หนีออกมาเพราะว่าชาวไทยไปหาคนมาไถนา ชาวไทยชวนมา ไม่กลัวญี่ปุ่นจับตัว เพราะว่าส่วนใหญ่ก็จะหนีกันไป ตอนนั้นคุยกันไม่รู้เรื่อง แต่ก็กลัวชาวไทยหลอก ตอนอยู่กับญี่ปุ่นอดอยาก กินข้าวกับปลาเค็ม มาเป็นลูกน้องเขา เห็นญี่ปุ่นทำโทษเพื่อน ๆ ในค่าย ถ้าหนีไปแล้วโดนจับได้ จะโดนญี่ปุ่นตีกับไม้ แต่ไม่มีตีจนตาย หนีกลางคืน มีชาวไทยมารับ ไม่มีการส่งไฟในค่าย หนีไปอยู่กับชาวไทยที่เขาชัยสน ไปรับจ้างทำนาอยู่นาน สาเหตุที่ย้ายมาที่บางแก้ว เพราะว่าตอนนั้นทำงานที่โรงสีใหญ่ที่บางแก้ว ยังไม่แต่งงานมาพบกับภรรยาเพราะว่า ภรรยามาทำงานบ้านหมอลแล้ว ลูกชายหมอก็กีพามาไถนา แต่งงานตอนอายุ 38 ปี มีลูก 7 คน เสียไปหนึ่งคน ภรรยาชื่อนางผอม ไม่ได้จับกัน เพราะจับไม่เป็น ตอนนั้นพูดไทยยังไม่ค่อยได้ ผู้ใหญ่จัดการสู้ขอให้ นับถือศาสนาพุทธกินหมู เปลี่ยนสัญชาติเป็นไทยแล้วไม่ต้องเสียต่างด้าว อยู่บ้านเลขที่ 490 หมู่ 1 ต.บางแก้ว อ.บางแก้ว จ.พัทลุง ไม่เคยได้กลับไปอินโดนีเซียอีกเลย พี่น้องก็ไม่ได้ติดต่อมา คิดว่าถ้าเจอกันก็จำกันไม่ได้แล้ว

เวลาอยู่ในค่ายญี่ปุ่นถ้าเขลยเจ็บหนักก็จะปล่อยให้ตาย ถ้าเจ็บไม่หนักก็จะรักษาโดยการฉีดยา ญี่ปุ่นให้เสื้อผ้าใส่สองชุด แต่งงานแล้วก็ยังทำนาอยู่ หัวหน้าที่คุมทำงานเป็นคนอินโดนีเซีย ภาษาอินโดนีเซียลืมหืมหมดแล้ว กับชาวอินโดนีเซียที่เป็นเพื่อนกันอยู่ในขณะนั้นรู้จักกันตอนที่หนีกันออกมาแล้ว พังสำเนียงการพูดเลยรู้ว่าเป็นคนอินโดฯ จังหวัด ถ้าเจอใครที่คิดว่าจะมาจากอินโดฯ ก็จะเข้า

ไปถามว่าคุณมาจากจังหวัดไหน ที่จังหวัดพิจิตร มีคนไม่เยอะ แต่มีผู้ชายเยอะ ทางราชการก็มาเกณฑ์ มีการเกณฑ์มาช่วยกองทัพญี่ปุ่นโดยการโฆษณาชวนเชื่อว่าใครอยากมาทำงานก็มาทำได้

คำสัมภาษณ์คุณ พ. 40 อายุ 93 ปี ปัจจุบันอยู่ที่ ต.แม่ขี อ.ตะโหมด จ.พัทลุง

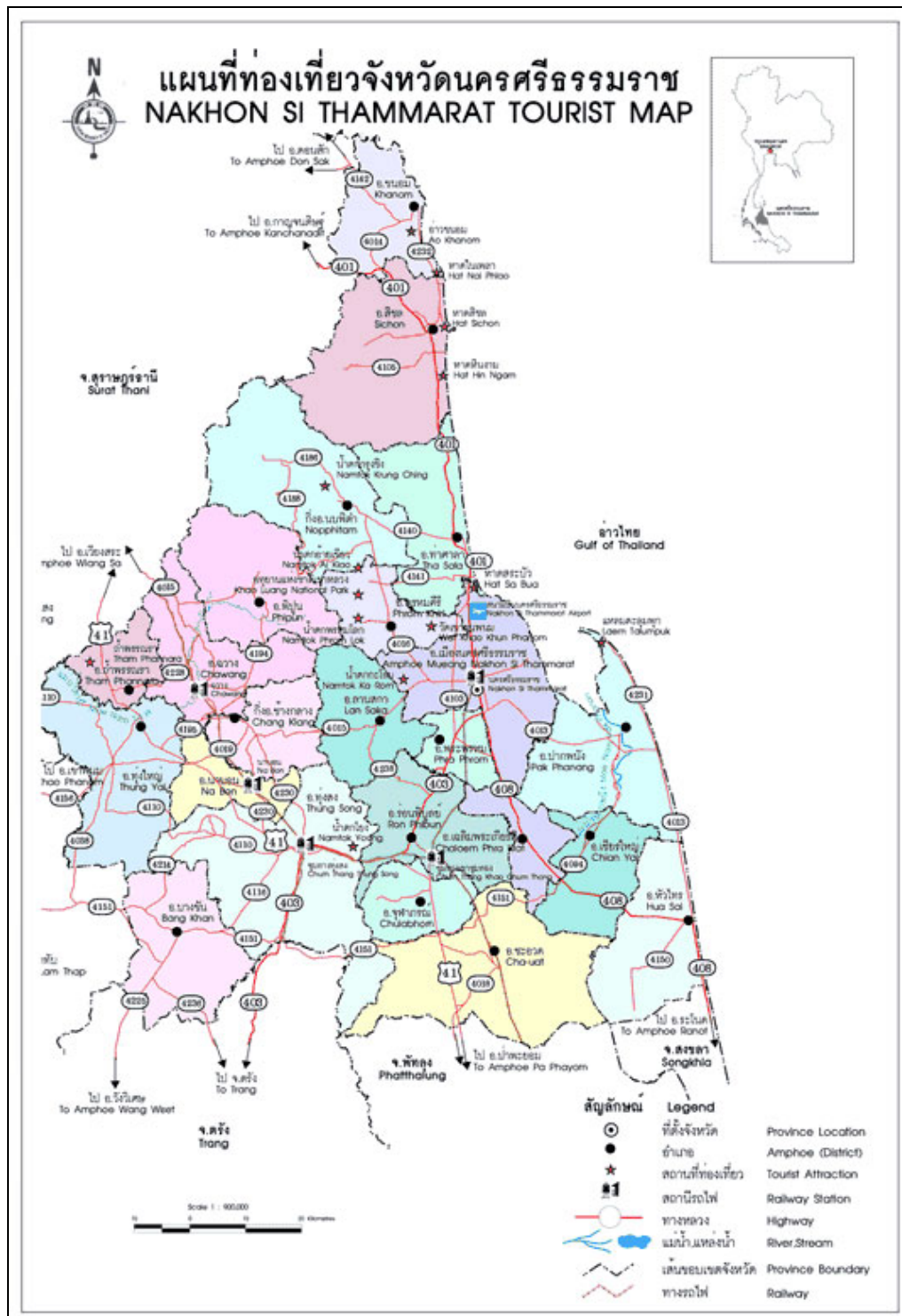
ภรรยาอายุ 73 ปี ไม่มีบุตร มีแต่บุตรบุญธรรม ภรรยาชื่อ อารินะ ตอนที่แต่งงานภรรยาอายุ 37 ปี ตนเองอายุ 87 ปี มาจากอินโดฯ ตอนอายุ 36 ปี อยู่อินโดนีเซียทำนา มีประกาศให้ทำงานกับญี่ปุ่น ทำงานที่สิงคโปร์ แล้วเลยมาทำงานที่สุโขทัย และปีหนึ่ง ไปอยู่ปีหนึ่ง 1 ปี พออายุ 37 ปี งานก็หมดก็เลยมาประเทศไทย เข้าประเทศไทยทางรถไฟ มากันประมาณพัน – สองพันคน ได้เงินเดือน 25 บาทต่อเดือน มาอยู่ที่คลองไต่คนเยอะมาก ให้มาทำถนนสายเอเชีย ทำตั้งแต่ตี 8 จนถึงตี 4-5 กินข้าววันละ 1-2 มื้อ ไม่มีเงินซื้อเอง ตอนหลังไม่ให้เงิน ข้าวดี กับข้าวธรรมดา ตอนนี้นับถือมุสลิม มาอยู่ที่คลองไต่ประมาณ 15 วัน ชาวไทยมุสลิมสงสารเลยพาหนีกลางวัน พวกญี่ปุ่นไม่เห็น ผู้ใหญ่จ้างให้ไปลัก 20 บาท ให้มาอยู่ที่บ้านให้มาอยู่เฉย ๆ เพราะสงสาร ไม่ได้มาทำนาเพราะไม่มีนา หนีมาสามคน คนที่หนีตายหมดแล้ว มาแต่งงานหนแรกเมื่อมาทำงาน มาจากปัตตานีมาซื้อสวน แต่ภรรยาคนแรกเสียแล้ว ตอนนี้นำสวนยาง สวนสะตอ ตอนแต่งงานกับภรรยาคนที่สองไม่มีค่าสินสอด เพราะผู้ใหญ่เป็นคนสู้ขอให้เพราะว่าสงสารแก ตอนนั้นแกพูดภาษาไทยได้แล้ว

วิธีการลวงโทษคือเขียนจากเข็มขัดถ้าไม่ทำงาน ถ้าคนที่ไม่สบายทหารญี่ปุ่นไม่รักษาดูแลปล่อยให้อยู่อย่างนั้น ไม่เคยเห็นญี่ปุ่นฆ่าคน ไม่ชอบคนญี่ปุ่น

ตอนอยู่ที่อินโดนีเซียมีเมีย 2 คน มีลูกคนเดียว มาอยู่เมืองไทยมีเมีย 2 คน แต่ไม่มีลูก

บทที่ 7

ข้อมูลพื้นฐาน จังหวัดนครศรีธรรมราช

แผนที่ 14 แสดงแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราช

ที่มา : <http://www.teawmuangthai.com/nakronsritummarach/map/>

นครศรีธรรมราช เมืองประวัติศาสตร์
 พระธาตุทองคำ ชื่นฉ่ำธรรมชาติ
 แร่ธาตุอุดม เครื่องถมสามกษัตริย์
 มากวัดมากศิลป์ ครบสิ้นกุ้งปู

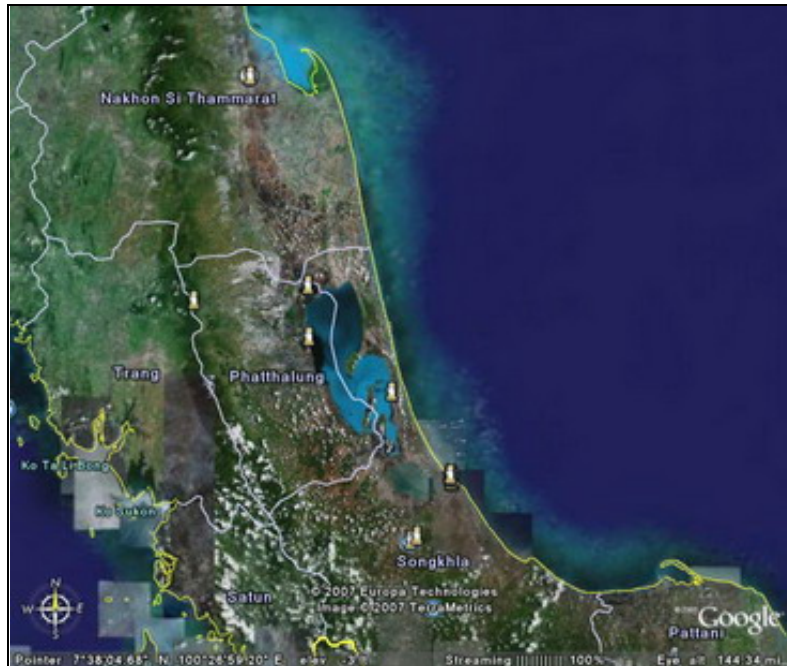
ภาพที่ 55 วัดพระมหาธาตุวรวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช

ที่มา : <http://www.oknation.net/blog/print.php?id=285760>

จังหวัดนครศรีธรรมราช (มักเรียกสั้น ๆ ว่า นคร) เป็นจังหวัดในประเทศไทย ที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 2 ของภาคใต้ (รองจากสุราษฎร์ธานี) ห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ 780 กิโลเมตร

ที่ตั้งทางภูมิศาสตร์

เนื้อที่ประมาณ 9,942,502 ตร.กม หรือประมาณ 6,024,064 ไร่ มีพื้นที่มาก เป็นอันดับ 2 ของภาคใต้ และเป็นอันดับที่ 16 ของประเทศ หรือประมาณ ร้อยละ 1.98 ของพื้นที่ทั้งประเทศ ที่ตั้งของตัวจังหวัด ตั้งอยู่ประมาณละติจูด 9 องศาเหนือและลองจิจูด 100 องศาตะวันออก

ภาพที่ 7 ภาพถ่ายจากดาวเทียมแสดงที่ตั้งจังหวัดนครศรีธรรมราช

ที่มา : Google Earth

อาณาเขตติดต่อ

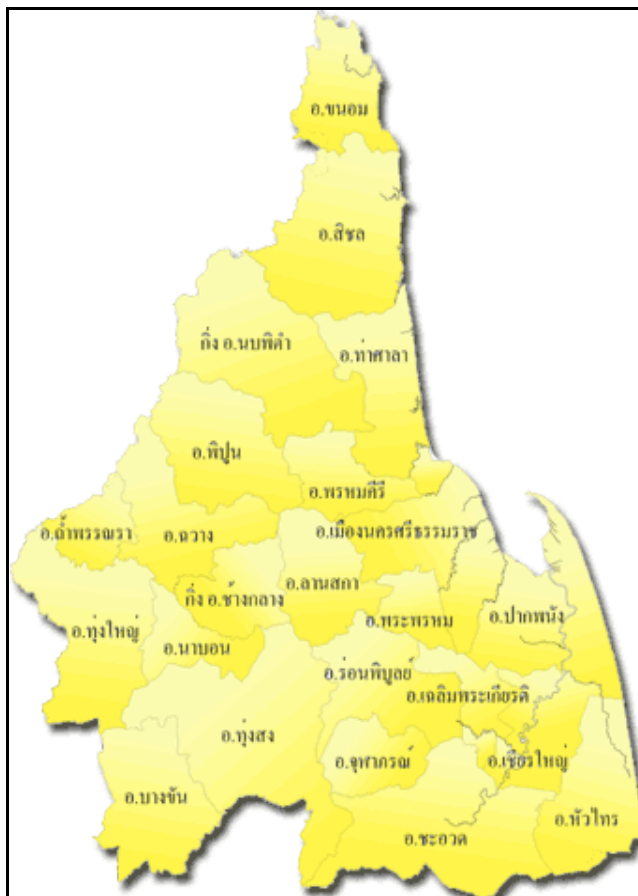
ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดสุราษฎร์ธานีและอ่าวบ้านดอน

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง อำเภอห้วยยอดจังหวัดตรัง

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอ่าวไทยเป็นชายฝั่งทะเล มีความยาวตั้งแต่ตอนเหนือของอำเภอขนอมลงไปทางใต้ของอำเภอหัวไทรประมาณ 225 กิโลเมตร

ทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดสุราษฎร์ธานีและจังหวัดกระบี่

สภาพทางภูมิศาสตร์

แผนที่ 15 แสดงอาณาเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช

ที่มา : http://www.ldd.go.th/Lddwebsite/web_osl/soilgr_man/south/m_nsi.htm

สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดนครศรีธรรมราช แตกต่างไปตามลักษณะ ของ เทือกเขานครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นเทือกเขาที่มีความยาวตามแนวยาวของคาบสมุทร เป็นผลให้ ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดนครศรีธรรมราช แบ่งได้เป็น 3 ส่วน คือ

1. บริเวณเทือกเขาตอนกลาง
2. บริเวณที่ราบชายฝั่งด้านตะวันออก
3. บริเวณที่ราบด้านตะวันตก

1. บริเวณเทือกเขาตอนกลาง

ได้แก่บริเวณเทือกเขานครศรีธรรมราช มีอาณาเขตตั้งแต่ตอนเหนือของ จังหวัดลงไป ถึงตอนใต้สุด บริเวณพื้นที่ของอำเภอที่อยู่ในเขตเทือกเขาตอนกลางได้แก่ อำเภอสิชล อำเภอขนอม อำเภอท่าศาลา อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช อำเภอลานสกา อำเภอพรหมคีรี อำเภอ ร่อนพิบูลย์ อำเภอ ชะอวด อำเภอจุฬาภรณ์ และอำเภอพระพรหม ในเขตเทือกเขานี้มีภูเขาสูง สุดในจังหวัด คือเขาหลวง ซึ่งสูงประมาณ 1,835 เมตร เหนือระดับน้ำทะเล

ภาพที่ 56 อุทยานแห่งชาติเขาหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ที่มา : http://www.tripsthailand.com/th/thailand_Major_Destinations_nakhonsithammarat.php

นอกจากนี้เทือกเขาดังกล่าวยังเป็นเส้นแบ่งเขตอำเภอ ระหว่างอำเภอทุ่งสง อำเภอฉวาง กับอำเภอชะอวด อำเภอร่อนพิบูลย์ อำเภอลานสกา อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช อำเภอพรหมคีรี อำเภอท่าศาลา และเป็นเส้นแบ่งเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช กับอำเภอบ้านนาสาร อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี อีกด้วย

บริเวณเทือกเขาตอนกลาง มีเส้นทางคมนาคมผ่านจากบริเวณที่ราบชายฝั่ง ตะวันออก ไปยังบริเวณที่ราบด้านตะวันตกได้ คือทางหลวงหมายเลข 40 ซึ่งข้ามจากอำเภอสิชล อำเภอขนอมสู่เขต อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี และทางหลวง หมายเลข 405 จากอำเภอลานสกาไปสู่อำเภอ ฉวาง ในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช และทางหลวงหมายเลข 4 จาก อำเภอร่อนพิบูลย์ ไปสู่อำเภอทุ่งสง

2. บริเวณที่ราบชายฝั่งด้านตะวันออก

ได้แก่บริเวณตั้งแต่เทือกเขาตอนกลางไปทางตะวันออกถึงฝั่งทะเลอ่าวไทย จำแนกได้เป็น 2 ตอน คือ ตั้งแต่อำเภอเมืองนครศรีธรรมราชลงไปทางใต้ เป็นที่ราบ ที่มีความกว้างจาก บริเวณเทือกเขาตอนกลางไปถึงชายฝั่งทะเลระยะทางประมาณ 95 กิโลเมตร มีแม่น้ำลำคลอง ที่มีต้นน้ำเกิดจากบริเวณเทือกเขาตอนกลางไหลลงสู่อ่าวไทยหลายสาย นับเป็นที่ราบ ซึ่งมีค่า ทางเศรษฐกิจของจังหวัด ลำน้ำสำคัญ ได้แก่ แม่น้ำปากพนัง และมี คลองสายเล็ก ในเขต อำเภอเมืองนครศรีธรรมราชอีกหลายสาย เช่น คลองปากพญา และคลองท้ายวัง เป็นต้น อีก บริเวณหนึ่ง คือตั้งแต่อำเภอท่าศาลาขึ้นไปทางทิศเหนือ เป็นบริเวณฝั่งแคบ ๆ ไม่เกิน 15 กิโลเมตร อำเภอที่อยู่ในเขตที่ราบด้านนี้คือ อำเภอขนอม อำเภอสิชล อำเภอท่าศาลา อำเภอ เมืองนครศรีธรรมราช อำเภอปากพนัง อำเภอเชียรใหญ่ อำเภอหัวไทร และอำเภอชะอวด

ภาพที่ 57 ที่ราบชายฝั่งด้านตะวันออก

ที่มา : <http://www1.tv5.co.th/service/mod/heritage/nation/oldcity/nakhonsithammarat1.htm>

3. บริเวณที่ราบด้านตะวันตก

ได้แก่ บริเวณที่ราบระหว่างเทือกเขานครศรีธรรมราช และเทือกเขาบรรทัด จึงมีลักษณะเป็นเนินเขาอยู่เป็นแห่ง ๆ อำเภอที่อยู่บริเวณที่ราบด้านนี้ คือ อำเภอพิปูน อำเภอทุ่งใหญ่ อำเภอฉวาง อำเภอนาบอน อำเภอบางขัน อำเภอถ้ำพรรณรา และอำเภอทุ่งสง ลำน้ำ สำคัญ ได้แก่ ต้นน้ำของแม่น้ำตาปีไหลผ่าน อำเภอพิปูน อำเภอฉวาง และอำเภอทุ่งใหญ่ นอกจากนี้ ยังมีลำน้ำที่เป็นต้นน้ำของแม่น้ำตรังอีกด้วย คือ น้ำตกโยง และคลองวังหีบ ซึ่งไหลผ่าน อำเภอทุ่งสง ไปยังอำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง และออกทะเลอันดามัน ที่อำเภอกันตัง

ภาพที่ 58 ที่ราบชายฝั่งด้านตะวันตก

ที่มา : <http://www1.tv5.co.th/service/mod/heritage/nation/oldcity/nakhonsithammarat1.htm>

สภาพภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิอากาศของนครศรีธรรมราช จากสภาพที่ตั้งใกล้เส้นศูนย์สูตร มีภูเขาและเป็นคาบสมุทรทั้งสองด้าน กล่าวคือ ด้านตะวันออกเป็นทะเลจีนใต้ มหาสมุทรแปซิฟิก ด้านตะวันตกเป็นทะเลอันดามันมหาสมุทรอินเดีย ทำให้นครศรีธรรมราช ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมจากมหาสมุทรอินเดียและพายุหมุนเขตร้อน จากทะเลจีนใต้ สลับกัน ดังนี้

1. ลมมรสุมในแต่ละปี จังหวัดนครศรีธรรมราชจะได้รับอิทธิพลของลมมรสุม ดังนี้

1.1 ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ลมนี้มีทิศทางพัดผ่านมหาสมุทรอินเดียและทะเลอันดามันเข้าสู่ประเทศไทย บริเวณชายฝั่งตะวันตกจึงมีฝนตกชุก ในส่วนของจังหวัดนครศรีธรรมราชนั้น เนื่องจากมีเทือกเขาทางตะวันตกและตอนกลางเป็นแนวกั้นทิศทางลม ทำให้ฝนตกไม่มากนัก อิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้จะอยู่ในช่วงประมาณ เดือน พฤษภาคม ถึงเดือนตุลาคม

1.2 ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ลมนี้พัดผ่านอ่าวไทยเข้าสู่ภาคใต้ ทำให้เกิดฝนตกชุกในจังหวัดนครศรีธรรมราช เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัด ตั้งอยู่ในด้านรับลมของ เทือกเขา อิทธิพลของลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ จะทำให้ฝนตกมากในช่วงประมาณเดือน พฤศจิกายน - มกราคม

ประวัติศาสตร์

เมื่อเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 ใน ปี พ.ศ. 2310 ตำแหน่งเจ้าพระยามนตรีศรีธรรมาโศภิตว่างอยู่ หลวงสิทธิหนายเวรมหาเด็กลี (หนู) ซึ่งออกไปรับราชการตำแหน่งปลัดเมืองเป็นผู้รักษาราชการเมือง นครศรีธรรมราช ครั้นทราบว่ากรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่า ไม่มีเจ้านายปกครองประเทศ หลวงสิทธิจึง ตั้งตัวเป็นเจ้าผู้ครองเมืองนครศรีธรรมราชเป็นอิสระอยู่กึ่งหนึ่ง ในปี พ.ศ. 2312 พระเจ้ากรุงธนบุรีทรงยก กองทัพไปปราบ จับตัวเจ้านครได้ และมีพระราชดำริว่าเจ้านครมิได้มีใจกบฏคิดร้ายต่อประเทศ แต่ตั้งตัวขึ้นเนื่องจากบ้านเมืองเป็นจลาจล จึงโปรดเกล้าฯ ให้มารับราชการอยู่ที่กรุงธนบุรี และให้ เจ้านราสุริยวงศ์หลานเธอออกไปครองเมืองนครศรีธรรมราช ต่อมาเจ้านราสุริยวงศ์ถึงแก่พิราลัย พระเจ้ากรุงธนบุรีมีพระราชดำริว่า เจ้านครได้เข้ามารับราชการมีความจงรักภักดีและได้ถวายธิดาทำ ราชการมีราชบุตร (คือพระพงษ์นรินทร์และพระอินทร์อภัย) เป็นที่ไว้วางพระราชหฤทัยเป็นอย่างยิ่ง จึงโปรดเกล้าฯ ให้เจ้านครออกไปครองเมืองนครศรีธรรมราช และสถาปนาขึ้นเป็น พระเจ้า นครศรีธรรมราช เจ้าชั้นธสีมา เมื่อวันอาทิตย์ เดือน 11 ขึ้น 3 ค่ำ จุลศักราช 1138(พ.ศ. 2319) ปีวอก อัฐศก

ในสมัยรัชกาลที่ 1 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก มีพระราชดำริว่า พระเจ้า นครศรีธรรมราชมีความซำหุพพลภาพ ไม่สามารถปกครองบ้านเมืองได้ จึงโปรดให้ออกจากตำแหน่ง กลับเข้ามาอยู่ในกรุงเทพฯ และโปรดให้เจ้าอุปราช (พัฒน์) บุตรชายเจ้านคร ขึ้นเป็นผู้สำเร็จราชการเมือง นครศรีธรรมราช เมื่อวันอังคาร เดือน 8 แรม 11 ค่ำ จุลศักราช 1146 (พ.ศ. 2327) ปีมะโรงศก แต่โปรด ให้มียศเพียงเจ้าพระยาตามประเพณีแต่เดิมเมื่อครั้งกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี เมืองนครศรีธรรมราช จึงเป็นเมืองที่เคยมีกษัตริย์ปกครอง และมีฐานะเป็นประเทศราช 8 ปี

ภาพที่ 59 กำแพงเมืองเก่า

ที่มา : http://www.hotelsguidethailand.com/travel/travel_detail.php?l=th&code=4104

ข้อมูลสถิติเกี่ยวกับประชากร

ตารางที่ 4 สถิติประชากร จังหวัดนครศรีธรรมราช

จังหวัด/อำเภอ/เทศบาล	จำนวนราษฎร				จำนวนราษฎรรวม	จำนวนบ้าน	จำนวนบ้านรวมทั้งอำเภอ
	ชาย	ชายรวม	หญิง	หญิงรวม			
อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช		130,171		136,448	266,619		84,070
อำเภอพรหมคีรี		17,849		18,094	35,943		9,866
อำเภอลานสกา		19,640		20,486	40,126		12,432
อำเภอฉวาง		32,399		33,517	65,916		20,938
อำเภอพิปูน		13,939		14,309	28,248		9,231
อำเภอเชียรใหญ่		21,955		22,005	43,960		12,376
อำเภอชะอวด		42,100		42,706	84,806		24,225
อำเภอท่าศาลา		53,606		54,152	107,758		27,970
อำเภอทุ่งสง		74,848		74,554	149,402		47,865
อำเภอนาบอน		13,126		13,335	26,461		7,692
อำเภอทุ่งใหญ่		34,709		34,515	69,224		20,674
อำเภอปากพนัง		52,404		51,750	104,154		28,477
อำเภอร่อนพิบูลย์		40,284		40,416	80,700		22,155
อำเภอลิขิต		42,282		42,769	85,051		24,315
อำเภอขนอม		14,118		14,100	28,218		10,589
อำเภอหัวไทร		33,985		33,649	67,634		20,182
อำเภอบางขัน		21,715		20,976	42,691		12,329
อำเภอถ้ำพรรณรา		8,985		8,965	17,956		5,783
อำเภอจุฬาภรณ์		15,119		15,417	30,536		8,520
อำเภอพระพรหม		20,724		20,827	41,551		12,188
อำเภอนบพิตำ		15,394		15,165	30,559		8,604
อำเภอช้างกลาง		14,776		14,997	29,773		8,762
อำเภอเฉลิมพระเกียรติ		16,063		15,940	32,003		8,719
รวม		750,191		759,092	1,509,283		447,962

ที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัดนครศรีธรรมราช ข้อมูล ณ มิถุนายน 2551

เศรษฐกิจ

เศรษฐกิจโดยทั่วไปของจังหวัดขึ้นอยู่กับภาคเกษตร อาชีพหลัก คือ ทำสวนยางพารา ทำนา ทำไร่ การปลูกผลไม้ ทำสวนมะพร้าว การประมงและการเลี้ยงสัตว์ พัฒนาการจากการสำรวจ พบว่า ประชาชนมีรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี เท่ากับ 59,869 บาท ซึ่งเป็นอันดับที่ 11 ของภาคใต้

ภาพที่ 60 เครื่องเงินนคร

ที่มา : <http://www.nairoburo.com/76/modules.php?name=News&file=article&sid=390>

ศาสนา

ชาวนครศรีธรรมราชส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธประมาณ 92.08% รองลงมาได้แก่ ศาสนาอิสลาม 7.03% ศาสนาคริสต์ 0.89% นอกจากนั้นเป็นศาสนาอื่น ๆ (ข้อมูลประชากร 1,508,096 คน ณ ตุลาคม พ.ศ.2549)

การคมนาคม

ในตัวเมืองนครศรีธรรมราช มีรถสองแถววิ่งบริการรอบเมือง และจากนครศรีธรรมราชไปสู่จังหวัดข้างเคียง สามารถเลือกใช้บริการได้ทั้งรถตู้ รถแท็กซี่ รถโดยสาร และรถไฟ

ที่สุดในประเทศไทย

ชายฝั่งทะเลยาวที่สุด 225 กิโลเมตร

แหลมทะเลยาวที่สุดในประเทศไทย คือ แหลมตะลุมพุก อำเภอปากพนัง เกิดจากการทับถมของทรายที่น้ำทะเลพัดพามา จนกลายเป็น สันดอนจะงอย ยื่นยาวเป็นแหลมออกไปจากชายฝั่งทะเล มีความยาวประมาณ 16 กิโลเมตร ส่วนกว้างที่ของแหลมประมาณ 5 กิโลเมตร

รำลึกภาพสงครามโลกครั้งที่ 2

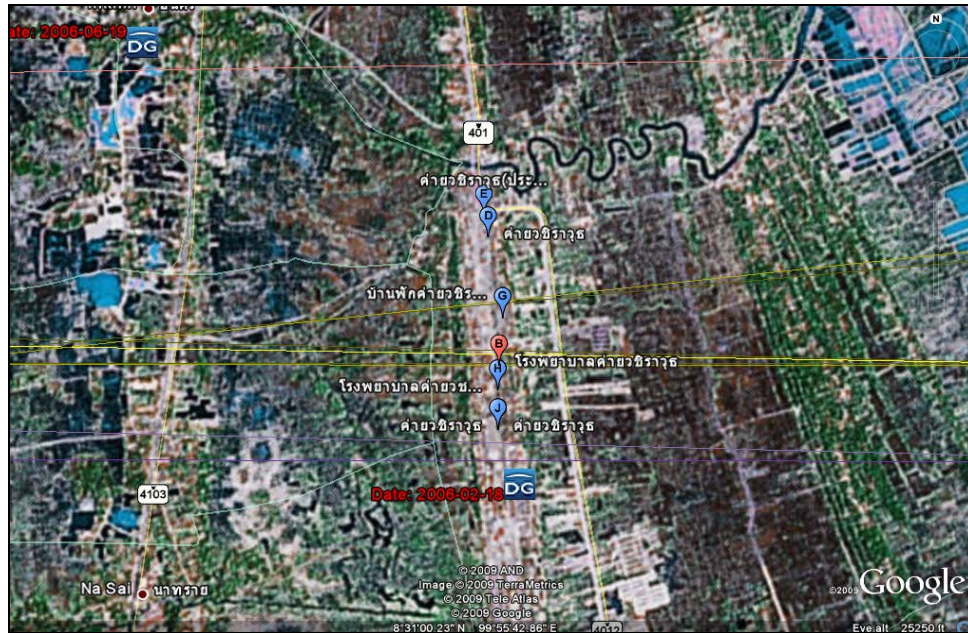
ในการออกงานภาคสนามจังหวัดนครศรีธรรมราช กลุ่มตัวอย่างและข้อมูลจะแตกต่างจากจังหวัดสงขลา และจังหวัดพัทลุง จากสภาพพื้นที่ วัตถุประสงค์ของการยึดพื้นที่ของกองทัพญี่ปุ่น ผู้ที่ให้ข้อมูลที่อยู่ในเหตุการณ์ขณะนั้น จึงแตกต่างออกไป โดยจัดแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

1. กลุ่มยุทธชนทหาร ทหาร ตำรวจ ที่มีส่วนร่วมในการทำสงคราม
2. กลุ่มประชาชนทั่วไป

วัตถุประสงค์การเข้ายึดพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราชของกองทัพญี่ปุ่นนั้น เพื่อยึดศูนย์บัญชาการทหารไทยในภาคใต้ คือ ค่ายวชิราวุธ ซึ่งมีที่ตั้งอยู่ห่างจากชายฝั่งทะเลไม่มากนัก และมีคลองท่าแพเชื่อมต่อกับชายฝั่ง การยกพลขึ้นบกกินเวลา 1-2 ชั่วโมง และถึงพื้นที่ตั้งค่ายโดยไม่ผ่านตัวเมือง ความเสียหายจึงอยู่ที่ค่ายทหาร และ ไม่มีประชาชนเกี่ยวข้อง ทั้งนี้กองทัพญี่ปุ่นได้เปลี่ยนค่ายวชิราวุธเป็นค่ายทหารญี่ปุ่น และให้ทหารไทยอพยพออกจากค่ายวชิราวุธไปอยู่ในเมืองแทน

สถานการณ์สงคราม

จากการที่ตัวเมืองนครศรีธรรมราชอยู่ห่างจากชายทะเลและมีจุดยุทธศาสตร์อยู่นอกเมือง ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมกับสงครามมากนัก จุดยุทธศาสตร์ที่กองทัพญี่ปุ่นต้องการเข้าควบคุมคือ ค่ายวชิราวุธ ซึ่งอยู่บริเวณท่าแพนอกเมือง เมื่อทหารญี่ปุ่นยกพลขึ้นบกชายฝั่งบริเวณปากพูน ปากนคร แล้วลำเลียงพลผ่านเข้ามาตามคลองท่าแพ ใช้เวลาประมาณ 1-2 ชั่วโมง ถึงสะพานท่าแพและกำลังจะตรงเข้าค่ายวชิราวุธ มียุทธชนทหารพบเห็น ทำให้ทหารไทยรู้ตัว และสามารถระดมพลทั้งฝ่ายทหาร ยุทธชนทหาร เข้าป้องกันจนถึงขั้นปะทะกัน

ภาพที่ 8 ภาพถ่ายจากดาวเทียมแสดงที่ตั้งค่ายวชิราวุธ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ที่มา : Google Earth

พื้นที่สงคราม จังหวัดนครศรีธรรมราช มีจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญคือ กองกำลังมณฑลทหารบกที่ 6 ตั้งอยู่ ณ ค่ายวชิราวุธ ตำบลปากพูน อำเภอเมือง มีพลตรีเสนาณรงค์ เป็นผู้บัญชาการกองทัพบกผู้บัญชาการยกพลขึ้นบกนุคนครศรีธรรมราช 2 จุดด้วยกัน คือ ปากน้ำนคร เข้ามาตามคลองท่าแพใกล้เขตค่ายวชิราวุธ และชายฝั่งทะเลที่ปากพูน

ตารางที่ 5 แสดงเหตุการณ์การยกพลขึ้นบกของกองทัพญี่ปุ่นพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช
ในวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ.2484

เวลา	สถานการณ์
วันที่ 8 ธ.ค.2484	จังหวัดนครศรีธรรมราช
06.00 น.เศษ	พลตรีหลวงเสนานรงค์ ผู้บัญชาการมณฑลทหารบกที่ 6 ได้รับแจ้งข่าวจากนายไปรษณีย์ นครศรีธรรมราชว่า ทหารญี่ปุ่นได้ยกพลขึ้นบกที่จังหวัดสงขลา จึงแจ้งข่าวให้พันตรีหลวงประหาร ริบูราบ (ชื่อน โหระกุล) ผู้บังคับกองพันทหารราบที่ 39 ทราบ และสั่งให้เตรียมกำลังเพื่อเคลื่อนย้าย ไปสนับสนุนกองพันทหารราบที่ 5 ที่จังหวัดสงขลาโดยรีบด่วน และนำกำลังไปสกัดกั้นกำลังทหาร ญี่ปุ่นที่บริเวณสถานีรถไฟชุมทางเขาชุมทองและท่าแพ
07.30 น.	รัฐบาลมีคำสั่งให้ทหารไทยยุติการต่อต้านทหารญี่ปุ่น
09.40 น.	พล.ต.ต.อดุล อดุลเดช จรัส ได้รับแจ้งจากคณะกรรมการจังหวัดนครศรีธรรมราช และนำเสนอที่ ประชุม ครม. อุดเงิน ว่า ญี่ปุ่นยกพลขึ้นที่ปากน้ำจังหวัดนครศรีธรรมราช
11.00 น.	ข้าหลวงประจำจังหวัดนำโทรเลขคำสั่ง ให้หยุดรบ ปล່อยให้ญี่ปุ่นผ่านได้ แต่ทหารไม่ยอมหยุด จึงเปิดการเจรจายุติการสู้รบ
12.00 น.	ยุติการสู้รบ

ที่มา : เรียบเรียงเหตุการณ์โดย นางสาวรัชณี กัลยาณคุณาวุฒิ (ผู้ดำเนินการวิจัย)

การทราบข้อมูลของค่ายวิชราวุธจะช้ากว่าทางจังหวัดสงขลา เนื่องจากการยกพลต้องใช้ เรือลำเลียงพลจากเรือใหญ่เข้ามาตามคลองท่าแพก่อน จึงขึ้นบกบริเวณสะพานท่าแค ในขณะที่สงขลา ยกพลขึ้นบกได้ที่ชายหาดสมิหลาหน้าเมืองและเดินเข้ายึดเมืองได้โดยตรง

พลตรีหลวงเสนานรงค์ ได้รับโทรเลขจากสงขลาเวลาประมาณ 06.30 น. ว่าญี่ปุ่นบุกเมือง สงขลาและลำเลียงพลขึ้นบกเมื่อเวลา 04.00 น. การที่ได้รับข่าวสารล่าช้า เนื่องมาจากทางจังหวัด สงขลาถูกตัดสายโทรเลข โทรศัพท์ ต้องเสียเวลาในการซ่อมแซม ระยะเวลาจึงส่งข่าวไปยังที่ต่าง ๆ ได้ ทำให้ผู้บัญชาการเรียกหัวหน้าหน่วยขึ้นประชุม เตรียมรับมือข้าศึก ในขั้นต้นเตรียมจะส่งกำลังไป สนับสนุนทางสงขลา แต่เดี๋ยวสำคัญส่งเสียงปลุกทหารทุกคนให้เตรียม พร้อมในเวลาเดียวกัน ก็ได้ รับทราบการยกพลของทหารญี่ปุ่นมาตามคลองท่าแพ ผู้บัญชาการมณฑลจึงสั่งเปิดคลังแสงแจกจ่าย อาวุธ ในขณะนั้นฝนตกหนัก น้ำขึ้นสูง มียุวชนทหารไปอยู่บริเวณคลองท่าแพได้พบเห็น

ภาพที่ 61 สะพานข้ามคลองท่าแพ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ที่มา : <http://siamphotoclub.com/index.php?topic=18.msg57>

เห็นทหารญี่ปุ่นโดยสารมากับเรือหลายลำโดยมีชาวญี่ปุ่นที่แอบเข้ามาอยู่นานแล้วเป็นผู้นำทางจึงรีบกลับมาแจ้งที่ค่ายทหารว่าญี่ปุ่นบุกมาตามคลองท่าแค ผู้บัญชาการจึงมีคำสั่งให้เคลื่อนกำลังพลไปตรึงกำลังข้าศึกที่สะพานท่าแพ หน่วยรบต่าง ๆ เคลื่อนพลตั้งรับทันที นอกจากนี้ยังมียุวชนทหารจากหน่วยฝึกยุวชนที่ 55 จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 30 คน มีปืนเล็ก ประจำกายมาสมทบ โดยผู้บังคับหมวดชื่อ ร้อยเอกสงัด ธรรมสุนทร ได้เรียกยุวชนทหารในเขตเมืองทั้งหมด

ภาพที่ 62 ยุวชนทหาร

ที่มา : http://www.nakhontoday.com/detail_news.php?n_id=586

ยกเว้นปากพั้งเพราะระยะทางไกลออกไป เมื่อระดมพลได้ก็แบ่งเป็น 2 กองร้อยคือพวกหุ่นใหญ่ สูง 160 ซม. ขึ้นไป เป็นกองร้อยที่ 1 ส่วนที่เหลือเป็นกองร้อยที่ 2 กลุ่มของยุวชนทหารจะเป็นเด็กวัยรุ่น (เรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย) มีความซื่อสัตย์มาก เพราะในช่วงเวลาฝึก ครูฝึกได้พูดปลุกใจ ในเรื่องรักชาติ โดยผู้ให้สัมภาษณ์ยังคงจำคำปฏิญาณของยุวชนทหารได้อยู่ว่า

“ชาติของเรา เป็นไทยอยู่ได้จนถึงตัวเราทุกวันนี้ เพราะบรรพบุรุษของเราเอาเอาเลือดเนื้อ และความลำบากยากเข็ญแลกเอาไว้ เราต้องรักชาติ เราต้องบำรุงชาติ สละชีพเพื่อชาติ”

ยุวชนทหารทุกคนต้องปฏิญาณจนฝังลึกในจิตใจ นอกจากนี้ ทางครอบครัวบางท่านก็สอนให้รักชาติ และบอกอยู่เสมอว่า ถ้าญี่ปุ่นบุกต้องสู้ ยุวชนทหารได้รับคำสั่งให้ไปเอาปืนที่สถานีตำรวจบางคนก็เกียจ ไม่ค่อยฝึก ไม่ได้ช่วยครูฝึกเก็บปืน ก็ไม่รู้ว่าจะอยู่ที่ไหน ทำอย่างไร เมื่อไปถึงค่าย ก็มีกระสุนวางเตรียมพร้อมอยู่ ยุวชนทหารจะแบ่งสายละ 9-10 คน ขณะนั้นได้ยินเสียงปืนมาเรื่อย ๆ เพราะทางฝ่ายทหารได้ยกกำลังไปต้านญี่ปุ่น ที่บุกขึ้นมาที่สะพานท่าแพ มีกระสุนปืนใหญ่จากเรือมาตกรอบ ๆ ค่าย แต่ปืนใหญ่จาก ป.พัน 15 ขนาด 105 ได้ระเบิดเรือคุ้มกันญี่ปุ่น มีการเสียชีวิตเกิดขึ้น แต่ญี่ปุ่นก็บุกอย่างบ้าบิ่น จนเข้าสู่ระยะประชิด จากคำบอกเล่าพบว่า ญี่ปุ่นตายเหมือนใบไม้ร่วง แต่ไม่ยอมหยุดใครตาย คนข้างหลังก็หนุนขึ้นมาถืองใหม่ แต่วิธีการรบสู้ทหารไทยไม่ได้ จากคำบอกเล่าของทหารผ่านศึกและยุวชนทหาร พูดตรงกันว่า ทหารญี่ปุ่น ไม่นอนหรือหมอบกับพื้นยิง แต่จะนั่งยอง ๆ ยิงทำให้เป็นเป้าที่เด่นชัด ทหารไทยเลือกยิงได้ง่าย แต่ทหารญี่ปุ่นมีจำนวนมาก และบุกเข้ามาทางถนนราชดำเนินที่อยู่กลางค่ายวชิราวุธ ในที่สุดทหารทั้ง 2 ฝ่ายต้องติดตามปลายปืน รอบในลักษณะประชิดตัวอย่างกล้าหาญ การสู้รบดำเนินไปอย่างรุนแรงตลอดเวลา การเสียชีวิตเกิดขึ้นทั้ง 2 ฝ่าย จากคำบอกเล่าของฝ่ายทหารไทยพบว่า ที่ต่อสู้อย่างบ้าบิ่นไม่คิดชีวิต เนื่องจากไม่พอใจพวกทหารญี่ปุ่นมาก ที่มาทำร้ายเพื่อนต่อหน้า ยิ่งเห็นเพื่อนเจ็บและตายยิ่งแค้นมากขึ้น และบุกเข้าแทงพื้นประชิดตัว ญี่ปุ่นใช้ดาบซามูไร รอบกันแบบตะลุมบอน ในการรบยุวชนทหารเล่าว่า ได้ยินผู้บัญชาการตะโกนว่า **“เอาเลยน้องชาย เท่าโหดเท่ากัน”** ยิ่งทำให้เกิดความซื่อสัตย์มากขึ้น

จนเวลา 11.00 น. พระสาครบูรณารักษ์ ข้าหลวงประจำจังหวัดนำโทรเลขมาส่งให้ผู้บัญชาพลมีข้อความว่า

“หยุดรบ ปล่อยให้ญี่ปุ่นผ่านได้”

และอีกฉบับจาก จอมพล ป. พิบูลสงคราม ว่า

“ให้ระงับการต่อต้านปล่อยให้ญี่ปุ่นผ่านไป ขณะนี้รัฐบาลกำลังเจรจา”

ถึงแม้จะไม่พอใจแต่ทหารก็ต้องทำตามคำสั่ง แตรเดี่ยวสั่งหยุดรบ และเสียงตะโกนว่า

“ผู้บัญชาการสั่งหยุดรบ” ดังทั่วไป

แต่ทหารไม่ยอมหยุด ในที่สุดก็มีการเปิดการเจรจา จนถึงเวลา 12.00 น. จึงได้หยุดรบตลอดแนว ฝ่ายไทยสูญเสียกำลังพลไป 32 นาย แต่การประเมินจากสายตาพวกญี่ปุ่นสูญเสียมากกว่า แต่จากคำพูดของ พลเอกหลวงเสนานรงค์ ก่อนที่จะเจรจาก็เป็นสิ่งที่ประกาศศักดิ์ศรี และแสดงการเป็นนักรบอย่างเต็มภาคภูมิว่า

ภาพที่ 63 ทหารญี่ปุ่นค้นเรือนยกกระบัตรทหาร ค่ายวชิราวุธ

ที่มา : <http://61.19.202.164/e-learning/computer/works/ligor/main/jadam/jadam2.html>

“ก่อนอื่นข้าพเจ้าขอแจ้งให้ทราบว่าการหยุดรบในครั้งนี้ไม่ได้หมายความว่า ไทยแพ้ ถ้าหากท่านถือว่าเราแพ้ เราจะสั่งทำการรบต่อไป การหยุดรบของเราครั้งนี้ เนื่องจากได้รับคำสั่งจากกรุงเทพฯ ไม่ใช่คำสั่งของข้าพเจ้าที่นี่เลย เราเคารพต่อวินัย เราเคารพต่อคำสั่งของผู้บังคับบัญชาต่างหาก”

หลังจากสงคราม ญี่ปุ่นได้เผาศพทหารที่เสียชีวิตแล้วสร้างอนุสาวรีย์ไว้ที่สะพานท่าแพ แต่พอญี่ปุ่นถอนทหารไปแล้ว ก็มีคนไปทุบทิ้ง จึงไม่มีเหลืออยู่ในปัจจุบัน

หลังจากนั้นญี่ปุ่นเข้ายึดค่ายและอาวุธยุทธโปกรณ์ สนามบิน และขอให้ทหาร ตำรวจ และครอบครัวอพยพเข้าไปอยู่ในเมืองตามบ้านญาติ และวัดต่าง ๆ เช่น วัดเสาชิงช้า วัดหน้าพระธาตุ วัดสระเกศ วัดเสมามือง เป็นต้น ประชาชนในเมืองจึงเริ่มรับรู้ และสัมผัสสถานการณ์สงคราม

การจารกรรมในพื้นที่

ก่อนเกิดสงครามมีญี่ปุ่นเข้ามาอาศัยอยู่ในเมืองนครศรีธรรมราชหลายคน มีชาวญี่ปุ่นมาตั้งร้านเป็นหมอพั้นชื่อ มาลู มีภรรยาเป็นคนไทยชอบออกไปตกปลาในคลองท่าแค แต่ไม่ได้ปลาอยู่บ่อย ๆ และชาวนครศรีธรรมราชก็ไม่มีใครสงสัยจากการบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลซึ่งเห็นด้วยตนเองว่า เมื่อญี่ปุ่นบุกเมืองนครศรีธรรมราช มาลูแต่งตัวเป็นนายทหารญี่ปุ่น และทำหน้าที่เป็นคนนำทางเรือให้แล่นไปตามร่องน้ำลึกซึ่งใช้เวลาในการเดินทางจากปากน้ำมาถึงค่ายประมาณ 1 – 2 ชั่วโมง

นอกจากนี้ก็มีคนญี่ปุ่นมาตั้งร้านรับซื้อแร่อยู่อีก 6-7 คน ในวันที่ญี่ปุ่นบุกจังหวัดนครศรีธรรมราชไปเบิกเงินมามาก แต่ถูกจับและถูกยิงตายหมดส่วนเงินก็กระจายหายไปหมด นอกจากนี้ชาวญี่ปุ่นยังเข้ามาลงทุนในรูปของบริษัทรับเหมาก่อสร้าง คนญี่ปุ่นมาเป็นนายช่างของบริษัทเคียว แอโก (บริษัทมิติซูบิชิ บุซซันโกซา) รับเหมาก่อสร้างถนนสายนครศรีธรรมราช – ปากพญา ซึ่งสถานการณ์นี้ทำให้คนทั่วไปคิดว่า ถ้าญี่ปุ่นจะบุกเมืองนครน่าจะขึ้นที่ปากพญา ที่ปากพญา มีชาวญี่ปุ่นมาตั้งร้านถ่ายรูปอยู่ 2 – 3 ปีก่อนสงคราม โดยไม่มีคนสงสัยนอกจากนี้ยังมีพ่อค้าเร่ขายของทั่วไปแวะผ่านไปมาอยู่บ่อย ๆ โดยที่คนไทยไม่ได้สงสัยพฤติกรรมต่าง ๆ นี้

ในส่วนของประชาชน

ประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชส่วนใหญ่ไม่เดือดร้อนกับสงคราม เพราะไม่ทราบเรื่องการสู้รบซึ่งเกิดขึ้นที่มณฑลทหารบกที่ 6 ซึ่งมีระยะห่างจากตัวจังหวัด 7 ก.ม. ยกเว้นประชาชนที่อาศัยอยู่ตามลำคลองท่าแค หลังเกิดสงครามแล้วประชาชนไม่ได้อพยพไปไหน

ในช่วงสงครามที่มีการทิ้งระเบิด เมืองนครศรีธรรมราชไม่เสียหายมากนัก ส่วนใหญ่ไปทิ้งระเบิดที่ค่ายวชิราวุธ ประชาชนมีการระวังภัยและป้องกันตัวเองโดยมี พกยุวชนทหาร มาช่วยดูแลป้องกันในเมือง ตั้งเป็นกองระวังไฟ ดูแลเรื่องการตามไฟ พรางไฟ ห้ามใส่เสื้อสีขาวเวลากลางคืน ในช่วงเครื่องบินมาทิ้งระเบิด และสอนวิธีพรางไฟที่ถูกต้อง โดยแบ่งเขตกันดูแล ในการรบยุวชนทหารไม่เสียชีวิต พวกตัวโต มีจักรยานให้เป็นสารวัตรยุวชนทหาร แบ่งพื้นที่กันดูแลความสงบเรียบร้อย และให้กำลังใจประชาชนในเมือง

การต่อต้าน

นครศรีธรรมราช เป็นศูนย์กลางของการต่อต้านญี่ปุ่น ทั้งฝ่ายทหารและพลเรือน ศูนย์กลางของเสรีไทยในภาคใต้ก็อยู่ที่เมืองนครศรีธรรมราช จึงมีการเข้าไปขโมยของปืน และช่วยพาเชลยศึกชาวตะวันตกหนีไปทางจังหวัดชุมพร ขึ้นเรือไปอินเดีย ประชาชนที่ต่อต้านญี่ปุ่น ถ้าหากถูกญี่ปุ่นจับได้ จะลงโทษด้วยวิธีทรมาน เขี่ยนตี มัดตากแดด กรอกน้ำสบู่ กรอกน้ำมัน เช่นเดียวกับที่อื่น ๆ แต่

เนื่องจากค่ายวชิราวุธอยู่ห่างจากตัวเมืองและมีการคุ้มกันเข้มแข็ง การลักลอบเข้าไปในค่ายทหารญี่ปุ่น จึงทำได้ยากลำบากกว่าที่อื่น ๆ

ความเดือดร้อน

ในช่วงสงคราม ข้าวยากหามาแพง อาหารและเสื้อผ้าราคาแพงและมีจำนวนน้อย ต้องปันส่วนกัน บางคนไปอยู่ปากพ่องในช่วงที่ไม่มีเสื้อผ้าต้องนุ่งกระสอบบ้างก็มี คนไทยส่วนใหญ่ไม่ค่อยชอบพวกญี่ปุ่นเนื่องจากได้ข่าวความโหดร้ายทารุณกับเชลยศึก และผู้หญิงถูกห้ามออกจากบ้าน เพราะกลัวทหารญี่ปุ่นขูด

ส่วนของชาวญี่ปุ่น

อยู่ในค่ายวชิราวุธออกมาซื้ออาหารในตัวเมืองนครศรีธรรมราชเป็นเวลาเช้า-เย็น หัวหน้าจะทำงานหนักกว่าลูกน้อง ขุดดิน ถมดิน ทำถนนเข้าสนามบินอยู่ในค่ายวชิราวุธเพื่อรองรับเครื่องบินของญี่ปุ่นซึ่งในระยะหลังมีเครื่องบินมาจอดมากมาย หัวหน้าทหารญี่ปุ่นมีคำสั่งห้ามทหารญี่ปุ่นยุ่งกับผู้หญิงไทย กองทัพญี่ปุ่นจะนำผู้หญิงของตัวเองมาบริการทหารในค่าย

ความเสียหาย

เกิดในช่วงหลัง ที่มีเครื่องบินของอังกฤษมาทิ้งระเบิด บางลำเลยมาทิ้งในเมืองก็มีบ้าง แต่ไม่เสียหายมากนัก ความเสียหายจะอยู่ที่ค่ายวชิราวุธ ซึ่งเป็นที่ตั้งค่ายทหารญี่ปุ่นที่สำคัญ และสนามบินที่สร้างขึ้นใหม่ถูกระเบิดเสียหายมาก

ด้านสาธารณสุข

ในช่วงสงครามขาดแคลนยา ต้องใช้ยาสมุนไพร แทนยาจากต่างประเทศ แต่การเจ็บป่วยก็มีเล็ก ๆ น้อย ๆ เป็นโรคทั่วไป ที่มีบาดเจ็บในการสู้รบครั้งแรกเป็นส่วนใหญ่ โรคที่เป็นกันมาก คือ โรคเกี่ยวกับทางเดินหายใจ และอ่อนเพลีย

พื้นที่ควบคุม

นอกจากควบคุมในค่ายวชิราวุธแล้วพวกญี่ปุ่นได้ไปตั้งค่ายคุมชุมทางรถไฟทุ่งสง ซึ่งเป็นชุมทางรถไฟใหญ่ของภาคใต้เพื่อเชื่อมต่อเส้นทางคมนาคมทางรถไฟ เป็นที่ถูกต่อต้านรบกวมนมากอีกแห่งหนึ่ง คือ มีการขโมยของจากทางรถไฟ โดยถีบลงจากรถไฟที่เรียกว่า “พยัคฆ์ร้ายไทยถีบ” หรือบางทีก็ผูกของกับเสาไฟในสถานี แล้วนัดกับพวกพนักงานขับรถไฟให้ออกกระชาก ๆ สัก 2 – 3 ครั้ง ของก็จะตกจากตู้รถไฟแล้วจึงไปเก็บแอบไว้ก่อนแจกจ่ายหรือทำลายไป

ความรู้สึก

คนทั่ว ๆ ไปไม่เกลียดญี่ปุ่น เพราะไม่ได้มีกิจกรรมใดๆยุ่งเกี่ยวกับ แต่พวกทหารและยุวชนทหารไม่ชอบ เพราะเห็นการฆ่ากันในการปะทะกันตั้งแต่วันแรกที่บุก ตอนภายหลังก็เฉย ๆ เพราะไม่ได้เกี่ยวข้องกัน ยกเว้นพวกที่มีหน้าที่ เช่น เสรีไทย และพวกต่อต้านอื่น ๆ

ความภาคภูมิใจ

จากการสู้รบของกองกำลังในมณฑลทหารบกที่ 6 เป็นที่ประจักษ์และน่าชื่นชม ในวีรกรรมที่เหล่าทหารหาญ ตำรวจ และยุวชนทหาร ร่วมพลีชีพปกป้องราชอาณาจักรไทย จอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้ส่งจดหมายชมเชย และเลื่อนยศให้ผู้ที่สละชีพเพื่อชาติทั้ง 32 คน มณฑลทหารบกที่ 6 ได้สร้างอนุสาวรีย์วีรชน (อนุสาวรีย์จ่าดำ) เพื่อรำลึกถึงผู้กล้าทั้งหลายและมีพิธีรำลึกถึงวีรกรรมนี้ โดยตั้งชื่อวันที่ 8 ธันวาคมของทุกปี เป็น “วันวีรไทย” มีการเชิญทหารผ่านศึก ตำรวจและยุวชนทหารที่มีชีวิตอยู่มาทำพิธีสวนสนามในเครื่องแบบเดิม และรำลึกถึงผู้ที่เสียชีวิตในวันนั้นของทุกปี ในการนี้ คณะผู้สัมภาษณ์ได้จัดกลุ่มสัมภาษณ์ (Focus Group) ขึ้น และชมรมทหารผ่านศึกของจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นชมรมที่เข้มแข็ง โดยมีสำนักงานสงเคราะห์ทหารผ่านศึกเขตนครศรีธรรมราช ให้การสนับสนุนจัดเก็บข้อมูล และจัดทำพิพิธภัณฑ์ที่เป็นแหล่งความรู้และรำลึกถึงสถานการณ์สงครามโลกครั้งที่ 2 ที่ดียิ่ง น่าจะเป็นต้นแบบการจัดการองค์กรทหารผ่านศึกในท้องถิ่นที่เหมาะสมอย่างยิ่ง

ภาพที่ 64 อนุสาวรีย์วีรไทย

ที่มา : <http://www1.tv5.co.th/service/mod/heritage/nation/memorial/memorial2.htm>

ข้อมูลภาคสนาม
จังหวัดนครศรีธรรมราช

วันที่สัมภาษณ์ 6 – 7 ธันวาคม พ.ศ. 2546
15 ธันวาคม พ.ศ. 2546

คณะทำงาน อาจารย์รัชนี้ กัลยาณคุณาวุฒิ
รศ.ดร.สุจิตรา จรจิตร
ผศ.กฤษณสิทธิ์ ไวกยวณิชย์

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

1. พล.ตรี พจน์ พงศ์สุวรรณ
2. พันโทเสถียร สัตตบงกช
3. จำสืบเอกโชคชัย เพ็ชรเฟื่อง
4. คุณทองใบ ชินารักษ์
5. คุณวิน เนษะธรรม
6. คุณบุญทริก ชาบุญวงศ์
7. คุณนับถือ ศิริสุทธิ
8. คุณพยัพ สุขคนธจิต
9. คุณเพียบ รอดพิจิตร
10. คุณหนูนิล อัมพวรรณ
11. คุณพิณ ธานีโต
12. คุณรุ่ง สุขศิลป์
13. คุณทิ่ง ชีซ่าง
14. คุณแจ้ ทองแก้วจันทร์
15. คุณชม ฮมดนตรี
16. คุณโสภณ
17. คุณประทุมพร อัจจิมากร (หมอลี)
18. คุณสงวน อนุมาตย์
19. คุณจิรา อนุมาตย์
20. คุณสนอง พิวัฒน์

ภาพที่ 65 - 66 สัมภาษณ์สมาชิกชมรมเหรียญชัยสมรภูมิ อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช
ที่มา : ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 7 ธันวาคม 2546

ภาพที่ 67 สัมภาษณ์ประชาชนทั่วไป อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช
ที่มา : ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2546

ภาพที่ 68 สัมภาษณ์หมอลือเล็ก หน้าตลาดท่าม้า อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช
ที่มา : ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 6 ธันวาคม 2546

ภาพที่ 69 คุณสงวน อนุมาตย์ อายุ 80 ปี คุณจิรา อนุมาตย์ อายุ 76 ปี และคุณสนอง พิวัฒน์ อายุ 102 ปี อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช

ที่มา : ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 6 ธันวาคม 2546

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ แบบเจาะลึก

คำสัมภาษณ์คุณ น. 5

ปะทะกันตอนตี 2 ทางฝ่ายไทยยิงเรือของญี่ปุ่นจมไป 1 ลำ ส่วนทางไทยเสียชีวิตไป 39 นาย พลทหารที่ตายได้เลื่อนยศเป็นจ่าสิบเอกทั้งนั้น ปะทะกันวันเดียวได้รับคำสั่งจากหลวงเชวงศักดิ์สงคราม สั่งให้หยุดว่าให้ผ่านได้ ภายหลังที่จอมพล ป.สั่งให้หยุดและให้ญี่ปุ่นผ่านได้ สมัยนั้น หลวงเสนาณรงค์เป็นแม่ทัพ ก่อนเกิดการปะทะไม่มีการทราบล่วงหน้า หลังจากปะทะแล้ว ยุวชนทหารถูกสั่งให้ไปช่วยขนของนายทหารที่ค่ายเพื่อให้ทหารญี่ปุ่นได้พักชั่วคราว ทหารไทยย้ายมาอยู่ที่วัดเสาชิงช้า วัดหน้าพระธาตุ วัดสระเกศ วัดเสมาเมือง กระจายไปพักหลายวัด ประชาชนไม่มีการอพยพและไม่เดือดร้อน อาหารการกินก็ข้าวยากหมากแพงอยู่แล้ว แต่หาไม่ยาก ยุวชนทหารมีการตั้งกองระวางไฟ เวลาทหารสัมพันธมิตรมาทิ้งระเบิด ต้องปิดไฟให้หมด ดูแลตามเขตต่าง ๆ เคยคุยกับทหารญี่ปุ่นรู้สึกว่ามีคู่ร้าย

คำสัมภาษณ์คุณ น. 7 อยู่ที่ อ.ปากพอง จ.นครศรีธรรมราช

ตอนเกิดสงคราม อายุ 17 ปี เรียนชั้น ม.6 ฝึกยุวชนทหารปีที่ 3 ต้นเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2584 ผู้บังคับหน่วยยุวชน ชื่อ ร้อยเอกสงัด ธรรมสุนทร ท่านได้เรียกยุวชนทั้งหมดรวมพลในเขต อ.เมือง ยกเว้นเขต อ.ปากพอง แจ้งให้ทราบว่าจะสถานการณ์ตอนนี้ไม่น่าไว้วางใจ เพราะปรากฏกองทัพญี่ปุ่นเคลื่อนพลออกจากเกาะลงมาทางใต้ ทำให้นักวิชาการทหารคิดว่าญี่ปุ่นต้องลงมาตีไทยแน่ เพราะตอนนั้นญี่ปุ่นโจมตีทั้งจีน เกาหลี แล้ว ท่านบอกว่าเพื่อความไม่ประมาทให้จัดแบ่งยุวชนทั้งหมด ออกเป็น 2 กองร้อย กองร้อยหนึ่งมี 2 หมวด การแบ่งจะแบ่งตามระดับไหล่ ตัวโตระดับ 160 เซนติเมตรขึ้นไปเป็นรุ่นใหญ่ ถือเป็นกองร้อยที่ 1 ทั้ง 2 กองร้อยส่วนอีกหมวดหนึ่งพวกที่ถัดมาเป็นกองร้อยที่สอง แต่ผู้บังคับหมู่บอกว่า ถึงกองร้อยที่ 1 หรือกองร้อยที่ 2 ก็ต้องช่วยรบทั้งหมด

วันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ.2484 แต่งกายชุดไปรเวทจะมาฝึกกายบริหารโชว์ เพื่อแสดงในวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2482 (วันรัฐธรรมนูญ) ที่สนามหน้าเมือง พอมาถึงหน้าร้านมาลู ซึ่งเป็นแพทย์ทำพิน มีสารวัตรยุวชน ซึ่งเลือกเอาคนที่มึ่รถจักรยานแล้วมีร่างกายแข็งแรง มีการแต่งตั้งให้เป็นสารวัตรเมื่อถึงเหตุการณ์คับขันพวกสารวัตรก็จะมีหน้าที่ที่รถจักรยานมาบอกตั้งแต่ทำวังจนถึงในเมือง ตอนนั้นตำรวจมาล้อมที่ร้านมาลูหมดแล้ว เพราะเจ้าของร้านเป็นสายลับญี่ปุ่น พอญี่ปุ่นขึ้นก็แต่งชุดร้อยเอก ส่วนที่ทำตึนก็มีร้านรับซื้อแร่ หัวหน้าเป็นร้อยตรี ชื่อแร่บังหน้า สารวัตรยุวชนก็บอกให้ไปรวมตัวที่หน้าเบญจมาศเดี๋ยวนี้เพราะตอนนี้ทหารญี่ปุ่นได้ยกพลขึ้นบกที่ตลาดท่าแพแล้ว ก็กลับไปเปลี่ยนเครื่องแต่งกายเป็นเครื่องแบบยุวชน ถึงที่เบญจมาศประมาณ 7 โมงกว่า ร้อยเอกสะอาดผู้บังคับหน่วยบอกว่าให้รอสักครู่เพราะตอนนี้ทหารกำลังไปรับยุวชนไปออกแนวหน้า ก็รอไม่นานรถบรรทุกทหารก็มา ยุวชน

ทหารก็แย่งกันขึ้นรถ ไม่มีการกลัว เพราะก่อนหน้านี้ครูฝึกพูดปลุกใจทุกวันให้รักชาติ และต้องปฏิบัติตามตนทุก ๆ วันที่ฝึกว่า ชาติของเราเป็นไทยอยู่ได้จนถึงตัวเราทุกวันนี้ เพราะบรรพบุรุษของเราเอาเลือดเอาเนื้อ และความลำบากยากเข็ญเข้ามาแลกไว้ เราต้องรักษาชาติ เราต้องบำรุงชาติ สละชีพเพื่อชาติ ถูกปฏิญาณจนฝังลึก

อาวุธแบบ 66 มีเพียง 40 กระบอก แต่ว่ามาฝากไว้ที่สถานีตำรวจ ที่นี้พอเรียกให้ขึ้นรถ ไล่คนที่ตัวโตก็แย่งขึ้นไปก่อน ลูกก็พยายามที่จะขึ้นแต่ถูกเพื่อนดันตกลงมาสองสามครั้ง เพราะว่าบอกพ่อไว้แล้วว่าถ้าญี่ปุ่นบุกต้องรบ ในที่สุดก็พยายามขึ้นไปจนได้ พอยุวชนทหารขึ้นไปจนเต็มรถก็เคลื่อนมาที่สถานีตำรวจ ก็มาถึงร้อยเอกสะอาดก็กางแขนที่บันได พอใครจะขึ้นมาแล้วท่านเห็นว่าตัวเล็ก ท่านจะเอาแขนขึ้นที่คางไว้แล้วกล่าวว่า กลับไปตัวเล็กไม่เอา เลิกเอาแต่ตัวโต ๆ ที่นี้ยุวชนทหารพวกที่ตัวโต ๆ มักจะเอาเปรียบ คือ พอฝึกเสร็จแล้วจะทำความสะอาดปืน ช่วยเอาปืนไปส่งที่โรงพักก็ไม่ไป เพราะฉะนั้นพอถึงวันรบจริงถึงแม้ว่าจะได้รับการคัดเลือกไปรบแต่ก็ไม่รู้ว่าเป็นยุวชนทหารอยู่ที่ไหน เพราะว่าเราปืนยุวชนกับเราปืนตำรวจแยกกันอยู่ ตัวเองทราบเป็นอย่างดีเพราะว่าจะมาส่งปืนอยู่เป็นประจำ และจะสนิทกับครูผู้ฝึกคือสิบโทบุญรอด ท่านจะนำมาส่งปืนทุกครั้ง เสร็จแล้วจะกลับไปเตะตะกร้อกันที่หน้าเบญจมาศ พอเวลาห้าโมงจึงแยกย้ายกันกลับ ในขณะที่ร้อยเอกสะอาดกำลังคัดเลือกอยู่ที่บันได ข้างบนยุวชนทหารแย่งปืนกับตำรวจ เพราะเข้าใจว่าเป็นปืนของยุวชน ก็เกิดการโต้เถียงกันเกิดขึ้น ร้อยเอกสะอาดจึงใช้สิบโทบุญรอดให้กางแขนแทน คุณลูกก็ถอดได้แขน ท่านเลยเอาแขนลงข้อที่คางแล้วกล่าวว่า นับถือเธอแล้วปล่อยให้ไป พอไปที่ราวปืนของยุวชนไม่มียุวชนสักคนเดียว มีปืนอยู่เต็ม เสร็จแล้วเอาปืนมาพิจารณาว่า เราตัวเล็กแค่ 159 เซนติเมตร แต่ก็เล่นกีฬาอยู่ประจำ ก็เลยเอาดาบมาด้วยเป็นเครื่องทุ่นแรง ไปขึ้นรถโดยได้ปืนมาเป็นคนแรก พอไปถึงรถคนแก่ ๆ มาถึงพูดว่า ใจหลายชายเอ๊ย ตัวเล็ก ๆ แค่นั้นจะไปรบกับเขาได้ยังไง น้ำตาไหล พอพวกยุวชนทั้งที่มีปืนและไม่มีปืนเต็มรถ รถทหารก็เคลื่อนไปที่ค่ายทหาร พอผ่านค่าย ร.พัน 39 ซึ่งเป็นทหารรบ ก็ลากปืนใหญ่สนามตัวเล็ก ๆ กระบอกปืนยาวประมาณแขน ลำกล้องโตขนาดแขน เรียกว่า ปืนใหญ่ทหารราบ กำลังลากไปริมถนน ข้างถนนรถบางคันตะแคงอยู่เพราะว่าฝนมันตกหนัก ตอนนั้นเวลา 7 โมงกว่า พอไปถึงเลยบ้านของผู้บัญชาการกองพลที่ 5 คือ พลตรีหลวงเสนานรงค์ ท่านก็ยื่นซองดาบอยู่บนถนน แล้วกล่าวว่า เขาเลยน้องชายๆ เท่าไหร่เท่ากัน เสร็จแล้วที่ข้างถนนทั้งสองข้าง เขากองกระสุนปืนใส่ลังไว้เป็นแถว พวกยุวชนพอไปถึงก็โลภ เอากระสุนใส่กระเป๋ากางเกงและใส่หน้าอกไว้แน่นเอี้ยดเลย พอเอากระสุนเสร็จ สิบโทบุญรอดก็มาบอกให้ไปทางนี้ ซึ่งตอนนี้มีการแบ่งเป็นหลายสาย กลุ่มของสิบโทบุญรอดประมาณ 9-20 คน ผ่านกองรักษาการซึ่งมีทหารรักษาการอยู่ แล้วห่างจากกองรักษาการไปประมาณ 10 เมตร ผ่านสวนมะพร้าวของจำมา เดิมชื่อจำมา ทำสวนมะพร้าว แต่โดนเวนคืนมาเป็นของกองทหาร มีคูตื้นเขินแต่พอเกิดฝนตกหนักน้ำก็ท่วมขังเจ็จ ต้องเดินทางข้ามกันไป พอข้ามไปแล้วกำลังขึ้นไปสู่แนวหน้า (ขวัญกำลังใจของทหารเกณฑ์สู้ยุวชนไม่ได้ มีเหตุการณ์

ที่เกิดขึ้นคือ ทหารคนหนึ่งถือปืนแล้วไปนอนคว่ำที่ใกล้ ๆ ลานเสาธงเสร็จแล้วบรรจุกระสุน (ปืนบรรจุกระสุนได้ครั้งละ 5 นัด) พอบรรจุเสร็จมือไปติดอยู่ที่โกร่งโก ก็ไปงอกออกมาเสาธงฉีก นายร้อยคุมก็โกรธดำเพราะถือเป็นกลางไม่ดี ตอนที่ข้ามน้ำนั้นกระสุนจากทหารญี่ปุ่นยังมาเบาบาง พอสักประมาณ 10 กว่านาที กระสุนก็มากขึ้นทุกที ครูฝึกก็บอกว่าเพื่อเซฟ (ช่วยชีวิต) ยูวชนทหารเราพยายามอยู่ในที่อับกระสุนก็คือ เข้าไปในอาคารเรือน อาคารนอนของทหาร เป็นอาคารชั้นเดียว หลังคามุงจาก ปูพื้นด้วยกระดาน ก็พยายามเข้าไปใต้ถุนเรือน ทรายก็เข้าไปอุดที่กระบอกปืน จนกระทั่งเลยจากเรือนนอนไปสู่ที่โล่งแต่ไม่โล่งตลอดเพราะมีต้นไม้อยู่ด้วย ลิบโทบุญรอดก็บอกว่าระวังนะเรารักษาปีกซ้ายเคลื่อนตัวไปข้างหน้า เพราะกลัวว่าญี่ปุ่นมาเรื่อยๆ ขึ้นมาทางข้างหลัง ที่คลองท่าลาดยาวมาจากท่าแพมาถึงวัดลินทิวี พอเดินทางไปยังใกล้กระสุนก็ยิ่งแน่น จากกระสุนปืนเล็กก็จะกลายเป็นกระสุนเจาะเกราะ พอใกล้เข้าไปกระสุนปืนใหญ่ที่ยิงมาจากเรือรบญี่ปุ่นก็มาตกที่กองทหาร 2 นัด แต่ละนัดที่ระเบิดขึ้นทำให้แรงสะเทือนมาก เพราะมีกระสุนปืนใหญ่มาตกที่กองทหารปืนใหญ่ ซึ่งตั้งอยู่เหนือสุดติดกับตลาดท่าแพ หน้ากองทหารปืนใหญ่มีต้นมะพร้าวหลายสิบต้น วันนั้นถูกทหารญี่ปุ่นและทหารไทยยิงเป็นแผลหมดเลย นอกจากนั้นกระสุนปืนใหญ่ยังยิงมาตกที่ด้านทิศตะวันออกของวัดย่า ตอนที่กลับบ้านหลังจากเหตุการณ์ปกติแล้วเจอ 6 หลุม หลุมหนึ่งเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 6 เมตร น้ำเต็มปริ่มและดำ

หลังจากปืนใหญ่ 2 นัดแล้ว ยูวชนทหารที่ไม่มีปืนก็ไม่ยอมมออยู่เฉย ๆ กลายเป็นพลล้มเลียงกระสุน ยูวชนมุ่งกางเกงขาสั้นใส่เสื้อเชิตแขนยาวเมื่อล้มลงนอนแต่ละครั้ง หัวกระสุนที่ยาวดำที่หน้าอกและหน้าขา จึงแก้ปัญหาให้เอากระสุนไปไว้ที่พลล้มเลียงกระสุน เหลือไว้ที่ตัว 15 นัด พอไปข้างหน้าจริง ๆ ยูวชนทหารที่ไม่มีปืนไม่ยอมหยุด ทหารก็มาหลอกให้ยูวชนที่เป็นพลล้มเลียงกระสุนกลับไปในแนวหลังเพื่อไปเอาปืนจึงได้กลับไป กระสุนที่ฝากเขาไว้ก็ไปด้วย 15 นัดหมายถึง 15 ชีวิต ถ้าไม่แมนไม่ยิง เมื่อรุกไปเรื่อย ๆ พอไปใกล้แนวหน้า ก็พบทหารที่บาดเจ็บถูกยิงในส่วนต่างๆ มีสัญญาบัตรคนหนึ่งคือ ร้อยตรีประยงค์ ไตรจิตติ ถ้าให้เลือดทันอย่างเช่นในปัจจุบัน ก็น่าจะรอด แกแต่งตัวด้วยกางเกงนอนสีขาว

ลุกขึ้นไปทางหน้า แล้วตริ่งกำลังไว้ระวังปีกซ้าย จนกระทั่ง จอมพล ป.พิบูลสงคราม ในฐานะผู้บัญชาการทหารสูงสุด ท่านสั่งให้ทหารยอมให้ญี่ปุ่นผ่าน ในเวลา 11 โมง

ถ้าทหารญี่ปุ่นคนใดไปลูบกันผู้หญิงไทย ผู้บังคับบัญชาจะตบหน้า เพราะคิดว่าเขาจะไม่สร้างความเกลียดชังให้เกิดขึ้น ตอนที่พักที่โรงภาพยนตร์นครภาพยนตร์ทหารญี่ปุ่นมือไวไปลูบสะโพกผู้หญิง เจ้านายเห็นก็ตบหน้า ญี่ปุ่นเป็นผู้มีวินัย ตอนที่เราให้ผ่านแล้ว เขาจะทำสนามบินเพื่อให้รถบรรทุกขนส่งลูกระเบิดผ่าน ทางเข้ายังไม่เรียบริ่อย มันดำ มีน้ำขัง ญี่ปุ่นทั้งนายร้อย นายพัน หรือพลทำงานเหมือนกัน ใส่ผ้าเตี่ยวผืนเดียว ขนกระสอบทราย ไม่มีการแบ่งชนชั้น

ทหารที่ตายตอนเกิดการปะทะนั้นมีทั้งหมด 39 คน พันตรีหลวงราญรอนสงคราม ร้อยเอก ชุนนวม ร้อยตรีประยงค์ มีรายชื่อที่อนุสาวรีย์วีรไทย นอกจากนายทหารสัญญาบัตรทั้ง 3 คนแล้ว ก็เป็นนายสิบ พลทหาร บ้านช่องเสียหายไป 2 หลัง ที่หน้าวัดท่าแพพังเพราะปืนใหญ่ของฝ่ายไทย ยุวชนทหารไม่ได้เสียชีวิต คิดว่าเป็นปืนใหญ่เป็นการขู่ไม่ได้ยิงโดนคนไทย ญี่ปุ่นตายไป 400 คน เวลาวิ่ง เรือมาก็ไม่ได้เกิดการปะทะ ทหารญี่ปุ่นมาจอดเรือที่เกาะกระอยู่แล้วแต่ชาวประมงที่หาปลาคิดว่าเป็น ของไทย

การศึกษาของคุณลุงพอจบ ม.6 ในปี 2584 มาเป็นครูประจำบาลอยู่ 2 เดือน 14 วัน ได้เงินเดือน 14 บาท ที่โรงเรียนวัดเทวดาราม อ.ท่าศาลา แต่เมื่อเห็นเพื่อนครูที่เรียนจบแค่ ม.3 แล้ว ไปศึกษาต่อที่สงขลา ได้รับเงินเดือน 20 บาท ก็เลยลาออก พอปี 2586 เดินทางเข้ากรุงเทพไปเรียน พลละ ปี 2488 จบการศึกษาและได้รับการบรรจุที่โรงเรียนสตรีหลังสวน เงินเดือน 80 บาท ภูมิใจมาก

คำสัมภาษณ์คุณ น. 5 ช่วงสงครามอายุ 15 ปี เรียนชั้น ม.4 ยุวชนทหารปีที่ 1

คำสัมภาษณ์คุณ น. 6 ช่วงสงครามอายุ 15 ปี เรียนชั้น ม.5 ยุวชนทหารปีที่ 2

ยุวชนทหารชั้นปีที่ 1 ยังไม่ได้ทำอะไร พอหัวหน้าสายบอกให้มาประชุมที่โรงเรียนก็มากัน ประมาณ 8 โมงเช้า ก็มีรถทหารมารับยุวชนทหารชั้นปีที่ 3 ประมาณ 2-3 คัน หลังจากสงครามสงบก็ ไปช่วยขนของนายทหารไทยมาอยู่ที่วัด

คำสัมภาษณ์คุณ น. 5 อยู่ที่ อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช

ตอนนั้นมีเครื่องบินญี่ปุ่น (มีตราดวงพระอาทิตย์ที่ปีก) เครื่องหนึ่งบินมาวนเวียนอยู่ลำ หนึ่ง ตอนนั้นหลวงประหารท่านชুমือตะโกนด่า ความรู้สึกว่าเกลียดทหารญี่ปุ่น ตอนนั้นญี่ปุ่นก็มาอยู่ใน เมืองด้วย อยู่ที่โรงพยาบาลนครภาพนตรี

ญี่ปุ่นที่มาด้วยเป็นลูกครึ่งญี่ปุ่น-อเมริกันคนหนึ่ง คุณลุงชอบมาคุยด้วยเพราะอึดยาศยดี ใช้การสื่อสารเป็นภาษาอังกฤษ

ประชาชนไม่เกลียดชังญี่ปุ่น ค่อนข้างจะสนใจด้วยซ้ำที่พลเรือนชาวญี่ปุ่นถูกฆ่าตาย 6 ศพ ที่บ้านครุสุนทร โดยพวกนี้มาซื้อแร่ เพราะทางตำรวจเห็นว่าพวกนี้เป็นฝ่ายศัตรู ที่หัวถนนเขา มารับจ้างสร้างทางจากหัวถนนไปปากพั้ง ตำรวจยิงตายไป 2 คน

****คุณ น. 7** เสริมในเรื่องนี้ว่า พอญี่ปุ่นถูกยิง เขาก็พาไปป่าช้าวัดชะเมา และในเย็นวัน นั้นนายทหารญี่ปุ่นชั้นผู้ใหญ่ก็มาดูที่เกิดเหตุ ญี่ปุ่นค้ำแร่มาเข้าบ้านครุสุนทรอยู่ พอยิงตายหลวงแสง ร้อยตรีตันก็ต้อมมา นายทหารญี่ปุ่นโกรธ ไปจับคอเสื้อหลวงแสงนิติศาสตร์แล้วเขย่า ถามว่าสั่งให้ยิง ทหารญี่ปุ่นทำไม พูดเป็นภาษาไทย หลวงแสงก็บอกว่าไม่ได้สั่ง เขาทำไปโดยพลการและในความเป็น จริงแล้วตำรวจที่ยิงญี่ปุ่นในวันนั้นได้เงินไปเยอะเพราะญี่ปุ่นเก็บเงินเก็บทองเก็บปืนใส่กระเป๋าวัวเตรียม

ที่จะหนี แต่หนีไม่ทัน คนไทยสมัยนั้นคิดว่าถ้าญี่ปุ่นยิงหลงแสงแล้วเราต้องยิงกันอีก เพราะว่ามีปืนกลเบาอยู่สองกระบอกที่หัวสะพานราเมศวรฝั่งทิศใต้ ผลสุดท้ายก็ไม่ยิง ปล่อยให้หลงแสงไป จำตำรวจคนหนึ่งแก่ก็น้ำซึด แถบบอกว่าตอนที่ญี่ปุ่นพาไปไม่รู้จะไปไหน แก่ก็ตะโกนบอกประชาชนที่มาเอาใจช่วยว่า พี่น้องถ้าเราไม่ตายค่อยเจอกันนะ แก่คิดว่าญี่ปุ่นจะพาไปเก็บ

ในวันรุ่งขึ้น เขาให้ตำรวจที่ยิงญี่ปุ่นไปชุดศพที่ป่าช้าวัดชะเมา ตอนนั้นตัวเขียวหมดแล้ว มันก็ตะโกนเป็นภาษาญี่ปุ่นแล้วแก่วงงามูไร แล้วก็ถ่ายรูปเก็บไว้ (คุณ น. 5) ต่อ ตอนแรกได้ข่าวว่าญี่ปุ่นส่งทหารไปในหลาย ๆ ประเทศ ไปแต่งงานกับชาวต่างประเทศพอท้องก็กลับประเทศ ลูกก็ให้รัฐบาลเลี้ยง ก่อนสงคราม

ตอนที่เราไปชน มีเครื่องบินของเราที่อยู่ในสนามบิน 3 ลำอยู่ใกล้กับกองทหารราบ แต่เครื่องบินก็ขึ้นไม่ได้ พื้นสนามแฉะ

****คุณ น. 7** เสริมอีกว่าเครื่องบินที่มีในสมัยนั้นเป็นเครื่องบินปีก 2 ชั้นไม่ใช่คอคอแซ ใช้ต่อสู้กับศัตรูไม่ได้เพราะใบพัดไม้ ปืนกลก็ต้องยิงลวดใบพัด เพราะวันที่ 8 เครื่องบินของญี่ปุ่นไม่ได้มาลงที่สนามกองทัพภาคที่ 4 เลย รุ่งเช้าถึงจะมาลง นับได้กว่า 500 ลำ ไปโจมตีป้านัง สิงคโปร์หมู่ละ 13 บ้าง 15 บ้าง แต่เวลากลับจะเหลือเพียง 4-5 แสดงว่าไปตกเยอะ ทหารที่ถูกยิงตายมีอยู่คนหนึ่งทำท่านจะขาดใจอยู่แล้ว แต่เครื่องบินที่ไปด้วยก็มาช่วยประคองกันมา พอใกล้จะถึงสนามบินก็เกิดเบียดกันและตก 2 เครื่อง ตกที่ทำเรียนเครื่องหนึ่งทหารนักบินตายตกลงในโคลนติดกับเครื่องบิน ส่วนอีกเครื่องหนึ่งตกที่สะพานยาว โผล่แค่หาง ทหารญี่ปุ่นก็โบกมือไหว้ให้มาช่วย ส่วนที่ทำเรียนนั้นญี่ปุ่นก็ทำอนุสาวรีย์ให้ว่าทหารตายตรงนี้ แต่คนไทยพอญี่ปุ่นไปแล้วก็ถอดทิ้ง

ส่วนในเรื่องของสภาพเศรษฐกิจนั้น คุณ น. 5 เล่าว่า เป็นแบบเศรษฐกิจฝืดเคืองเป็นแบบสบาย ๆ แต่ในระยะหลังนั้น เสื้อผ้าเริ่มขาดแคลน มีเพื่อนคุณลุงคนหนึ่ง ในวันที่ญี่ปุ่นขึ้นเขาไปซื้อเสื้อเชิ้ตพอร์ดนมมา 1 โหล เพื่อนถามว่าทำไมซื้อมาเยอะ เขาบอกว่าถ้ามีสงครามเสื้อผ้ามืดจะแพง พอในปี พ.ศ. 2487 – 2488 เสื้อผ้าไม่มี แต่ยังไม่มีการแจกคุปอง ในระยะหลังมีผ้าทอมือจากอีสานเข้ามาใช้ด้วยปันเองเส้นใหญ่มีตัวเส้นติดมาด้วย พอเป็นเส้นมาก ๆ ก็ต้องต้มฆ่าเส้น อาหารการกินยังไม่แพง ส่วนยารักษาโรคใช้ยาสมุนไพร ส่วนโรคก็ไม่มีโรคอะไรมาก โรคที่เป็นกันมากคือ มาลาเรีย ก็ใช้ยาควินิน ยาฉีดก็มีแต่แพงมาก

พวกยุวชนทหารเป็นหน่วยระวางภัยทางอากาศ กลางคืนเปลี่ยนเวรออกตระเวนเป็นสาย ๆ ไปนอนที่เทศบาล ไปดูตอนหัวค่ำครั้งนี้ ในเขตที่รับผิดชอบดูการตามไฟ ไม่ให้คนตามไฟให้สว่างและตอนใกล้สว่างอีกครั้งหนึ่ง

ในปี พ.ศ. 2485 ตอนนั้นที่บ้านขาดเงิน ก็ออกไปเป็นครูประชาบาล 1 ปี ในปี พ.ศ. 2486 ไปศึกษาต่อ

คำสัมภาษณ์คุณ น. 6 อยู่ที่ อ.สีชล จ.นครศรีธรรมราช

ความรู้สึกกับทหารญี่ปุ่นใหม่ ๆ ก็เกลียดแต่หลัง ๆ พอได้ไปคุยก็รู้สึกนิสัยบางคนก็ดีมาก และเขาก็เตือนว่ามีทหารอยู่บางจำพวก เช่น ทหารมองโกเลียอย่าไปยุ่ง พวกนี้นิสัยดุร้าย เคยมีทหารญี่ปุ่นพบคุณลุงแต่งชุดนักเรียนเดินอยู่ริมทางกับเพื่อนก็จอตกรับและมาเลี้ยงขนม เขาบอกว่ารูปร่างหน้าตาเหมือนกับน้องชาย (นายทหารญี่ปุ่นคนนั้นชื่อร้อยโทโมริทานิ) ใช้การสื่อสารเป็นภาษาอังกฤษ นายทหารญี่ปุ่นเป็นคนที่สุภาพมาก มีอยู่ครั้งหนึ่งทหารที่มายืนคุยกับคุณลุงบอกว่าทหารที่ยืนเฝ้ายามอยู่นั้น เป็นลูกจักรพรรดิ อย่าไปยุ่ง ขนาดนายพันนายพล พวกนี้ตีบหน้าได้อย่างสบาย

มีเรื่องตลกคือ มีอยู่วันหนึ่งชาวบ้านถามทหารจะเข้าไปฝากผลไม้ที่ญี่ปุ่นเอาไป ทหารญี่ปุ่นก็บอกว่าเขาลืมไว้ที่ไซ่ง่อน วันหลังจะเอามาให้

ตอนที่ญี่ปุ่นเข้ามาในมายึดเรือนนอนของทหารทั้งหมด ตอนนั้นทหารญี่ปุ่นมีมากสัก 6-7 พัน จะส่งเครื่องบินมาลงที่สนามบิน ทางนครเหมือนเป็นจุดผ่าน ส่วนใหญ่เป็นทหารเกาหลี วิทยุกระจายทั้งนั้น

การทำงานของญี่ปุ่นนายต้องหนักกว่าลูกน้อง นายต้องออกหน้าเสมอ

ไปบวชสามเณรในงานศพคุณยาย แล้วสอบนักธรรมตรีได้ ตอนนั้นเรียนชั้น ม.5 ส่วนชั้น ม.6 ไม่ได้เรียน ศึกษาธิการอำเภอสีชลไปพบท่านอาจารย์ซึ่งเป็นน้ำชาของของคุณลุง แล้วไปขอคุณลุงมาทำงานด้วย คุณลุงลังเลใจ ในตอนค่ำจึงเขียนฉลาก 3 ใบ มี

- 1) ไปทำงาน
- 2) ไปเรียนทางพระ
- 3) สึกแล้วไปเรียนต่อทางฆราวาส

อธิษฐานจับได้ใบไปทำงาน โดยเริ่มทำงานในวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ.2586 อายุ 15 ปีเศษ ๆ จนกระทั่งเกษียณอายุตอน 61 ปี

คำสัมภาษณ์คุณ น. 8 อยู่ที่ อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช อายุ 76 ปี

ช่วงสงครามอายุ 10 กว่าปี เป็นลูกเสือเสนา ตอนเกิดภัยทางอากาศก็ไปอยู่เวรที่ร้านขายไม้สองคืน ดูแลความเรียบร้อย ทราบข่าวว่าทหารญี่ปุ่นมานุกเพราะในวันนั้นไปส่งญาติที่ทำเรือปากพ่องจะเดินทางมานครศรีธรรมราช มาขึ้นเรือที่ท่าแพ ตอนที่เครื่องบินยิงกราดผู้โดยสารบนเรือท่าของสี่ เครื่องบินบินเวียนเรือโดยสารหลายตลบ และคนตายหลายคน เรือวิ่งขึ้นตลิ่งทัน บาดเจ็บหลายคน ตอนนั้นญี่ปุ่นกำลังบุกที่ท่าแพ

ร้องเพลงยุวชนทหาร

ยุวชนทหาร ยุวชนทหาร เราจะตายเพื่อชาติไทยในเมื่อใครรุกราน
 ยุวชนทหาร ยุวชนทหาร เราจะตายเพื่อชาติไทยในเมื่อใครรุกราน
 ยุวชนชาวไทยฝ่ายทหาร ชาติต้องการ ยอมสละได้ทั้งสิ้น
 พบศัตรูเราจะสู้กู้แผ่นดิน รักษาถิ่นของไทยให้ไพบุลย์ (ซ้ำทั้งหมด 2 เที้ยว)
 ยุวชนทหาร ยุวชนทหาร เราจะตายเพื่อชาติไทยในเมื่อใครรุกราน
 ทั้งชีวิตร่างกายไม่ถนอมแต่ใจจะไม่ยอมให้ดับสูญเสีย
 ยามสงบเตรียมรบให้พร้อมมูล เพื่อเทิดทูนเกียรติไทยไว้ให้ดี
 ยุวชนทหาร ยุวชนทหาร เราจะตายเพื่อชาติไทยในเมื่อใครรุกราน

พันตำรวจเอก(พิเศษ) ภาคดี ร้องเพลงกรุงศรีอยุธยา

กรุงศรีอยุธยา ราชธานีไทย ถึงเคยแตกแยกไปก็ไม่สิ้นคนดี เราจะรบศัตรู ต่อสู้เพื่อเราจะ
 กู้เกียรติศรีอยุธยาไว้เอย (สร้อย)

อยุธยาธานีศรีสยาม เมืองงามธรรมชาติช่วยสนอง บริบูรณ์ลุ่มน้ำและลำคลอง ท้าวอุทอง
 ทรงสร้างให้ชาวไทย (ซ้ำ*สร้อย)

ครั้งโบราณแพ้วมาเป็นข้าเขา พระนเรศวรเจ้าทรงกู้ได้ ไกลศัตรูไปพื้นแผ่นดินไทย
 ศรีอยุธยาไม่สิ้นคนดี (ซ้ำ*สร้อย)

ชาวศรีอยุธยามาด้วยกัน เลือดไทยใจมั่นไม่พริ้วหนี ชีวิตเราขอน้อมยอมพลี ไว้เกียรติ
 ศรีอยุธยาคู่ฟ้าเอย (ซ้ำ*สร้อย)

**ตอนนั้นมีเลือดเข้มข้น ไม่กลัวความตาย เพราะว่ามีใจกล้า มีเพลงปลุกใจ
 ปี พ.ศ.2483 ฝรั่งเศสแพ้สงครามเยอรมัน เราเรียกครองดินแดนคืนจากฝรั่งเศส จะมีเพลงเดิน หลังจาก
 นั้นมีเพลงปลุกใจทยอยมาเรื่อย ๆ และมีการฝึกใช้อาวุธ

****ไม่ทราบชื่อเพลง

เราเป็นไทย ชูขึ้นไทย รักษาเอกราชอย่าให้ขาดความเป็นไทย พวกเราไม่มีกลเม็ด แต่ใจ
 มั่นเด็ดเสียนี้กระไร ไม่อาลัยในชีวิต ชีพจะพลิดก็ยอมให้ ถึงตายตายไป แต่ต้องไว้ลาย เขานั้นตาย
 ด้วย ชีพช่วยพร้อมกัน

เราเป็นไทย ชูขึ้นไทย รักษาเอกราชอย่าให้ขาดความเป็นไทย เมืองเรา.....ก็จริง ถ้าเรา
 ไม่ทิ้งทุก ๆ สิ่ง..... เมืองไทยไทยสร้าง ค่อย ๆ ถ่าง ค่อย ๆ กวาด ถ้าใครมาพิฆาตชีพขาดก็ยอม..

เราเป็นไทย ชูขึ้นไทย รักษาเอกราชอย่าให้ขาดความเป็นไทย

เลือดสุพรรณ

มาด้วยกันไปด้วยกัน เลือดสุพรรณเอ๋ย เลือดสุพรรณ เข้าประจันอย่าได้พรั่นเลย เลือดสุพรรณเคยหาญในการศึก เข้มฮึกกล้าสู้ไม่รู้หนี ไม่ครั่นคร้ามขามใจต่อไพร่ ผู้ใดไม่มีดีพรั้า คว่ามารบ

มาด้วยกัน ไปด้วยกัน เลือดสุพรรณเอ๋ย เลือดสุพรรณเข้าประจันอย่าได้พรั่นเลย อันเมืองไทย เป็นของไทยไซ้ของอื่น มาต่อสู้กู้คืนเกิดเราเอ๋ย ถึงตัวตาย อย่าเสียตายชีวิตเลย มาเกิด เว้ย พวกเรามากล้าประจัน

มาด้วยกัน ไปด้วยกัน เลือดสุพรรณเอ๋ย เลือดสุพรรณเข้าประจันอย่าได้พรั่นเลย

คำสัมภาษณ์คุณ น. 15 อายุ 83 ปี อยู่ที่ อ.ทุ่งสง จ.นครศรีธรรมราช

ตอนที่ญี่ปุ่นมานั้นอายุ 20 ปี เป็นตำรวจปฏิบัติหน้าที่เป็นยามผลัด 1 ที่สถานีรถไฟที่ ทุ่งสง ไม่ได้ปะทะ แต่ว่าเขาพาเรีออบมาทิ้งสมอที่ทุ่งสง ขณะปฏิบัติหน้าที่อยู่ที่ทางสถานี ได้ช่วยเหลือ ประชาชนเป็นจำนวนมาก ตำรวจเสียชีวิตจากการโดนสะเก็ดระเบิด 1 คน

คำสัมภาษณ์คุณ น. 8 อายุ 85 ปี อยู่ที่ อ.ลานสกา จ.นครศรีธรรมราช

ตอนที่ญี่ปุ่นขึ้นอายุ 21 ปี พอเลิกจากพระก็มาเป็นทหารที่นครศรีธรรมราชยังไม่ได้ 3 เดือน ทางมณฑลโทรศัพทมาว่าให้ทหาร 39 หน้หน้าไปทางท่าแพ เพราะญี่ปุ่นขึ้นทางท่าแพ ก็แต่งตัวไปรบที่ ท่าแพ เวลาประมาณ 7 โมงเช้า ยิงปืนเล็กยาว เป็นทหารแถวหน้า มีปืน 66 กับปืนปลายดาบเป็น อาวุธ ยิงสู้กันพักหนึ่งพอหมดกระสุนผู้พันก็สั่งให้ติดดาบ พอติดดาบเสร็จทหารญี่ปุ่นก็บอกว่าไม่รบ แล้ว ก็หยุดกันแค่นั้น ตอนที่ญี่ปุ่นจะขึ้น ผู้พันสั่งให้กองร้อย 4 บรรจกระสุนปืนกล พอบรรจุได้ 3 วัน ญี่ปุ่นก็ขึ้น ได้รู้ล่วงหน้าตอนที่ปะทะกับญี่ปุ่นนั้นโกรธทหารญี่ปุ่นมาก ความรู้สึกทหารตำรวจตอนนั้น ยอมตาย

คำสัมภาษณ์คุณ น. 10 อายุ 83 ปี อยู่ที่ อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช

ตอนที่ญี่ปุ่นขึ้นนั้นอายุ 21 ปี เป็นทหารยังไม่จบ อยู่กองร้อย 1 ใช้ปืนเล็กยาวแบบ 66 ได้รับคำสั่งตอนตี 5 ให้ไปซ่อมรบแต่พอดีญี่ปุ่นขึ้น กองร้อย 1 อยู่หน้าสุด ยิ่งต่อสู้ ทหารใช้ปืนเล็กยาว แต่สั้นกว่า มีการแทงกันด้วย นอกจากนั้นแล้วก็มีการใช้ปืนกลเบา คนไทยตายมากกว่าญี่ปุ่น ที่บาดเจ็บก็มากไปรักษาตัวที่ร้านหม้อจ๋ารัส ไม่ได้เตรียมการรับมือกับสงครามล่วงหน้า ยิ่งกันทั้งกลาง ฝน เกลียดทหารญี่ปุ่นมาก

คำสัมภาษณ์คุณ น. 11 อายุ 89 ปี อยู่ที่ อ.ท่าศาลา

ตอนที่สงครามญี่ปุ่นอายุ 27 ปี เป็นตำรวจ อยู่เวรรักษาการที่ อ.ท่าศาลา ถึงเวลาทำงานตอน 8 โมงกว่า ได้ยินเสียงปืนใหญ่และทราบว่าการญี่ปุ่นบุกและมีการสู้รบกัน ผู้บังคับบัญชาสั่งให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเตรียมตัวรอรับคำสั่งอยู่ประจำสถานี ตอนนั้นทางสถานีตำรวจไกล ๆ ไม่ได้เตรียมการรับมือกับสงครามอย่างใดเลย เพราะขึ้นอย่างกะทันหัน

คำสัมภาษณ์คุณ น. 12

ตอนที่เกิดสงครามอยู่ที่ปากพนัง ตอนนั้นทหารญี่ปุ่นทำถนนสายปากพนัง-นครฯ ตอนที่ญี่ปุ่นขึ้น นำเรือมาจอดที่เกาะเหนือจากเกาะพะงันออกไปและมาขอผ่านประเทศไทย แต่ทางไทยไม่ยอมสั่งการให้ปกป้องเต็มที่ สังกิง เกิดการปะทะกันคนตายหลายพันคน ตอนนั้นคนไทยใช้ปืนรางแดง มีหอกปลายปืน เป็นของทหาร ทหารญี่ปุ่นเปิดหอกจากเครื่องบิน เวลาขึ้นจากเรือจะเปิดหอกหมดเลย ด้านประชาชนสั่งห้ามเปิดไฟในช่วงค่ำ เครื่องบินจะมาทิ้งระเบิดเป็นระยะ ๆ ครั้งชั่วโมง 1 ครั้ง ประชาชนก็หลบโดยการขุดหลุมหลบภัยแถวเข็วใหญ่ ปากพนัง ท่าแพ ท่าศาลา เครื่องบินและบินไปหมด ที่โดนหนักที่สุดคือ อ.สิชล ที่เขาใหญ่ เพราะทหารญี่ปุ่นมาทำเหมืองแร่อยู่แล้ว พอเกิดเหตุการณ์ขึ้นประชาชนก็ฆ่าคนญี่ปุ่น ที่เหลือก็กลับไป

ตอนที่เตรียมการอพยพนั้น ชาวปากพนังอพยพไปอยู่ที่ตามวัดต่าง ๆ สมัยก่อนเวลาหลบภัยนอกจากขุดหลุมหลบภัยแล้ว ยังมีกรไปหลบที่ในป่าเพราะต้นไม้ยังสมบูรณ์อยู่มาก เวลาอพยพจะไม่ได้เอาอะไรติดตัวไปเลย เพราะในวัดมีพร้อมอยู่แล้ว ในปัจจุบันก็มีสระน้ำอยู่แห่งหนึ่งไม่เกิดจากธรรมชาติ แต่เกิดจากฝีมือการทิ้งระเบิด ยังอนุรักษ์อยู่ในปัจจุบัน

ช่วงที่โหดมากที่สุดคือช่วงที่ขึ้นไปตัดสายไฟ แต่ยังเป็นเสาไฟฟ้าขนาดเล็ก ช่วงสงครามปากพนังเป็นเพียงทางผ่าน ญี่ปุ่นมาไม่กี่วัน

ในส่วนของอาหารการกินก็ไม่อดเลย ชาวบ้านลักษณะเป็นคนป่าสามารถหาอาหารรวดเร็ว ประชาชนก็ยังน้อย ปลูกก็ยังมาก ในพื้นหนาบ้างครั้งก็ขุดบ่อหลอน (บ่อหลอนก็คือ บ่อที่ขุดเล็ก ๆ อีกหนึ่งบ่อให้ห่างจากบ่อใหญ่แล้วเอาดินที่เปียกน้ำข้าวมาใส่ เพื่อให้ปลาได้กลิ่นแล้วว่ายตามมายังที่บ่อขุดใหม่) ส่วนยารักษาโรคใช้ยาสมุนไพร สภาพความเป็นอยู่ดีกว่าในปัจจุบันมาก ญี่ปุ่นขึ้นไม่มีผลกระทบต่อกันปากพนังเลย

ตอนที่ทำถนนอยู่ไม่มีอาการเกลียดชาวญี่ปุ่นเลย แต่พอทราบว่าญี่ปุ่นทำถนนไว้ลำเลียงกองทัพ คนไทยก็โกรธแล้วตีคนญี่ปุ่นตายหมดเลย สมัยก่อนมีรถรางที่มาชนแร่ที่ อ.สิชล ในปัจจุบันยังมีเหล็กเส้นเป็นราง เวลาทำถนนคนญี่ปุ่นก็จะมาปลูกเป็นแคมป์กั้นรอบ และไปออกซื้อกับข้าวเองไปซื้อไปพวลงในตลาดเหมามาทุกร้าน มาผัดกินแต่กินไม่ได้

สมัยก่อนไม่ค่อยมีการลักเล็กขโมยน้อย คนไทยเชื่อเรื่องของขลังด้วย มีสิ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจคือ หลวงพ่อภาษี อยู่ที่ อ.ต้นเหียง อยู่ก่อน อ.สีชล เดินบนน้ำ ถ้าเป็นลูกศิษย์แล้วก็จะห้ามทำในสิ่งไม่ดี อาจารย์คง วัดคลองน้อย ยิ่งไม่เข้า

คำสัมภาษณ์คุณ น. 13 อายุ 90 ปี เป็นคนบ้านเขาวัง อ.หัวไทร จ.นครศรีธรรมราช

ตอนที่เกิดเหตุเรียนตัดเสื้อตัดผ้าอยู่ที่กรุงเทพ มีลูก 5 คน คนโตอายุ 58 ปี จบทางโลก ป.3 ทางธรรมเปรียญ 5

ตอนที่ญี่ปุ่นขึ้นอายุ 29 ปี ชาวที่ญี่ปุ่นขึ้นที่นคร ตอนที่ญี่ปุ่นขึ้นที่ปากพูน ที่ท่าแพเกิดการปะทะกัน ก่อนหน้านั้นก็ทางกรุงเทพฯ ส่งให้เตรียมการกัน ส่วนทางกรุงเทพฯ นั้น จอมพล ป. ท่านสั่งให้อย่าต่อสู้ ให้ปล่อย หลังจากญี่ปุ่นบุก 1 เดือน ก็เดินทางกลับบ้านเพราะกลัวด้วยและเป็นห่วงทางบ้าน เลยเดินทางมาจากกรุงเทพฯ ซึ่งการเดินทางก็ไม่สะดวกนัก ต้องมานอนพักที่ชุมพร 1 คืน แล้วจึงเดินทางต่อมาที่นครฯ ที่บ้านยังเหตุการณ์ปกติ ไม่มีการอพยพเพราะอยู่นอกเส้นทางและไกลจากตัวเมืองนครมาก อังกฤษยิงเรือโดยสารจากปากพูนไปหัวไทร เพราะคิดว่าเป็นเรือสายของทหารญี่ปุ่น

อาหารการกินเริ่มลำบาก ของเริ่มแพงขึ้น แต่ไม่ขาดแคลน ในปี พ.ศ. 2586-87 เสื้อผ้าเริ่มขาดแคลนเพราะว่ามีการควบคุมเสื้อผ้าไม่ให้ย้ายที่ ต้องมีการปันส่วน ส่วนเรื่องยาขาดแคลนหายาก การค้าขายดำเนินการค้าไปตามปกติ

มีคนไปขโมยของถ้าจับได้ทหารญี่ปุ่นจะยิงแต่เป็นในเมืองนครศรีธรรมราช

ไม่ได้เกลียดชังญี่ปุ่นเพราะไม่ได้สร้างความเดือดร้อนมาให้ แต่ในทางที่ดีคือคนไทยนำของมาขายกับญี่ปุ่นได้ราคาดี ญี่ปุ่นชอบกินกล้วย คนไทยเอาพลูไปหลอกขายคนญี่ปุ่น

ในสมัยก่อนเวลาไม่สบายก็จะมีหมอประจำบ้าน มีสุซศาลา

ตอนสงครามก็มาเปิดร้านเย็บผ้า ผ้าเริ่มขาดแคลนแต่ยังพอหาซื้อได้ ค่าเย็บตัวเสื้อเชิ้ตตัวละ 5 บาท กว้างเตี้ยขามละสตางค์สองสตางค์ ทองบาทละ 400 บาท เงินเดือนเดือนละ 8-10 บาท ส่วนใหญ่ใช้ผ้าขาวเนื้อดิบเป็นเส้น (เส้นคือตัวคล้ายเหาแต่ใหญ่กว่า ไล่แล้วคันตัวเส้นกัด) เป็นผ้าฝ้ายผ้าเนื้อดิบ

ที่หมู่บ้านไม่ได้รับผลกระทบจากสงคราม

ก่อนสงคราม ญี่ปุ่นส่งสายมาเปิดร้านถ่ายรูป พอเกิดสงครามก็แต่งตัวชุดนายพันเป็นจรรยาบุษ และส่งมาทำถนนสายปากพูน-นครฯ ซึ่งทางไทยเป็นคนจ้าง

ยารักษาโรคราคาแพงมาก หาซื้อก็ไม่มีส่วนใหญ่นิยมสมุนไพร ยาหมอบ้าน เสื้อผ้าแพงมาก ไม่มีที่ซื้อ แม่เอาผ้าปูที่นอนมาเย็บให้ใส่ ผ้านุ่งก็ตัดแปลงมาจากผ้าโจงกระเบนให้เป็นผ้านุ่งจะได้เป็น 2 ตัว

ส่วนใหญ่จะพบญี่ปุ่นตอนที่ออกมาจ่ายตลาด เพราะทหารจะใช้เวลาส่วนใหญ่ในค่ายทหาร ที่นครเสียมหายเฉพาะที่ทำแพ ตอนที่ปะทะเท่านั้น โรงเรียนปิด ปีแรกสอบได้ 45 %ก็ให้ผ่าน ส่วนปีต่อมาก็สอบผ่านเลย ทหารไทยที่เสียชีวิตจากการปะทะ ไว้ที่วัดมุ่มบ้อมหน้าเมือง ที่บาดเจ็บ เอาไว้ที่วัดสวนปาน ก่อนส่งไปที่โรงพยาบาล

คำสัมภาษณ์คุณ น. 18 อายุ 80 ปี

ตอนที่เกิดสงครามอายุ 16 ปี เรียนอยู่ ม.4 เป็นยุวชนทหารชั้นปีที่ 1 ปัจจุบันเรียกว่า ร.ด. ตอนที่ญี่ปุ่นบุกทหาร มีการเรียกยุวชนทหารไป ญี่ปุ่นขึ้นวันที่ 8 ธันวาคม 2484 ครั้งแรกหัวหน้าสายคือยุวชนทหารปีที่ 3 คือ ม.6 มาบอกเวลาประมาณ 7 โมงเช้า ว่าให้แต่งตัวให้เรียบร้อย ไม่ทราบว่าจะเกิดอะไรขึ้น แต่หัวหน้าสายให้รีบไปที่โรงเรียนเบญจมราชูทิศ มีการรวมพลที่นั่น มียุวชนทยอยไปกันเรื่อย ส่วนอาวุธที่ใช้ฝึกนั้นเอาไปฝากไว้ที่สถานีตำรวจซึ่งอยู่ใกล้ ๆ พอรวมพลเสร็จ ยุวชนทหารปีที่ 2-3 มีการเอารถมารับไปทางค่ายทหาร ส่วนปีที่ 1 ยังไม่ทำให้ไปญี่ปุ่นลำเลียงเรือใหญ่มาที่คลองท่าแพ ซึ่งเป็นคลองเล็ก ๆ มาขึ้นบกที่ตลาดท่าแพซึ่งอยู่ใกล้กับมณฑลทหาร ทหารญี่ปุ่นมาอยู่ที่นครนานประมาณ 2-3 ปี มาตั้งค่ายอยู่ ไม่ได้มารบกวนคนไทย พวกปี 1 ได้ไปตอนที่สงครามเสร็จสิ้นแล้วไปในค่ายทหาร ไปช่วยขนของนายทหารที่อพยพมาอยู่ในตัวเมือง ส่วนยุวชนทหารก็อยู่ฝ่ายหน่วยเฝ้าระวังภัย แต่ไม่มีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้น

อาหารการกินในช่วงสงครามนั้นไม่ลำบากเดือดร้อน ยารักษาโรคไม่เดือดร้อน คงเป็นเพราะอายุยังน้อย ความเสียหายในตัวเมืองไม่มี

คำสัมภาษณ์คุณ น. 16

พอจะไปช่วยทางสงขลาก็เปลี่ยนภารกิจ เอาทหารราบลงมา ที่นี้การรบของทหารราบจะเน้นการรบแบบปะทะ แต่อีกส่วนเป็นการรบแบบจู่โจม ไม่มีการสังหารไม่มีการวางแผน เป็นทหารปืนใหญ่

ในเรื่องอนุสาวรีย์วีรไทยหรือที่เรียกกันว่าจ่าดำ ซึ่งผิดจากข้อเท็จจริงอนุสาวรีย์นี้ทำให้กับ 116 คนที่เสียชีวิต มีองค์ของท่านเป็นสีดำ แล้วมีที่มาคือช่วงที่มาใหม่ในปี 2519 นั้น เขาเรียกกันว่าพ่อดำ แล้วมีการบิดเบือนทางด้านประวัติศาสตร์คือ ยังไม่มีข้อมูลมากมายนักและกองทัพเอาไปแสดงละครแล้วไปล้อเลียนกันมา โดยข้อมูลที่เอาไปแสดงนั้นผิดพลาด ไปเล่นละครผิดเค้าเรื่องที่มีพลทหารอยู่คนหนึ่งชื่อว่า พลทหารดำ สุยะศิริรินทร์ ร.พัน 42 ที่ปัตตานีที่ตายในสนามรบ มีชื่อในที่ตายเช่นเดียวกัน แต่มีคนยืนยันว่าคนที่แทงนั้นชื่อชู...แทงกันตาย ที่กองทัพเอาไปแสดงนั้นก็เอาจุดสำคัญตรงที่ว่าแทงติดกันตายด้วยกันทั้งคู่มาแสดง

ญี่ปุ่นจะขึ้น 2 จุด คือ ที่ท่าแพจุดหนึ่งและที่ด้านคู้งคลอง 1 จุด ตอนที่มาสร้างทางที่ปากพ่วงนั้น เป็นบริษัทของญี่ปุ่น เจ้าคนไทยเป็นคนงาน ทำก่อนสงครามเป็นการเตรียมการก่อน มีบางคนเชื่อว่าขึ้นที่ปากพ่วง แต่บางคนบอกว่าญี่ปุ่นไม่ขึ้นที่ปากพ่วงอย่างแน่นอน ต้องขึ้นที่นคร

ญี่ปุ่นที่มาอาศัยในเมืองนครก็จะมาหยังความลึกของน้ำในคลองท่าแพ ซึ่งเป็นคลองสายหลัก เพราะว่าเป็นคลองประวัติศาสตร์ หลวงพ่อทวดก็มาผนวชที่นี่ที่วัดท่าแพ ตอนที่ไปอยู่ชุกาก็มาขึ้นเรือที่นี่

คำสัมภาษณ์คุณ น. 14 อายุ 85 ปี

เรียนจบจากวัด มีลูก 4 คน เสียไป 1 คน ภรรยาชื่อบุญเรือน ตอนที่ญี่ปุ่นขึ้นนั้นอายุ 22 ปี อยู่ที่กอง เป็นทหาร อยู่ที่ท่าแพ ป.พันสิบห้า 101 ประจำกองร้อยที่ 1 ตอนที่ญี่ปุ่นขึ้นอยู่ที่กองร้อย กำลังเตรียมพร้อมอยู่ ตอนที่ 5 วันที่ 8 เตรียมตัวไปสงขลาในตอนเช้า แต่ไม่ได้ไป แต่งแต่เครื่องแบบ ไม่มีปืน ตอนนั้นทราบข่าวจากสงขลาว่าญี่ปุ่นขึ้นสงขลาแล้วจะไปช่วย แต่ยังไม่ทันได้ไปญี่ปุ่นขึ้นนครเสียก่อน

ตอนที่ญี่ปุ่นขึ้น มีทหารมารายงานกองปืนกับผู้บัญชาการว่าทหารญี่ปุ่นขึ้นท่าแพเสียแล้ว ผู้บัญชาการก็สั่งให้ไปรบ แต่ตัวท่านเดินทางไปที่ไประณีย์ คุณลุงเดินทางไปที่ทหารกองปืนโดยรถยนต์ พอมาถึงกองปืนก็ถูกยิงโดนรถ ไม่มีคนตาย ก็เลยลงจากรถวิ่งมากองปืนมาหาปืนแต่ไม่ได้อะไร ได้ร้อมมา 1 คัน มาตามทาง ก็ต้องวิ่งไม่หยุด วิ่งมาที่หน้ากองร้อยมาช่วยเข็นปืนใหญ่ ยิงออกนอกทะเล ปืนใหญ่ขนาด 105 ปืนที่เอาออกมา 4 กระบอก เป็นปืนเล็ก 1 กระบอกคือ 75 ยิงไปที่กองร้อย 3 ที่ญี่ปุ่นถือเป็นฐานที่มั่น ใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง ตั้งแต่ 8 นาฬิกาถึง 10 นาฬิกา

คนที่ตายอยู่ใต้ถุนกองพันและอยู่ใต้พื้นไม้ ส่วนที่บาดเจ็บมีหลายราย คนหนึ่งชื่อพลทหารดี โดยมีเพื่อนคือพลทหารแหม่ม บัวทอง เป็นคนประคอง คุณลุงเลยขอปืนจากพลดี เป็นปืนแบบ 66 ตอนนั้นคุณลุงเตรียมกระสุนมาจากคลังเสบียงเรียบร้อยแล้ว

ลุงยิง 2 หน คือ หนที่มีการปักธงยึดพื้นที่ โดยวิ่งขึ้นมาปักธง ถ้าเพื่อนโดนยิงตายคนอื่นก็จะวิ่งมาปักอีก ตรงนั้นคุณลุงยิงตาย 5 ศพ ส่วนในการยิงปืนใหญ่ผู้ที่มาควบคุมคือหมู่นาม ชิดชัย ส่วนคนที่ยิงปืนใหญ่เป็นคนที่ถูกละหุก คนที่กำลังยิงปืนใหญ่แล้วเสียชีวิตมี 1 คน คือ พลซสะอาด มกรวัฒน์ ถูกยิงโดยปืนกลขนาดเล็ก กับหมวดพยงค์ ไกรจิตติ เสียชีวิตด้วย

ส่วนที่ยิงโดนพวกกันเองก็มีบ้าง ยิงกันไม่นานไทยก็ยกธงขาว พวกที่อยู่ข้างถนนบอกว่าอย่ายอมแพ้ ๆ ผมยังสู้ไหว ท่านผู้บังคับบัญชาการบอกว่า คำสั่งตก ไม่ใช่ยอมแพ้ แต่กองหน้าต้องใช้เสียงจึงจะหยุดยิง

ญี่ปุ่นเข้ามาอยู่ในกองร้อยหลังสงครามสงบ ส่วนทหารที่ตายฝังไว้หลังกองร้อยแล้วหาป้ายมาติดเอาไว้

วันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ.2484 ตอนที่ญี่ปุ่นขึ้น ฝนก็ตก น้ำก็ล้น ตอนที่ยังนั้นพวกประจำปืนก็ไม่ชำนาญพวกประจำปืนได้ปืนเล็กแล้ววิ่งออกไป พวกที่ยังปืนใหญ่ก็ทำไม่ถูก บางครั้งแทนที่จะยิงออกทะเลก็ยิงกลับมายังฝั่งตัวเอง ปืนใหญ่ยิงประมาณ 10 นัด ปืนใหญ่ญี่ปุ่นก็ยิงมาตกที่กองร้อย 1 ลูก ต้นชะเมา ถูกอาคารด้วย ทางทิศใต้เป็นสี่เหลี่ยมที่เกิดจากการสู้รบ

เวลาไปจ่ายตลาดมีเสียงเล่ากันว่าทหารญี่ปุ่นไปซื้อพลูมาผัดกับหมู ญี่ปุ่นใส่ผ้าเตี่ยวไปอาบน้ำ ช่วงสงครามอาหารการกินไม่เค็ดร้อน และเสื้อผ้าก็ยังพอมือใช้ ไม่ขาดแคลนคุณป้ากลัวทหารญี่ปุ่นจะพาไปข่มขืน มีเรื่องเล่ากันว่าทหารญี่ปุ่นข่มขืนคนแก่ด้วย

พื้นที่จังหวัดนครเสียมหายเฉพาะที่กองร้อยเท่านั้น ทหารไทยยังคงเกลียดทหารญี่ปุ่นอยู่ ยังอยากยิงอยู่เพราะทหารญี่ปุ่นยิงง่าย นอนยิงไม่เป็น แต่ทหารไทยนอนยิง สาเหตุที่เกลียดเพราะยกทัพมาบ้านเรา มารุกรานเรา เจ้านาย ผู้บัญชาการ กลัวไปหลบอยู่ที่หลังกองร้อย แต่ที่ดี ๆ ก็มีเช่น หมวดเบี่ยน ที่สู้รบไม่กลัวลูกกระสุน มีการขุดหลุมหลบภัยในค่ายทหาร ห้ามจุดไฟ ห้ามใส่เสื้อสีขาว มีการขุดตามบ้านของชาวบ้านด้วย

ข้อมูลจากบันทึกความทรงจำ

คำสัมภาษณ์คุณ น. 4

เดิมเป็นคนสมุทรปราการ ย้ายตามครอบครัวมาอยู่ปากพูน ราว ๆ อายุ 4-5 ขวบ มาตั้งถิ่นฐานที่ปากพูน บ้านปากน้ำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ปากน้ำปากพูน มีกระโจมนไฟ (ประภาคาร) ในคลองมีจะเข้ชุกชุม ที่วัดบูรณาราม ซึ่งเป็นโรงเรียนชั้นมัธยม มีร้านทันตแพทย์ ชาวญี่ปุ่นชื่อมาลู ทำฟันให้คนทั่วไป และพบว่าชอบไปตกเบ็ดกับคนแจวเรือจ้างในแม่น้ำปากพูนเสมอ ๆ ในตอนเด็กไม่คิดว่าเป็นการจารกรรม เคยเข้าไปถามก็บอกว่าไม่ได้ปลาทกปลาไม่เป็น มารู้ช่วงหลังว่าไปวัดระดับน้ำตอนญี่ปุ่นบุก

เด็กผู้ชายในสมัยนั้น ในช่วงมัธยมต้นเรียนลูกเสือเสนา (ลูกเสือบก) สมุทรเสนา (ลูกเสือน้ำ) พออยู่มัธยมปลายก็เป็นยุวชนทหาร ทหารสำรอง ที่นครศรีธรรมราช มีการตั้งหน่วยยุวชนทหารที่ 55 มีการฝึกแบบทหารอย่างเต็มที่ รวมทั้งยิงปืนจริง

ในวันที่ญี่ปุ่นบุกท่าแพ คือ ตอนตีวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ.2484 น้ำท่วมมาก เด็ก ๆ ออกมาเที่ยวจับปลา กัน มีเด็กโต ๆ วิ่งมาร้องตะโกนว่าญี่ปุ่นมามาก ๆ ผมตะโกนตอบไปว่าไม่ต้องตกใจกรุงเทพฯส่งทหารมาช่วยแห่งรัฐธรรมณู เด็กก็ว่าไม่ใช่ของไทย ผมรีบไปดู เห็นมาลูนั่งหัวเรือ มือชี้ไปทางโน้นที่ ทางนี้ที่ แต่งตัวเครื่องทหารถือปืน ไม่ใช่ชุดทหารไทย เป็นสีกาก็แถบเขียวไม่ถึงครึ่งชั่วโมงก็ได้ยินเสียงปืน เด็กโต ๆ ตะโกนบอกจะไปช่วยทหารรบเด็ก ๆ วิ่งตามกันไป พวกญี่ปุ่นเห็นก็วิ่งมาที่กลุ่มเด็ก ๆ พวกกันว่ายน้ำเข้าฝั่งหาที่บังตา วิ่งไปบ้ำงว่ายน้ำไปบ้ำงสัก 1 กิโลเมตร ฟ่ำสว่าง รีบบุกน้ำต่อไป

อีกเข้าใกล้เขตทหาร (บริเวณถนนอ้อมค่าย) เมื่อไปถึง เขาหยุดกันแล้ว เพราะผู้บัญชาการสั่งให้สงบศึก เด็ก ๆ จึงช่วยทหารขนย้ายของออกจากค่าย เพื่อให้ญี่ปุ่นเข้าอยู่

ในการเข้ามาเป็นสายจารกรรมของญี่ปุ่นมีอีก 2 คน แต่จำชื่อไม่ได้ เข้ามาเป็นพ่อค้ารับซื้อแร่ เมื่อก่อนญี่ปุ่นบุก ได้ไปเบิกเงินไว้มาก แต่ยังไม่ทันไปให้ญี่ปุ่นก็ถูกจับ และถูกยิงตายทั้ง 2 คน

คำสัมภาษณ์คุณ น. 3

ผู้บังคับหมู่ปืนกลหนัก กองร้อยที่ 4 ร.พัน 39

ตอนทำสงครามมหาเอเซียบูรพาเป็นสิบตรี เป็นผู้บังคับหมู่ เดิมชื่อแฉล้ม ช่วงเกิดสงครามโลกใหม่ ๆ เรียนมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมืองปี 2

เมื่อเวลาประมาณ 06.30 น. ได้ปะทะกับหน่วยรักษาการณ์ของทหารปืนใหญ่ไม่ทราบผลเสียหาย

ส่วนกองพันทหารราบที่ 39 ได้ทราบข่าวก่อนหน่วยทหารปืนใหญ่ก็เพราะ ในวันที่ 8 ธันวาคม 2484 **คุณ น. 3** ซึ่งเป็นผู้ช่วยผู้ฝึกทหารกองหนุน ตื่นขึ้นมาเวลาประมาณ 03.00 น. ของวันนั้น เพื่อเตรียมตัวจะออกไปฝึกทหารกองหนุนก็ได้ยินเสียงโทรศัพท์และได้รับโทรศัพท์จากหน่วยทหารปัตตานี ว่าเวลาประมาณ 02.30 น. ได้ปะทะกับข้าศึก จึงขอกำลังพบจากกองพันทหารราบที่ 39 ให้ไปช่วยขณะนี้ได้ปะทะกับกองกำลังทหารญี่ปุ่นอยู่อย่างหนัก ได้ส่งกำลังไปช่วยด่วน

คุณ น. 3 ได้วิ่งไปปลุกเสมียนเวรของกองพัน และได้วิ่งไปรายงาน ผบ.ร้อย และ เสธ.กองพัน และ ผบ.พัน ตามลำดับ และจึงกลับไปยังกองรักษาการณ์ของกองพัน เพื่อบอกให้พลแต่ตรงเดียว เป้าแต่ตรงบอกเหตุการณ์ให้ทหารภายในหน่วยตื่น และเตรียมพร้อมเพื่อยกกำลังไปช่วยหน่วยทหารที่จังหวัดปัตตานี ซึ่งขอกำลังมาในขณะที่รอคำสั่งเพื่อการเคลื่อนย้ายได้รับคำสั่งเพิ่มเติมจาก ผบ.ร้อย 4 คือ ร้อยเอก ประชุม ทาตะยานนท์ (ประสิทธิ์สรจักร) ว่าทหารญี่ปุ่นได้ยกกำลังขึ้นบริเวณบ้านท่าแพ ให้**คุณ น. 3** นำกำลังเตรียมพร้อมที่มีอยู่ในรถบรรทุกอาวุธขับเคลื่อนไปอย่างรวดเร็ว และได้ไปรายงานตัวต่อ ผบ.มณฑลทหารบกที่ 6 ที่บ้าน และท่านได้สั่งการให้รักษาด้านทิศตะวันออกของถนนราชดำเนินไว้ **คุณ น. 3** จึงได้ขับเคลื่อนรถบรรทุกอาวุธ และกำลังขึ้นไปทางทิศเหนือนารถไปจอดทิ้งไว้ ณ สโมสรนายทหาร ออกคำสั่งให้ปลดปืนกลออกจากรถเตรียมต่อสู้บนพื้นดิน นำกำลังเคลื่อนที่ไปทางทิศเหนือเลยโรงเรียนโยธินบำรุงในปัจจุบัน ประมาณ 200 เมตร จึงถูกข้าศึกยิงมาตามถนนราชดำเนินในขณะเดียวกันก็มีรองเสธ หลวงรวมสงคราม มาขอทหารให้ไปเป็นเพื่อนจึงให้พลทหารไล่ สุมาไปเป็นเพื่อนเวลาไม่นาน พลทหารไล่ สุมา ได้กลับมารายงานว่า รอง เสธ ถูกทหารญี่ปุ่นยิงเสียชีวิตแล้วบนถนนราชดำเนิน ข้าพเจ้าจึงใช้ให้พลทหารไล่ สุมา ไปรายงานหน่วยเหนือ คือ ผบ.ร้อย และ ผบ.พัน และพลทหารไล่ สุมา ไม่กลับมาหาข้าพเจ้าอีกเลย เมื่อข้าพเจ้าเคลื่อนที่เข้าไปอีกเล็กน้อย จึงถูกข้าศึกยิงมาทางทิศตะวันออก บริเวณบ้านพักนายทหารปืนใหญ่อย่างหนักหน่วง ข้าพเจ้าจึงสั่งให้

พลประจำปืนกลหนักเปิดฉากยุทธการทันที ซึ่งสามารถมองเห็นข้าศึกได้อย่างชัดเจน เพราะข้าศึกห่างจากข้าพเจ้าไม่เกินหนึ่งร้อยเมตร เมื่ออาวุธหนักเกิดอาการสะดุดของข้าพเจ้าได้พนกระสุนออกไปจะเห็นข้าศึกตายไปอย่างไร้ร่องรอยแล้วหมู่เล่า เพราะข้าศึกเข้ามาในลักษณะนั่งยองและก้มยิง ซึ่งเป็นเป้าหมายอย่างดี ขณะกำลังต่อสู้กันนั้นกระสุนเกือบหมดแล้ว จึงสั่งให้พลกระสุนเอากระสุนมาเพิ่ม และต่อมานายปืนได้ถูกข้าศึกยิงเสียชีวิตต่อหน้าข้าพเจ้า คือ พลทหารนอม พันธนิยม ต่อมาพลกระสุนที่นำกระสุนมาเพิ่มก็ได้ถูกยิงเสียชีวิตอีก คือ พลทหารแมง กาทหลง ข้าศึกเข้ามาไม่ได้และถอยไปรวมกันที่โรงทำอิฐด้านทิศตะวันออก ของบ้านพักทหารปืนใหญ่ปัจจุบัน ขณะเดียวกันกองร้อยที่ 1 กองพันทหารราบที่ 39 ได้เกิดตะลุมบอนกับข้าศึกด้านขวามือของข้าพเจ้าอย่างหนักหน่วง ถึงขนาดใช้ดาบปลายปืนเข้าตะลุมบอน ข้าพเจ้ามองเห็นเหตุการณ์อย่างชัดเจน เพราะข้าพเจ้าติดอยู่ในวงล้อมของข้าศึก และพลประจำปืนกลของข้าพเจ้าถูกยิงแขนขาดไปอีกหนึ่งคน คือ พลทหารพ่วง เสนา ทำให้หมู่ปืนกลของข้าพเจ้าหมดสภาพ ต่อมาได้รับคำสั่งให้หยุดยิงเพื่อเจรจาสงบศึกและให้ทุกคนยืนขึ้น ปรากฏว่าตรงหน้าปืนกลของข้าพเจ้าไม่มีใครยืนขึ้นมีแต่คนนอนกองอยู่กับพื้นดินเหมือนหมู่ถูกฆ่าตายกองอยู่ หลังจากนั้นผู้บังคับกองร้อยได้สั่งให้ข้าพเจ้านำกำลังไปตั้งรับอยู่ข้างหลังตั้งรับใหม่ หมู่ปืนกลของข้าพเจ้าไม่ได้ตั้งในที่ตั้งรับ เพราะไม่มีกำลังมาเพิ่มให้สมบูรณ์ได้ ผลการเจรจาสงบศึกให้ทหารญี่ปุ่นผ่านไปได้ ขอหยุดการรบที่บ้านท่าแพ ต.ปากพูน อ.เมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ไว้เพียงแค่นี้ ผลการรบในครั้งนี้ข้าศึกเสียชีวิต 250 นาย มณฑลทหารบกที่ 6 เสียชีวิต 39 นาย บาดเจ็บนับร้อย

คำสัมภาษณ์คุณ น. 19

คำสัมภาษณ์คุณ น. 20

คุณ น. 20 อายุ 102 ปี ตอนที่ญี่ปุ่นขึ้นนั้นเป็นแม่บ้าน

คุณ น. 19 อายุ 76 ปี ตอนที่ทหารญี่ปุ่นขึ้น อายุ 12 ปี เรียนชั้น ม.3

ตอนที่ประเทศไทยยอมให้ผ่านแล้วมีการอพยพทหารไปอยู่ที่วัดพระธาตุ พอได้ข่าวว่าญี่ปุ่นขึ้น แม่ก็อพยพน้อง ๆ ไปอยู่ที่จันทุน ต.ท่าเรือ ไปกันไกล เดินไม่ถึงครึ่งวัน ไปกันหลายคน ไม่เอาสิ่งของติดตัวไป เป็นบ้านของแม่แดงไปอยู่หลายเดือนโดยมีการเดินทางสองช่วง ช่วงแรกนั้นส่งลูก ๆ ไปก่อน แต่ป่าไม่ได้ไปเพราะพอรับราชการหน่วยคลัง ตอนนั้นพี่น้อง 4 คน เมื่อญี่ปุ่นเข้ามาก็มายึดค่ายทหารทำให้ครอบครัวของทหารต้องอพยพมาอยู่ที่วัดพระธาตุและอยู่ตามบ้านคน ญี่ปุ่นมากันมาก แต่ไม่ได้มาทำร้ายคนไทย ไม่ได้ปล้นทหารญี่ปุ่น การแต่งกายก็แต่งแบบทหาร

สภาพความเป็นอยู่ของชาวนครฯ ก็อพยพไปส่วนหนึ่งที่เหลือก็ดำเนินชีวิตปกติ ในเรื่องของอาหารการกินสมบูรณ์ ตอนที่ทหารใช้เวลาปะทะกันใช้เวลาไม่นาน

กลางคืนเวลานอนก็ต้องพรางไฟ เอาผ้าสีน้ำเงินหุ้มเอาไว้ พอได้ยินเสียงหวอก็ดับไฟแล้วลงไปอยู่ที่หลุมหลบภัย แต่ที่นครฯ ไม่มีการทิ้งระเบิดเลย ช่วงเวลานี้ก็ไม่นาน

คำสัมภาษณ์คุณ น. 17 อายุ 76 ปี

มีลูก 5 คน อาชีพพยาบาลผดุงครรภ์ ตอนนี้นำลูกทำงานแทนแล้ว ตอนที่ญี่ปุ่นขึ้นอายุ 14 ปี เรียนชั้นมัธยมต้นที่กัลยาณิศจีระธรรมราช อาศัยที่หลังวัดพระธาตุ ได้ยินเสียงปืน แล้วมีคนบอกว่า ญี่ปุ่นขึ้นที่ท่าแพ จึงได้อพยพไปอยู่ที่บ้านย่า ไปกันทั้งครอบครัว ใช้เวลาเดินทางครึ่งวันโดยการเดินไป อยู่แถวน้ำพุ ต.ชัยมนตรี ไปอยู่หลายเดือน สาเหตุที่ได้กลับมาเพราะไม่มีเหตุการณ์ร้ายแรงเกิดขึ้น เมื่อกลับมาแล้วจึงได้พบกับทหารญี่ปุ่นแต่งกายด้วยชุดทหารอยู่ในเมืองนครศรีธรรมราช ไม่มีการมาทำร้ายคนไทย เขาเล่ากันว่า มีแต่คนไทยหลอกโดยเอาพลูไปหลอกขายกับญี่ปุ่นว่าเป็นผัก

ทหารไทยเขาส่งครอบครัวมาอยู่ที่วัดพระธาตุ พฤติกรรมของญี่ปุ่นจะเรียบร้อย

บทที่ 8 บทสรุป

สงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นสงครามที่กล่าวได้ว่าเป็นสงครามโลกอย่างแท้จริง เนื่องจากสภาพการณ์ของสงครามแผ่ขยายไปทั่วทุกภูมิภาคของโลก นำความเสียหายมาสู่การเมือง เศรษฐกิจ และสังคมทั่วโลก โดยเฉพาะผู้ที่ตายและบาดเจ็บจากสงครามโลกครั้งนี้ ทั้งทางฝ่ายทหาร และพลเรือนกว่า 70 ล้านคน รายละเอียดดังตาราง

ตารางที่ 6 แสดงความสูญเสียด้านกำลังพลในสงครามโลกครั้งที่ 2

ประเทศ	ทหารที่ ระดมพล ทั้งหมด	ตายใน การรบ	บาดเจ็บ	พลเรือน	ความเสียหาย ทางเศรษฐกิจ และการเงิน (พันล้านดอลลาร์)
สหรัฐ	14.9	292,100	571,822	-	350
สหราชอาณาจักร	6.2	397,762	475,000	65,000	150
ฝรั่งเศส	6	210,671	400,000	108,000	100
สหภาพโซเวียต	20	7,500,000	14,012,000	10-15,000,000	200
จีน	6-10	500,000	1,700,000	1,000,000	
เยอรมนี	12.5	2,850,000	7,250,000	500,000	300
อิตาลี	4.5	77,500	120,000	40-100,000	50
ญี่ปุ่น	7.4	1,506,000	500,000	300,000	100
ชาติอื่นๆ	20	1,500,000	-	14-17,000,000	350
รวม	100	14,834,033	25,028,822	26-34,000,000	1,600

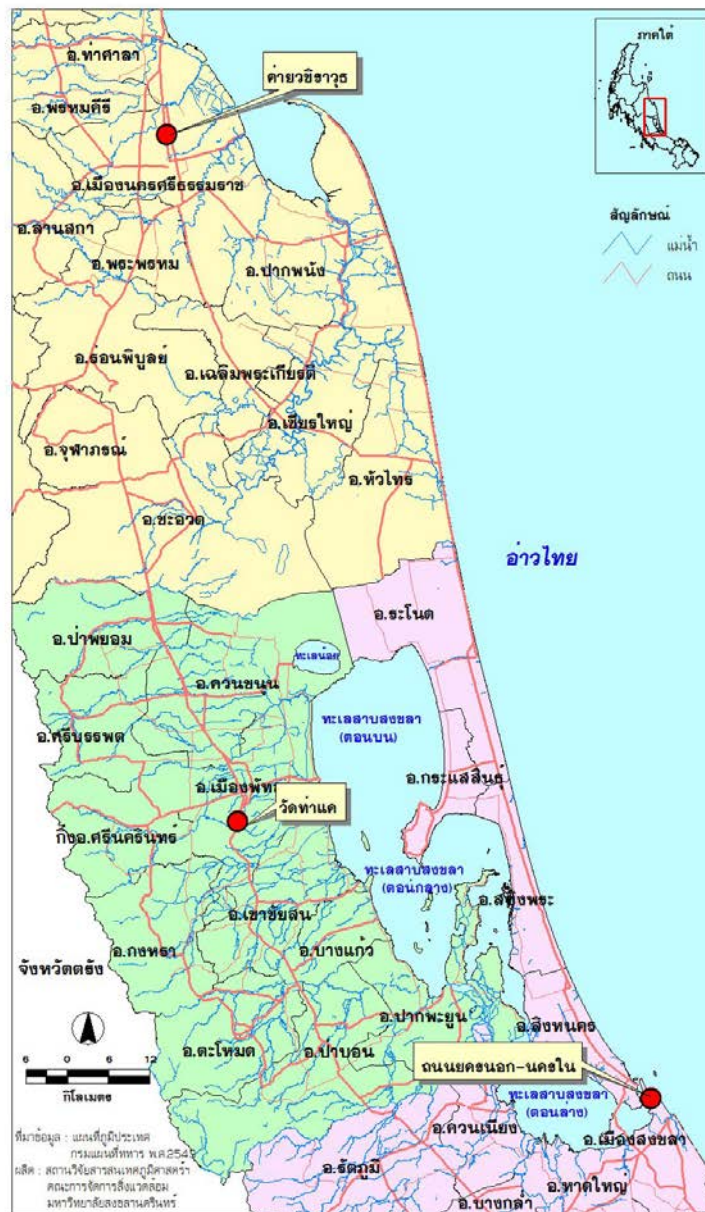
ที่มา : ปรีชา ศรีวาลัย, 2543 : 486

สาระสำคัญของการวิจัย

ผลของการวิจัยที่ใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลจากการบอกเล่าเป็นหลักฐานขั้นต้นในท้องถิ่น นำรายละเอียดต่าง ๆ มาเรียบเรียง เพื่อให้ภาพประวัติศาสตร์ในส่วนของท้องถิ่นต่าง ๆ ชัดเจนขึ้น นอกจากนั้นยังได้ข้อมูลรายละเอียดเพิ่มเติมที่มีลักษณะเฉพาะของท้องถิ่นที่ไม่มีการบันทึกอยู่ในประวัติศาสตร์กระแสหลักทำให้ได้ภาพที่แตกต่างเพิ่มขึ้น

ผลการวิจัย

พบว่า พื้นที่สงครามแต่ละส่วนมีความสำคัญแตกต่างกัน ดังนั้นยุทธวิธีในการจัดการในพื้นที่ของทหารญี่ปุ่นและประชาชนในพื้นที่ จึงมีความแตกต่างกัน เช่น การยึดครองพื้นที่จังหวัดสงขลา ทหารญี่ปุ่นเข้ายึดในเมือง และพักอาศัยร่วมกับประชาชน โดยไม่ต้องตั้งค่ายขึ้นใหม่บางส่วนเข้าไปใช้ ศูนย์ราชการที่อยู่ร่วมกันเป็นศูนย์บัญชาการ ทรัพยากรต่างๆที่มีอยู่ในจังหวัดสงขลามิพร้อมเพียง ให้กองทัพญี่ปุ่นได้ใช้ประโยชน์

แผนที่ 16 แผนที่แสดงความต่อเนื่อง 3 จังหวัด

ที่มา : ศูนย์ GIS มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ในด้านคนไทยในจังหวัดสงขลาวิถีชีวิตของชาวสงขลาไม่เปลี่ยนไปจากเดิมมากนัก ความขัดแย้งเกิดขึ้นจากการปะทะกันในวันที่ญี่ปุ่นเริ่มบุกเข้ายึดจังหวัดสงขลา และการอพยพของเด็กผู้หญิงและคนชราไปยังพื้นที่ปลอดภัย เกิดขึ้นภายหลังจากที่กองทัพญี่ปุ่นยึดเมืองและเข้าอยู่อาศัยในบ้านเรือนของประชาชน

ในส่วนของจังหวัดพัทลุง เป็นเพียงทางผ่านของกองทัพญี่ปุ่น การตั้งค่ายเป็นค่ายเล็ก ๆ ที่ตั้งขึ้นเฉพาะกิจในการทำภารกิจ เช่น การสร้างทาง ถนน เพื่อเคลื่อนย้ายกำลังพล สร้างสะพานท่าแค หรือควบคุมสถานีรถไฟให้การคมนาคมขนส่งปลอดภัย เป็นต้น

ในส่วนของจังหวัดนครศรีธรรมราช วัตถุประสงค์สำคัญในการยึดพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อควบคุมศูนย์บัญชาการด้านการทหารในภาคใต้ป้องกันการต่อต้านที่รุนแรงเมื่อยกพลขึ้นบกแล้วก็จำเป็นต้องมีการต่อสู้เข้ายึดพื้นที่ ดังนั้น จึงเกิดการปะทะกันอย่างรุนแรงเกิดความเสียหายและล้มตาย ทั้งฝ่ายทหารญี่ปุ่นและทหารไทย ก่อนเข้าควบคุมพื้นที่ พร้อมยุทธโศภณณ์ต่าง ๆ

ในส่วนของประเทศไทย สงครามโลกครั้งที่ 2 ได้ทำความเสียหายทั้งด้านชีวิตและทรัพย์สินทั้งของราชการและประชาชน ในขั้นต้นการเข้าร่วมสงครามกับญี่ปุ่นในภาวะจำยอม ทำให้เกิดความไม่พอใจ และต่อต้านจนเสียเลือดเนื้อ และชีวิตอยู่ทั่วไป เมื่อเริ่มเกิดสภาวะสงคราม ในวันที่ 1 กันยายน พ.ศ.2484 เริ่มขึ้น ประเทศไทยประกาศวางตัวเป็นกลาง ทำกติกาสัญญาไม่รุกรานกับฝรั่งเศส อังกฤษ และญี่ปุ่น ในวันที่ 12 มิถุนายน พ.ศ.2483 และเมื่อญี่ปุ่นบุกประเทศไทย จึงร่วมลงนามในกติกาสัญญาพันธมิตรระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น ณ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม โดยฝ่ายไทยเห็นว่าการทำสัญญาต่อหน้าพระจะเป็นหลักประกันไม่ให้ญี่ปุ่นละเมิดสัญญา นอกจากนี้ยังมีสัญญาลับในเรื่องญี่ปุ่นจะช่วยเหลือให้ไทยได้ดินแดนที่เสียให้อังกฤษในสมัยรัชกาลที่ 5 คั้น หลังจากสงครามประเทศไทยส่งคืนให้อังกฤษไปตามเดิม

ผลกระทบของสงครามโลกครั้งที่ 2

หลังสิ้นสุดสงคราม เกิดการเปลี่ยนแปลงทุกด้านในสังคมโลก ทั้งด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ และสังคม การสูญเสียที่ปรากฏร่องรอยอยู่ทั่วไปบนโลก ก่อให้เกิดความพยายามที่จะยุติความขัดแย้ง และป้องกันสงครามครั้งใหม่ที่อาจจะเกิดขึ้นอีก

1. การเปลี่ยนแปลงด้านการเมืองการปกครอง

หลังสิ้นสุดสงคราม ฝ่ายสัมพันธมิตรซึ่งได้รับชัยชนะมีพื้นฐานความเชื่อด้านเสรีประชาธิปไตย จึงพยายามที่จะเผยแพร่แนวคิดของตนเองออกไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงแนวคิด ความเชื่อ และระบบการปกครองของประเทศที่แพ้สงคราม ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นกลุ่มประเทศที่มีแนวคิดด้านเผด็จการและสังคมนิยม ความขัดแย้งด้านแนวคิดทางการเมืองการปกครองนั้นเกิดขึ้น

แม้ในประเทศผู้ชนะสงคราม จึงก่อให้เกิดการเผชิญหน้าทางแนวคิดด้านการเมืองการปกครองขึ้น จนกลายเป็นสถานการณ์ของสงครามในรูปแบบใหม่ที่เรียกว่า “สงครามเย็น”

สงครามเย็นที่เกิดขึ้น เป็นการเผชิญหน้าทางด้านความคิดการเมือง การปกครองที่แตกต่างกัน และแบ่งกลุ่มประเทศที่มีความเชื่อเหมือนกัน ออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

1. กลุ่มโลกเสรีประชาธิปไตย ซึ่งมีประเทศสหรัฐอเมริกาและฝ่ายสัมพันธมิตร ที่เป็นประเทศผู้ชนะสงครามโลกครั้งที่ 2

2. กลุ่มโลกคอมมิวนิสต์ และสังคมนิยม โดยมีประเทศจีนและประเทศโซเวียต รัสเซีย เป็นผู้นำ

ทั้ง 2 กลุ่มการเมือง เริ่มทำสงครามที่เปลี่ยนรูปกันออกไปอีกครั้ง โดยไม่มีการสู้รบทางด้านกำลังอาวุธ แต่เป็นการสู้รบทางด้านความคิด การโฆษณา และการใช้นโยบายทางเศรษฐกิจหาพวกพ้อง และเสริมกำลังด้านอาวุธที่มีผลการทำลายล้างร้ายแรง ที่เรียกว่า “อาวุธนิวเคลียร์” ในการนี้ยิ่งก่อให้เกิดความตึงเครียดขึ้นในโลก จากสมรรถนะในการทำลายล้างสิ่งต่าง ๆ ของอาวุธนิวเคลียร์ ที่เห็นตัวอย่างได้จากเมืองฮิโรชิมา และเมืองนางาซากิของญี่ปุ่น แล้วทำให้ผู้ปกครองประเทศต่าง ๆ ในโลกพยายามจะสร้างความประนีประนอมกันทางความคิด จนสามารถยุติสงครามเย็นลงได้ แต่ในปัจจุบันความเกรงกลัวสงครามนิวเคลียร์ได้เกิดขึ้นอีก ด้วยความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ ที่อยู่ในยุคของอวกาศ ความตึงเครียด และความเกรงกลัวสงครามครั้งใหม่ ที่จะมีผลเสียหายร้ายแรงเพิ่มขึ้นมากกว่าสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้แผ่กระจายทั่วไป

2. ความเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ

ผลจากเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก หลังสิ้นสุดสงครามก่อให้เกิดความอดอยาก การค้า และการลงทุนทางด้านต่าง ๆ เสียหายหนัก เกิดคนว่างงานทั่วไป แนวความคิดคอมมิวนิสต์ที่ขยายตัวออกมาทั้งจากทางด้านรัสเซียในยุโรป และจากจีนทางด้านเอเชีย ทำให้ค่ายโลกเสรีประชาธิปไตยเข้าแทรกแซงกิจการด้านการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศผู้แพ้สงคราม เช่นให้ความช่วยเหลือด้านการเงิน ในรูปแบบขององค์กรต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อควบคุมการขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์ เช่น สหรัฐอเมริกา ใช้ “แผนการมาร์แชล” (Marshall Plan) ซึ่งคิดขึ้นโดย นายพล ยอร์ช มาร์แชล อดีตรัฐมนตรีต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา โดยสหรัฐอเมริกาให้เงินหลายพันล้านดอลลาร์ เพื่อพัฒนาประเทศ แก่ประเทศที่มีแนวคิดทางการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย ในแผนการนี้ทำให้สหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำในกลุ่มโลกเสรีประชาธิปไตย และมีผลทำให้เป็นผู้กุมเศรษฐกิจโลก ซึ่งการปรับตัวทางเศรษฐกิจหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้เกิดลักษณะอาณานิคมทางเศรษฐกิจขึ้น จากการพัฒนาทางเทคโนโลยี ปรับเปลี่ยนการคมนาคมขนส่ง การใช้น้ำมันเข้ามาแทนที่การใช้ถ่านหิน ในด้านการคมนาคม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง กลุ่มผู้ควบคุมอำนาจทางเศรษฐกิจก่อให้เกิดการแย่งชิงทรัพยากรต่าง ๆ ในโลก

และในที่สุดลัทธิอาณานิคมทางเศรษฐกิจก็เกิดขึ้น เริ่มมีการกระทบกระทั่งกันในพื้นที่ต่าง ๆ พื้นที่สงครามจึงเปลี่ยนจากยุโรป ที่แย่งชิงถ่านหินและแร่เหล็กมาสู่น้ำมัน และการค้าเสรี ที่ทำให้เกิดมหาอำนาจทางเศรษฐกิจขึ้นแทนการปกครอง ความต้องการทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจยังคงมีอยู่มากมาย แนวคิดด้านทุนนิยม ทำให้เกิดการกอบโกยผลประโยชน์ในรูปแบบของการแย่งชิงทรัพยากรด้านต่าง ๆ ที่ตนเองขาดแคลน การเผยแพร่แนวคิดวัตถุนิยมแบบตะวันตกมีผลทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลือง และทำลายธรรมชาติอย่างรวดเร็ว จนเป็นปัญหาในปัจจุบัน

3. การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม

เกิดการรวมกลุ่มในการให้ความช่วยเหลือเยียวยา ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากสงคราม เช่น ผู้ที่เป็นเหยื่อของระเบิดปรมาณูในญี่ปุ่น การลงโทษอาชญากรรมสงครามเพื่อเป็นตัวอย่าง ไม่ให้ก่อสงครามขึ้นอีก และมีความพยายามจะสร้างแนวคิดในการพัฒนาไปในทางเดียวกัน หลังจากยุคของสงครามเย็น โลกเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ยุคที่เรียกว่า “โลกาภิวัตน์” คือ ความเป็นหนึ่งเดียวกันทั้งโลก ทั้งนี้อาศัยความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เชื่อมต่อการสื่อสารที่รวดเร็วในเครือข่ายดิจิทัล (Digital) ทำให้เกิดการเผยแพร่แลกเปลี่ยนแนวคิดความเชื่อ วิถีชีวิตของชนกลุ่มต่าง ๆ แต่การแพร่ขยายอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยียุคใหม่ ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางความคิดและรากฐานของวิถีชีวิตที่แตกต่างกัน ระหว่างซีกโลกตะวันออก และตะวันตก ทำให้ในปัจจุบันเกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตที่เลียนแบบไม่ได้มีการพัฒนาจากรากฐานเดิมของตนเอง เป็นลักษณะการลอกเลียนแบบทางศิลปวัฒนธรรม จนก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งทั้งในสังคมตะวันตก ซึ่งมีแนวคิดทางด้านวัตถุนิยม และบริโภคนิยม กับสังคมตะวันออกที่มีแนวคิดทางด้านจิตนิยม และธรรมเนียม การเผยแพร่แนวคิดโดยมีรากฐานความคิดความเชื่อต่างกัน ทำให้เกิดความขัดแย้งทางด้านสังคม คนมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่แปลกแยก มีความสุขที่จอมปลอมมีวิถีชีวิตที่ขึ้นอยู่กับผู้อื่น และสิ่งแปลกปลอมที่ไม่เป็นธรรมชาติในปัจจุบัน

จากผลการลงพื้นที่หาข้อมูลวิจัยพบว่า วิถีชีวิตของคนในพื้นที่สงครามได้เปลี่ยนแปลงไปตามลักษณะความเจริญทางด้านเศรษฐกิจในพื้นที่คนรุ่นใหม่ ส่วนใหญ่ไม่รับรู้ความเป็นมาแต่เดิม และไม่ทราบเรื่องราวความเป็นมาในพื้นที่มากนัก วิถีชีวิตความเป็นอยู่ก็เปลี่ยนแปลงไปตามถนนที่ตัดขึ้นใหม่ สมดังคำที่ว่า “เรื่องเก่าถ้าไม่เล่าก็จะถูกลืม” แต่เรื่องเก่าบางเรื่องก็เป็นความงดงามน่าชื่นชม และยังน่ากลับมาใช้ได้ เช่น ความมีน้ำใจของคนไทยที่ให้ความช่วยเหลือแก่พวกเชลยศึกพวกเด็ก ๆ ในสมัยนั้นที่พยายามช่วยพวกผู้ใหญ่ต่อต้านคนที่เห็นว่าจะมาทำร้ายประเทศชาติของตน คณะผู้วิจัยยังพบเห็นความสัมพันธ์อันดีงาม ความห่วงใยรักใคร่กัน ในสายตาของเชลยศึกและคนไทยในพัทลุง ความฮึกเหิมและเป็นหนึ่งเดียวกันของยุวชนทหาร ที่เคยร่วมรบเคียงบ่าเคียงไหล่มากับทหารหาญของชาติ ที่ชมรมเหรียญชัยนครศรีธรรมราช พบเห็นไม้ตรีจัตที่ติดผู้รุกรานเมื่อไม่ได้มาทำร้าย หรือทำความเดือดร้อนให้มากนักและความเกียวกองเป็นเครือญาติกันในเมืองเล็ก ๆ ที่น่าอยู่ของจังหวัด

สงขลา และสมาชิกของขบวนการเสรีไทย ที่มีสมาชิกอยู่มากมายทั่วประเทศเป็นแกนประสานงานสร้างขบวนการที่เป็นรูปธรรมในการรักษาเอกราชของประเทศชาติ

สงครามแม้จะนำมาซึ่งความเสียหาย ความเดือดร้อนไม่สงบสุขในชีวิต แต่ก็ได้สอนให้คนในพื้นที่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปัน และสามารถมีชีวิตอยู่ได้อย่างพอเพียง โดยอาศัยธรรมชาติ

จากคำให้สัมภาษณ์จากยุวชนทหารที่เคยร่วมรบเคียงบ่าเคียงไหล่มากับทหารหาญของชาติ ที่ชมรมเหรียญชัยนครศรีธรรมราช ยังคงมีกิจกรรมร่วมกันอย่างเข้มแข็ง และบรรยากาศของการได้ร่วมร้องเพลงยุวชนทหาร เพลงปลุกใจต่างๆ ให้คณะผู้สัมภาษณ์ ทั้งนี้ บอกถึงพลังรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และพร้อมที่จะปกป้องพลีชีพทุกเวลา ได้พบเห็นโมติเรจที่ดีต่อผู้รุกราน เมื่อไม่ได้มาทำร้ายหรือทำความเดือดร้อนให้มากนัก ก็ไม่ได้เกลียดชัง และยังช่วยเหลือในบางโอกาส และความเกี่ยวข้องเป็นเครือญาติกันในเมืองเล็ก ๆ ที่น่าอยู่ของจังหวัดสงขลา

สงครามแม้จะนำมาซึ่งความเสียหาย ความเดือดร้อนไม่สงบสุขในชีวิต แต่ก็ได้สอนให้คนในพื้นที่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปัน และสามารถมีชีวิตอยู่ได้อย่างพอเพียง โดยอาศัยธรรมชาติ และสามารถรักษาประเทศไทยให้คงเกียรติภูมิอยู่ได้อย่างเต็มภาคภูมิ

จากคำให้สัมภาษณ์ของเชลยศึก ซึ่งมาจากแรงงานรับจ้างที่ถูกหลอกให้มาทำงานในพื้นที่และยังตกค้างอยู่ไม่นิ่งลำบาก และอยู่ด้วยความเต็มใจ บางคนไม่รู้ว่าจะครอบครัวเดิมหายไปไหนแล้วจึงสร้างครอบครัวใหม่ในประเทศไทย จากคำบอกเล่าพบว่า ชีวิตของเชลยศึกในค่ายเชลยนั้นมีความยากลำบากโหดร้ายทารุณแต่ก็พยายามปลอบใจกันโดยร้องเพลงอินโดนีเซียปลุกปลอบใจกันและกันทำให้ได้ภาพของสงครามและการปรับตัวของคนกลุ่มต่าง ๆ เพื่อให้มีชีวิตรอดอยู่ได้ในยามยากลำบาก

คณะผู้วิจัยพบว่า การทำวิจัย โดยใช้วิธีการของการศึกษาประวัติศาสตร์บอกเล่านี้เป็นงานที่ใช้เวลาในการติดตามสืบเสาะ ค้นหา ตัวผู้ให้สัมภาษณ์ บางคนก็ไม่อยากเปิดเผยตัว และบางเรื่องก็ต้องนำมาสอบถามกับเอกสารอื่น ๆ ถึงแม้จะเป็นหลักฐานขั้นต้น แต่ก็ผสมผสานความคิดเห็น และอารมณ์เข้าไปด้วย ดังนั้น การสกัดเรื่องราวความจริงออกมานั้น ต้องใช้เทคนิคการสัมภาษณ์จากผู้สัมภาษณ์ที่มีความเชี่ยวชาญ มีวาทศิลป์ในการถามตอบ และมีศิลปะในการสร้างบรรยากาศให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ถ่ายทอดภาพในยามสงคราม มาปะติดปะต่อเป็นภาพจุดของการยกพลขึ้นบกของกองทัพญี่ปุ่น และเคลื่อนพลไปยังที่ต่าง ๆ เพื่อครอบครองพื้นที่ ขั้วโล่มหาอำนาจตะวันตกออกไปเพื่อปกครองแทน

ภาพโดยรวมนั้น ถึงแม้ชายฝั่งทะเลภาคใต้จะเป็นจุดเริ่มยกพลขึ้นบกแผ่นดินไทย แต่ก็เพียงทางผ่าน ซึ่งการเจรจาตกลงกันระหว่างรัฐบาลไทยและญี่ปุ่น ได้ดำเนินอยู่ในกรุงเทพฯ ระยะเวลาต่อต้านไม่ยาวนานนัก ในแต่ละที่ประมาณ 6-8 ชั่วโมง แต่ก็ทำความเสียหายให้แก่ชีวิตและทรัพย์สินของผู้รักประเทศชาติทั้งหลายอยู่บ้าง แต่ก็ไม่ร้ายแรงเท่ากับหลังจากการประกาศสงครามกับฝ่ายสัมพันธมิตรแล้ว ในช่วงปลายของสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อกลุ่มของเสรีไทยเข้ามาดำเนินงาน

ภาคพื้นดินร่วมกับกลุ่มสายลับของสัมพันธมิตร ทำลายล้างพื้นที่ต่าง ๆ ที่ญี่ปุ่นยึดครอง ได้ทำความเสียหายให้แก่พื้นที่มากกว่าช่วงที่ญี่ปุ่นบุกเข้ามา

ความรู้สึกของคนในพื้นที่สงคราม ทั้ง 3 จังหวัดนี้ ยังมีความรู้สึกดี ๆ ให้กับกองทัพญี่ปุ่นมากกว่ากองทัพของพวกตะวันตกที่ส่งเครื่องบินมาทิ้งระเบิดฐานทัพญี่ปุ่นในประเทศไทย เมื่อสงครามสิ้นสุดลง สายลับญี่ปุ่นในพื้นที่ยังคงอยู่ และได้รับการปฏิบัติและยอมรับเช่นเดียวกับเชลยศึกประเทศอื่น ๆ เพราะส่วนใหญ่จะมีครอบครัว เปลี่ยนสัญชาติเป็นคนไทยแล้ว

อย่างไรก็ตาม ทุกคนมีความเห็นตรงกัน และเห็นด้วยกับคำขวัญของอาจินต์ บัญจพวรรค์ ที่สร้างคำขวัญว่า

“สงครามคือบาป สันติภาพคือบุญ”

และงานวิจัยชิ้นนี้ตรงกับสุภาษิตจีนที่ว่า

“คำพูดล่องลอย ตัวหนังสือคงอยู่”

บรรณานุกรม

- กนต์ธีร์ ศุภมงคล. 2537. **วิเทศบายของไทยระหว่างปี 2483 ถึง 2495**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : อัสลาบายด์พริ้นเตอร์.
- กรมยุทธศึกษาทหาร กองบัญชาการทหารสูงสุด กระทรวงกลาโหม. 2540. **ประวัติศาสตร์การสงครามของไทยในสงครามมหาเอเซียบูรพา**. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง.
- กองทัพภาคที่ 4. 2534. **50 ปีวีรไทย**. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป.
- กองวิชาประวัติศาสตร์. 2534. **ทักษิณฝั่งทะเลตะวันออก**. กรุงเทพฯ : กองโบราณคดี กรมศิลปากร.
- กิลคริสต์, แอนดรูว์, เซอร์. 2527. **เสรีไทยจากอังกฤษ**. แปลโดย ดุสิต บุญธรรม. กรุงเทพฯ : เทพอักษร การพิมพ์.
- จัวร์ตัน บัวแก้ว และคณะ. 2539-2543. **ผ้ากับวิถีชีวิตชาวไทยมุสลิมในห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย**. ปัตตานี : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ชมรมเหรียญชัยสมรภูมิ. 2533. **การประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2533**. พิมพ์ครั้งที่ 3. นครศรีธรรมราช : วัฒนาบลิ๊กและตรายาง.
- ชมรมเหรียญชัยสมรภูมินครศรีธรรมราช. 2526. **การจัดประชุมประจำปี**. นครศรีธรรมราช : วัฒนาบลิ๊ก และตรายาง.
- ชมรมเหรียญชัยสมรภูมิ. 2529. **ชมรมเหรียญสมรภูมิ 2529**. นครศรีธรรมราช : โรงพิมพ์ศิริสวัสดิ์.
- ชมรมเหรียญชัยสมรภูมินครศรีธรรมราช. 2544. **การประชุมสามัญประจำปี 2541**. นครศรีธรรมราช : โรงพิมพ์ศิษย์เพาะช่าง.
- โชคชัย เพ็ชรเฟื่อง. 2543. **บันทึกการรบในสงครามมหาเอเซียบูรพา**. นครศรีธรรมราช : ร. พัน 39 กองร้อยที่ 4.
- ณรงค์ พ่วงพิศ. 2523. **ประวัติศาสตร์ไทย 3 : ประวัติศาสตร์การปกครองและการเมืองไทย**. กรุงเทพฯ : แสงรุ่ง.
- ดำริห์ เรืองสุวรรณ. 2544. **ขบวนการแรงงานไทยในการต่อต้านกองทัพญี่ปุ่นในสงครามโลกครั้งที่ 2**. กรุงเทพฯ : เอมี เทรดดิ้ง.
- เริงชัย พุทธาโร. 2546. **ตำนานเสรีไทย**. กรุงเทพฯ : แสงดาว.
- แถมสุข นุ่มนนท์. 2521. **เมืองไทยสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง**. กรุงเทพฯ : เรือนแก้วการพิมพ์.
- ธนู แก้วโสภาส. 2542. **ประวัติศาสตร์โลก**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : เอมี เทรดดิ้ง.
- ปรีชา ศรีวาลย์. 2530. **สงครามโลกครั้งที่ 1-2 และสงครามเกาหลี**. กรุงเทพฯ : โอ. เอส. พริ้นติ้ง เฮ้าส์.

- ปรีชา ศรีวัลย์. 2543. **สงครามโลกครั้งที่ 2**. กรุงเทพฯ : โอ. เอส. พริ้นติ้ง เฮ้าส์.
- ปรีดี พนมยงค์. 2531. **จดหมายเหตุจากหัวหน้าเสรีไทย**. กรุงเทพฯ : วารสารหม่อมความยุติธรรม.
- พวงทิพย์ เกียรติสกุล. 2550. **หนึ่งทศวรรษการศึกษาประวัติศาสตร์ภาคใต้**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มอริสัน, ชาร์ลส์, อี และแอสตรี ชูร์ทเก. 2523. แปลโดย พ.พนา. **ยุทธศาสตร์ของการคงอยู่ : บทวิเคราะห์นโยบายต่างประเทศของไทยหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ถึงปัจจุบัน 2523**. กรุงเทพฯ : ดอกเห็ด.
- เริงไชย พุทธาโร, บรรณาธิการ. 2546. **ตำนานเสรีไทย**. กรุงเทพฯ : ยูโรปา เพรส.
- วิษณุ วรรณุญ. 2544. **ชีวประวัติย่อของนายปรีดี พนมยงค์**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : เรือนแก้ว.
- สอาด ชมะสุนทร. 2524. **เมื่อญี่ปุ่นบุกเมืองนคร**. กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภณาการพิมพ์.
- สารูป ชูฤทธิ์(บรรณาธิการ). 2528. **รายงานการสัมมนาประวัติศาสตร์และโบราณคดีพัทลุง**. พัทลุง : โรงพิมพ์พัทลุง.
- สมโชค สวัสดิ์รักษ์, เรืออากาศเอก. 2524. **ความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับญี่ปุ่นในสงครามมหาเอเชียบูรพา พ.ศ.2484-2488**. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สันติสุข โสภณสิริ. 2543. **เอกราชได้มาด้วยการต่อสู้**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : เรือนแก้ว.
- สุพจน์ ด้านตระกูล. 2527. **ปรีดีหนี**. กรุงเทพฯ : จีวรรรณนุสรณ์.
- สุพจน์ ด้านตระกูล. ม.ป.ป. **นายปรีดี พนมยงค์เล่าเรื่องขบวนการเสรีไทย**. กรุงเทพฯ : จีวรรรณนุสรณ์.
- สุพจน์ ด้านตระกูล. 2546. **ญี่ปุ่นขึ้นเมือง**. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- สุรางค์ศรี ตันเสียงสม. 2543. **ญี่ปุ่นบนเส้นทางมหาอำนาจทางทหารสู่มหาอำนาจทางเศรษฐกิจ (ทศวรรษที่ 1860-1990)**. กรุงเทพฯ : สแควร์ปรินท์ 93.
- อัญชลี สุขดี. 2525. **ขบวนการต่อต้านญี่ปุ่นของไทยในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.ศ.2484-2488)**. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาจินต์ ปัญจพรรค. 2541. **บอมบ์กรุงเทพฯ**. กรุงเทพฯ : มติชน.
- อเนก นาวิกมูล. 2550. **สมบัติเมืองสงขลา**. กรุงเทพฯ : ฟิลส์ไต้ล.

เอกสารชั้นต้นที่ตีพิมพ์แล้ว

“ประกาศพระบรมราชโองการให้ปฏิบัติตามความเป็นกลาง พ.ศ.2482” **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่มที่ 56 ตอนที่ 124 ลงวันที่ 5 กันยายน 2482.

“พิธีสารระหว่างไทยกับประเทศญี่ปุ่นว่าด้วยหลักประกันและความเข้าใจทางการเมือง” **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่มที่ 58 ตอนที่ 91 ลงวันที่ 5 กรกฎาคม 2484.

“พระราชบัญญัติกำหนดหน้าที่คนไทยในเวลารบ พ.ศ.2484” **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่มที่ 58 ตอนที่ 99 ลงวันที่ 11 กันยายน 2484.

“ประกาศสงครามต่อบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกาในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล” **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่มที่ 55 ตอนที่ 32 ลงวันที่ 25 มกราคม 2485.

“แถลงการณ์เกี่ยวกับการประกาศสงครามต่ออังกฤษและสหรัฐอเมริกา” **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่มที่ 55 ตอนที่ 99 ลงวันที่ 11 กันยายน 2484.

“คำแถลงนโยบายของรัฐบาล” **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่มที่ 59 ตอนที่ 478 ลงวันที่ 17 มีนาคม 2485.

“ประกาศพระบรมราชโองการเรื่องการยกเลิกประกาศใช้กติกาสัญญาพันธไมตรีระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่นกับสนธิสัญญาและความตกลงอื่น ๆ ที่ต่อเนื่องกัน” **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่มที่ 62 ตอนที่ 253 ลงวันที่ 18 กันยายน 2485.

ภาคผนวก ก
อนุสาวรีย์วีรไทย (พ่อจ๋าดำ)

อนุสาวรีย์วีรไทย(พ่อจ๋าดำ)

ภาพที่ 70 อนุสาวรีย์วีรไทย(พ่อจ๋าดำ)

ที่มา : <http://www.moohin.com/069/069k008.shtml>

ใน พ.ศ.2482 ได้เกิดวิกฤตการณ์สงครามโลกครั้งที่ 2 ในทวีปยุโรป โดยมีเยอรมนี และอิตาลี ซึ่งเรียกว่าฝ่ายอักษะฝ่ายหนึ่ง กับสัมพันธมิตรซึ่งประกอบด้วยสหราชอาณาจักร และฝรั่งเศสอีกฝ่ายหนึ่ง การสงครามได้ขยายตัวกว้างขวาง ครั้นถึง พ.ศ.2484 ญี่ปุ่นเข้าร่วมกับฝ่ายอักษะ สงครามได้ลุกลามเข้าสู่ ทวีปเอเชีย โดยญี่ปุ่นยกพลขึ้นบกพร้อมกันในประเทศสิงคโปร์ อินโดนีเซีย มลายู และประเทศไทย เมื่อเช้าตรู่วันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ.2484 ซึ่งเป็นเวลาเดียวกันกับที่โจมตีฐานทัพอากาศเพิร์ลฮาร์เบอร์ของ สหรัฐอเมริกา ในประเทศไทย ญี่ปุ่นยกพลขึ้นบกพร้อมกันที่สมุทรปราการ ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร สุราษฎร์ธานี สงขลา ปัตตานี นครศรีธรรมราช และปราจีนบุรี โดยที่ฝ่ายไทยไม่คาดคิด

จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นที่ตั้งกองกำลังสำคัญของภาคใต้ คือมณฑลทหารบกที่ 6 ค่ายวชิราวุธ ในเวลานั้นมีพลตรีหลวงเสนานรงค์เป็นผู้บัญชาการมณฑล เข้าวันเกิดเหตุ ได้รับแจ้งข่าวจาก นายไปรษณีย์ นครศรีธรรมราชว่า ญี่ปุ่นได้ส่งเรือรบประมาณ 15 ลำ มาลอยลำในอ่าวสงขลา และได้ยกพล ขึ้นบกที่เมืองสงขลา พลตรีหลวงเสนานรงค์ ผู้บัญชาการมณฑลทหารบกที่ 6 จึงสั่งการรับศึกและสั่งให้ เตรียมกำลังเคลื่อนย้ายไปส่นับสนุนกองทัพสงขลาโดยด่วน ขณะเตรียมการอยู่นั้น ก็ได้รับแจ้งจากพลทหาร ว่า ญี่ปุ่นได้ยกพลขึ้นบกที่บ้านท่าแพ ตำบลปากพูน ผู้บัญชาการมณฑลจึงสั่งการให้ทุกคนทำการต่อสู้ เต็มกำลัง โดยความมุ่งหมายที่จะมิให้กองทัพญี่ปุ่นเข้ายึดโรงทหารได้เป็นอันขาด การสู้รบระหว่าง

ทหารไทย ยุวชนทหาร กับทหารญี่ปุ่นเป็นไปในลักษณะประจันหน้า พื้นที่บริเวณสู้รบอยู่ในแนวเขตทหาร ด้านเหนือ กับบริเวณตลาดท่าแพ มีถนนราชดำเนินผ่านพื้นที่ในแนวเหนือ-ใต้ การรบทำไม่ได้สะดวกนัก เพราะตลอดเวลาดังตั้ง 07.00-10.00 น. ฝนได้ตกลงมาอย่างหนัก ทำให้เกิดน้ำท่วมสูงทั่วไป การลำเลียง พลของกองทัพญี่ปุ่นจึงเกิดอุปสรรคในการเดินเรือ

การเตรียมรับมือข้าศึก

ภายหลังที่ได้รับโทรเลขฉบับนั้น ผู้บังคับบัญชาการมณฑลทหารบกที่ 6 จึงสั่งการให้เตรียม ระดมพลโดยใช้สัญญาณแดรเดียว ณ กองทัพรักษาการณ์ประจำกองบัญชาการ และเรียกหัวหน้าหน่วยที่ ขึ้นตรงมาประชุมที่กองบัญชาการมณฑลเพื่อเตรียมรับมือข้าศึกซึ่งผู้บังคับการมณฑลทหารบกที่ 6 เบื้องต้นไม่คิดว่ากองทัพญี่ปุ่นจะบุกขึ้นนครศรีธรรมราชด้วย การเตรียมพร้อมเพื่อที่จะสนับสนุนการต่อสู้ที่ จังหวัดสงขลา ในขณะนั้นฝนตกลงมาอย่างหนัก ผบ.มณฑลได้รับแจ้งข่าวจาก พลช. จ้อน ใจชื่อ และ พลช. เต็ม ลูกเสือ สังกัดหน่วย ป.พัน 15 ซึ่งเป็นเวรตรวจเหตุการณ์ที่บ้านท่าแพ (ใกล้ค่ายวชิราวุธ) ว่าได้พบ กองทหารญี่ปุ่นกำลังยกพลขึ้นจากเรือรบไม่ทราบจำนวนพลทหาร และลำเลียงกำลังด้วยเรือท้องแบนมา ตามคลองท่าแพ จะขึ้นที่สะพานท่าแพ ในขณะที่พยายามจะกลับมารายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบก็ถูก ทหารญี่ปุ่นควบคุมตัว แต่ พลช. จ้อน ใจชื่อ พยายามหลบหนี มารายงานผู้บังคับบัญชาได้ในเวลา 07.00 น. และในเวลาเดียวกัน ส.ท. ประศาสน์ สิทธิวิสัย ก็วิ่งกระหืดกระหอบมาแจ้งข่าวนี้แก่ผู้บังคับการมณฑล ถึงเรื่องกองทัพญี่ปุ่นบุกด้วยเช่นกัน

ผบ.มณฑล ได้สั่งการให้เปิดคลังแสงและจ่ายอาวุธปืนเล็ก ปืนกล และปืนประสุนให้แก่ทุกคนที่ ยังไม่มีอาวุธประจำกาย และประกาศให้ทุกคนทำการสู้อย่างเต็มสติกำลัง โดยความมุ่งหมายที่จะมิให้กอง ทหารญี่ปุ่นเข้ายึดค่ายทหารได้เป็นอันขาด ผู้ที่ไม่มีผู้บังคับบัญชาแน่นอน ก็ให้เข้าสมทบกับหน่วยใดหน่วย หนึ่งซึ่งประจำอยู่ตามแนวต่างๆ ในหน่วย ร.17 พอลำสั่งด้วยวจาไม่ว่าจะเป็นคำสั่งประกาศขาดคำสั่ง ผู้รับคำสั่งทุกคนทุกหมู่เหล่า ได้รับลงมือปฏิบัติตามโดยทันที โดยมีได้มีการสะทสะท้านหวาดกลัว หรือ แสดงอาการตื่นเต้นลี้เลแม้แต่น้อย ทหารทุกหน่วยในมณฑลที่ 6 ได้เข้าประจำการตามหน้าที่ ดังนี้

1. หน่วย ป.พัน 15 หน่วยนี้ได้ทำหน้าที่

- เติมน้ำมันแก๊รถยนต์ทุกคันและสำรวจไว้อีกคันละ 2 ปีบ ที่เหลือให้กองพลาธิการนำไป ชุกซ่อนตามภูมิประเทศหลังโรงที่อยู่ของหมวด สภ.
- พลาธิการเตรียมสัมภาระพร้อม เสี่ยงอาหาร เพื่อขนย้ายได้ทัน่วงที่
- ส่งทหารเข้ายึดแนวรั้วไร่กสิกรรม ของ ป.พัน 15 ร้อย 2 ด้านใต้ เพื่อยิงด้านทานและ เมื่อมีกำลังมาเสริมก็ได้ต่อแนวไปทางทิศตะวันตก สักครู่ปรากฏว่ามีกระสุนของฝ่ายญี่ปุ่นยิงมาจากทิศ ตะวันตกเฉียงเหนือของโรงอาหาร ผบ.ร้อย 1 จึงนำปืนใหญ่ 2 กระบอกไปตั้งยิงสวนไป

- กองร้อย 1 ใช้ปืน ปบค.105 จำนวน 4 กระบอก ปืน ป.63 จำนวน 2 กระบอก จากโรงเก็บออกมาตั้งยิงบริเวณหน้าและข้างโรงเก็บ ส่วนทหารในกองรักษาการณ์ภายในใช้ปืนเล็กทำการต่อสู้

- กองร้อย 2 ลากปืนใหญ่ ป.105 จำนวน 1 กระบอก ซึ่งไปนำคืนมาจากสำนักงานฉลองรัฐธรรมนูญ ณ สนามหน้าเมืองในตอนเช้าตรู่มาตั้งยิงใกล้คลังกระสุน แต่เนื่องจากกองร้อยนี้ต้องไปรักษาการณ์ภายนอก จึงมีทหารอยู่น้อยไม่พอที่จะทำหน้าที่พลประจำปืน ประกอบกับที่อยู่ของกองร้อยนี้อยู่ใกล้ไปทางท่าแพมาก พอฝ่ายญี่ปุ่นเริ่มเคลื่อนที่และยิงมา ก็ทำให้หมดความสามารถที่ทหารจะเข้าไปลากเอาปืนใหญ่มาตั้งยิงเสียแล้ว จึงต้องใช้ปืนเล็กยิงต่อสู้

2. หน่วย ร.พัน 39 หน่วยนี้ได้ทำหน้าที่

- ร้อย 1 และหมวด ส. เป็นกองรบซึ่งยกไปด้านทานทหารญี่ปุ่นที่ตลาดท่าแพ โดยวางแนวรบเป็น 2 แนว แนวแรกคือ แนวบ้านพักนายทหาร ป.พัน 15 กับโรงที่อยู่ของทหาร ป.พัน 15 ส่วนแนวที่ 2 คือ แนวตลาดท่าแพ

- รอง ผบ.ร.พัน 39 นำกำลังบางส่วนคือ ทหารของ ร.17 ที่ฝากฝึกในหมวด สภ. นายสิบกองหนุนที่เข้ารับการอบรมกับ ปก.หนัก 1 หมวด ที่เหลือไปยึดภูมิประเทศทางทิศตะวันออกของที่ตั้ง ร.พัน 39 เพื่อป้องกันมิให้ฝ่ายญี่ปุ่นเข้ายึดโรงทหารจากทิศตะวันออกได้

- เข้าเสริมแนวรบโดยต่อแนวไปทางปีกขวาบ้าง ปีกซ้ายบ้าง ยึดภูมิประเทศข้างหลังแนวรบเพื่อทำหน้าที่เป็นกองหนุนบ้าง และเมื่อฝ่ายญี่ปุ่นได้ยกกำลังส่วนหนึ่งเข้าโอบทางปีกขวา หน่วยนี้ก็ส่งกำลังเข้าปะทะด้านทานไว้

3. หน่วย พ.มณฑล 6 หน่วยนี้ได้ทำหน้าที่ผู้รับมอบหมายนำทหารขึ้นรถยนต์มายังหน้าที่ตั้งกองรักษาการณ์ของ ป.พัน 15 แล้วขยายแนวเข้ายึดแนวไร่กิจกรรมของ ป.พัน 15 ร้อย 2 โดยสมทบกับทหาร ป.พัน 15 และกองรักษาการณ์ภายนอกประจำ จว.ทบ.นศ. บ้าง และเข้าต่อแนวไปทางปีกขวาบ้าง ทหารหน่วยนี้แบ่งกำลังออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรก เข้าประจำแนวยิงแรก อีกส่วนหนึ่งคงยึดภูมิประเทศในแนวที่ 2 ซึ่งห่างจากแนวแรกประมาณ 100 เมตร แต่ยังมีได้ทำการยิง ก็ได้เวลาสงบศึกเสียก่อน

4. หน่วย ส.พัน 6 ได้ทำหน้าที่จัดทหารถือปืนเล็กยึดภูมิประเทศบริเวณโรงที่อยู่ของทหาร ใน พ.มณฑล และโรงที่อยู่ของทหารใน ส.พัน 6 เพื่อไว้เป็นกำลังหนุนในโอกาสต่อไป แต่ยังมีได้ทำการยิง ก็พอดีการรบยุติลง

5. หน่วย สร.มณฑล ๖ ได้ทำหน้าที่จัดเปลออกไปรับคนเจ็บ ขนเวชภัณฑ์และสัมภาระมีค่าออกมาจากแนวยิง นอกจากนี้ยังมียุวชนทหารจากหน่วยฝึกยุวชนที่ 55 จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวนประมาณ 30 คน มีปืนเล็กประจำกายมาสมทบ เมื่อเวลาประมาณ 09.00 น. และได้รับคำสั่งให้ยึดภูมิประเทศในแนวเดียวกับหน่วย ส.พัน 6 แต่ยังมีได้ทำการยิงก็พอดีการรบยุติลง

เวลาประมาณ 11.00 น. เศษ ผู้บัญชาการมณฑลทหารบกที่ 6 ได้รับสำเนาโทรเลขคำสั่งให้ยุติการรบ การต่อสู้ระหว่างทหารไทยกับทหารญี่ปุ่นจึงสงบลง ผู้บัญชาการมณฑลทหารบกที่ 6 สั่งให้นำกำลัง

ยุวชนทหารกลับ และติดต่อให้ญี่ปุ่นส่งผู้แทนมาเจรจา เพื่อตกลงกันในรายละเอียด ผลการเจรจายุติการรบ โดยสรุปมีดังนี้

1. ญี่ปุ่นขอให้ถอนทหารไทยจากที่ตั้งปกติไปให้พื้นที่แนวคลองสะพานรามศวร์ ให้เสร็จสิ้นภายในเวลา 3 ชั่วโมงเพราะญี่ปุ่นต้องการใช้สนามบินโดยด่วน
2. ฝ่ายไทยยินยอมให้หน่วยทหารญี่ปุ่น เข้าพักอาศัยในโรงทหารของไทยได้ทั้งหมด โดยฝ่ายไทยพร้อมทั้งครอบครัวนายทหารและนายสิบจะย้ายไปพักในบริเวณตัวเมืองนครศรีธรรมราช โดยอาศัยตามโรงเรียน วัดและบ้านพักข้าราชการเป็นต้น
3. ฝ่ายไทยขอขนอาวุธและสัมภาระติดตัวไปด้วย ยกเว้นอาวุธหนัก กระสุน และวัตถุระเบิด และน้ำมันเชื้อเพลิงบางส่วนตลอดจนเครื่องบินแต่ฝ่ายญี่ปุ่นไม่ยินยอม
4. ฝ่ายญี่ปุ่นแสดงความเสียใจที่ได้มีการสู้รบกัน มีความรู้สึกเห็นใจ และยกย่องชมเชยวีรกรรมของทหารไทย

ฝ่ายไทยสูญเสียชีวิต 38 คน เป็นนายทหารสัญญาบัตร 3 คน นายทหาร 3 คน พลทหาร 32 คน ฝ่ายญี่ปุ่นไม่ทราบจำนวน ภายหลังจากเสร็จสิ้นสงครามมหาเอเชียบูรพา ประชาชนและข้าราชการได้ร่วมใจกันสร้างอนุสาวรีย์ วีรไทย(พ่อจ๋าดำ) เป็นรูปทหารถือดาบปลายปืนในท่าออกศึก ซึ่งออกแบบปั้นโดยนายสนั่น ศิลากรณ์ ข้าราชการกรมศิลปากรในสมัยนั้น และได้ประดิษฐานในค่ายวิชารัฐเมื่อ พ.ศ.2492

ภาคผนวก ข
บทเพลงปลุกใจ
ประจำหน่วยต่าง ๆ

บทเพลงปลุกใจประจำหน่วยต่าง ๆ

เพลงมาร์ช “ค่ายเสนาณรงค์”
 บทร้องและทำนองโดย เสรี วังในธรรม
 เรียบเรียงเสียงประสานโดย สุริยัน รามสูต
 กรมศิลปากร 2524

ค่ายเสนาณรงค์ยังยิ่งเกรียงไกล	เลือดของนักรบไทยมั่นในศักดิ์ศรี
ชีวิตยอมอุทิศพลี	เพื่อรักษาหน้าที่และแดนดิน
ศักดิ์ศรีทหารกล้าเสนาณรงค์	จะคงมั่นยืนยงอารักขาทักษิณ
เลือดไทยไม่ให้ใครมาหมิ่น	เพื่อแผ่นดินเราพร้อมยอมตาย
ชาติ ศาสนา มหากษัตริย์	มั่นน้อมสมิเคยมีคลาย
เราทหารชาติชาตูปถัมภ์	ต้องไว้ลายค่ายเสนาณรงค์
เรายึดยุติธรรมคำปฏิญาณ	เกียรติวินัยกล้าหาญปณิธานมั่นคง
เทิดไทยให้สุดสูงส่ง	ค่ายเสนาณรงค์ยังยืน

เพลงยุวชนทหาร

- (สร้อย) ยุวชนทหาร ยุวชนทหาร เราจะตายเพื่อชาติไทย ในเมื่อใครรุกราน (2 ครั้ง)
- (1) ยุวชนชาวไทยฝ่ายทหาร ชาติต้องการ ยอมสละได้ทั้งสิ้น รบศัตรูกู้แผ่นดิน รักษาถิ่นแดน
 ของไทยไว้ให้ดี (สร้อย)
- (2) อันชีวิตร่างกายไม่ถนอม แต่ชาติไทยจะไม่ยอมให้ดับสูญ ยามสงบ เตรียมรบ ให้พร้อมมูล
 เพื่อเทิดทูนเกียรติไทยไว้ให้ดี (สร้อย)

เพลงลูกเสือสมุทรเสนา

เราล้วนลูกทะเล	ในทางทะเลมียอมผู้ใด
จะรักษาสมุทร	จนสุดสิ้นชีवालัย
จะสู้แดด สู้ฝน	สมุทร – เสนา จะทนเพื่อไทย

เพลงชมรมเหรียญชัยสามัคคี

เนื้อร้อง – ทำนอง ทวี ถาวรระ
จังหวัด ราชบุรี

(สร้อย)

ชมรม – ชมรมเหรียญชัยฯ
ตั้งจิตผูกมิตรไมตรี (ซ้ำ)
8 ธันวาคม 84 นี้หนา
ญี่ปุ่นยกพลโยธี (ซ้ำ)เรามาร่วมใจ สามัคคี
มารวมน้องพี่ ร่วมสี่เดียวกัน
ตริงตาน้องพี่
บุกเข้าโจมตี ย้ายพิภพสุธา

(สร้อย)

เราสู้ – เราสู้ไม่ถอย
ไว้ลายให้โลกรับรู้ (ซ้ำ)แม้หนาวสุดดอย เรายังคงสู้
ชื่อไทยนักรู้ อยู่ก้องโลกา

(สร้อย)

กองทัพญี่ปุ่นผ่านไป
เศรษฐกิจบ้านเมืองวอดวาย (ซ้ำ)ทั้งความเข้าใจ เรายังจำได้
ยังคงจำได้ ไม่เลือนลรา

(สร้อย)

ผู้นำใดกระหายสงคราม
บ้านเมืองอีกราษฎรมลายผู้นำนำความ หายนะมาให้
พี่น้องหญิงชาย ตายเกลื่อนนรา

(สร้อย)

พวกเราชมรมเหรียญชัยฯ
สงเคราะห์เจือจานเกื้อหนุน (ซ้ำ)เรารักร่วมใจ ก่อตั้งกองทุน
ช่วยเหลือเจือจุนต่อปวงประชา

(ซ้ำ) (สร้อย)

หมายเหตุ คำว่าซ้ำในวงเล็บ ให้สอดลูกเล่นว่า “ซ้ำ” หรือ “โหย่น ๆ”

ขับร้องชายหญิงคนละท่อน ๆ สูดทำนองพร้อมกัน

ผู้ประพันธ์ ขอมอบให้แด่มวลสมาชิก ใช้ขับร้องแก้เหงาในรถบัส ระหว่างเดินทางไปประชุมชมรมต่าง
ท้องถิ่น

หรือขับร้องในการพบปะสังสรรค์ก็ไม่ขัดข้อง

ภาคผนวก ค
ขบวนการเสรีไทย

เสรีไทยสายสหรัฐอเมริกา

เสรีไทยที่เป็นทหารและนามสมมุติ

1. พันโท หม่อมหลวงกุญชร ณ อยุธยา	(Kart)	23. บุญมาก	เทศะบุตร	(Mac)
2. จำรัส	ฟอสเล็ด (Dick)	24. วิมล	วิริยะวิทย์	(Wyman)
3. โผน	อินทรทัต (Paul)	25. อานนท์	ศรีวรรณนะ	(Arnold)
4. การะเวก	ศรีวิจารณ์ (Cary)	26. กุศะ	ปิ่นยารชุน	(King)
5. การุณ	แก่งระดมยิง (Ken)	27. เจริญ	เจริญรัชตภาคย์	
6. จก	ณ ระนอง (Dharles)	28. หลง	ปิงตระกูล	(Caaties)
7. จำรูญ	ดิษยนันท์ (Kai)	29. เฉลิม	จิตตินันท์	(Cal)
8. จินตมัย	อมาตยกุล (Jim)	30. ชโรช	โล่ห์สุวรรณ	(Los)
9. นิธิพัฒน์	ชาลีจันทร์ (Nick)	31. บุญยง	นิโครธานนท์	(Nick)
10. บุญเย็น	ศศิรัตน์ (Bunny)	32. ประยูร	อรรถจินดา	(Ray)
11. บุญรอด	บดินทสันต์ (Ben)	33. สละ	ทศานนท์	(Sal)
12. บุญเลี้ยง	ตามไท (Bob)	34. สิทธิ	เสวตศิลา	(Sid)
13. เป้า	ข้าอุไร (Pow)	35. สุนทร	สุนทรากุล	(Soon)
14. พิเศษ	ปัตตะพงษ์ (Pat)	36. आयุส	อิศรเสนา	(Isaac)
15. พิสุทธิ	สุทัศน์ ณ อยุธยา (Pete)	37. อำนวย	พูนพิพัฒน์	(Arney)
16. หม่อมเจ้ายุธิษฐิยร	สวัสดิวัฒน์ (John)	38. อุดม	พัฒน์พงษ์พานิช	(Dan)
17. สมพงษ์	ศัลยพงษ์ (Sal)	39. อุดมศักดิ์	ภาสวงนิช	(Don)
18. สวัสดิ์	เชี่ยวสกุล (Sam)	40. ไฉน	เรืองศิริ	(Chan)
19. อานนท์	ณ ป้อมเพชร (Arnold)	41. พูนเพิ่ม	ไกรฤกษ์	(Poon)
20. หม่อมหลวงเอกชัย	กำภู (Jay)	42. สมจิตร	ยศสุนทร	(Sonny)
21. วิเชียร	วายนนท์ (Victor)	43. เชื้อ	หุ่่นจำลอง	(Chua)
22. เลียน	ซิมพานนท (Ian)			

หมายเลข 1 ผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารประจำสถานอัครราชทูตไทย ณ กรุงวอชิงตัน ดี.ซี.

หมายเลข 2-22 เสรีไทยที่ผ่านการฝึกครั้งแรก

หมายเลข 23-25 เสรีไทยรุ่นที่ 2 (รุ่นพิเศษ)

หมายเลข 26-40 เสรีไทยรุ่นที่ 3

หมายเลข 41-23 เสรีไทยรุ่นที่ 4 ไม่ได้สมัครผ่านสถานอัครราชทูตไทยฯ

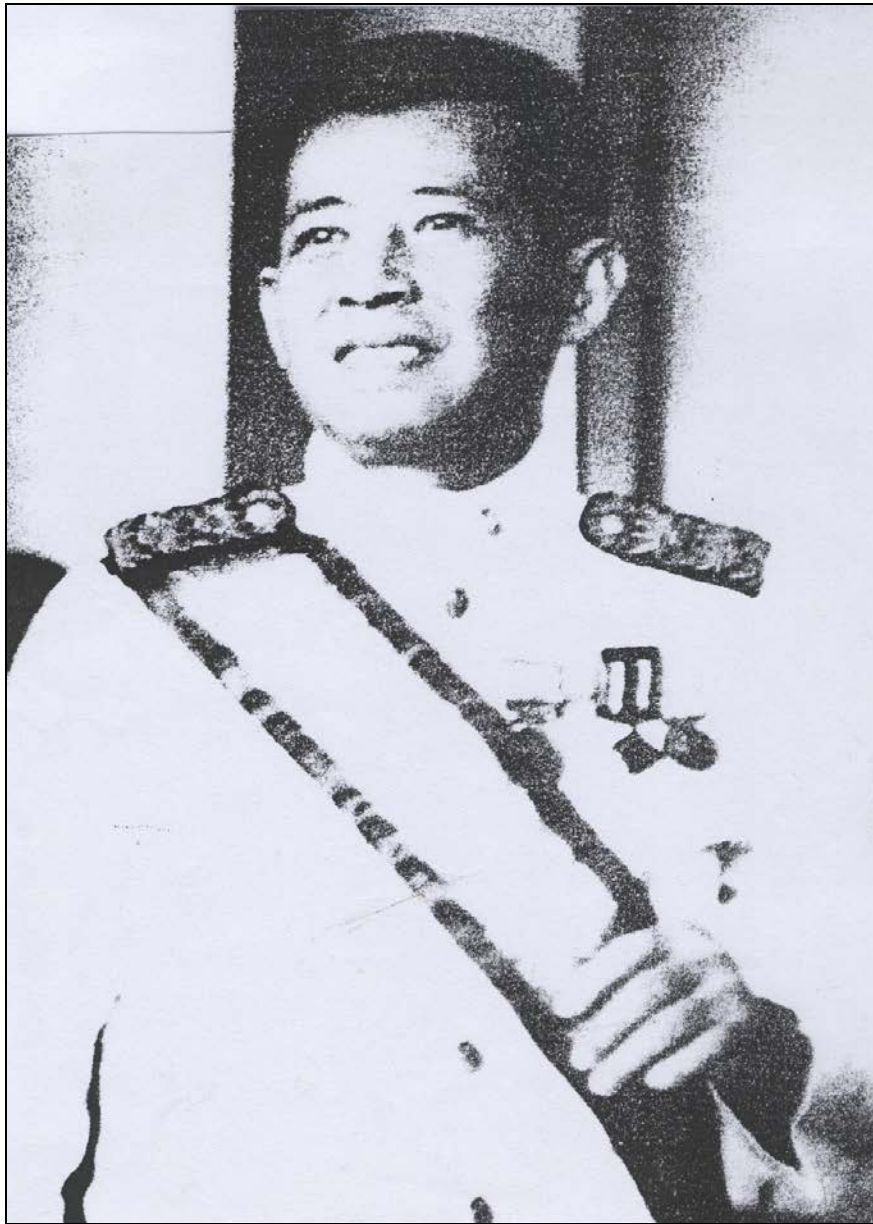
ที่มา : กรมยุทธศึกษาการทหาร กองบัญชาการทหารสูงสุด, 2540 : 529

เสรีไทยที่ไม่ได้เป็นทหาร

1. หม่อมราชวงศ์เสนีย์	ปราโมช	17. นางสาวกรรทอง	ชุติมา
2. นางอุศนา	ปราโมช ณ อยุธา	18. นายครุย	บุญยสิงห์
3. นางเทียบ	กุญชร ณ อยุธา	19. นางสาวจินตนา	นาควัชร
4. หลวงดิษฐการภักดี	(จรรยา บุญยรัตพันธ์)	20. นายฉุน	ประภาวิวัฒน์
5. แพทย์หญิงสายหยุด	ดิษฐการภักดี	21. นายบรรเจ็ด	พลางกูร
6. นายอนันต์	จินตกานนท์	22. นายบัณฑิต	กันตะบุตร
7. นางชุบ	จินตกานนท์	23. นายเรณู	สุวรรณสิทธิ์
8. นางสาวอินทิรา	อินทรทูต	24. นายเสมอใจ	ไศลละสุต
9. นางสาวพูนทรัพย์	ไกรยง	25. นายสวัสดิ์	นิติพน
10. นางสาวอุบล	สุวรรณเสน	26. นายราชัน	กาญจนะวณิชย์
11. นางสาวประภา	กันตะบุตร	27. นายอัน	นิมมานเหมินทร์
12. นางสาวอัมพร	ชัยปาณี (มีสุข)	28. นายบุญเยี่ยม	มีสุข
13. หม่อมหลวงสุจินต์	ชุมแสง	29. นายสมบุญ	ผ่องอักษร
14. นายฤทธิ	สุภางค์	30. นายชุน	ศิลาสุวรรณ
15. นายมาลัย	หุวะนันท์	31. นายนิรัตน์	สมัยพันธุ์
16. นางอุบล	หุวะนันท์	32. นางอาจวิทยาคม	

หมายเลข 1-8 ข้าราชการสถานอัครราชทูตไทยและครอบครัว

หมายเลข 9-32 นักศึกษาไทยในสหรัฐอเมริกา

ภาพที่ 71 นายปรีดี พนมยงค์

ที่มา : เรียงไชย พุทธาโร, 2546 : 98

ภาพที่ 72 หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช
ที่มา : เริงไชย พุทธาโร, 2546 : 1131

ภาพที่ 73 อารัมเสรีไทย

ที่มา : เรียงไชย พุทธาโร, 2546 : 55

ทหารเสรีไทยสายอังกฤษถ่ายภาพร่วมกับผู้บังคับบัญชาและครูฝึก (แถวหลังสุด) ที่ออร์นตัน แกรมมาสกูล เมืองแบรดฟอร์ด ประเทศอังกฤษ พฤศจิกายน พ.ศ. 2485 (จากซ้าย)

(แถวหลัง) ป่วย อังภากรณ์, ม.จ.กอกษัตริย์ สวัสดิวัตน์, ม.ร.ว.กิตินัดดา กิตยากร, สำราญ วรรณพฤษ, เสนาะ นิลกำแหง, เทพ เสมถิติ, ประทาน เปรมกมล, ประจิตร กังสานนท์ (ยศสุนทร), กำแหง พलगูร
 (แถวรอง) ธนา โปษยานนท์, หลวงอาจพิศาลกิจ, บุญเลิศ กิมสุวรรณ (เกษมสุวรรณ), ประพฤทธิ์ ณ นคร
 (แถวรอง) กลิ่น เทพหัสติน ณ อยุธยา, หลวงภัทรวาที
 (แถวรอง) บัณฑิต บัณฑิตสถาน, กฤษณ์ โดษยานนท์, พัดพงษ์ รินทกุล, บุญส่ง ฟุ้งสุนทร, ประโศภ เปาโรหิตย์
 (นั่งหลัง) อรุณ สรเทศน์, สว่าง สามโกเศศ
 (นั่งหน้า) ม.ล.จिरาย นพวงศ์, บุญพบ ภมรสิงห์, วิวรรณ ณ บ่อมเพชร, ประเสริฐ ปทุมานนท์
 (ยืนหน้า) ม.จ.ภิศเดช รัชนี้, โต บุณนาค, สวัสดิ์ ศรีสุข

ภาพที่ 74 เสรีไทยสายอังกฤษ

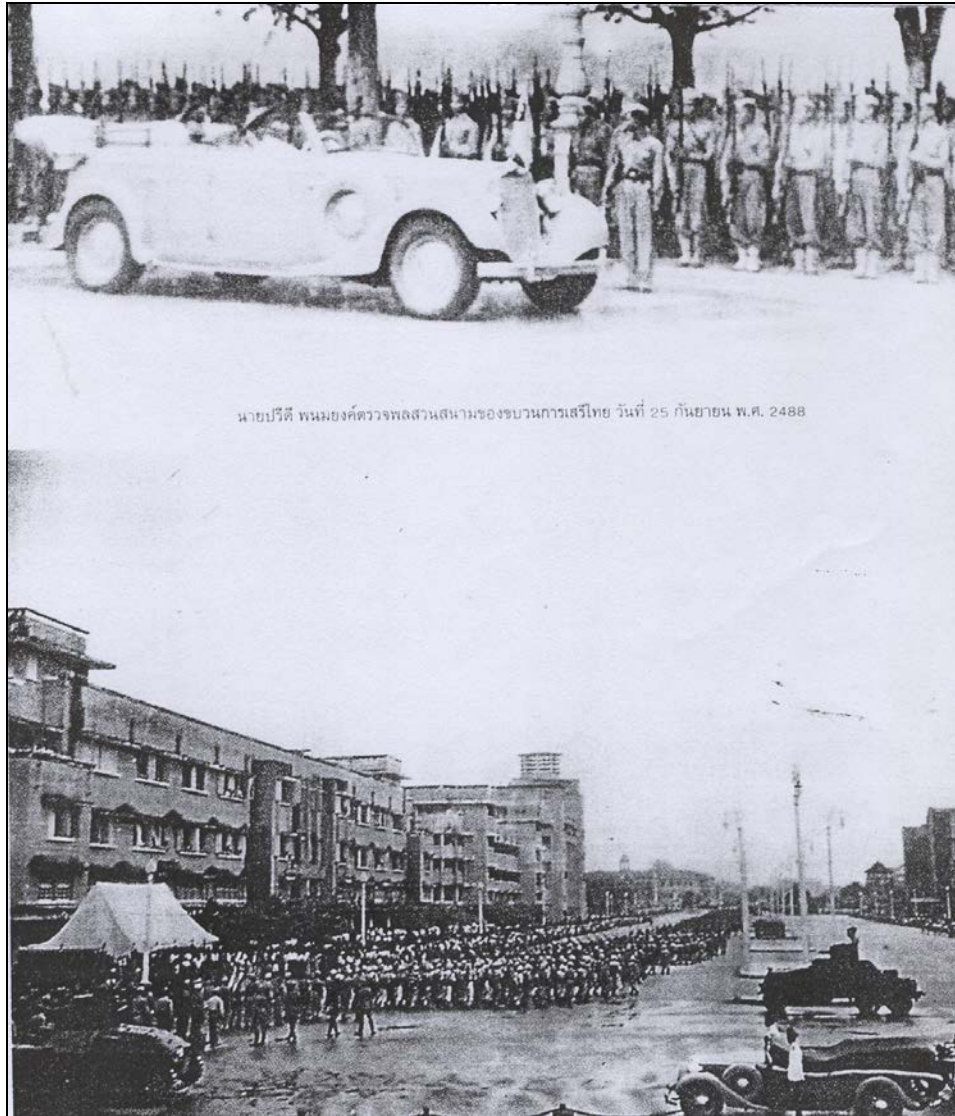
ที่มา : เริงไชย พุทธาโร, 2546 : 256

เสรีไทยสายสหรัฐอเมริกา (แถวหน้าจากซ้าย) อายุส อิศรเสนา ณ อยุธยา, บุญเลี้ยง ตามไท, อุทม์ศักดิ์ ภาสวณิช, ประยูร อรรถจินดา, โผน อินทรทัต, ม.ว.เสนีย์ ปราโมช, บุญมาก เทศบุตร, สมจิตร ยศสุนทร, สุนทร สุนทราวาส, พิเศษ บัตตะพงศ์, เป้า ชำอุไร
 (แถวกลาง) บุญเย็น ศิริรัตน์, พูนเพิ่ม ไกรฤกษ์, อำนวย พูนพิพัฒน์, บุญรอด บิณฑสันต์, อานนท์ ณ ป้อมเพชร, ชูณฑ์ ศิลาสวรรณ, วิเชียร วายวานนท์, เฉลิม จิตตินันท์, ฉลอง ปิงตระกูล, เชื้อ พูนจำลอง, เจริญ เจริญรัชต์ภาคย์, สละ ทศานนท์, บุญยง นิโครธานนท์
 (แถวหลัง) อานนท์ ศรีวรรณนะ, การุณ เก่งระดมยิง, ม.ล.เอกโรย กำภู, สิทธิ เศวตศิลา, เอียน ชัมพานนท์, วิมล วิริยะวิทย์, พิสุทธิ สุทัศน์ ณ อยุธยา, ม.จ.ยุธิษเรียว สวัสดิ์วัฒน์, โฉน เรืองศิริ, จ้าวบุญ ดิษยนันท์

ภาพที่ 75 เสรีไทยสายสหรัฐอเมริกา

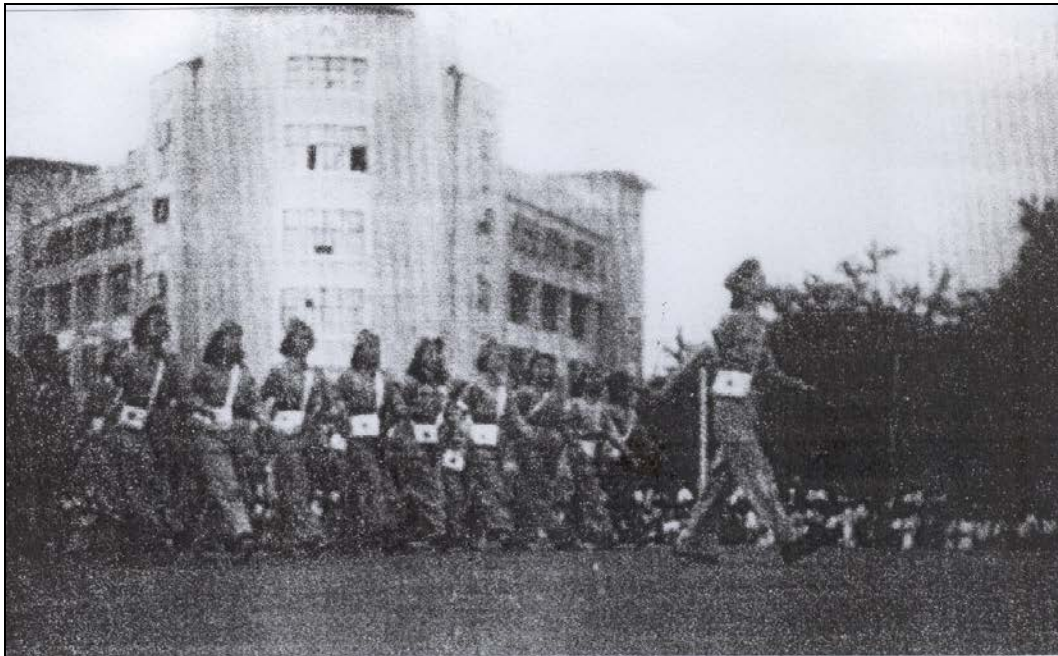
ที่มา : เริงไชย พุทธาโร, 2546 : 166

ภาพที่ 76 นายปรีดี พนมยงค์ ตรวจพลสวนสนามของขบวนการเสรีไทย วันที่ 25 กันยายน พ.ศ.2488
ที่มา : เริงไชย พุทธาโร, 2546 : 1401

ภาพที่ 77 การสวนสนามของพลพรรคเสรีไทยบางส่วนจากกองกำลังทั่วประเทศ ณ ถนนราชดำเนิน กรุงเทพมหานคร วันที่ 25 กันยายน พ.ศ.2488
ที่มา : เริงไชย พุทธาโร, 2546 : 1401

พลพรรคสตรีเสีไทยร่วมในการสวนสนามเช่นเดียวกับพลพรรคที่เป็นชาย

ภาพที่ 78 พลพรรคสตรีเสีไทยร่วมในการสวนสนามเช่นเดียวกับพลพรรคที่เป็นชาย
ที่มา : เริงไชย พุทธาโร, 2546 : 1404

ความสำเร็จในการรักษาเอกราช อธิปไตย ตลอดจนเกียรติศักดิ์และเกียรติภูมิของชาติไทยภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 มิได้เกิดจากอิทธิพลของสิ่งลึกลับใดๆ และมีได้เกิดจากการใช้เล่ห์เหลี่ยมทางกฎหมายหรือนโยบายการเมืองการทูตแต่อย่างใด ประเทศไทยคงเอกราชและอธิปไตยไว้ได้ด้วยการต่อสู้ และการต่อสู้นั้นได้กระทำโดยฝ่ายปฏิบัติการ องค์การ และบุคคลที่เรียกตนเองว่า "เสรีไทย"

Thailand's success in maintaining her independence, sovereignty as well as honour and dignity after World War II was neither attributed to mystical supernaturalness nor ascribed to legal maneuvering or tactical diplomacy. The preservation of independence and sovereignty was accomplished through determinative struggles on the part of FREE THAI's operation, organization and personnel.

ภาพที่ 79 ขบวนการเสรีไทย

ที่มา : เริงไชย พุทธาโร, 2546 : 1404

ภาพที่ 80 กุหลาบ สายประดิษฐ์

ที่มา : เริงไชย พุทธาโร, 2546 : 1413

ประกาศสันติภาพ

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล

ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร ลงวันที่ 1 สิงหาคม พุทธศักราช 2487)

ปรีดี พนมยงค์

โดยที่ประเทศไทยได้เคยถือนโยบายอันแน่วแน่ที่จะรักษาความเป็นกลางอย่างเคร่งครัด และจะต่อสู้การรุกรานของต่างประเทศทุกวิถีทาง ดังปรากฏเห็นได้ชัดจากการที่ได้มีกฎหมายกำหนดหน้าที่คนไทยในเวลารบเมื่อพุทธศักราช 2484 อยู่แล้วนั้น ตามจรรยาอันแน่วแน่นี้ได้แสดงให้เห็นประจักษ์แล้วในเมื่อญี่ปุ่นได้ยাত্রาทัพเข้าในดินแดนประเทศไทยในวันที่ 8 ธันวาคม พุทธศักราช 2484 โดยได้มีการต่อสู้การรุกรานทุกแห่งและทหาร ตำรวจ ประชาชนพลเมืองได้เสียชีวิตไปในการนี้เป็นอันมาก

เหตุการณ์อันปรากฏเป็นสักขีพยานนี้ ได้แสดงให้เห็นอย่างแจ่มแจ้งว่า การประกาศสงครามเมื่อวันที่ 25 มกราคม พุทธศักราช 2485 ต่อบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกา ตลอดทั้งการกระทำทั้งหลายซึ่งเป็นปรปักษ์ต่อสหประชาชาตินั้น เป็นการกระทำอันผิดจากเจตจำนงของประชาชนชาวไทย และฝ่าฝืนขึ้นขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมายบ้านเมือง ประชาชนชาวไทยทั้งภายในและภายนอกประเทศซึ่งอยู่ในฐานะที่จะช่วยเหลือสนับสนุนสหประชาชาติผู้รักที่จะให้มีสันติภาพในโลกนี้ ได้กระทำการทุกวิถีทางที่จะช่วยเหลือสหประชาชาติ ดังที่สหประชาชาติส่วนมากยอมทราบอยู่แล้ว ทั้งนี้เป็นการแสดงเจตจำนงของประชาชนชาวไทยอีกครั้งหนึ่งที่ไม่เห็นด้วยต่อการประกาศสงคราม และการกระทำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อสหประชาชาติดังกล่าวมาแล้ว

บัดนี้ ประเทศญี่ปุ่นได้ยอมปฏิบัติตามคำประกาศของสหรัฐอเมริกาบริเตนใหญ่ จีน และสหภาพโซเวียต ซึ่งได้กระทำ ณ นครปอดสตัดัมแล้ว สันติภาพจึงกลับคืนมาสู่ประเทศไทย อันเป็นความประสงค์ของประชาชนชาวไทย

ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงขอประกาศโดยเปิดเผยแทนประชาชนชาวไทยว่า การประกาศสงครามต่อสหรัฐอเมริกาและบริเตนใหญ่ เป็นโมฆะไม่ผูกพันประชาชนชาวไทย ในส่วนที่เกี่ยวกับสหประชาชาติ ประเทศไทยได้ตัดสินใจที่จะให้กลับคืนมาซึ่งสัมพันธไมตรีอันดีอันเคยมีมากับสหประชาชาติเมื่อก่อนวันที่ 8 ธันวาคม พุทธศักราช 2484 และพร้อมที่จะร่วมมือเต็มที่ทุกทางกับสหประชาชาติในการสถาปนาเสถียรภาพในโลกนี้

บรรดาดินแดนซึ่งญี่ปุ่นได้มอบให้ไทยครอบครองคือ รัฐกลันตัน ตรังกานู ไทรบุรี ปะริด เชียงตุง และเมืองพานั้น ประเทศไทยไม่มีความปรารถนาที่จะได้ดินแดนเหล่านี้ และพร้อมที่จะจัดการเพื่อส่งมอบในเมื่อบริเตนใหญ่พร้อมที่จะรับมอบไป

ส่วนบรรดาบทกฎหมายอื่น ๆ ไต่อันมีผลเป็นปฏิปักษ์ต่อสหรัฐอเมริกา บริเตนใหญ่และเครือจักรวรรดิก็จะได้พิจารณายกเลิกไปในภายหน้าบรรดาความเสียหายอย่างใด ๆ จากกฎหมายเหล่านั้นก็จะได้รับชดใช้โดยชอบธรรม

ในที่สุดนี้ ขอให้ประชาชนชาวไทยทั้งหลาย ตลอดจนชนชนต่างด้าวซึ่งอยู่ในราชอาณาจักรไทย จงตั้งอยู่ในความสงบ และไม่กระทำการใด ๆ อันจะเป็นการก่อความสงบเรียบร้อย พึงยึดมั่นในอุดมคติซึ่งได้วางไว้ในข้อตกลงของสหประชาชาติ ณ นครซานฟรานซิสโก

ประกาศ ณ วันที่ 16 สิงหาคม พุทธศักราช 2488 เป็นปีที่ 12 ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

ทวี บุญยกตฤ

รัฐมนตรี

เหตุผลของการประกาศสันติภาพของเสรีไทย

(๑) โทรเลข รัฐมนตรีต่างประเทศอเมริกันถึงเอกอัครราชทูตอเมริกันประจำอังกฤษ

740.0011 PW S-1545 : Telegram

The Secretary of State to the Ambassador in the United Kingdom

(Winant)

Washington, August 15, 1945-3 p.m.

6922 : British Embassy has informed us

a) that Fon Off has authorized Mountbatten personally to advise RUTH to make announcement as soon as possible after final Japanese surrender disavowing Thai declaration of war upon Great Britain and United States and all measures flowing there from which may operate to prejudice of allies, repudiating alliance and all other agreements with Japan, placing Thailand and its armed forces at service of Allies, and declaring his readiness to send a representative immediately to Kandy to get in touch with Allies. British suggested that announcement might also state that RUTH had informed British and American Governments at an earlier stage that resistance movement wished to initiate overt action against the enemy and refrained only on express request of Allies for operational reasons.

b) that Fon Off also informed Mountbatten if RUTH takes necessary initiative as advised, British are disposed, because of support by Thai resistance movement and of Allied request not to take action last May, to forego pressing for separate act of unconditional surrender which under existing circumstances would be considered normal procedure, and to mold their policy according to Thai readiness to make restitution for the past and to cooperate for the future,

c) that if RUTH follows advice and sends representative to Kandy, British propose to communicate with Dept before commencing negotiations regarding the terms on which they would be prepared to terminate state of war.

BYRNES

ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี
เรื่อง พระราชทานยศทหาร*

เพื่อประโยชน์แก่ราชการในการดำเนินงานสันติภาพระหว่างประเทศไทยกับประเทศฝ่ายสหชาติ
สัมพันธมิตร จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานยศทหารชั่วคราวให้

พันตรี หม่อมเจ้าศุภสวัสดิ์วงศ์สนิท สวัสดิวัตน์		เป็น พันโท
ร้อยโท โผน	อินทรทัต	เป็น พันตรี
ร้อยโท บุญมาก	เทศบุตร	เป็น พันตรี
นายป่วย	อึ้งภาภรณ์	เป็น พันตรี
ว่าที่ร้อยตรี เอกชัย	กำภู	เป็น ร้อยเอก
นายบุญเลี้ยง	ตามไท	เป็น ร้อยเอก
นายเป้า	ชำอุไร	เป็น ร้อยเอก
นายบุญเย็น	ศิริรัตน์	เป็น ร้อยเอก
นายพิสุทธิ	สุทัศน์ ณ อยุธยา	เป็น ร้อยเอก
นายเอียน	ขัมพานนท์	เป็น ร้อยเอก
นายสวัสดิ์	เชียวสกุล	เป็น ร้อยเอก
นายอานนท์	ณ ป้อมเพชร	เป็น ร้อยเอก
นายการุณ	แก่งระดมยิง	เป็น ร้อยเอก
หม่อมเจ้ายุธิษเฐียร	สวัสดิวัตน์	เป็น ร้อยเอก
นายไฉน	เรืองศิริ	เป็น ร้อยเอก
นายวิมล	วิริยะวิทย์	เป็น ร้อยเอก
นายพูนเพิ่ม	ไกรฤกษ์	เป็น ร้อยเอก
นายชโรช	โล่ห์สุวรรณ	เป็น ร้อยเอก
นายอำนาจ	พูนพิพัฒน์	เป็น ร้อยเอก
นายสมจิตร	ยศสุนทร	เป็น ร้อยเอก
นายเจริญ	วรรณพานิช	เป็น ร้อยเอก
นายฉลอง	ปึงตระกูล	เป็น ร้อยเอก
นายเชื้อ	หุ่่นจำลอง	เป็น ร้อยเอก

นายประยูร	อรรณจินดา	เป็น ร้อยเอก
นายสละ	ทศานนท์	เป็น ร้อยเอก
นายอายุส	ศิครเสนา	เป็น ร้อยเอก
นายพิเศษ	ปัตตพงศ์	เป็น ร้อยเอก
นายสิทธิ	เศวตศิลา	เป็น ร้อยเอก
นายกุศะ	ปั้นยารชุน	เป็น ร้อยเอก
นายอานนท์	ศรีวรรณนะ	เป็น ร้อยเอก
นายอุดมศักดิ์	ภาสวณิช	เป็น ร้อยเอก
นายประธาน	เปรมกมล	เป็น ร้อยเอก
นายประเสริฐ	ปทุมานนท์	เป็น ร้อยเอก
หม่อมเจ้าจิรดิษฐ์	กิตติยากร	เป็น ร้อยเอก
นายจุ่นแคง	รินทกุล	เป็น ร้อยเอก
นายประจิดร	ยศสุนทร	เป็น ร้อยเอก
นายประพทนต์	ณ นคร	เป็น ร้อยเอก
นายบุญส่ง	พึงสุนทร	เป็น ร้อยเอก
นายสว่าง	สามโกเศศ	เป็น ร้อยเอก
หม่อมเจ้าภีศเดช	รัชนี้	เป็น ร้อยเอก
นายกำแหง	พลางกูร	เป็น ร้อยเอก
นายเสนาะ	นิลกำแหง	เป็น ร้อยเอก
นายทศ	พันธุเมเสน	เป็น ร้อยเอก
หม่อมเจ้าการวิก	จักรพันธ์ุ	เป็น ร้อยเอก
นายอรุณ	สรเทศน์	เป็น ร้อยเอก
นายสวัสดิ์	ศรีสุข	เป็น ร้อยเอก
นายวัฒนา	ชิตวารี	เป็น ร้อยเอก
นายปัทม์	ปัทมสถาน	เป็น ร้อยเอก
นายประไพธ	เปาโรหิต	เป็น ร้อยเอก
นายธนา	ไปษยานนท์	เป็น ร้อยเอก
นายรจิต	บุรี	เป็น ร้อยเอก
นายเปรม	บุรี	เป็น ร้อยเอก

นายสำราญ	วรรณพฤษ์	เป็น ร้อยเอก
นายกฤษณ์	โตษยานนท์	เป็น ร้อยเอก
นายเทพ	เสมถิติ	เป็น ร้อยเอก
จ่าอากาศโท สุนทร	สุคันธลักษณ์	เป็น เรืออากาศเอก
จ่าอากาศตรี วิเชียร	วายุวานนท์	เป็น เรืออากาศเอก
จ่าอากาศตรี เฉลิม	นิตินันท์	เป็น เรืออากาศเอก
นายจำรูญ	ดิษยนันท์	เป็น ร้อยเอก
นายนิธิพัฒน์	ชาลีจันทร์	เป็น ร้อยเอก
นายชุน	ศิลาสุวรรณ	เป็น ร้อยโท
นายบุญยง	นิโครธานนท์	เป็น ร้อยโท
นายสุภัทร	สุคนธาภิรมย์	เป็น ร้อยโท
นายวงศ์	พลนิกร	เป็น ร้อยโท
นายชัยณัฐ	ธีระพัทธ์	เป็น ร้อยตรี
นายถนอม	นพวัลย์	เป็น ร้อยตรี
นายโชติ	พรโสภณ	เป็น ร้อยตรี
นายประหยัด	อดุงเดชจรรยา	เป็น ร้อยตรี
นายลออ	เชื้ออภัย	เป็น ร้อยตรี
นายอำนวยการ	สุวรรณกิจบริหาร	เป็น ร้อยตรี
นายจรัญ	ชูลี	เป็น ร้อยตรี
นายยศ	ปทุมรส	เป็น ร้อยตรี
นายประพาส	จักกะพาก	เป็น ร้อยตรี
นายเนือง	สุขพูล	เป็น ร้อยตรี
นายโชติแสง	นนทสุด	เป็น ร้อยตรี
นายประหยัด	บำเพ็ญสิทธิ	เป็น ร้อยตรี
นายสิทธิชัย	สงฆ์รักษ์	เป็น ร้อยตรี
นายพร้อม	อุลิตานนท์	เป็น ร้อยตรี
นายชุมพล	พยัคฆ์พันธ์	เป็น ร้อยตรี
นายบุญส่ง	สมบุญณกุล	เป็น ร้อยตรี
นายประมุข	ศุภชลาศัย	เป็น ร้อยตรี

นายบุญศิลป์	อดุลเดชจรัส	เป็น ร้อยตรี
นายพินิจ	ศรีอรุณ	เป็น ร้อยตรี
นายเสริม	บุญสุตม์	เป็น ร้อยตรี
นายธวัช	บุญเกตุ	เป็น ร้อยตรี
นายประยูร	อินทร์พรชัย	เป็น ร้อยตรี
นายแปลง	คำเมือง	เป็น ร้อยตรี
นายปิยะ	จ๊กกะพาก	เป็น ร้อยตรี
นายดำริ	บุญประสิทธิ์	เป็น ร้อยตรี
นายนาม	วุดตาทัย	เป็น ร้อยตรี
นายบุญสิริ	จ๊กกะพาก	เป็น ร้อยตรี

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป และให้ดำรงอยู่ในยศทหารนี้ตลอดเวลาที่ทางราชการมีคำสั่งให้ปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับกองทหารสัมพันธมิตร ซึ่งกำลังประจำอยู่ในประเทศไทย เมื่อพ้นจากหน้าที่ดังกล่าวแล้ว ให้กลับคืนตามยศเดิม หรือตามยศถาวรที่จะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานให้ต่อไป

ประกาศ ณ วันที่ ๒๙ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๘๘

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช

นายกรัฐมนตรี

ประกาศสันติภาพ

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล

ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร ลงวันที่ 1 สิงหาคม พุทธศักราช 2487)

ปรีดี พนมยงค์

โดยที่ประเทศไทยได้เคยถือนโยบายอันแน่วแน่ที่จะรักษาความเป็นกลางอย่างเคร่งครัด และจะต่อสู้การรุกรานของต่างประเทศทุกวิถีทาง ดังปรากฏเห็นได้ชัดจากการที่ได้มีกฎหมายกำหนดหน้าที่คนไทยในเวลารบเมื่อพุทธศักราช 2484 อยู่แล้วนั้น ตามจำนองอันแน่วแน่นี้ได้แสดงให้เห็นประจักษ์แล้วในเมื่อญี่ปุ่นได้ยাত্রาทัพเข้าในดินแดนประเทศไทยในวันที่ 8 ธันวาคม พุทธศักราช 2484 โดยได้มีการต่อสู้การรุกรานทุกแห่งและทหาร ตำรวจ ประชาชนพลเมืองได้เสียชีวิตไปในการนี้เป็นอันมาก

เหตุการณ์อันปรากฏเป็นสักขีพยานนี้ ได้แสดงให้เห็นอย่างแจ่มแจ้งว่า การประกาศสงครามเมื่อวันที่ 25 มกราคม พุทธศักราช 2485 ต่อบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกา ตลอดทั้งการกระทำทั้งหลายซึ่งเป็นปรปักษ์ต่อสหประชาชาตินั้น เป็นการกระทำอันผิดจากเจตจำนงของประชาชนชาวไทย และฝ่าฝืนขึ้นขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมายบ้านเมือง ประชาชนชาวไทยทั้งภายในและภายนอกประเทศซึ่งอยู่ในฐานะที่จะช่วยเหลือสนับสนุนสหประชาชาติผู้รักที่จะให้มีสันติภาพในโลกนี้ ได้กระทำการทุกวิถีทางที่จะช่วยเหลือสหประชาชาติ ดังที่สหประชาชาติส่วนมากยอมทราบอยู่แล้ว ทั้งนี้เป็นการแสดงเจตจำนงของประชาชนชาวไทยอีกครั้งหนึ่งที่ไม่เห็นด้วยต่อการประกาศสงคราม และการกระทำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อสหประชาชาติดังกล่าวมาแล้ว

บัดนี้ ประเทศญี่ปุ่นได้ยอมปฏิบัติตามคำประกาศของสหรัฐอเมริกาบริเตนใหญ่ จีน และสหภาพโซเวียต ซึ่งได้กระทำ ณ นครปอดสตัดัมแล้ว สันติภาพจึงกลับคืนมาสู่ประเทศไทย อันเป็นความประสงค์ของประชาชนชาวไทย

ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงขอประกาศโดยเปิดเผยแทนประชาชนชาวไทยว่า การประกาศสงครามต่อสหรัฐอเมริกาและบริเตนใหญ่ เป็นโมฆะไม่ผูกพันประชาชนชาวไทย ในส่วนที่เกี่ยวกับสหประชาชาติ ประเทศไทยได้ตัดสินใจที่จะให้กลับคืนมาซึ่งสัมพันธไมตรีอันดีอันเคยมีมากับสหประชาชาติเมื่อก่อนวันที่ 8 ธันวาคม พุทธศักราช 2484 และพร้อมที่จะร่วมมือเต็มที่ทุกทางกับสหประชาชาติในการสถาปนาเสถียรภาพในโลกนี้

บรรดาดินแดนซึ่งญี่ปุ่นได้มอบให้ไทยครอบครองคือ รัฐกลันตัน ตรังกานู ไทรบุรี ปะริด เชียงตุง และเมืองพานันั้น ประเทศไทยไม่มีความปรารถนาที่จะได้ดินแดนเหล่านี้ และพร้อมที่จะจัดการเพื่อส่งมอบในเมื่อบริเตนใหญ่พร้อมที่จะรับมอบไป

ส่วนบรรดาบทกฎหมายอื่น ๆ ไตอันมีผลเป็นปฏิปักษ์ต่อสหรัฐอเมริกา บริเตนใหญ่และเครือจักรวรรดิก็จะได้พิจารณายกเลิกไปในภายหน้าบรรดาความเสียหายอย่างใด ๆ จากกฎหมายเหล่านั้นก็จะได้รับชดใช้โดยชอบธรรม

ในที่สุดนี้ ขอให้ประชาชนชาวไทยทั้งหลาย ตลอดจนजनชนต่างด้าวซึ่งอยู่ในราชอาณาจักรไทย จงตั้งอยู่ในความสงบ และไม่กระทำการใด ๆ อันจะเป็นการก่อกวนความสงบเรียบร้อย พึงยึดมั่นในอุดมคติซึ่งได้วางไว้ในข้อตกลงของสหประชาชาติ ณ นครซานฟรานซิสโก

ประกาศ ณ วันที่ 16 สิงหาคม พุทธศักราช 2488 เป็นปีที่ 12 ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

ทวี บุญยกตุง

รัฐมนตรี

เหตุผลของการประกาศสันติภาพของเสรีไทย

(๑) โทรเลข รัฐมนตรีต่างประเทศอเมริกันถึงเอกอัครราชทูตอเมริกันประจำอังกฤษ

740.0011 PW S-1545 : Telegram

The Secretary of State to the Ambassador in the United Kingdom

(Winant)

Washington, August 15, 1945-3 p.m.

6922 : British Embassy has informed us

a) that Fon Off has authorized Mountbatten personally to advise RUTH to make announcement as soon as possible after final Japanese surrender disavowing Thai declaration of war upon Great Britain and United States and all measures flowing there from which may operate to prejudice of allies, repudiating alliance and all other agreements with Japan, placing Thailand and its armed forces at service of Allies, and declaring his readiness to send a representative immediately to Kandy to get in touch with Allies. British suggested that announcement might also state that RUTH had informed British and American Governments at an earlier stage that resistance movement wished to initiate overt action against the enemy and refrained only on express request of Allies for operational reasons.

b) that Fon Off also informed Mountbatten if RUTH takes necessary initiative as advised, British are disposed, because of support by Thai resistance movement and of Allied request not to take action last May, to forego pressing for separate act of unconditional surrender which under existing circumstances would be considered normal procedure, and to mold their policy according to Thai readiness to make restitution for the past and to cooperate for the future,

c) that if RUTH follows advice and sends representative to Kandy, British propose to communicate with Dept before commencing negotiations regarding the terms on which they would be prepared to terminate state of war.

BYRNES

ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี
เรื่อง พระราชทานยศทหาร*

เพื่อประโยชน์แก่ราชการในการดำเนินงานสันติภาพระหว่างประเทศไทยกับประเทศฝ่ายสหชาติ
สัมพันธมิตร จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานยศทหารชั่วคราวให้

พันตรี หม่อมเจ้าศุภสวัสดิ์วงศ์สนิท สวัสดิวัตน์		เป็น พันโท
ร้อยโท โผน	อินทรทัต	เป็น พันตรี
ร้อยโท บุญมาก	เทศบุตร	เป็น พันตรี
นายป๋วย	อึ้งภาภรณ์	เป็น พันตรี
ว่าที่ร้อยตรี เอกชัย	กำภู	เป็น ร้อยเอก
นายบุญเลี้ยง	ตามไท	เป็น ร้อยเอก
นายเป้า	ชำอุไร	เป็น ร้อยเอก
นายบุญเย็น	ศิริรัตน์	เป็น ร้อยเอก
นายพิสุทธิ	สุทัศน์ ณ อยุธยา	เป็น ร้อยเอก
นายเดียน	ชัมพานนท์	เป็น ร้อยเอก
นายสวัสดิ์	เชียวสกุล	เป็น ร้อยเอก
นายอานนท์	ณ ป้อมเพชร	เป็น ร้อยเอก
นายการุณ	แก่งระดมยิง	เป็น ร้อยเอก
หม่อมเจ้ายุธิษเฐียร	สวัสดิวัตน์	เป็น ร้อยเอก
นายไฉน	เรืองศิริ	เป็น ร้อยเอก
นายวิมล	วิริยะวิทย์	เป็น ร้อยเอก
นายพูนเพิ่ม	ไกรฤกษ์	เป็น ร้อยเอก
นายชโรช	โล่ห์สุวรรณ	เป็น ร้อยเอก
นายอำนาจ	พูนพิพัฒน์	เป็น ร้อยเอก
นายสมจิตร	ยศสุนทร	เป็น ร้อยเอก
นายเจริญ	วรรณพานิช	เป็น ร้อยเอก
นายฉลอง	ปึงตระกูล	เป็น ร้อยเอก
นายเชื้อ	หุ่่นจำลอง	เป็น ร้อยเอก

นายประยูร	อรรณจินดา	เป็น ร้อยเอก
นายสละ	ทศานนท์	เป็น ร้อยเอก
นายอายุส	อิศรเสนา	เป็น ร้อยเอก
นายพิเศษ	ปัตตพงศ์	เป็น ร้อยเอก
นายสิทธิ	เศวตศิลา	เป็น ร้อยเอก
นายกุศะ	ปั้นยารชุน	เป็น ร้อยเอก
นายอานนท์	ศรีวรรณนะ	เป็น ร้อยเอก
นายอุดมศักดิ์	ภาสวณิช	เป็น ร้อยเอก
นายประธาน	เปรมกมล	เป็น ร้อยเอก
นายประเสริฐ	ปทุมานนท์	เป็น ร้อยเอก
หม่อมเจ้าจิรดิษฐ์	กิตติยากร	เป็น ร้อยเอก
นายจุ่นแคง	รินทกุล	เป็น ร้อยเอก
นายประจิดร	ยศสุนทร	เป็น ร้อยเอก
นายประพทนต์	ณ นคร	เป็น ร้อยเอก
นายบุญส่ง	พึงสุนทร	เป็น ร้อยเอก
นายสว่าง	สามโกเศศ	เป็น ร้อยเอก
หม่อมเจ้าภีศเดช	รัชนี้	เป็น ร้อยเอก
นายกำแหง	พลางกูร	เป็น ร้อยเอก
นายเสนาะ	นิลกำแหง	เป็น ร้อยเอก
นายทศ	พันธุเมเสน	เป็น ร้อยเอก
หม่อมเจ้าการวิก	จักรพันธ์	เป็น ร้อยเอก
นายอรุณ	สรเทศน์	เป็น ร้อยเอก
นายสวัสดิ์	ศรีสุข	เป็น ร้อยเอก
นายวัฒนา	ชิตวารี	เป็น ร้อยเอก
นายปัทม์	ปัทมสถาน	เป็น ร้อยเอก
นายประไพธ	เปาโรหิต	เป็น ร้อยเอก
นายธนา	ไปษยานนท์	เป็น ร้อยเอก
นายรจิต	บุรี	เป็น ร้อยเอก
นายเปรม	บุรี	เป็น ร้อยเอก

นายสำราญ	วรรณพฤษ์	เป็น ร้อยเอก
นายกฤษณ์	โตษยานนท์	เป็น ร้อยเอก
นายเทพ	เสมถิติ	เป็น ร้อยเอก
จ่าอากาศโท สุนทร	สุคันธลักษณ์	เป็น เรืออากาศเอก
จ่าอากาศตรี วิเชียร	วายุวานนท์	เป็น เรืออากาศเอก
จ่าอากาศตรี เฉลิม	นิตินันท์	เป็น เรืออากาศเอก
นายจำรูญ	ดิษยนันท์	เป็น ร้อยเอก
นายนิธิพัฒน์	ชาลีจันทร์	เป็น ร้อยเอก
นายชุน	ศิลาสุวรรณ	เป็น ร้อยโท
นายบุญยง	นิโครธานนท์	เป็น ร้อยโท
นายสุภัทร	สุคนธาภิรมย์	เป็น ร้อยโท
นายวงศ์	พลนิกร	เป็น ร้อยโท
นายชัยณัฐ	ธีระพันธ์	เป็น ร้อยตรี
นายถนอม	นพวัลย์	เป็น ร้อยตรี
นายโชติ	พรโสภณ	เป็น ร้อยตรี
นายประหยัด	อดุงเดชจรรยา	เป็น ร้อยตรี
นายลออ	เชื้ออภัย	เป็น ร้อยตรี
นายอำนาจ	สุวรรณกิจบริหาร	เป็น ร้อยตรี
นายจรัญ	ชูลี	เป็น ร้อยตรี
นายยศ	ปทุมรส	เป็น ร้อยตรี
นายประพาส	จ๊กกะปาก	เป็น ร้อยตรี
นายเนือง	สุขพูล	เป็น ร้อยตรี
นายโชติแสง	นนทสุด	เป็น ร้อยตรี
นายประหยัด	บำเพ็ญสิทธิ	เป็น ร้อยตรี
นายสิทธิชัย	สงฆ์รักษ์	เป็น ร้อยตรี
นายพร้อม	ลุลิตานนท์	เป็น ร้อยตรี
นายชุมพล	พยัคฆ์พันธ์	เป็น ร้อยตรี
นายบุญส่ง	สมบุญณกุล	เป็น ร้อยตรี
นายประมุข	ศุภชลาศัย	เป็น ร้อยตรี

นายบุญศลศิลป์	อดุลเดชจรัส	เป็น ร้อยตรี
นายพินิจ	ศรีอรุณ	เป็น ร้อยตรี
นายเสริม	บุญสุตม์	เป็น ร้อยตรี
นายธวัช	บุญยกตู่	เป็น ร้อยตรี
นายประยูร	อินทร์พรชัย	เป็น ร้อยตรี
นายแปลง	คำเมือง	เป็น ร้อยตรี
นายปิยะ	จ๊กกะพาก	เป็น ร้อยตรี
นายดำริ	บุญประสิทธิ์	เป็น ร้อยตรี
นายนาม	วุดตาทภัย	เป็น ร้อยตรี
นายบุญสิริ	จ๊กกะพาก	เป็น ร้อยตรี

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป และให้ดำรงอยู่ในยศทหารนี้ตลอดเวลาที่ทางราชการมีคำสั่งให้ปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับกองทหารสัมพันธมิตร ซึ่งกำลังประจำอยู่ในประเทศไทย เมื่อพ้นจากหน้าที่ดังกล่าวแล้ว ให้กลับคืนตามยศเดิม หรือตามยศถาวรที่จะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานให้ต่อไป

ประกาศ ณ วันที่ ๒๙ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๘๘

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช

นายกรัฐมนตรี

ภาคผนวก ง
ธนบัตรสมัยสงคราม

ธนบัตรสมัยสงคราม

เมื่อลงงานภาคสนาม ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช คณะผู้วิจัยได้รับการบอกเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ด้านเศรษฐกิจในการค้าขายกับกองทัพญี่ปุ่น การค้าขายกับต่างชาติประเทศเพื่อนบ้านโดยรอบนั้น เกิดความขาดแคลนในการใช้ธนบัตรที่เป็นตัวกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้าต่าง ๆ ก่อให้เกิดการพิมพ์ธนบัตรขึ้นมาใช้ในหลาย ๆ รูปแบบ ทั้งจากการพิมพ์โดยกระทรวงการคลังของไทย ที่มี นายเล็ง ศรีสมวงศ์ เป็นนายกรัฐมนตรี เช่น ธนบัตรที่ญี่ปุ่นพิมพ์ขึ้นมาใช้ในแถบมลายู และภาคใต้ของไทย เรียกว่า ตางค์กล้วย เงินรูปที่ญี่ปุ่นเตรียมไว้ใช้ในประเทศพม่า ธนบัตรของรัฐบาลไทยที่พิมพ์มาจากประเทศญี่ปุ่นมาใช้ในประเทศไทย ธนบัตรที่พิมพ์ขึ้นโดยกรมแผนที่ทหารบกในประเทศไทย รวมทั้งมีธนบัตรที่พิมพ์โดยโรงพิมพ์เอกชนในประเทศไทย ที่ทำการปลอมแปลงจากการที่มีการพิมพ์ธนบัตรจากที่ต่าง ๆ ขึ้นมามากมาย ทำให้ไม่สามารถควบคุมจำนวนการพิมพ์ได้ จนเกิดภาวะเงินเฟ้อในบางครั้งก็ถูกขโมย ในช่วงขณะการขนส่งโดยกลุ่มคนไทยขึ้นไปขโมยของจากตู้รถไฟขณะขนส่งโดยวิธีการตีปลงขณะที่รถไฟแล่นอยู่บริเวณสถานีท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี แล้วปลอมลายเซ็นของรัฐมนตรี และพิมพ์หมายเลขใหม่ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนของการรำลึกภาพสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้มี **นายแพทย์บัญชา พงษ์พานิช** เรียบเรียงเรื่องราวของธนบัตรสมัยสงครามได้อย่างละเอียดครบถ้วน ตีพิมพ์ลงในหนังสือ “50 ปีวีรไทย” ของกองทัพบกที่ 4 ไว้ แล้วคณะผู้วิจัยจึงขอนำมาเผยแพร่ในที่นี้ด้วย (กองทัพภาค 4, 2534 : 145-154)

เมื่อฟังผู้ใหญ่เล่าถึงเรื่องราวสมัยสงครามญี่ปุ่นขึ้นแล้ว มักจะหนีไม่พ้นเรื่องความเป็นอยู่ที่ลำบากน่ว่นวายจากการอพยพหลบภัย และมีเกร็ดเล็ก ๆ เกี่ยวกับธนบัตรที่ใช้อยู่เนื่อง ๆ เนื่องจากมีความขาดแคลนน่ว่นวายในเรื่องธนบัตรกันพอสมควร และนี่เองซึ่งทำให้เกิดคำว่า “ตางค์กล้วย” และ “แบงค์เล้งท่าฉาง” ขึ้นมาในวงสนทนา เรื่องสงครามโลกครั้งที่ 2 ในภาคใต้อยู่เสมอ

ตางค์กล้วย

ตางค์กล้วยมิใช่เงินตราหรือเหรียญที่ทำจากกล้วย หรือเหรียญษาปณ์ที่เป็นแว่น ๆ เหมือนแว่นกล้วย แต่ทว่าหมายถึง ธนบัตรที่มีภาพต้นกล้วยและเครือกล้วยอยู่บนธนบัตร คนไทยเคยเห็นธนบัตรรุ่นแรกนาหรือไถนามาครั้งหนึ่งแล้ว ในสมัยรัชกาลที่ 6 ครั้นถึงสมัยรัชกาลที่ 7 และ 8 ก็เริ่มใช้ธนบัตรที่มีพระบรมฉายาลักษณ์แทน แต่พอถึงสงครามมหาเอเชียบูรพา คนไทยโดยเฉพาะชาวบักชีได้ใช้ธนบัตรรูปต้นกล้วยที่มีเครือ จึงเรียกติดปากเป็น “ตางค์กล้วย” มาจนทุกวันนี้

ธนบัตรหรือตางค์กล้วยที่ชาวบักชีได้ใช้กัน เป็นธนบัตรที่รัฐบาลญี่ปุ่นพิมพ์เพื่อเตรียมมาใช้ในมลายู ราคาใบละ 10 ดอลลาร์ แต่เข้าใจว่าญี่ปุ่นคงหาสัญลักษณ์อย่างอื่นของมลายูไม่ได้ จึงเลือกใช้ภาพพันธุ์ไม้พื้นเมืองไว้บนธนบัตร ได้แก่ กล้วย มะพร้าว สับปะรด และละมุด เป็นต้น

ธนบัตรดังกล่าวคงติดตัวทหารญี่ปุ่นที่เดินทางไประหว่างมลายูกับภาคใต้ ประกอบกับธนบัตรไทยก็มีความขาดแคลน จึงได้อนุโลมให้ใช้ชำระหนี้กันทั่วไปในนาม “ตางค์กล้วย”

หนึ่งในบรรดาธนบัตรที่ญี่ปุ่นพิมพ์มาใช้ในมลายูและพม่า พบว่ามีความใกล้เคียงกันมากทั้งขนาดและรูปแบบ มีต้นมะพร้าวเป็นกรอบนอก แต่ของพม่ายังมีสัญลักษณ์หมูเจดีย์แทน ซึ่งนับว่าน่าภูมิใจกว่า ส่วนธนบัตรไทยเองก็น่าภูมิใจกว่านั้น เพราะใช้ธนบัตรที่รัฐบาลไทยจัดพิมพ์มาโดยตลอดไม่ว่าด้วยการสั่งพิมพ์ในประเทศบ้าง และพิมพ์จากญี่ปุ่นบ้าง

ธนบัตรไทยที่พิมพ์จากญี่ปุ่น

ก่อนหน้าสงครามโลกครั้งที่ 2 รัฐบาลไทยสั่งพิมพ์ธนบัตรจากบริษัทโทมัส เดอลารู จำกัด ประเทศอังกฤษ แต่เมื่อกองทัพอากาศญี่ปุ่นยাত্রาเข้าประเทศไทยแล้ว รัฐบาลไทยก็ต้องจัดหาผู้พิมพ์ธนบัตรใหม่ โดยขอให้รัฐบาลญี่ปุ่นจัดหาให้ ซึ่งได้บริษัทมิทซูบิชิ บุซซันไกคา ไปติดต่อกับโรงพิมพ์ธนบัตรกระทรวงการคลังญี่ปุ่นอีกต่อหนึ่ง ธนบัตรรุ่นนี้มี 7 ราคา คือ 50 สตางค์, 1, 5, 10, 20, 100 และ 1,000 บาท ประกาศใช้เมื่อวันที่ 16 เมษายน พ.ศ.2485

มีข้อน่าสังเกตว่าธนบัตรไทยชุดนี้มีความแตกต่างจากธนบัตรที่ใช้ในมลายู และพม่าหลายประการ กล่าวคือ

1. เป็นธนบัตรของรัฐบาลไทย มิใช่ของรัฐบาลญี่ปุ่น
2. มีขนาด รูปร่าง และลักษณะตามแบบธนบัตรไทย ตั้งแต่ก่อนสงคราม (มิได้ไปร่วมวงไพบูลย์ เป็นธนบัตรที่มีขนาด และรูปแบบคล้ายกับมลายู และพม่า)
3. นอกจากบนธนบัตรทุกใบจะมีพระบรมฉายาลักษณ์รัชกาลที่ 8 แล้ว ยังปรากฏภาพสถานที่สำคัญ ๆ (วัดและวัง) แตกต่างกันไปตามราคาด้วย
4. ใช้ภาษาไทยบนธนบัตร

ธนบัตรที่พิมพ์ในไทย

ในขณะที่รัฐบาลสั่งพิมพ์ธนบัตรจากญี่ปุ่นนั้น ความต้องการใช้ธนบัตรในประเทศสูงมากขึ้น โดยเฉพาะกองทัพอากาศญี่ปุ่นมีความต้องการใช้ในการสั่งซื้อยุทธปัจจัย รัฐบาลไทยจึงดำเนินการพิมพ์เองภายในประเทศโดยใช้อุปกรณ์เท่าที่ทำได้ ส่วนรูปแบบนั้นใช้แบบเดิมที่เคยพิมพ์จากบริษัทโทมัส เดอลารู จำกัด ประเทศอังกฤษ สำหรับสีนั้นพยายามให้ใกล้เคียงของเดิมมากที่สุดเท่าที่ทำได้ (เว้นราคา 100 บาท ซึ่งจัดพิมพ์ขึ้นใหม่)

ธนบัตรรุ่นนี้มี 4 ราคา คือ 1, 10, 20, และ 100 บาท ประกาศใช้เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ.2485 ฉบับที่พิมพ์จากกรมแผนที่ทหารบกจะมีคำว่า “กรมแผนที่” อยู่กึ่งกลางกรอบด้านล่างข้างหน้า แต่ถ้าพิมพ์จากกรมอุทกศาสตร์ทหารเรือ ก็จะไม่ปรากฏชื่อโรงพิมพ์ไว้

หนึ่ง ธนบัตรชนิดราคา 100 บาท มีตราของธนาคารแห่งประเทศไทย (สีแดง) ประทับบนด้านหลังให้ทาบกับต้นข้าวด้วย เพื่อป้องกันการปลอมแปลง

ใน พ.ศ.2488 ธนบัตรจากญี่ปุ่นมีปัญหาการขนส่งลูกขลัง และธนบัตรที่กรมแผนที่ทหารบกและกรมอุทกศาสตร์ทหารเรือพิมพ์ไม่ทันใช้ ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงใช้วิธีจ้างโรงพิมพ์เอกชนพิมพ์ ภายใต้การควบคุมอย่างเข้มงวด ธนบัตรรุ่นนี้มี 4 ราคา คือ 1, 5, 10 และ 50 บาท ลวดลายเหมือนเดิม แต่เปลี่ยนพระบรมฉายาลักษณ์ใหม่ และตรงกลางขอบล่างด้านหน้ามีข้อความว่า **“ธนาคารแห่งประเทศไทย”** ปรากฏอยู่

ธนบัตรที่จัดพิมพ์ในประเทศไทยช่วงสงคราม นอกจากมีคุณภาพด้านสีและลวดลายค่อนข้างต่ำแล้ว เนื้อกระดาษก็เป็นอย่างเลวเพราะหากระดาษยาก พานรัฐธรรมนูญแทนที่จะเป็นลายน้ำ ก็พิมพ์รูปลงไปในวงกลมสีขาวเลย

ธนบัตรเล้งท่าฉาง

ธนบัตรซึ่งมีชื่อเสียงโจษขานในเรื่องการถูกขโมย และการปลอมแปลงลายมือชื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังมากที่สุดในช่วงสงคราม เห็นจะไม่มีชุดใดเกินธนบัตรชุด **“เล้งท่าฉาง”**

ในระหว่างสงครามขณะที่นายเล้ง ศรีสมวงศ์ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง มีเรื่องเล่ากันว่า ญี่ปุ่นได้ลำเลียงธนบัตรชนิดราคาต่างๆ จากมลายูหรืออินโดนีเซีย เข้ากรุงเทพฯ โดยทางรถไฟหลายเที่ยว เที่ยวหนึ่งได้ถูกคนไทยขโมยธนบัตรเหล่านี้โดยการตีบหล่งจากตู้รถไฟ ขณะแล่นอยู่ระหว่างสถานีบางน้ำจืดถึงสถานีท่าฉาง อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อได้ธนบัตรเหล่านี้แล้วก็มีการนำเอาธนบัตรเหล่านี้ไปมอบให้ชายไทยผู้หนึ่งชื่อ **“เล้ง”** แห่งอำเภอท่าฉาง เป็นผู้เซ็นชื่อ **“เล้ง ศรีสมวงศ์”** ในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังลงในธนบัตรดังกล่าว และไปว่าจ้างโรงพิมพ์ในท้องถิ่นตีพิมพ์หมายเลขธนบัตร แล้วนำออกเผยแพร่จ่ายแจกหรือจำหน่ายในราคาถูก ธนบัตรเหล่านี้มีจำนวนมาก คนไทยสมัยนั้นจึงเรียกธนบัตรรุ่นที่มีปัญหานี้ว่า **“ธนบัตรเล้งท่าฉาง”** และเรียกกลุ่มคนที่ขโมยธนบัตรหรือสัมผัสภาวะของญี่ปุ่นจากตู้รถไฟว่า **“ขบวนการไทยตีบ”**

ธนบัตรเล้งท่าฉางที่พบส่วนใหญ่เป็นราคา 10 บาท บางฉบับนายเล้งได้ลงนามเอง บางฉบับใช้ลายเซ็นซึ่งแกะด้วยหัวมันเทศประทับลงไป นับเป็นเรื่องที่ฮือฮากันไปไกลเวลานั้น

จากการสอบถาม นายธรรมทาส พานิช แห่งโรงพิมพ์ธรรมทาน อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี เล่าว่าสมัยนั้นมีการขโมยธนบัตรที่ขนจากทางใต้ไปกรุงเทพฯ ที่สถานีรถไฟบางน้ำจืด อำเภอท่าฉางจริง เพราะได้มีผู้นำเอาธนบัตรราคา 10 บาท (สีน้ำตาล) มาว่าจ้างให้โรงพิมพ์ธรรมทานตีชื่อ นายเล้ง ศรีสมวงศ์ และพิมพ์หมายเลขลงธนบัตร แต่ทางโรงพิมพ์ปฏิเสธ ตนจึงไม่ทราบว่ามีธนบัตรดังกล่าวมีจำนวนเท่าใด และนำไปดำเนินการอย่างไรต่อไป

แต่หากพิจารณาถึงความเป็นไปได้แล้ว ขบวนการไทยถึบน่าจะดำเนินการขโมยและปลอมแปลงธนบัตรอีกชุดหนึ่ง คือ ชุดพิมพ์ที่ญี่ปุ่น (ชนิดราคา 10 บาท) ซึ่งมีจำนวนหนึ่งพิมพ์ที่ชาวต่างประเทศและหมึกที่คุณภาพต่ำและปลอมแปลงได้ง่าย ในวันที่ 30 มีนาคม พ.ศ.2489 รัฐบาลจึงประกาศให้ใช้เป็นธนบัตรแก้ราคาเป็น 50 สตางค์ ซึ่งจากธนบัตรตัวอย่างที่มีอยู่ จะเห็นว่าตราประทับแก้ราคาจ่ายต่อการปลอม และเป็นไปได้ที่จะแกะจากหัวมัน ลงนามพระยาศรีวิศาลวาจา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังในสมัยนั้น กุญแจไม่ออกว่าใครเขียน เลขหมวดหมู่มักใช้ปากกาคอกแรงเขียนเอาเฉย ๆ ประกอบกับมีหลักฐานสนับสนุนว่าธนบัตรชุดนี้ขึ้นจากใต้ไปกรุงเทพฯ แน่ (เพราะพิมพ์ที่ชาว) ทำให้น่าจะเชื่อว่าเรื่องธนบัตรเล้งทำขางนั้น อาจเป็นศรีวิศาลวาจาทำขางก็เป็นได้ แต่ทั้งนี้ก็ยังไม่วายสงสัยว่าเหตุใดจึงเพียรพยายามแก้ธนบัตรจากราคา 10 บาท ลงมาเป็น 50 สตางค์เล่า?

ธนบัตรหม้อขายก๋วยเตี๋ยว

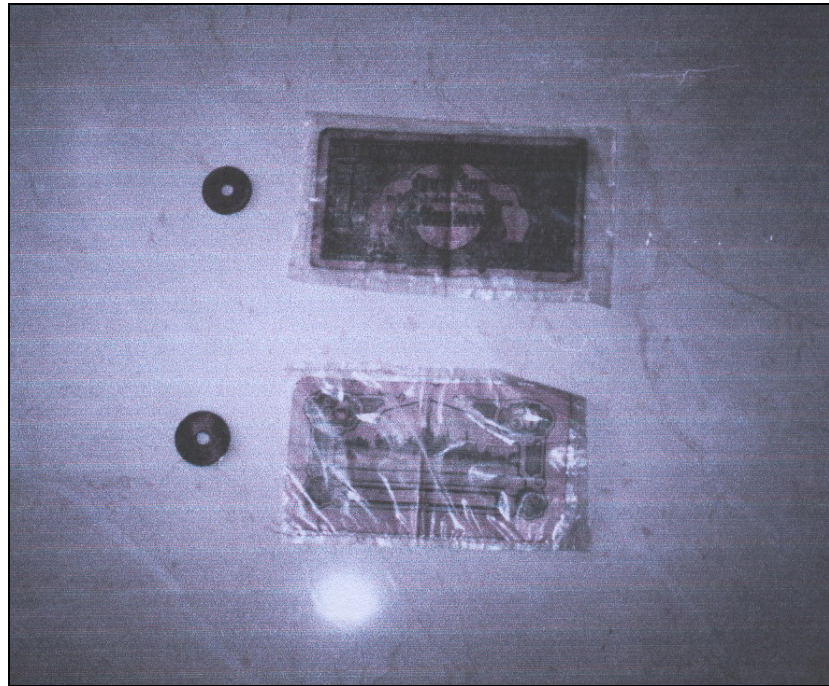
ธนบัตรนี้ไม่เป็นที่รู้จักกันมากเท่าตางค์กล้วย และเล้งทำขาง แต่เพื่อให้เรื่องธนบัตรไทยกับสงครามโลกครั้งที่ 2 ครบถ้วน จึงขอกล่าวไว้ในที่นี้ด้วย

ในช่วงต้นสงครามนั้น ไทยได้รับคืนรัฐมลายูตอนเหนือคืน (ปะลิส กลันตัน ตรัง กานู และ ไทรบุรี) โดยญี่ปุ่นยึดจากอังกฤษมา จึงเตรียมธนบัตรไปใช้ในราคา 1 ดอลลาร์ ซึ่งมีภาษาไทย จีน และ มลายู ใช้กระดาษขนาด 16 ซม. ต่อแผ่น แล้วตัดออกเป็นรายฉบับ แต่มิได้นำออกใช้ตามที่คาดหมายไว้ พอตีธนบัตรขาดแคลน จึงมาแก้ราคาเป็น 50 บาท ในการพิมพ์แก่นั้นได้เอาธนบัตร 16 ซม. มาปะบนกระดาษเท่าเดิมก่อนแล้วจึงพิมพ์ จากนั้นก็แช่น้ำในหม้อขายก๋วยเตี๋ยว ให้หลุดแยกจากรายฉบับเดิมแล้วเอาไปตากแห้งก่อนนำออกใช้ ธนบัตรชุดนี้ประกาศใช้เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2488

สำหรับธนบัตรแบบนี้นั้น เป็นธนบัตรที่ทางการทหารอังกฤษจัดพิมพ์ไว้เตรียมใช้เมื่อตีไทยจากญี่ปุ่นได้ แต่สงครามสงบเสียก่อน ประกอบกับไทยขาดแคลนธนบัตร อังกฤษจึงยกให้ไทยมาพิมพ์ดัดแปลงใช้ มีราคาเดียว คือ 1 บาท ประกาศใช้เมื่อวันที่ 3 มิถุนายน พ.ศ.2488

นอกจากนี้ในปลายสงคราม รัฐบาลอังกฤษยังได้สั่งบริษัทโทมัส เดอลารู จำกัด พิมพ์ธนบัตรแบบที่เคยพิมพ์ให้ไทยก่อนสงคราม ราคา 1, 5, และ 10 บาท โดยใช้เลขหมวดหมู่มั่วๆ กับที่เคยออกแล้ว เพื่อกองทัพพันธมิตรใช้ รวมมูลค่า 412,705 บาทอีกด้วย

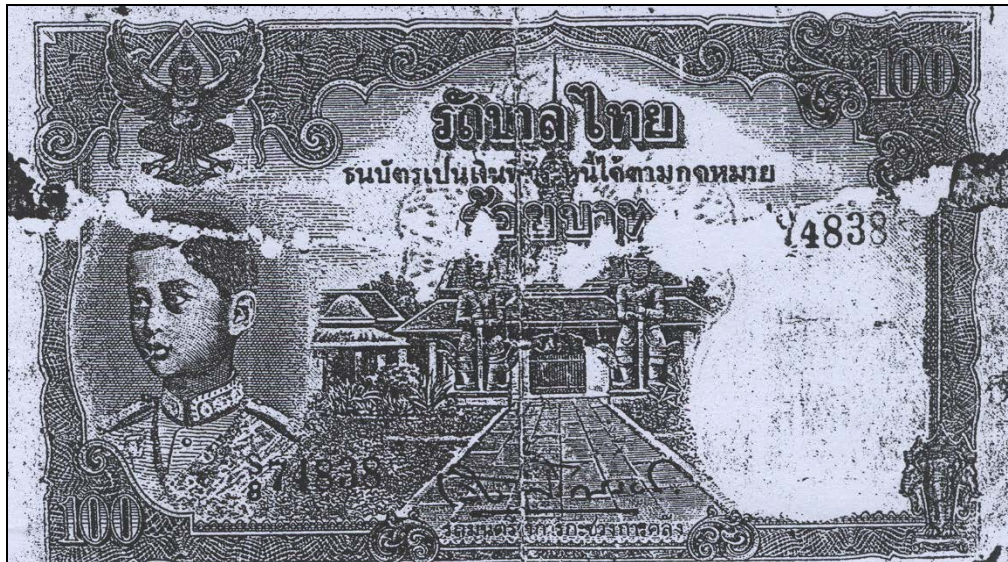
เท่าที่เก็บมาเล่านี้คงพอนึกภาพเมื่อ 50 ปีที่แล้วได้ไม่มากก็น้อย โดยเฉพาะความวุ่นวายของธนบัตรไทยและธนบัตรที่ถูกเอามาใช้ในไทย

ภาพที่ 81-82 เหรียญและธนบัตร ที่ใช้สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2
ที่มา : ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 29 มิถุนายน พ.ศ. 2546

ธนบัตรราคา 20 บาท พิมพ์ในประเทศไทย โปรดสังเกตอักษรวิธีในธนบัตร จะเห็นว่าใช้อักษรวิธีตามแบบธรรมเนียมของจอมพล ป.พิบูลสงคราม

ธนบัตรราคา 100 บาท พิมพ์ในประเทศไทย (โดยกรมแผนทิตทหารบก) ภายในวงกลมด้านขวามีตราธนาคารแห่งประเทศไทยปรากฏอยู่ด้วย

ภาพที่ 83-84 ธนบัตรที่พิมพ์ในประเทศไทย

ที่มา : กองทัพภาคที่ 4, 2534 : 149

ธนบัตรราคา 50 สตางค์ พิมพ์จากประเทศญี่ปุ่น

ธนบัตรราคา 1 บาท พิมพ์จากประเทศญี่ปุ่น

ภาพที่ 85-86 ธนบัตรไทยที่พิมพ์จากประเทศญี่ปุ่น

ที่มา : กองทัพภาคที่ 4, 2534 : 147

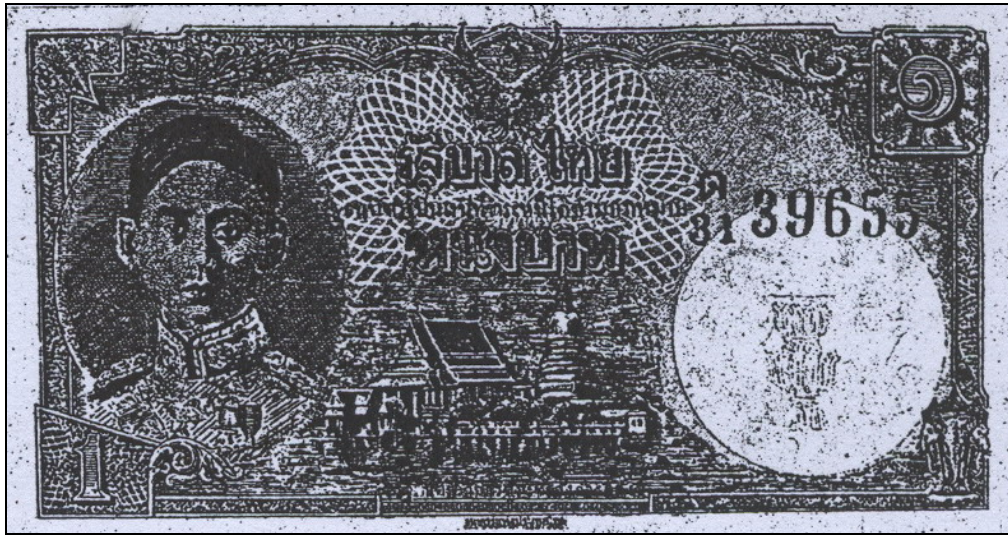
ธนบัตรราคา 10 ดอลลาร์ ที่ญี่ปุ่นพิมพ์มาเพื่อใช้ในประเทศมลายู ภายหลังจากการยึดครอง โปรดสังเกตว่ามีรูปกล้วย มะพร้าว สับปะรด และละมุด อันเป็นผลไม้ที่อยู่ในแถบมลายูและภาคใต้ของไทยปรากฏอยู่ ซึ่งชาวบักซ์ได้นิยมเรียกธนบัตรชนิดนี้ว่า “ตางค์กล้วย”

ธนบัตรราคา 5 รูปี ที่ญี่ปุ่นพิมพ์เพื่อเตรียมมาใช้ในประเทศพม่าภายหลังจากการยึดครอง โดยใช้คำว่า The JAPANESE GOVERNMENT ลงในธนบัตร

ภาพที่ 87-88 ธนบัตรญี่ปุ่นพิมพ์เองเพื่อใช้ในสงคราม

ที่มา : กองทัพภาคที่ 4, 2534 : 146

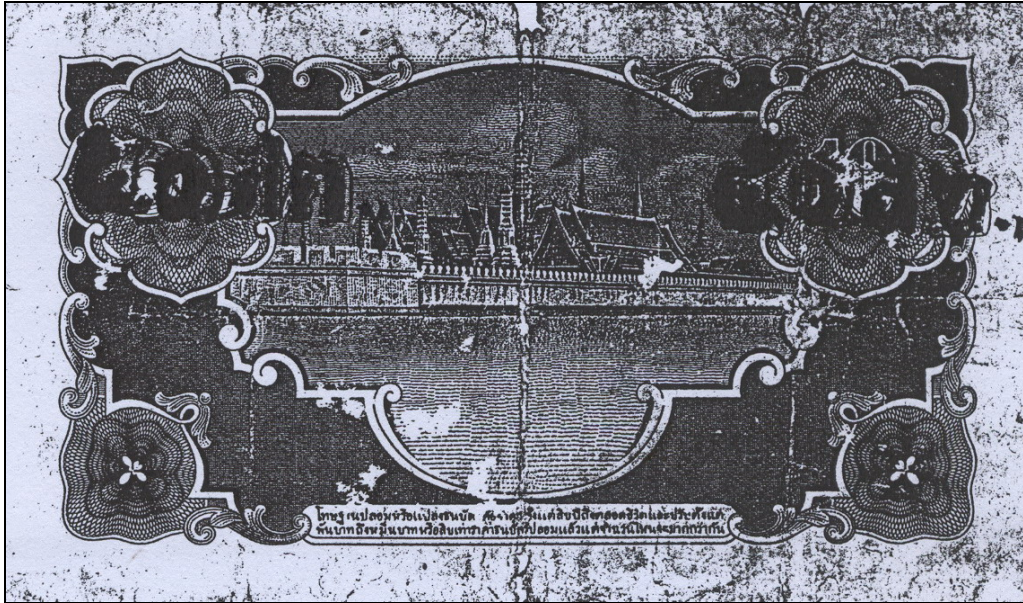

ธนบัตรราคา 1 บาท พิมพ์โดยโรงพิมพ์เอกชนภายในประเทศ ผิดเพี้ยนทั้งสีและขนาด ประกาศใช้เมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ.2488

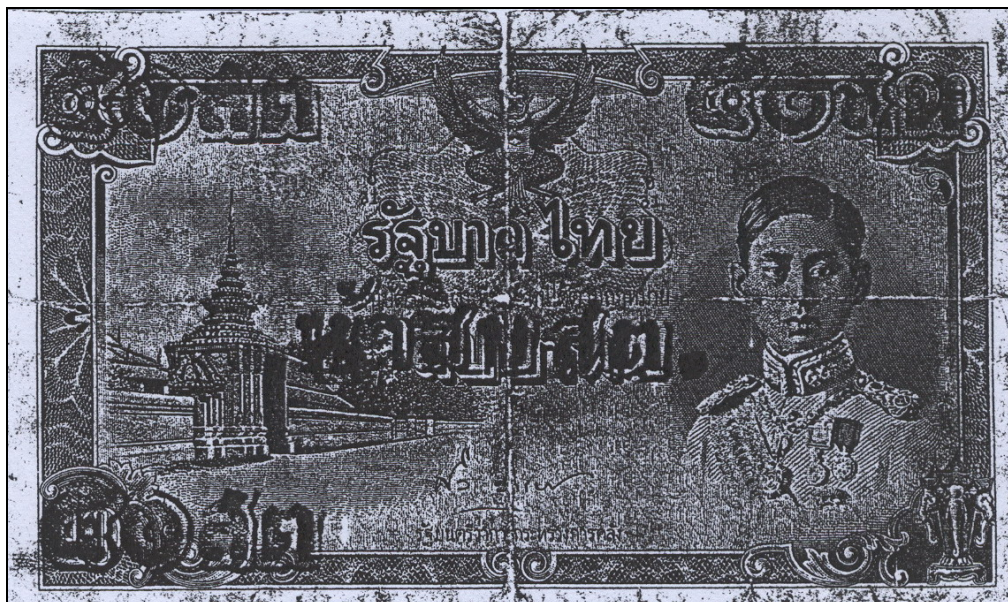

ภาพที่ 89-90 ธนบัตรไทยที่พิมพ์โดยเอกชน

ที่มา : กองทัพภาคที่ 4, 2534 : 152

ธนบัตรราคา 10 บาท ซึ่งนำมาจากประเทศอินโดนีเซีย ผ่านทางภาคใต้โดยทางรถไฟ

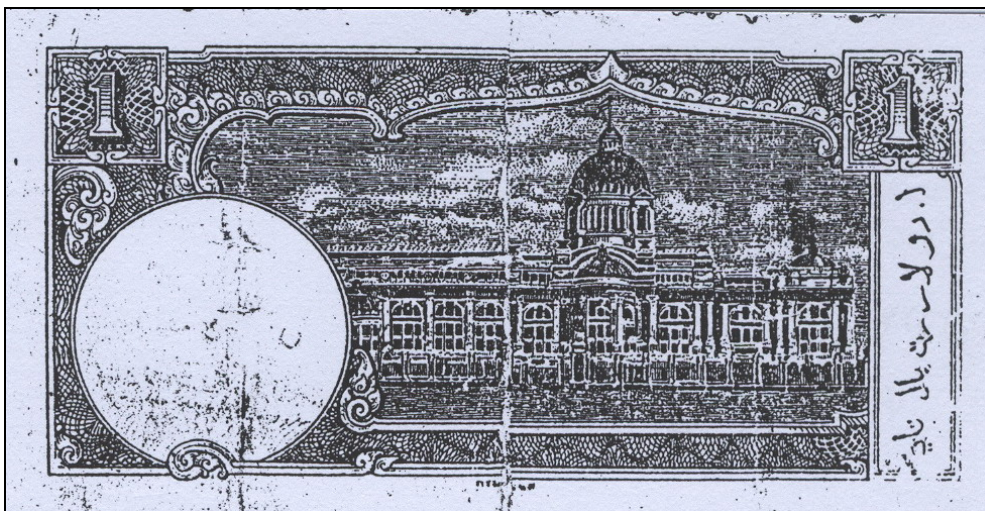
ธนบัตรราคา 10 บาท (ด้านหลัง) ภายหลังมีการแก้ไขราคาเป็น 50 สตางค์

ภาพที่ 91-92 ธนบัตรที่นำมาจากประเทศอินโดนีเซีย

ที่มา : กองทัพภาคที่ 4, 2534 : 153

ธนบัตรมือขายก่ายเดี่ยว

ธนบัตรมือขายก่ายเดี่ยว

ภาพที่ 93-94 ธนบัตรมือขายก่ายเดี่ยว พิมพ์โดยเอกชน

ที่มา : กองทัพภาคที่ 4, 2534 : 153

ภาคผนวก จ
แบบฟอร์มสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์เจาะลึกรายบุคคล

วัน/เวลา/สถานที่.....

ผู้สัมภาษณ์.....

แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 3 ส่วน

1. ประวัติชีวิต

ปัจจุบัน

ชื่อ-นามสกุล.....

เพศ.....อายุ.....

การศึกษา.....

ศาสนา.....

สถานภาพ โสด

สมรส

หม้าย

จำนวนบุตร.....คน

2. ความทรงจำเกี่ยวกับกองทัพญี่ปุ่นบุกภาคใต้

นครศรีธรรมราช

พัทลุง

สงขลา

2.1 ตอนเกิดเหตุการณ์ท่านอายุ.....ปี

อาชีพ.....

ที่อยู่ปัจจุบัน.....

2.2 วันแรกที่เกิดเหตุการณ์.....

.....

2.3 พื้นที่ที่กองกำลังญี่ปุ่นตั้ง/ผ่านในบริเวณจังหวัด.....

.....

- 2.4 สถานการณ์ภายในจังหวัด/ชุมชน
- 2.4.1 การเตรียมการหากเกิดการปะทะ.....
.....
- 2.4.2 การวางแผนอพยพลี้ภัย
- สถานที่.....
 - วิธีการ.....
 - ระยะเวลา.....
 - การเตรียมตัว (เตรียมอะไรไปบ้าง).....
- 2.4.3 การป้องกันในชุมชน
- ก่อนญี่ปุ่นบุก.....
 - หลังญี่ปุ่นบุก.....
- 2.5 พฤติกรรมของกองทัพญี่ปุ่น
- ประสบกับตนเอง.....
 - บอกเล่าต่อ ๆ มา.....
- 2.6 ความคิดเห็นของท่าน : กองทัพญี่ปุ่น (ทางบวกหรือทางลบ)
-
- 2.7 วิถีชีวิตช่วงสงคราม
- 2.7.1 อาหารการกิน (เครื่องอุปโภค – บริโภค).....
.....
- 2.7.2 ยารักษาโรค.....
.....
- 2.7.3 การค้าขาย ธุรกิจ.....
.....
- 2.7.4 สภาพความเป็นอยู่ (เกิด เจ็บ ตาย).....
.....
- 2.8 สถานการณ์หลังสิ้นสุดการต่อต้าน (เมื่อรัฐบาลของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม สั่งหยุดรบ เวลา 09.50 น. วันที่ 8 ธันวาคม 2484)
- 2.8.1 ความเสียหายที่เกิดขึ้นในจังหวัด.....
.....

2.8.2 สถานการณ์หลังญี่ปุ่นบุก.....
.....

3. พฤติกรรมและกิจกรรมที่ท่านได้ดำเนินการในช่วงสงคราม

.....
.....
.....
.....
.....

แบบสอบถามเจาะลึก
คนอินโดนีเซียที่มารับจ้างกองทัพญี่ปุ่นในสงครามโลกครั้งที่ 2

ชื่อ-นามสกุล ไทย.....

อินโดนีเซีย.....

ที่อยู่ปัจจุบัน.....

.....

ในอินโดนีเซีย.....

.....

ปัจจุบันอายุ.....ศาสนา.....

อาชีพ.....

สถานภาพ โสด สมรส

ภรรยาชื่อ.....

บุตร คน ชื่อ 1.....

2.....

3.....

4.....

ประวัติชีวิต

1. การเข้าร่วมกองทัพญี่ปุ่น

- อายุ.....ปี อาชีพ.....

ศาสนา.....สถานภาพ.....

- พฤติกรรมการเข้าร่วมกองทัพญี่ปุ่น.....

.....

.....

.....

การติดต่อกับญี่ปุ่น

1. เหตุผลการชักชวนของกองทัพญี่ปุ่น

.....

.....

.....

3. พฤติกรรมที่จำได้

- ด้านดี : ญี่ปุ่น

.....

.....

.....

- ด้านดี : ไทย

.....

.....

.....

- ด้านร้าย : ญี่ปุ่น

.....

.....

.....

- ด้านร้าย : ไทย

.....

.....

.....

- โรค/การรักษาพยาบาล/ยา

.....

.....

.....

- อาหารการกิน

.....

.....

.....

- เทคนิคการทำงาน

.....

.....

.....

- พฤติกรรมการหลบหนีจากค่ายเชลย

.....
.....
.....

การลงโทษเชลย

- โทษเบา

.....
.....
.....

- โทษหนัก

.....
.....
.....

4. ระยะเวลาที่ร่วมอยู่ในกองทัพญี่ปุ่น

.....
.....
.....

5. ชีวิตที่ได้รับอิสรภาพ

.....
.....
.....

แบบประวัติ

1. ชื่อ-ชื่อสกุล (ภาษาไทย) นางสาวรัชณี กัลป์ยานคุณาวุฒิ (หัวหน้าโครงการวิจัย)
(ภาษาอังกฤษ) Miss. Rachanee Kulayanakunawuthi
2. ตำแหน่ง อาจารย์ ระดับ 7
3. หน่วยงานที่สังกัด/ที่อยู่/โทรศัพท์ ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่
อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา
โทรศัพท์ 0-7428-6701
Email: rachanee.k@psu.ac.th

4. ประวัติการศึกษา

ปีที่จบการศึกษา	ระดับปริญญา	วุฒิการศึกษา	สาขาวิชา	สถาบันการศึกษา
2515	ตรี	อ.บ.	ประวัติศาสตร์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2520	โท	อ.ม.	ประวัติศาสตร์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5. สาขาที่มีความชำนาญ

- ประวัติศาสตร์

6. ผลงานวิชาการ

6.1 ตำรา

- ผ่าทอภาคใต้
- วิชา 895-225 ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

6.2 สื่อการสอน

- PowerPoint วิชา 896-102 สายจากภาคใต้
- PowerPoint วิชา 895-225 ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้
- PowerPoint วิชา 895-326 ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภาคใต้
- CAI วิชา 895-225 ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้
- CAI เรื่อง ระเบียบวิธีทางประวัติศาสตร์
- CAI เรื่อง ประวัติศาสตร์บอกเล่า

6.3 วิจัย

ปี	โครงการ	ทุนสนับสนุน	เวลา
2533	รายงานการวิจัย การศึกษาทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ชุมชนเมืองสงขลาเก่า	กองโบราณคดี กรมศิลปากร	1 ปี
2535	การวิจัยสำรวจเอกสารการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ระหว่าง พ.ศ. 2521-2532)	ศอ.บต.	1 ปี
2539	การศึกษาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ในจังหวัดสงขลา	เงินรายได้	1 ปี
2540	รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาความต้องการแรงงานเพื่อตอบสนองการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	เงินรายได้	1 ปี
2540	รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาความต้องการแรงงานเพื่อตอบสนองการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	เงินรายได้	1 ปี
2541	รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ในจังหวัดสงขลา	เงินรายได้	1 ปี
2541	รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาความต้องการแรงงานเพื่อตอบสนองการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	ศูนย์ศึกษาเพื่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่ายอินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย	1 ปี
2544	แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช	เงินรายได้	1 ปี

แบบประวัติ

1. ชื่อ-ชื่อสกุล (ภาษาไทย) นางสาวศรีสุพร ช่วงสกุล (ผู้ร่วมวิจัย)
(ภาษาอังกฤษ) Miss Srisuporn Choungsakul
2. ตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระดับ 8
3. หน่วยงานที่สังกัด/ที่อยู่/โทรศัพท์ ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่
อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา
โทรศัพท์ 0-7428-6734
Email: srisupon.c@psu.ac.th

4. ประวัติการศึกษา

ปีที่จบการศึกษา	ระดับปริญญา	วุฒิการศึกษา	สาขาวิชา	สถาบันการศึกษา
2524	ตรี	ศศ.บ.	ประวัติศาสตร์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2529	โท	อ.ม.	ประวัติศาสตร์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2549	เอก	อ.ด.	ประวัติศาสตร์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5. สาขาที่มีความชำนาญ

- ประวัติศาสตร์ไทย/ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภาคใต้
- ศาสนาและวัฒนธรรมไทย

6. ผลงานทางวิชาการ

6.1 ตำรา

- อารยธรรมยุคใหม่
- มนุษย์กับอารยธรรม (เฉพาะส่วนประวัติศาสตร์ยุคใหม่)
- ศาสนาและวัฒนธรรมไทย

6.2 สื่อการสอน VCR/PowerPoint

- VCR เรื่อง ศาสนาและวัฒนธรรมไทย
- PowerPoint เรื่อง มนุษย์กับอารยธรรม
- PowerPoint เรื่อง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภาคใต้
- PowerPoint เรื่อง อารยธรรมจีน 2

6.3 บทความทางวิชาการ

- “การเติบโตของเมืองสงขลาภายใต้กลุ่มตระกูล ณ สงขลา พ.ศ.2318-2439” วารสาร
ประวัติศาสตร์ ฉบับที่ 28 ปีที่ 2549 หน้า 61-98

6.4 วิจัย

ปี	โครงการ	ทุนสนับสนุน	เวลา
2543	การศึกษาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ในจังหวัดพัทลุง	ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์	1 ปี
2550	ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในสามจังหวัด ชายแดนภาคใต้ (เฉพาะบางส่วน)	ศอ.บต.	1 ปี
2550	ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองหาดใหญ่	สำนักวิจัยและพัฒนา	1 ปี

6.3 วิจัย

ปี	โครงการ	ทุนสนับสนุน	เวลา
2529	A study of the Effectiveness of the Village Health Communicator and Village Health Volunteer upon the Family Planning of Buddhist and Muslim Couples in Southern Thailand	The Population Council	1 ปี
2534	The Study of Strengthening Information Needs for Small Business in Songkla Province	The Foundation for Asian Management Development	1 ปี
2535	สภาพปัญหาในการอ่าน และความเข้าใจในการอ่านเอกสารทางราชการของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้	สกว.	1 ปี
2538	การศึกษาสภาพและความต้องการในการปรับปรุงการใช้ภาษาไทยของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาภาคใต้	งบประมาณแผ่นดิน	1 ปี
2539	พฤติกรรมการอ่านและปัจจัยที่มีผลต่อการอ่านของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาภาคใต้	งบประมาณแผ่นดิน	1 ปี
2542	การประเมินผลโครงการจ้างบัณฑิต เพื่อทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ประจำสถานีตำรวจ	ทบวงมหาวิทยาลัย	1 ปี
2545	พฤติกรรมการใช้สารเสพติด ปัจจัยเสี่ยง และผลกระทบจากการมั่วสารเสพติดของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาภาคใต้	งบประมาณแผ่นดิน	1 ปี

แบบประวัติ

1. ชื่อ-ชื่อสกุล (ภาษาไทย) นางสาวกมลฑลีย์ ไททยะวณิช (ผู้ร่วมวิจัย)
(ภาษาอังกฤษ) Miss.Kuntalee Vaitayananich
2. ตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระดับ 8
3. หน่วยงานที่สังกัด/ที่อยู่/โทรศัพท์ ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่
อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา
โทรศัพท์ 0-7428-6757
Email: Kuntalee.v@psu.ac.th

4. ประวัติการศึกษา

ปีที่จบการศึกษา	ระดับปริญญา	วุฒิการศึกษา	สาขาวิชา	สถาบันการศึกษา
2521	ตรี	ศศ.บ.	ศึกษาศาสตร์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
2535	โท	ศศ.ม.	จารึกภาษาไทย	มหาวิทยาลัยศิลปากร

5. สาขาที่มีความชำนาญ

- ภาษาไทย

6. ผลงานวิชาการ

6.1 ตำรา

- การฝึกพูดและภาษาไทย
- ทักษะการสื่อสาร

6.2 สื่อการสอน

- PowerPoint เรื่อง ทักษะการอ่านภาษาไทย
- PowerPoint เรื่อง การฝึกพูดและภาษาไทย
- PowerPoint เรื่อง ทักษะการสื่อสาร
- PowerPoint เรื่อง การพัฒนาการพูด
- VCR เรื่อง ทักษะการสื่อสาร

- CAI เรื่อง การเขียนหนังสือราชการ
- CAI เรื่อง การจับใจความสำคัญ

6.3 วิจัย

ปี	โครงการ	ทุนสนับสนุน	เวลา
2537	การวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทยของนักศึกษา คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปีการศึกษา 2537	เงินรายได้	1 ปี
2543	การใช้คำเฉพาะถิ่นในเพลงกล่อมเด็กกิ่งอำเภอกะแสสินธุ์ จังหวัดสงขลา	เงินรายได้	1 ปี
2546	ปัญหาการใช้ภาษาและความต้องการบุคลากรด้านภาษาเพื่อ การสื่อสารในภาคใต้ของประเทศไทย	เงินรายได้	1 ปี
2547	เครือข่ายการจัดการศึกษาสำหรับผู้ที่มีความสามารถพิเศษด้าน ภาษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (เขตพื้นที่การศึกษาภาคใต้ ปีการศึกษา 2547) ระยะเวลา 1	สำนักงาน เลขาธิการสภา การศึกษา	1 ปี